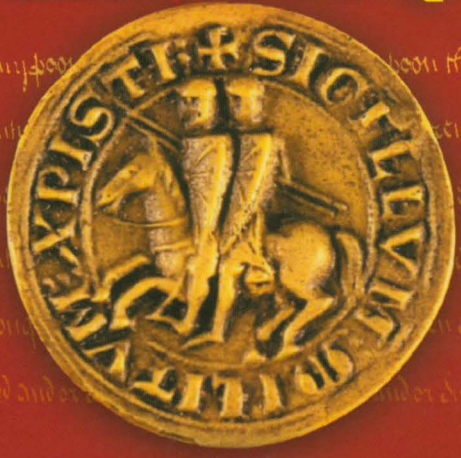

TAPINAK

ŞÖVALYELERİNİN GİZLİ TARİHİ

Neden?

TAPINAK
ŞÖVALYELERİNİN GİZLİ TARİHİ

Tapınak Şövalyelerinin Gizli Tarihi

Orijinal Adı: The Templar Revelation
Yazar: Lynn Picknett & Clive Prince

Çevirmenler: Sabri Kaliç - Umut Haskan

© Bantam Press / Neden Kitap

1. Baskı / Kasım 2006

ISBN: 975-254-152-6

Baskı-Cilt: Yeni Güven Matbaası
Davutpaşa cad. Güven San.Sit. C Blok
Topkapı / İstanbul Tel:0 212 567 69 20

© Bu kitabın yayın hakları, Akçalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Neden Kitap'lara aittir. Yayıncının izni olmadan yayınlanamaz, kopyalanamaz, çoğaltılamaz. Ancak kaynak gösterilerek kısa alıntı yapılabilir.

NEDEN KİTAP Yayıncılık Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Büyükdere Cad. Tevfik Erdönmez Sok. Diker Apt. No: 26/5
Esentepe / İstanbul Tel: 0212 273 22 34 Fax: 0212 273 25 19
web:www.nedenkitap.com.tr / e-mail: info@nedenkitap.com

TAPINAK ŞÖVALYELERİNİN GİZLİ TARİHİ

LYNN PICKNETT & CLIVE PRINCE

Çevirmenler

Sabri Kaliç
Umut Haskan

Yazarlar Hakkında

Lynn Picknett ve Clive Prince doğaüstü olaylar, gizemcilik ve tarihsel ve dinsel gizemler üzerinde çalışan yazar, araştırmacı ve okutmandırlar. 1989'dan beri *"İsa'nın Kefeni: Kimin görüntüsünde?"* isimli araştırmada ortak çalıştılar; bu çalışma Leonardo'nun dünyanın en iyi bilinen ünlü sahtekarlığıyla bağlantısının yanı sıra, onun heretik bir kardeşlik örgütüyle olan gizli bağlantısını da açığa çıkarmıştır.
Yazarlar Londra'da yaşamaktadır.

Lynn Picknett'in diğer eserleri:
- *Hayal gücünün ürünleri mi?: 100 yıllık doğaüstü tecrübe*
- *Doğaüstü Bilgiler Ansiklopedisi*

Lynn Picknett ve Clive Prince'ın ortak eseri:
- *İsa'nın Bedeni: Kimin görüntüsünde?*

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 13

BİRİNCİ BÖLÜM: AYKIRI DÜŞÜNCELER AĞI 17
Leonardo da Vinci'nin Şifresi 19
Gizli Dünyaya Doğru 44
Magdalena'nın Ayak İzlerini Takip Ederken 76
Aykırı Düşüncelerin Kalbine Doğru 116
Kutsal Kase'nin Muhafızları 145
Tapınak Şövalyeleri'nden Kalan Miras 176
Ayinlerin En Mükemmeli: Cinsellik 216
'Burası Korkunç Bir Yerdir' 262
Tuhaf Bir Hazine 292
Yeraltındaki Gücü Sezmek 321

İKİNCİ BÖLÜM: GERÇEĞİN AĞI 329
İncil Yalanları 331
İsa'nın Öptüğü Kadın 356
Tanrıça'nın Oğlu 383
Mesih John 436
Işık Kralının Halkı 464
Büyük Aykırılık 481
Mısır'ın Dışında 501

Şimdi ve zamanın ötesinde, en çok sevdiklerimize...

TEŞEKKÜRLER

Bu kitabın ortaya çıkması birçok insanın yardımı ve desteği olmaksızın mümkün olmazdı, fakat, sonuçlarımızın tartışmalı doğasına bağlı olarak belirtmeliyiz ki aşağıda anılan isimler arasında bizim fikirlerimizi bire bir paylaşmayanlar da vardır.

Hem kütüphanede hem de alanındaki titiz çalışması için ve kendi adımıza keskin bulduğumuz ve genellikle konu üzerinde fazlasıyla aykırı olan düşünceleri için ve bu proje için gerçekten canla başla çalışan Keith Prince'e teşekkürler.

Hiç eksilmeyen desteği, heyecanı, ve araştırmamıza olan yardımı için Craig Oakley'e ve bize çok değerli araştırma materyallerini büyük bir hevesle sağlayan ve bizi bu materyallere yönlendiren Filip Coppens'e teşekkürler.

Bu kitabın yolunu açan ve bizi baskıdan uzak tutan temsilcimiz Lvinia Trevor'a, bilgili ve yapıcı yorumları ve baskıyı üzerimizde tuttuğu için Bantam Basın'daki editörümüz Jim Cochrane'e ve tabii ki meslektaşları Kate Melhuish, Sheila Corr ve Martin Macrae'e ve bu kitabı yazmayı ciddi ciddi düşünmemizi sağladığı için Lucien Morgan'a teşekkürler.

Sekiz ve dokuzuncu bölümlerdeki *Rennes-le-Chateau* üzerine yazılanlar, aşağıda adı geçen birçok insanla yapılan tartışmalar ve onlardan sağlanan bilgilere çok şey borçludur: İngiltere'de Rennes-le-Chateau Araştırma grubunun üyelerine, özellikle de John ve Joy Miller, Gay Roberts, Howard Barkway, Jonothon Boulter, Marke Pawson, ve Guy Patton'a teşekkürler. Guy'a aynı zamanda Şövalyeler Tapınağı araştırmamızda bize yardım ettiği için de teşekkürler.

•••

Fransa'dan Alain Feral, Sonia Moreu, Antoine ve Claire Captier, Jean-Luc ve Louise Robin,Celia Brooke, Marcel Captier ve Elizabeth van Buren' e özel teşekkürler. (Aynı zamanda, günlerimizi yemekleriyle geçirdiğimiz Rennes-le-Chateau'de bulunan *La Pomme Bleue*'deki Monique ve Michael Morrot'a teşekkürler.) Merhum Jos Bertaulet'e ve Notre-Dame de Marceille araştırmasına olan şükran borcumuzu bildirmek istiyoruz. Dul eşi Suzanne ve oğulları Christian ve Diederick'e konukseverlikleri için teşekkürler.

Ferran'da bizimle ilgilendikleri, Languedoc'a olan yolculuklarımızı canlandırdıkları ve yöresel bilgilerini bizimle paylaştıkları için John Stephenson ve Anita Forsythe'e teşekkürler. Harika misafirperverlik, eğlenceleri ve bize *Altın*'ı ödünç verdikleri için de teşekkürler.

İlk araştırma gezimizde Languedoc'daki evini kullanmamıza izin verdiği için ve evine yaptığımız her şeye karşın çok sakin tepkisi için Peter Humber'a ve Ferran köylülerine ve o vahim 17 Ocak 1995 gününde yardımımıza gelen Montreal İtfaiyesine de teşekkürler. Aynı zamanda Boundary Yolu'ndaki her nasılsa sığınağımız olmuş gibi görünen Peter'in kıymeti geç bilinmiş Cafe Fou'su için de teşekkürler.

Nadir ve olağandışı bütün meselelerde son derece zevkli ve saatler süren birçok tartışma için ve çok geniş bilgisinin faydaları için Robert Howells'e teşekkürler.

Fransız gizemleri üzerine yaptığı geniş kapsamlı araştırmasının sonuçlarını cömertçe paylaştığı için Andre Douzet'e teşekkürler.

Rosslyn Chapel ve Şovalyeler Tapınağı ile ilgili muazzam cömertliği ve büyüleyici iç görüşleri için Niven Sinclair'e teşekkürler.

Kutsal cinsellik hakkındaki kapsamlı bilgisini bizimle paylaştığı ve her zamanki gibi kahkaha, cesaret ve pratik desteği için Jane Lyle'e teşekkürler.

Mandean'lar konusunda bize olan yardımları için, 'Talking Stick' de bize bir kürsü sağladığı ve eğlenceli ve unutulmaz bir tren yolculuğu için Steve Wilson'a teşekkürler.

Fransızca çevirilerdeki yardımı, desteği ve her şeyden önemlisi arkadaşlığı için Karine Esparseil Lopez'e teşekkürler. Aşağıdaki isimlere de bize çok ihtiyaç duyduğumuz bilgileri sağlama veya sadece destek verme ve yüreklendirme gibi farklı şekillerde sundukları yardımları için teşekkürler.

•••

Nicole Dawe, Charles Bywaters ve kızları Laura Dawe ve Kathryn ve Jennifer Bywaters; Trevor Poots; Andy Collins; Dominique Hyde; Lionel Beer ve TEMS grubu; Fortea Times'dan Steve Moore; RILKO'dan Bob ve Veronica Cowley; Georges Keiss; Yuri Stayanov; Benoist Riviere; Henri Buithon; Jean-Pierre Aptel; Andre Galaup; Louis Vazart;Gino Sandri; Manfred Cassier; Alun Harris; John Spencer; Steve Pear; Isis'in Grubundan Olivia Robertson; Caroline Wise; Gareth Medway; Tony Pritchett; Mick ve Lorraine Jones; Mark Bennett; Dave Smith ve Natalie Hac; Loren McLaughlin; David N. Corona; Dr Richard Wiseman; Sylvia Patton; Barry ve Fiona Johnstone; Sarah Litvinoff; Vida Adamoli; Helen Scott; Michele Kaczynski; Mary Saxe-Falstein; Sally 'Morgana' Morgan; Will Fowler; Sheila ve Eric Taylor; Samuel Lopez; James Dew; Nic Davis; Lisa Bailey; David Bell; I-N. Ve İngiliz Kütüphanesi Okuma Odaları personeline ve Westminster Referans Kütüphanesine teşekkürler.

Limoux ve Carcassonne ortak acil servislerine Keith Prince'ı kurtardıkları için ve Notre-Dame de Marceille'den bizi yardım için arayan adını saklı tuttuğumuz arkadaşımıza teşekkürler.

GİRİŞ

Bu kitabın ortaya çıkmasına neden olan araştırmayı Leonardo da Vinci başlattı. Araştırmamız bu büyüleyici fakat anlaşılması zor Rönesans dâhisi ve onun *İsa'nın Kefeni*'ni uydurmadaki rolü üzerineydi ve sonradan onun tutkularını gizlice ateşleyen dini inançlara aykırı düşüncelerin daha geniş ve kapsamlı bir araştırmasına dönüştü. Onun neyin bir parçası olduğunu, ne bildiğini ve neye inandığını, ve gelecek kuşaklar için bıraktığı çalışmasında niçin belirli bazı şifreler ve semboller kullandığını bulmak zorunda kaldık. Bu yüzden, -bunun karma bir nimet olduğunun farkında olsak da- Leonardo'ya bu kitabın oluşmasına sebep olan buluşları için teşekkür ediyoruz.

İlk başlarda kendimizi gizli toplulukların ve dini prensiplere aykırı inançların karışık ve genelde bulanık ve belirsiz dünyasında bulduk. Nihayetinde, Leonardo'nun bir tanrıtanımaz ve rasyonalist olduğu genel kabul görmüş bir varsayımdır. Fakat biz neredeyse öyle bir şey olmadığını bulmak üzereydik. Her halükarda bir süre sonra onu geride bıraktık ve kendimizi bol miktarda rahatsız edici gizli anlamların içinde yalnız bulduk. Bazı ilginç fakat pek de dünyayı sallamayacak kültler üzerine mütevazı bir şekilde başlayan soruşturma Hıristiyanlığın inançlarına ve en derin köklerine dek uzayan bir araştırma haline dönüştü.

Esasında bu zaman ve mekan ötesi bir yolculuktu: ilk olarak Leonardo'dan bugüne, daha sonra tekrar geriye doğru Rönesans'ın ötesine, orta çağlar boyunca ilk yüzyıl Filistin'ine, üç temel öncünün -Vaftizci John, Mary Magdalena ve İsa'nın- eylemleri ve sözle-

riyle oluşmuş olan görüntüye bir yolculuk. Yol boyunca durmak ve birçok grup ve gizli organizasyonu tamamıyla yeni ve nesnel bir gözle incelemek zorunda kaldık: Özgür Masonlar, Şövalye Havariler, Katarlar, Sion Manastırı, Essene'ler ve İsis ve Osiris kültü. Tabi ki bu konular son zamanlarda yayınlanan diğer birçok kitapta tartışıldı, özellikle Michael Baigent, Richard Leigh ve Henry Lincoln tarafından hazırlanan *Kutsal Kan ve Kutsal Kase* kitabında -bu kitap ikimize de özel bir ilham vermiştir-, Graham Hancock'ın yazdığı *Günah ve Mühür*'de, ve son zamanlarda Baigent ve Leigh'in yazdıkları *Tapınak ve Sığınak*'da ve son olarak Christopher Knight ve Robert Lomas'ın yazdığı *Hiram Anahtarı*'nda. Bütün bu yazarlara ortak araştırma alanlarımıza ışık tuttukları için şükran borçluyuz, fakat inanıyoruz ki hepsi bu sırların kalbine giden asıl anahtarı bulabilmiş değiller.

Bu pek de şaşırtıcı değil. Bizim bütün kültürümüz geçmiş hakkında, özellikle Hıristiyanlık ve onun kurucusunun karakter ve güdüleri hakkında belirli varsayımlara dayanmaktadır. Fakat eğer bu varsayımlar yanlışsa o zaman bu varsayımlar üzerine kurulan sonuçlar gerçekliklerini yitirecekler veya en azından gerçeklerin deforme olmuş bir resmini sunacaklar.

Bu kitapta ortaya koyduğumuz rahatsız edici sonuçlarla ilk defa karşılaştığımızda yanılmış olduğumuzu kabul etmek zorunda kaldık. Fakat karar vermemiz gereken bir noktaya geldik: araştırmamıza devam etmeli ve sonuçlarımızı açıklamalı mıyız yoksa bugüne kadar yapmış olduğumuz o son derece önemli bulguları unutmalı mıydık? İlerlemeye karar verdik; nihayetinde zamanı gerçekten geldiği için bu kitabın yukarıda sıralanan nedenlerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Yüzyıllar boyunca kabul görmüş inançlara karşı gelen binlerce kişinin takip ettiği inançların izlerini sürerek dikkat çekici bir şekilde tutarlı bir görüntüyü ortaya çıkardık. Görünüşte farklı olan birçok grubun gelenekleri altında aynı veya çok benzer sırlar yatmak-

ta. İlk başta bu toplumların gelenek yüzünden veya belki yapmacıklık yüzünden gizli kaldıklarını düşünmüştük, fakat şimdi bilgilerinin otoritelerden ve özellikle kiliseden niçin gizli tutma ihtiyacı hissettiklerini anlıyoruz. Bununla birlikte temel sorun neye inandıkları değil bu inançların sağlam ve tatmin edici herhangi bir şey üzerine kurulup kurulmadıklarıdır. Eğer öylelerse ve aykırı inançların alt yapısı Hıristiyanlığın kayıp anahtarını elinde tutuyorsa, o halde elimizde kalan gerçekten devrim yaratacak bir senaryodur.

Bu kitap oldukça geniş ve bilinmeyen bir bölgeye doğru yapılan sekiz yıllık araştırmamızın ürünüdür ve başkaları bize takip etmemiz için haritalar yapmış olsalar bile bizim devam etmemiz gereken yerde onlar durmak zorunda kaldılar.

Lynn Picknett
Clive Prince
St John's Wood
Londra
22 temmuz 1996

Birinci Bölüm

AYKIRI DÜŞÜNCELER AĞI

BİRİNCİ KISIM

Leonardo da Vinci'nin Gizli Şifresi

Bu, dünyadaki en ünlü ve en uzun süre ayakta kalacak sanat eserlerinden birisidir. Leonardo da Vinci'nin *Son Akşam Yemeği* adlı fresk çalışması, Milano yakınlarındaki *Santa Maria delle Grazie* kilisesinin, günümüze kadar ayakta kalan ve ikinci dünya savaşı süresince gerçekleşen müttefik bombardımanının ardından ayakta kalan tek orijinal duvar parçasının üzerinde durmaktadır. Ghirlandaio ve Nicolas Poussin gibi hayranlık uyandıran birçok ressam ve hatta Salvador Dali gibi kendine özgü bir ressam bile kutsal kitaba ait bu muazzam sahne ile ilgili kendi yorumlarını sunmalarına rağmen, her nedense Leonardo'nun eseri insanların zihnini çok daha fazla meşgul etti. Bu sahnenin farklı yorumları, en asilden en saçmaya kadar zevk yelpazesinin her iki ucunu kuşatarak her yerde görünürler.

Bazı görüntüler o kadar tanıdıklardır ki, hiçbir zaman gerçekten incelenmezler ve bakan kişinin gözünün önünde açık bir şekilde durmalarına, en yoğun ve en anlamlı seviyede kendilerine bakanı daha yakından incelemeye davet etmelerine rağmen; aslında tamamen kapalı kitaplar olarak kalırlar, ki bu durum Leonardo'nun hem *Son Akşam Yemeği* için ve akıl almaz bir şekilde hemen hemen diğer tüm eserleri için geçerlidir.

Rönesans İtalya'sının işkence görmüş dâhisi Leonardo'nun eseri, altında gayet nefes kesici anlamlar yatan, bu yüzden de ilk bakışta imkansız gibi görünen buluşlara giden bir yola doğru bizi çekti: o kadar imkansız göründü ki kuşaklar boyu akademisyenler bizi

harekete geçiren şeyi tek kelimeyle, fark etmediler - ve o kadar imkansız göründü ki, böylesine şiddetli tartışmalara yol açabilecek bir bilgi, tarihi ve dini araştırma alanının dışından gelen bizim gibi yazarların keşfetmesini bunca zaman sabırla bekleyerek öylece kaldı.

Bu yüzden, hikayemize doğru bir şekilde başlamamız için Leonardo'nun *Son Akşam Yemeği*'ne geri dönmemiz ve ona yeni bir bakış açısıyla bakmamız gerekiyor. Bildik sanat tarihi varsayımları bağlamında değerlendirme yapmak doğru olmaz. Onu bu çok tanıdık görüntülere tamamıyla yeni katılan biri olarak görmek, önyargı ölçeklerinin gözden düşmesine izin vermek ve belki de ilk defa ona gerçekten bakmak için doğru zamanın geldiğini düşünüyoruz.

Ana karakter tabii ki Leonardo'nun eseri için tuttuğu notlarda 'Kurtarıcı' olarak bahsettiği 'İsa'dır. (Yine de, okuyucuyu buradaki açık varsayımlara anlam verme konusunda uyarmak istiyoruz.) Düşünceli bir şekilde aşağıya doğru ve hafifçe soluna doğru bakıyor, elleri önündeki masanın üzerinde kendisine bakana bir hediye sunuyormuş gibi açık duruyor. Yeni Ahit'in (İncil'in) bize anlattığına göre; bu resim İsa'nın ekmek ve şarap kutsal işlemini başlattığı ve onu takip edenlere ekmek ve şarabı kendisinin eti ve kanı olarak paylaşmalarını istediği *Son Akşam Yemeği*'nin resmi olduğu için, resimdeki el hareketi ile etrafına bir şarap kadehi veya kabı sunmasını bekliyor olabilirsiniz. Yine de Hıristiyanlar için bu yemek Çarmıhtaki İsa Gethsemane bahçesinde içten bir şekilde 'bu kadeh benden geçsin' diye dua etmeden hemen önce ve aynı zamanda bütün insanlık adına kutsal kanı döküldüğünde çarmıha gerilerek ölümünden önce gerçekleşmiştir ve bu, "şarap/kan" benzetmesine başka bir göndermedir. Bununla birlikte İsa'nın önünde hiç şarap yok, hatta tüm masa üzerinde şarabı sembolize edecek başka herhangi bir şey de yok. Ressamlara göre bu açık ellerin yaptığı şey aslında boş ve anlamsız bir hareket olabilir mi?

Masada olmayan şaraptan yola çıkarak masadaki tüm ekmeğin sadece küçük bir parçasının aslında bölünmüş olması da belki bir

tesadüf değildir. İsa'nın kendisi, yapılmış en üstün fedakarlıkla bölünen kendi vücudu ile ekmeği özdeşleştirdiği için, İsa'nın gerçek tabiatı hakkında burada ince bir mesaj veriliyor olabilir mi?

Fakat bu sadece tabloda sergilenen Ortodoks olmayan görüşün sadece küçük bir kenarı. Kutsal inanışa göre 'Sevgili' olarak bilinen ve bu sırada göğsüne yaslanacak kadar İsa'ya fiziksel olarak yakın olan genç Aziz John'dur. Buna rağmen, Leonardo'nun bu genç adamı tasvir edişi kutsal kitap tarafından belirtildiği gibi öyle yaslanmış bir şekilde değil tam tersine abartılı bir şekilde Kurtarıcı'dan uzak durduğu ve başını neredeyse umursamaz bir şekilde sağa doğru yana yatırdığı şeklindedir. Bu karakterle ilgili yerler tabloya yeni bakanlar için sözde Aziz John hakkında meraklı belirsizlikleri barındırdığı için mazur görülebilirler. Ressamın kendi tercihleri, erkek güzelliğinin ta kendisini oldukça kadınsı bir şekilde tasvir etme eğilimi gösterdiği için, bu bakıyor olduğumuz kesinlikle bir kadındır. Onun hakkındaki her şey dikkat çekici bir şekilde kadınsı oluşu. Yıllanmış ve hava şartlarının etkisinden yıpranmış olmasına rağmen, bakan biri hâlâ küçük, nazik ellerini, hoş, büyüleyici güzellikte uslu durmayan yüz hatlarını, açık bir şekilde kadınsı görünen göğsünü ve altın gerdanlığını seçebilir. Bu kadın aynı zamanda onu özel biri olarak ortaya çıkaran elbiseler giyiyor. Onlar Kurtarıcı'nın yansıyan görüntüleri: biri mavi cüppe ve kırmızı pelerin giyerken diğeri aynı tarzda mavi pelerin ve kırmızı cüppe giyiyor. Masadaki başka hiç kimse İsa'nın kıyafetlerini bu şekilde yansıtan kıyafetler giymiyorlar. Fakat diğer taraftan masadaki başka hiç kimse de kadın değil.

İsa ve bu kadın neredeyse kalça kısmında birleşmiş fakat sonra acı veren bir tartışma yaşamış ve hatta ayrılmışlar gibi kanatları açılmış dev bir "M" oluşturuyorlar. Bizim bildiğimiz kadarıyla hiçbir akademisyen bu kadınsı karakteri Aziz John'dan başka bir şey olarak görmediler ve bu "M" şekli onların da dikkatinden kaçtı. Araştırmalarımızda keşfettiğimiz üzere, Leonardo ona standart di-

ni görevler veren hâmilerini oldukça Ortodoksluğa aykırı şekillerde resmederek kendisini eğlendiren, insanların sadece görmek istediklerini gördükleri için en şaşırtıcı aykırı düşünceleri ılımlı bir şekilde karşılayacaklarını bilen mükemmel bir psikologdu. Standart bir Hıristiyan görüntüsünü resmetmekle görevlendirilmişsen ve topluma yüzeysel olarak öyle görünen bir şey sunarsan, insanlar bunun şüpheli sembolizmini asla sorgulamayacaklardır. Bununla birlikte Leonardo yine de belki Yeni Ahit mesajıyla ilgili onun sıra dışı yorumunu paylaşan birilerinin yorumunu fark edebileceklerini veya birinin bir yerde, veya objektif bir gözlemcinin bir gün bu "M" harfi ile bağlanmış gizemli kadın görüntüsünü yakalayacağını ummuş olmalı. Bu "M" neydi ve neden bu kadar önemliydi? İnsanların yakılarak öldürüldüğü o günlerde bu kadını Hıristiyanlığın bu son derece önemli görüntüsünün içine katarak Leonardo ününü neden riske etsindi ki?

O her kimse, yazgısı pek de güvenli görünmüyor, çünkü bir el zarif bir şekilde eğilmiş boynunun üzerinden tehditkar bir hareketle geçiyor. Kurtarıcı'ya bile açık bir şiddetle yüzüne doğru dürtülmüş dimdik duran bir işaret parmağı ile gözdağı veriliyor. Hem İsa hem de "M" bu tehditleri tamamen görmezden gelip, her biri kendi düşünce dünyalarında açıkça kaybolmuş ve her biri kendi yolunda sakin ve soğukkanlı görünüyorlar. Fakat gizli semboller kullanılıyormuş gibi İsa ve bayan arkadaşı ayrı kaderleri hakkında uyarılmalarının yanı sıra, bir şeyler öğrenmek için izleyen birine bunu açıklamasının tehlikeli olacağını bildiriliyor belki de hatırlatılıyor. Leonardo, açık bir şekilde daha geniş bir kitle ile paylaşmasının delilikten aşağı kalır yanının olmayacağı özel bir inancı iletmek için bu tabloyu kullanıyor olabilir mi? Veya bu inancın onun yakın çevresindekilerden daha fazlası için veya bugün bizim için bile bir mesajı olmuş olabilir mi?

Bu hayretler içinde bırakan esere daha yakından bakalım. Bakan kişiye göre freskin sağında uzun sakallı bir adam neredeyse iki-

ye katlanmış bir şekilde masadaki son havariyle konuşmak için eğiliyor. Bu hareketiyle arkasını tamamen Kurtarıcı'ya dönmüş. İşte bu, modeli Leonardo'nun kendisi olarak kabul edilen, Aziz Thaddeus veya Aziz Jude adlı havaridir. Rönesans ressamlarının resmettiği hiçbir şey tesadüfi değildir veya sadece hoş olduğu için resimde yer almamıştır ve zamanın ve sanatın bu özel örneği görsel çift anlamlılık konusunda titizlik gösteren biri olarak bilinirdi. (farklı havariler için doğru modeli bulma konusundaki önyargısı Santa Maria Manastırının can sıkıcı en yüksek din görevlisinin Juda karakteri için kendisinin modellik yapması konusundaki çarpık önerisinden çıkartılabilir!) O halde Leonardo neden kendisini İsa'dan bu kadar açık bir şekilde uzak görünür bir şekilde resmetmişti?

Dahası var. Kime ait olduğu belli olmayan bir el "M"den bir kişi uzaktaki bir havarinin karnına doğru bir hançer doğrultmaktadır. Hayal gücünüzü ne kadar zorlasanız da bu el o masada oturan birine ait olamaz, çünkü yakındaki insanların hançeri o pozisyonda almak için bükülmüş olması fiziksel olarak imkansız. Bununla birlikte bu bedenden ayrılmış el hakkında gerçekten şaşırtıcı olan onun gerçekten var olduğuna ilişkin pek fazla bir şey olmaması, fakat Leonardo hakkında okuduğumuz tüm şeylerde bu ele sadece birkaç göndermeyle karşılaştık ve bunlar el hakkında sıra dışı herhangi bir şey bulma konusunda merak uyandıran bir tereddüt gösteriyorlar. Aslında kadın olan Aziz John gibi bir kez işaret edildiğinde hiçbir şey daha açık ve daha tuhaf olamazdı, buna rağmen genellikle çok olağanüstü ve şoke edici olduğu için bakan kişinin gözü ve mantığı tarafından tamamıyla üstü kapanmıştır.

Çok sık olarak Leonardo'nun, dini içerikli tablolarının onun inancının derinliğini yansıttığı dini bütün bir Hıristiyan olduğunu duyarız. Bu güne kadar gördüğümüz kadarıyla bu eserlerin en azından bir tanesi Hıristiyan Ortodoksluğu açısından oldukça kuşkulu bir görüntü içermektedir ve araştırmamızın daha ileri aşamaları gösterir ki hiçbir şey Leonardo'nun gerçek bir inanan, kabul

görmüş veya kabul edilebilir herhangi bir Hıristiyanlık formunda bir inanan olduğu gerçeğinden daha doğru olamaz. Zaten eserlerinin sadece birindeki, merak uyandıran ve kural dışı olan özellikler onun bize bu tanıdık kutsal kitaba ait görüntüde bulunan başka bir anlam katmasını, Milano yakınındaki 15. yy duvar resminde donmuş olan görüntünün kabul görmüş ana hatlarının ötesinde başka bir inanç dünyasını anlatmaya çalışıyor olduğunu işaret ediyor gibidir.

Bütün bu dini esaslara aykırı dahil etmeler ne anlama gelirse gelsin çok fazla vurgulanmamakla beraber Ortodoks Hıristiyanlığı ile tamamen çelişki içerisindedirler. Bugünün çoğu materyalist ve rasyonalistleri için Leonardo batıl inançlara veya ne şekilde olursa olsun dine vakti olmayan, mistik ve doğaüstü güçlerin tam karşısında olan ilk gerçek bilim adamıydı. Yine de onlar bile gözlerinin önünde açıkça serili olan gerçeği göremediler. *Son Akşam Yemeği*'ni kayda değer miktarda şarap olmadan resmetmek, taç giyme töreninin en kritik anını taç olmadan resmetmek gibi bir şeydir. Burada asıl nokta ya tamamen atlanıyor ya da tamamıyla başka bir noktaya dikkat çekiliyor. Bu durum ressamın bir dereceye kadar, dini inançları olan fakat bu inançların uçlarda ve hatta belki Hıristiyan Ortodoksluğu ile savaş halinde olduğu ve kabul görmüş inançların çok çok dışında birinden başka bir şey olmadığına işaret ediyor. Ve Leonardo'nun keşfettiğimiz diğer eserleri dikkatlice uygulanmış ve tutarlı bir betimleme içerisinde onun belirli aykırı takıntılı düşüncelerinin altını çizmektedir ve bu ressam sadece hayatını kazanmak için bu işi yapan bir ateist olsaydı böyle bir şey ortaya çıkmazdı. Bu dahil etmeler ve semboller şüphecilerin böyle bir göreve verdikleri eleştirel cevaplarından çok çok daha fazlasıdır, örneğin Aziz Peter'in yüzüne kırmızı bir burun yapıştırmanın tam eşdeğeri değildir. *Son Akşam Yemeği* ve diğer eserlerinde aradığımız şey günümüz dünyasına bir bağlantısı olduğuna inandığımız Leonardo da Vinci'nin gizli şifresidir.

Leonardo'nun inandığı veya inanmadığı her neyse, bunun adı çıkmış, hikâyesi sonsuz çıkmazlardan oluşan bir adamın zaafından başka bir şey olmadığı tartışılabilir. O yalnızlığı seven biri olabileceği gibi, etrafındakilerin canı ve ruhu da olabilir. Falcıları küçümserdi, fakat muhasebecileri astrologlara ödenmiş paraları listelediler; bir vejetaryen ve bir hayvan severdi fakat bu sevecenliği pek nadir insanoğluna uzandı; takıntılı bir şekilde cesetleri parçalara ayırır ve infazları bir anatomi uzmanı gözüyle seyrederdi; hile oyunlarla hokkabaz gibi başa çıkan hem bulmacaların efendisi hem de derin bir düşünürdü. Böylesine karışık bir kişisel görünüm sergilenince, belki de tek beklenen şey onun din ve felsefe üzerine kişisel görüşlerinin sıra dışı, hatta garip olmasıdır. Sadece bu sebepten ötürü, onun aykırı inançlarını günümüzle bağlantısız diye reddetmeye yönelebiliriz. Genel olarak Leonardo'nun muazzam bir şekilde yetenekli olduğu kabul edilmesine rağmen, kendini beğenmiş 'dönemciliğin' modern eğilimi onun başarılarını hafife almaktadır. Nihayetinde, basım tekniği yeni çıkmış bir şey olsa bile, o mükemmel bir durumdaydı. Böylesine ilkel bir zamanın yalnız mucidin, birkaç saniye içerisinde internette sörf yaparak sonsuz bilgiye ulaşabilen, onun zamanında keşfedilmemiş olan kıtalardaki insanlarla telefon ve faks aracılığı ile iletişim kurabilen bir dünyaya sunacak neyi olmuş olabilir?

Bu soruya verilebilecek iki yanıtımız var. İlk olarak, Leonardo sıradan bir dâhi değildi. Birçok insan onun uçan makineler ve ilkel askeri tanklar tasarladığını bilmesine rağmen, icatlarının bazıları içinde bulunduğu zaman için o kadar ihtimal dışıydı ki garipliklere meraklı zihniyetler onun gerçekten geleceği görmüş olabileceğini öne sürdüler. Örneğin, onun bir bisiklet için yaptığı tasarımlar 1960'ların sonunda gün ışığına çıktı. İlk Victoria dönemine ait bisikletin oluşumu sırasındaki acı veren ve uzayan deneme yanılma sahnelerinden farklı olarak, da Vinci'nin yarış bisikleti, eşit büyüklükteki iki tekere, bir zincire ve vites mekanizmasına sahipti. Asıl tasa-

rımdan daha ilginç olan, ilk olarak bir bisiklet icat etmek için ne gibi muhtemel bir nedeni olmuş olabileceği sorusudur. İnsanoğlu her zaman için kuşlar gibi uçmak istemiştir, fakat hiç de mükemmel olmayan yollarda iki teker üzerinde tehlikeli bir şekilde dengede kalmaya çalışarak pedal çevirme arzusu tamamen kafa karıştırıcı bir durumdur (ve bu arzu, uçmak gibi, herhangi bir klasik fablda da görülmez). Leonardo diğer birçok nam salan geleceğe ait iddiasının arasında telefonu da önceden söylemişti.

Leonardo tarih kitaplarının müsaade ettiğinden çok daha fazla bir dâhi ise, yaşamından beş yüzyıl sonrayı anlamlı ve yaygın bir şekilde etkileyecek nasıl bir bilgiye sahip olduğu hâlâ çözülmesi gereken bir sorudur. Bir ilk yüzyıl hahamının öğretilerinin zamanımız ve durumumuzla pek bir ilgisi olmamasının beklendiği savunulsa da, bazı fikirlerin evrensel ve ölümsüz olduğu ve gerçeğin (ki bulunabilir ve tanımlanabilirse) yüzyıllar boyunca temel olarak asla sarsılmadığıdır.

İlk olarak ikimizi de ona çeken aslında ne Leonardo'nun felsefesi (açık veya kapalı) ne de onun sanatıydı. Bu yoğun Leonardo araştırmasına bizi çeken onun hem akıl almaz şekilde ünlü hem de en az bilinen paradoksal eseriydi. Önceki kitabımızda_ detaylı bir şekilde açıkladığımız gibi, ölümü sırasında İsa'nın görüntüsü ile mucizevi bir şekilde mühürlendiğine uzun bir süre inanılan Torino Kefeni'ni ortaya çıkartan kişinin da Vinci olduğunu keşfettik. 1988'de yapılan karbonla tarihlendirme testleri bir avuç iflah olmaz dindar dışında hepimize bunun ortaçağ sonları veya Rönesans dönemlerinin başlarına ait ilkel bir alet olduğunu kanıtlamıştır, fakat bizim için bu en azından söylemek gerekirse gerçekten olağanüstü bir görüntü olarak kaldı. Zihinlerimizin en üstünde bu hilebazın kim olduğu sorusu kaldı, çünkü böyle insanı hayrete düşüren bir kalıntının yaratıcısı bizce bir dâhi olmalıydı.

Hem gerçekliğini savunan, hem de karşısında olan bütün literatürün kabul ettiği üzere, Torino Kefeni bir fotoğraf gibidir. Çıplak

göze belli belirsiz bir yanık izi gibi görünmesi anlamına gelen merak uyandıran bir 'negatif etki' sergiler, fakat fotoğraf negatifinde detaylı bir şekilde görülebilir. Bilinen hiçbir tablo veya gravür bu şekilde bir özellik sergilemediği için negatif etki 'Kefenciler' (Torino Kefeninin gerçekten İsa'nın Kefeni olduğuna inananlar) tarafından görüntünün mucizevi özelliklerinin kanıtı olduğuna inanılır. Bununla birlikte Torino Kefeni üzerindeki görüntü bir fotoğraf gibi görünür, *çünkü gerçekten de bir tür fotoğraftır.*

İlk başta inanılmaz gibi görünmesine rağmen, Torino Kefeni bir fotoğraftır. Keith Prince'la beraber orijinal tekniğin ne olduğuna dair inancımızı yeniden şekillendirdik ve böylelikle Torino Kefeni'nin şimdiye dek açıklanamayan tüm özelliklerinin bugüne kadar benzerini yapan ilk insanlar olduk. Ve 'Kefenciler' bunun imkansız olduğunu iddia etseler de, biz bunu son derece basit bir donanım kullanarak yaptık. Bir "camera obscura", kimyasallarla kaplanmış on beşinci yüzyıldan kalma hali hazırda mevcut materyallerle işlemden geçirilmiş bir kumaş, yüksek dozda ışık kullandık. Fakat deneysel fotoğrafımızın konusu bir kızın alçıdan yapılmış göğsüydü ki bu, orijinal modelden hayal kırıklığı yaratacak derecede farklı bir malzemeydi. Yaygın olarak iddia edilenin aksine, Kefen'deki yüz İsa'nın değil, hilebazın kendisinin yüzüydü. Kısacası Torino Kefeni, *Leonardo da Vinci'den başkasına ait olmayan beş yüz yaşında bir fotoğraftır.*

Aksi yönde yapılan bazı merak uyandıran iddialara rağmen, bu dindar bir Hıristiyan'ın işi olamaz. Fotoğraf negatifinde görülen Torino Kefeni, açıkça İsa'nın kırık ve kanayan vücudunu göstermektedir. Bunun sıradan bir kan olmadığı, Hıristiyanlar için tek kelimeyle sadece kutsal değil aynı zamanda dünyayı kurtaracak bir araç olduğu da hatırlanmalıdır. Bize göre, bu kanı sahtekarlık amaçlı kullanan biri bir inanan olarak görülemez ve de İsa'nın kendisine en ufacık bir saygısı yoktur ki kendi görüntüsünü onunkinin yerine koymaktadır. Leonardo bunların ikisini de titiz bir özenle ve hiç

şüphe yok ki kesin bir zevkle yaptı. Şüphesiz ki İsa'nın zannedilen görüntüsünün Floransa'lı ressamın kendisi olduğunu kimsenin fark etmeyeceğini ve kendisinin yaşamı boyunca bile birçok hacının bu Kefen üzerinde dua edeceğini biliyordu. Hepimiz onun aslında gölgelerin içinde dolaşıp hacıların yaptıklarını izlediğini biliyoruz. Ayrıca bu yaptığı da bildiğimiz kadarıyla onun karakterine hiç de ters düşmezdi. Fakat kendisi aynı zamanda yüz yıllar boyunca kaç tane hacının kendi görüntüsü önünde haç çıkardıklarını da tahmin etti mi? Bir an bile, zeki insanların aslında sadece bu güzel ve işkence görmüş olan yüze bakarak Katolikliğe döneceklerini düşündü mü? Batı dünyasının İsa'nın neye benzediğine dair kültürel imajının büyük bir ölçüde Torino Kefeni'ndeki görüntüden kaynaklanacağını önceden görmüş olabilir mi? Bir gün dünya üzerindeki milyonlarca insanın sevdikleri Tanrı yerine, on beşinci yüz yılda yaşamış eşcinsel bir dinsizin görüntüsü önünde ibadet edeceklerinin, yani *Leonardo da Vinci'nin gerçekten Mesih İsa'nın görüntüsü olacağının* farkına varmış mıydı acaba?

Kefen'in tarihte yapılmış hemen hemen en korkunç ve başarılı şaka olduğuna inanıyoruz. Fakat milyonları aptal yerine koymuş olmasına rağmen, Kefen zevksiz hilebazın sanatı için bir ilahiden fazlasıdır. Leonardo'nun Hıristiyanlığın en son kalıntısını yaratma fırsatını iki şey için bir araç olarak kullandığına inanıyoruz: yeni bir teknik ve şifreli aykırı bir inanç. Bu ilkel fotoğrafçılığın tekniğini açıklamak -olayların göstereceği gibi- o paranoyak ve batıl inançlarla dolu çağda son derece tehlikeliydi. Fakat küçümsediği önemli din adamlarının bu prototipe kendinden sonra da iyi bakacaklarından emin olmak Leonardo'yu şüphesiz ki çok eğlendirdi. Tabi ki papazların bu ironik muhafızlıkları sadece tesadüfi ve zaten dikkate değer bir hikayenin içinde yalnızca vahim bir çarpıklık olabilir, ancak bizim için bu Leonardo'nun burada görülen ve mezarın da ötesine ulaşan, tam kontrol için duyduğu tutkuyu tokat gibi vuruyor.

Torino Kefeni dehanın sahte eseri olmasıyla birlikte diğer genel olarak kabul görmüş eserlerinde görüldüğü gibi Leonardo'nun özel takıntılarını vurgulayan belirli semboller taşır. Örneğin Kefenli adamın boynunun dibinde belirgin bir sınır çizgisi var. Bu görüntü en gelişmiş bilgisayar teknolojisini kullanarak bir bütün olarak 'dış hat haritası'na çevrildiğinde, bu çizginin öndeki kafa şeklinin alt dibini gösterdiğini görebiliriz ve diğer taraftan şekil, göğsün üst tarafında tekrar başlayana kadar hemen altında hayal edilmemiş tam karanlığın denizine sahiptir. Bunun iki sebebi olduğuna inanıyoruz. Birisi tamamen pratik sebepli, öndeki görüntü karışık olduğu için vücut gerçekten çarmıha gerilen adama ait ve yüz Leonardo'nun kendisinin, bu yüzden muhtemelen gerekli olan bu çizgi iki görüntünün birleşmesini gösteriyor. Fakat bu hilebaz vasat bir zanaatkâr değildi ve bu masal anlatan sınır çizgisini çok kolay bir şekilde saklayabilir veya yumuşatabilirdi. Fakat ya Leonardo'nun aslında bundan gerçekten kurtulma gibi bir niyeti yoksa? Ya sadece gözleriyle görenler için bir mim koymak amacıyla kasten onu orada bıraktıysa?

Torino Kefeni şifreli bile olsa ne tür bir aykırı düşünce taşıyor olabilir? Çıplak halde çarmıha gerilmiş bir adamın basit, katıksız görüntüsünde saklanabilecek sembollerin muhakkak bir sınırı vardır, ve bu görüntü birçok üst düzey bilim adamı tarafından modern donanımlar kullanılarak analiz edilmiştir. Bu konuya devamlı dönecek olsak da görüntüye iki ana açıdan yeniden bakarak şimdilik bu soruların cevaplanabileceği konusunda sadece ipucu verelim. İlki İsa'nın kollarından aşağı taze bir şekilde akarmış gibi görünen ve yüzeysel olarak bakıldığında *Son Akşam Yemeği*'nde masanın üzerindeki sembolik şarabın eksikliği ile çelişkili gibi görünebilen, fakat aynı zamanda aslında bu özel noktaya vurgu yapan kanın çokluğu ile ilgilidir. İkincisi Leonardo'nun dikkatimizi kelle vurmaya çekercesine koyduğu baş ve vücut arasındaki bariz sınır çizgisiyle ilgilidir. Bildiğimiz kadarıyla İsa'nın başı kesilmedi ve görüntü bir

karma, bu yüzden yine de bir şekilde birbirlerine yakın olarak bağlanmış iki ayrı karakterin görüntüleri üzerinde düşünmemiz gerekiyor. Fakat öyle olsa bile, kafası kesilen biri neden çarmıha gerilen birinin üzerine yerleştirilsin?

Görüleceği gibi, Torino kefeni üzerindeki bu kesilmiş başın gösterdiği ipucu Leonardo'nun diğer birçok eserindeki sembollerin sadece bir pekiştirmesidir. İsimsiz genç kadına, "M"ye, *Son Akşam Yemeği*'nde narin boğazını bir baştan bir başa doğrayan bir el tarafından nasıl açıkça gözdağı verildiğini ve İsa'nın kendisinin de yüzüne doğru dürtülen ve yukarı doğru kalkmış bir parmak tarafından açıkça bir uyarı olarak -veya belki bir hatırlatma veya ikisi birden- nasıl tehdit ediliyor olduğunu fark ettik. Leonardo'nun eserlerindeki bu yukarı doğru kalkmış parmak her durumda ve daima Vaftizci John'a direk bir göndermedir.

Sandallarının bağcıklarını açmaya bile kendini layık görmediği 'Tanrı'nın kuzusunu görmelerini' dünyaya söyleyen Mesih'in iddia edilen habercisi olan bu aziz, ressamın bugüne dek gelen eserlerinde onun her zaman ve her yerde hazır varlığını değerlendirirsek, Leonardo için son derece önemliydi. Bu akla takılan düşüncenin kendisi dinle hiç ilgilenmemiş modern rasyonalistler tarafından çok geniş kapsamlı olarak incelenmiş biri için gariptir. Hıristiyanlığın bütün özellikleri ve uygulamaları kendisine hiçbir şeymiş gibi gelen bu adam Vaftizci John'a yaptığı gibi bir tek özel azize bu kadar zaman ve enerji harcamazdı. Zaman içerisinde Leonardo'nun hayatına hem eserlerindeki bilişsel düzeyde hem de etrafını saran tesadüflerdeki eşzamanlı düzeyde hükmeden yine bu John olmuştur. Vaftizci neredeyse onu etrafta takip edip durmuş gibidir. Örneğin onun o çok sevdiği şehri Floransa'nın kendisi bu azize atfedilmiştir, Leonardo'nun sahte Kutsal Kefen'in bulunduğu Torino'daki katedral de öyle. Ölüme doğru giden saatlerini geçirdiği odasında sahibi çıkmamış bir şekilde Mona Lisa'yla birlikte asılı duran en son tablosu da Vaftizci John'a aitti ve günümüze gelen tek heykeli (tanın-

mış bir doğaüstücü olan Giovan Francesco Rustici ile beraber oluşturmuştu) de Vaftizci'yi tasvir ediyordu. Bu heykel şimdi Floransa'daki vaftizlerin yapıldığı binanın girişinde turistlerin başlarının çok üzerinde ve maalesef saygısız güvercin sürüleri için bir alay konusu durumunda.

Bu yukarı kalkmış başparmak- ki biz bunu "John hareketi" diye adlandırıyoruz- Raphael'in *Atina Okulu*'nda (1509) tasvir edilmişti. Orada bu işareti sergileyen Plato'nun saygıdeğer kişiliğini görüyoruz, fakat bu durumda şüphelenildiği gibi öyle gizemli bir dolaylı anlatım yok. Sadece ona özgü değil aynı zamanda onun için çok önemli olan bir hareketi açıkça yapan Plato'nun modeli aslında Leonardo'nun kendisinden başkası değildi (ve tahminen Raphael ve o gruptaki diğerleri için de öyleydi).

'John hareketi' olarak isimlendirdiğimiz bu hareketi çok fazla büyüttüğümüz düşünülüyorsa, bunun Leonardo'nun eserlerindeki diğer örneklerine bir bakalım:

Bitmemiş eseri *Magi'nin Tapınması*'nda (1481'de başladı) kim olduğu bilinmeyen ve oradan geçen biri içinden keçi boynuzu ağacı çıkan bir toprak tümseğinin yanında bu hareketi yapıyor. Başlık 'bilge adam' veya 'Magi Tarafından Kutsal Ailenin İbadeti'ni akla getirdiği için buna bakan birçok kişinin gözleri kaçınılmaz bir şekilde resmin bütünü hakkında inandıkları şeye yöneleceğinden bunu fark etmezler. Güzel ve saygıdeğer bakire yeni doğmuş Mesih'in dizinde sönük ve renksiz bir karakter gibi resmedilmiştir. Arka planda bir kalabalık anne ve çocuk için açıkça ibadet ederken, Magi ona çocuk için hediyelerini sunmakta ve diz çökmektedir. Fakat *Son Akşam Yemeği* gibi bu da sadece yüzeysel olarak bakıldığında bir Hıristiyan tablosu ve daha yakın bir incelemeyi gerektiriyor.

Ön plandaki ibadet eden kimseler pek de güzellik ve sağlık örnekleri değiller. Neredeyse ceset gibi sıskalar, açılmış elleri pek de merakla kaldırılmamış gibi görünüyor, daha ziyade çifte doğru kabus gibi korkunç bir şekilde pençelerini çıkarmışlar gibi görünüyor-

lar. Magi hediyelerini sunuyor, fakat efsanevi üçlünün sadece ikisini. Reçine ve laden reçinesi karışımı sunuluyor, fakat altın yok. Leonardo'nun yaşadığı zamanda altın sadece varlık anlamına gelmezdi, aynı zamanda krallığın bir simgesiydi ve burada altın Mesih'ten esirgeniyor.

Bakire'nin ve Magi'nin arkasına bakıldığında orada ikinci bir grup ibadet eden kimseler görünüyor. Bunlar daha sağlıklı ve daha normal görünüyorlar fakat gözlerinin baktığı yer takip edilirse hiç de Bakire'ye ve çocuğa bakmadıkları açıkça görülüyor, onun yerine bir adamın 'John hareketi' yaptığı yerdeki keçiboynuzu ağacının köklerine bakarken dalıp gitmiş gibiler. Ve keçiboynuzu ağacı geleneksel olarak Vaftizci John'la özdeşleştirilmiştir.

Tablonun sağ dip köşesine inildiğinde genç bir adam kasten yönünü Kutsal Aile'den başka tarafa dönüyor. Bu kişinin Leonardo'nun kendisi olduğu genel kabul görmüştür, fakat bu hoş olmayan durumu açıklamak için sık olarak kullanılan ve pek de inandırıcılığı olmayan bu iddia -yani ressamın kendini bunlarla yüzleşmeye layık hissetmemesi- hiç inandırıcı değildir. Çünkü Leonardo'nun kiliseyi hiç sevmeyen biri olduğu birçok insan tarafından bilinir. Bunun yanı sıra, *Son Akşam Yemeği*'ndeki Aziz Thaddeus veya Aziz Jude karakterinde de yine yönünü anlamlı bir şekilde Kurtarıcı'dan başka yöne dönmüştür ve böylece Hıristiyanlık tarihindeki ana karakterlere karşı son derece duygusal bir cevabı vurgulamaktadır. Ve Leonardo ne Tanrı'ya hürmet ne de tevazu örneği olmadığı için, bu tepki bir aşağılık kompleksi veya dalkavukluk hissinden ilham almış olamaz.

Leonardo'nun Londra'daki Ulusal Sanat Galerisi'ni onurlandıran, güzel ve akılda kalan karikatürü *Aziz Anne** (*Buradaki sözcük Türkçe'deki "anne" sözcüğü değil, İngilizce'deki "Anne" adıdır, ilginç rastlantı Meryem Ana'nın annesinin adının "Anne" olmasıdır,ç.n) *ile Çocuk ve Bakire*'ye' (1501) dönecek olursak, burada yine altında yatan imalarla bakanı rahatsız etmesi gereken fakat hiç de

etmeyen unsurlar görüyoruz. Resim bakire ve çocuğu Aziz Anne'yle (Meryem'in annesi) beraber ve Vaftizci John'u bir çocuk olarak göstermektedir. Bebek Mesih açık bir şekilde düşünceli bir şekilde yukarı doğru bakan kuzeni John'u kutsuyor ve diğer taraftan Aziz Anne dikkatle kızının boş bakan yüzüne yakın bir mesafeden bakıyor- ve 'John hareketi'ni' merak uyandıracak kadar büyük ve erkeksi bir elle yapıyor. Bununla birlikte, bu yukarı doğru kalkmış başparmak hemen Mesih'in kutsama yapan küçük eli üzerinde onu hem gerçek hem de mecazi olarak gölgede bırakırcasına kalkıyor. Ve Bakire son derece rahatsız bir şekilde -neredeyse ucunda- oturtulduğu görülse de asıl duruş şekli oldukça tuhaf olan bebek Mesih. Bakire onu sanki kutsamasını yapsın diye öne doğru itmiş gibi, onu resme sadece bu işi yapsın diye getirmiş gibi tutuyor, fakat onu orda güçlükle tutabiliyor. Bu arada John rahat bir şekilde, ona verilen onurla hiç de ilgilenmiyormuş gibi Aziz Anne'in dizinde yatıyor. John'la ilgili gizli bir şeyi ona hatırlatan Bakire'nin kendi annesi olabilir mi?

Ulusal Sanat Galerisi'nde bu resmi açıklayan nota göre, bazı sanat uzmanları, Aziz Anne'in gençliği ve Vaftizci John'ın beklenene ters düşen varlığı karşısında şaşırarak tablonun aslında Meryem ve onun kuzeni -John'ın annesi- Elisabeth'i betimlediği hakkında tahmin yürüttüler. Bu görüş akla yatkın görünüyor ve eğer doğruysa üzerinde durduğumuz noktayı pekiştiriyor.

Mesih ve John'ın asıl rollerinin bu açık yer değiştirmesi Leonardo'nun *Kayaların Bakiresi* adlı eserinin iki versiyonunun birinde de görülebilir. Sanat tarihçileri niçin iki tane olması gerektiğini tatmin edici bir şekilde henüz açıklayamadılar, fakat biri şimdi Londra'daki Ulusal Sanat Galerisi'nde sergileniyor ve diğeri -bizim için daha ilginç olanı- Paris'te, Louvre'da.

Resimlerin yapılması için, Temiz Kavrayış Kardeşliği adlı bir topluluk tarafından bir komisyon oluşturulmuştu. İstenen, Milano'da bulunan San Francesco Grand kilisesinin ibadet yerinde bu-

lunan minberdeki triptik resmin merkezindeki parçanın oluşturulmasıydı. (Triptik'i oluşturan diğer resimler başka ressamlar tarafından yapılmıştı.) 25 Nisan 1483 tarihinde oluşturulmuş olan Ahit bugüne kadar ulaşmayı başardı. Bu Ahit, kardeşlik üyelerinin resimle ilgili olarak ne talep ettikleri ve sonunda ellerine ne geçtiği hakkındaki ilgi çekici gerçekleri aydınlatıyor. İstedikleri resmin biçim ve ölçüleri hakkında ayrıntılı açıklamalar yaptıklarını görüyoruz çünkü yeni resmin, triptik'in önceki parçalarına uyum sağlaması için bu gerekliydi. Leonardo'nun tamamladığı tüm versiyonların bu ölçülere uyuyor olmasına karşın bunlardan iki tanesini neden sakladığı bir soru işareti. Mükemmeliyetçilikten uzak biçimde ve birbirine karşıt bakış açılarıyla yorumlanmış bu versiyonların müthiş bir potansiyele sahip olduklarının sahipleri tarafından bilindiği şüphesini taşıyoruz.

Ahitde, resmin teması da belirlenmiş durumda. İncil'de geçmeyen, ancak Hıristiyan efsanelerinde uzun süredir var olan bir tasvir. Joseph, Meryem ve bebek İsa'nın Mısır'a uçuşları sırasında, melek Uriel tarafından korunan bebek John ile tanışacakları çöldeki mağaraya nasıl sığındıklarını anlatan bir tasvir. Bu efsanedeki önemli ayrıntılardan birisi, İsa'nın vaftizinin İncil'deki öyküsünden ortaya çıkan en açık ve huzursuz edici sorulardan birisinden kaçış imkanı tanıması. *Günahsız İsa'nın vaftiz edilmesi neden gerekiyor?* Vaftiz ritüelinin, bir kişinin yıkanarak günahlarından sembolik olarak arındırılması ve kişinin gelecekte tanrıya bağlılık göstereceğini taahhüt etmesi anlamına geldiğini biliyoruz. Tanrının oğlu, vaftiz eden kişinin otoritesi önünde neden eğilsin?

Bu efsane, iki bebek rastlantı sonucu karşılaştığında, İsa'nın kuzeni John'a ileride kendisini vaftiz edebilmesini sağlayacak yetkiyi nasıl verdiğini açıklamaya çalışıyor. Biz bugün baktığımızda birçok nedenden ötürü, kardeşlik komisyonunun bu iş için Leonardo'yu seçmesinin çok ironik bir tercih olduğunu görüyoruz. Ancak dâhinin bu siparişi kabul ederken müthiş bir haz duyduğundan ve

versiyonların en azından ikisini yorumlarken kendisinden çok şey kattığından şüphelenilmesi de aynı derecede mümkün.

Kardeşlik üyeleri gerçekten gösterişli ve pahalı bir resim istemişlerdi. Altın varaklarla kaplı, meleklerle, Eski Ahit'te yer alan peygamberlerle dolu bir resim... Ancak Leonardo işi tamamladığında ellerine geçen, düşündüklerinden oldukça farklıydı. Sonuçta ressamla kardeşlik topluluğunun ilişkileri ciddi biçimde bozuldu ve yirmi yıldan fala sürecek bir dava ile mahkemelik oldular.

Leonardo sahneyi mümkün olduğunca gerçekçi bir biçimde sunmayı tercih etmiş. Konuyla ilgisi olmayan hiç bir figüre rastlanmıyor. Şişman melekler ve kaçınılmaz sonu simgeleyen belirsiz peygamberlere yer vermemiş. Aslında gerçekte olması gereken kişilerden de ciddi biçimde tasarrufa gidilmiş. Bu sahnenin kutsal ailenin Mısır'a uçuşunu anlatmak üzere çizilmesi istendiği halde, içerisinde Joseph'a bir yer ayrılmamış.

Daha erken dönemde çizilmiş olan Louvre versiyonunda ise mavi cüppeli bakire, korumak amacıyla kolunu bir çocuğun üzerine koymuş. Diğer çocuk ise Uriel'in içerisinde bulunduğu bir gruba dahil edilmiş. İşin garip tarafı, her iki çocuk hem aynı hem de farklı resmedilmiş. Melekle birlikte olan çocuk diğerini takdis ederken, Meryem'in çocuğu itaatkar biçimde diz çökmüş. Bu durum, sanat tarihçilerinin bazı nedenlerle, Leonardo'nun çocuk John'ı Meryem'in yanında resmetmeyi tercih ettiğini varsaymaya götürüyor. Sonuç olarak hangi çocuğun kim olduğunu belirlemek için her hangi bir etiket yok ve takdis etme yetkisine sahip olan kişinin İsa olması gerektiği kabul ediliyor.

Ancak bu tabloyu başka biçimlerde yorumlamak da mümkün. Bu yorumlar yalnızca dini geleneklere aykırı güçlü bilinçaltı mesajlara kapı açıyor olmakla kalmıyor, aynı zamanda Leonardo'nun diğer eserlerinde kullanmış olduğu şifreleri de destekliyor. Belki de Leonardo kendi kişisel amaçları uğruna burada iki çocuğu kasten birbirine benzer şekilde resmetmiştir. Ve Meryem'in koruyucu bir

tarzda sol koluyla, John olduğu kabul edilen kişiyi kucaklarken, sağ kolu İsa olduğu düşünülen diğer çocuğun başı üstüne doğru uzanıyor ve kesin olarak arada bir husumet olduğu izlenimini uyandırıyor. Serge Bramly, yazdığı Leonardo biyografisinde bu durumu 'bir meleğin pençelerini andırıyor'şeklinde açıklıyor. Uriel Meryem'in yanındaki çocuğu işaret ederken, aynı zamanda esrarengiz ve belirgin biçimde bakire ve çocuğa değil, gözlemciye doğru bakıyor. Onun bu hareketini, çocuklardan hangisinin Mesih olduğunu belirlemek amacıyla yapmış olduğunu düşünmek daha basit ve kolay kabul edilebilir olsa da, buradan bazı başka anlamlar çıkarmak da mümkün olabilir.

Ya *Kayaların Bakiresi*'nin Louvre'daki versiyonunda, Meryem'in yanında yer alan çocuk İsa ve Uriel'in yanında yer alan da John ise? Olasılık kuralları gereği böyle bir varsayımda bulunulabilir. Eğer böyle bir varsayımdan yola çıkacak olursak, takdis eden John, itaatkar bir şekilde takdis edilen ise İsa oluyor. John'ın koruyucusu Uriel İsa'ya bakmaktan bile kaçınıyor. Oğlunu korumaya çalışan Meryem ise kolunu tehditkar bir şekilde John'ın başına doğrultuyor. Onun açık avucunun 5-10 cm altında ise Uriel'in uzanmış kolunu ve işaret eden elini görüyoruz. Sanki Leonardo, Meryem ile Uriel'in arasında duran, resimde görülmeyen fakat aslında çok önemli olan bir şeyi göstermeye çalışıyor. Bu bağlamda bakıldığında, Meryem'in elinin, görünmeyen bir başın üzerinde durduğunu ve Uriel'in işaret parmağının da, bu başın altındaki boynu işaret ettiğini düşünmek kesinlikle hayalperestlik olmaz. Bu hayalet baş, Uriel'in yanındaki çocuğun hemen üzerinde duruyor. Sonuç olarak, hangi çocuğun boynunun vurulması akıbetiyle karşılaşacağı net olarak belirtilmiş oluyor ve bu kişi gerçekte Vaftizci John olduğu için, resimde takdis ederken görülen, daha üstün konumda resmedilmiş olan da aynı kişi olmalı.

Ulusal Galeri'de yer alan, çok daha sonra oluşturulmuş versiyona döndüğümüzde ise, dinin geleneksel yaklaşımlarına uygun

düşmeyen bu çıkarıma ulaşmamızda bize destek veren ipuçlarının hiç birisinin bulunmadığını görüyoruz. Ama ilginçtir ki, diğer versiyona göre eksik olan öğeler, yalnızca bu ipuçları. Ulusal galeride-ki versiyonda, iki çocuğun görünüşleri birbirinden oldukça farklı. Meryem'in yanında duran çocuk, Vaftizci'nin geleneksel uzun saplı haçını tutuyor (ancak bu haçın daha sonradan başka bir ressam tarafından eklenmiş olma olasılığı da bulunuyor). Meryem'in açık eli yine diğer çocuğa doğru uzanıyor, ama bu kez bir tehdit anlatımı görünmüyor. Uriel ise artık ne sahnenin dışına bakıyor, ne de eliyle gösteriyor. Sanki Leonardo bizi, iki benzer resim arasındaki farkları bulma oyununa davet ediyor. Bu gelenek dışı ayrıntılardan yola çıkarak, kendi sonuçlarımıza ulaşmamız yolunda bizi cesaretlendiriyor.

Görüldüğü gibi, Leonardo'nun eserinin böyle bir yaklaşımla irdelenmesi, çok sayıda kışkırtıcı, rahatsız edici gizli ayrıntının açığa çıkmasını sağlıyor. Sanatçı tarafından, Vaftizci John temasında usta işi bilinçaltı sembol ve işaretlerin defalarca kullanılmış olması bilinçli bir tekrar gibi görünüyor. Eğer doğru sonuçlara ulaştıysak, her defasında, John ve onu işaret eden imgeler, İsa ile ilgili imgelerden daha üstün kılınmış. Torino Kefeni'nin ustalıkla gizlenmiş gerçek yüzünde de aynı yaklaşımı görüyoruz.

Bu ısrarın devam etmesi aslında oldukça güçtü. Yalnızca Leonardo'nun kullandığı imgelerin çok zor karmaşık olmasından dolayı değil, bilinçaltında yatan bu din dışı yaklaşımı dünyaya göstererek risk alıyor olması da bir sorundu. Muhtemelen, belirtmiş olduğumuz gibi, bu işin sadece küçük bir kısmını tamamlamış olmasının nedeni, Leonardo'nun bir mükemmeliyetçi olmasından çok, her hangi birisinin, dine uygun ince örtünün altında yatan küfrü fark etmesi durumunda başına geleceklerin farkında olmasıdır. Belki de zihinsel ve fiziksel açıdan bir dev olan Leonardo, zamanın otoritelerini karşısına almaktan biraz çekiniyordu; bunu daha önce bir kez yapmış olması ona yeter de artardı bile.

Elbette bu konuda hırslı bir inanca sahip olmasaydı, din dışı yaklaşımlarını resimleri aracılığıyla ortaya koyarak kellesini koltuğuna almasının bir nedeni olmazdı. Görmüş olduğumuz gibi, birçok modern yorumcu tarafından bu şekilde sevilerek benimsenmesine karşın, Leonardo bir tanrıtanımaz materyalist olmaktan çok uzaktı. O ciddi ve derin biçimde, o dönemde ve içinde bulunduğumuz çağda da baskın olan Hıristiyanlığın ana görüşlerine tamamen karşı olan bir inanç sistemine bağlı olarak yaşıyordu. Birçok kişi bu sistemi 'esrarlı' olarak isimlendirebilir.

"Esrarlı" sözcüğü, bugün insanların büyük kısmında öncelikle pek de olumlu olmayan çağrışımlar uyandırıyor. Sanki kara büyüyü ve şarlatanların sıçrayıp dans ederek yaptığı ayinleri hatırlatıyor. Aslında "esrarlı" sözcüğü, yalnızca gizlenmiş olanı ifade eder ve bu sözcüğün İngilizce'de yer alan şekli, bir gökcisminin diğerini örtmesi olayının anlatımı gibi durumlarda astronomi biliminde yaygın şekilde kullanılır. Söz konusu olan Leonardo olduğunda, herkes kabul eder ki, her ne kadar dâhinin hayatı ve inançlarında din dışı ayinler ve büyücülük deneyimleri mevcutsa da, onun her şeyden önce ve öte aradığı tek şey, gerçek bilgiydi. Aradığı şeylerin büyük kısmının üzeri ise toplum ve özellikle etkin ve güçlü bir örgüt tarafından etkili şekilde örtülmüştü. Dâhinin yaşadığı dönemin Avrupa'sında hemen hemen her yerde, kilisenin bilimsel deneylere kuşkucu gözlerle ve çatık kaşlarla baktığını, geleneksel dini kabullere aykırı yaklaşımlarını ve ayrıksı düşüncelerini topluma duyurmaya çalışanları susturmak için oldukça sert tavır takındığını biliyoruz.

Ancak, Leonardo'nun doğup büyüdüğü ve kariyerinin gerçek başlangıcını yaptığı Floransa şehri, yeni bir bilgi dalgasını barındıran, gelişen bir merkezdi. Bu durum da, tüm şehrin gizemciler ve büyücüler için bir cennet haline gelmesi için gerekli ortamı sağlıyordu. Leonardo'nun ilk hamileri olan ve o dönemde Floransa'nın yönetimini yürüten Medici ailesi, gizemcilerin çalışmalarını etkin şekilde destekliyor ve bu alanda çalışan araştırmacılara, var oldu-

ğuna inanılan kayıp elyazmalarını ortaya çıkartıp çevirme çalışmaları için maddi yardım yapıyordu.

Ancak şunu belirtmeliyiz ki, o dönemde Floransa'da gizemcilerin yürüttüğü faaliyetler, günümüz gazetelerinde yer alan yıldız fallarının Rönesans'taki karşılığı olarak düşünülemez. Bu faaliyetlerin bir kısmı kaçınılmaz olarak batıl inançların hükmü altında kalmışsa da, önemli bir kısmı da evreni ve insanın evrendeki yerini anlamaya yönelik çabalardı. Büyücüler ise bir adım daha öteye giderek, doğanın güçlerine hükmetmenin yollarını arıyordu. Bu çerçeveden bakıldığında, yaşadığı yer ve zaman itibariyle, Leonardo'nun bizim de iddia ettiğimiz gibi gizemci kültür hareketi içerisinde yer alan etkin bir katılımcı olmasının çok olağanüstü bir durum olmadığı görülecektir. Saygın tarihçi Dame Frances Yates de, Leonardo'nun üstün dehasının anahtarının, zamanının gizem dünyasında aranması gerektiğini düşünüyor.

Floransa'da ortaya çıkmış olan gizemci hareketin yaygın olarak benimsediği felsefi yaklaşımlar hakkında ayrıntılar önceki kitabımızda bulunabilir. Ancak özet olarak belirtmek gerekirse, bu etkinlikler içerisinde yer almış tüm grupların var oluşunun kilit noktasını *hermetisizm* oluşturuyordu. "Hermetisizm" adı, kitapları ile tutarlı bir büyü sistemi oluşturmaya çalışmış olan Mısırlı büyücü Hermes Trismegistus'dan geliyor. Bu felsefesin çok belirgin olarak en önemli noktasını, insanın kesinlikle ilahi bir varlık olduğu düşüncesi oluşturuyordu. Bu ise, kilisenin cemaatin kalbi ve beynine yerleştirdiği kabuller için aforoz edilmesine yol açacak derecede önemli bir tehditti.

Hermetisizmin ilkelerini, Leonardo'nun yaşamına ve eserlerine baktığımızda net olarak görebiliyoruz. Ancak ilk bakışta, bu karmaşık felsefi ve kozmolojik fikirlerle, ne kadar din dışı olsa da, kutsal figürlerin önemini destekleyen kavramlar arasında göz alıcı bir çelişki görülebilir. (Şunu vurgulamalıyız ki, Leonardo ve çevresinde yer alanların din dışı inançları yalnızca bozulmuş kilise yapısına

duyulan tepkiden kaynaklanmıyordu. Tarih bize, Roma kilisesine karşı güçlü ve kesinlikle gizli olmayan büyük bir tepkinin, Protestan hareketin zaten var olduğunu gösteriyor. Ancak Leonardo bugün yaşıyor olsaydı, Protestan öğretinin ortaya koyduğu kilise anlayışına da tapınmayacaktı.)

Bu arada, Hermetisistlerin aynı zamanda Hıristiyan öğretisinin dışında kalan insanlar olabildiğini gösteren çok sayıda kanıta da sahibiz. Simyanın fanatik savunucularından birisi olan Giardano Bruno (1548-1600), kendi inançlarının temelinin, Hıristiyanlık inancından daha önce var olmuş ve önem bakımından Hıristiyanlığı geride bırakmış bir antik Mısır dini olduğunu ilan etmişti.

Hızla gelişen bu gizemci dünyanın bir parçası da, hâlâ kilise tarafından kınanmaktan çekiniyor olmakla birlikte, simyacılardı. Onlar da modern önyargılardan büyük zarar gören gruplar arasında yer almaktadır. Bugün, yaşamlarını adi metalleri altına çevirmek için beyhude çabalamakla geçirmiş ahmaklar olarak alay konusu olmuş durumdalar. Ancak belki de bu altın masalını birçok ciddi simyacı, yaptıkları bilimsel deneylerin ve kendini dönüştürme, kaderini kontrol altına alma çalışmalarının üzerini örtmek için kullanıyordu. Elbette Leonardo gibi bilgiye aç bir kişinin de bu hareketin içerisinde yer almış olması ve hatta temel direklerinden birisi olması şaşırtıcı olmamalı. Onun harekete katılımıyla ilgili direkt kanıtlar var olmasa da, gizemciliğin tüm kanallarından farklı insanlarla çalışmalar yaptığı biliniyor. Bizim araştırmalarımızın vardığı nokta da, Torino Kefeni'nde yaptığı hilenin, dâhinin simya deneylerinin sonuçlarından birisi olduğunu düşündürüyor. (Aslında araştırmalarımız sonucunda ulaştığımız yargı, fotoğraf tekniğinin, bir zamanlar simyanın en büyük sırlarından birisi olduğu yönünde.

Basit şekilde özetlersek; Leonardo'nun kendi döneminde etkili olan bilgi sistemlerinden her hangi birisi ile ilgilenmemiş olması şaşırtıcı olurdu. Ancak bu sistemlerden birisinin açıkça parçası olduğunun bilinmesinin doğuracağı tehlikeler, bu yönde delil niteliğin-

de belgeler bırakmış olmasını pek olanaklı kılmıyor zaten. Görmüş olduğumuz gibi, 'dini' olarak isimlendirilen resimlerinde tekrar tekrar, ısrarla kullanmış olduğu sembol ve imgelerin gerçek anlamlarının kilise otoriteleri tarafından anlaşılması oldukça güçtü.

Ancak, yüzeysel de olsa Hermetisizme duyulan bir tutkunluğun, Vaftizci John ile ilgili zihinsel kaygıların ve Bayan M'ye varsayıldığı gibi büyük bir önem verilmiş olmasının tam tersi yönde etkiler doğurması gerekirdi. Aslında bizi araştırmalarımızı derinleştirmeye sevk eden de Leonardo'nun yapıtlarında görülen bu çelişkiydi. Elbette bu işaret parmağının yükselişi hareketinin, dâhinin Vaftizci John'a karşı saplantılı bir ilgi duymasının sonucu olduğu ileri sürülebilir. Peki, ama Leonardo'nun kendi düşüncelerinde gerçekten de John'a böyle bir önem veriyor olması mümkün müydü? John ile ilgili bu mesaj doğrudan resimlerde göründüğü şekliyle yorumlanabilir mi?

Leonardo'nun gizli bilgilere sahip birisi olarak gizemci dünyanın içerisinde yer aldığı kuşku içermeyecek biçimde, uzun süredir kabul ediliyor. Torino Kefeni'nde oynadığı rolü ortaya çıkarmaya giriştiğimizde, Leonardo'nun yalnızca bu yapıtta parmağı olduğuna dair değil, aynı zamanda şöhretli bir büyücü olarak tanındığı yönünde de söylentilerle karşılaştık. Paris'te çizilmiş, sanat dünyasından gizemcilerin buluşma noktası olan Gül Salonu'nun ve haçın tanıtımının yapıldığı bir 19. yüzyıl posterinde, Leonardo'nun Kutsal Kase'nin koruyucusu olarak resmedildiğini görüyoruz (ki bu tip topluluklarda bu gösterim, gizemlerin koruyucusu olma durumunu da simgeleyebiliyor). Söylentiler ve sanatsal belgeler kendi başlarına fazla bir şey ifade etmeseler de, yukarıda saydığımız tüm işaretlerle birleştiklerinde, bizim gizem dolu Leonardo hakkında daha fazla şey bilme isteğimizi kamçıladılar.

Böylece şimdiye kadar, Leonardo'nun asıl saplantısını, Vaftizci John'ı, diğerlerinden ayırabildik. Vaftizci John'a ithaf edilmiş bir şehir olan Floransa'da yaşadığı sırada, komisyonların Leonar-

do'dan bu azizin yer aldığı resimler veya yontular talep etmesi elbette çok doğal. Ancak şu da bir gerçek ki, Leonardo kendi seçimiyle ortaya koyduğu yaratılarında da bu figürü kullanıyordu. 1519 yılında ölmeden önce üzerinde çalışmış olduğu, hiç kimse tarafından sipariş edilmemiş, dâhinin kendi isteği ile çizdiği son resim de Vaftizci John üzerineydi. Belki de o ölümü beklerken, azizin de seyretmesini istiyordu. Ve biliyoruz ki, sipariş üzerine yapmış olduğu tüm kutsal temalı resimlerde, fırsatını bulduğu anda John'ı vurgulamayı ihmal etmedi.

Görüyoruz ki, Leonardo'nun John çizimleri, çok net anlaşılamasa ve bilinçaltından geliyor olsa da özel bir mesaj taşımak amacıyla özenle tertiplenmiş. John'ın öneminin vurgulandığına şüphe yok. Öncü, müjdeci ve İsa'nın kanından birisi olarak bu önemi hak ediyor oluşunu kimse inkar etmiyor. Ancak Leonardo bize Vaftizci'yi diğer ressamların yaptığı gibi, İsa'dan daha az öneme sahip birisi olarak göstermiyor. *Kayaların Bakiresi*'nde, melek tartışmalara yol açacak şekilde, İsa'yı takdis eden John'ı işaret ediyor, kesinlikle John'ı takdis eden bir İsa'yı değil. *Magi'nin Tapınması*'nda ise, sağlıklı, normal görünüşlü insanlar keçiboynuzu ağacının -John'ın ağacının- kutsal köklerine tapınıyorlar, renksiz içimde resmedilmiş bakire ve yavrusuna değil. Ve John hareketi olarak adlandırdığımız, azizin sağ el işaret parmağını yukarı kaldırma jesti, *Son Akşam Yemeği*'nde İsa'nın yüzüne doğru, çok açık ki, sevgi dolu ve koruyucu bir tavırla değil, tehditkar biçimde, 'John'ı unutma' der gibi doğrultulmuş. Leonardo'nun en az bilinen eseri olan Torino Kefeni de benzer nitelikte bir sembolizm taşıyor. Klasik dini bilgilere uygun şekilde çarmıha gerilmiş bir gövdenin üzerine, görünür olarak ayrık bir baş yerleştirilmiş. Karşı çıkılmaz biçimde ispat edilmiştir ki, Leonardo Vaftizci John'ı İsa'dan daha üstün görmekteydi.

Tüm bunlardan sonra, Leonardo ıssızlığın ortasında haykıran ayrıksı bir ses olarak görünebilir. Tarih sayfalarındaki çoğu büyük beynin, en basit tabirle "aykırı görüşlere sahip olduğu" ortadadır.

Belki de bu, onun yaşamının, dönemin geleneklerinin dışında kalan, yalnız ve kabul görmeyen, farklı bir bölümüydü. Ancak daha araştırmalarımızın henüz başında, 1980'lerin sonunda bile, her ne kadar çelişkili bir doğaya sahip olsa da, dâhinin gizli ve etkin bir topluluk ile bağlantılı olduğunu ortaya koyan kanıtların bulunabileceğinin farkındaydık. İddiaya göre, Leonardo'dan asırlar önce ortaya çıkmış olan bu topluluk, Avrupa tarihinin en etkin şahıs ve ailelerinden bazılarını bünyesinde barındırıyordu. Bazı iddialar ise bu topluluğun bugün bile faaliyetlerine devam ettiği yönünde. Yalnızca aristokrasinin önde gelen simalarının değil, günümüz ekonomi ve politika dünyasının en yüksek kesimlerinde yer alan bazı kişilerin de kendi kişisel amaçları uğruna topluluğu ayakta tuttuğu söyleniyor.

Eğer sanat galerilerinde Rönesans tablolarının gizemini çözmeye çalışmaya başladığımız ilk günlerde sonuca ulaşacağımıza dair şüpheler taşıyor olsaydık bile, bugün vardığımız gerçeklerin biraz uzağında olurduk.

İKİNCİ KISIM

Gizli Dünyaya Doğru

Bilinmeyen Leonardo hakkında yapmakta olduğumuz araştırma uzun ve gerçekten çapraşık bir macera halini aldı. Bunun, A ve B noktaları arasında yapılan basit bir yolculuktan çok, uzun bir sürecin başlangıcı olduğu söylenebilir. Yolculuğumuz sırasında kendimizi birçok kez çıkmaz sokaklarda ve ayrıca uğursuz insanların rol oynadığı yanlış bilgilendirme ve kargaşa ağlarının ortasında bulduk. Birçok kez, Leonardo'nun yaşamı ve eserleri üzerindeki basit araştırmalarımızın bizi nasıl olup da, büyük Fransız sürrealisti Jean Cocteau'nun en akıl dışı filmlerinden olan *Orphée*'de olduğu gibi, aynaların içerisinden geçilerek ulaşılan dünya ötesi bir mekana ulaştırdığını merak ettik.

Aslında Cocteau'nun tuhaflık örnekleri, Leonardo ve aynı zamanda, onunla aynı görüşleri paylaşan, süregelmekte olan gizli bir tarikatın ipuçlarıydı. Süreç bizde, Cocteau'nun (1889-1963) bu gizli topluluk içerisinde yer aldığını düşüncesinin doğmasına neden oldu. Bu keşfin kanıtlarına ileride değineceğiz. Ama öncelikle, en öncelikli kanıt türüne, gözle görülen şeylere ait delillerin analizini yapmamıza müsaade edin.

Londra'da, Leicester meydanının parlak ışıkları ve gürültüsüne şaşılacak kadar yakın bir yerde *Notre-Dame de France* kilisesi yer alıyor. Leicester'da, popüler bir dondurma salonuna neredeyse kapı komşusu olan bu kilise, alışılageldiği gibi diğer büyük Katolik kiliselerine benzer şekilde gösterişli bir cepheye sahip olmadığı için kendisini ele vermiyor ve güçlükle fark edilebiliyor. Yanından ge-

çenler bu yapıya ikinci bir kez bakma ihtiyacı bile hissetmeyebiliyor ve bu yapının içerisinde yer alan dekorasyon öğelerinin onu diğer birçok kiliseden önemli şekilde farklı kıldığını bilemiyor.

İlk olarak 1865 yılında, şövalyeler tarikatı ile bağlantılı bir alana inşa edilmiş olan Notre-Dame de France, ikinci dünya savaşında, Alman'ların yıldırım saldırısı sırasında Nazi bombalarıyla neredeyse tamamen yıkılmış ve 1950'lerin sonlarında tekrar inşa edilmiş. Binanın mütevazı dış cephesini arkasında bırakıp içeriye giren ziyaretçiler kendilerini büyük, yüksek, havadar bir koridorda buluyor. Bu koridor ilk bakışta modern Katolik kiliselerinin tipik bir unsuru olarak görünebilir. Diğer birçok kiliseyi bezeyen gösterişli heykellerden mahrum olmakla birlikte, *Haç'ın Konumları*'nın resmedildiği küçük plakalara, genç bir sarışın bakirenin etrafında tapınan hayvanların bulunduğu büyük bir goblenin altında yer alan yüksek bir mihraba -ki bu goblen Disney'in sevimli sahnelerinden birini andırmakla birlikte, genç Meryem'in kabul edilebilir bir görüntüsüdür- ve yan ibadet yerlerinin üzerlerinde bunlara hükmeden aziz resimlerine sahiptir. Ancak ziyaretçinin sol tarafında, ana mihraba doğru bakıldığında, bir tane bile kült heykelciğe sahip olmayan, yine de çok önemli, küçük bir ibadet yeri görülüyor. Ziyaretçiler buradaki sıra dışı duvar resmine hayran olmaktan ve fotoğraflar çekmekten kendilerini alamıyorlar. Jean Cocteau, bu resmi 1960 yılında tamamlamış. Kilise de kendisine ait olan ve haklı bir üne sahip bulunan bu değerin kartpostallarını satmaktan gurur duyuyor. Ancak, Leonardo'nun Hıristiyanlıkla ilgili olduğu söylenen resimlerinde olduğu gibi, titizlikle incelendiğinde bu freskte de geleneksel Hıristiyan sembolizmine ait pek fazla şey bulunamıyor. Leonardo'nun resmiyle kıyaslama yapılması ise kesinlikle yanlışlık olmaz. İki ressamın çalışmaları arasında bulunan 500 yıllık zaman uzaklığına karşın, Leonardo ve Cocteau işbirliği içerisinde çalışmış gibi görünüyor.

Cocteau'nun bu tuhaf eserine ayrıntılı olarak eğilmeden önce Notre-Dame de France kilisesinin genel yapısına bir göz atalım. Eş-

siz olmamakla birlikte, Notre-Dame de France'deki dairesel mimari, Katolik kiliseleri için alışılmış bir durum değil. Üstelik bu mimari birçok ayrıntıyla vurgulanmış. Örneğin kubbe şeklindeki, eş merkezli halkalarla tasarlanmış, dikkat çekici tavan pencerelerini bir örümcek ağına benzemek çok fazla hayalciliğe kaçmak olmayacaktır. Ayrıca hem iç hem de dış duvarlar kol uzunlukları eşit karşılıklı haç motifleri ve dairelerle bezenmiş.

Savaş sonrası inşa edilmiş olan ve yeni sayılabilecek kilise, gotik mimari hükümranlığının mücevheri Chartres katedralinden alınmış olan bir taş kaide üzerinde gururla yükseliyor. Araştırmalarımız Chartres katedralinin, inanışları tarih kitaplarının bize öğretmek istediği kadar Hıristiyan geleneğine yakın olmayan gruplar için bir merkez olduğunu ortaya çıkardı. Bu taşın Notre-Dame de France'da bulunmasının özel ve derin bir anlam taşıdığına itiraz edilebilir. Savaş süresince İngiltere'de bulunan Fransız kuvvetlerinde yer alan askerler için bu kilisenin bir buluşma noktası olduğunu biliyoruz. Chartres katedralinin bu parçası da, şüphesiz onlar için ana vatanı anımsatan dokunaklı bir semboldü. Ancak araştırmalarımız bu işin altında daha farklı şeyler olduğunu ortaya çıkartıyor.

Her gün, Londra'da yaşayan veya dışarıdan ziyarete gelmiş olan birçok kişi, ibadet etmek ve dini törenlere katılmak amacıyla kiliseyi ziyaret ediyor. Notre-Dame de France, Londra'daki en yoğun kiliselerden birisi olarak dikkat çekiyor. Burası aynı zamanda sokaklarda dolaşan evsizler için de, son derece kibar bir tavırla karşılandıkları uygun bir sığınak. Ancak Londra gezilerinin bir parçası olarak kiliseyi ziyaret eden kişilerin çoğunluğu için asıl çekim noktasının, Londra'nın merkezinde, şehrin itiş-kakışından uzak bu vahanın sakinliği değil, Cocteau'nun duvar resmi olduğu biliniyor.

İlk bakışta bu fresk, Cocteau'nun eserlerinin çoğunda olduğu gibi, görenlerde hayal kırıklığı yaratabilir. Boyanmış bir taslak çizimden, bir kaç renkle sıva üzerinde canlandırılmış bir sahneden daha fazlası değilmiş gibi görünebilir. İsa'nın çarmıha gerilişini res-

mediyor. Kurban, olayın derin etkisi altındaki Romalı askerler, keder dolu kadınlar ve müritler tarafından çevrilmiş. Kesinlikle bu resmin, geleneksel bir çarmıha geriliş sahnesindeki tüm öğeleri barındırdığı düşünülebilir. Ancak Leonardo'nun *Son Akşam Yemeği* yapıtı gibi bu resim de, daha yakından, daha eleştirel ve hatta daha sağduyulu bir bakışı gerektiriyor.

Resmin merkezinde yer alan figür, işkenceyle öldürmenin bu korkunç örneğinin kurbanı İsa olabilir elbette. Ancak şu da doğru ki, bu figürün kimliğini kesin olarak bilmiyoruz, çünkü yalnızca dizlerinden aşağısını görebiliyoruz. Bedenin üst kısmı resmedilmemiş. Ve çarmıhın alt kısmında çok büyük, mavi-kırmızı bir gül dikkat çekiyor.

Ön planda ise, ne Romalı, ne de mürit olması mümkün olmayan bir figür görülüyor. Sırtını çarmıha dönmüş ve arkasında olup biten sahneden şiddetli bir rahatsızlık duyuyor. Bunun insanı derinden sarsabilecek bir sahne olduğu doğru. Bu şekilde bir ölüme maruz bırakılan her hangi bir kişiyi görmenin ne kadar keder verici olabileceğini tahmin ediyoruz. Ancak kanı akan kişi, vücuda gelmiş Tanrının ta kendisi ise, bu şahitlik çok daha travmatik olmalıydı. Bu karakterin yüz ifadesi dehşete kapılmış, insancıl bir kişide bulunacak ifade olmadığı gibi, tapındığı önderinden mahrum bırakılan bir müridin ifadesine de benzemiyor. Dürüst olmak gerekirse, çatılmış kaşlar ve yandan bakan gözler, hayal kırıklığına uğramış ve hatta gördüğü sahneden iğrenmiş bir şahidin yüzünü anlatıyor. Bu, tapınmak amacıyla dizlerini bükmeye hazır bir kişinin göstereceği tepkiye az da olsa benzemiyor. Sanki bu figür, kendisini çarmıhtakine eşit olarak görüyor.

Peki, Hıristiyanlığın en mukaddes sayılan olayında, beğenmeyen bir anlatımla yer alan bu adam kim? Cocteau'nun kendisinden başkası değil. Eğer Leonardo'nun da en azından *Magi'nin Tapınması* ve *Son Akşam Yemeği* eserlerinde, kendisini kutsal ailenin dışından sahneye bakan bir kişi olarak resmetmiş olduğunu hatırlarsak, iki

ressam arasında bir benzerlik olduğunu keşfetmek zor olmayacaktır. Ve iki ressamın aykırı görüşlere sahip, gizli bir topluluğun önemli üyelerinden olduğu iddiası göz önünde bulundurulursa, araştırmayı daha derine götürmenin artık karşı koyulmaz bir istek haline geleceği kabul edilebilir.

Sahnenin üzerinde dik dik bakan, karanlık ışığını gökyüzüne salan siyah bir güneş görüyoruz. Onun hemen önünde durmakta olan ve muhtemelen erkek olan bir kişi, yukarıya doğru bakan, kadın göğsüne benzer şiş gözleriyle, dikkat çekecek şekilde ufku tarıyor. Dört Roma askeri, kargılarını garip bir şekilde ve görünüşte önemli açılarda tutarak çarmıhın etrafında epik bir pozda duruyor. Bunlardan birisinin tuttuğu kalkanın üzerinde bir şahin deseni göze çarpıyor. Askerlerden ikisinin ayaklarının arasında, üzerinde zarlar bulunan bir giysi parçası yerde duruyor. Zarların üzerindeki sayıların toplamı ise 58 ediyor.

Sönük bir genç adam, çarmıhın dibinde ellerini kavuşturmuş sıkıyor ve boş bakışları hayal meyal, sahnede bulunan iki kadından birisinin üzerinde duruyor. İki kadın, kadın göğsüne benzer gözlere sahip adamın hemen altında büyük bir "M" şekli meydana getiriyor. Kadınlardan yaşlı olanı kederle aşağıya doğru bakıyor ve gözlerinden kan akıyor. Genç kadın ise kesinlikle daha soğuk bir tarza sahip. Çarmıha daha yakın olduğu halde, tüm vücudu çarmıhın tersi yöne doğru çevrilmiş. Gösterişli "M" şekli, mihrabın ön tarafında, duvar resminden hemen önce de tekrar ediliyor.

Resimdeki son karakter ise, sahnenin en sağında duran, yaşı tahmin edilemeyen bir adam. Gözlerinden yalnızca birisi görülebiliyor ve o da aşikar biçimde "balık" şeklinde çizilmiş.

Bazı yorumcular, askerlerin kargılarının açılarının beş köşeli bir yıldız meydana getirdiğini belirtiyorlar. Bu simgenin geleneksel Hıristiyanlık resimleri için uygun ve alışılmış olduğunu söylemek güç. Ama her ne kadar şüpheli görünse de, araştırmamızın konusu bu değil. Görüldüğü gibi, Leonardo ile Cocteau'nun dini betimle-

melerinde yer alan alt mesajlar arasında görünüşte yüzeysel olan bağlantılar da mevcut ve bu bağın oluşturulmasında kullanılan bazı semboller bizim dikkatimizi çekiyor.

Avrupa'nın en eski ve etkili gizli topluluklarından birisi olduğu iddia edilen *Sion Manastırı*'nın listesinde hem Leonardo'nun hem de Cocteau'nun isimleri büyük üstat olarak geçiyor. Varlığı büyük ölçüde tartışmalı olan bu topluluğun yürüttüğü öne sürülen faaliyetleri alay konusu dahi olabiliyor ve kanıtlar önemsenmiyor. Başlangıçta biz de böyle bir yaklaşım içerisindeydik, ancak sonraki araştırmalarımız durumun sanıldığı kadar basit olmadığını ortaya koydu.

Ana vatanı olan Fransa'da 1960'ların başlarından itibaren, varlığı aşamalı olarak halka duyurulan Sion Manastırı'nın, İngilizce konuşan ülkelerin dikkatini çekmesi 1982 yılında, Michael Baigent, Richard Leigh ve Henry Lincoln tarafından yazılan ve çok satan bir kitap haline gelen *Kutsal Kan ve Kutsal Kase* basılana kadar mümkün olmadı. Topluluğun masonluğa benzeyen ve şövalye organizasyonlarına yakın olan yapısı politik hırslara sahne oluyor ve sahnenin arkasındaki önemli bir güç odağı gibi görünüyor. Yine de, hakkındaki varsayımların çoğu hayali olan topluluğu kesin bir kategoriye sokmak mümkün olmuyor. Ancak 1991 yılı başında, Torino Kefeni hakkındaki bir radyo programının ardından tarafımıza gönderilen oldukça tuhaf mektuplardan sonra tanıştığımız bir topluluk temsilcisinin verdiği bilgilerin hayali olduğunu gösteren hiçbir şey yok.

Bu biraz tuhaf randevunun ortaya nasıl çıktığı hakkındaki ayrıntıları önceki kitabımızda yazmıştık. Şimdilik, "Giovanni" takma adıyla tanıdığımız bu şahsın, Sion Manastırı'nın yüksek mertebede yer alan üyelerinden birisi ve bir İtalyan olduğunu, Leonardo ve Torino Kefeni ile ilgili araştırmalarımızın ilk aşamalarından beri bizi dikkatle izlediğini belirtmemiz yeterli olacaktır. Sonuç olarak her hangi bir nedenle, örgütün ilgi alanları hakkındaki bazı gerçekleri

bize duyurmaya karar vermiş. Belki de örgütün planları içerisinde bize de bir yer ayrılmıştı. Verdiği bilgilerin bir kısmı, doğruluğunu titizlikle araştırmamızın ardından, bizi sonuçta Torino Kefeni kitabını yazmaya götürdü. Ancak bir o kadarının da bu konuyla ilintisi yoktu ve kitapta yer almadı.

Ne kadar endişe verici ve hatta bazen şok edici olursa olsun, Giovanni'nin verdiği bilgilerin en azından önemli bir kısmını ciddiye almak zorundaydık, çünkü kendi araştırmalarımızın sonuçları da bu bilgileri doğrular nitelikteydi. Örneğin, Torino Kefeni'nin üzerinde bulunan suret, bir fotoğraf gibi davranıyor, çünkü göstermiş olduğumuz gibi zaten tam anlamıyla bir fotoğraf. Ve eğer, iddia ettiği gibi, Giovanni'nin verdiği bilgiler Sion Manastırı arşivlerinden alınmışsa, örgütün var olduğu düşüncesinden yola çıkarak araştırma yapmak için haklı nedenler var. Bu düşüncenin elbette bir miktar sağlıklı şüphecilikle desteklenmesi gerekiyor, ancak karşıt görüştekilerin sürekli temelsiz olarak dile getirdikleri inkarla değil.

Leonardo'nun gizli dünyasına ilk olarak girdiğimizde, eğer karanlıkta kalmış bu topluluk, dâhinin hayatının önemli bir parçasıydı ise, yaptıklarının itici gücünün ne olduğunun anlaşılmasında uzun yol almamızı sağlayabilir diye düşündük. Eğer gerçekten bu tip, güçlü bir gizli örgütte yer almışsa, onun Lorenzo de Medici ve Francis I gibi güçlü patronlarına da aynı yapıda rastlamak sürpriz olmazdı. Leonardo'nun saplantılı imgelerinin arkasında karanlıkta kalmış bir organizasyonun izleri görülüyordu. Peki, bu bazıları tarafından iddia edildiği gibi Sion Manastırı mıydı?

Eğer Sion Manastırı'nın ileri sürdükleri doğruysa, topluluk Leonardo dahil olmadan önce zaten saygıdeğer bir konuma sahipti. Fakat kuruluşu ne zamana denk gelirse gelsin, genç dâhi ve onun birçok kuşkucu meslektaşı için güçlü ve hatta eşsiz bir çekim merkezi olmuş olsa gerek. Belki de modern masonların yaptığı gibi, genç adama Avrupa'nın en etkili mevkilerine giden yolda kolaylıklar sağlayacak araçlar ve sosyal statü kazandırmayı vaat ettiler. Ancak

bu varsayım, Leonardo'nun kendi garip fikirlerinin tartışılmaz derinliğini açıklamakta yetersiz kalıyor. Dâhinin parçası olduğu şey her ne idiyse, ruhundaki yansımaları mutlaka onun ilgisini çektiği kadardı.

Sion Manastırı'nın gizli gücü, en azından kısmi olarak, üyelerinin, açıklandığında hem kilisenin hem de devletin temellerini ciddi biçimde sarsacak sırları saklıyor olmalarından kaynaklanmış olabilir. Bazılarınca Sion'un Nişanı, Sion'lu Hanımımızın Nişanı veya başka isimlerle de tanınan Sion Manastırı'nın, 1099 yılında, 1. Haçlı Seferi sırasında kurulduğu, ancak bu kuruluşun sadece formalite icabı olduğu, aslında şok edici sırların topluluk tarafından saklanması geçmişinin çok daha eskiye dayandığı iddia ediliyor. Kötü üne sahip ortaçağ şövalye-rahipleri tarafından kurulan tuhaf Şövalyeler Tarikatı'nın arkasında da bu topluluğun parmağının bulunduğu, iddialar arasında. Hizipleşme sonucu 1188 yılında ayrılana kadar, Hem Manastır'ın, hem de Şövalyeler'in, aynı büyük üstat tarafından yönetildiği ileri sürülüyor. Manastır, bu ayrılığın ardından faaliyetlerini, bazıları tarihin en tanıdık simalarından olan bir dizi büyük üstadın yönetimi altında sürdürdü. Bunlar arasında Sir Isaac Newton, Sandro Filipepi (ressam Botticelli olarak tanınıyor), İngiliz gizemci filozof Robert Fludd ve tabi ki, iddialara göre ömrünün son dokuz yılında bu görevi üstlenmiş olan Leonardo da Vinci bulunuyor. Daha yakın tarihe bakıldığında ise, Victor Hugo, Claude Debussy ve ressam, yazar, oyun yazarı ve sinemacı Jean Cocteau(4) isimleri dikkat çekiyor. Ve bunların yanı sıra, büyük üstat olma düzeyine erişmiş olmasalar da, Manastır'ın, Jan Dark, Nostradamus ve hatta Papa XXIII. John gibi daha birçok ünlü ismi bünyesinde barındırdığı ileri sürülüyor.

Bu ünlü isimlerin dışında, Sion Manastırı'nın çağlar boyunca Avrupa krallıklarını ve aristokrasisini temsil eden en önemli ailelerde kuşaktan kuşağa aktarılan bir gelenek olduğu iddia ediliyor. Bunlar arasında d'Anjous, Habsburg, Sinclair ve Montgomery hanedanlarının adları geçiyor.

Manastır'ın açıklanan görevi, şimdi Fransa olan bölgeyi yöneten eski Merovenj kralları (5. yüzyıldan itibaren, 17. yüzyılda II. Dagobert'in suikasta kurban gitmesine kadar geçen süre içerisinde hükmettiler) soyundan gelenlerin korunması. Ancak 1950'lerden itibaren topluluğun yalnızca varlığını sürdürmeyi başarabildiği ve artık gerçek bir güce sahip olmayan bir avuç hayalperestten ve kendilerini hâlâ azametli zanneden mutlakıyetçilerden oluştuğu iddia ediliyor.

Sonuç olarak elimizde, bir tarafta Manastır'ın soy ağacı ve varlık nedeni ile ilgili olarak ileri sürdüğü kendi iddiaları ve diğer tarafta da topluluğu karalayanların iddiaları bulunuyor. Bir köprüyle bileştirilmesi mümkün olmayan bu farklı tarafların bulunduğu gerçeği ile karşılaştık ve doğrusunu söylemek gerekirse, araştırmalarımıza aynı doğrultuda devam etme konusunda şüpheye düştük. Ancak Manastır hakkında yapılacak değerlendirmenin iki koldan yürütülmesi gerektiğini fark ettik: Topluluğun günümüzdeki varlığı hakkında yanıtlanması gereken sorular ve tarihsel gerçeklerle ilgili soru işaretleri. Durum oldukça karmaşık ve Manastır ile bağlantılı olan hiç bir şey tam anlamıyla net değil. Tek bir şüpheli bağlantı veya topluluğun faaliyetleri ile ilgili olarak açığa çıkan bir çelişki bile, kuşkucu insanların Sion Manastırı'nı tümden saçma ve kötülük dolu ilan etmelerine yetebiliyor. Ancak akılda tutulması gereken, araştırdığımız kişilerin gizemciler olduğu. Bu kişilerin şok edici gerçekleri olduğu gibi açıklamak yerine, bunları özel imgelerle betimlemeleri daha yüksek bir olasılık.

Manastır'ın hâlâ varlığını sürdürüyor oluşu hakkında hiç şüphemiz yok. Giovanni ile yaptığımız görüşmeler bizi, kendisinin en azından sıradan bir düzenbaz olmadığı ve verdiği bilgilerin güvenilir nitelikte olduğu konularında ikna etti. Yalnızca Torino Kefeni ile ilgili çok değerli gerçekleri açıklamakla kalmadı. Aynı zamanda bugün Manastır'ın ve ona müttefik sayılabilecek, İngiltere'de veya kıtanın değişik yerlerinde faaliyet gösteren başka gizli örgütlerin

bünyesinde yer alan birçok kişi hakkında ayrıntılar sundu. Örneğin, 1970'lerde birlikte çalışmış olduğumuz bir yayın danışmanının kendi üyelerinden birisi olduğunu Giovanni'den öğrendik. Giovanni'nin bu adamla ilgili açıklamaları bize ilk bakışta yalnızca kendisinin bir işgüzarlığı olarak göründüyse de, ancak bir kaç ay sonra çok ilginç bir olay yaşandı.

Oldukça kuşku uyandırıcı bir rastlantıyla, bu yayın danışmanına, 1991 yılının Kasım ayında, arkadaşlarımızdan birisinin hoşlandığı bir restoranda verdiği partide rastladık. Bu restoran, arkadaşımızın Londra'nın ilçelerinden birisinde bulunan evinin yakınında ve bizim birimizin evinin de hemen yanı başında olmasından başka bir özelliği yoktu. Yayıncıyla bu partinin ardından da temasımızı sürdürdük ve bizi Surrey'deki evine davet etti. Orada daima iyi karşılandık ve hem kendisi hem de eşiyle ilişkilerimizde hoşa gitmeyecek hiç bir yan yoktu. Bu görüşmeler sonucunda bir şeye açıkça inandık. Bu adam Sion Manastırı'nın üyelerinden birisiydi.

Yayıncıyla bu süreç içerisindeki ilişkimiz sonucunda, kendi yazlık evinde düzenlediği bir Noel sonrası kutlamasına çağrıldık. Parti oldukça fantastik, çekici ve arkadaşçaydı. Bize karşı, cana yakın bir yaklaşım sergileyen diğer çağrılılar kozmopolit bir yapıdaydı ve dikkat çekici biçimde Leonardo ve Torino Kefeni hakkındaki çalışmalarımızla ilgiliydiler. Sözleri övücü nitelikte, ama sanki biraz da merak ve şüphe uyandıracak cinstendi. Bu ilgiyi gösteren davetlilerin tamamının, bizim çalışma alanımızla ilgisi olmayan, uluslararası bankacılık çevrelerinin mensupları olması da tuhaflıklar arasında yer alıyordu.

Ev sahibinin zaten bir mason örgütü içerisinde yer aldığını önceden biliyorduk. Aynı zamanda faal bir gizemciydi. Bunun böyle olduğunun farkındaydık, çünkü kendisi planlı bir şekilde bizde bu düşünceyi uyandırdı. Açık biçimde, kendisinin ve çevresinin gizemci eğilimleri hakkında bir şeyler bilmemizi istediği anlaşılıyordu. Gizli planı ne olursa olsun artık öğrenmiştik ki, Sion Manastırı,

kültürlü ve toplumda etkin bir yere sahip olan İngiliz beyleri ve hanımları arasında varlığını sürdürüyordu.

Giovanni aynı zamanda, Londra'da bulunan bir yayınevinin, bizim de tanıdığımız, önde gelen yöneticilerden birisinin de Manastır üyesi olduğunu açıklamıştı. Bu kişinin örgütteki üyeliğini ispatlayacak imkana sahip olmamakla birlikte, takma isimler altında yazdığı makale ve kitapları inceleyerek, gizemci yaklaşıma ilgi duyan birisi olduğunu fark ettik. Ayrıca 1982 yılında, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase* kitabının basılmasında önemli rol oynamış olduğunu biliyorduk. (Bunun yanı sıra, ilerideki sayfalarda Sion Manastırı'nın çevresinde şekillenen oyunun önemli parçalarından birisi olduğunu göreceğimiz bir Fransız köyünün çok yakınında bir evinin olması da kesinlikle bir rastlantı olamazdı.)

Bu kişilerle ilişkilerimiz ortaya çıkardı ki, modern Sion Manastırı, karalamacıların ileri sürdüğü gibi, bir avuç Fransız monarşi yanlısının oluşturduğu bir topluluk değildir. Yaşadığımız tecrübeler ve bağlantılarımız sonucunda eminiz ki, Manastır hâlâ yaşıyor.

Ancak topluluğun tarihsel soy ağacı biraz daha farklı bir durum arz ediyor. Belirtmeliyiz ki, Manastır tarafından faaliyetleri ile ilgili yazılı bir açıklamanın ilk olarak, oldukça yakın bir zaman olan 25 Haziran 1956'da ortaya çıkmış olması örgütün aleyhinde saf tutanlar için bir tartışma niteliği taşıyor. Fransız yasaları uyarınca, tüm örgüt ve kuruluşlar varlıklarını beyan etmek durumundalar. Gerçi söz konusu olan örneğimizdeki gibi bir gizli topluluk olduğunda bu yasaların fiili geçerliliği tartışılır. 1956 yılındaki bu açıklamalarında, örgütün üyelerinin çıkarı için çalışmalar yaptığı belirtildi. Bu beyanat sıra dışı bir özveriyi ifade etse de, çalışmalarda aynı zamanda dikkatli bir tarafsızlık sergilendiğini iddia ediyordu. Yalnızca bir faaliyetlerini, 'Circuit' adındaki günlük gazeteyi yayınladıklarını beyan ettiler. Bu yayının amacının da, düşük ücretli konut kiralama sisteminin haklarını korumak ve bilgilendirmek olduğunu belirttiler. Açıklamada örgütün yöneticisi olduğu belirtilen dört

isim veriliyordu ve bunlardan birisi de aynı zamanda 'Circuit'in editörü olan Pierre Plantard idi.

Bu mütevazı beyanın ardından Sion Manastırı çok daha tanınmış hale geldi. Yalnızca kurallarını, altında büyük üstat olduğu iddia edilen Jean Cocteau'nun imzası ile birlikte yazılı olarak yayınlamakla kalmadılar (ancak bunun bir hilebazın ürünü olabileceği de unutulmamalı), aynı zamanda birçok kitapla adlarından söz ettirdiler. Bu furya, Gerard de Sede tarafından 1962 yılında, içinde Pierre Plantard ile yapılan bir röportajın da yer aldığı, 'Şövalyeler Aramızda' (*Les Templiers sont parmis nous*) kitabının yayınlanması ile başladı. Ancak Manastır'ın İngiltere'de etki uyandırmak için yirmi yıl daha beklemesi gerekti.1982 yılında, bir fenomen haline dönüşen, en çok satan kitap olma unvanını elde eden, Michael Baigent, Richard Leigh ve Henry Lincoln imzalarını taşıyan *Kutsal Kan ve Kutsal* yayınlandığında, Manastır halk arasında çok yaygın biçimde konuşulan bir konu başlığı haline dönüştü. Bu kitabın örgütle ilgili ileri sürdüğü iddialar ve şüpheli amaçlarından elde edilen çıkarımlar ilerideki sayfalarda tartışma konusu yapılacak.

1920 yılında doğan Plantard, dikkatleri ilk olarak, işgal altındaki Fransa'da, 1942 yılında 'Genç Şövalyelik Ruhu İçin Zafer' (*Vaincre pour une Jeune chevalerie*) adındaki günlük gazetenin editörlüğünü yapmasıyla çekti. Bu gazete, Nazi zulümlerine karşı hiç bir eleştiride bulunmuyordu ve gerçekte de onların onayı ile yayınlanıyordu. Gazete aslında *Order Alpha-Galates* topluluğunun resmi yayını olma özelliğini taşıyordu. Plantard'ın sadece yirmi iki yaşındayken büyük üstat mertebesine yükseldiği, merkezi Paris'te bulunan bu örgüt aristokratik, masonluk benzeri bir yapıya sahipti. Editörlük çalışmalarının altındaki imza, başlangıçta 'Pierre de France' iken sonradan 'Pierre de France Plantard'a ve daha sonra da sadece Pierre Plantard'a dönüştü. İsmi ile ilgili bu saplantısı bir kez daha, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'de karşımıza bu kez de Pierre Plantard de Saint-Clair adıyla çıkması ile belirginleşiyor. 1981 ve 1984 yılları

arasında Sion Manastırı'da büyük üstatlık görevini de bu son isimle yürüttü. (Manastır'ın kendi bünyesinde dağıttığı ve editörlüğünü oğlu Thomas ile birlikte Pierre Plantard de Saint-Clair'in yaptığı bültenin adının da *Vaincre* olduğunu biliyoruz .

Daha önceden bir soba firmasında teknik ressam olarak çalışan bu adamın, kirasını zamanında ödemekte zorlanan birisi olduğu söyleniyor. Ancak Avrupa tarihi üzerinde hatırı sayılır bir etkide bulundu. 1958 yılında General Charles de Gaulle'ün emrinde bir güce dönüşen Toplum Güvenliği Komiteleri'nin organize edilmesi işinin arkasında, Captain Way takma adıyla Pierre Plantard de Saint-Clair vardı.

Şimdi Sion Manastırı'nın çelişkili doğası üzerine biraz kafa yoralım. Öncelikle, toplumun bu örgüt hakkında sahip olduğu bilgilerin kökeninin neresi olduğu ve bu bilgilerin ne kadar güvenilir olduğu hakkında düşünelim. *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'de belirtildiği gibi, asıl kaynak, Paris'teki *Bibliotheque Nationale*'de bulunan yedi farklı belgedir. Bunlar 'sır belgeleri' olarak biliniyor. İlk bakışta tarihsel bir soyağacı ve modern alegorik bir çalışma olan bu belgelerin anonim olduğu veya açık biçimde takma adlar kullanan kişiler tarafından yazıldığı görülüyor. Bu belgelerin içeriğinin büyük kısmı, topluluğun Merovenj hanedanı ile ilgili olarak var olduğu farz edilen amaçları hakkında ve uzak bir Languedocian köyünde yer alan meşhur şato, Rennes-le-Chateau'nun gizemi merkeze alınmış. Baigent, Leigh ve Lincoln'ün çalışmalarının başlangıç noktası da bu şato olmuştu. Ancak belgelerde yer alan bazı başka konuların aslında bunlardan çok daha önemli olduğu görüşündeyiz. Gizli belgelerden ilki, 1956 tarihli olmasına karşın 1964 yılında bırakılmıştı. Sonuncu belgenin ise 1967 yılında bırakıldığı belirtiliyor.

Birileri belgelerin içeriğinin önemli bir kısmını sadece şaka olsun diğer uydurmuş olabilir. Ancak bu şekilde bir yargıya hemen varmanın uygun olmayacağı konusunda sizleri uyarıyoruz. Çünkü Sion Manastırı ve onun çalışma yöntemleri ile ilgili tecrübelerimiz,

örgütün planlı ve ayrıntılı yanlış bilgilendirme çalışmalarından oldukça hoşlandığını bize söylüyor. Belgelerdeki saçmalıkların, yalanların ve şaşırtmacaların oluşturduğu bu duman örtüsünün arkasında son derece ciddi, tek bir hedefe yönelmiş bir amaç var.

Peki, ama belgelerde iddia edildiği gibi, Merovenj sülalesini asırlar sonra, modern Fransa'da güçlü kılmak amacı taşıyan böyle bir topluluk Leonardo ve Isaac Newton gibi dâhileri nasıl kendi safına çekmiş olabilir? Sır belgelerinde ileri sürülen soyağacı kanıtı, yani kral Dagobert'in hanedanının hâlâ var olduğu iddiası, soy ağacının 20. yüzyıl sonlarına kadar gelişini net biçimde gösteremiyor. Belirtilen kanıt en azından kırılgandır ve hatta kanıtlanması mümkün bir uydurma da olabilir. Soyağacını iki veya üç kuşak geriye doğru incelemek isteyen herkes, bunun ne kadar karmaşık ve tartışmaya açık bir iş olduğunu görecektir. Sonuçta akılda, böyle bir davanın nasıl olup da kuşaklar sonra bile hâlâ zeki insanların ilhamı olabildiği sorusu kalıyor. Isaac Newton ve Leonardo gibi insanların, örneğin, kral II. Harold'un (1066 yılında Fatih William'ın adamları tarafından öldürülen kralın) soyundan gelenlere tekrar saltanat kazandırmayı amaçlayan bir İngiliz topluluğu var olsa, bundan etkilenmiş olması ne kadar akla yatkın olabilirdi ki?

Modern Sion Manastırı için, Merovenj hanedanına tekrar saltanat kazandırmak amacının önünde büyük zorluklar olduğu aşikar. Bu zorluklar yalnızca bundan bir asır önce reddedilmiş olan, cumhuriyetin yerine tekrar monarşiyi getirme problemiyle sınırlı değil. Merovenj soy ağacı güvenilir biçimde ortaya koyulabilse bile, bu hanedanın taht üzerinde hak iddia etmesi pek mümkün görünmüyor. Çünkü Merovenjler'in hüküm sürdüğü dönemde Fransa henüz "Fransa" değildi. Fransız yazar Jean Robin tarafından açık bir şekilde belirtildiği gibi: "Dagobert... Fransa'da bir kraldı, ama asla Fransa kralı değildi."

Bu durumda, sır belgelerinin tamamen saçma olduğu düşüncesi akla gelebilir. Ancak belgelerin hazırlanması için harcanmış olan

büyük çaba ve iddiaların desteklenmesinde kullanılan kaynaklar durup bir düşünmeye teşvik ediyor. Belgelerde belirtilen Merovenj davası hakkındaki gerçekleri gün ışığına çıkarmak için sayfalar dolusu çalışmaya imza atmış olan Fransız yazar Gerard de Sede, belgelerin hazırlanmasında kullanılan bilimsel ve akademik kaynakların ve yapılan araştırmanın derinliğinin gerçekten etkileyici olduğunu belirtiyor. Bu "çılgınca hayal" hakkında oldukça olumsuz düşüncelere sahip olsa da, Gerard de Sede bu gizemin ardında bir gerçeklik olduğunu kabul ediyor. Sır belgelerinde garip olan şeylerden birisi, yazanların devlet ve polis arşivlerinden faydalanmış olması.

Birçok örnek içerisinden sadece iki tanesine göz atalım: 1967 yılında sır belgelerine, Kırmızı Şahmeran (Le serpent rouge) adı altındaki bir kitapçık eklendi. Broşür üç yazar, Pierre Feugere, Louis Saint-Maxent ve Gaston de Koker tarafından yazılmış gibi görünüyor ve 17 Ocak 1967 tarihini taşıyordu. *Bibliotheque Nationale*'deki teslimat fişinin tarihi ise 15 Şubat. Şairane bir yetenekle yazıldığı genel olarak kabul edilen on üç sayfalık bu sıra dışı belgede, aynı zamanda astroloji, alegori ve simya simgeleri de kullanılmış. Broşür ile ilgili garip olan şey, her üç yazarın da aynı yılın 6-7 Mart tarihlerinde asılmış şekilde ölü bulunmuş olmaları. Buradan, sanki ölümlerin nedeni Kırmızı Şahmeran'daki işbirliğiymiş gibi bir sonuca varılabiliyor. Ancak sonradan yapılan araştırmalar, broşürün sır belgelerine 20 Mart'ta, yani her üç yazar öldükten sonra eklendiğini, teslimat fişinin ise kasten yanlış tarihle doldurulduğunu ortaya çıkardı. Ancak tüm bu garip olay içerisindeki en şaşırtıcı şey, yazarların bu broşürle ve Sion Manastırı ile aslında hiç bir ilgilerinin olmaması. Birileri tuhaf şekilde eş zamanlı gerçekleşen bu ölümleri fark etmiş ve bu durumdan kendi ilginç amaçları doğrultusunda faydalanmak istemiş olmalı. Peki neden? Gerard de Sede, üç ölümün gerçekleşmesi ile broşürün *Bibliotheque Nationale*'e bırakılması arasında yalnızca on üç günlük bir süre bulunmasına dikkat çekiyor. Olayın bu kadar hızlı gerçekleşmesi, gerçek yazar(lar)ın gizli polis araştırma-

larına ulaşabildiği izlenimini doğuruyor. Hem yazar hem de özel dedektif olan Franck Marie ise, Kırmızı Şahmeran'ın ve sır belgelerine daha sonra eklenecek bazı dokümanların aynı daktilodan çıkmış olduğunu kesin olarak ortaya koymuş bulunuyor.

Sion Manastırı hakkındaki bir diğer belge de Lloyds bankasındaki dokümanlar. 17. yüzyıldan kalma olduğu ve Merovenj soyunun devam ettiğini kanıtladığı ileri sürülen kağıtlar, 19. yüzyıl sonlarında bir Fransız rahip tarafından bulunmuş ve 1955 yılında bir İngiliz tarafından satın alınıp, Lloyd bankasının Londra'daki şubelerinden birisine kasayla teslim edilmiş. Şu ana kadar hiç kimse bu kağıtları gerçekten görmemiş olsa da, bankaya teslim edildiğini ve üç ünlü İngiliz iş adamı tarafından imzalanmış olduğunu gösteren mektuplar var. Bu üç adamın da İngiliz gizli servisiyle bağlantılı olduğu biliniyor. Ancak Baigent, Leigh ve Lincoln, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'nin devamı olan *Mesih'in Mirası*'nı yazarken yaptıkları araştırmalarda mektupların sahte olduğunu kanıtlama şansını elde ettiler. Mektuplar, gerçekten bu üç imzaya sahip, ancak mektup gerçek belgelerin, üç işadamının doğum belgelerinin, birer parçası alınarak hazırlanmıştı. En ilgi çekici ve ulaşılması en güç olan sonuç ise, bu sahteciliği yapan kişinin, doğum belgelerinin parçalarını Fransız devletinin arşivinden almış olduğu gerçeği. Bu da işin içinde Fransız gizli servisinin parmağı olduğu izlenimini uyandırıyor.

Böylece bir kez daha şaşırtıcı bir gerçekle karşılaşmış oluyoruz. Bu hilelerin hazırlanması için birileri tarafından ciddi miktarda zaman ve çaba harcanmış olduğu ve belki de hilecilerin bunları kendilerini tehlikeye atarak yapmış olduğu ortada. Ancak aynı zamanda, son tahlilde bu çabalar tamamen amaçsızmış gibi görünüyor. Bu da gizli servislerinin geleneksel çalışma tarzına gayet uygun düşüyor: Sahiden de dışarıdan göründüğü gibi ve apaçık olan ayrıntıların, yanlış bilgilendirmenin emrinde bir araç olarak kullanılması.

Bu yöntemin izlenmesinde çıkmazlara ve hatta apaçık absürdlüklere de yer verilmesi için nedenler var. İnsanoğlu olarak, bize

kasten sunulan ve titizlikle hazırlanan absürdlükleri ve mantıksızlıkları daha fazla hatırlama eğilimine sahibiz. Ve bunlar, eksik bilincimiz üzerinde güçlü etkiler uyandırıyor. Sonuç olarak, kendi çıkmaz ve mantıksızlık zincirimiz içerisinde işleyen düşlerimizi yaratan da bu parçamızdır. Ve bizi motive eden, yaratmamızı sağlayan da aklımızın bilinçli olmayan bu yanıdır. Bu yanımız, günün birinde bir kere dikkatini çekmiş olan bir bilinçaltı mesaj üzerinde yıllar boyunca çalışabiliyor. Bu şifreli mesajlardaki her küçük ayrıntıyı açığa çıkartabiliyor.

Genel olarak dünyevi bilgelikleriyle övünen şüpheci kişiler, aslında çoğunlukla bazı grupların olmasını istediği gibi, her şeyi siyah ve beyaz, doğru ve yanlış şeklinde gördükleri için aynı zamanda bilgelikten bir o kadar da uzaktırlar. Örneğin, bir taraftan bir şeye dikkat çekmeye çalışırken, diğer taraftan da, bu çabanın hedefi olmayan kişileri dışarıda tutmanın en iyi yolu ne olabilir? Halka hem ilginç gelecek hem de aslında saçma olan bilgiler vermek elbette! Sanki Manastır da birisini yakınına çekmek istediğinde bu yöntemi izliyor: Eğer sizin ilginizi çekmek istemiyorlarsa, oluşturulan duman perdesi sizin daha derin araştırma yapma isteğinizi ortadan kaldırıyor. Ancak eğer bir şekilde sizi hedef almışlarsa, şüphe çekecek bir zamanlamayla, bir şekilde daha fazla veriye ulaşmanız sağlanıyor. Size sunulan bu kavrayış olanağı birdenbire örgüt hakkındaki her şeyi açıkça anlamınızı sağlayabiliyor.

Bizim görüşümüz, sır belgelerini ciddiye almamanın ciddi bir yanlışlık olacağı yönünde. Nedeni ise çok basit: belgelerde açıklanan amaç, aksi kanıtlanabilecek şekilde gerçek dışı. Belgelerin hazırlanması için yürütülmüş faaliyetin çapı, aslında bir şeylerin belirtilmeye çalışıldığı düşüncesini destekler nitelikte. Genel olarak kabul ettiği gibi, saplantılı, dengesiz birisi tüm zamanını bu büyük çaba yolunda harcamış. Tabii ki bizim ilgimizi ve saygımızı uyandıran şey, tek başına faaliyetin içerisindeki yoğun emek değil. Burada, karmaşık bir planı yürütmeye çalışan bir gruptan söz ediyoruz. İle-

ride açıklayacağımız tüm diğer ipuçları ve kanıtlarla birlikte değerlendirildiğinde, önemli bir faaliyetin yürütülmekte olduğu açıkça ortaya çıkıyor. Ya bize bir şeyler anlatmaya, ya da bizden bir şeyleri gizlemeye çalışıyorlar. Bunu yaparken de, faaliyetin önemi hakkında geride ipuçları bırakıyorlar.

Sonuçta Manastır'ın tarihsel iddialarına nasıl bir anlam yüklemeliyiz? Gerçekten de bu örgütün kökü 11. yüzyıla kadar uzanıyor mu? Ve gerçekten de topluluğun saflarında, sır belgelerinde geçen ünlü isimler bulunuyor mu? İlk olarak, gizli olan bir örgütün şimdiki veya önceki varlığının kanıtlanmasının bir problem olduğu söylenebilir. En başarılı şekilde gizlenmiş sır bu olduğu için, örgütün varlığını doğrulayacak sonuçlara ulaşmak da elbette zor olacaktır. Ancak geçmiş yıllar içerisinde bu topluluğa bağlı bulunduğu ileri sürülen kişilerin ortak ilgi alanları, düşünceleri ve amaçları düşünüldüğünde, örgütün var olduğunu kabul etmek akla yakın olacaktır.

Sır belgelerinde sıralanmış olan Sion Manastırı büyük üstatlarının adları da şüpheyle karşılanabilir. Ancak Baigent, Leigh ve Lincoln'ın araştırmaları bu listenin rasgele hazırlanmamış olduğunu ortaya koyuyor. Gerçekten de isimler arasında ikna edici bir bağlantı söz konusu. Bunların birbirlerini tanımalarının ve birçok durumda ilişki içerisinde olmalarının yanı sıra, bu kişilerin bazı ortak ilgi alanları meşgul oldukları şeyler var. Pek çoğunun Farmasonlar, Gül-Haç örgütü, *Compagnie du Saint-Sacrament* gibi, hepsi aynı temel amaçları taşıyan sıra dışı hareketlerin ve gizli örgütlerin içerisinde yer aldığı biliniyor. Örnek vermek gerekirse, tüm bu toplulukların bilinen literatüründe, kişinin bilgisinin sınırlarını çok ileri boyutlara taşıyarak tanrılaşması düşüncesi ve Hermetisizm teması açık biçimde yer almaktadır.

Bunların yanı sıra, önceki kitabımızda sunmuş olduğumuz bizim kendi bağımsız araştırmalarımız da, asırlar içerisinde Manastır bünyesinde yer aldığı ileri sürülen söz konusu kişi ve ailelerin, ayı

zamanda "Büyük Kutsal Kefen Hilesi" olarak adlandırabileceğimiz hareketin önde gelen temsilcileri olduğunu açığa çıkardı.

Önceden belirtmiş olduğumuz gibi, hem Leonardo hem de Cocteau, temel dini kabullere aykırı sembolleri, dini karakterli resimlerinde kullanmışlar. Aralarında 500 yıllık bir zaman uzaklığı olan bu iki kişinin betimlemeleri dikkat çekecek ölçüde benzerlik gösteriyor. Üstelik Manastır ile birlikte adı geçen başka yazar ve ressamlar da kendi eserlerinde benzer motiflere yer vermişler. Bu olgu bile başlı başına, bu sanatçıların aynı yeraltı organizasyonunun parçaları olduğu düşüncesine güçlü bir destek niteliği taşıyor ve bu organizasyonun, Leonardo'nun yaşadığı dönemde artık çoktan kurulmuş olması gerekiyor. Hem Leonardo hem de Cocteau'nun büyük üstatlar arasında olduğunun ileri sürülmesi, bu iki ressamın ortak ilgi alanlarına sahip olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, her ikisinin de en azından Sion Manastırı'nı andıran bir grubun yüksek mevkiye sahip üyelerinden olduğunu düşünmek için mantıklı nedenler elde edilmiş oluyor.

Baigent, Leigh ve Lincoln tarafından, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'de, Manastır'ın tarihsel varlığı ile ilgili olarak ortaya çıkartılmış olan kanıtlar yığını inkar edilemez nitelik taşıyor. Kitap daha sonra, başka araştırmacılarca elde edilen bulgularla da desteklenerek genişletildi ve 1996 yılında tekrar basıldı.(Manastır'ın başrolü oynadığı bu gizemle ilgilenenler için vazgeçilmez bir kitap.)

Tüm bu kanıtlar yumağı 12. yüzyıldan itibaren faaliyet gösteren gizli bir örgütün var olduğu gerçeğine ışık tutuyor. Peki, günümüzün Sion Manastırı bu örgütün devamı niteliği taşıyor mu? Bu iki grup arasında bağlantı kurmak kaçınılmaz olmasa da, günümüz Manastır topluluğunun, tarihi örgütün iç yüzü ile ilgili bilgilere sahip olduğu bir gerçek. Her şeyden öte, tarih sayfalarında yer alan Manastır hakkındaki ilk bilgileri topluluğun bugünkü üyelerinden almış bulunuyoruz.

Ancak belirtmeliyiz ki, tarihi Sion Manastırı'nın arşivlerini inceleme fırsatı bulsak bile, örgütün bugünkü durumu hakkında so-

mut bilgilere ulaşacağımız kesinlik taşımıyor. Cocteau'nun yardımcılığını yapmış, onunla birlikte çalışmış olan ve onu çok yakından tanıyan Fransız ressam Alain Féral, geçtiğimiz dönemde yaptığımız bir söyleşide, ustasının Sion Manastırı'nın büyük üstadı olmadığını ısrarla vurguladı. Bize en azından, Cocteau'nun, Pierre Plantard de Saint-Clair'in büyük üstatlığını yapmış olduğu bir örgütte yer almadığı konusunda güvence verdi. Ancak, Sion Manastırı'nın bazı yönleri, özellikle de Rennes-le-Chateau'nun yer aldığı Languedocian köyü üzerinde yapmış olduğu kendi araştırmaları sonucunda, sır belgelerinde listelenmiş olan, aralarında Cocteau'nun da bulunduğu büyük üstat isimlerinin, eskiden beri var olan gizli bir örgütle gerçekten bağlantılı olduğu düşüncesine ulaştığını da belirtti.

Araştırmamızın bu aşamasında, Manastır tarafından izlendiği iddia edilen politik amaçları arka plana alıp, asıl olarak örgütün tarihsel yönleri üzerine yoğunlaşmaya karar verdik. Bunun sonucunda ortaya çıkacak gerçekler elbette politik amaçlar üzerinde de aydınlatıcı etki yapacaktı.

Merovenj mitomanisini göz ardı edip incelediğimizde, sır belgelerinde Kutsal Kase'ye, Benjamin'in soyuna ve Yeni Ahit'teki karakter Mary Magdalena'ya büyük vurgu yapıldığını gördük. Örneğin Kırmızı Şahmeran'da şu ifadeler yer alıyor:

> "Azat etmek istediğim kişiden bana doğru, kabirleri kaplayan kokunun aroması geliyor. Önceden bazıları onu İsis diye adlandırmıştı; zenginliklerin cömert kraliçesi, BENİMLE GELİN TÜM ACI ÇEKENLER VE TÜM EZİLENLER. BEN SİZİ TESELLİ EDECEĞİM, diğerleri ise şöyle seslendiler: MAGDALENA, sağaltıcı iksirle dolu vaz! Yeni katılanlar onun gerçek adını biliyorlardı: NOTRE DAME DES CROSS"

Bu kısa pasaj aslında bilmecelerle dolu. Sadece son "Notre Dame des Cross" ibaresinden dolayı değil. "Des" sözcüğü Fransızca'da çoğul bir iyelik eki. Fransızca olmayan "cross" kelimesi ise İngilizce'de

"haç" anlamına geliyor, ancak tekil bir sözcük olduğu için "des" eki ile uyumsuzluk gösteriyor (Cross kelimesinin bir aile adı olduğu kabul edilirse, ancak o zaman bu uyumsuzluk ortadan kalkıyor). Ayrıca, metinde İsis ile Magdalena kafa karıştırıcı bir şekilde yer alıyor. Gerçekte bunlardan birisi bir tanrıça, diğeri ise düşmüş bir kadın. Farklı kültürlerden iki sembol ve aralarında hiç bir görünür ilişki yok.

Elbette burada bir sorun ortaya çıkıyor. Normalde birbiriyle bağlantısız olan Magdalena, Kutsal Kase ve Benjamin'in soyu gibi temalarla -Mısır geleneğinde ana tanrıça olan İsis'i bunlara eklemeye gerek bile yok- Merovenj hanedanı arasında nasıl bir bağlantı var olabilir? Sır belgelerinde, Merovenj'lerin kökenini oluşturan Sicambrian Frenkleri'nin Yahudi soyundan geldiği, Benjamin'in önce Yunanistan'a, oradan da Sicambrian adını alacağı Almanya'ya göç etmiş olan kayıp soyu olduğu belirtiliyor.

Kutsal Kan ve Kutsal Kase'nin yazarları ise bu senaryoyu daha da karmaşık bir boyuta taşıdılar. Onlara göre, Merovenj hanedanının önemi yalnızca bir avuç monarşi yanlısının fantezilerine konu olmasından kaynaklanmıyor. Üç yazarın iddiası, fantezinin ilgi alanının Fransa değil, daha başka bir krallık olduğu yönünde. İsa'nın Mary Magdalena ile evlendiğini ve Merovenj'lerin bu ilişkinin sonucunda ortaya çıktığını ileri sürüyorlar. İsa'nın çarmıh olayından sağ kurtulduğunu, ancak karısını, çocuğunu da alarak günümüz Fransa'sının kuzeyinde yaşayan bir Yahudi kolonisine katıldığını belirtiyorlar. Kitapta, sonradan tahta oturan Sicambrian ailesinin ve onların devamı olan Merovenj'lerin da bu soydan geldiği savunuluyor.

Bu hipotez Manastır'ın temel yaklaşımları ile bağlantılı görülse de, aslında kendi içinde büyük soru işaretleri taşıyor. Kabul edilmelidir ki, bahsedilen tarihlerde yaşamış bir soyun saf şekilde günümüze kadar ulaşmış olması mümkün değildir. Bu gerçek, kimden türemiş olursa olsun, böyle bir soyun haklarını savunmak isteyecek kişilerin ortaya çıkmış olmasını mantıksız kılıyor.

İsa'nın Mary Magdalena ile evlenmiş veya en azından çok yakın bir ilişki kurmuş olduğuna ve hatta çarmıhtan sağ kurtulduğuna dair çok önemli bir delil bulunduğu ise inkar edilemez. Bu delilin detaylarını ilerideki sayfalarda tartışmaya açacağız. Aslında, bunların tersi yöndeki geleneksel inanışa karşın, bu iddiaların hiç birisi sadece Baigent, Leigh ve Lincoln'ın kişisel çalışmalarına dayanmıyor. *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'nin basımından uzun yıllar önce de, bu olaylar birçok akademisyen tarafından ciddi biçimde tartışılmaktaydı.

Ancak üç yazarın ileri sürdüğü varsayımların temelinde önemli bir sorun bulunuyor. Farkında oldukları halde, dikkat çekmekten kaçındıkları bir sorun. Onlar, Merovenj'lerin öneminin İsa'nın soyundan geliyor olmalarında yattığını öne sürüyorlar. Ancak İsa çarmıhta ölmemişse eğer, bizim günahlarımız için ölmüş olduğu da söylenemez. O zaman tekrar dirilmesi de, bir ilah ve tanrının oğlu olması da söz konusu edilemez. Bu durumda şu soru akla gelecektir: Öyleyse onun soyundan gelenlere neden bu kadar önem verelim ki?

Bu kutsal hanedandan olduğu öne sürülen kişilerden birisi ise, Pierre Plantard de Saint-Clair'den başkası değil. Bazı yorumcular zorlama bir dil kullanarak bu hipotezi dile getirmiş olsalar da, belirtmeliyiz ki Plantard'ın kendisi asla İsa'nın soyundan geldiği iddiasında bulunmadı. Ne kadar vurgulansa azdır ki, İsa'nın tanrının bir parçası ve dolayısıyla onun soyundan gelenlerin de ilahi varlıklar olduğu düşüncesi Hıristiyanlığa ait değildir. Oysa Merovenj hanedanına atfedilen önem bu varsayımdan ortaya çıkmaktadır. Tüm bu düşünce sistematiğinin temeli, İsa'nın David'in kanından geldiği ve dolayısıyla yasal Kudüs kralı olduğu inancıdır. Bu nedenle Merovenj hanedanının sahip olduğu güç tanrısal olmaktan çok, politik bir güç olarak belirmektedir.

Baigent, Leigh ve Lincoln teorilerini açık biçimde, sır belgelerindeki iddiaların üzerine inşa etmişler. Ancak bize göre, bu belge-

lerdeki iddiaların hangilerini kullanacakları konusunda seçici davranmışlar ve yalnızca teorilerini destekleyecek nitelikte olanları tercih etmişler. Örneğin belgelerde, Merovenj krallarının, hanedanın kurucusu olan Merovée'den, 496 yılında Hıristiyanlığa geçmiş olan Clovis'e kadar pagan olduğu belirtiliyor. Elbette bu durumun, Merovenj soyunun İsa'dan veya bir Yahudi kabilesinden gelmiş olduğu iddiasıyla bağdaşması mümkün değil.

Baigent, Leigh ve Lincoln'un tuhaf seçiciliğine bir başka örnek olarak, "Montgomery belgesi" de gösterilebilir. Yazarlara göre bu belge, Mongomery ailesinin arşivlerinde ortaya çıkmış ve ailenin üyelerinden birisi bunu kendileriyle paylaşmak istemiş. Orijinal belgenin hangi tarihe ait olduğu bir muamma, ancak kendilerine gösterilen versiyon 19. yüzyılda hazırlanmış. Yazarlar bakımından belgenin değerli olmasını sağlayan, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase'de* sunulmuş olan teorileri destekler nitelikte olması. Ama tabi ki bu belge bir kanıt niteliği taşımıyor. Ama İsa'nın Magdalena ile evlenmiş olduğu düşüncesinin, yazarların araştırması başlamadan en az bir asır önce de var olduğunu bize gösteriyor.

Montgomery belgesinde, Bethanyalı Meryem ile evlenen Yeşua ben Josef'in öyküsü anlatılıyor (İsa'nın Josef'in oğlu olduğu belirtiliyor. İncil'de yer alan bir karakter olan Bethanyalı Meryem de, pek çok insan tarafından Mary Magdalena ile karıştırılır.) Belgeye göre, Romalılara karşı gerçekleşen bir ayaklanmanın sonucunda Meryem tutuklanıyor, ancak hamile olduğu için sonradan salıveriliyor. Daha sonra Filistin'den kaçıyor ve Gaul'de (bugünkü Fransa) duruyor. Burada bir kız çocuk dünyaya getiriyor.

Kendi hipotezlerini destekleyen açıklamalarda bulunduğu için, Montgomery belgesinin Baigent, Leigh ve Lincoln tarafından kullanılmasında anlaşılmayacak bir yan yok. Ancak tuhaf olan, belgenin daha kesin sonuçları olan başka yanlarının üzerinde durmamaları. Bu öyküde Bethanyalı Meryem, kadınlar arasında bir mezhebin kadın papazı olarak tanıtılıyor. Tıpkı Merovenj'lerin tanrıça Diana'ya

ibadet etmeleri gibi, bu durum öyküye açık biçimde din dışı bir yan katıyor. Bu da Manastır'ın, İsa'nın da dahil olduğu, Yahudi kral David'in soyunun devam ettirilmesi çabasının altında yatan dini motiflerle uyumlu bir sonuç ortaya koymuyor.

İlginçtir ki, Sion Manastırı, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'de yer alan hipotezi şimdiye kadar ne kabul ne de inkar etti. Böylece bir kez daha kafalara soru işareti takılıyor: Acaba buradaki aktör, bizimle oyun oynayan Manastır'ın ta kendisi olabilir mi?

Bizim açımızdan bir şey son derece açık: Manastır tarafından yandaşlarını motive etmekte kullanılan unsurlar, Baigent, Leigh ve Lincoln tarafından iddia edildiği gibi yalnızca politik güç isteğinden ibaret olamaz. Sır belgeleri, insanlara tekrar tekrar gösteriyor ki, büyük üstatlar ve örgütle bağlantısı olan kişilerin birinci ortak özelliği politikacı olmaları değil, gizemci olmaları. Örneğin, 1398 ve 1418 yılları arasında büyük üstat mertebesinde bulunmuş olan Nicolas Flamel, önde gelen bir simyacıydı. 1595-1637 döneminin büyük üstadı Robert Fludd gül-haçlılar mensubuydu. Daha yakın tarihe baktığımızda, 1801 ve 1844 yılları arasında ayı mevkide bulunan Charles Nodier'nin, gizemci okulun yeniden canlanmasında önemli etki sahiplerinden birisi olduğunu görüyoruz. Günümüzde artık en çok matematikçi ve bilim adamı yönüyle tanınan Sir Isaac Newton (1691-1727 döneminin büyük üstadı) bile simyanın ve Hermetisizmin sadık takipçilerinden birisiydi ve gül-haçlı manifestolarının geniş açıklamalar içeren kopyalarına sahip bulunuyordu. Ve tabii ki Leonardo da Vinci! Günümüzde tamamen yanlış anlaşılan diğer bir dâhi! Onun keskin aklının, sadece materyalist düşünce tarzının bir sonucu olduğu zannediliyor. Oysa Leonardo'nun aklını meşgul eden şeylerin oldukça değişik kaynaklardan geldiğini ve onu Manastır'ın büyük üstatlar listesinde yer almak için uygun bir isim haline getirdiğini gördük.

Baigent, Leigh ve Lincoln'ın adlarını saydığımız bu insanların çoğunun gizemciliğe duydukları ilgiyi kabul ederken, saplantılı dü-

şüncelerinin tam önemini idrak edememiş gibi görünmeleri bizim açımızdan bir sürpriz. Bu örneklerin pek çoğunda, gizemci faaliyetler ara sıra başvurulan bir hobi niteliği taşımıyor. Bizim kendi deneyimimiz de, günümüz Manastır örgütü ile bağlantısı bulunan kişilerin aynı zamanda sadık gizemciler olduğunu gösteriyor.

Peki, o halde inanılması mümkün olmayan Merovenj hikayesi ile üzeri örtülmeye çalışılan, dünyanın en parlak gizemci beyinlerinin odak noktası olmayı bu kadar uzun süre başarmış olan sır nedir? İnandırıcı ve çığır açıcı olsa da, Manastır'ın Kutsal Kan ve Kutsal Kase'de ileri sürülen amaçları tatmin edici olmaktan uzaktır. Asırlar boyunca harcanmış olan büyük zaman ve enerji düşünüldüğünde, yürütülmekte olan faaliyetin Fransız monarşisinin haklarının savunulmasından daha farklı bir şey olduğu açıkça anlaşılabiliyor. Aydınlanma çağının sonrasında bile gizlenen, gizli bir oluşumun mensupları tarafından çok sıkı biçimde korunan bu şey her ne ise, statükoyu ciddi biçimde tehdit ediyor olmalı.

Leonardo ve Torino Kefeni ile ilgili araştırmalarımızın ilk aşamalarında sürekli olarak, yalnızca seçilmiş bir kaç kişi tarafından sahip olunan ve kıskançlıkla muhafaza edilen gerçek bir sırrın var olduğu duygusuna kapılmaktan kendimizi alamadık. Araştırmalarımızın devamında da, Leonardo'nun yaşamı ve çalışmaları üzerinde ulaştığımız bulguların, Manastır tarafından açıklanan ve yayılan şeylerle yakın bir paralellik içerisinde bulunduğu şüphesinden kendimizi alamadık. Ve tabii ki en az iki kez kontrol etmemizin ardından, Jean Cocteau'nun eserlerinde de bu öğelerin yer aldığını fark ettik.

Ressamın Londra'daki *Notre-Dame de France* kilisesinde bulunan duvar resmi üzerine önceki sayfalarda açıklamalarda bulunmuştuk. Peki, ressamın bu gerçekten özgün betimlemesini Leonardo'nun çok daha eski çalışmasıyla bağlantılı kılan, gizli ve hatta din dışı etken nedir?

Leonardo'nun eseri ile görülen en açık bağlantı, Cocteau'nun kendisini, çarmıhın uzağından sahneye doğru bakarken resmetmiş

olması. Belirtmiş olduğumuz gibi Leonardo da kendisini çizimlerine en az iki yerde, *Magi'nin Tapınması*'nda ve *Son Akşam Yemeği*'nde, bu tarzda yerleştirmiş. Cocteau'nun yüzündeki, sahneyle ilgili derin rahatsızlık ifadesi ile Leonardo'nun *Magi'nin Tapınması*'nda tüm aileye sırtını dönerek betimlediği şiddet duygusu arasında benzer bir düşmanlık hissi var olduğunu düşünmek son derece olanaklı.

Cocteau'nun duvar resminde, çarmıhtaki adamın yalnızca uyluklarından aşağı kısmını görebiliyoruz. Bu da çarmıha gerilenin gerçek kimliği hakkında şüphelerin doğmasına neden oluyor. Leonardo'nun *Son Akşam Yemeği*'nde şarabın merak uyandıracak eksikliği de ciddi bir soru işareti doğuruyor. Ayrıca ressam burada daha da ileri giderek İsa'yı hiç resmetmemeyi tercih etmiş. Büyük "M" şeklinin kullanılmasında da yine benzerlik görülüyor. Cocteau'nun resminde "M" harfi, iki acılı kadını, muhtemelen bakire Meryem ile ve Mary Magdalena birleştiriyor. Resme bakan birisi İsa'ya sırtını dönmüş olanın Mary Magdalena olduğunu söyleyebilir. İsa'nın annesi ağlayarak aşağıya doğru bakarken, genç kadın arkası dönük biçimde duruyor. Leonardo'nun *Son Akşam Yemeği*'nde ise "M" harfi, İsa ile dişi olduğu şüphesini uyandıran Aziz John'u birleştiriyor. Bayan M, İsa'nın yakınındaymış gibi görünürken, aslında ondan mümkün olduğunca uzaklaşacak şekilde yaslanmış.

Cocteau'nun resminde ayrıca, konuyla ilgili birisinin kolayca anlayabileceği şekilde Manastır ile bağlantılı bir sembolizm yer alıyor. Askerler tarafından atılmış zarların üzerinde 58 nokta sayılmasını buna örnek olarak gösterebiliriz. Bu sayı Manastır'ın sembollerinden birisi olma özelliğini taşıyor.

Çarmıhın ayağında duran, anormal şekilde büyük resmedilmiş mavi-kırmızı gül de açık biçimde gül-haçlılar hareketini anımsatıyor. Bu hareketin Manastır ve elbette Leonardo ile yakın bağlantılar içerisinde olduğunu ileride göreceğiz.

Anlatmış olduğumuz gibi, Manastır üyeleri İsa'nın çarmıhta ölmüş olduğuna inanmıyor. Örgüt içerisindeki bazı gruplar ise çar-

mıhta İsa'nın yerine, onunla yer değiştirmiş bir kurbanın bulunduğunu ileri sürüyorlar. Duvar resmine bu bilgiler doğrultusunda bakıldığında, Cocteuau'nun da aynı iddiada olduğu düşünülebilir. Örneğin, kurbanın yüzünü görmediğimiz gibi, geleneksel çarmıha geriliş sahnelerinde bulunmayan bir figüre de rastlıyoruz. Resmin uzak sağ tarafında duran bu adamın görülebilen bir gözü açıkça söylenebilir ki, balık şeklinde çizilmiş. Bununla kesinlikle Hıristiyanlığın ilk dönemlerindeki İsa simgesi anıştırılıyor. Öyleyse balıkgözlü adam kim olabilir? Manastır'ın, İsa'nın asla çarmıha gerilmediği yönündeki düşüncesi penceresinden bakıldığında, "sahneye ilave edilmiş bu figürün İsa'nın ta kendisi olamaz mı?" sorusu direkt olarak akla geliyor. Yoksa peygamber, bu işkence sahnesinin bir şahidi ve vekilinin ölüm fermanı mı oldu? Eğer bu doğruysa, İsa'nın o anda hissettiklerinin ne yönde olduğu hayal edilebilir.

Ve yine, hem Cocteau'nun hem de Leonardo'nun resminde Bayan M, kesin olarak Mary Magdalena'dır. Artık biliyoruz ki, Manastır bu kadının İsa ile evlenmiş olduğu inancını taşıyor. Bu da neden *Son Akşam Yemeği*'nde, bu kadının İsa'nın sağ elinde yer aldığı ve neden İsa'nın diğer parçasıymış gibi, onun giysilerinin aynadaki yansımasını giyindiği sorularına net bir yanıt olabilir.

Ortaçağ ve Rönesans çağı başlarında Magdalena'yı *Son Akşam Yemeği* sahnesinde resmetme geleneğinin var olduğu biliyor olsak da, Leonardo kendi çiziminde, İsa'nın sağ elindeki karakterin Aziz John olarak anlaşılmasını sağladı. Pek, neden böyle bir aldatmaca içerisine girmiş olabilir? Bu, onun resmine bilinçaltı bir güç katmak için izlediği ince bir yol mu acaba? Sonuç olarak, eğer Leonardo bize bunun bir adam olduğunu anlatıyor, fakat beynimiz bir kadın olduğunu söylüyorsa, bu şaşkınlık bizi bu konu üzerinde, farkında olmadan derin derin düşünmeye yönlendiriyor gibi görünüyor.

Her iki ressamın duvar resminde de Magdalena kendi vücut diliyle, İsa'nın rolü üzerine taşıdığı şüpheleri sergiliyor izlenimi uyandırıyor. Acaba bu kadın gerçekten de İsa'ya öykünün tamamı-

nı bilecek kadar yakın mıydı? Magdalena gerçekten de peygamberin karısı ve dolayısıyla çarmıha geriliş olayının iç yüzünü görecek bir konumda mıydı? Sahneye sırtını dönmesinin nedeni bu mu?

Son Akşam Yemeği'nde, Magdalena'nın rolü kurnazlıkla ve ustalıkla vurgulanmış. Ancak Leonardo'nun asıl saplantısı, Yeni Ahit'te yer alan trajik karakter, Vaftizci John gibi görünüyor. Eğer Leonardo gerçekten de, İsa'nın soyuna büyük önem veriyormuş gibi görünen Sion Manastırı'nın bir üyesi idiyse, Vaftizci ile ilgili takıntısı bir bulmacaya kapı açıyor. Acaba Leonardo'nun bu saplantısı, Manastır'ın ilgi alanı doğrultusunda mı gelişmişti?

Gizemli bilgi kaynağımız Giovanni geride bize tahrik edici bir soru bıraktı: Neden tüm büyük üstatlar John adı ile çağrılıyor? Bunu ilk olarak düşündüğümüzde, Leonardo'nun takma isim tercihi öne çıkıyor.

Büyük üstatlar Manastır içinde "Nautonnier (dümenci)" olarak biliniyorlar. Ayrıca erkekler için "Jean (John)" ve bayanlar için de "Jeanne (Joan veya Jean)" adını alıyorlar. Örneğin örgütün listelerinde Leonardo, IX. Jean adıyla yer alıyor. Belirtmeden geçmeyelim; Manastır gibi yücelik esasına dayanan bir eski çağ örgütü için garip farklı ve garip görünse de, örgüt kadınlara ve erkeklere daima eşit haklar tanındığını ileri sürüyor. Bugüne kadar dört kadın büyük üstat Manastır'ı yönetti. (Bugün, Manastır'ın Fransız şubelerinden birisi bir kadının kontrolü altındadır. Ancak bu politika, artık anlamış olduğumuz gibi, Manastır'ın doğası ve amaçlarıyla tam bir uyum içerisinde.

Manastır'ın teorik kaygıları, aslında organizasyon hiyerarşisinde görülen unvanlarda görülebiliyor. Örgüt içi statüye göre, *Nautonnier* mevkisinin altında, üç üyenin oluşturduğu, *Prince Noachite de Notre Dame* adında bir basamak bulunuyor. Bunun altında ise dokuz kişinin bulunduğu *Croisé de Saint Jean* (Aziz John'ın Haçlıları) mevkisi yer alıyor. (Statülerin yazılı olduğu daha yeni belgelerde bu üçüncü makam *Constable* (bekçi) şeklinde geçiyor.)

Bunların aşağısında altı başka kademe daha bulunuyor olsa da, karar mekanizması en yüksek on üç üyenin oluşturduğu ilk üç kademeden oluşuyor. Bu mekanizma örgüt içerisinde *Arch Kyria* adıyla biliniyor. *Kyria* sözcüğü Yunanca'da, İngilizce'deki "Lady" (bayan) sözcüğünün karşılığı olarak kullanılıyor. İsa'dan önceki dönemin yakın asırlarında, Helenistik kültürde ise tanrıça Isis'in bir diğer adı olarak kullanılıyordu.

Topluluğun ilk büyük üstadı normal hayatta da John adını taşıyan, 12. yüzyılda yaşamış bir Fransız soylusu olan Jean de Gisors idi. Burada bir bilmece ortaya çıkıyor. Bu adamın Manastır bünyesindeki adı 2. Jean idi. Bilmeceyi *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'nin yazarları ortaya koymuşlar:

"Temel sorulardan birisi elbette John'ın hangi John olduğudur. Vaftizci John mu? Dördüncü İncil'de geçen "sevgili mürit Evangelist John" mu? Yoksa Vahiy Kitabı'nı yazan "John The Divine" mı? Bu üçünden birisi olmalı gibi görünüyor... Bu durumda 1. Jean kimdi?"

John'la ilgili olarak düşünceleri kışkırtan bir diğer bağlantı da, Jean-Pierre Deloux ve Jacques Brétigny tarafından 1982 yılında yayınlanan *Rennes-le-Château: Capitale Secréte de l'histoire de France* adlı kitapta yer alıyor. Her iki yazarın da Pierre Plantard de Saint-Clair ile yakın ilişki içerisinde olduğu biliniyor. Örneğin Baigent, Leigh ve Lincoln 1980'lerde Pierre Plantard'la tanıştıklarında bu iki yazar da Plantard'ın yanında yer alıyordu. Pierre Plantard'ın kitap üzerinde önemli derecede etkide bulunduğundan eminiz. Açık biçimde Manastır'ın propagandası yapılarak örgütün nasıl oluştuğu anlatılıyor. (Deloux ve Jacques'ın ayrıca, *L'Inexplique* dergisinde, Manastır hakkındaki makaleleri de yayınlandı. *The Unexplained* (Açıklanmayan) adlı İngiliz dergisinin Fransız versiyonu olan bu yayının Manastır tarafından finanse edildiğini savunanlar var.

Kitapta yer alan iddiaya göre asıl amaçlanan, ilk haçlı seferinin liderlerinden Godefroi ve Boullion'un önderliğinde gizli bir devlet kurmaktı. Kutsal topraklarda Godefroi, John'ın Kilisesi adında bir

örgütle karşılaştı ve bu örgütü önemli bir yapı haline dönüştürdü. "Kılıcını John'ın Kilisesi'nin hizmetine sundu" ve "Bu gizemli ve öncü kilise, önceliği ruha veren bir gelenek başlattı." Hem Sion Manastırı, hem de Şövalyeler Tarikatı bu temelden ortaya çıktı.

Pierre Plantard de Saint Clair Deloux ve Brétigny'nin kalemi aracılığıyla şunları söylemiş:

> "Bu nedenle, 12. yüzyılın başında, Godefroi de Boullion'un yüce düşünün gerçekleştirilmesini sağlamak üzere, dünyevi ve manevi araçlar bir araya getirildi. Tapınak Tarikatı'nın Sion ruhuna itaat eden gücü, John'ın Kilisesi için kılıç tutan el ve baş hanedanın kural koyucusu olacaktı."

Bu ateşli Johnism'in sonucu, "Hıristiyanlığı baş aşağı çevirecek" olan bir "dini Rönesans" olacaktı. Manastır için taşıdığı çok büyük öneme karşın, John'a yapılan vurgu oldukça muğlak kaldı. Hatta bu araştırmanın başında, büyük saygı duyulan John'ın kim olduğunu ve bu saygının nedenini hiç bilmiyorduk. Peki, bu muğlaklığın sebebi ne olabilir? Neden hangi John'dan bahsettiklerini açıkça belirtmiyorlar? Ve hangisine olursa olsun, John'a duyulan büyük saygı neden Hıristiyanlığın köklerini tehdit etsin?

Eğer Leonardo'nun Vaftizci John'la ilgili takıntısı bir çıkış noktası olarak ele alınabilecekse, Manastır'ın hangi azizi kastettiği ile ilgili olarak en azından bir tahmin yapmak mümkün. Görmüş olduğumuz gibi, Manastır'ın John'ın rolü ile ilgili fikrinin, geleneksel dini yaklaşıma uygun olduğunu söylemek pek mümkün değil. Geleneksel inanışta yalnızca İsa'nın müjdecisi olma özelliğini taşıyan bir adama bu derece önem verilmesi de çok mantıklı görünmüyor. Leonardo gibi Manastır de gizli biçimde Vaftizci John'a İsa'dan daha fazla değer veriyor olabilir mi?

Bu çok iddialı bir düşünce. Eğer John'ın İsa'dan yüce olduğuna inanmak için bir neden varsa, bunun kilise üzerindeki yankıları tahmin edilemeyecek kadar sarsıcı olacaktır. John ile ilgili bu bakış

açısı bir yanlış anlama üzerinde yükseliyor olsa bile, kitlelerce bilindiğinde bu inancın etkilerinin ciddi olacağına şüphe yok. Bu çözümlenemez bir sapkınlık olabilir. Sır belgelerinde de tekrar tekrar, Merovenj hanedanının din adamlarının politik güç sahibi olmasına karşı olan ve ayrıca sapkınlığı destekleyen tutumu vurgulanıyor. Manastır, bu sapkın inancın taşınması için kendisine göre geçerli nedenlere sahip gibi görünüyor.

İşin başında bu dindışı inancı destekleyecek bir kanıt bulma umudunu taşımıyor olsak da, anlamıştık ki, Vaftizci sapkınlığının şok edici sonuçları olabilirdi ve eğer Manastır ile ilgili araştırmamızı derinleştirirsek bu sapkınlığın üzerine gitmek zorunda kalacaktık.

Bu noktada, Manastır'ın Vaftizci ile ilgili inançları hakkında elimizde somut delil olarak sadece Leonardo'nun kendi aşikar saplantısı ve örgütün büyük üstatlarını John ismiyle çağırdığı bilgisi vardı. Açıkça söylemek gerekirse, bunun ötesinde ciddi bir kanıta ulaşmayı ummuyorduk. Ancak zaman ilerleyip de yolumuza devam ettikçe, Sion Manastırı'nın aslında bir John tarikatının parçası olduğunu gösterecek çok daha fazla kanıt elde etme şansına sahip olduk.

Kanıtlarla destekleme şansımız olsa da olmasa da, bu inanç hala Manastır üyeleri tarafından kabul görüyor olabilir. Bu kadar inat ve azimle inandıkları ve gizledikleri sır ne olabilirdi?

Yeni Ahit'in Manastır için büyük önem taşıyan bir diğer karakteri de, defalarca görmüş olduğumuz gibi Mary Magdalena'dır. *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'nin yazarları, bu kadının özel öneminin, İsa'nın karısı olduğu ve onun çocuklarını doğurduğu iddiasında yattığını belirtiyorlar. Ancak Manastır'ın İsa'ya yönelik olarak çok büyük bir hayranlık taşımayan tavrı düşünüldüğünde, bu açıklamanın temelleri zayıflıyor. Örgüt için Magdalena'nın önemi kendisinden kaynaklanıyor gibi görünüyor. Sanki burada İsa konunun dışında kalıyor. Örneğin Montgomery belgesinde İsa'nın rolü sadece Magdalena'nın çocuğunun babası olmakla sınırlandırılmış ve öykünün devamında da ona daha farklı bir pay verilmemiş. Bu durumda Manastır için İsa olmadan da bu kadının çok büyük önem taşıdığı fikri kolayca akla gelebilir.

Araştırmalarımız daha ileri bir aşamasında Pierre Plantard de Saint-Clair ile görüşüp ona Magdalena'nın Manastır için neden bu kadar önemli olduğunu sorusunu sorma imkanını aradık. Plantard'ın sekreteri olan ve Paris'te yaşayan bir İtalyan olan Gino Sandri'den aldığımız, gayet kısa ve öz biçimde yazılmış olan ve Manastır için alışık olduğumuz ünlü gizem duygusunu anımsatan bir yanıt aldı. Bu yanıtta Sandri bize yardımcı olmalarının mümkün olabileceğini belirtiyor ve "belki sizler de bu konuda bazı bilgilere ulaşmayı başarmışsınızdır" diyordu. Açıkça bizim bilgilerimizle ilgili bir eşeleme çalışması yapıyorlar ve nereye kadar ulaşmış olduğumuzu anlamaya çalışıyorlardı. Ancak biz bu övgüden cesaret almayı tercih ettik. Sanki ihtiyacımız olan tüm bilgiye zaten sahip olduğumuzu belirtmek istiyorlardı. Ancak Sandri'nin mektubunda gizem kokan bir durum daha vardı: 28 Temmuz'da postalanmış olduğu halde 24 Haziran, Vaftizci John gününün tarihini taşıyordu.

Dışarıdan bakan birisine, Vaftizci John ile Mary Magdalena arasında esrarengiz bir bağlantı kurulması bir fanteziden ibaret gelebilir. Dördüncü İncil'de bu iki karakterin karşılaşmış olduğunu bile belirten her hangi bir metin yok. Burada tarihi bir sır olduğunu görüyoruz. Bu birinci yüzyıl karakterlerini Manastır gibi kalıcı ve belki de din dışı bir örgüt için ilginç kılan nedir? Kiliseyi rahatsız edecek hangi gerçeği taşıyor olabilirler?

Tahmin edilebileceği gibi, nereden başlayacağımıza karar vermek gerçekten zordu. Ancak Magdalena'nın öyküsünün neresini ele alırsak alalım, araştırmayı İsrail'de değil Fransa'da yapmak daha akla yatkın görünüyordu. Manastır kadının kuzey Fransa'ya göç ettiğini anlatan efsaneye özel vurgu yapıyor. Bu öykünün de Torino Kefeni gibi bir ortaçağ uydurması mı olduğunu anlamak için bizim gitmemiz gereken yerin de orası olduğu gibi bir görüntü vardı. Ancak en baştan beri, bu Yeni Ahit figürü ile Güney Fransa arasında kurulan bağlantının biraz zorlama olduğu fark ediyorduk. Biz de araştırmaya Magdalena'nın ana vatanında başlama kararı aldık.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Magdalena'nın Ayak İzlerini Takip Ederken

O günümüz modasının "güzel" kavramının ötesinde bir güzelliğe sahip. Tıpkı eski Yunan tanrıçalarının heykelleri gibi. Belki de yakışıklı denmeli. Sağlam yapılı, ortadan ayrılmış saçlar yanlara dökülüyor. Katı ve bütünlük içinde bir izlenim uyandırıyor. Efsanelerdeki gibi şehvetli ve sefih bir kadın olduğunu düşünmek çok güç. İncelediğimiz şeyin Mary Magdalena'nın başı olduğunu söylüyorlar.

Normal zamanlarda, tüm rahatsız edici dehşetiyle bazilikada sergilenen kafatası, altın maskesinin içerisine yerleştiriliyor ve Provence'taki St. Maximin şehrinde halktan önce geçit yapıyor. Her yıl tekrarlanan bu gelenek, 22 Temmuz'daki Magdalena yortusuna en yakın Pazar günü gerçekleşiyor. Bizim St. Maximin'i ziyaret ettiğimiz 1995 yılında geçit töreni, boğucu sıcağın ve parlak güneş ışığının kendisini hissettirdiği 23 Temmuz tarihine denk gelmişti.

Öğleden sonra yaklaşık olarak saat dörtte, Fransızlara özgü uzun süren öğlen yemeklerini ancak bitirebilmiş olan kent sakinleri, sürekli devrilecekmiş gibi sallanan bir sehpanın üzerine yerleştirdikleri kutsal emaneti dışarıya çıkardılar. Korteje katılan yüzlerce kişiden birçoğu belki de sadece geçit törenleri eğlenceli şeyler olduğu için oradaydı. Ancak aralarında, gözleri önlerinden geçen esrarengiz başın üzerine odaklanmış durumdaki, gerçekten inandığı belli olan, birçok ateşli hacı da dikkat çekiyordu. Kendimize şu gerçeği tekrarlamak zorunda kaldık: İnanılacak şey ne olursa olsun, ateşli inananlar ve kendini adamışlar daima bulunur ve bu inanç ta-

rihsel bir gerçekliğin kanıtı olarak öne sürülemez. Biz Magdalena üzerine bu kadar etkili bir inanışın hakim olmadığı, başka bir kültürden gelmiş olduğumuz için, festivalin saf gücü durup düşünmemize neden oldu. Burası gerçekten de Mary Magdalena'nın ülkesi gibi görünüyordu.

St. Maximin'deki varlığımızın ironik bir yanı da vardı. Torino Kefeni'nin yaşı 1988 yılında karbon tekniğiyle belirlenmiş ve bizim de dikkatimizi çekecek şekilde, bu eserin sahte olduğu ortaya çıkmıştı. Torino Kefeni ile ilgili test yapılırken kontrol numunesi olarak kullanılan parça ise St. Maximin'deki bazilikada saklanan, 13. yüzyıldan kalma, IX. Saint Louis'e ait bir cübbenin parçasıydı.

Ancak bu araştırmamız süresince, Torino Kefeni ile ilgili tüm düşüncelerimizi bir kenara bıraktık. Biz güney Fransa'daki bu şehre, birçok antik efsanenin kahramanı olan ve gücü henüz çözememiş olduğumuz biçimde günümüze kadar ulaşan Mary Magdalena hakkındaki gerçekleri ortaya çıkartmak amacıyla gelmiştik. Orada, insanı sersemleten sıcağın altında durduk ve Mary Magdalena'ya ait olduğu iddia edilen başın geleneksel geçişine şahitlik ettik. Protestan İngiltere'de yetişen insanlara, Katolik festivallerine ve kutsal eşyaların etrafında gerçekleştirilen ritüellere tanık olmak bir kültür şoku yaşatabilir. Bu ritüeller anlamsız, aşırı gösterişli ve hatta ürkütücü görünebilir.

Ancak bu festivalde insanı derinden etkileyen şey, saçma hurafelerin sergilenmesi değil, yerel halkın azizeye duyduğu gururlu bağlılık. Bu coşkun bağlılık yalnızca onun öneminin ciddiye alınması olarak da özetlenemez. Belki de bu olgunun ardında yatan asıl önemli şey, yerel olmasıdır. Yukarıda dalgalanan Fransa değil, Provence bayrağı. Hayatının son demlerini burada geçirmiş olan azizenin önemi de buraya özgü. Mary Magdalena'nın Provence'a Filistin'den deniz yoluyla gelip yerleştiğine ve hayatının burada noktalandığına inanılıyor. Gücünün günümüze kadar süregelmiş olması ise yalnızca saygı duyulan bir azize olmakla kalmayıp, bu bölgede

aynı zamanda tutkulu bir sevginin de merkezi olmasından kaynaklanıyor.

Provence'ta Magdalena'ya gösterilen bağlılığın sıra dışı ve hatta fanatikçe olduğunu belirtmek lazım. Azizenin bu bölgede ölmüş olduğuyla ilgili efsane birçok kişi tarafından gerçekmiş gibi algılanıyor. Buna benzer şekilde etkisini sürdüren başka bir Katolik dini geleneği artık yok. Provence'ta, görünüşün altında yatan daha önemli bir şeylerin var olduğu hissine kapıldık. Zaten açığa çıkartmak konusunda kararlı olduğumuz şey de bu örtülü, gizli olgulardı.

İlk olarak sorulacak sorular şunlar: bu baş, nasıl olup da birinci yüzyılda Filistin'den güney Fransa'ya, inzivaya gelen bir Yahudi kadının bedenine ait olabilirdi? Bu kadında, ölümünün üzerinden geçmiş olan bu kadar süreye rağmen, tutku ve bağlılık uyandıracak ne vardı? Ve eğer doğruysa, Sion Manastırı ona neden bu denli hürmet ediyordu?

Azizeyle birlikte anılan mekanlarda inceleme yapmak amacıyla Fransa'ya ilk yolculuğumuzu yaptığımızda, Magdalena kültünün arka planını ortaya koyabilmek için oldukça fazla zaman harcamıştık. Onun kültürümüzde algılanış biçiminin tarihi sürecini ve güçlü etkisinin nasıl olup da günümüze taşındığını bilmek zorundaydık. Günümüz Protestan İngiltere'sinde ona karşı sergilenen görece soğuk tavır, sıcakkanlı Avrupalı Katoliklerin onu tutkulu bir ibadetin konusu yapıyor oluşuyla tezat teşkil ediyor. Onlara göre Magdalena, Meryem'den sonra gelen en önemli ikinci kadın.

Bugün en eğitimli insanlara Mary Magdalena'nın kim olduğu ve neler yaptığıyla ilgili sorular sorulduğunda alınan yanıtlar çok ilginç oluyor. Hemen hemen herkes onun ahlaksız bir kadın olduğunu söylüyor. Ancak bu girişin ardından, yanıt veren kişini bakış açısına bağlı olarak, onun İsa'yla yanlış tanımlanmış, ama körü körüne bağlılık içeren yakınlığından söz ediyorlar. Muğlak olsa bile bu kültürel tavır, 1970 tarihli *Jesus Christ Superstar* müzikalinin bir par-

çası olan, Tim Rice/Andrew Lloyd Webber imzalı "O'nu Nasıl Seveceğimi Bilemiyorum" (*I Don't Know How to Love Him*) adlı şarkıda ifade buluyor. Bu şarkının sözlerinde Magdalena, iyi yürekli bir ahlaksız kadın şeklinde betimleniyor. İngiliz tiyatrosunun çok sevilen bu müzikalinde, İsa'yı teselli eden ve onuru onun tarafından iade edilen bir kadın görüyoruz. Müzikal ilk kez sahnelendiğinde (sonradan filmi de çekildi), her zaman soğuk bir karaktere sahip oldukları söylenen geleneksel görüşlere bağlı İngiliz Hıristiyanları arasında bir sansasyon yarattı. Bu tepki büyük oranda, İsa ile ilgili bir öykünün eğlence endüstrisi tarafından işlenmesinin tecavüz kabul edilmesinden ve bir "rock opera" şeklinde sunulmasından kaynaklanıyordu.

Bir başka Magdalena tiplemesi ile de Monty Python'ın 1979 tarihli *Brian'ın Yaşamı* (Life of Brian) adlı eserinde karşılaşıyoruz. Ancak bu eserin dünyanın her tarafında Hıristiyan saflarından dine tecavüz feryatlarının yükselmesine neden olmasının ardında yatan şey Magdalena tiplemesi değildi. Brian karakterinin, üstü çok az örtülü biçimde İsa olduğunun ima edilmesi, bu zekice ve rahatsız edici komedinin geniş kitlelerce din dışı sayılmasına neden olmuştu. Ancak yaklaşımındaki tüm küstahlığa karşın, film asla İsa'nın bir portresini sunmak amacını taşımıyordu. *Brian'ın Yaşamı* günümüz Mesih kültüne bir hiciv olarak ortaya çıkartılmıştı. Her şeye rağmen filmin oluşmasında tesadüfen veya bilinçli olarak, derinlemesine araştırmalar gerektirecek detaylara yer verilmişti. Filmde, gerçeküstü bir yaklaşımla Galli olarak betimlenmiş olan kız arkadaşı Judith, Brian'ın eylemi arkasındaki gerçek güç olarak sunuluyor. Onun ateşli konuşmaları Brian'ı yönlendiriyor ve sonunda da şehit olmasına yol açıyor.

1988 yılı yapımı olan, Martin Scorsese'nin *Günaha Son Çağrı* (The Last Temptation of Christ) filmi gösterime girdiğinde, birçok ülkede inanmış Hıristiyanlar sinemaların önüne nöbetçiler diktiler. İsa bu filmde bir tür ahmak olarak betimlenmiş olsa da, gösterilen

büyük tepkinin asıl nedeni bu değildi. Asıl sebep, Mary Magdalena ile İsa'nın cinsel ilişkisinin açık biçimde ortaya koyulmuş olmasıydı. Daha ileride analiz edeceğimiz nedenlerden ötürü, bu tablo çoğu Hıristiyan'a iğrenç geliyor. Muhtemelen en önemli neden, İsa'nın tanrılık vasfıyla ilgili önemli soruların ortaya çıkmasına yol açmasıdır. Onlara göre, cinsel açıdan aktif olan bir İsa düşüncesi, bu iş evlilik çatısı altında gerçekleşse bile, otomatik olarak din dışıdır. Çünkü bu yöndeki fikir yürütmelerin, İsa'nın tanrının oğlu olmadığı düşüncesine kadar sürüklenebileceğini düşünürler. Ancak bize göre, *Günaha Son Çağrı* filmin asıl önemli kılan şey, Scorsese'nin Magdalena'ya ve onun İsa ile olan candan ilişkisine duyduğu, açıkça belli olan, ısrarlı tutkunluğudur. (İşin ilginci, Scorsese'nin kendisi de inançlı bir Hıristiyan'dır.)

Tabi günümüzde Magdalena'nın bir simge haline gelmiş olması modern çağın hür düşünce akımından kaynaklanmıyor. O tarih boyunca, İncil'in diğer kutsal kadın karakteri olan, cinsellik üstü bakire Meryem'in duruşuna ters biçimde, çağdaş kadın tutumunu temsil etmiştir. Örneğin Viktorya çağında, yarı çıplak, şehvetli, ama tövbekar hayat kadınlarının, hem azize hem de bir günahkar olmanın, hem bilinen hem de bilinmeyen olanın resmedilmesinde sıkça kullanılan bir bahane olmuştur. Genelev çalışanı kadınlar arasında bu tövbekar, pişman kadın rolünü oynamak moda haline gelmişti. Gerçi bu oyunların detaylarının çok az bir kısmı İncil'deki öykülerle örtüşüyor. Günümüz post-feminizm yaklaşımında ise Mary Magdalena'nın vurgu yapılan özelliği, İsa'yla olan ilişkisidir.

Magdalena toplumun cinsel-ahlaki geleneklerinin turnusol kağıdı olma rolünü üstlenmiş olsa da onun imajı aynı zamanda, tarih boyunca daima, kilisenin kadına ve kadının cinselliğine bakış açısını da yansıtmıştır. Azizelerin arasında sayılmasının tek nedeni, günahkar hayatından dolayı pişmanlık duymasıdır. Efsane olmasına yol açan da, nedamet getirmesi, konfordan uzak, münzevi bir yaşamı tercih etmesidir. Onun azizeliğinin temelinde, kendini inkar etmesi yatıyor.

Son yirmi yılda, özellikle de Anglikan kilisesinin kadın rahipleri papazlığa ataması konusu ihtilaf oluşturduğunda, Magdalena konusu kilisenin kendi kadın üyeleriyle ilişkisinin odak noktasını oluşturmuştur. 1994 yılında ilk kez bir kadın papazlığa atandığında, tören sırasında, yeniden dirilen İsa'nın bahçede Magdalena ile buluşmasını anlatan Yeni Ahit öyküsünün okunmuş olması bir tesadüf değildi. İsa'nın yaşamında annesi dışında önemli rol oynayan tek kadın olması nedeniyle, kilise bünyesindeki birçok kadın eylemci tarafından haklarının elde edilmesi yolunda Magdalena'nın bir sembol olarak değerlendirilmesi sürpriz bir sonuç değil. Onun gücünün devam ediyor olduğu düşüncesi de bir varsayım değil. Etkisi yüzyıllar boyunca var oldu ve insanlığın büyük ilgisini çekti. Susan Haskins son çalışması olan *Mary Magdalene*'de (1993) bu gerçeği su yüzüne çıkartıyor.

İlk bakışta, Mary Magdalena'nın saf çekim gücü, özellikle de Yeni Ahit'te çok az anıldığı için şaşırtıcı, gizemli gelebilir. Robin Hood örneğinde olduğu gibi, burada da böyle düşünmeye yönlendiriliyoruz. Ortaya konulan bilgilerin yetersizliği sonucunda, havada kalan noktaları efsanevi şeylerle doldurma eğilimi içine sokuluyoruz. Şu söylenmeli ki, *eğer birileri Mary Magdalena'yı bir hayalet haline sokmuşsa, bu kilisenin ta kendisidir.* Ona atfedilen "nedamet getirmiş ahlaksız kadın" karakteri, Matthew, Mark, Luka ve John'daki öykülerle hiç uyuşmamaktadır. Yeni Ahit'te betimlenen karakter de, kilisenin biçtiği rolden oldukça farklı.

Mary Magdalena ile ilgili belgeler arasında çoğu insan tarafından bilinen tek yazılı kaynak İncil olduğu için, oraya geri dönelim. Son zamanlara kadar Hıristiyanlar'ın büyük kısmı tarafından Magdalena, İsa ve cemaatinin öyküsü içerisinde yer alan marjinal bir karakter olarak değerlendiriliyordu. Ancak son yirmi yıl içerisinde, alimlerin onu kavrayış açısında önemli bir değişiklik meydana geldi. Bu günlerde onun rolü, eskisine göre çok daha fazla önemseniyor. Biz de hipotezimizi, azize hakkındaki yeni bulguları temel alarak oluşturuyoruz.

Meryem Ana'yı bir kenara bırakırsak, tüm İncil'lerde adı belirtilerek anılan tek kadın Mary Magdalena'dır. İlk olarak İsa'nın Celile'deki yönetiminde, onu takip eden kadınlar grubunun arasında karşımıza çıkıyor ve "ona kendi özüymüş gibi bağlanan" şeklinde tanımlanıyor. Ardından "yedi şeytanın" eğilimine sahip kadın olarak betimleniyor. Ayrıca Yeni Ahit'teki iki diğer kadınla birlikte anılıyor: Martha ve Lazurus'un kız kardeşi olan Bethanyalı Mary ve İsa'yı sumermeri bir küpten aldığı sümbül yağı ile yıkayan, adı verilmemiş kadın. Buradaki bağlantıya daha sonra değineceğiz. Şimdi, net bir biçimde Mary Magdalena olarak tanımlanmış karakter üzerine yoğunlaşalım.

Çarmıha germe olayı sırasında orada var olduğunun ve özellikle de yeniden dirilişin ilk şahidi oluşunun belgelerde yer alması, Magdalena'nın önemini sağlamlaştırıyor ve daha derin kılıyor. Dört İncil arasında, boş mezarın bulunması olayı önemli ölçüde farklılık gösterse de, dirilen İsa'yı ilk gören kişi bu dört kitapta da aynı. Bu kişi şüpheye yer bırakmayacak şekilde Mary Magdalena'dır. O böylece, dirilişin ilk kadın şahidi olmakla kalmıyor, aynı zamanda İsa'yı mezarından çıktıktan sonra gören ilk insan olma unvanına kavuşuyor. Bu olgunun üzeri, İsa'nın havarilerini yalnızca erkeklerden ibaret görmeyi tercih eden kişiler tarafından büyük ölçüde örtülmüştür.

Kilise aslında hiyerarşisini tamamen müritlik, havarilik konsepti üzerine kurmuştur. Peter ilk havari, dolayısıyla İsa'nın gücünü gelecek kuşaklara aktaran bağlantı olarak kabul edilmiştir. Birçokları onun otoritesinin, iki farklı anlama sahip olan "bu kayanın üzerine kilisemi kuracağım"sözünden geldiğine inansa da, resmi olarak otoritesi, İsa'yı dirilişin ardından gören ilk havari olmasına dayanmaktadır. Ancak Yeni Ahit, kilisenin bu öğretisine açık biçimde karşı bir durumu ortaya koyuyor.

Yalnızca dirilişten sonra İsa'yı ilk gören kişi olduğunu düşündüğümüzde bile, Magdalena'nın büyük bir haksızlığa uğradığını

görüyoruz. Ancak daha ötesi de var. O aynı zamanda, İsa tarafından, yeniden diriliş hakkında diğer havarileri bilgilendirmekle görevlendirilerek doğrudan ilahi bir vazife verilen ilk mürit olmuştur. İlginçtir ki, ilk dönem kilisesi de onu doğru yere oturtmuş ve "havarilerin havarisi" unvanına layık görmüş ve hatta açık biçimde "ilk havari" olarak tanımlamıştır.

İsa'nın dirilişin ardından ilk görüneceği kişi olarak neden bir kadını seçtiği, dinbilimcilerin kafasını kurcalayan bir soru işareti olarak daima var olmuştur. Bu soruya en acayip yanıt belki de Orta Çağ'da verilmişti: bir haberi en hızlı şekilde yaymanın yolu, bir kadına söylemektir!

Artık din bilginleri tarafından genel olarak kabul ediliyor ki, kadınlar İsa'nın eyleminde, hem o sağken, hem de ölümünün ardından Yahudi olmayan halk arasında Hıristiyanlığı yayılması sürecinde, kilisenin kabul ettiğinden çok daha önemli rol oynamışlardır. İlginçti ki, kadınların papazlığa atanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan karışıklıklar olmasaydı, kadının gerçek yerinin ne olduğu anlaşılamayacaktı. Aziz Paul'ün etkisiyle kilisenin resmi bir kuruluş haline dönüşmesinin ardından kadının rolü en düşük seviyeye indirildi. Bu işleyiş aynı zamanda geriye doğru da gerçekleşti. Diğer bir deyişle, ilk Hıristiyanlık geleneğinde kadın önemsiz bir role sahip olmadığı halde, Paul ve yardakçıları, tarih boyunca kadınların bir kenara itilmesi konusunda kararlı davrandılar.

Şurası gerçek: Yalnızca İncil'lerin yarattığı izlenim, İsa'nın havarilerinin tamamının erkek olduğu yönündedir. Sadece Luka İncil'inde İsa ile birlikte yolculuk eden kadınlar geçiyor. Bu nedenle sıra çarmıha geldiğinde aniden kadınların ortaya çıkması şaşırtıcı görünüyor. Şövalyeliğin kadınlar hakkındaki marjinal yaklaşımı düşünüldüğünde, onların bu şekilde aniden ilgi odağı olması soru işaretleri doğuruyor. Acaba bunun nedeni, tüm erkek yoldaşlarının onu terk etmiş olması olabilir mi? Bu önemli anda İsa'nın yanında kalan sadık yoldaşları oldukları için öyküde bu şekilde öne çıkarıl-

mış olabilirler mi? İncilleri yazanlar, tek tanıklar kadınlar olduğu için ve öykünün tamamen kadınların tanıklığına dayandığı için onların çarmıha geriliş olayındaki rolünü nakletmek zorunda kalmış olabilirler mi? Önemli bir nokta da, o dönemde Yahudi mahkemelerinde kadınların şahitliğinin kabul edilmiyor oluşudur. Onlar tarafından söylenen şeylerin bir önemi yoktu. Kadınların toplumdaki durumu göz önüne alındığında çıkartılabilecek birçok şey arasında şu da var ki, İsa'nın dirilişini ilk gören kişinin o olması rivayeti bazı temellere oturmak zorunda. Neden temel olarak bir kadının üzerine kurulmuş böyle bir öykü uydursunlar ki?

Cesaret ve sadakatin parlak bir örneğini sergileyerek cinayeti takip eden bu kadınları alkışlamak gerek. Ancak bunlardan birisi diğerlerinden daha öne çıkıyor: Mary Magdalena. Onun adı, İsa'nın kadın yoldaşları listelendiğinde neredeyse istisnasız olarak hep ilk başta yer alıyor. Hatta bazı Katolikler bile bu günlerde, buna sebep olarak Magdalena'nın kadın müritlerin lideri olduğu olmasını gösteriyorlar. Katı bir yapıya ve hiyerarşiye sahip olan Katolikler tarafından Magdalena'ya bu önemin verilmesi önemsiz sayılamaz ve bir tesadüf değildir. İsa'nın eylemi söz konusu olduğunda her hangi bir kadın rolüne saygısı olmayan ve Magdalena'ya karşı hiç bir sevgi beslemeyen kişiler bile bu sıralamada onu en başa oturtuyorlar.

Görmüş olduğumuz gibi, o kendisini İsa'nın ve erkek müritlerin idaresi altında sayıyordu. Bu durum hep Magdalena'nın sadık bir hizmetçi olması fikriyle açıklanmaya çalışılmıştır. Bu fikre göre o, kendisinden çok daha önemli olan erkeklerin önünde sürekli eğiliyordu. Ancak gerçekler bundan çok farklı bir tablo çiziyor. Şüphe yok ki, ilahi belgelerde kullanılmış olan özgün kelimeler onun diğerlerini "desteklediği" anlamına geliyor. Birçok uzmana göre, Magdalena da İsa'nın eyleminde yer alan diğer kadınlar gibi meteliksiz bir aç değil, İsa'yı ve çevresindeki diğer erkeklere destek olan birisiydi. İlahi belgelerde onun için kullanılan kelimeler, hareketi

destekleyen diğer kadınlar için de kullanılmışsa da, görmüş olduğumuz gibi en başta gelen hep Magdalena'dır.

Mary Magdalena yalnızca adının anılış biçimiyle bile, diğer kadınlardan açık biçimde ayrılıyor. Kilise tarafından kabul edilen İncil'lerde adı geçen tüm diğer kadınlar, birinin annesi veya eşi olmak gibi, bir erkekle ilişkileri çerçevesinde tanımlanmıştır. Yalnızca Magdalena tam adıyla anılmıştır ki bunun gerçek anlamını da ileride tartışmaya açacağız.

Bu önemli ve güçlü ilahi karakterin hâlâ esrarengiz olması garip bir durumdur. İncil'lerdeki bir dereceye kadar onu destekleyici nitelikte övücü sözlerin olduğu kısımlar haricinde bir daha ondan hiç söz edilmiyor. Ne Havariler Akdi'nde, ne Paul'ün yazılarında (boş mezarın bulunmasından bahseden kısımlarda bile) ne de Peter'in mektuplarında. Bu durum da yine çözüme ulaşmayacak birçok tartışmanın ortaya çıkmasına neden olan bir muamma olmuş; ta ki birisi Gnostik İnciller olarak bilinen belgelere dönüp bakıncaya kadar. Burada tablo hayret verecek derecede aydınlık bir hale bürünüyor. 1945 yılında Mısır'da Nag Hammidi'de keşfedilen, erken çağ Gnostik Hıristiyanlarına ait olan ve sayısı ellinin üzerine çıkan bu belgelerden bazılarının, kilise tarafından resmi olarak kabul edilen İncillerle aşağı yukarı aynı tarihten kalma olduğu tespit edildi. Erken dönem kilisesi bu yazıların din dışı olduğunu ilan etmiş ve sistematik olarak arayıp yok etme çalışmalarına girişmişti. Sanki bu belgelerde, kilisenin yükselişini sekteye uğratacak tehlikeli şeyler yazılıymış gibi.

Bu yasak belgelerin çoğunda Mary Magdalena'nın egemenliği ilan ediliyordu. Hatta bu belgelerden birisi Mary'nin İncili olarak adlandırılmıştı. Bu ada ilham olan Mary, bakire Meryem değil, Mary Magdalena'dır.

Muhtemelen, Yeni Ahit'in dört İncil'inde Magdalena marjinalleştirilerek sunulurken, din dışı ilan edilen yazılarda onun öneminin vurgulanması birbiriyle tesadüfen çakışmıyor. Acaba Yeni Ahit,

Magdalena taraftarlarına karşılık olarak, bir propaganda unsuru şeklinde ortaya çıkmış olabilir mi?

Bir sonraki bölümde Gnostik İnciller'i çok daha detaylı tartışacağız, çünkü şimdi yazacaklarımız acil önem taşıyor. Gördüğümüz gibi, Yeni Ahit öyküsünde Magdalena'nın İsa'nı eyleminde önemli rol oynadığı belirtiliyor. Ancak Gnostik İnciller'de onun açık biçimde egemen oluşundan söz ediliyor. Dahası, bu egemenlik ona kadınlar arasındaki yerinden dolayı yakıştırılmıyor. Onun *"tam anlamı ile Havarilerin Havarisi"* olduğu belirtiliyor ve bu nedenle öneminin yalnızca İsa'dan daha düşük olduğu, tüm kadın ve erkek müritlerden daha üst bir mertebede bulunduğu öne sürülüyor. Onun İsa ile diğer müritler arasındaki tek köprü olduğu ve İsa'nın sözlerini onlara açıklayan kişi pozisyonunda bulunduğu belirtiliyor. İsa'nın ikinci kişi olarak Peter'i değil Mary Magdalena'yı seçtiği açıklanıyor.

Mary'nin İnciline göre, çarmıha gerilmenin ardından, umutsuzluğa düşen müritleri toparlayan ve güvendikleri karizmatik önderlerini bu şekilde kaybetmelerinin etkisiyle vazgeçip evlerine dönmeye hazır hale gelmişken içlerine tekrar metanet aşılayan kişi Magdalena'dır. O tüm şüphelere karşı durmuş ve bunu yalnızca tutkuyla değil, aynı zamanda akıl ile de yapmıştı. Onlara sadık ve gerçek havariler olma konusunda ilham vermişti. Bunu yapmak kolay olmamış olmasa gerek. Tahminen gününün hakim kültüründe belirgin olan cinsel ayrımcılığı aşması gerekmiştir ama buna ek olarak güçlü bir kişisel muhalefetle de baş etmek zorunda kalmıştır. Bu kişisel muhalefetin sahibi, Roma Katolik kilisesinin kurucusu ve şehidi olan Peter, efsanelerin "büyük balıkçısı" idi. Gnostik İnciller'de Peter'in Magdalena'dan nefret ettiği ve ondan korktuğu defalarca iddia ediliyor. Ancak Magdalena'yı İsa'nın sağlığında bile, Mary'nin etkisi nedeniyle yalnızca bir dereceye kadar protesto edebilmiş. Belgelerin birçok yerinde Başka bir Gnostik İncil'de Magdalena Pistis Sophia'ya şöyle diyor: "Peter beni duraksatıyor: Ondan korkuyorum, çünkü o kadınlardan nefret ediyor." Thomas'ın Gnos-

tik İncili'nde ise Peter'in şöyle dediği yazılı: "Mary'nin bizi bırakıp gitmesine izin verin. Çünkü kadınların yaşamda pek bir önemleri yoktur." Gnostik belgelerinde kilisenin kaygılanmasını gerektirecek bir şey daha var. Mary ile İsa'yı birlikte gördüğümüz bir resimde, bir öğretmen ile öğrenci arasında olması gereken ilişkiden öte bir anlam göze çarpıyor. Çizgisel bir yapıya sahip olan resimde, çok daha içten bir ilişki seziliyor. Bunu desteklemek için Philip'in İncili örnek gösterilebilir:

Ama İsa Mary'i tüm havarilerden daha fazla severdi ve onu ağzından öperdi. Diğer havariler bundan dolayı kırgınlık duyar ve bu durumu onaylamadıklarını belli ederlerdi. Ona şöyle dediler: "Neden onu hepimizden daha fazla seviyorsun?" Kurtarıcı yanıt verdi: "Neden sizleri de onu sevdiğim gibi sevmiyorum?"

Aynı İncil'de, görünüşte zararsız olan şu ifadelere de rastlıyoruz: "Daima efendimle birlikte yürüyen üç kişi vardı. Annesi Meryem, kız kardeşi ve yoldaşım diye seslendiği Magdalena. Hem annesinin, hem kız kardeşinin, hem de yoldaşının isimleri Meryem idi. *Ve kurtarıcının yoldaşı Mary Magdalena'dır.*"

Bugün, bu ifadede yer alan "yoldaş" (companion) kelimesi, cinsel bir anlam içermeyen, yol arkadaşı, dost gibi tabirlere karşılık geliyor. Oysa kelimenin özgün Yunanca şekli olan *consort* aslında *cinsel partner* anlamı da taşıyor. Yeni Ahit'te, kilisenin kabul ettiği, Gnostik İnciller dışında kalan İncillere yer verilmesinin iki nedeni olabilir. Ya sadece onların Tanrı'nın gerçek sözünü içerdiğine -bugün de bunun böyle olduğunu düşünen çok sayıda köktendinci var- inanılıyordu, ya da Gnostik İncillerin de en az Matthew, Mark, Luka ve John İncilleri kadar geçerli bilgi içerdiği düşünülüyordu. Bizim açımızdan bu iki olasılık arasında ağır basanın, en fazla Yeni Ahit'teki kadar şüphe barındıran Gnostik İnciller olduğunu belirtmeliyiz.

Eğer Magdalena gerçekten İsa'nın âşığı veya karısı idiyse, Yeni Ahit'te onun üzerinde bulunan gizem perdesi bir anlam kazanmış

oluyor. Önemli birisi olduğu görülüyor, ancak sahip olduğu bu önemin nedeni asla açıklanmıyor. Belki de Yeni Ahit'i yazanlar, Mary Magdalena'nın İsa ile ilişkisini zaten kitabı okuyacak herkesin bildiğini varsayıyorlardı. Biliyoruz ki, Yahudi hahamların evlenmesi son derece doğaldı: bekar bir din adamı, İncillerde yer alan durumlarla gibi yorumların yapılmasına çok daha kolay neden olabilirdi. Eğer soyun devamına dayanan böyle bir kültürde, İsa bekar ve çocuksuz olsaydı, bu yalnızca bir karışıklığa neden olmaz, aynı zamanda öğretisinin çok önemli bir parçası haline gelirdi. Dahası, Musevi geleneğinde bekar kalmaya, günah işlemek derecesinde olumsuz bakılıyordu. Bu durumda, İsa'nın bekarlığı telkin ettiği yününde adı çıkardı. Ancak, en acımasız düşmanlarının ön ayak olduğu girişimler de dahil olmak üzere, ona karşı yöneltilen suçlamalarda asla böyle bir gündem oluşmadı. Manastırlardaki münzevi yaşamının Hıristiyan geleneğinin içine girmesi çok sonraları gerçekleşmiştir. Kadın düşmanlığı açıkça ortada olan Paul bile "evlenmek yanmaktan daha iyidir" demiş.

İsa'nın cinsel bakımdan aktif olduğunu öne süren bu radikal görüşün bugün çoğu Hıristiyan'da ne kadar antipati uyandırdığını anlamak için, Martin Scorsese'nin İsa ile Meryem'i yatakta gösteren fantezisinin yol açtığı nefrete bakmak yeterlidir. Hıristiyanlar her yerde bu eserin sansasyon yaratma amacı taşıyan, saygısız ve küfür dolu olduğu görüşlerini haykırdılar. Ancak bu tepkilerin ortaya çıkmasının altında yatan asıl neden erkek egemenliğinin kökleşmiş korkuları ve kadın düşmanlığıydı. Geleneksel olarak kadını en basit anlamında kirli görüyorlardı ve onlarla gerçekleşen fiziksel yakınlığın, aslında temiz ve saf olan erkeklerin bedenini, zihnini ve ruhunu kirlettiği fikri bilinçaltında yerini almıştı. Hiç Tanrı'nın oğlu kendisini insanlara özgü olan böyle bir durumun içerisine sokar mıydı? Erkeklerin İsa adına duyduğu bu tiksinti, Tanrı'nın oğlunun âşığı olduğu iddia edilen kişi, *hayat kadını olduğu bilinen* Mary Magdalena olunca, elbette doruğa çıkıyordu.

Bu durumu ileride doğrudan tartışacak olsak bile, burada şunu söyleyelim: Magdalena'nın bir hayat kadını olduğu veya önceden bu mesleği icra etmiş olduğu konusu ihtilaflıdır. Bu mesleği icra etmiş olduğunu destekleyen kanıtlar da, bu iddiayı boşa çıkaran kanıtlar da mevcut. Magdalena ile ilgili olarak böyle bir bakış açısının oluşmuş olmasının en önemli nedeni, kilisenin onu *pişmanlık duyan bir hayat kadın portresi* olarak sunmasıdır. Onun özenle hazırlanmış bu sunuluş şekli, aynı zamanda iki önemli mesajın da aktarılması olanağını yaratmıştır: Birincisi, özelde Mary Magdalena ve genelde tüm kadınlar kirlidir ve ruhsal bakımdan erkeklerden daha aşağıdır. İkinci olarak ise, bu durumdan kurtuluş sadece kilisede bulunabilir.

Eğer İsa'nın ve eskiden hayat kadını olduğu iddia edilen Magdalena'nın ilişki içerisinde olduğu düşünülemeyecek bir durumsa, o halde çoğu Hıristiyan için onların karı-koca olduğunu düşünmek de aynı derecede çirkindir. Daha önceden belirtmiş olduğumuz gibi, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'nin yazarları, İsa'nın eşi olmasının, Mary Magdalena'nın ve kutsal hanedanlığın Sion Manastırı için neden bu kadar önemli olduğu sorusuna uygun bir yanıt olacağını düşünüyorlar. Ancak *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'den önce de bu iddia yazılı olarak gündeme getirilmişti.

D.H. Lawrence'ın 1931 yılında yayınlanan son uzun öykü kitabı *Ölen Adam*'da (The Man who Died), İsa çarmıhta ölmüyor ve kurtuluşu, öyküde tanrıça İsis olduğu belirtilen Mary Magdalena'le cinsel ilişkide buluyor. Lawrence İsa'yı da, İsis'in kocası olan, ölüp dirilen tanrı Osiris ile özdeşleştiriyor. Öykü ilk olarak "Kaçan Penis" (The Escaped Cock) olarak isimlendirilmiş. Susan Haskins bu konuda şunu yazıyor:

> "Dirilen, yükselen beden ile bağlantılı... erkeklik organı (İsa figürü ereksiyonun sağlanması ile 'dirildim' diye haykırıyor...)"

(İlginçtir ki, D.H. Lawrence'ın *Lady Chatterley'in Aşığı* (Lady Chatterley's Lover) adlı eseri, aslında çok daha fazla ihtilaf potansiyeli taşıyan *Ölen Adam*'a göre daha yoğun ilgi görmüştür.)

Magdalena ile İsa'nın evli ve hatta çocuk sahibi olduğu düşüncesini öne sürmek mümkünse de, bu durum Manastır'ın bu kadına duyduğu tutkuyu açıklamakta yetersiz kalıyor. Çünkü önceki bölümde belirtmiş olduğumuz gibi, Merovenj soyunun bu iki kişiden sürüp geldiği iddiasını geçersiz saymak için önemli nedenler var. Magdalena'nın büyüsü başka bir şeyde, belirlenmesi zor, ama imkansız olmayan bir şeyde yatıyor. Bunun ipuçları modern kültür üzerindeki gücünde ama en önemlisi de, kadının hayatını tamamladığı düşünülen yer olan Fransa'da görülebilir.

Mary Magdalena'in Fransa'daki varlığıyla ilgili en ünlü belge olarak, Jacobus de Voragine'nin 1250 yılında yazdığı *Altın Efsane* (Golden Legend) gösterilebilir. Cenova Dominician mezhebinin başpiskoposu Voragine bu eserde, onu hem aydınlanan, hem de aydınlatan kişi olarak tanımlıyor. İlginç, çünkü bu tanımlamalar, yasak Gnostik İncillerde onun için kullanılan tanımlamayla aynı. Magdalena hem aydınlanmış, hem de ışık saçan olarak betimleniyor. Kadın olması nedeniyle ruhsal olarak daha aşağı olduğuna dair hiç bir ima yok. Aksine, tam tersi görülüyor.

Tüm efsanelerde olduğu gibi, burada da temel öykü etrafında şekillenen birçok farklı anlatım şekli var. Yine de bazı noktalar hep aynı kalıyor. Temel öykü şöyle gelişiyor: Çarmıha gerilmenin hemen ardından, Mary Magdalena kardeşleri Martha ile Lazarus ve ayrıca birçok başkaları ile birlikte (bu başka kişilerin kimlikleri farklı anlatım şekillerine göre değişiyor), deniz yoluyla bugün Provence olarak bildiğimiz yere yolculuk ediyor. Yolculukta ona refakat edenler arasında İsa'nın yetmiş iki müridinden birisi ve Provence'ın efsanevi ilk piskoposu olduğu söylenen Aziz Maximin'in, İsa'nın teyzeleri olduğu iddia edilen Mary Jacobi ve Mary Salome'nin, Sarah isimli zenci köle kızın ve Glastonbury öyküsünde adı sıkça geçen, İsa'nın zengin arkadaşı Arimathea'lı Joseph'ın adları geçiyor. Güç ve zorluklarla dolu olduğu anlatılan yolculuğun amacı ise yine anlatım şekline göre farklılaşabiliyor. Bunlardan birisi, Yahudilerin

Hıristiyanlar üzerine uyguladığı zulümden kaçmak için yola çıkıldığı yönünde. Diğer bir rivayet ise, düşmanlarının onları dümensiz ve küreksiz, başıboş bir gemiye hapsedip denize saldıkları şeklinde. Elbette bu ikinci rivayete göre, karaya ulaşmaları da tam anlamıyla bir mucize şekline bürünüyor.

Orta çağda üretilen hikayelerde Magdalena'nın günlerinde güney Fransa'nın yalnızca vahşi paganler tarafından yurt tutulan yaban bir bölge olduğu belirtiliyor. Aslında Provence, Roma imparatorluğunun önemli bölümlerinden birisini oluşturuyordu. İleri derecede medenileşmiş, Roma, Yunan ve hatta Yahudi uygarlıklarının serpildiği bir bölgeydi. Herod ailesi Provence'de birçok mülkün sahibiydi. Yolculuğun güçlüklerle dolu ve belli bir rotadan mahrum olması iddiasını çürütecek şekilde, ticaret gemileri için bu yol aslında rutin bir rotaydı ve örnek vermek gerekirse, Tyre veya Sidon'dan Roma'ya yapılacak bir yolculuktan daha güç değildi. Eğer efsanevi grup Provence'a geldiyse, bunu zorlamalara maruz kalmadan, isteyerek yapmaları hiç şaşırtıcı olmazdı.

Efsanenin tüm anlatım şekillerinin üzerinde anlaştığı bir nokta da, yolcuların şu anda Camargue'ye bağlı olan, Saintes-Maries-de-la-Mer adını taşıyan kasabada karaya çıkmış olmaları. Burada grup parçalara bölünmüş ve İncil'i yaymak için birçok farklı yöne sapmış. Öykünün devamında, Magdalena'nın Sainte-Baume'de bir mağarada inzivaya çekilmeden önce bölgenin her yerinde vaazlar verdiği ve paganleri doğru yola soktuğu anlatılıyor. Bazı öykülerde, azizenin bu mağarada kulağa pek inandırıcı gelmeyen, ama kutsal mucizeleri anımsatacak tarzda, Vaftizci John'ın hayvan derilerinden giysilerini hatırlatacak şekilde, gür saçlarından başka giysisi olmadan kırk yıl geçirdiği söyleniyor. Ömrünü tamamlamasından hemen önce melekler tarafından, o andan itibaren Provence'ın ilk piskoposu olacak Aziz Maximin'e taşındığı, Miximin'in ona son ayinini yaptığı anlatılıyor. Magdalena'nın bedeninin daha sonra Maximin'in adı verilen kasabada yakıldığı belirtilerek öykü son buluyor.

Kulağa hoş gelen bir öykü, ama acaba içerisinde hiç gerçek payı var mı? İlk olarak şunu belirtmeliyiz ki, Magdalena'yı bu kadar uzun süre boyunca Saint-Baume'deki mağarada yaşayacak münzevi bir kişi olarak düşünmek gerçekten çok güç. Günümüzün resmi Katolik kaynakları bile azizenin o mağarada hiç yaşamadığını söylüyor. Ancak mağara yine de önemsiz zannedilmemeli. Roma döneminde, mağara inzivaya çekilmek için hiç uygun bir yer değilmiş. Tanrıça Diana Lucifera (*ışık saçan tanrıça*) için yapılan ayinlerin merkezi ve bu nedenle de kalabalıkları çeken bir yer olduğu biliniyor. Çıplak -ama vücudunu uzun saçları ile örten- Magdalena'nın, ayinlere mekan olan bu mağarada yoğun ilgi görmesi, rahibelerin ve tapanların mağaraya akın etmesi kaçınılmaz olurdu. Ancak burada, iyi bilinen bir tarihsel dönem olan, pagan bölgelerin Hıristiyanlaştırılması ile ilgili bir imada bulunuluyor olabilir.

(İlginçtir ki, Magdalena'nın karaya çıktığı söylenen yere en yakın kasaba olan Arles o dönemde İsis kültünün merkezlerinden birisiydi. Bu bataklık alanın birçok pagan inanç topluluğuna ev sahipliği yapmış olduğu görülüyor. Hıristiyanlık döneminde de bu tip inançların temsilcileri için bir sığınak olduğuna şüphe yok.)

Gerçek şu ki, ihtişamlı ve şehvetli, Magdalena'nın sıska, ağlamaklı bir münzeviye dönüşmesi öyküsü, çok daha karışık başka bir öykünün Hıristiyanlığa uyarlanmış şeklidir. Magdalena efsanesinin tüm kilit parçaları beşinci yüzyılda geçen Mısırlı Azize Meryem efsanesinden alınmıştır. Mısırlı Meryem de aynı şekilde ahlaksız bir kadınken inzivaya çekilmeyi tercih etmiş ve Filistin'in yaban topraklarındaki nedameti kırk yedi yıl sürmüş. (Eski alışkanlıklar kişiyi güç terk ediyor olmalı ki, inzivaya çekileceği yere gitmek için yapacağı gemi yolculuğunun masraflarını, gemicilere eski mesleğini icra ederek kazanmış ve daha da dikkat çekici olanı, böyle yaptığı için bir kat daha kutsal kabul edilmiştir.)

Sonraki sayfalarda belirteceğimiz başka kanıtların da ışığı altında, açıktır ki, Magdalena'nın tövbekar olarak gösterilmesi, orta-

çağ kilisesinin onu daha kabule edilebilir hale getirmek için ortaya çıkardığı kasıtlı bir uydurmadır. Ancak onun 'ne olmadığını' keşfetmek, öyküsünü ve kişiliğini anlamakta tek başına yeterli olmayacaktır. Defalarca kez bu kadının garip çekim gücüyle karşılaştık ve bu güç günümüzde "karizma" diye adlandırılan etkinin ötesine geçmektedir. Etkisi yüzyıllar boyunca devam etmekle kalmamış, aynı zamanda bugün de yükselmeyi sürdürüyor.

Kimileri inandırıcı olmayan, kimileri ise daha inandırıcı olan binlerce aziz-azize efsanesi biliyoruz. Ne yazık ki bunların hepsinin yalandan ibaret olduğunu söylemek zorundayız. Söz konusu olan Mary Magdalena olduğunda durum neden farklı olsun? Onun efsanesi neden istisnai olsun? Birçok yorumcu, Mary Magdalena'nın Fransa efsanesinin, ülkeleri için sahtecilik yoluyla kutsal bir miras edinmeye çalışan kurnaz Fransa reklamcıları tarafından uydurulduğu görüşünde. (İsa'nın çocukken İngiltere'nin West Country bölgesini ziyaret etmesi efsanesi gibi.)

Magdalena'nın Fransa efsanesinin birçok detayının sonradan eklenme şeklinde ortaya çıktığı inkar edilemez. Ancak öykünün temelinin gerçeklere dayandığını kabul etmek için nedenler de var. İsa'nın, Roma İmparatorluğu'nun sınırları dışında kalan uzak bir yer olan West Country'i ziyaret ettiğini iddia etmek biraz ileri gitmek anlamına geliyor olabilir. Oysa Magdalena gibi bağımsız bir kadının, Roma sınırları içinde, Akdeniz sahilinde gelişmiş bir yere yolculuk etmesi çok daha akla yaktın. Asıl üstüne gidilmesi gereken, efsanede ona biçilen rol olmalı. Onu açıkça bir rahibe gibi betimliyorlar. Görmüş olduğumuz gibi, erken dönem kilisesi Magdalalı'ya atfen "Havarilerin Havarisi" yakıştırmasını uygun bulurken, orta çağa gelindiğinde bir kadına aynı yakıştırmayı yapmak düşünülemezdi bile. Eğer sorgulayarak bakanların belirttiği gibi, azizenin Fransa efsanesi orta çağ rahipleri tarafından uydurulmuş olsaydı, Magdalalı'yı "Havari" mevkiine uygun görürler miydi? Bu bakış açısıyla bakanlar öykünün gerçeklere dayandığını, ancak ara-

dan geçen yüzlerce yılda eklemelere maruz kaldığını öne sürüyor. Önemli bir nokta da, tarihçilerin Provence bölgesinde Hıristiyanlık kurumlarının oluşumunun birinci yüzyıla rastlaması yönündeki saptamasıdır.

Marsilya şehrini merkez alarak, efsaneyle bağlantısı olan önemli yerleri ziyaret etmeye karar verdik.

İz sürmeye, efsanenin de başlangıç noktası olan Saintes-Maries-de-la-Mer'de başladık. Buraya, Marsilya'dan Camargue bölgesine doğru yapılan, yaklaşık iki saatlik bir yolculukla ulaşılabiliyor. Su birikintileriyle dolu olan Camargue bölgesi, Rhone nehrinin Akdeniz'e döküldüğü noktaya da ev sahipliği yapıyor. Bölgedeki tek kasaba olan Saintes-Maries dışında kalan her yer at yetiştiriciliğine terk edilmiş durumda ve Camargue atları oldukça ünlü. Bölge ayrıca, birçok su kuşu türü için bir sığınak görevi görüyor. Bunlar arasında Afrika'dan gelen yığınlar halindeki Flamingolar da göze çarpıyor. Bataklıklardan geçilen uzun bir araba yolculuğunun ardından, eğlence mekanları, barları ve restoranlarıyla kalabalık turist kafilelerini ağırlayan Saintes-Maries'e ulaşmak insanda şok etkisi yaratıyor. Camargue'nin diğer yerlerinde de olduğu gibi, kasabada hakim bir İspanyol kültürü belirgin şekilde hissediliyor. Hatta sahilde bir arena bile mevcut.

Bir kalyonu andıran *Notre-Dame de la Mer* kilisesi kasabanın alçak binalarının arasından sanki birdenbire yükseliyor. On ikinci yüzyıla ait bu kilisenin tahkimatlarla inşa edilmiş olduğunu öğrenmek sürpriz olmuyor. Zira uzak bir kıyı kasabası olan Saintes-Maries, sürekli olarak korsanların ve diğer düşmanların baskısı altında kalmış.

Burada üç farklı Mary büyük saygı görüyor: Mary Magdalena, Mary Jacobi ve Mary Salome. Kiliseye, 1408-1480 tarihleri arasında yaşamış olan Napoli ve Sicilya kralı René d' Anjou tarafından özel önem gösterilmiş. Adı Sion Manastırı'nın büyük üstatlar listesinde de geçen ve tarihte "Tanrı Kral René" olarak bilinen ve Magdala-

lı'ya tutkulu bir düşkünlüğü bulunan bu adam Papa'dan, kilisenin altındaki cenaze gömme bölümünü kazmak için izin almayı başarmış. Kazı sırasında, birisi Mary Jacobi'ye, diğeri de Mary Salome'ye ait olduğu öne sürülen iki iskelet bulmuş. Magdalena'nın izine ise rastlamamış.

Kilisenin el alt katlarından birisinde, Mary Jacobi ve Mary Salome'nin hizmetçisi olduğu iddia edilen Mısırlı Sarah'a adanmış bir sunak yer alıyor. Zenci olduğuna inanılan Sarah, Kıptiler tarafından en yüce aziz olarak kabul ediliyor. Her yıl 25 Mayıs günü, Sarah onuruna verilen festivale binlerce Kıpti katılıyor. Festival sırasında, Sarah heykelinin önünde, o yılın Kıpti kraliçesini seçiyorlar. Heykel daha sonra tören alayına alınıyor ve seremoni eşliğinde denize batırılıp çıkartılıyor. Bu organizasyon doğal olarak, bölgeye turist çeken önemli bir olaya dönüşmüş durumda. Bob Dylan'ın da aralarında bulunduğu çok sayıda ünlü de bu nedenle Saintes-Maries'e geldi. Dylan sonradan bu gezisi ile ilgili bir şarkı da yazdı.

Ünlülerin yaptığı ziyaretler arasında bir tanesinin anısı ise, kilisenin dışındaki meydanda bulunan bir plaketle ölümsüzleştirilmiş: Ziyareti gerçekleştirdiği dönemde Vatikan'ın Fransa büyükelçisi olan ve daha sonra Papa XXIII. John adıyla papalık unvanını alan Kardinal Angelo Roncalli (1881-1963). Bu adamın da, Jean Cocteau'nun, XXIII. John ismiyle örgütün büyük üstadı olduğu dönemde, Sion Manastırı üyelerinden olduğu öne sürülüyor.

Saintes-Maries'den sonra, Mary Magdalena'nın yolculuğunda takip ettiği iddia edilen güzergahını takip ederek, azizenin halka vaaz verdiği söylenen Marsilya'ya, sıcağın ve itiş-kakışın içine döndük. Şehrin yan yana duran iki katedralinden birisi yalnızca 150 yaşında ve bugün hâlâ kullanıma açık durumda. Dekorasyonunda Mary Magdalena temasını işleyen öğeler var olsa da, bu muhtemelen yerel geleneklere ve beklentilere yanıt verme düşüncesinin bir ürünü. Daha yaşlı olan Vieille Major katedrali ise çok daha ilginç. Yapısında, azizenin bölgedeki yaşamı ve çalışmalarıyla ilgili özgün

çizimler barındırıyor. Londra'daki *Notre-Dame de France* kilisesinde olduğu gibi, tavan dev bir örümcek ağını hatırlatacak şekilde dekore edilmiş. Ancak güvenli olmadığı düşünüldüğü için Vieille Major artık halka kapalı tutuluyor.

Yaşlı katedral 12. yüzyılda, beşinci yüzyıldan kalma bir vaftizhanenin bulunduğu alana inşa edilmiş. Antik Magdalenacılık izleri taşıyor. Bu izlenimi uyandıran sadece özel olarak ona adanmış ibadethane binasından kaynaklanmıyor. St. Serenus ibadethane binasının üzerinde da Mary Magdalena'nın hayatından kesitler sunan Rene d'Anjou tarafından yaptırılmış kabartmalar bulunuyor. Bunlardan birisi açık biçimde onu vaaz verirken gösteriyor ve Gnostik İnciller'de ona atfedilen "Havari" imajını destekliyor. Magdalena'nın dinsizleri doğru yola çekmek konusunda başarılı olduğu söylendiğine göre, vaaz sonrasında Hıristiyan olacakları vaftiz edecek birisinin orada hazır bulunması gerekmez mi? Bu rolü üstlenen kişi doğrudan azizenin kendisi, yani Havariler Havarisi olabilir mi?

Yerel inanca göre, Marsilya'da eski bir Diana tapınağının basamakları üzerinden halka seslenmiş. Bu tapınak şehirdeki iki katedrale de yakın değil. Katedrallerden yaklaşık 200 m uzaklıkta, caddelerin kesiştiği bir noktada, şu anda Place de Lenche olarak adlandırılan yerde bulunuyor. Artık geride tapınağın tarihsel ününü hatırlatacak hiç bir şey kalmamış. Yine de halk, ilk kez görene bir şey ifade etmeyen bu üçgen şeklindeki alanın, Mary Magdalena'nın zamanında vaaz verdiği yer olduğuna inanıyor.

Vaftizci John hisarını ve etkileyici bir görünüme sahip olan eski limandaki kötü kokulu, dünyaca ünlü balık pazarını geçince St. Victor manastırına varılıyor. Manastırın bulunduğu alan da yine önemli dini mekanlardan birisi olarak kabul ediliyor. Burada daha önceden, beşinci yüzyıl başlarında inşa edilmiş başka bir manastır bulunduğu ve alanın ondan da önce bir pagan mezarlığı olarak kullanıldığı belirtiliyor. Şu anda var olan bina 13. yüzyıldan kalma olmakla birlikte, altında bulunan yakma odası çok daha eskilere da-

yanıyor ve Roma dönemine ait çok sayıda lahit barındırıyor. Yakma odasında ayrıca Mary Magdalena'ya adanmış, mağara benzeri bir sunak da yer alıyor. Ancak bu binanın bizim açımızdan en etkileyici olan zenginliği, Notre-Dame de Confession'un 13. yüzyılda yapılmış heykeliydi. Kollarında bir çocuk tutarken ve zenci tenli olarak betimlenmiş. Bu kadın, zenci Madonna efsanelerinden birisi olma özelliğini taşıyor.

Marsilya'nın doğu tarafında bulunan ve Magdalena'nın inziva günlerini geçirdiği iddia edilen büyük Sainte Baume mağarasına giden dik ve rüzgar alan yol önce bin metre yüksekliğe ulaşıyor. Yol bizi burada düz bir platoya ve küçük bir grup evden oluşan Sainte Baume köyüne götürüyor. Köyden sonraki yolu, artık Katoliklerin bir mabedi durumuna gelmiş olan mağaraya kadar, ağaçların arasında ve terleyerek yürümek gerekiyor. Aslında burada açığa çıkartabileceğimiz bir şey yok. Çünkü zaten açıklamış olduğumuz gibi, Sainte Baume'yi Magdalena efsanesine ekleyerek, öyküyü başka bir pişman azizenin, Mısırlı Meryem'in öyküsüyle paralel hale getirmeye çalışmış olan kilisenin kendisidir. Magdalena'nın bulunduğu öne sürülen zamanlarda, mağaranın paganlere ait bir tanrıçaya adanmış ibadet merkezi olduğu biliniyor. Efsane hem kural dışı Magdalena'yı kilise için uygun bir kişi haline getirerek, hem de eski bir paganlik merkezini Hıristiyan hacılar için bir odak noktası yaparak bir taşla iki kuş vuruyor.

Yol Sainte Baume'den sonra, Magdalena'nın öldüğü ve defnedildiği yer olduğu kabul edilen Saint-Maximin-la-Sainte-Baume'a ulaşıyor. Yani azizeye adanan festivalle yüz yüze geldiğimiz yere.

Magdalena'nın başını görkemli biçimde taşıma faaliyeti Sainte-Marie-Madeleine bazilikasındaki bir törenle başlıyor ve daha sonra, normal zamanlarda muhafaza odasında kilit altında tutulan kutsal emanetler sedye benzeri bir şeyin üzerine yerleştirilip, St. Maximin'in rüzgarlı, dar sokaklarında, önceden belirlenmiş güzergahında ilerliyor. Geleneksel Provence giysilerini kuşanmış bir davul ve

borazan bandosu geçide öncülük yapıyor ve onları piskoposlar, papazlar, Dominikan rahipleri ve yerel itibarlı kişiler takip ediyor. Onların da ardından sanki alıştırma yaparmış gibi, yine sedyelerin üzerinde, daha az önem taşıyan iki azizin küçük yontuları taşınıyor. Daha sonra, uzu bir beklemenin ardından beklenen kutsal baş geliyor. Sedyenin üzerindeki gölgeliğin kenarları altın madalyalarla süslenmiş. Bu kutsal emanet şüphesiz müthiş önem taşıyor. Kargılarla donanmış yerli halktan kişiler emanetin etrafında sembolik bir koruma çemberi oluşturuyor. Mary Magdalena'nın çekim gücünü anlatmak istercesine, genç bir kadın tüm utanma duygularını unutup, üzerine hiç bir şey almadan penceresine, geçidi izlemeye çıkıyor. Böyle bir davranışın bu geçit haricinde hiç hoş karşılanmayacağı söyleniyor.

Emanetin geçtiği her yerde, ruhban sınıfından kişilerin ve halkın ağzından, Magdalalı'ya atfedilmiş ilahinin unutulması güç nakaratı yükseliyor. Bazilikaya ulaşıldığında ilahi de kilisenin dünyaca ünlü dev orgunun katkısıyla doruğa ulaşarak sona eriyor. Peki, ama tüm bu tantana ve teşrifat gösteriş için mi yapılıyor? Bütün bunlar bize, Yeni Ahit'in gizemli kadını, İsa'nın muhtemel karısı Mary Magdalena hakkında gerçek bir şeyler söylüyor olabilir mi?

Söylendiğine göre, bu kutsal emanetler, 9 Aralık 1279 tarihinde, Provence kontu Charles II. D'Anjou tarafından, St. Maximin kilisesinde yapılan kazıyla ortaya çıkartılmış. Magdalena'nın olduğuna inanılan iskelet, sumermerinden yapılmış, pahalı, beşinci yüzyıldan kalma olduğu tespit edilen bir tabutun içerisinde bulunmuş. Gömü işleminin neden bu kadar geç yapıldığına dair açıklama da tabutun içerisine bırakılmış olan dokümanlarda yer alıyor. Dokümanlarda Magdalena'nın bedeninin Müslüman istilacılardan korunması için 710 yılında başka bir sandukayla gömüldüğü ve açıklamanın da bu tarihte yazıldığı belirtiliyor. İskelet hâlâ bazilikanın altında taştan tabutunda tutulurken, kafatası yukarıda, gösterişli kutsal emanet kutusunda saklanıyor. Bazilikanın inşası için Charles d'Anjou mad-

di destek vermiş ve Papa'nın da tavsiyesiyle bazilikanın Dominikan mezhebine tabi olmasını sağlamış. 1295 yılında başlanan inşaatın tamamlanması 250 yıl sürmüş, ancak katedrallerde olduğu gibi, asla tam olarak bitirilmemiş. Charles'ın asıl amacı burayı Magdalena hacıları için bir merkez yapmak olmuşsa da, örnek vermek gerekirse, Compostela'lı Aziz James kadar bir üne kavuşturmayı başaramamış.

Kutsal eşya ticareti ortaçağda bile eğitimli kişiler için, basit sofuluğu kullanarak çok para kazanma anlamına gelen çirkin bir eylemdi. Binlerce hacı ve inanan, gerçek kutsal eşyalara sahip olduğunu iddia eden kilise adamlarının sandıklarını parayla dolduruyordu. Bir azizin vücudunun veya en azından bir parçasının bile en ilgi çekici kutsal eşyalar arasında yer alması çok normal. Hıristiyanlık aleminde nereye giderseniz gidin, geçmişte yaşamış kutsal bir şahsın ayak tırnağını, veya bir başkasının kulak memesini görebiliyordunuz. Tabi bu din tacirlerinin en ahlaksız ve rezilleri bile, dünden hevesli hacı kitlelerini doğrudan İsa'nın bedenine ait bir şeylere sahip oldukları konusunda ikna edemiyordu. Çünkü onun bedeni tamamen cennete yükselmişti. Bu amaçla kullandıkları en olası simgeler, İsa'nın dikenden tacının parçası olduğunu öne sürdükleri bir diken veya gerildiği çarmıhın bir parçası olduğunu iddia ettikleri bir kıymık oluyordu. Bu kıymıklardan o kadar çok vardı ki, toplasanız gerçek bir orman oluşturabilirdiniz.

İçinde bulunduğumuz dönemde çok az yorumcu -özellikle Katolik kilisesinin dışına çıkıldığında bu sayı daha da azalıyo- kutsal olduğu öne sürülen bu eşya ve beden parçalarının tamamının gerçekten ilahi bir yönü bulunduğunu söyleyebiliyor. Hatta çoğu, bunların zararlı ve değersiz hile ürünleri olduğunu itiraf ediyor. Söylemekten üzüntü duyuyoruz ki, Mary Magdalena'ya ait olduğu söylenen, St. Maximin'deki kemikler de tamamen hile ürünü. Bunun böyle olduğu, görünüşte gerçekliklerini doğrulayan, tabutun içerisinde bulunmuş dokümanlar incelendiğinde kolaylıkla ispatlanabi-

liyor. Dokümanda kullandıkları tarih atma sistemi 13. yüzyıla aitti ve sekizinci yüzyılda kullanılmıyordu. Ayrıca belirtilen tarihte Fransa'da Müslüman istilası tehdidi de bulunmuyordu.

Ancak bu örnekteki hilenin ardında, basit bir çıkarcılığın ötesinde başka nedenler de var gibi görünüyor. Kutsal eşyalara sahip olmanın kârlı bir iş olduğu doğrudur. Ancak söz konusu olan önemli tarihsel kişilerin bedenlerinin bulunduğu iddiaları olduğunda, genellikle işin arkasında başka amaçlar bulunuyor. Örneğin, Kral Arthur'a ve kraliçesine ait olduğu iddia edilen beden kalıntıları 11. yüzyılda Glastonbury'de bulunmuştu. Birçok kişi, bunun baş keşişin kilisesinin önemini artırmak için başvurduğu bir oyun olduğunu düşünüyor. Oysa işin içinde farklı bir boyut var. O dönemde İngilizler Galler'i istila ediyorlardı ve Galler kralı Arthur efsanevi bir kahramandı. Direnişlerinin sembolüydü. Onun aslında ölmediğine, gelecekte bir gün tekrar ortaya çıkarak düşmanlarıyla savaşlarında onlara katılacağına inanılıyordu. Onun cesedinin ortaya çıkartılması (veya yaratılması) yoluyla İngilizler Galler'e karşı psikolojik bir saldırı gerçekleştirmiş oluyorlardı.

Mary Magdalena'nın kemiklerinin ilk başta Provence'den götürülüp Burgundy'deki Vézelay'da, Sainte-Marie-Madeleine manastırındaki sunağın altında saklandığı ve orada tutulduğu düşünülüyordu. Daha sonra, 1265 yılında kutsal eşya koleksiyoncusu Aziz Louis cesedin mezardan çıkarılmasını emretmiş ve kalıntılar iki yıl sonra, kendisinin de katıldığı büyük bir seremoniyle sergilenmiş. Ancak Vézelay'daki rahiplerinin görebildiği tüm bir iskelet değil, metal bir kutu içerisindeki bir kaç kemikten ibaret olmuş. (Bu öykü, rahiplerin iskeleti görmekteki beceriksizliği nedeniyle oldukça dikkate değer.) Aziz Louis'in, o zaman on dokuz yaşında olan yeğeni Charles d'Anjou de seremoniye katılmış olmalı.

Bu olayın ardından, Charles hâlâ anlaşılmamış nedenlerle Mary Magdalena'nın gerçek bedeninin hala Provence'ta bulunduğuna ikna olmuş ve onu bulmak gibi bir takıntıya saplanmış. Mag-

dalalı'ya duyduğu tutku alimleri hep şaşırtmış ve bir Fransız tarihçisinin de şöyle yazmasına neden olmuş: "İnsan, prensin bu bağlılığa nasıl kapıldığını anlamak istiyor." Charles St. Maximin kilisesinin altındaki kazıları yönetmiş ve hatta kendi elleriyle bile kazmış. Gün yüzüne çıkartılmış olan ve bugün büyük saygı gösterilen kalıntılar hile ürünü olmakla birlikte, Charles'ın davranışları sanki bunun onun tarafından oynanan bir oyun değil de, ona oynanan bir oyun olduğunu anlatıyor bize. Tabi bir başka olasılık daha var: St. Maximin'deki kalıntıların bulunması, kazıların devam etmesini önlemek için kasıtlı olarak hazırlanmış bir manevra olabilirdi. Şunu da belirtelim ki, Charles ve ailesi gizlice aramalarını sürdürmüş.

Kemikler bulunduğunda, 1295 yılında, Charles Papa'yı etkilemeye çalışarak, bu kemiklerin Vézelay'dakilerden daha üstün olduğunu resmi olarak açıklamasını ve bazilikanın inşa edilmesine onay vermesini istemiş. Ancak perde arkasında başka şeyler de olup bitiyormuş gibi görünüyor. Charles planlarını yerel başpiskoposlarla yaptığı gizli toplantılarda yapmış. Ayrıca Dominikanlar pek istekli olmadığı halde, St. Maximin'de yerleşmiş olan Benediktin mezhebini Papa'nın idaresi altındaki Dominikan mezhebiyle değiştirmek istediği biliniyor. Sonuçta Bazilika yerel başpiskoposların değil, Papa'nın doğrudan kontrolü altına girmiş. Ancak yeni yönetim idareyi resmi olarak devraldığında halktan şiddetli bir tepki gelince, Charles Dominikan mezhebini, Papa'nın ve kralın temsilcilerini korumak için asker göndermek zorunda kalmış. Bu durumun ilginç sonuçlarında birisi de, Dominikanlar'ın 1297 yılında Mary Magdalena'i, 'kız evlat, kız kardeş ve ana' tanımlamasıyla, koruyucu azizeleri ilan etmeleri olmuş.

Görmüş olduğumuz gibi, Charles'ın soyundan gelen Réne d'Anjou da (Sion Manastırı'nın büyük üstatlarından birisi olduğu iddia ediliyor) Mary Magdalena'ya aynı şekilde yüksek bağlılık göstermiş. Sahip olduğu, kase biçimindeki bir kadehin üzerinde şu esrarlı yazının bulunduğu söyleniyor: "Kana kana içenler Tanrı'yı

görecekler. Tamamını bir yudumda içenler ise Tanrı'yı ve Magdalena'yı görecekler"

Magdalena'nın d'Anjou ailesi için büyük ve baki bir öneme sahip olduğu çok açık. Ancak ona gösterdikleri bağlılığın önünde bir gizem perdesi duruyor. Özellikle René d'Anjou'nun Saintes-Maries-de-la-Mer'de, Magdalena'nın kalıntılarını bulmak umuduyla kazı yapmış olması çok garip, çünkü bu kazının iki yüz yıl öncesinde Charles d'Anjou bu kalıntıları St. Maximin'de bulduğunu ileri sürmüştü. Öyle görünüyor ki, rakiplerin onu bulduklarına dair iddialarına karşın, gerçekte kimse bu başarıya ulaşamamış.

Marsilya'da ilginç biçimde zenci olan Madonnalar'dan birine rastladık. Biz bundan pek emin olmasak bile, karşımıza çıkan bu yeni Madonna da Magdalena efsanesiyle yakından bağlantılı şekilde sunuluyor.

Karşılaştığımız bu dini yontular kesin olarak, Madonna ve çocuğunun resmedildiği sıradan eserlerle benzerlik taşıyor. Ancak burada, Madonna'nın zenci olarak betimlenmesine neden olan bir şey var. Madonna ve çocuğunun kilise tarafından pek sevilmediğini söylemek gerekiyor. Kilise onlara en azından şüpheyle bakıyor. Ten renklerinin koyu seçilmesinin nedenlerini açıklamak iddiasında olan birçok teori var. Orta Doğu kökenli olduğuna inanılan ve çocuğu olmadığı söylenen Mary Magdalena'le zenci Madonna arasında ne gibi bir bağlantı olabilir? Bazı ipuçları bulabilmek umuduyla zenci Madonna kültünün daha derinlerine inecek bir araştırma yaptık.

Zenci Bakireler olarak bilinen bu yontuların her biri, bulunduğu yerde bir ibadet merkezi haline gelmiş. Zenci Madonna yontuları Avrupa'da, Polonya ve hatta İngiltere'nin de aralarında bulunduğu birçok farklı bölgede var olsa bile, Ean Begg'in 1985 tarihi araştırmasının bize söylediğine göre, bunların %65'lik bir bölümü Fransa'da yer alıyor. Üstelik Fransa'daki örneklerin çoğu da ülkenin güney bölgesinde .

Hâlâ birçok kişide büyük ve şiddetli hisler uyandıran bu yontular, Katolik Kilisesi tarafından şimdiye kadar resmi olarak ne tanınmış, ne de desteklenmiş. Kendi birikimlerimiz ışığında söyleyebiliriz ki, kilise zenci Madonnalar'la ilgili olarak, ortada pek hoş olmayan bir durum varmış gibi davranıyor. Ean Begg, *Zenci Bakire Kültü* (The Cult of Black Virgin-1985) kitabında şöyle yazıyor:

> "Bu düşmanlık bilinçsiz değil. 28 Aralık 1952'de, Amerikan Bilimsel İlerleme Derneği'ne Zenci Bakireler hakkında bir sunum yapılması nedeniyle dinleyiciler arasındaki tüm rahipler ve rahibeler salonu terk etti."

Kitabın devamında, bu aktif tavır alma biçiminin yanı sıra, çoğu modern din adamının bu konuyla ilgilenmediğini veya yeterli bilgiye sahip olmadığını, ayrıca konuyu araştırmak için de hiç bir istek taşımadığını itiraf ettiğini belirtiyor.

Ean Begg kitabı için yaptığı araştırma boyunca, sırf yerel din adamlarının ağzından, yontudan haberleri olmadığını veya bir şekilde ortadan kaybolduğunu duymak için sık sık zenci Madonnalar'ın bulunduğu yerleri ziyaret etmiş. Bu yontuların bir zamanlar bulunduğu veya hâlâ varlığını sürdürdüğü her yerde, Madonna'ya karşı muazzam bir sevginin ve bağlılığın var olduğunu görmüş. Öyleyse, zenci Madonna kültünün Katolik kilisesine bu kadar itici gelmesinin nedeni nedir?

Yontuların ten rengini açıklamak üzere geliştirilmiş birçok teori olduğundan söz etmiştik. Bu teoriler arasında hem çok gülünç olanlara, hem de ulvi bir görünüme bürünmüş olanlara rastlamak mümkün, çoğunluk ise gülünç olanlardan tarafta. Ean Begg bir öğrencisiyle rahip arasında geçen konuşmayı naklediyor. Öğrenci; "Sayın peder, Madonna neden zencidir?" diye soruyor. Rahibin yanıtı, "Oğlum, o zencidir, çünkü o bir zencidir" oluyor. Diğer açıklamalar arasında, yontuların siyah renge bürünmesinin tek nedeninin, mumlardan çıkan duman yüzünden kararmaları olduğu da yer

alıyor. Bu durumda, zenci Madonnalar ile aynı yaşlarda olan ve aynı mekanda duran başka yontuların neden bu hale gelmediği sorusu kafa bulandırıyor. İnsanların yüzyıllar boyunca, zenci sandıkları kirli yüzlü beyaz heykellere bu denli tutkuyla ibadet edecek kadar saf olduklarını düşünebilir miyiz? Bunun yanı sıra, yontuların büyük kısmı gerçekte kasten siyaha boyanmış veya abanoz gibi siyah malzemeden yapılmıştı. Yani siyah olmaları özellikle amaçlanmıştı.

Daha akla yaktın bir teori de, yontuların Haçlılar tarafından, zencilerin yaşadığı ülkelerden getirildiği şeklinde. Gerçekte ise, zenci Madonnalar'ın çoğu bulundukları yerlerde yapılmıştı ve Haçlılar'ın başka egzotik ülkelerdeki modellerden kopyalanarak oluşturulmamıştı.

Daha ikna edici bir varsayıma göz atalım. Zenci Madonnalar hemen hemen her zaman daha eskiye dayanan pagan ibadet merkezleriyle ilişkilendirilmiştir. Avrupa'da bu tip merkezlerin Hıristiyanlaştırılmasının normal bir durum olduğunu biliyoruz. Varsayıma göre, yontuların zenci olmasının nedeni, eski pagan inançların temsilcileri olmaları, ancak Hıristiyanlık giysisi giydirilerek ayakta kalmalarının sağlanmaya çalışılması. Bu kuram kilisenin heykellere olumsuz bakışını açıklamak konusunda yeterlidir. Ancak halkın gösterdiği ilgi bir yasaklamayı hemen hemen imkansız hale getiriyor. Ayrıca bir yasaklamanın gerçekleşebilmesi için -özellikle bu günlerde- bunun nedenini ve 2000 yıl önce hangi olayların meydana geldiğini açıklamak şart.

Hıristiyanlık savunucuları bu tip ilişkilerin en azından sembolik olarak siyah renkle belirtilmesinin şart olduğunu ileri sürüyor olsalar da, paganlik bağlantıları yontuların siyah tenli olmasının nedenini tek başına açıklayamıyor. Söz konusu alanların çoğunun eskiden Diana ve Cybele gibi, zenci olduğuna inanılan tanrıçaların mekanları olduğunu biliyoruz.

Zaman zaman zenci olarak tanıtılan tanrıçalardan birisi de İsis idi. İsis kültü Akdeniz çevresinde Hıristiyanlık döneminde de var

olmayı başarmıştır. Nepythys'nin kız kardeşi İsis çok yönlü bir tanrıydı. Özel hünerleri arasında büyü ve hastaları iyileştirme de vardı. Deniz ve ayla bağlantısı olduğuna inanılıyordu. Kocası olan, yeraltının ve ölümün tanrısı Osiris de siyah tenli olarak betimlenirdi. Osiris, kötülük tanrısı Set tarafından ihanete uğramış ve ölüme gönderilmişti. Ancak İsis, çocukları olacak Horus'un doğması için ona büyüyle tekrar hayat verdi.

Herkesçe kabul edilen bir şey de, erken dönem Hıristiyanlık inancında İsis imgelerinin birçoğunun Bakire Meryem'e mal edilmiş olduğundur. Bakire Meryem adını çok sayıda İsis unvanıyla birlikte görüyoruz. "Denizyıldız"ı ve "cennetin kraliçesi" bunlara örnek olarak gösterilebilir. İsis geleneksel olarak bir hilalin üzerinde ayakta dururken ve saçlarında ya da başının çevresinde yıldızlarla betimlenmiştir. Ancak Bakire Meryem imgeleriyle İsis imgeleri arasındaki en önemli benzerlik anne ve çocuk betimlemesidir. Hıristiyanlar Meryem Ana ve çocuk İsa heykellerini tamamen Hıristiyanlığa ait imgeler olduğunu zannediyorlarsa da, Madonna ve çocuğu temeline dayanan bu konsept daha önceden İsis kültünde yer bulmuştu.

İsis'in de aynı şekilde, kutsal bir bakire olduğuna inanılıyordu. Horus'un annesi olduğu kabul edilmesine karşın, bu çelişki inananların zihninde sorun yaratmadı. Günümüzde Hıristiyanlar, Bakire Meryem'in çocuk doğurması efsanesini bir inanç simgesi olarak görmeleri ve gerçekte durumun farklı olduğunu kabul etmeleri yönünde bir baskıyla karşı karşıyalar. Oysa İsis taraftarları ve diğer paganler hiç böyle bir mantık çıkmazına sürüklenmedi. Onlara göre, Venüs, Zeus veya Ma'at'ın bir zamanlar yeryüzüne ayak basmış veya basmamış olmalarının bir önemi yok. Önemli noktanın, tanrılarının neyi temsil ettiği olduğunu düşünüyorlar. Her tanrı, insan yaşamının kendi hakimiyet sahasında kalan kısmında hüküm sürdü. Örneğin Mısırlıların adalet tanrısı Ma'at hem gerçek dünyanın sorunlarında, hem de ölenlerin ruhlarının teraziye çekilmesinde söz

sahibiydi. Tanrılar tarihsel karakterler olarak değil, yaşayan simgeler olarak görülüyordu. İsis'e inananlar, bir zamanlar Osiris'in bedenini sarmış olan giysi parçalarını aramaya zaman harcamıyorlar veya Osiris'in hapsedildiği kutudan günümüze kalabilecek tahta parçalarını önemli bulmuyorlar. Dinlerini sade ve kaba bir zemine değil, insan ruhunun derin bir şekilde kavranması temelleri üzerine oturtuyorlar.

İsis'e ayrı ayrı, hem bakire, hem de anne olarak ibadet ediliyordu; "bakire anne" olarak değil. İsis inananları samimi davranarak, birinin hem anne hem de bakire olmasının saçmalığını kabul etmiş olsalar gerek. Evet, tanrılar mucizeler yaratabilir, ama kendilerine tapınanların inançlarının sınırlarını zorlamayı da istemezler. Çoğu önemli tanrıçanın kadınsı yanı üç biçimde vurgulanmaktadır. Bu biçimlerin her biri gerçek, ölümlü bir kadının yaşam döngüsünden alınmış kesitlerden oluşmaktadır: İlk olarak bakire, daha sonra ana ve son olarak da kocakarı. Bu biçimler üçü sırasıyla yeniayla, dolunayla ve ayın karanlık tarafıyla ilişkilendirilmiştir. Tanrıçaların, İsis'in de dahil olmak üzere, ölümlü bir kadının sahip olacağı, cinsel aşkın da içinde bulunduğu tüm kadınlık tecrübelerine sahip olduğu düşünülmüştür. Zaten tüm sorunlar için kadınların yardımına çağrılmaları da ancak bu sayede gerçekleşebilirdi. Hıristiyanlığın Bakire Meryem'inin sahip olduğu öne sürülen saflığı ise tam tersine, cinsel problemlerini onunla paylaşmak isteyen ölümlülerle arasına aşılmaz bir set örmektedir.

Ölümlü bir kadının tüm yaşam döngüsünü tecrübe ettiğine inanılan ve tam bir kadın olduğu düşünülen İsis'in bir zamanlar zenci olarak tanımlandığını biliyoruz. İsis kültü aslında tahmin edilenden çok daha yaygındı. Örneğin, Paris'in kuzeyinde bile ona adanmış bir tapınak bulundu. Bu tapınağın kültürel anlamda çevresinden yalıtılmış olmadığı yönünde fikir veren deliller de mevcut. Temiz bir vicdana sahip olan kadınların, her hangi bir konuda yakarabildiği, kendisi de güzel bir kadın olan tanrıça İsis tüm kültür-

lerden kadınları kendisine çekmiştir. Bu yapıyla ilk karşılaşmasında, ataerkil kilisede oluşan ilk içgüdü pagan tanrıça geleneğinin yol edilmesi oldu. Ancak bir tanrıçaya duyulan özlem bu ibadet biçimiyle birlikte yok olmadı ve ayakta kaldı. Bu durum kilise önderleri için bir sorun anlamına geliyordu. Böylece Bakire Meryem'in, İsis'in sansürlenmiş bir şekli olarak var olması uygun görüldü. Kadın düşmanları tarafından, kadın düşmanlarının amaçlarına hizmet etmesi için yaratılmış olan Bakire Meryem, biyolojik, duygusal ve ruhsal olarak sıradan bir kadına göre irade ürünü bir sıradışılığa sahipti. Ancak cinsel yönü olmayan Meryem'in, İsis'in tahtına oturtulmak istemesi sonucunda İsis inananlarının tepki göstermemiş olması pek mümkün görünmüyor. İsa'nın iyi bir kadın, ama renksiz bir model olan annesi nasıl olurdu da endamlı İsis'in yerini tamamen doldurabilirdi? İsis ki, yalnızca bakire, ana ve kocakarı değil, aynı zamanda cinsel yaşamı başlatan ve erkeklerin cinsel yazgısını belirleyen tanrıça değil miydi? Aynen Zenci Madonna konusunda olduğu gibi kilise tarafından hor görülen, benimsenmeyen Mary Magdalena kültü acaba arkasında kökü çok daha eskilere dayanan ve daha bütünlüklü bir kadın düşüncesini gizliyor olabilir mi?

Zenci Madonna'ların var olduğu alanların eskiden pagan ibadet merkezleri olduğu artık net olarak ortaya konmuş durumda. Ancak bu denli net biçimde ortaya koyulmamış olan bir başka bağlantı daha söz konusu. Bu gizemli yontular ve kökü eskilere dayanan, temsil ettikleri kültler tekrar tekrar, Mary Magdalena kültünün yanı başında gelişmiş gibi bir izlenim uyandırıyor. Örneğin, Mısırlı Azize Sarah'ın meşhur siyah yontusu, Mary Magdalena'in Filistin'den denize açıldıktan sonra karaya çıktığı yer olduğu iddia edilen Saintes-de-la-Mer'de, bulundu. Marsilya'da da en az üç adet Zenci Madonna yontusu bulunuyor ve bunlardan birisi, Mary Magdalena'ya adanmış küçük yeraltı kilisenin hemen dışında, St. Victor bazilikasının gömü bölümünde ortaya çıkartılmış. Bir diğeri, Mary Magdalena'nın gömüldüğü yer olduğuna inanılan noktanın yakı-

nında bulunan Aix-en-Provence kasabasındaki, Mary Magdalena'nın kilisesi olarak anılan kilisede duruyor. Bir başkası ise kasabanın ana kilisesi St. Saveur'da.

İnkar edilemez biçimde, Mary Magdalena ve Zenci Madonna kültleri arasında bir bağlantı göze çarpıyor. Ean Begg, Mary Magdalena'ya adanmış mekanların elliden fazlasında aynı zamanda Zenci Bakire ile ilgili kutsal imgelerin de bulunduğunu belirtiyor. Fransa'daki Zenci Madonna merkezlerinin haritası incelendiğinde Lyon, Vichy ve Clermont-Ferrand çevresinde bir yoğunluk dikkat çekiyor. Bu alanın ortasında ise Meonts de la Medeleine adındaki tepeler yer alıyor. Mary Magdalena efsanesiyle yakından ilgisi bulunan Provence ve doğu Pireneler bölgelerinde de benzer bir yoğunluk var. Dolayısıyla her iki kült arasındaki ilişki apaçık ortada duruyor. Bu bağlantının nedeni ise o kadar net ifade etmek kolay değil.

Bu noktada tekrar "Sion Manastırı" adıyla karşılaşıyoruz. Pek bilinmiyor olsa da, aslında örgüt zenci Madonna kültüne özel ilgi besliyor. (Bu duruma *Kutsal Kan ve Kutsal Kase* kitabında değinilmemiş olması da ilginç. Çünkü her iki yazarın da, haftalık *Açıklanamayan* (The Unexplained) dergisinde, üstelik kitaplarının basılmasıyla aynı dönemde, bu konuyu irdeleyen makaleleri yayınlanmıştı. Manastır ile birlikte anılan mekanların bir çoğunda zenci Madonna imgeleri de bulunuyor. Sio-Vaudémont ve örgüt üyelerinin geleneksel olarak büyük üstadı seçmek için toplandıkları Loire vadisindeki Blois buna örnek olarak gösterilebilir.

Siyah Madonna kültü, Sion Manastırı geleneğinin merkezinde yer alan öğelerden birisidir. Örgütün üyeleri Avignon yakınlarındaki Goult'a büyük önem veriyor. Literatürlerinde onu "Işıkların Kadını" (Notre-dame de Lumiéres) olarak adlandırıyorlar. Onların inancında, Zenci Madonna'nın önemi hakkında hiç bir şüpheye yer yok. Pierre Plantard de Saint-Clair çok açık biçimde yazıyor: "Zenci Bakire İsis'tir ve adı da Notre-dame de Lumiéres'dir."

Burada bir çelişki beliriyor: İsis ile veya zenci Madonnalar ile Manastır'ın Merovenj soyu hakkındaki saplantısı arasında ne gibi bir bağlantı olabilir? Plantard de Saint-Clair, Manastır ile zenci Madonnalar arasındaki ilişkiyi, Merovenjler'in bu kültün gelişmesine destek verdikleri iddiasıyla açıklıyor. Ortaya atılan soy ağacı ile ilgili güvensizliğimizi bir kenara koysak bile bu yakıştırma, Merovenjler'in Davut'un soyundan gelen Yahudilerin devamı olduğu iddiasıyla örtüşmüyor. Begg bir başka tutarsızlığa daha dikkat çekiyor: Manastır'ın İsis'e önem vermesinin nedeni, kendileri için Roma dönemine ve daha eskilere kadar uzanan bir geçmiş yaratmak istemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Ancak Gaul'de tapınılan tanrıçalar büyük oranda İsis değil, Cybele ve Diana idi. Plantard de Saint-Clair neden Manastır'ın varlığının özellikle İsis ile ilgili olduğunu söylüyor? Begg bu söylemin, bazı önemli eski Mısır bağlantılarını ima eden bir yönlendirme girişimi olabileceğini ileri sürüyor.

Bu muammayı çözüme götürecek veya zenci Madonna kültünde bir araya gelen pagan ve Hıristiyan gelenekleri arasında köprü kurabilecek bir efsanevi karakter varsa, bu kesinlikle Mary Magdalena'dır. Zenci Madonnalar'a bakınca İsis'i gören Sion Manastırı için bu kadının ne denli büyük önem taşıdığını gördük. Peki, ama bu ünlü Hıristiyan tövbekar neden antik pagan mekanlarıyla ilişkilendiriliyor?

Garip biçimde Eski Ahit'te yer alan ve bir erotik şiirler koleksiyonu olan, geleneksel olarak Kral Süleyman'un, Saba kraliçesinin büyük cazibesine övgü dizmek amacıyla yazdığına inanılan Şarkıların Şarkısı'nda bir ipucu yatıyor olabilir. Ayıca çok acayiptir ki, bu pasajlardan birisi Magdalena yortusunda Katolik kiliselerinde okunur. Pasaj şu şekildedir: (Şarkıların Şarkısı 3:1-4):

"Geceleyin yatağımda, ruhumun sevgilisi olan adamı aradım: Onu aradım fakat bulamadım.

Şimdi kalkacağım ve şehrin sokaklarını dolaşacağım. Geniş yollarda ruhumun sevgilisi olan adamı arayacağım: Onu aradım fakat bulamadım.

Şehri dolaşan gözcü yanıma geldi: Nereye diye sordum. Ruhumun sevgilisini gördün mü?

Onları geçtim ve ruhumun sevgilisi olan adamı buldum: Onu tuttum ve gitmesine izin vermedim. Onu annemin evine, gebe kaldığım odaya götürdüm."

Şarkıların Şarkısı, Hıristiyanlığın ilk dönemlerinden bu yana Mary Magdalena ile ilişkilendiriliyor . Belki de dizelerin arasında gizli bir başka bağlantı da olabilir. Çünkü kadın âşık bir yerde "ben zenciyim, ama alımlıyım" diyerek zenci Madonna kültüyle ilgili soru işaretlerinin doğmasına neden oluyor. Sion Manastırı'nın söylediklerine inanılacaksa İsis de bu noktada işe karışıyor.

Dizelerin Mary Magdalena ile birlikte anılması aslıda şaşırtıcı. Çünkü azizeyle Şarkıların Şarkısı arasındaki bariz bağlantıların sayısı, azizeyle zenci Madonna arasındaki bariz bağlantıların sayısından daha fazla değil. Mary Magdalena'nın öyküsünde bu şarkının dizeleriyle ne gibi bir paralellik olabilir? Yalnız, dizelerdeki yaslı kadın aşık gibi, İsis'in de kocası Osiris'i aramaya çıkmış olduğunu biliyoruz. İlk bakışta bu soruya doğrudan verilebilecek hiç bir yanıt yok. Hiç bir teori tüm gerçeklerle aynı anda örtüşmeyi başaramıyor gibi görünüyor.

Daha da hayret verici olan bir durumla daha karşı karşıyayız. Mary Magdalena kültüne ve çok sayıda zenci Madonna merkezine ev sahipliği yapan Provence'ts, aynı zamanda bir başka önemli Yani Ahit kişiliğinin daha derin izleri bulunuyor: Vaftizci John. Bu bölgede, onan adanmış kiliselerin ve onun adıyla anılan yelerin sayısını gördüğümüzde gerçekten hayrete düştük. Marsilya'da, Vaftizci John adını taşıyan bir kilisenin varlığının dışında, hâlâ limanın girişini koruyan, Aziz John'ın Koruyucu Şövalyeleri kalesine rastladık. Aix-en-Provence'ta ise büyük Maltalı Aziz John kilisesi karşımıza çıktı. Kiliseye giden yol üzerindeki bir evin duvarında, John'ın boynunun vurulduğu bir sahne anlatan kabartmayı gördük. Nereye gitsek bu anlaşılmaz fenomenle yüz yüze geldik. Mary Magdalena kültünün en yoğun yaşandığı yerlerde, mutlaka Vaftizci John'a

adanmış çok sayıda kilise de bulunuyordu. Belki de Ean Begg'i derin düşüncelere yönlendiren bu ilginç bağ olmuştu:

> "... Zenci Bakire öyküsü belki de aynı zamanda, modern Hıristiyan tutumuna sahip kesimleri bile şoka uğratacak, geleneksel dine aykırı bir sır içeriyordur. Daha da ötesi, belki de modern Avrupa'da hâlâ etkisi olan bazı politik güçler de bu sırrın içerisinde yer alıyordur."

Elbette Vaftizci John'a adanmış binaların çokluğu, Koruyucu Şövalyeler'in (daha ilerideki tarihlerde Malta Şövalyeleri adıyla anılmaya başladılar) ona daima büyük önem vermelerinden ve bölgede güçlü bir nüfuza sahip olmalarından kaynaklanmış olabilir. Ama diğer bir önemli Şövalye tarikatı olan ve adları güney Fransa ile birlikte anılan ve Koruyuculara göre çok daha fazla tanınan Tapınak Şövalyeleri de Vaftizci'ye özel hürmet gösteriyordu.

Provence'ta bulunmuşken, Jean Cocteau'nun kendisine yuva olarak seçtiği St-Jean-Cap-Ferrat bölgesini ziyaret etme fırsatını kaçıramazdık. Marsilya'dan Nice'e yapılan yolculuk, pahalı şehir-devlet Monaco'ya doğru kıyı boyunca biraz ilerlenmesini gerektirdiği halde, hiç bitmeyecekmiş gibi görünüyordu. St-Jean-Cap-Ferrat bir yarımadanın ucunda yer alıyor. David Niven gibi sinema yıldızlarına sığınak olduğunun bilinmesi nedeniyle kaçınılmaz olarak sinemayla ilgili betimlemeleri akla getiriyor. James Bond filmlerinin dışında hayal edebileceğiniz en lüks malikanelerden bir kaçı burada bulunuyor. Gölgesinde tekin olmayan bir şeyler saklıyormuş gibi görünen St. Jean şatosunun ise bir Hitchcock filminden çıktığı sanılabilir. Yine de ünlü ve zengin insanlar için bir eğlence mekanı olan burası, aslında göründüğü gibi sadece materyalist temeller üzerine oturtulmuş sanılmasın: St. Jean adını taşıyan bir şatonun varlığı tesadüf değil.

Köydeki kilise Vaftizci John'a adanmış. Zaten köyün adında yer alan Jean kelimesi John'ın Fransızca'daki söyleniş şekli. Bir zamanlar Malta Şövalyelerine St. Hospice ibadethanesi, yarımadanın

en yüksek noktasında, Aziz John mevkiinde, şövalyelerin hisarlarının bulunduğu yerde, hâlâ ayakta duruyor. Burası çevreye göz atmak isteyen birisi için mükemmel bir yer. İbadethanenin duvarları, Malta Şövalyeler tarikatının büyük üstatlarının buraya gerçekleştirdikleri ziyaretlerinin anısına yapılmış çok sayıda plaketle bezeli. İbadethanenin hemen dışındaki alanın adı Malta Şövalyeleri alanı (*Place des Chevaliers de Malte*) olarak biliniyor. Bu alana hakim bir noktada ise Madonna ve çocuğunu gösteren büyük bir bronz heykel yer alıyor. Heykelin üzeri koyu yeşil olduğu şüphe götürmeyecek bir tabakayla kaplı olmakla birlikte, yerel halk onu Zenci Bakire diye adlandırıyor. Beş metreden fazla olan boyuyla yaklaşık bir yüzyıldır bulunduğu noktadan denize bakıyor. Zenci Madonna'ya adanmış alanlarla Vaftizci John imgelerinin bulunduğu yerler arasındaki ortaklık ilişkisi burada da görülüyor.

Yarımadadan çıkıp köyün yakınındaki küçük Villefranche-sur-Mer kasabasına vardığımızda Sion Manastırı ile ilgili beklenmedik bir iz bizi karşıladı. Kasaba limanının hemen yanı başında, balıkçıların oluşturduğu topluluk tarafından kullanılan küçük bir ibadethane bulunuyor. Bu topluluk Aziz Peter'e (büyük balıkçı) adanmış olsa da, bizi asıl olarak, binanın dikkate değer dekorunun yaratıcısı olan kişinin kimliği ilgilendiriyor: Jean Cocteau. Ressam uzun yıllar hayalinde canlandırdığı dekorasyonu 1958 yılında tamamlamış. Duvarların tekrar sıvanmasına ve mumlukların tasarlanmasına kadar, dekorasyonun her bakımdan sorumluluğu onun üzerindeymiş. Sonuçta ortaya çıkan dekorun nasıl olduğunu ifade etmek için kullanılabilecek en uygun kelime; garip. Bir mason tapınağının dekoru ile belli belirsiz bir benzerlik seziliyor. Buradaki betimleme ise çok daha gerçek üstü. Her tarafa, üzerinize dikilmiş göz çizimleri serpiştirilmiş. Mihrabın her iki yanında, bu gözlerin devasa örnekleri size bakıyor. Sürüyle küçük göz ise cömertçe, rasgele dağıtılmış. Bir de duvarları süsleyen tuhaf figürler var. Mesela bir kadın parmaklarından üçünü, düşünmüş taşınmış, bilinçli bir anlatımla ziyaretçilere uzatıyor.

İbadethanede yer alan onca tuhaf figür ve sembol arasından bir

tanesi ise özellikle üzerimizde büyük etki yaptı. Bu çizimde, tanrıçaya benzeyen bir kızın etrafında dans eden Kıptiler görülüyor. Açıkça, Saintes-Maries-de-la-Mer'deki yıllık seremoni ima ediliyor. Provence'nin bir ucunda, Aziz Peter'e adanmış bir ibadethanede rastlamak için oldukça garip bir atıf. Çünkü Gnostik İnciller'de Aziz Peter'in, Manastır'ın baş tacı ettiği Mary Magdalena'ya düşman olduğu belirtiliyor.

Cocteau bu dekorasyonu, Londra'daki duvar resmi üzerinde çalışmaya başlamadan hemen önce tamamlamış. Hem Londra'daki kilisede, hem de bu ibadethanede, ziyaretçileri tedirgin eden bir şeyler var. Sanki bazı bilinçaltı imgeler şuursuz bir biçimde, sıradan Hıristiyanlık binalarında verilmeye çalışılandan oldukça farklı bir mesaja işaret ediyor.

Nice şehrindeki lüksün yaklaşık otuz beş kilometre kuzeyinde, bölgedeki Magdalena ve Vaftizci John imgeleri haritasının bir parçasını oluşturan bir grup köy bulunuyor. Vésubie nehri vadisi, bir zamanlar Alplerle kıyıyı birbirine bağlayan önemli yollardan birisine ev sahipliği yapıyor. Bu güzergaha yakın yerlerde, St. Jean-Cap-Ferrat yakınlarında bulduklarımıza benzer bağlantılar içeren bazı anımsatıcı yer adlarıyla karşılaştık. Meryem'e ve Aziz John'a adanmış yerlerin yakınında yer alan Sainte-Madeleine (Magdalalı) köyünü örnek gösterebiliriz.

Bununla da kalmıyor. Eski Utelle kasabası, geçmişinde şövalyelere ait olmasıyla tanınıyor. Kasabanın evlerinde hala simyacıların gizli mühürleri göze çarpıyor. Vadide biraz daha ilerlendiğinde, şövalye tarikatı ile bağlantılı bir başka yerleşim yeri olan Roquebillière'e varılıyor. Yol üzerindeki en büyük kasaba olan St-Martin-de-Vésubie ise bugün efsaneleri söylenen, şövalyelerin 1308 yılında katledilmesi olayının geçtiği yer.

Burası aynı zamanda ünlü bir zenci Madonna'nın anayurdu. La Madone des Fenestres (Pencerelerin Madonna'sı) yontusu, bölgeye şövalyeler tarikatı tarafından getirilmiş. Ancak yerel efsaneler-

de yontuyu Fransa'ya Mary Magdalena'nın getirdiği söyleniyor. Efsanelerin gerçeklere dayanmak gibi bir zorunlulukları olmadığını herkes bildiği halde, insanların hâlâ Magdalalı, zenci Madonna kültü ve şövalyeler tarikatı arasında bağlantı kurulmasını doğal karşılaması tuhaf değil mi?

Vadinin diğer tarafında, St-Martin-de-Vésubie'nin hemen karşısında Venanson köyü yer alıyor. Köyden geçen tek yolun yanına, yüksek bir kayanın üzerine Aziz Sébastian ibadethanesi inşa edilmiş. İbadethanenin içerisinde, bir zamanlar bölgede piskoposluk yapmış olan Aziz Grat'ı, Vaftizci John'ın başını tutarken gösteren bir resim bulunuyor. Bu binanın yalnızca beş kilometre uzaklaşıldığında ise Saint-Dalmas köyüne varılıyor. Köyde bulunan, şövalye tarikatıyla bağlantılı olan Sainte-Croix kilisesi, Fransa'nın en eski dini yapılarından birisi. Kilisenin duvarlarında, Salome'nin, Vaftizci John'ın başını annesi Herodias'a ve üvey babası Herod'a sunduğunu gösteren çizimlere rastlanıyor.

Elbette Katolik veya Protestan birçok kilisede Vaftizci ile ilgili çizimler görmek mümkün. Ancak bu çizimler genellikle John'ın İsa'yı vaftiz edişini gösterir. John'ın başsız gövdesi veya kesik başı pek az yerde resim senaryolarına konu olmuştur. Ender rastlanan bu tip gösterimlerin kabul gördüğü yerler ise Vaftizci John'a özellikle büyük önem verilen bölgeler. Fransa'nın bu bölgesi bu temayı işleyen çizimlere aşinadır. Ve görmüş olduğumuz gibi, bu durum bir tesadüften ibaret değil. Burası bir zamanlar şövalyeler tarikatının ve ona bağlı tarikatların yoğun varlıklarına sahne olmuş. Vaftizci John'ın daima şövalyeler tarikatı için en önde gelen Aziz olduğu bilinmektedir. Peki, ama tarikatın ve Malta Şövalyeleri'nin John'a bu denli önem vermesinin sebebi ne olabilirdi? Bu, araştırmamızın devamında daha fazla üzerinde durulması gereken bir soru olarak öne çıkıyordu.

Provence yolculuğumuz, bölgedeki Mary Magdalena efsanelerinin ardında bazı önemli sırların yatmakta olduğunu açığa çıkardı. Kökü daha eskilerde, daha büyük, daha organize ve belki de daha

karanlık bir şeyle karşı karşıya olduğumuzu anladık. Azizenin izini sürdükçe, geçmişi yüzyıllar öncesine dayanan, kademe kademe gizli örgütlerden ipuçlarıyla karşılaştık. Magdalena'nın olduğu yerde genellikle bir zenci Madonna da bulunuyordu. zenci Madonna kültünün hüküm sürdüğü yerler ise bir zamanların pagan ibadet merkezleri olarak öne çıkıyordu. Kadınlardan oluşan bu üçlü Sion Manastırı'na bağlayan ağda yer alan diğer sicimlerin uçları, nedeni anlaşılmaz biçimde şövalyeler tarikatının Vaftizci John sevgisine gidiyordu.

Araştırmamızın bu erken safhalarında bu bağlantıların varlığını far etmiş olsak da, nedenlerini anlamakta pek az başarılı olabilmiştik. Bazen ise bu başarıya hiç ulaşamayacağımız korkusuna kapıldık. Ancak kurcalamaya devam ettikçe, ilk bakışta birbiriyle alakasız gibi görünen olaylar, efsaneler ve karakterler bütünlüklü bir tabloda yan yana gelmeye başladı. Leonardo da bu durumdan gurur duyuyor olmalı.

Ortaya çıkaracağımız gerçeklerin ne kadar rahatsız edici olacağı hakkında hiç bir fikre sahip olmadan Provence'tan ayrıldık ve Avrupa merkezli bu aykırı oluşumun kalbine doğru ilerlemeye başladık.

DÖRDÜNCÜ KISIM

AYKIRI DÜŞÜNCENİN KALBİNE DOĞRU

Mary Magdalena'nın dünyevi yaşamı ile ilgili alanlar sadece Fransa'nın Provence bölgesinde yer alıyor olsa da, efsaneleri bu bölge ile sınırlı kalmıyor, daha ötelere de yayılıyor. Öyküler güney kesimlerde yoğunlaşıyor ve özelikle güney-batıda yer alan Pireneler'de ve Ariège'de dikkat çekecek seviyeye ulaşıyor. Buralar zaten azizenin Kutsal Kase'yi getirdiği söylenen yerler. Artık önceden tahmin edebileceğimiz gibi, birçok zenci Madonna da bu yerleri, özellikle de doğu Pireneler'i kendine yurt edinmiş.

Marsilya'yı arkamıza alıp batıya doğru hareket ederek, bir zamanlar Fransa'nın en zengin yöresi olan, bugünse en yoksul yerler arasında sayılan Languedoc-Roussillon bölgesine yaklaştık. Bölgenin kanla yıkanmış tarihini öğrenmek için gelen turistlerin sayısı her geçen gün artıyor olsa da, nüfus yoğunluğu düşük olan bu sahadaki ıssız kilometreler boyunca sanki insanın düşünceleri bile yankı yapıyor. Biz de diğer iyi Avrupalı turistler gibi yerel ekonomiye katkıda bulunmaktan kaçınmadıysak da, öncelikli amacımız geçmişi deşmekti.

Languedoc-Roussillon'un hareketli tarihinin izlerine her yerde rastlanabiliyor. Papa'ların ve kralların emriyle harabeye çevrilmiş durumdaki, araziye düzensizce yayılmış şatolar ve tarihi kaleler, ortaçağda hükmetmek üzere başvurulan bilindik şiddet yollarının da ötesinde bir vahşet hakkında ipuçları veriyor. Eğer Avrupa'da bir yerde aykırı düşünceler için bir anayurt varsa, bu Languedoc-

Roussillon'dur. Bölgenin sistematik olarak yoksullaştırılmasının ardında yatan tarihi neden de ev sahipliği yaptığı bu aykırılıktır. Bosna ve Kuzey İrlanda'yı saymazsak, dinin bir bölgenin kaderi üzerinde bu kadar belirgin etkide bulunduğu çok az başka örnek vardır.

Eskiden sadece Languedoc (yerel dildeki Langue d'Oc isminden geliyor) olarak adlandırılan bölge Provence'tan, Toulouse ile doğu Pireneler arasında kalan sahaya kadar tüm alanı kapsıyor. 13. yüzyıla kadar buraların henüz Fransa'nın tam bir parçası olmadığını, sözde Fransa krallarına bağlı, ama aslında onlardan çok daha güçlü ve zengin olan Toulouse kontları tarafından yönetildiğini görüyoruz.

11. ve 12. yüzyıllarda bu bölge, ulaşmış olduğu uygarlık ve kültür seviyesiyle Avrupa için kıskançlık kaynağıydı. Sanat, edebiyat ve bilim gününün en ileri düzeyindeydi. Ancak 13. yüzyılda, kuzeyli barbarların istilası bu parlak ve göz alıcı kültürü yok etti ve ucu bugüne kadar uzanan bir kinin oluşmasına yol açtı. Yerel halktan birçok kimse hâlâ bölgeyi, istila öncesinden kalma olan *Occitania* adıyla tanıtmayı tercih ediyor. Occitania'nın çok uzun bir tarihe sahip olduğunu öğrenecektik.

Languedoc tarihte daima geleneksel dinle bağlantısı olmayan ve aykırı düşüncelerin yurdu olmuş. Bunun nedeni belki de, bilgiye ulaşma amacıyla yeni radikal düşünceleri destekleyen kültürel yapıydı.

Bu yapının merkezinde yer alan unsurlardan birisi de halk ozanlarıydı. Bu gezgin ozanların aşk üzerine okuduğu şarkılar asıl olarak kadın ahlakıyla ilgiliydi. Bu zarif sevgi geleneğinin merkezinde, idealleştirilmiş kadınlık düşüncesi ve ideal kadın olan tanrıça yer alıyordu. Romantizme sahip olmakla birlikte, gezgin ozanların şarkılarında gerçek erotizme de daima yer veriliyordu. Bu geleneğin etkileri Languedoc sınırlarını aştı ve özellikle Almanya, Belçika, Hollanda, Lüksembourg'da başarı kazandı. Bu ülkelerde gezgin ozanlar "minnesingers" (kadın şarkıları söyleyenler) olarak anılı-

yordu. Tabii buradaki kadın terimi idealleştirilmiş, örnek kadını simgeliyordu.

Languedoc, Avrupa kaynaklı soykırımın ilk örneğiyle, Albigensian Haçlı seferi sırasında (adını Kathar'lara ait bir müstahkem mevkii olan Albi kasabasına yapılan seferden almıştır), 100.000 Kathar mezhebi mensubu Papa'nın emriyle katledildiğinde karşılaştı. Bu sefer, özel olarak Kathar'ların sorgulanması ve imha edilmesi için düzenlenmişti ve Engizisyon ilk olarak bu şekilde ortaya çıkmıştı. Albigensian seferi katliamının etkilerinin yakın tarihte yaşanmış soykırımlar kadar ön plana çıkmamasının nedeni, muhtemelen çok eskilerde kalmış olmasıdır. Yine de yerle halkın önemli bir kısmı hala eskiden kalma kini taşıyor ve bazıları da, yüzyıllar boyunca resmi güçlerin tarihin üzerini örtmeye, Kathar olayının daha geniş çevrelerce bilinmesini engellemeye çalıştığını ileri sürüyor.

Kathar'lara ev sahipliği yapmasının yanı sıra, bölgenin tarihte daima simyacılar için bir merkez olduğu da biliniyor. Birçok köydeki izler, eski sakinleri olan simyacıların faaliyetlerine tanıklık ediyor. Özellikle Limoux yakınlarındaki Alet-les-Bains köyünde evler hala gizemli sembolizm öğeleriyle dekore ediliyor. Toulouse ve Carcassonne, Sabbath cadılarına katılmak suçuyla insanların 1330 ve 1340'lı yıllarda, tarihte ilk kez yargılandığı yerler. 1335 yılında Toulouse'da altmış üç kişi cadılıkla suçlanmış ve kilisenin uyguladığı garantili yöntemler sayesinde bu kişilerden arka arkaya itiraflar gelmiş. Önderleri olan, Anne-Marie de Georgel adındaki genç kadının, düşüncelerini açıkladığında birlikte olduğu grup adına konuşmuş olduğuna inanılıyor. Genç kadın, dünyayı iki karşıt tanrının, Cennetin Efendisi ve Yeryüzünün Efendisi arasındaki mücadeleye sahne olan bir savaş alanı olarak gördüklerini söylemiş. Savaştan galip çıkacağını düşündükleri için Yeryüzünün Efendisi'ni desteklediklerini de eklemiş. Bu sözler zamanın dini yaklaşımı penceresinden bakıldığında cadılık olarak görülmüşse de, aslında Gnostisizm'i ifade ediyordu. Benzer yöntemlerle sorgulanan bir başka ka-

dın ise Anne-Mariel'in Kathari'ye akşam yemeğinde hizmet etmek amacıyla "Sabbath"a katıldığına tanıklık etmiş.

Bu bölgede pek çok paganlik unsuru hâlâ varlığını koruyor. Bu unsurların bir çoğu çok şaşırtıcı yerlerde insanın karşısına çıkıveriyor. Avrupa'nın kırsal alanların çok büyük kısmında tapınılmış olan, bitki tanrısı "Yeşil Adam"ın oymaları birçok Hıristiyan kilisesinde görülebiliyor. Norveç katedrali örnek gösterilebilir. Bir Eski Ahit tanrıçasının soyundan geldiğini ima edecek şekilde betimlendiğini söylemek ise güç. A.T. Mann ve Jane Lyle şöyle yazıyor:

> "St-Bertrand-de-Comminges kasabasındaki Pyrenenan katedralinde Lilith bir kiliseye giden yol buldu. Bu kilisedeki bir oymada, bir Dionysian figürünü, Yeşil Adam'ı doğuran kanatlı, ayakları kuş ayakları gibi olan bir kadın betimlenmiş."

Bu küçük kasabanın, Vaftizci John'ı idam ettiren Filistin hükümdarı Herod Antipas'ın, tarihsel önemi kendisinden daha düşük olmayan üvey kızının kabrine de ev sahipliği yaptığı iddia ediliyor. Birinci yüzyılda yaşamış Yahudi tarihçi Josephus'a göre Herod'un kötücül üçlü hükümdarlığını oluşturan kendisi, karısı entrikacı Herodias ve kendisinin üvey, karısının öz kızı olan, "yedi peçeli dansöz" olarak da anılan Salome, Gaul'de yer alan Roma şehri *Lugdunum Convenarum*'a sürülürler. Bu şehrin şimdiki adı ise St-Bertrand-de-Comminges. Herod hiç bir iz bırakmadan ortadan kaybolur, ancak Salome dağdaki bir nehirde ölür. Herodias ise bir yerel efsane kahramanı olur ve 'gece cadıları' topluluğunun cadılar toplantısının önderi olarak anılır.

Başka bir renkli Languedocian efsanesi ise *"Güneyin Kraliçesi"* (Reine du Midi) ile ilgili. Bu tabir, Toulouse konteslerinin unvanlarında da yer alıyordu. Yerel folklorda, Toulouse şehrinin koruyucusu olarak *"Kaz Ayaklı Kraliçe"* (La Reine Pedauque) ismi anılıyor. Bu tanımlama kelime oyunları içeren ezoterik kuş dilinde *Pays d'Oc*'a işaret ediyor olabilirse de, Fransız araştırmacılar bu karakteri Suri-

yeli tanrıça Anath ile bağdaştırıyorlar. Anath sıkça İsis ile bağlantılı şekilde anılan bir isim. Tabii kuş ayaklı Lilith ile de açık bir bağlantı olduğu görülüyor.

Bölgeye ait bir diğer efsanevi karakter de Meridiana. Bu kadının adı filolojik olarak hem öğlen, hem de güney kelimeleriyle bağlantılı. En meşhur ortaya çıkışı, daha sonradan Papa II. Sylvester olarak tanınacak olan Gerbert d'Aurillac'ın (940-1003) simyanın sırlarına ermek amacıyla İspanya'ya yolculuk etmesiyle gerçekleşiyor. Kehanetlerde bulunan, konuşan bir başa sahip olduğu anlatılan Slyvester'in bilgeliğini Meridiana'dan edindiği söyleniyor. Meridiana ona vücudunu, servetini ve büyü ilmini vat etmiş. Açıktır ki bu büyülü terim cinsel ilişki yoluyla nakledilen simya ve ezoterik bilgisini ifade ediyor. Amerikalı araştırmacı-yazar Barbara G. Walker, Meridiana adının 'Mary-Diana' adlarının birleşmesinden geldiğini öne sürüyor. Bu yolla, bu pagan tanrıçayla güney Fransa'daki Mary Magdalena efsaneleri arasında bağlantı kuruyor.

14. yüzyıl başlarında sindirilmelerine kadar Şövalyeler Tarikatı'nın belirgin şekilde en yoğun faaliyet ve varlık gösterdiği yer de Languedoc idi. Bölge hâlâ onların kalelerinden ve loncalarından kalan, hatıra uyandıran yıkıntılarla dolu.

"Eğer şüphelendiğimiz gibi, Magdalena kültüyle ilişkili din dışı eğilimlerin sayısı Provence'ta tespit ettiğimizden daha fazlaysa, bunlara da kesinlikle Languedoc bölgesinde rastlamamız gerekir" diye düşünüyorduk. Marsilya'dan ayrıldıktan sonra izlediğimiz rotanın üzerindeki kasabalardan en önemlilerinden birisi de, adı müthiş bir öfkenin uyanmasına neden olan bir yer. Adının kendileri için taşıdığı anlam nedeniyle binlerce insanın korkunç bir şekilde ölüme gönderildiği Béziers kasabası.

Béziers, idari olarak Languedoc-Roussillon bölgesindeki Hérault'ya bağlı. Lions körfezinden aşağı yukarı on kilometre kadar içeride yer alan kasaba bugün kalabalık bir nüfusa sahip olsa da, 1209 yılında tüm sakinleri, Albigensian seferine çıkan haçlılar tarafından

merhamet edilmeden son ferdine kadar avlanmış ve katledilmiş. Béziers, her adımı kanla dolu olan bu seferin içinde bile özellikle öne çıkıyor.

Öykü birçok günümüz yorumcusu tarafından anlatılmıştır. Ancak biz, bir Cistercian rahibi olan Pierre des Vaux-de-Cernat'ın 1213 yılında kaleme aldığı öyküye bağlı kalacağız. Rahip olaylarda kendisi yer almamış olmakla birlikte, hikayeyi sefere katılmış haçlı mensuplarının anlatımlarına dayandırmış.

Béziers'in o dönemde din dışı, aykırı inanışların merkezlerinden birisi haline geldiği söyleniyor. Zaten haçlılar saldırdığında, kasabada 222 Kathar'ın halk tarafından rahatsız edilmeden yaşadığı bir getto da bulunuyormuş. Béziers kontunun bir Kathar mı, yoksa bu eğilimin sempatizanı mı olduğu bilinmiyor olsa da, kasabadaki Kathar'lara yönelik bir zulüm veya sindirme politikası izlemediği net olarak ortada. Haçlıları kızdıran da özellikle onun bu tavrıydı.

Haçlılar, sıradan Katolikler olan kasaba halkından, ya Kathar'ları kendilerine teslim etmelerini, ya da şehri terk ederek kendi hesaplarını görmelerine müsaade etmelerini talep etmiş. Bu teklif aforoz edilmekten kurtulacakları anlamına geliyordu. Cehennemin öte dünyadan çok bu dünyada yaşandığı o günlerde, ikinci teklif aslında fazlasıyla cömertçeydi. Katoliklere kırımdan kaçıp kurtulma şansı tanınmış oluyordu. Oysa Béziers'liler şaşırtıcı bir karar vermişler ve taleplerden herhangi birisini yerine getirmeyi kabul etmemişler. Vaux-de-Cernat'ın, "Hıristiyan gibi yaşamaktansa kafir gibi ölmeyi tercih ettiler" şeklinde yazıyor. Temsilcileri tarafından Papa'ya gönderilen rapora göre, kasabalılar kafirleri savunmak için yemin etmişler.

Sonuç olarak, 1209 yılında haçlılar Béziers'e girmiş, her hangi bir güçlükle karşılaşmadan kasabayı zapt etmiş ve içinde yaşayan kim varsa, kadın, erkek, çocuk, yaşlı, din adamı demeden kılıçtan geçirmiş. Katledilen insanların sayısının 15.000 ile 20.000 arasında olduğu belirtiliyor. Ve bu rakamın yalnızca 250'si kafirdi. "Hiç bir

şey onları kurtaramaz. Ne haç, ne mihrap, ne de çarmıh" diye yazıyor Cernat. Haçlılar Papa'nın elçilerine dinsizlerle kasaba halkını nasıl birbirinden ayıracaklarını sormuşlar ve şu meşhur yanıtı almışlar: "Hepsini öldürün. Tanrı hangilerinin kendisinden yana olduğunu bilir."

Kasabalıların, yurtlarını bir ordunun yol açacağı yıkım ve yağmadan korumak istemiş olabilecekleri düşünülebilir. Ancak unutmayalım ki onlara bırakıp kaçmaları için fırsat tanınmış. Eğer öncelikli düşünceleri varlıklarının korunması olsaydı, kafirleri Papa'nın ordusuna teslim eder ve geriye dönüp bakmadan günlük yaşantılarını sürdürürlerdi. Ancak kalmışlar ve Kathar'ları aktif biçimde savunmaya karar vererek kendi ölüm fermanlarının altına imzalarını atmışlar. Mantıklı değil. Béziers'de gerçekte olup bitenler neydi?

İlk olarak katliamın tam tarihi üzerinde durulması gerekiyor. Takvimler 22 Temmuz'u, yani Mary Magdalena yortusunu gösteriyordu. Olayı anlatma iddiasındaki tüm yorumcular bu durumun altını önemle çiziyor. Béziers'deki Mary Magdalena kilisesinde, katliamdan kırk yıl önce, Lord I. Raymond Trencavel öldürülmüş. Bu cinayetin nedeni tarihin karanlık sayfalarında gömülü kalmış durumda. Ancak Béziers'de Mary Magdalena ile din dışılık arasında tesadüfi olmayan bir ilişki vardı. Albigensian seferinin perde arkasını aydınlatacak olan da bu ilişkidir.

Pierre des Vaux-de-Cernat'dan alıntı yapmaya devam edelim: "Béziers Mary Magdalena yortusunda zaptedildi. Tanrının yüce adaleti!.. Kafirler Mary Magdalena'in, İsa'nın metresi olduğunu ileri sürüyordu. Bu iğrenç köpeklerin hakaret ettikleri azizenin yortusunda katledilmeleri bundandır..."

Magdalena'nın İsa'nın metresi olduğu düşüncesi iyi Hıristiyanlar olan rahipler ve haçlı mensupları için dehşet verici olabilirdi. Ancak ölüm pahasına kafirlerin yanında saf tutan kasaba halkının büyük çoğunluğu için hiç de öyle değildi. Besbelli ki bu, kasaba halkının kalbinde, onlara eşsiz güç veren bir gelenekti. Daha önce-

den görmüş olduğumuz gibi, Gnostik İncillerde ve diğer erken dönem belgelerinde İsa ile Mary Magdalena'nın cinsel ilişkide bulunduğunu anlatmakta her hangi bir sakınca görülmüyor. Peki, bu ortaçağ Fransa kasaba halkı böyle bir düşünceye nereden sahip oldu? Gnostik İnciller henüz keşfedilmemişti (ki keşfedilmiş bile olsa Béziers'e ulaşması pek mümkün değildi). Öyleyse bu geleneksel inanç nereden geliyordu?

Bu sorular Languedoc bölgesini kırk yıl süreyle yağmalayan, insanların kolektif bilincinde çok derin yaralar açan Albigensian Haçlı seferinin önündeki perdeyi kaldırıyor. Peki, ama inançları koca bir haçlı seferinin düzenlenmesine yol açan bu Katharlar kimdi? Ne yaptılar da düzen özel olarak engizisyon silahını geliştirmek ihtiyacı hissetti?

Hiç kimse Kathar inancının ortaya çıkış şeklini kesin bir şekilde açıklayacak bilgiye sahip değil. Ancak Katharlar'ın 11. yüzyılda, Languedoc'da büyük bir hızla hesaba katılması gereken bir güç haline geldiklerini biliyoruz. Bizim kültürümüzün küçük dini kültlere yaptığı gibi, Languedocianlar'a küçümseme veya alay içeren bir yaklaşımda bulunmamışlar. Bölgenin hakim dini unsuru oldukları halde kendileri dışında kalanlara en yüksek seviyede saygı göstermişler. Bölgenin tüm soylu aileleri ya Kathar'dı veya açık destek veren Kathar sempatizanlarıydı. Katharism Languedoc'un fiilen resmi dini haline gelmişti.

"İyi adamlar" (Les Bonhommes) veya "iyi Hıristiyanlar" (Les Bons Chrétiens) olarak tanınan Katharlar kimseyi rahatsız etmemiş gibi görünüyorlar. Günümüz yorumcuları, özellikle de modern bir bakış açısına sahip olanlar, Katharlar'ın, Hıristiyanlığın temellerine dönmek için günahsız bir çaba içerisinde olduğu görüşünü taşıyorlar. İleride göreceğimiz gibi, birçok yabancı düşünceyi de kendi potalarında eritmiş ve çok da düzenli olmayan kendi inanç sistemlerini yaratmış olsalar da, yaşam biçimleri İsa'nın öğretisine uymak yolunda bir çabanın ürünüydü. Katolik kilisesini, İsa hareketinin öz-

gün konseptinden çok fazla uzaklaşmış olmakla suçluyorlardı. Kilisenin zenginliğini ve şatafatını aforoz edilmesi gereken bir şey olarak görüyorlar, bu gösterişin, İsa'nın inananlar için tasarladığının tam tersi olduğunu öne sürüyorlardı. Yüzeysel olarak değerlendirildiğinde Protestan hareketinin öncülleri oldukları zannedilebilirse de, arada benzerlikler olmakla birlikte asıl durum daha farklıydı.

Katharlar çok basit bir yaşam sürüyorlardı. Kiliseler yerine sıradan evlerde veya açık havada toplanmayı tercih ediyorlardı. Piskoposların da yer aldığı bir hiyerarşiye sahip olmalarına karşın, vaftiz edilmiş tüm üyelerin ruhsal bakımdan eşit olduğunu ve rahip olarak görülmesi gerektiğini düşünüyorlardı. O dönem için belki de daha şaşırtıcı olan yaklaşımları ise cinslerin eşitliği üzerineydi. Günümüz Languedoc kültürünün, Katharlar'ın sunduğu cinsel eşitlikten biraz daha hallicesine kavuşmasının üzerinden fazla bir süre geçmedi. Aralarında balık eti yiyen vejetaryenler (daha sonra göreceğimiz gibi pek sağlıklı olmayan nedenlerle), pasifistler bulunuyordu. Bir tür yeniden dünyaya geliş düşüncesine sahiptiler. Aynı zamanda gezgin rahiplerdi. Bu seyyahlar çiftler halinde gezerler, tahayyül edilebilecek en derin yoksunluk şartlarında ve basitlikte yaşarlar, her fırsat bulduklarında durup ihtiyacı olanlara yardım ederlerdi. 'İyi adamlar' kimseye karşı herhangi bir zararlı harekette bulunmamışlardı. Tabii ki kilise haricinde!

Katharlar'a zulmetmek için kilisenin elinde türlü bahaneler mevcuttu. Haç sembolüne karşı olduklarını gürültülü bir şekilde dile getiriyorlardı. Haçı, İsa'nın işkence yoluyla öldürülüşünün iğrenç ve nefret uyandırıcı bir sembolü olarak görüyorlardı. Ayrıca ölüler üzerinden oluşmuş tüm kültlere ve kutsal eşya ticaretine, yani Roma'nın o dönemdeki başlıca servet kaynağına karşı duruyorlardı. Ancak Katharlar'ı kiliseyle çarpışma noktasına getiren en önemli neden Papa'nın otoritesini kabul etmeyi reddetmeleriydi.

12. yüzyıl süresince çok sayıda kilise konseyinden Katharlar'ı kınama, suçlama kararları çıktı. Ancak nihayet 1179 yılında hem

kendileri, hem de koruyucuları aforoz edildiler. Bu noktaya kadar kilise, Languedocian'ları 'gerçek' dine çekmek için uğraş göstermiş, dönemin önde gelen hatiplerini Katharlar'a özel misyonerler olarak göndermişti. Ancak misyonerler kayıtsızlıkla karşılandı. Hatta Clairvaux'lu büyük St. Bernard (1090-1153) bile ihtilafın ortadan kaldırılması amacıyla bölgeye gitmişti. Bu adamın Papa'ya sunduğu raporda da Katharlar'ın uygulama değil, teori anlamında yanlış yolda olduğuna dikkat çekilmiş ve şu cümleye yer verilmişti: "Eğer yaşam biçimlerini inceleseydiniz daha kusursuz bir şey olamayacağını görürdünüz." Onlara karşı yürütülen tüm harekat boyunca, düşmanları bile örnek bir yaşam biçimine sahip olduklarını kabul ediyordu.

Kilisenin bir sonraki taktiği bölgeye kendi gezgin hatiplerini yollayarak din dışı bazı yaklaşımları sahiplenmek oldu. Bu girişimlerin ilkinde, 1205 yılında, ünlü bir İspanyol rahibi olan Dominic Guzman da yer alıyordu. Guzman daha sonra Vaaz Veren Keşişler tarikatını kurdu. Bu tarikat sonraları St. Dominic tarikatına dönüştü ve kutsal engizisyonda görev alacak kişileri tayin etmeye başladı.

Daha sonra iki taraf, bir dizi açık münazarada bir araya geldiler. Halka açık düzenlenen bu toplantılardaki ateşli tartışmalar hiç bir ihtilafa çözüm getiremedi. Nihayet 1207 yılında Papa III. Innocent'in sabrı taştı ve Toulouse kontu VI. Raymond'u, dinsizlere karşı faaliyette bulunmaktan kaçındığı gerekçesiyle aforoz etti. Bu Toulouse'da elbette pek hoş karşılanmadı ve kararı ileten Papalık elçisi Raymond'un şövalyelerinden birisi tarafından öldürüldü. Bu son damlaydı. Papa Katharlar'a, onları destekleyenlere ve onlara sempati duyanlara karşı Hıristiyanların tüm güçleriyle bir haçlı seferi düzenleyeceğini ilan etti. Haçlı ordusu 24 Haziran 1209'da, yani Vaftizci John yortusunda göreve çağrıldı.

O zamana kadar haçlı ordusu hep Müslümanlara, yani hayal edilmesi bile mümkün olmayan çok uzak topraklarda yaşayan 'vahşilere' karşı savaşmak üzere toplanmıştı. Oysa bu defa Hıristiyanlar birbirleriyle dövüşecek, üstelik bu savaş Papalığın burnu-

nun dibinde gerçekleşecekti. Ordudaki kimi savaşçıların, imha etmek üzere kılıç kuşandıkları "kafirleri" kişisel olarak tanıyor olma ihtimalleri oldukça yüksekti.

1209 yılında Béziers olayı ile başlayan Albigensian haçlı seferi, mümkün olabilecek en vahşi şekilde sürdürüldü ve şehirler birbiri ardı sıra, Simon de Montfort kumandasındaki istilacıların eline geçti. Sefer 1244'e kadar devam etti. Aradan geçen bu zaman, haçlıların ellerinden gelen kötülüğü yapmaları için az sayılmazdı. Bugün bile Languedoc'da, Simon de Montfort adının korku ve kinin birbirine karıştığı duygular uyandırdığı yerler var.

Seferin başlangıçta tamamen dini olan ve açıkça ortaya koyulan nedenleri daha sonra sinsi politik amaçlarla karışmaya başladı. Haçlıların büyük kısmı kuzey Fransa'dan geliyordu. Bu insanlar için Languedoc'un zenginliğini ve çekiciliğini göz ardı etmek hiç kolay değildi. Seferin başlangıcında bağımsız bir yapıya sahip olan bölge, 1244 yılında artık tam anlamıyla Fransa'ya bağlıydı.

Avrupa tarihinin bu anlattığımız bölümü herkesçe kabul edilir ki, muazzam öneme sahiptir. Gelişmeler yalnızca Avrupa'daki ilk soykırım olayının yaşanmasına neden olmamış, aynı zamanda birleşik Fransa'nın oluşmasında kesin bir adım atılmıştır. Ayrıca engizisyonun ortaya çıkışı da bu süreçle birlikte doğrudan hız kazanmıştır. Ancak bizim fikrimizce, Albigensian seferinde her nasılsa unutturulmuş bir canavarlıktan çok daha büyük önemle üzerinde durulması gereken noktalar vardır.

Kathar'lar pasifisttiler. Bedensel isteklerinin üzerini kirli çaputlarla kapatan kişilerdi. Bu anlayışlarını da diri diri yakılarak şehit olmayı isteyecek kadar fazla derecede açığa vurmak istiyorlardı. Sefer sırasında sayısız Kathar kazıkta can verdi ve bunların çoğu karşı karşıya kaldığı vahşetten dolayı dehşete dahi kapılmamıştı. Bazılarıysa daha da ileri gitti ve acı belirtisi dahi göstermedi. Özellikle haçlılara karşı son sığınakları olan Montségur'da bu tavırları özellikle ön plana çıkmıştı.

Bölgeyi ziyaret eden turistler için mutlaka durulması gereken bir nokta olan Montségur, Glastonbury Tor gibi efsanevi bir yere dönmüşmüş durumda. Glastonbury Tor antrenmansız insanların çıkması için biraz dik kabul ediliyor olabilir. Ama bu konuda Montségur şatosu ile kıyaslanamaz bile. Taştan bir hisar, sarp bir dağın baş döndüren yüksekliğinde, inanılması neredeyse imkansız bir noktada göğe yükseliyor. Şekli kabaca eski şekerli somunlara benzetilebilir. Şato, aynı ismi taşıyan köye yukarıdan bakıyor ve yamacındaki vadiye sürekli tehlikeli biçimde kayalar yuvarlanıyor. Çeşitli dillerde uyarı levhaları, fiziğine güvenmeyen insanları ihtiyatsız tırmanışlara karşı uyarıyor. Güneşin altında geze geze bronzlaşmış, sırt çantalı "profesyonel" turistler bile bu tırmanışı cidden güç buluyor. Katharlar'ın ve tedariklerinin şatoya nasıl ulaştığını hayal etmek bile zor. Ancak bir kere ulaştığınızda, şatoyu haçlılara karşı korumak daha basit olsa gerek. Tüm zırhları ve atlarıyla yukarıya çıkmaları mümkün olamazdı.

1240'lı yıllarda, haçlılar tarafından Pireneler'in eteklerine doğru sürüldüklerinde, Katharlar'dan arda kalanlar Montségur'u karargah olarak seçmişler. Üç yüz Kathar'a ve özellikle de önderlerinin yuvası olan şato haçlılar için çok çekici bir ganimet olmalıydı. Fransa kraliçesi Castile'li Blanche, zaptedilmesi hakkında yazdığı yazılarda Montségur'un önemini özellikle vurgulamış ve 'ejderhanın başını kesmek zorundaydık' diye belirtmiş.

Şatonun on ay süren kuşatmasında ilginç bir olay meydana gelmiş. Kuşatmacı ordunun mensubu askerlerden birçoğu, kendilerini nasıl bir sonun beklediğini bile bile Katharlar'ın safına geçmiş. Bu hayret uyandıran ilticaya neden olan şey ne olabilir? Bazı yorumlar, Katharlar'ın örnek davranışlarından etkilenmiş ve derin ruhsal değişimler yaşamış olabileceklerini öne sürüyor.

Gördüğümüz gibi, Katharlar yüz yüze gelecekleri kesin ve eziyetli ölüme yalnızca Stoacı bir anlayışla değil, aynı zamanda tam bir soğukkanlılıkla yürümüşler. Hatta alevler vücutlarını yalamaya

başladığında bile bu tavırlarından ödün vermedikleri söyleniyor. 1970'li yılları anımsayanlarda bu cümleler, Vietnam savaşını protesto etmek için kendini kurban eden Budist rahibinin şok edici görüntülerini belleklerde canlandıracaktır. Alevler tarafından yutulurken, uzun eğitimlerin ve aklın almayacağı bir disiplinin etkisiyle fizik ötesine geçmiş, kusursuz biçimde o Budist oturuşunu sürdürmüştü. Katharlar da ölüme son derece bilinçli bir şekilde hazırlanmış ve hatta hiç bir işkencenin kendilerini inançlarına sırt çevirmek zorunda bırakamayacağı konusunda ant içmiş olmalılar. Acaba onlar da en şiddetli acılara bile katlanabilmek için Budistlere benzer trans teknikleri kullanmış olabilirler mi? Şüphesiz bu, askerlerin çok eski zamanlardan beri öğrenmek istedikleri bir sır.

Ancak öyle olsun veya olmasın, Montségur'un düşüşü, aralarında Kutsal Kase'yi bulmaya çalışan hazine avcısı Naziler de olmak üzere, sonraki nesilleri büyüleyecek daha kalıcı birçok efsanenin doğmasına neden olmuş. Bunlar arasında en dayanıklı olanı ise Kathar Hazineleri efsanesi. Söylenene göre dört Kathar, katliamdan bir gece önce hazineyi kaçırmış. Bu korkusuz kafirler gece yarısında, dağın en sarp yamacından aşağıya doğru halatlarla inerek kaçmayı başarmışlar.

Şatonun kuşatılış tarihi 2 Mart 1244. Bu durumda kuşatmanın ardından, yanarak ölmelerine kadar on beş gün daha içeride kalmalarına neden izin verildiği asla açıklanamamış. Bazı kaynaklarda yamaçtan koşup, aşağıdaki tarlada yanmakta olan ateşe kendileri attıkları belirtiliyor. Bu bekleme süresini kimi dini ritüelleri yerine getirmek amacıyla talep ettiklerini ileri süren kaynaklar da mevcut. Ancak bu sürenin tanınmasının gerçek nedeni muhtemelen hiç kimse bilemeyecek.

Kathar hazineleri rivayeti kesin olarak, girişimci kişilerin spekülasyonu olma izleri taşıyor. Sözü edilen dört kaçağın izlemek zorunda olduğu güzergahın zorlu yapısı göz önünde bulundurulduğunda, torbalar dolusu altını beraberlerinde götürmüş olmaları çok

zor görünüyor. Bazıları yalnızca Kutsal Kase'yi veya dinsel öneme sahip benzer bir nesneyi kaçırdıklarını iddia ediyor. Bazıları ise kaçakların taşıdıkları belgelerin, bilgilerin veya bizzat kendilerinin çok önemli olduğu görüşünde. Belki de otorite sahibi kişilerdi ve hatta belki de İsa'nın efsanevi soyunu devam ettiriyorlardı.

Ancak eğer Kathar Hazinesi gizli bir bilgiden ibaret olsaydı nasıl bir şey olabilirdi? Katharlar gerçekte neye inanıyorlardı? İnanç yapılarını kesin olarak tespit etmek bugün çok güç. Arkalarında çok az yazılı belge bıraktılar ve bu belgelerin büyük kısmının da düşmanlarından, engizisyondan gelen yazışmalar olduğu söyleniyor. Walter Birks ve R.A. Gilbert'in *Montségur Hazinesi* (1987) kitabında bilgece parmak bastıkları gibi, asıl çekim noktası yaşam biçimleri olduğu bilindiği halde varsayılan dini yaklaşımları üzerinde çok fazla duruluyor. Yine de dinin farklı bir dünya görüşü kazandırma gücüne sahip olduğunu biliyoruz ve yaşam biçimlerinin asıl kaynağı tartışmalı kalıyor.

Kathar'lar, ilk olarak onuncu yüzyıl ortalarında Balkanlar'da ortaya çıkan Hıristiyanlık karşıtı Bogomil hareketinin bir filiziydiler. Ancak Bogomil'lerin hareketi, Katharlar ortadan kaldırılana kadar etkili olma fırsatı bulamadı. Daha sonra geniş ölçüde yayıldılar, en azından Konstantinopol'ü etkileyecek kadar güçlendiler ve Ortodoks Hıristiyanlığa karşı bir tehdit olarak görülmeye başlandılar.

Bulgar Bogomilleri eski bir Hıristiyanlık karşıtı kökene dayanıyordu. Düşmanları arasında oldukça renkli bir üne sahiptiler. Örneğin, İngilizce dilindeki 'bugger' (oğlancı) kelimesi Bulgar kelimesinden türetilmiştir ve hem sözcük anlamı, hem de genel algılanış olarak aşağılayıcı bir anlam taşımaktadır. Kanıtlansın ya da kanıtlanmasın, tüm Hıristiyanlık dışı hareketler cinsel sapkınlık içermekle suçlanmıştır.

Bogomiller ve onların Katharlar ve benzeri filizleri düalist ve gnostik bir felsefeye sahiptiler. Onlara göre, dünyadaki yaşam özünde kötülük ve günah doluydu. Özgürleşmenin tek yolu ise

"gnosis" idi. Gnosis, ruhu mükemmelliğe ve tanrı bilgisine yönlendiren, kişisel bir "açığa vurma" eylemiydi. Gnostisizmin kökünün nereye dayandığı konusunda pek çok olasılık mevcut: Antik Yunan felsefesi, Zerdüştlük gibi mistik kültler örnek gösterilebilir. (Daha detaylı bilgiye Yuri Stoyanov'un usta işi eseri olan *Avrupa'nın Saklı Geleneği* (1994) adlı kitabından ulaşılabilir.)

Languedoc'da turistlere eşya satmaya yönelik olarak çalışan dükkanlarda Katharizm üzerine yazılmış yayınlarla karşılaşan kişileri, bu inanışın keskin çizgileri, basit bir söylemi ve dini içeriği olan sulu-göz bir 'modern din' olduğu düşüncesine kapılırlarsa suçlayamayız. Katharlar'ın insan severliğine ve yeniden doğuş, vejetaryenlik gibi 'modern' prensiplerine övgüler düzen düzinelerce kitap ve kitapçık bu dükkanlarda sizi bekliyor. Ancak bu yaklaşım duygusal olarak yanlıştır. Katharlar vejetaryenliği hayvanlara duydukları sevgiden ötürü değil, üremeye karşı nefretleri nedeniyle benimsemişlerdir. Balıkların cinsel olmayan yollarla üredikleri gibi yanlış bir inanca sahip oldukları için, balık yemekten geri durmamışlardır. Buna benzer şekilde, yeniden doğuş inanışları, ölümü 'mutlu son' olarak tanımlamaları çerçevesinde yer almaktadır. Bu da inançları uğruna şehit olmaktan çekinmemeleri sonucunu doğurmuştur. Bu sonla tanıştıklarında, dünya denen aşağılık gözyaşı vadisine tekrar gelmek gibi bir istek söz konusu olmazdı onlar için. Eğer ölümü doğru biçimde yaşamamışlarsa, olması gerektiği gibi olana kadar dünyaya tekrar geleceklerini düşünüyorlardı.

Bazı yorumcular, Katharizm'in tamamen yerel Languedoc kültürünün bir ürünü olduğu iddiasını ortaya atmışlardır. Bu iddia gözle görülür şekilde gerçek dışıdır. Ancak bünyesine yerel unsurların da eklendiği de kabul edilmelidir. Şurası önemli ki, Katharlar'da eşsiz olan bir şey varsa, o da Mary Magdalena'nın İsa'nın karısı, belki de metresi olduğuna ilişkin inanışlarıdır. Ancak bu inanışın tüm Katharlar arasında yayılmasına gerek duyulmamış, yalnızca yüksek mertebeden mensuplar tarafından, bir diğer deyişle mer-

kez halkada yer alanlarca bilinmesi yeterli görülmüştür. Katharlar cinsel ilişkiye ve hatta evliliğe karşı nefret etme derecesinde karşıydılar. Bu nedenle evlenmeleri pek mümkün değildi. Muhtemelen bu düşünce onlara o kadar itici geliyordu ki, yalnızca iman konusunda kendisini gerçekten kanıtlamış kişilere bu hak tanınıyordu.

Katharlar sık sık dini anlamda çelişkili, güç durumlara düşmüşlerdir. Bir taraftan, kutsal kitaplara ulaşılmasını gayretli biçimde engellemeye çalışan Katolik geleneğinin aksine, mensuplarını kendi iyilikleri için İncil okumaya teşvik ederken, diğer taraftan da kendi inanç sistemleriyle uyumlu olmalarını sağlamak için İncil'de geçen birçok olayı kendi yorumlarıyla tahrif ederek yazmaktan geri durmamışlardır. Bu tahrifatın en önemli örneklerinden birisi çarmıha gerilme olayı üzerinde yapılandır. Burada, çarmıha gerilen İsa'nın bedeni olmayan, sadece ruhtan ibaret bir varlık olduğunu ortaya atmışlardır. Böyle bir yorumu ortaya atmak için İncil'de hiç bir kanıt bulunmamasına karşın, insan bedeninden tiksinti duydukları için bu alternatif İsa'yı yaratmayı tercih etmişlerdir. Fiziksel bir İsa onlar için inanılması mümkün olmayan bir şeydi.

Bu durumda, İsa ve Mary Magdalena'nın cinsel ilişki kurmuş olması inancının, Katharlar için hoşa giden bir tarafı olduğunu düşünmek güç. Bu evliliği, veya ilişkiyi açıklayabilmek için birçok farklı dini gerekçe öne sürmüşlerdir. Eğer olayı tamamen inkar etme şansları olduğunu düşünselerdi, bu şekilde gerekçeler bulma zahmetine girmezlerdi. Bu nokta bizi, Languedoc'ta o dönemde İsa-Mary Magdalena ilişkisinin yaygın olarak kabul edildiği düşüncesine götürüyor. Bu yalnızca sıradan insanların sorgusuz sualsiz inandığı bir şey değil, aynı zamanda bölgedeki Hıristiyanlık düşüncesinin merkezinde yer alan bir kabuldü. İnkar edilemiyordu ve hatta kabul edilmesi gerekiyordu. Yuri Stoyanov şöyle yazıyor:

> "Mary Magdalena'nın İsa'nın karısı veya metresi olduğu öğretisi Bogomil doktrininde karşılığı bulunmayan, Katharlar'a özgü bir gelenek gibi görünmektedir."

Mary Magdalena o dönemde - ve hâlâ - Provence'ta, yani yaşadığına inanılan bölgede, nadir görülen ölçüde popüler bir azize olmasına karşın, geleneksel Hıristiyanlık öğretisinin dışında kalan inançların merkezinde yer alma özelliğine Languedoc'ta kavuşuyor. Ayrıca yine Languedoc'ta bu inanç sistemlerinin, büyük hırsların, güvenilmez söylentilerin ve karanlık sırların filizlenmesine yol açtığını da keşfetmemiz gerekecekti.

İsa ile Mary Magdalena'nın aşk ilişkisi içerisinde olduğu düşüncesinin aynı zamanda, dördüncü yüzyılda Mısır'da saklanmış olan Nag Hammadi İncillerinde de yer aldığını görüyoruz. Languedoc'luların büyük benzerlik taşıyan inançlarının buradan veya benzer bir kaynaktan gelmesi mümkün olabilir miydi? Bazı araştırmacılar ve özellikle de Marjorie Malvern, güney Fransa'da hüküm süren Mary Magdalena kültünün, erken dönem gnostik fikirleri taşıdığı görüşündeler. Gerçeğin bu olabileceği yolunda bazı kanıtlar da yok değil.

1330'lu yıllarda Strasbourg 'da, "Rahibe Catherine" (Schwester Katrei) adında bir kitapçık yayımlanmış. Kitapçığın Alman gizemci Mesiter Eckhart tarafından hazırladığı söylense de, araştırmacılar gerçek yazarın, Eckhart'ın bayan yandaşlarından birisi olduğu görüşünde birleşiyorlar. Kitapçıkta "Rahibe Catherine" ile günah çıkarttığı papaz arasında geçen, bir kadının dini deneyimleri hakkındaki bir dizi karşılıklı konuşmaya yer veriliyor. Konuşmalar birçok geleneksel dini yaklaşım içeriyor olmakla birlikte, aynı zamanda pek o kadar geleneksel olmayan konulara da değiniyor. Örneğin; "Tanrı Evrensel Ana'dır" tespitinde bulunuyor. Ayrıca, Kathar ve kadın şarkıları söyleyen gezgin ozanlar (minnesinger) söylemlerinden esinlendiğine dair izler taşıyor.

Bu sıra dışı ve dobra dobra kitapçık Magdalena ile gezgin ozanların ilahi kadın karakteri arasında bağlantı kuruyor. Daha heyecan verici olan ise, Mary Magdalena hakkında yalnızca Nag Hammadi İncillerinde geçen düşünceler barındırması nedeniyle

konunun uzmanlarını durup düşünmeye sevk etmesi. Aziz Peter'den üstün olarak tanımlanıyor ve bu üstünlük İsa'yı daha derinden anlamış olmasına bağlanıyor. Magdalena ile Peter arasındaki gerilime de aynı şekilde yer verilmiş. Ayrıca, Nag Hammadi metinlerinde anlatılan bazı olaylar Rahibe Catherine kitapçığında da geçiyor.

Pennsylvania üniversitesinden Profesör Barbara Newman, broşürün içeriğinin ortaya koyduğu kuramsal çelişkinin altını çiziyor: "Rahibe Catherine'de bu tip motiflerin kullanılması, tarihin nakledilmesi ile ilgili mevcut bilgilerimiz konusunda çetrefilli bir problemin ortaya çıkmasına neden oluyor. Eğer gerçekse, hayret verici bir durum." Broşürün on dördüncü yüzyılda yaşamış olan yazarı, nasıl olup da yirminci yüzyıla kadar ortaya çıkartılamamış belgelerde yer alan içeriği kullanmış olabilir? Broşürde Katharlar'ın ve gezgin ozanların öneminin ortaya koyulması rastlantı olamaz. Buradan, Mary Magdalena ve Gnostik İncillerle ilgili bilgilerin Katharlar ve gezgin ozanlar aracılığıyla iletildiği çıkarımı kolayca yapılabiliyor. Sırlar belki de yalnızca Nag Hammadi İncilerinde değil, henüz açığa çıkartılamamış eşit değerde başka benzer belgelerde de yer alıyordu.

Güney Fransa'da, İsa ile Mary Magdalena'nın ilişkisinin cinsel bir boyut taşıdığı hakkında hâlâ devam eden bir inanışın var olması ilginç. John Saul'ün yayınlanmayan araştırması, bölge edebiyatının on yedinci yüzyıla kadarki kısmında bu yönde bir bütünlüğün bulunduğu konusunda birçok gösterge ortaya koymuş durumda. Özellikle Nostradamus'un oğlu César'ın Toulouse'da yayınlamış eseri gibi, Sion Manastırı'yla bağlantılı olarak anılan kişilerin eserlerinde bu olgu oldukça hakim.

Provence'ta, Magdalena kültüyle bağlantılı merkezlerin genellikle Vaftizci John'la da bağlantılı olduğunu görmüştük. Katharlar'ın Magdalalı'ya büyük saygı duyduğunu bildiğimize göre, belki aynı hürmeti Vaftizci'ye de gösteriyordu diye düşünebiliriz. An-

cak Katharlar'ın bu adamdan pek hoşlanmadığını ve hatta onu "iblis gibi" kelimeleriyle tanımladığını görüyoruz. Bu eğilim doğrudan Bogomiller'den gelmektedir. Bazı Bogomiller John'ı "deccalliğin öncüsü" şeklinde anıyordu .

Katharlar'dan günümüze kalan kutsal metinlerden bir tanesi 'John'ın Kitabı' olarak tanınıyor (*Liber Secretum* ismiyle de anılıyor). Bu kitap İncil'in gnostik bir versiyonu ve İncil'dekinden hayli farklı bir John betimlemesi sunuyor. İçeriğinin büyük kısmı kilise tarafından kabul gören İncil ile tamamen aynı olmakla birlikte, geleneksel yaklaşımda "sevgili havari" olarak tanınan John hakkında ilave açıklamalar yapıyor. Bu açıklamalar, Katharlar'ın genel teolojisi ile bağlantılı düalist-gnostik fikirler içeriyor.

Bu kitapta, İsa havarilerine Vaftizci John'ın aslında şeytanın (maddi dünyanın efendisinin) elçisi olduğunu ve kendisinin kurtuluşu sağlamak görevini engellemek üzere gönderildiğini söylüyor. Özgün olarak Bogomil metinlerine ait olan bu sözler tüm Bogomiller ve tüm Katharlar tarafından kabul edilmiyordu. Birçok Kathar mezhebi, John hakkında kilisenin yaklaşımına çok daha yakın görüşler savunuyordu. Hatta Bogomiller'in, geleneksel Vaftizci John yortusu olan 24 Haziran'da dini ayinler düzenlediklerine dair bulgular bile mevcut.

Yalnız, kesin olan bir şey varsa, o da Katharlar'ın John İncili'ne özel önem vermiş olmasıdır. Bu İncil uzmanlar tarafından genel olarak, Yeni Ahit'in en gnostik İncili olarak kabul edilmektedir. (Gizemci çevrelerde, Katharlar'ın bugün ortadan kaybolmuş olan farklı bir John İncili versiyonuna sahip oldukları söylentisi uzun zamandır devam etmektedir. Birçok gizemci de Montségur şatosunu çevreleyen bölgeyi inceleyerek bu sır İncil'i bulmak istemiş, ama başarı kaydedememiştir.

Açıktır ki Katharlar Vaftizci John hakkında standart dışı, veya en azından muğlak fikirler taşıyorlardı. Peki inanç sistemlerinde iyi İsa-şeytan John mücadelesine dair bir şeyler var mıydı? Çoğu yo-

rumcunun öne sürdüğü gibi, belki bu ölçüde değil, ama bu iki tarihsel kişilik arasındaki ilişki Kathar geleneğinde, çoğu Hıristiyan'ın inanmaya yöneltildiği biçimde kesin çizgiler de taşımıyordu. Kathar doktrini düalist felsefesini belki de en basit şekilde açığa vurmuştu: ikilinin bir tarafı iyi, bir tarafı ise kötüydü. Ancak bu kabul edildiğinde düalist felsefenin mantığından yola çıkılarak, ikisinin birbirinin zıttı, ama birbirine eşit olduğu sonucuna varılabilir. Bu durumda Katharlar'ın onları rakip olarak düşündüğü ortaya çıkar ki, bu Hıristiyanlık için hiç de geleneksel bir yaklaşım değildir. Languedoc bölgesinde John'ın İsa'nın misyonunu desteklemesi üzerine duyulan sinir bozucu şüpheler uzun süre önce çıkmış gibi görünüyor. Öyleyse Katharlar inanışında, Mary Magdalena ile İsa konusunda olduğu gibi, John ile İsa'nın ilişkisi de köklü içimde kilisenin kabul ettiği çerçevenin dışında kalmaktadır.

Yüzeysel olarak bakıldığında, John'ın geleneksel dine aykırı hareketler için taşıdığı önemin kanıtlanmasında Kathar örneğinin ele alınması hayal kırıklığı yaratıyor izlenimi doğuyor. Ancak bu ilişkiyi akla getirmekten daha ötesini de yapan önemli bir tarihsel örgüt bulunuyor. Bu elbette, açıklanamaz biçimde Vaftizci John'a büyük bir düşkünlük sergilemiş olan Tapınak Şövalyeleri tarikatıdır. Tıpkı Katharlar'a yönelik Albigensian seferinin yol açtığı travmanın Languedoc'da bu gün bile gözle görülür izler bırakmış olması gibi, bu esrarengiz şövalyelerin inşa ettiği kalelerden bazıları hala bölgenin nispeten ücra köşelerinde, pusun içinde kendini gösteriyor.

Şövalyeler tarikatı artık tüm Umberto Eco okuyucularının bilgi sahibi olduğu bir ezoterik klişe haline geldi. Çoğu tarihçi, tarikatın taşıdığı sırrın önemini küçümseyen iddiaları reddetmekten hiç çekinmeyecektir. Gördük ki, Sion Manastırı ile ilgili tüm efsanelerde de bu savaşçı rahiplere bir yer ayrılıyor. Bu nedenle tarikat, araştırmamızda merkezinde yer alan unsurlardan birisi oldu.

Tarikatın Avrupa kıtasında yer alan mülklerinin üçte biri bir zamanlar Languedoc'taymış. Bu mülklerin kalıntıları bugün artık sa-

dece bölgenin vahşi güzelliğine tamamlama özelliğine sahip. En etkileyici yerel efsanelerden birisinde, 13 Ekim tarihinin Cuma gününe (haçlı ordusunun ani ve acımasız saldırısının gerçekleştiği gün) denk gelmesi durumunda bu harabelerde tuhaf ışıkların ortaya çıktığı ve karanlık siluetlerin yıkıntılarda dolaştığı anlatılıyor. Gerçi bölgede bulunduğumuz sürede gelip geçen Cuma günlerinde, vahşi domuzların ürkütücü seslerinin dışında bir şey duymadık, ama bu efsane tarikatın yerel söylencede ne denli yer edindiğini gösteriyor.

Şövalyeler halkın belleğinde yaşamaya devam etmiş ve belleklerdeki yerleri kesinlikle olumsuz değil. İçinde bulunduğumuz yüzyılda bile bunun örneklerini görebiliyoruz: Languedoc'un kuzey bölümünde yer alan Aveyron'dan çıkmış olan ünlü opera sanatçısı Emma Calvé biyografisinde, çok hoş bir görüntüye veya zekaya sahip delikanlılar için yerel halkın hala "tarikatın soyundan geliyor" dediğini yazıyor.

Tapınak Şövalyeleri ile ilgili önemli olaylar zinciri son derece basit. Resmi olarak, 1118 yılında, Fransız asilzadesi Hugues de Payens tarafından, kutsal toprakları ziyaret eden hacıları yol boyunca korumak amacıyla "Süleyman Tapınağı'nın Yoksul Şövalyeleri Tarikatı" adı altında kurulmuş. Kuruluşun ardından geçen ilk dokuz yıllık sürede, tarikatta sadece dokuz şövalye yer alıyormuş. Daha sonra dışa açılma kararı almışlar ve kısa sürede, yalnızca Orta Doğu'da değil, aynı zamanda Avrupa'da da hesaba katılması gereken bir güç haline dönüşmüşler.

Tarikatın gücünü kabul ettirmesinin ardından, Huguens de Payens bir Avrupa seyahatine çıkmış ve soylulardan, krallıklardan Şövalyeler için toprak ve para ricasında bulunmuş. İngiltere'ye 1129 yılında ayak basmış ve aynı yıl ülkede, bugün Londra Holborn yeraltı istasyonu olan noktada tarikatın ilk mülkünü inşa ettirmiş.

Tüm başka rahipler gibi Şövalyeler de yoksul kalmak, bekaretini korumak ve itaat etmek üzere yemin etmişlerdi. Ancak hepimiz gibi onlar da dünyada yaşıyorlardı. Kılıçlarını gerektiğinde İsa düş-

manlarına karşı kullanmaya ant içmişlerdi. Sonuçta "Şövalyeler" imgesi ayrılmaz biçimde, kafirleri Kudüs'ten kovmak ve kentin ilelebet Hıristiyan kalmasını sağlamak üzere kılıç kuşanmış olan haçlılarla birleşti.

1128 yılında Troyes kent konseyi, Tapınak Şövalyeleri'ni bir dini ve askeri kuruluş olarak resmen tanıdı. Bu hamlenin atılmasına önderlik eden kişi, daha sonra kilise tarafından aziz ilan edilen, Cistercian mezhebinin başında yer alan Clairvaux'lu Bernard idi. Ancak bu adam hakkında Bamber Gascoigne şunları yazıyor:

> "Yırtıcı ve ayartıcı bir kişiydi. Düşmanlarını alt etmek amacıyla namusluca olduğu ileri sürülemeyecek yöntemler uygulamaktan kaçınmayan, çapraşık işleri olan bir politikacıydı."

Tapınak Şövalyeleri'nin tüzüğü bizzat Bernard tarafından, Cistercian'ların tüzüğü temel alınarak yazılmıştır. 1139 yılında, o andan itibaren Tapınak Şövalyeleri'nin yalnızca papalığa karşı sorumlu olduğunu ilan eden Papa II. Innocent de Bernard'ın himaye ettiği kişilerden birisiydi. İnceleme yapma fırsatı bulanlar, birbirine paralel olarak gelişme göstermiş olan Tapınakçılar ile Cistercian mezhebi arasında birçok koordinasyona rastlayacaktır. Örneğin, Hugues de Payens'in efendisi olan Champagne kontu, Clairvaux'daki topraklarını Bernard'a bağışlamış ve Bernard da orada kendi manastır imparatorluğunu kurmuştur. Daha da dikkat çekici olanı ise, tarikatın dokuz kurucu şövalyesinden birisi olan André de Montbard'ın, Bernard'ın amcası olmasıdır. Hıristiyanlık dünyasında ipleri ellerine geçirmek üzere, Tapınakçılarla Cistercian mensuplarının planlı bir şekilde, birlikte hareket ettikleri hep iddialar arasında yer almıştır. Ancak böyle bir plan var idiyse de, asla başarılı olamadı.

Avrupa'daki nüfuzlarının doruğuna ulaştıkları dönemle ilgili olarak ne söylersek söyleyelim, Şövalyeler'in o zamanki saygınlığını ve mali gücünü abartmış olmayız. Kıtada, onlara ait bir tapınağın bulunmadığı hiç bir önemli uygarlık merkezi yoktu. İngiltere'de hâ-

lâ kullanılan, Londra'daki *Temple Fortune* (Fortune Tapınağı), *Temple Bar* (Bar Tapınağı) ile Bristol'deki *Temple Meads* (Meads Tapınağı) yer isimleri örnek gösterilebilir. Ancak imparatorlukları büyüdükçe kibirleri de bu büyümeye eşlik etti. Bunun sonucunda, hem dünyevi yaşamı, hem de dini yaşamı yönlendiren yönetici sınıflarıyla ilişkilerinin bozulmaya başladığını görüyoruz.

Tarikatın zenginliği bir oranda kendi kurallarından birisine dayanıyordu: tüm yeni üyeler mülklerini tarikata devretmek zorundaydılar. Ayrıca birçok kralın, soylunun hibe ettiği toprak ve para da servetlerine önemli bir katkı yapmıştı. Etkileyici mali zekalarının da etkisiyle hazineleri kısa sürede dolup taşmaya başlamıştı. Dünyanın ilk uluslararası bankerleri "Tapınakçı"lardır. Diğer bankerlerin kredi faizleri onlar tarafından belirleniyordu. Bu, kendilerini başlıca güç haline getirmek amacı doğrultusunda gidilen emin bir yoldu. Halkın yoksulluğu devam ediyor olsa bile, az bir zaman içinde "Yoksul Şövalyeler" gibi unvanları yalana dönüştü.

Çarpıcı zenginliklerinin yanı sıra, Şövalyelerin savaştaki cesaretleri ve becerileri de şöhret konusuydu. Cesaretleri zaman zaman deliliğe varıyordu. Örgütlerinin savaşçı yapısını öne çıkarmak ve korumak için özel kuralar koymuşlardı. Örneğin, vuruşma sırasında düşman üç kat daha fazla sayıda olmadığı sürece geriye çekilmeleri yasaktı. Geri çekilmelerine mazeret olabilecek sayısal azınlıkta kalmaları durumunda bile, kumandanlarının emri olmadan bunu yapamazlardı. O dönemin "özel kuvvetleri" idiler. İman -ve paradolu seçkin şövalyeler.

Uğrunda en büyük çabaları göstermiş olmalarına karşın, 1291 yılında Hıristiyanlara ait son bölge olan Acre de düşene kadar, kutsal topraklar parça parça Müslümanların eline geçti. Tapınak Şövalyeleri için Avrupa'ya dönüp kutsal toprakları yeniden fethetmek üzerine planlar üretmekten başka yapacak bir şey kalmamıştı. Ancak başka haçlı seferlerinin de düzenlenmesi için, bu seferlerin finansörleri olan krallarda pek istek kalmamıştı. Tarikatın varoluş ne-

deni ortadan kalkıyordu. İşsiz kalmış, ama hâlâ zengin ve kibirli olan Şövalyelere yönelik büyük tepkiler oluşmaya başladı. Çünkü vergi ödemiyorlardı ve Papa'dan başka hiç kimseye bağlı çalışmıyorlardı.

Böylece, 1307 yılında tarikatın kaçınılmaz çöküşü geldi çattı. Adamakıllı güçlenmiş olan Fransa kralı dördüncü Philip (Dürüst Philip), Tapınak Şövalyeleri'nin yıkma girişimini organize etmeye başladı. Philip'in bir şekilde yanına çekmeyi başardığı Papa da bu plana göz yumuyordu. Kralın aristokrat temsilcilerine gizli emirler iletildi ve Şövalyeler 13 Ekim 1307 günü, sarıldı ve tutuklandı. Daha sonra işkencelerden geçirildiler ve yakıldılar.

Bu öykü, standart tarih çalışmalarında genel kabul gören bir anlatımdır. Bu öyküyü duyan bir kişi, tüm tarikatın çok uzun süre önce korkunç bir yok oluşla tanıştığı ve Şövalyelerin dünyayı sonsuza dek terk ettiği düşüncesine kapılıyor. Ancak gerçek kesinlikle bu değil.

Öncelikle, tarikat mensuplarının pek azının öldürüldüğünü, diğerlerinin ise sorgudan, yani işkenceden geçirildiğini belirtelim. Ölenlerin sayısı oran olarak düşüktü. Tabii bu arada, büyük üstatları Jacques de Molay, Pariste'ki Notre Dame katedralinin gölgesinde, Ile de la Cité'de ölene dek yavaş yavaş kızartıldı. Sayısı binlerce olan diğerleri arasından yalnızca günahkarlığını itiraf etmeye yanaşmayanlar ve itiraflarından sonradan cayanlar ölüme gönderildi. Fakat kızgın demirle dağlama ve parmak ezme aletiyle kemiklerini un ufak etme gibi yöntemler aracılığıyla derlenen itiraflar ne kadar gerçek olabilir ki? Asıl önemli olan soru da, neyi itiraf etmelerinin istendiğidir.

Şövalyelerin itirafname kayıtları, en azından şunu söyleyebiliriz ki, oldukça renkli bir içeriğe sahip. Bir kediye taptıkları, şövalyelik görevleri arasında eşcinsel alemlere katılmanın da olduğu, veya Baphomet adında bir şeytana ve kesik bir başa ayin düzenledikleri yönünde itiraflar okuduk. Ayrıca bir ayinin başlangıcında haçı

ayaklar altında ezdikleri ve üzerine tükürdükleri ileri sürülüyordu. Elbette tüm bu itiraflar, Şövalyelerin kendilerini İsa'ya adamış olduklarını veya Hıristiyan ideallerini destekledikleri düşüncelerinin saçma olduğunu göstermek için yaptırılıyordu. İşkenceler devam ettikçe tarikatın sapkınlıkları daha da artıyordu.

Dişini sıkamayan ve işkencecilerin hazırladığı itirafları üstlenmek zorunda kalan kurbanların sayısının yüksek olması hiç şaşırtıcı değil. Ancak bu noktada, öykü ilk anda göze çarpandan daha fazla şey içeriyor. Bir tarafta, Tapınakçılara karşı yöneltilen suçlamaların tamamının, zenginliklerini kıskanan ve güçlerinden rahatsız olan kişilerce uydurulduğu düşüncesi var. Bu suçlamaların, tarikatın zenginliklerine el koyarak içinde bulunduğu olumsuz ekonomik durumdan kurtulabilecek Fransa kralı için iyi bir saldırı bahanesi oluşturmuş olduğu ileri sürülüyor. Diğer tarafta ise, suçlamalar tamı tamına doğru olmasa bile, Tapınakçıların esrarengiz ve belki de karanlık bir şeylerle haşır neşir olduğunu gösteren kanıtlar bulunuyor. Bu iki bakış açısı aslında birbiriyle çelişmiyor.

Tapınak Şövalyeleri'ne yöneltilmiş olan suçlamalar ve Şövalyelerin itirafları üzerine çok şeyler yazıldı. Gerçekten itiraf ettikleri fiilleri işlemişler miydi, yoksa Engizisyon cellatları, önceden hazırlanmış itiraflar kabul edilene dek onlara işkence mi uygulamıştı? (Örneğin, bazı şövalyeler, kendilerine İsa'nın "sahte peygamber" olduğunun söylendiği yönünde tanıklık etmişler.) Bu iki seçenekten hangisinin doğru olduğuna kesin olarak karar vermek olası değil.

Her şeye karşın, itiraflardan birisinin üzerinde durulması gerekiyor. Bu Fulk de Tryes'in itirafı. Kendisine bir haç gösterildiğini ve "buna fazla bağlanma, çünkü tarihi henüz çok yeni" dendiğini belirtmiş. O dönemde tarih öğreniminin mevcut olmadığını düşünürsek, bu gizemli cümle bir Engizisyoncu tarafından uydurulmuş izlenimini uyandırmıyor.

Sion Manastırı örgütü açık açık, Tapınak Şövalyeleri'nin kuruluşunun arkasında yatan güç olduğunu iddia ediyor. Eğer bu iddi-

ları gerçekse, tarihin en iyi gizlenmiş sırlarından birisi olduğu kesin. 1188 yılında hizipleşme sonucu ayrılıp farklı yollara sapmalarına kadar bu iki örgütün birbirinden ayrı olmadığı söyleniyor. Eğer gerçek bu değilse, Tapınak Şövalyeleri'nin kuruluşu üzerinde bir entrikanın varlığından söz edilebilir. Sağduyuyla bakıldığında, yalnızca dokuz şövalyenin, kutsal toprakları ziyaret eden tüm hacıları koruyabileceği ve onlara barınak sağlayabileceği, üstelik bunu dokuz yıl süreyle devam ettirebileceği akla yatkın görünmüyor. Dahası, bu işe gerçekten girişmiş olduklarını gösteren kanıtlar pek azdır. Derken, kısa süre içinde kendilerini Avrupa'nın şımartılmış sevgilileri olarak buluyorlar. Normal karşılanabilecek düzeyin çok üzerinde onur ve imtiyazla tanışıyorlar. Örneğin, Kudüs'teki, önceden cami olan kraliyet mülkünün ek binasının tamamı onlara bağışlanıyor. Bu binanın yanlış biçimde, Tapınakçıların ismini aldığı Süleyman Tapınağı'nın temellerinin üzerine inşa edildiği söylenmişti.

Kuruluşlarıyla ilgili bir diğer efsane de, tarikatın 1118 yılından daha önce de faal olduğuna dair kanıtlara dayandırılıyor. Bu durumda tarihin neden yanlış aktarıldığı sorusunun yanıtı karanlıkta kalıyor. Birçok yorumcu, ortaya çıkmalarıyla ilgili ilk belgenin – bu belge William of Tyre tarafından, kuruluşun gerçekleştiği tarihten elli yıl sonra yazılmıştır- yazılış amacının bir şeyleri örtbas etmek olduğunu düşünüyor . (William Tapınakçılara karşı derin bir düşmanlık beslemekle birlikte, öyküyü nasıl duymuşsa o şekilde nakletmiş gibi görünüyor.) Ama bu varsayımın kabul edilmesi durumunda da, neyin örtbas edilmeye çalışıldığı sorusu yanıtsız kalıyor.

Huguens de Payens ve dokuz yoldaşının tamamı ya Champagne, ya da Languedoc kökenliydi. Provence kontu da aralarındaydı. Kutsal topraklara, kafalarında bir amaç belirleyerek gitmiş oldukları çok açık. Belki de, söylendiği gibi Ahit Sandığı'nı veya başka hazineleri, ya da Sandık'a ulaşmalarına yarayacak dokümanları bulmayı amaçlıyorlardı. Belki, insanların ve zenginliklerinin sırlarına ermelerini sağlayacak gizli bir bilginin peşindeydiler. Christopher

Knight ve Robert Lumas, *Hiram Anahtarı* adlı kitaplarında Tapınakçıların, Ölü Deniz Belgeleri ile aynı kaynaktan bazı gizli belgeler arayıp bulduklarını ileri sürüyorlar. Ancak bu iddia ilgi çekici olsa da, ikna edici kanıtlar ortaya koyamıyorlar. Ayrıca ileride göreceğimiz gibi, Ölü Deniz Belgeleri'nin kaynağının ne olduğu konusu da yanlışlıklar ve efsanelerle doludur. Yine de, Şövalyeler'in yolculuklarında Araplardan ve başkalarından bazı bilgiler edinmeye çalıştıklarına dair kanıtlar bulunmaktadır.

Tapınakçıların bizim için en ilgi çekici yanlarından birisi, Vaftizci John'a gösterdikleri sıradışı ilgi olmuştur. John sanki onlar için en üstün mertebedeki azizdir. Bir zamanlar Tapınakçılarla aynı örgüt olduğu öne sürülen Sion Manastırı ise büyük üstatlarını John adıyla çağırıyor ve belki de Vaftizci John'a atıfta bulunuyordu. Standart tarih anlatımlarından yola çıkılarak Tapınakçıların bu saygısının nedenini anlayabilmek hemen hemen imkansız. Klasik açıklama, John'ın onlar için özel olmasının, İsa'nın öğretmeni olmasından kaynaklandığı şeklinde. Bazı yorumcular ise, Şövalyeler'in tapındıkları iddia edilen kesik başın, John'ın başı olduğunu düşünüyor. Ancak bu şekilde, bir toteme tapınma varsa, tarikatın sıradan Hıristiyan şövalyelerden oldukça farklı bir inanca sahip olduğunu kabul etmek zorunlu hale geliyor.

Aslında tarikatın görünüşte klasik dinle ilgili olan çoğu sembolik öğeleri özel John anlatımlarıdır. Örneğin Tanrı'nın Kuzusu, Şövalyeler'in en önemli imgelerinden birisiydi. Çoğu Hıristiyan bu sembolün İsa'yı ifade ettiğine inanır. Vaftizci John'ın İsa için, "Tanrının Kuzusu'nu selamlayın" dediği söylenir. Ancak İngiltere-West Country gibi birçok bölgede bu sembol bizzat John'ı simgelemektedir. Tapınakçılar da bu sembole, bu bakış açısıyla önem veriyor gibi görünüyorlar. Tanrının Kuzusu sembolü, tarikatın güney Fransa'daki kolunda resmi mühürlerden birisi haline gelmişti.

Bilgin rahip Lambert de St. Omer'in yazılarında, tapınakçıların Vaftizci'ye verdikleri önemin kendileri için en yüce olan azize hür-

met göstermekten öte bir anlam taşıdığını, arka planda çok daha esaslı bir şeylerin saklı olduğunu ortaya koyan bir ipucu bulunuyor. Godefroi de St. Omer olarak tanınan Lambert, tarikatı kurduğu belirtilen ilk dokuz şövalyeden birisiydi ve Hugues de Payens'in ardından örgütün ikinci adamıydı. *Hiram Anahtarı*'nda Christopher Knight ve Robert Lomas, Lambert'in kitabında yer alan "cennet Kudüs" anlatımını aktarıyorlar ve kitap hakkında şunları söylüyorlar:

> " ... kurucusunun (eşsiz Kudüs'ün) Vaftizci John olduğunu net olarak ortaya koymaktadır. Hıristiyanlık inancını temsil ettiği söylenen bu belgede İsa'dan hiç bir şekilde bahsedilmemektedir."

Leonardo'nun resimlerinde yer alan sembolizmde olduğu gibi, bir kez daha Vaftizci John'ın kendine has bir öneme sahip olduğu düşüncesi akla geliyor. Sanki onun önemi İsa'nın habercisi olmasından kaynaklanmıyor.

Tapınakçılara yönelik kitlesel tutuklamaların iki yıl ardından mahkemeler hâlâ sürerken, önceden tarikatın sadık bir destekçisi olan Katalan hayalci ve gizemci Ramon Lull (1232-1316), mahkemelerin "Aziz Peter'in gemisini tehlikeye attığını" yazmış ve şunları eklemiştir:

"Hıristiyanlar arasında birçok sır gizlenmiyor olabilir. Tapınakçıların itiraflarında olduğu gibi, bu sırlardan birisi inanılmaz sonuçlara yol açabilir... herkese duyurulan ve ilan edilen böyle bir rezalet Aziz Peter'in gemisini tehlikeye atabilir."

Sanki Lull, yalnızca mahkemelerde ortaya atılan suçlamalar sonucunda Tapınakçılarla ilgili olarak ortaya çıkacak ve kiliseyi tehlikeye atacak gerçeklere değil, benzer öneme sahip başka gizlere de dikkat çekiyor. Engizisyonun ileri sürdüğü suçlamaların doğruluğunu kabul ediyormuş gibi görünüyor. Tabi o sırada bu suçlamaları sorgulamanın kendisi için çeşitli sakıncalar doğurabileceğini de unutmamak gerekir.

Bir zamanlar Avrupa'daki en yoğun Tapınak Şövalyeleri tarikatı varlığına ev sahipliği yapmış olan Languedoc bölgesi, örgütle ilgili gerçekler hakkında ipuçları barındırıyor olabilir mi? Aradan bu kadar uzun bir süre geçmiş olmasına karşın, bu bölge kökü çok eskilerde bir toplumsal hafızaya ve sağlıklı bir ret kültürüne sahip.

Görmüş olduğumuz gibi, Katharlar ve Tapınakçılar bu bölgede aynı dönemde var oldular. Ancak genel olarak, bölgede oldukça büyük etki sahibi olan bu grupların birbirine zıt kutuplarda yer aldığı anlayışı hakimdir. Tapınakçıların simgelemekte kullanılan beyaz zemin üzerindeki kızıl haç, aslında haçlıların tipik sembollerinden birisidir. Oysa, tapınakçıların aktif destek vermeseler bile, dağlardaki "kafirlere" karşı en azından sempatik bir yaklaşım içerisinde olduklarını gösteren birçok delil bulunmaktadır. Dahası, Şövalyeler'in Albigensian seferine katılmadıkları gerçeği su götürmez biçimde ortadadır. Herkesçe kabul edildiği gibi, tarikatın ilgisi o dönemde kutsal topraklardan epey uzaklardaydı. Örgütün birçok mensubu da Katharlar ile aynı ailelerden geliyordu. Yine de bu nedenlerden hiç birisinin neden Kathar avında yer almadıkları sorusuna tam bir yanıt verememektedir.

Peki Tapınak Şövalyeleri tarikatının gerçek ilgi alanları ve niyetleri nelerdi? İddia edildiği gibi yalnızca savaşçı rahipler miydiler, yoksa gizli, esrarengiz sırlar taşıyan başka bir planları mı vardı?

BEŞİNCİ KISIM

KUTSAL KASE'NİN MUHAFIZLARI

Tapınak Şövalyeleri hakkındaki standart akademik yaklaşım, onlarla ilgili okültist yakıştırmaların saçma olduğunu ileri sürmektedir. Çoğu tarihçi onların sadece savaşçı rahipler olduğunu, ezoterik içerikli bir hareketin içerisinde yer aldıkları görüşünün ancak derin bir hayal gücünün veya itinasız araştırmaların sonucunda ortaya çıkabileceğini ileri sürüyor. Bu yaklaşım bir uzlaşma olduğu için, tarikatın yok sayılan bu yönüyle ilgilenen tarihçiler, akademik fonlardan yararlanma haklarını ve itibarlarını kaybetme korkusuyla bu ilgilerini gizleyebiliyorlar. Bu nedenle, tarikatın bu yönünü deşen araştırmalardan ya kaçınılıyor, ya da böyle bir araştırmaya girişilmişse sonuçları asla yayınlanmıyor. (Tapınakçıların ezoterik yününün önem taşıdığını kabul eden,ancak bu düşüncelerini ilan etmekten kaçınan çok sayıda itibarlı tarihçi tanıyoruz.)

Bu tutum, önemi tartışılamayacak eski tarikat merkezlerinin araştırılması konusunun ihmal edilmesi sonucunu doğurmuştur. Gördük ki, özellikle bir bölge bu tutumdan en büyük payı almış ve şaşılacak derecede ihmal edilmiştir. Bu, bizim özel ilgi gösterdiğimiz Languedoc-Roussillon bölgesidir. Bu bölge, Tapınakçıların kutsal topraklar dışında kalan yurdu olma özelliğini taşıyor. Avrupa kıtası üzerindeki tüm Tapınak kalelerinin ve loncalarının yüzde otuzu bu küçük bölgeye sıkışmış durumdadır. Oysa Languedoc'da ancak önemsenmeyecek miktarda arkeolojik çalışma gerçekleştirilmiştir. Kilit öneme sahip bazı merkezler üzerinde ise hiç bir araştırma yapılmamıştır.

Neyse ki, resmi kurumlara bağlı araştırmacıların bu ihmalkarlığı, şövalyelere büyük ilgi duyan birçok bağımsız araştırmacının hevesi sayesinde bir düzeyde dengelenmiştir. Yerel halkın Tapınakçılara ait kalıntıları korumayı görev olarak benimsermiş olması da araştırmaların yapılabilmesine önemli katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, Espéraza'da bulunan ve Georges Kiess tarafından idare edilen, Tapınakçılar Üzerine Çalışmalar ve Araştırmalar Merkezi gibi amatör (uzmanlık düzeyleri anlamında değil, hiç bir fondan faydalanmamaları anlamında amatör) araştırma kuruluşları da, akademisyenleri utandıracak çalışmalara imza atıyorlar. Bu hevesli ve coşkulu insanlar tarafından, hem merkezlerin, hem de yerel arşivlerde el değmemiş şekilde ilgi bekleyen çok sayıda belgenin incelenesi sonucunda ortaya koyulan bulguların kalitesi ve niceliği gerçekten etkileyici. Üstelik bu başarılar, umursamaz arşivcilerin ve profesyonel tarihçilerin aksiliklerine ve engelleme çalışmalarına rağmen kazanılmıştır.

Bu tip araştırma gruplarından birisi olan ve aslen İngiliz olup, anavatandan uzakta yaşayan Nicole Dawe ve Texan Charles Bywaters tarafından idare edilen Abraxas, Aude'ye bağlı Rennes-les-Bains adlı kaplıca kasabasında bulunuyor. Benzer başka gruplarla da bir iletişim ağı kurmuş olan bu araştırmacıların gün ışığına çıkardığı kesin ve dokümanlarla desteklenmiş bulgular Tapınak Şövalyeleri'nin tarihinin yeniden yazılmasını sağlamıştır. Bir taraftan resmi organların umursamaz tavırları ve merkezlerin dokusu üzerinde ciddi bir tehdit oluşturan yerel hazine avcılarının aşırı hevesleriyle mücadele etmek zorunda kalırken, Nicole ve Charles diğer taraftan da, o ana kadar arkeolog kazması değmemiş yeni merkezler keşfettiler. Çalışmalarının büyük kısmı henüz yayınlanmış değilse de, yakın gelecekte bunu gerçekleştirmeyi planlıyorlar.

Bu nedenlerle, din dışı akımların kalbinde yer alan Languedoc-Roussillon adındaki bu bölgede Tapınakçılarla ilgili daha fazla şey öğrenmek amacımıza ulaşmak için akademik yapıya değil, Charles ile Nicole'e başvurduk.

Charles'ın, Rennes-les-Bains kasabasının ana caddesi (aslında tek caddesi) üzerinde bulunan dairesinde otururken, ona ve Nicole'e Tapınakçılarla Katharlar arasındaki olası bağlantılar hakkında sorular sorduk. Bir kez daha, iki grup arasında, tarihçiler tarafından çoğu zaman dikkate alınmasa da, aile bağlarının da ötesine geçen açık bağlantıların var olduğunu dile getirdiler. Örnek olarak, Albigensian haçlı seferinin en vahşi dönemlerinde bile Tapınakçıların kaçak Katharları saklamaktan kaçınmadığından, ayrıca haçlılarla dövüşen Katharlar'a aktif destek veren bazı şövalyelere yardım ettiklerine dair belgeler bulunduğundan söz etiler.

Nicole şöyle devam etti:

"Bir karşılaştırma yaptığınızda, Engizisyon kayıtlarında yer alan Kathar aile isimleriyle, aynı döneme ait Tapınakçı isimlerinin aynı olduğunu görüyorsunuz. Ama daha da önemlisi, bazı Şövalye merkezlerinin ve hatta kutsal mekanların Katharlar'a sığınak olduğu inkar edilemez biçimde kesinlik kazanmıştır.Bu tavrın, insani bir ilişki biçiminin sonucu olduğuna inanmayan bazı yorumcular, Tapınakçıların üyesi olabilmek amacıyla bu kişilerin mülklerini ve servetlerini onlara verdiğini ileri sürüyorlar. Tersine, mülkleri ve servetleri tamamen ellerinden çıktıktan sonra Tapınakçıların kapısına gelen Katharlar'a dair kanıtlarımız var. Bu sığınmacılar Tapınaklarda yalnızca gizlenmediler. Buralar onların öldüğü ve gömüldüğü yerler oldu. Daha sonra Tapınakçıların, Kathar ailelerinin mülklerini geri alabilmeleri için ellerinden geleni yaptıklarını da görüyoruz."

Charles da şunları ekledi:

"Bir bölgede ise Tapınakçılar, Katharlar'ın kendi merkezlerini kullanarak savaşmalarına izin vermişlerdir. Kathar şövalyeleri gidip vuruşuyorlar ve daha sonra tekrar Tapınak merkezlerine dönüyorlardı. Bu kolaylıkla belgelenebilecek bir gerçektir."

Tapınakçılara, uydurma olduğu çok açık olan birçok suçlama yöneltilmişken, Katharlar gibi dışlanmış topluluklarla ilişkilerinin hiç bir zaman Engizisyon'un kanıtları arasında yer almamış olması bize çok önemli görünüyordu. Engizisyon'un bu ilişkiden haberdar olduklarını biliyoruz. Çünkü Albeginsian seferinin üzerinden otuz yıl geçmesine karşın, tarikatın merkezlerinde kazı yaparak, gömülü Kathar cesetlerini çıkarmışlar ve diğer kafirlere ibret olsun diye yakmışlar. (Ayrıca Tapınakçılara işkence yapan Engizisyon'un ta kendisiydi. Dolayısıyla Kathar bağlantılarını öğrenmemiş olmaları pek olası değildir.) Belli ki, ortada bir şeyler dönüyordu. Belki bu 'bir şeylerden' Fransa krallığı da haberdardı. Sanki bu, duyulduğunda o kadar önemli tehlikelere yol açacak bir şeydi ki, hakkında en ufak bir kelime dahi söylenmiyordu. Şövalyeler hakkındaki araştırmamız boyunca huzursuz edici, ama günden güne büyüyen bir hisse kapıldık: Sanki genel kabul gören tarihi öykünün altında pusuya yatmış bekleyen muazzam bir sır gizliydi. Katharlar ve Tapınakçılar çok tehlikeli bir bilginin ortak sahibi olabilirler miydi? Acaba bu sır, dördüncü Philip'in Tapınakçılara karşı bu kadar iyi organize edilmiş bir harekat düzenlemesinin arkasında yatan asıl neden olabilir miydi?

O uğursuz 13 Ekim Cuma günü ve devamında tüm Tapınakçılar ortadan kaldırılmamıştı. Birçok Şövalye'ye hayatta kalma ve başka bir isim altında tekrar yaşama katılma izni verilmişti. Özellikle iki ülke, geçmişini silen bu insanlar için güvenli birer yurt olmuştu: İskoçya ve Portekiz. (Portekiz'e sığınan Şövalyeler, bu ülkede İsa'nın Şövalyeleri adıyla tanınıyordu.) Charles ve Nicole'den öğrendiğimize göre, Languedoc çevresi, bölgede hüküm süren zulümden istisnai bir pay almıştı. Bu alanın doğusunda yer alan Roussillon, Aragon İspanyol krallığının himayesi altındayken, Carcassone'yi de içine alan kuzey bölümler Fransa'nı bir parçasıydı. Roussillon'da faaliyet gösteren Şövalyeler de tutuklanmış ve yargılanmış, ancak suçsuz bulunarak serbest bırakılmıştı. Papa'nın tarikatı resmen yasaklamasından sonra ise ya diğer benzer örgütlere katılmışlar, ya da bu işlerden emekli olarak kendi küçük yaşantılarına dönmüşlerdi.

Çok sayıda yorumcu Şövalyelerin kendilerini toptan yok etme girişiminden kurtulmayı başardıkları ve çok sayıda hizipleşmeden dolayı, direkt olarak ilk örgütün devamı olma iddiasını taşıyan farklı örgütlere bölündülerse de, günümüze dek varlıklarını sürdürdükleri görüşünü taşıyor.

Eğer Tapınakçılar, Fransa kralının kendilerine karşı böylesine şiddetli bir harekat düzenlemesine neden olan bir sır taşıyorlardıysa, bu ne olabilirdi? Kim kimi kullanıyordu? Papa mı Philip'i, yoksa Philip mi, Papa'yı? Öykü hangi açıdan incelenirse incelensin, saklı kalan bir kısım varmış gibi görünüyor.

Göz önünde bulunmayan bu kısmın Sion Manastırı ile ilgili olduğunu varsayalım. Görmüş olduğumuz gibi, Tapınak Şövalyeleri'nin kuruluş aşamasında bile gölgede kalan bir mevcudiyetin izlerine rastlanıyor. Gelişmeler sanki bu gizli varlık tarafından yönlendiriliyor. Charles ve Nicole, Tapınakçıların önderliği bünyesinde, kökü tarikatın kuruluşundan daha eskilere dayanan bir 'çekirdek' bulunduğundan şüphe duymadıklarını belirtiyorlar. Hatta tüm Tapınak Şövalyeleri hareketinin, tam da kutsal topraklar Hıristiyan hacıların ziyaretine açıldığı dönemde, bu çekirdeğin topluma sunulabilmesi için ortaya çıkartıldığını ileri sürecek kadar ileri gidiyorlar.

Aynı sonuçlara ulaşan başka araştırmacılar da var. Fransız yazar Jean Robin (Georges Cagger'in araştırmalarını devam ettiriyor) şunları ifade ediyor:

> "Tapınakçıların düzeni aslında, ikinci dereceden sırlara erme düzeyindeki mensupların var olduğu yedi dış halkadan ve büyük sırlara erme düzeyine kabul edilen kişilerin yer aldığı üç iç halkadan oluşuyordu. Bu çekirdek yapı içerisinde, 1307 yılındaki tutuklamalar sırasında, beşinci Clement tarafından sorguya çekilen yetmiş Şövalye bulunuyordu."

Benzer şekilde, İngiliz yazar Graham Hancock da *İşaret ve Mühür* (The Sign and the Seal) adlı kitabında şöyle yazıyor:

" ... savaşçı rahiplerden oluşan bu garip grubun inanç ve davranış sistemleri üzerine yapmış olduğum araştırma, çok eskilere dayanan bir bilgelik geleneği ile ilişkili oldukları konusunda beni ikna etmiştir... "

Şövalyelerin örgütleri esasen bir sırra erme okulu olduğu için, gizli bir çekirdek grubun var olması olasıydı. Yapı, üyeliğe kabul edilme ve gizliliğe dayanan bir hiyerarşi düzeni içinde işliyordu. Bu nedenle, halkalardan birisinde yer alan bir Şövalyenin, hiyerarşide kendisinden daha yukarıda olanlardan yalnızca daha az bilgiye sahip olması değil, ayrıca farklı inançlara sahip olması da son derece olasıydı. Muhtemelen, Şövalyelerin büyük kısmı basit Hıristiyan askerler olmaktan öte geçememişlerdi. Ancak çekirdek yapı için durum daha farklı olmalıydı.

Tapınakçıların çekirdek yapısı, ileri düzey ezoterik ve dini araştırmalarda bulunmak üzere oluşturulmuş gibi görünüyor. Gizlilik ilkesine bağlı kalmalarının nedenlerinden birisi belki de Yahudi ve Müslüman toplulukların gizemli yönleriyle temas halinde olmalarıydı. Belki de bulabileceklerini tahmin ettikleri her yerde evrenin sırlarını aradılar ve hem coğrafi, hem de akli göçebelikleri nedeniyle geleneksel dini yaklaşımlara çok uzak inanç biçimlerini hoş görmek ve hatta kucaklamak durumunda kaldılar.

Tüm olumsuzluklara karşın bilginin peşine düştüklerine göre, o dönemde bunun güçlü dayanakları var olmalıydı. Tapınakçılar bilgiye ulaşmayı sırf bilgiye ulaşmış olmak için istemiyorlardı. Onlar için yapılabilecek en iyi tanımlamalardan birisi, son derece pratik insanlar olduklarını söylemek olur. Bir konuda araştırma yapmışlarsa bunun çok yerinde nedenleri olmalıydı. Onlar açısından önemli olan şeylerle ilgili bu kadar açık ipuçları bırakmış olmaları da bu yaklaşımları sayesindedir.

Bu ipuçlarından birisi de tarikatın yönetiminde perde arkasındaki güç olan Clairvaux'lu Bernard'ın saplantılarında kendini gösteriyor. Bu entelektüel ama ateşli rahibin, birçok vaazında da görüldüğü gibi, bakire Meryem'e büyük bir bağlılık duyduğu düşünülü-

yordu. Ancak Bernard'ın manevi sevgisinin gerçek hedefi Bakire Meryem değilmiş gibi görünüyor. Bu kişinin adının Meryem olduğu doğru olsa da, söz konusu olan başka bir Meryem'dir. Kadının kimliği ilk ilgili olarak, rahibin Zenci Madonnalar'a karşı beslediği sevgi fikir verebilir. Ayrıca *Şarkıların Şarkısı* hakkında yaklaşık doksan vaaz kaleme almış ve "gelin" ile Bethanyalı Meryem'i birbiriyle bağlantılı gösteren çok sayıda konuşma yapmış. Bethanyalı Meryem'in o günlerde su götürmeyecek biçimde Mary Magdalena olduğu kabul ediliyordu.

Bir dizede "zenciyim, ama alımlıyım" diyen âşık kadın, *Şarkıların Şarkısı* ile, Bernard'ın (Dijon yakınlarındaki, Zenci Madonna kültünün merkezlerinden birisi olan Fontaines'de doğmuştur) derin bağlılık gösterdiği Zenci Madonna kültü arasında bağlantı kurmuş oluyor. Bernard'ın ilhamını, küçük bir çocukken Châtillon'lu Zenci Madonna'nın memesinden emdiği üç damla mucizevi sütten aldığı söyleniyordu. Bunun, Zenci Madonna kültüne kabul edilmesinde şifreli bir referans olduğu da iddialar arasındaydı. Bernard ikinci Haçlı Seferi için vaaz vereceğinde de, vaazın yeri olarak Vézelay'daki Mary Magdalena merkezini seçmişti.

Bu durumda, Bernard'ın Bakire Meryem'e görünüşte gösterdiği düşkünlüğün, Magdalalı'ya duyduğu şüphe götürmez bağlılığın üzerini örtmek için faydalandığı bir örtü olduğu düşüncesi doğuyor. Elbette bu iki kadına duyulan sevgi birbiriyle çelişmiyor gibi görünüyor. Ancak Bernard tarikatın işleyiş kurallarını yazarken "Bethanya'ya ve Mary ile Martha'nın kalesine itaati" övmüş ve esas almış. Kendi özel bağlılığını tarikatın kurallarına da yansıtmış. İmha hareketiyle karşı karşıya kaldıklarında bile, Şövalyeler büyük üstat Jacques de Molay ile birlikte Chinon kalesinin zindanlarına hapsedildiğinde "Notre Dame" (hanımımız) karakterine yönelik bir yakarışta bulunmuşlar ve bu yakarışta Aziz Bernard'ı da Kutsal Bakire Meryem dininin kurucusu olarak anmışlar. Fakat tüm diğer kanıtlarla birlikte incelendiğinde, bunun da aslında Magdalena kültüyle ilgili bir şifre olabileceği ortaya çıkıyor.

Tapınakçıların andının "Tanrı ve Annemiz" veya birçok zaman da "Tanrı ve Kutsal Meryem" üzerine içilmesi de önemlidir. Yeminde yer alan "Annemiz" karakterinin aslında Bakire Meryem olmadığın öne süren birçok varsayım mevcuttur. Tapınakçıların Günah Çıkarma ayininde kullanılan sözlerle de bu düşünceyi destekleyecek nitelikte: "Azize Mary Magdalena'in ve çarmıha gerilen hırsızın günahlarını bağışladığı gibi, seni ve günahlarını bağışlayacak Tanrı'ya yalvarıyorum". Bu sözler en azından Magdalena'nınTapınakçılar için taşıdığı önemi gözler önüne seriyor. (Esaretleri sırasında Roussillon Tapınakçılarının hapislik koşullarının Papa'nın talimatları doğrultusunda Mary Magdalena yortusunda özellikle ağırlaştırıldığını belirtmekte fayda var. Ayrıca, Béziers'deki katliamın da "kafirliğin" karakterine dikkat çekilmek üzere yine yortu gününde gerçekleştirildiğini hatırlayalım.)

Aslında Şövalyeler'in zihnini genel olarak kadınlık düşüncesi oldukça fazla meşgul ediyordu. Bu, onların savaşçı imajlarıyla ciddi biçimde çatışıyormuş gibi görünüyor. Ancak Charles ve Nicole'ün keşfetmiş olduğu gibi, tarikatın bünyesinde kadınlar da yer alıyordu. Ortaya çıkışının ilk yılarında çok sayıda kadın tarikat yemini etmiş ancak bu kadınlar tarikat içerisinde, ruhban olmayan kişiler tapınağının üyeleri olarak kabul edilmiş. Michael Baigent ve Richard Leigh'in *Tapınak ve Loca* (1989) (The Temple and the Lodge) kitabında belirttiği gibi, tarikatın örgüt yapısı içerisinde gizli bir savaşçı kraliçeler grubu bulunduğu iddiaları ortaya atılıyor:

> " ... İngiltere'deki, on ikinci yüzyıl sonlarından kalma bir belgede, Tapınak'a rahibe olarak kabul edilen bir kadından söz ediliyor. Belge açık biçimde, örgüt içerisinde bir kadınlar kanadının var olduğunu ifade ediyor gibi görünüyor. Ancak bu durumla ilgili herhangi bir ayrıntı veya açıklayıcı bilgiye bugüne dek ulaşılmadı. Belki de bu bilgiler, uzun süre önce ortadan kaybolmuş, veya örtbas edilmiş resmi Engizisyon kayıtlarında bulunuyordu. "

Tapınakçılarla ilgili yaptıkları derin araştırmaların sonuçlarını göz önünde bulunduran Nicole ile Charles daha kesin konuşuyor:

"12. yüzyıl kayıtlarına baktığınızda, özellikle tarikatın ortaya çıkışının ardından geçen ilk yüz yıllık dönemde çok sayıda kadının örgüte alınmış olduğunu görürsünüz. Örgüte katılan herkes 'evimi, topraklarımı, bedenimi ve ruhumu Tapınağın buyruğuna sunacağım' diye yemin etmek zorundaydı. Bu yemin belgelerinin altında çok sayıda kadın isimlerine rastlanıyor. Birçok yerde karı-koca çiftlerin tarikata üye olduğunu görüyorsunuz. Bu durum kadının da yemin etmiş olduğu anlamına geliyor. Sözünü ettiğimiz belgeler genel olarak bu bölgede (Languedeoc) bulunuyor ve bir zamanlar tarikatın bünyesinde çok sayıda kadının yer aldığına dair yeterli sayıda örnekle karşı karşıyayız."

Nicole ve Charles ayrıca, bir döneme kadar kadınların kabulü ile ilgili uygulamaları göz önünde bulundurarak, örgütün kurallarında sonradan değişiklik yapıldığı, kadınların Tapınakçılara katılımının yasaklandığı sonucuna ulaştıklarını belirtiyorlar.

Bazı muğlak imalar haricinde, Tapınakçılar üzerine standart yaklaşımla yazılan eserlerde kadınların tarikattaki yerinden bahsedilmiyor. Charles ve Nicole'den kesin bir dille bahsettikleri, ancak fazla bilinmeyen bu gerçeği duyduğumuzda şaşırma belirtisi gösterince Charles şu açıklamayı yaptı:

"Geçmişte bu yöndeki bilgiler kasten gözden kaçırılmış izlenimi doğuyor. Standart yaklaşımla kaleme alınmış kitaplarda gereksiz bilgiler yığınıyla karşılaşıyorsunuz ve aynı şeylerin tekrar tekrar karşınıza getirildiğini görüyorsunuz. Bu durumun iki nedeni olabilir: ya bunları yazan insanlar kör, ya da bu gerçeklere odaklanmamak için özel gerekçeleri var. Eğer bir araştırmacıysanız, ki bu kitapları yazanlar için bu tanımlama uygun görülüyor, bu göz ardı edilmesi mümkün olmayan bir gerçektir. Ancak göz ardı ediliyor."

13 Ekim 1307 tarihinin hayret verecek ölçüde kanlı geçmiş olması da kayda değer. Fransa'nın her yerinde kralın adamları, yeterli miktarda adam toplayıp Hıristiyanlık aleminin en iyi askeri eğitimine almış savaşçılarını tutuklamalarını isteyen fermanını aldılar. Aslında bu emir, İngiltere'nin sıradan sınır karakollarından birisinde görev yapan polislerden, bir araya gelip kendi bölgelerinde konuşlanmış olan SAS komandolarını tutuklamalarını istemekle hemen hemen aynı şey. Üstelik Fransa'daki Şövalyelerin büyük kısmı boğazlanmaya kuzu kuzu gitmişler gibi görünüyor. Tapınakçıların Fransa dışındaki güçlerinden destek istememiş olmaları da son derece ilginç.

Bir diğer önemli nokta da, aralarında örgütün hazinedarının da bulunduğu bazı Şövalyelerin, önceden uyarıldıkları sanısını uyandıracak şekilde kaçmış olmaları. Bunun yanı sıra Tapınakçıların Fransa'da üslenmiş olan ünlü donanması tam bu dönemde birdenbire ortadan kaybolmuş. Fransa krallığının Tapınak Şövalyeleri'nden elde edilen ganimetler kayıtlarının hiç birisinde tek bir gemi bile yer almıyor. Öyleyse donanma nereye kaybolmuştu? Buharlaşıp havaya karışmış olmazdı her halde!

Örgütün çekirdeğinin, yani iç halkada yer alan üyelerin 'sırları' korumak için büyük gayret gösterdiği izlenimi doğuyor. Saygı duyulan bir Yeni Ahit uzmanı olan Hugh Schonfield tarafından ortaya koyulduğu gibi, Tapınakçılar Atbash şifresi olarak bilinen kodlama sistemini kullanıyorlardı. Bu bilgi büyük önem taşıyor, çünkü Tapınak Şövalyeleri'nin kuruluşundan en az bin yıl önce, Ölü Deniz Belgeleri'ni yazan kişiler de aynı kodlamayı kullanmışlardı. Bu çakışma ne anlam taşırsa taşısın şurası belli ki, Tapınakçılar sırlarını korumak için en uygun yolları bulmakta ustaydılar. Ayrıca sahip oldukları bilgileri uzak ve ezoterik kaynaklardan edinmiş oldukları da böylece açığa çıkmış oluyor. Schonfield, Atbash şifresinin Tapınakçıların taptığı iddia edilen efsanevi kesik baş idolünün ismi olan Baphomet kelimesine uygulanması durumunda, Yunanca'daki 'sophia' kelimesinin elde edildiğini ortaya koyuyor. Graham Han-

cock ise *İşaret ve Mühür* adlı kitapta "sophia" kelimesinin 'bilgelik' anlamına geldiğini ifade ediyor ü. Aslında 'bilge' kelimesinin taşıdığı anlam bire bir sözlük anlamından çok daha öteydi ve Tapınakçıların varoluş nedenlerine farklı bir açıklama getiriyordu.

Yahudilikte "Chokmah" -Eski Ahit'te, özellikle de Meseller Kitabı'nda adı geçen bir kadın figürü- olarak bilinen ve en basit biçimde bilge şeklinde ifade edilebilecek Sophia hakkında açıklama yapma ihtiyacı, hem Yahudi, hem de Hıristiyan yorumcular için bir sıkıntı kaynağı olmuştur. Çünkü Sophia tanrının ortağıydı. O tanrı üzerinde etkisi olan ve tanrıya tavsiyelerde bulunan bir kişiydi.

Sophia, gnostik evren biliminde de merkezde yer alan bir karakterdi. Hatta, 'Pistis Sophia' adıyla anılan Nag Hammadi metninde bu kadın Mary Magdalena ile yakından ilişkilendiriliyor. Chokmah gibi o da Cabala'nın (orta çağda ve Rönesans'ta büyücülüğün temellerini oluşturmuş olan önemli ve çok etkili olmuş gizem sistemi) gnostik olarak anlaşılabilmesi yolunda kilit önem taşıyor. O, Gnostikler için Yunan tanrıçası Athena ve bir zamanlar Sophia olarak çağrılan Mısır tanrıçası İsis idi.

Elbette Tapınakçıların Baphomet'ten deşifre edilen Sophia kelimesini kullanış şekli tek başına incelendiğinde, kadına özel bir önem verdiklerine yönelik bir kanıt ortaya çıkmıyor. Yalnızca bilgeliğe yönelik araştırmaya duydukları hayranlığı da ifade etmek istemiş olabilirler. Ne var ki, bu durumun kadınlığı yücelten, anlamsallığın ötesine geçen derin ve büyük bir bakışın parçası olduğunu gösteren birçok kanıt var. Bu bakış Tapınakçılarla olduğu kadar, başka ezoterik gruplarla da bağlantılı olabilir.

Tapınakçılar hakkında çok kapsamlı bilgiye sahip olan İskoç araştırmacı Niven Sinclair bize şunları söylemişti: "Tapınakçılar kadınlık inancının şiddetli taraftarlarıydılar." Sinclair bundan hiç şüphe duymuyor ve bunda hiç bir garip yan bulunmadığını düşünüyor.

Tapınakçılar geleneksel olarak kiliselerini daire şeklinde inşa etmişler, çünkü Süleyman Tapınağı'nın da daire şeklinde olduğuna

inanıyorlarmış. Bu tercihin yuvarlak bir evren inancını simgeliyor olma olasılığı bulunsa da, daha güçlü ihtimal kadınsılığı yansıtıyor oluşudur. Çemberler ve daireler hem ezoterik, hem de biyolojik anlamda, daima kadınsı şeylerle ve tanrıçalarla bağlantılı olarak kullanılmıştır. Bu, uygarlık tarihi boyunca tekrarlanan klasikleşmiş bir simgedir. Tarih öncesi mezar höyükleri de daire biçimindeydi, çünkü ölülerin gömülmesinin ardından ruhun tekrar dirilişe geçeceği yerin mezar olduğuna inanıldığı için dünyanın rahmini temsil ediyordu. Ayrıca, herkes hamile bir kadının göbeğinin daire şekline büründüğünü bilir. Tanrıçaların 'ana' olduğu evre de dolunayla sembolize edilirdi.

Tapınakçılar için yuvarlaklığın önemi ne olursa olsun, tarikatın başlangıçtan itibaren bir erkekler örgütü olduğuna şüphe yok. Tapınakçıların çağından sonra da kilise daire biçimindeki kiliseleri resmen dine aykırı saymıştır. Ancak daha önceden de belirttiğimiz gibi, Londra'daki Fransız kilisesi yuvarlak bir mimariye sahiptir. Bu yuvarlak tasarım, kilisenin içinde ve dışında yer alan dekoratif unsurlar tarafından da tekrarlanmakta ve desteklenmektedir.

Tapınakçıların egzotik ve din dışı bir takım bilgilere sahip olduğu görülüyor. Fakat bu bilgiler tesadüfen mi, yoksa planlı bir şekilde mi edinilmişti? Kanıtlar tesadüf olasılığını sahnenin dışına itiyor. Önceden hedefledikleri bir bilgiye ulaşmak için gitmişler, bu bilgiyi edinince de başkalarına sunmuşlar, ya da içlerinde tutmuşlar. Sırlarının bir çoğunu kendilerine saklamışlarsa da, bunların bazıları hakkında geride şifreli mesajlar bırakmışlar. Bunu taşlara oyarak bile yapmışlar.

Tapınak Şövalyeleri tarikatı büyük gotik katedrallerin, özellikle de Chartres katedralinin inşasının ardındaki temel güçtür. Avrupa'nın önemli kültür merkezlerindeki baskın, ve bazen de tek güç olarak, taş ustaları da dahil olmak üzere yapı ustaları loncasının kuruluşunun arkasında onlar yer alıyordu. Bu meslek erbabı tarikatın ruhban sınıfından olmayan üyeleri kabul ediliyor ve vergiden muaf olmak gibi, tarikatın sunduğu tüm avantajlardan faydalanıyorlardı.

Büyük katedrallerin uzun tarihi boyunca, tasarımlarındaki ve dekorasyonlarındaki ilginç sembolizm birçok farklı disiplinden uzmanın zihnini meşgul etmiştir. Bu sembolizmin şüpheye yer olmayacak şekilde açıklanması ancak şimdi mümkün hale gelebildi. Bu, Tapınakçıların ezoterik bilgiyi kodlama yöntemiydi. Graham Hancock, antik Mısır'ın dini mimarisinden bahsederken, 'bu mimarinin bir benzeri sadece Chartres gibi orta çağın büyük gotik katedrallerinde uygulanmış ' diyor ve şu soruyu soruyor: 'Bu bir tesadüf olabilir mi?' Hancock devam ediyor:

> "Arada bir bağlantı olduğu şüphesini uzun süredir taşıyordum. Tapınak Şövalyeleri, haçlı seferleri sırasındaki keşifleri sayesinde gizli mimari bilginin nakledilmesinde ortaya çıkan kayıp halkaları yeniden oluşturmayı başarmış olabilirlerdi ... Tapınakçıların başı olan aziz Bernard'ın tanrıyı 'uzunluk, genişlik, yükseklik ve derinlik' şeklinde tanımlamış olması bir Hıristiyan için hayret vericidir. Tarikatın üyelerinin kendilerinin de başarılı yapıcılar ve büyük mimarlar olması da akla geliyor. Aziz Bernard'ın bağlı olduğu Cistercian tarikatı da yapıcılık ve mimari konularında uzmanlaşmıştı."

Katedrallerin inşa planları özel olarak 'ilahi geometri' hesaba katılarak yapılmıştı. İlahi geometri, geometrik oranların ilahi harmoniyi içeren bir rezonansa kendiliğinden sahip olduğu, bazı özel geometrik oranların ise daha da ilahi olduğu düşüncesine dayanıyordu. Bu düşünce aslında Pythagoras'ın 'sayı her şeydir' tespitinin altını çiziyor ve tanrının insanla iletişimde matematiği bir şifre olarak kullandığı yönündeki simya konseptini destekliyordu. Özellikle Rönesans ressamları ve tasarımcıları bu ezoterik mimari anlayışını ustaları haline geldiler. Onlara göre mükemmel oranlar sonucunda, her sorunun çözümü olan 'Altın Ortalama' ortaya çıkıyordu. Ancak düşünceleri bunlarla sınırlı değildi. İlahi geometri konsepti entelektüel yaşamlarının her noktasına nüfuz etmişti. Leonardo'nun insanlar üzerine veya makinalar üzerine çizimleri olsun, bir

çiçeğin iç kısmının veya bir dalganın betimlendiği yapıtları olsun, oranlarda bir harmoni ve anlam olduğuna dair düşüncesini yansıtmaktadır. En ünlü eserlerinden birisi olan *Vitruvian Man* kesin olarak 'Altın Ortalama' düşüncesini somutlaştırmaktadır.

Tapınakçılara ve daha sonra gelen masonlara göre, efsanevi Süleyman Tapınağı tüm ilahi geometrinin en güzel örneği ve meyvesi olma özelliğini taşıyordu. O seyredenler ve içinde ibadet edenler için yalnızca yüce bir göz zevki değildi. Beş duyu ile algılanabilecek olanın ötesinde bir anlam taşıyordu. Cennetin tanrısal harmonisiyle, eşsiz ve transandantal bir biçimde tınlayışa sahip olduğuna inanılıyordu. Uzunluğu ve genişliği, yüksekliği ve derinliği, evrenin en mükemmel oranlarını ifade ediyordu. Bu inançta olanlar için Süleyman Tapınağı, tanrının ruhunun taşa yazılmış hali idi.

Çağımızda, eski katedralleri ziyaret edenlerin çoğu açıkça astrolojik bir öze sahip olan taş dekorasyonunu görünce hayrete düşüyor. Elbette Aries gibi kutsal bir binanın ana giriş kapısının üzerine kazınmış olan simgenin, sapkın bir masonun kişisel zaaflarının sonucu olduğu düşünülebilir. Ancak çok sayıda farklı katedralde aynı simgeyle karşılaşıyoruz ve bu kesinlikle rastlantı olamaz.

Katedrallerdeki azametli sembolizm, zamanın sıradan tarikat üyeleri tarafından eski bir simya özdeyişinin yansıması olarak algılanıyordu: 'Yukarıda varsa, aşağıda da vardır.' Bu cümlenin kaynağının, Mısırlı efsanevi büyücü Hermes Trismegistus'un yazdığı *Zümrüt* kitabesi olduğuna inanılıyordu. Oysa cümlenin kendisi çok daha eskiye dayanıyor olabilir. Dünyada var olan her şeyin bir karşılığının cennette de var olduğunu ve cennette var olan her şeyin de dünyada bir karşılığının bulunduğunu anlatmak istiyorlardı. Bu, aslında *idea* kavramıyla Platon'un popüler hale getirdiği bir anlayıştı. Bu anlayışa göre var olan her şey, bir insan ya da bir kaşık olsun, yalnızca *idea*'sının bir görünümüydü. Madde, mükemmel modellerin oluşturduğu alternatif bir boyuttu. Büyücüler daha da ileri gidiyor, tüm düşünce ve davranışların bir düzlem üzerinde yansımasının olduğuna, bu iki boyutun birbirini çok güçlü biçimde etkiledi-

ğine inanıyorlardı. Paralel evrenlerin varlığına inanılan modern bilimsel düşünce akımında da bu konseptin etkileri görülmektedir. Hasis kıskançlıklara ve alçakça çıkarlara sahne olan antik tanrıların öyküleri, insan yaşamından örnek temsiller olarak karşımıza çıkmaktadır. Antik Yunanlılar için, Zeus gibi tanrıları kendilerinden yüce görmekle, bu tanrıların genç kızları ayartmak üzere zaman zaman hayvan suretine bürünmesi arasında bir tutarsızlık yoktu. Bir tanrıdan, bir insan gibi davranması beklenirdi. Bu anlayışın sunduğu, bir insanın tanrıya dönüşebileceği düşüncesi Yahudiler ve Hıristiyanlar için ise din dışıydı.

Bu anlattıklarımızın hiç birisi Tapınakçılar tarafından bilinmeyen şeyler değildi. Katedrallerin tasarımı, taş ustalarının ve inşa çalışmalarını maddi olarak destekleyen Şövalyelerin simya prensiplerini anlamış olduğunu gösteriyor. Onlar da tüm orta çağ insanları gibi, mümkün olan her yerde, ezoterik bilginin pratik uygulamaya dökülmesinden hoşlanmışlardır. Ancak onlar için, katedrallerdeki taşların üzerinde yer alan gizli mesajların deşifre edilmesi fantezinin ötesinde bir anlama sahipti. *Tapınak ve Loca* kitabında Baigent ve Leigh'in söylediği gibi: '... Tanrı, kutsal geometrinin pratik uygulamasını mimari yoluyla öğretmiştir.'Ve bir kez daha Süleyman Tapınağı'na eğilmek zorunda olduğumuzu görüyoruz.

Yahudilerin efsanevi kahramanı kral David'in oğlu olan Süleyman, en güzel ve en pahalı malzemeleri kullanarak hayret verici güzellikte bir tapınak inşa ettirmiş. Tapınanların duygularının haz içinde yüzeceği, ama aynı zamanda tanrının da kendisini evindeymiş gibi hissedebileceği bir ortam yaratmak amacıyla mermerler ve değerli taşlar, kokulu ağaçlar ve en nadir kumaşlar getirtilmiş. Tapınağın kalbinde, baş rahibin 'her şeye kadir gücü' elde edebileceği, kutsal şeylerin en kutsalı olan Ahit Sandığı yer alıyordu. Kötü bir üne sahip olan bu değişken mizaçlı kutsal nesne bir taraftan büyük nimetlerin adaletle ihsan edilmesinde, diğer taraftan da şeytana alet olanları ve onun uğursuz varlığıyla nasıl baş etmesi gerektiğini bilmeyenleri yok edilmesinde kullanılabiliyordu. Tapınakçılar

için bu kutsal nesnenin 'nihai silah' anlamına geldiği, bu silahı aramak amacıyla oraya gittikleri bazılarınca öne sürülmektedir.

Tapınakçıların sandığa yükledikleri gerçek anlam hakkında ipuçları, inşa ettirdikleri katedrallerin tasarımında bulunabiliyor. Örneğin, tarikatı perde arkasından idare eden Clairvaux'lu Bernard'ın düşüncelerinin bir ürünü olan Chartres katedralinde, Bakire Meryem'i betimlediği görülen bir taş oyması bulunuyor. Oymanın başlığı da yine taşa kazınmış: *arcis feoderis*, yani Ahit Sandığı. Kendi başına değerlendirildiğinde, orta çağın klasik Hıristiyan sembollerinden olan bu betimleme çok önemli sayılmayabilir. Ancak Chartres'in zenci Madonna kültünün merkezi olduğu düşünüldüğünde, Sandık başka bir Meryem ile, hatta kökü daha eskiye dayanan bir pagan tanrıçasıyla özdeşleştiriliyor olamaz mı? Belki de asıl yapılmak istenen, Meryem sembolünün ardına gizlenerek kadınlık düşüncesinin anlatılmasıdır. Gotik katedralin mimarlarının, seksüel bakımdan aktif bir kadını model almak için özel bir nedenleri vardı ve bu nedenle, bu betimleme Bakire Meryem'i anlatıyor olamaz. (Mary Magdalena'nın Fransa'da geçen günleri ile ilgili efsaneyi resmeden ilk çizimlerin Chartres katedralinin vitraylarında yer alması da önemlidir.)

Aslında, gotik binaların genelde tuhaf bir görünüme sahip olan dekorasyonlarının ardında yatan temel düşünce, hep karalanmış ve yanlış anlaşılmış simya disiplinidir. (Şunu da ekleyelim ki, simya disiplinine bağlılık, Sion Manastırı'nın büyük üstatlarının çoğu için bir ortak paydadır.)

Simyanın Araplar aracılığıyla antik Mısır uygarlığından gelme olduğuna inanılıyor. (Kelimenin kökeni de Arapça'dır.) Simya, bilimden daha öte bir şeydi. Pratiği büyüden kimyaya, felsefe ile hermetisizmden ilahi geometri ve evrenbilimine, birleştirici faaliyetleri ve farklı düşünce tarzlarını kucaklıyordu ve ince bir ağ ile bütünleştiriyordu. Ayrıca, bugün insanlığın genetik mühendisliği olarak adlandırdığı çalışma koluyla ve yaşlanmayı geciktirme süreciyle ilgileniyor, fiziksel ölümsüzlüğü sağlamaya çalışıyordu. Simyacılar

bilgiye açtılar ve kilisenin deneycilik düşmanlığı ile harcayacak zamanları yoktu. Sonuçta yer altına indiler ve çalışmalarını gizlice devam ettirmeye başladılar. Simyacılar için sapkınlık, dine aykırılık gibi kavramlar yoktu. Oysa kilise için de sapkın olmayan bir simyacının varlığı mümkün değildi. Bu resmi yaklaşım simya pratiğinin 'kara büyü' veya 'büyücülük' olarak adlandırılmasına neden oldu.

Simyanın çeşitli kademeleri vardı: Görünüşteki alemle (egzoterik) ilgilenen kısım çalışmalarda metalleri ve metallerle yapılan deneyleri kullanıyordu. Ancak efsanevi 'büyük çalışma' ile ilgilenen başka ve çok daha gizli kademeler de vardı. Büyük çalışmayı sonlandırmak, yani adi metali altına dönüştürmeyi başarmak, simyacının yaşamının başarıyla taçlanması anlamına geliyordu. Bunun la birlikte, ezoterik anlamda bu başarı, cinsellik ekseninde dönen bir çalışma sonucunda simyacının ruhunun aydınlanması ve bedeninin yeniden canlanması demekti. (Bu anlayışı ileride ayrıntılarıyla tartışacağız.) Büyük çalışma, yüce bir başlangıç olarak kabul ediliyormuş gibi görünüyor.

Belki de bu ayinsel çalışmanın simyacıya uzun ömürlülük verdiğine inanılıyordu. Sion Manastırı'nın büyük üstatlarından olduğu iddia edilen Nicolas Flamel'in, 17 Ocak 1382'de karısı Perenelle ile birlikte büyük çalışmayı başarıyla sonuçlandırdığı ve daha sonra istisnai uzunlukta bir yaşam sürdüğü söylenir.

Simyada, başarıyla sonuçlanan büyük çalışmanın sembolü, tanrı Hermes ile tanrıça Aphrodite'in bir bedende birleşmesi sonucu oluşan *hermafrodit*'dir (çift cinsiyetliliktir). Leonardo da *hermafrodit*'lerden büyülenmiş, hatta kroki defterine bu hayali varlığın sayfalar dolusu -biraz da pornografik- resimlerini çizmişti. Dünyanın en ünlü portre çizimi olan gizemli gülüşlü Mona Lisa üzerine yapılan son çalışmalar, tuvaldeki bu kadının aslında Leonardo'dan başkası olmadığını gösterdi. Londra'daki Maudsley hastanesinden doktor Digby Quested ve ABD'deki Bell laboratuarlarından Lillian Schwarz adlı araştırmacılar, birbirlerinden bağımsız olarak gerçekleştirdikleri araştırmalarda, en son bilgisayar tekniklerini kullana-

rak Mona Lisa'nın çehresiyle ressamın çehresini eşleştirmeye çalıştılar ve iki çehrenin mükemmel bir uyum gösterdiği sonucuna ulaştılar. Bunun, dâhinin yalnızca gelecek nesillere yaptığı muhteşem zekasının ürünü şakalardan birisi olabileceğini kabul ediyoruz. Ancak Leonardo'nun bir simyacı olarak, büyük çalışmayı başarıyla sopnuçlandırdığına dair bir işaret olarak bu portreyi çizmiş olabileceği de ihtimal dahilindedir.

Bazı yorumcular, büyük çalışmanın çok derin etkiler yaratarak ressamda fiziksel dönüşümlerin ortaya çıkmasına neden olduğu ve başarılı simyacı Leonardo'nun cinsiyet değiştirdiği inancını taşıyorlar. Mona Lisa'nın ardında yatan konseptin bu olduğu görüşündeler. Ancak hermafrodit sembolü aynı zamanda, kadın ve erkeğin birbirine karışması veya kendi sınırlarında eriyerek kendileri ve evren hakkında bir farkındalığa ulaşması sonucu ortaya çıkan duyarlığının ürünü bir ayinsel deneyim olan orgazm anını da simgelemektedir.

Gotik katedrallerin dekorasyonu, zebanilerden Yeşil Adam'a kadar birçok garip figür barındırıyor. Ancak bunlardan bazıları ilginç olmanın ötesine geçiyor: Nantes katedralindeki bir oyma bir kadını aynaya bakarken gösteriyor. Oysa kadının başının arka kısmı yaşlı bir adama ait. Chartres katedralinde yer alan ve 'Sheba kraliçesi' adıyla bilinen oyma ise bir sakala sahip! Simya disiplinine ait sembollere, Tapınak Şövalyeleri ile ilişkili çoğu katedralde rastlanıyor.

Bu saydıklarımız üstü örtülü bağlantılar olabilir. Charles Bywaters ve Nicole Dawe'in Languedoc-Roussillon bölgesindeki Tapınakçı yerleşkelerinde yaptıkları keşifler ise simya sembolizminin tarikat tarafından kullanıldığına şüphe bırakmıyor:

"Araştırmamız başka şeylerin yanı sıra, Tapınakçıların toprağın özelliklerinden de haberdar olduklarını gösterdi. Özellikle araştırma yaptığımız bölgelerden birisinin topraklarının sağaltıcı etkiye sahip olduğuna inandıkları için burada, kutsal topraklardan dönen Şövalyelerin tedavi dilmesi amacıyla bir hastane inşa etmiş olduklarını gördük. Bu yerleşkede simyayla ilgili işaretlere rastladık ...

Simya ile içli dışlı oldukları çok açık. Bir yerleşke keşfettiğinizde, orasının özel olarak, toprağının yapısı nedeniyle seçilmiş olduğunu görmek önemli bir bulgu. Bu yerleşkelerdeki yapılarda açık simya sembolleri, Katharlar ve Müslümanlarla bağlantılar göze çarpıyor. Bunlar güçlü, belgelenebilen bulgular. Kanıtlanmaları son derece kolay. Fransa'daki seyahatlerimiz sırasında defalarca gördük ki, Provence'taki Utelle ve Languedoc'daki Alet-les-Bains gibi eskiden Tapınakçılara ait olan kasabalar sonradan simya merkezleri haline gelmiş. Simyacıların da Tapınakçılar gibi Vaftizci John'a ayrıcalıklı bir mevki vermeleri de önemli bir bilgi."

Görmüş olduğumuz gibi, büyük katedrallerin ve ünlü kiliselerin bir çoğu önceden antik tanrıçalara adanmış olan yerlere inşa edilmiş. Örneğin, Paris'teki Notre-Dame, Diana tapınağının temelleri üzerinde yükselmektedir. Yine Paris'te yer alan St. Pulpice ise eski bir İsis tapınağının yıkıntılarını üzerine yapılmış. Kilise yönetiminin dinsizler üzerinde bir zafer kazandığını göstermek amacını taşıması nedeniyle Avrupa'nın her yerinde kiliseler kasıtlı olarak eski paganlık merkezlerinin üzerine inşa edilmiş olduğu için, tek başına değerlendirildiğinde bu olgu sıra dışı görünmeyebilir. Ancak genellikle gerçekte olan şey, yerel halkın eski pagan inançlarını Hıristiyanlık öğelerini de içerecek şekilde genişletmesiydi. Kiliseleri Hıristiyanlıktan çok eski dinlerinin tamamlayıcısı olarak görüyorlardı. Tapınakçıların derin inanç beslediği konularla ilgili kanıtların ortaya koyulması durumunda, katedralleri kadınlık fikrini bastırmaktan çok bu inançlarını sürdürmek için inşa ettirmiş olamazlar mı? Katedrallere muhtemelen taşa kazınmış tanrıça ilahileri gözüyle bakıyorlardı. Birçok Şövalyenin kendini adadığı Notre Dame belki de kadınlık inancının ta kendisi, yani Sophia idi.

Bugün çoğu kişi, yükselen sivri kuleleri ve çapraz biçiminde ana yapılarıyla gotik mimarinin oldukça erkeksi olduğunu düşünüyor. Ancak binaların iç dekorasyonu tam tersine, açık biçimde kadınsı, özellikle de enfes gül şeklindeki pencereler. Barbara G. Walker bu pencere tasarımının önemine dikkat çekiyor:

"... Gül, antik Roma uygarlığında tanrıça Venüs'ün çiçeği olarak bilinirdi. Onun kutsal fahişelerinin işaretiydi. 'Gülün altında' (sub rosa) konuşulan şeyler Venüs'ün cinsel efsanelerinin bir parçasıydı, sırra sahip olmayan kişilere açıklanmazdı ...

Katedrallerin inşa edildiği çağda, 'Cennetin Kraliçesi'nin Sarayı' veya Notre-Dames gibi yerlerde Meryem'e tapınılırken, o çoğu kez gülle, gül bitkisiyle, gül çelengiyle ... mistik gülle simgelenirdi ... Bir pagan tapınağı gibi, gotik katedrali de aynı zamanda evreni temsil etmekte olan tanrıçanın bedenini temsil ederdi. Tabi tanrıçanın bünyesinde bulunan erkeksi tanrısal özü de barındırırdı ... "

İleride de göreceğimiz gibi gül aynı zamanda, Güney Fransa'dan çıkan ve aşk şarkıları söyleyen, erotik efsanelerle yakından bağlantısı olan gezgin ozanlar tarafından da benimsenen bir semboldü.

Gotik katedrallerde yer alan diğer semboller de kadının gücü ile ilgili güçlü bilinçaltı mesajlar taşıyor. Oyma örümcek ağları - Londra'daki Notre-Dame de France kilisesinin kubbesinde de olduğu gibi- insanın kaderine hükmetme gücüne sahip örümcek tanrıça Arachne'yi, ya da kaderin ağlarını ören İsis'i temsil ediyor. Benzer şekilde, Chartres katedralinin zeminine çizilmiş olan büyük labirent de kadınlık efsanelerine atıfta bulunuyor. Kişinin bu labirentte ancak tanrıçanın kendisi için eğirdiği ipliği takip ederek yolunu bulabileceğine inanılırdı. Aynı zamanda bir Zenci Madonna'ya, Notre Dame de Souterrain'e de (yeraltı dünyasının anası) ev sahipliği yapan burasının Bakire Meryem'e övgü düzmek amacıyla tasarlanmadığı çok açık. Yine Chartres'de, Mary Magdalena'yı Fransa'ya gemiyle ulaşırken gösteren bir vitray bulunuyor. Aslında bu şekilde, gemi yolculuğuyla ilgili başka bir efsanenin karakteri olan İsis'e de gönderme yapılıyor ve iki efsane birleştiriliyor. (Muhtemelen, Sion Manastırı'nın büyük üstatlarının unvanlarından olan 'Nautonnier', yani dümenci kelimesi de İsis'in gemisindeki farz olunan rollerine gönderme yapıyor.) Provence'tan oldukça uzaktaki, mimarların büyük önem verdikleri

kesin olan bir katedralin penceresinde yer alan bu çizim şu anda Fransa'daki en eski Mary Magdalena efsanesi gösterimi olarak kabul ediliyor.

•••

Katedrallerin inşasıyla aynı dönemde, klasik dine aykırı yaklaşım kendini göstermek için başka bir yol daha bulmuştu. Bu, iletilmek istenen mesajın tarih boyunca akmasını sağlayacak bir yoldu. Ancak, Leonardo'nun *Son Akşam Yemeği* çalışmasında olduğu gibi, bu yolun içerdiği şifreler de tam olarak anlaşılamamıştır. Klasik dini öğretiye aykırı düşen bu gelenek Kutsal Kase efsaneleridir.

Bugün Kutsal Kase terimi genellikle kolay elde edilemeyecek bir hedefi, veya yaşam boyu süren bir çabanın sonunda elde edilen müthiş mükafatı anlatmakta kullanılıyor. Çoğu kişi Kutsal Kase'nin eski, dini içerikli bir şey olduğunu, İsa'nın son akşam yemeğinde içmek için kullandığı kase olduğunu biliyor. Bir efsaneye göre, İsa'nın zengin arkadaşı Arimathea'lı Joseph, çarmıhta peygamberden akan kanı bu kapta toplamış. Daha sonra bu kanın sağaltıcı özellikte olduğu fark edilmiş. Kutsal Kase'yi bulma çabaları daima, arayan için hem fiziksel, hem de ruhsal anlamda büyük tehlikelerle dolu bir faaliyet olarak algılanmıştır. Arayanın birçok düşmanla, bu arada gerçeküstü diyarlardan gelen yaratıklarla baş etmesi gerektiğine inanılmıştır. Öykünün tüm anlatın biçimlerinde Kase hem gerçek bir nesne, hem de mükemmelliğin simgesi olarak sunulmuştur. Aynı zamanda iki boyuta birden ait olan bir şeydir Kutsal Kase. Hem gerçek, hem hayalidir. İnsanların düşünceleri üzerinde her şeyden daha güçlü bir etkiye sahiptir.

Kase herhangi bir yerdeki bir mağarada saklanan, efsanelere konu olan bir nesneymiş gibi görünebilir. Ancak onun bunun dışında, günlük yaşamın ötesindeki, tarif edilemez bir şeyleri simgelediği de kesindir. Bu ruhsal arayış yalnızca özgün Kase masallarından değil, bağrından filizlendiği kültürden de kaynaklanmaktadır.

Yüzyıllar boyunca bu konuda yazılmış milyonlarca kelime içerisinden en akıllıca olanların Malcolm Godwin tarafından kaleme alınan ve 1994 yılında yayınlanan *Kutsal Kase* kitabında bulunabileceğini düşünüyoruz. Godwin birbirinden oldukça farklı Kase öykü ve tefsirlerini ender rastlanır biçimde özetlemiş ve kavrayışı sayesinde bir yığın laf kalabalığı arasından sıyrılıp konuna özüne inebilmiş. Yazar, on ikinci yüzyılın sonlarında ve on üçüncü yüzyılın başında ortaya çıkan sıradan Hıristiyan ve Kelt romanslarından başka, Kase öykülerinin kaynağı olarak eşit öneme sahip bir başka dünya daha belirtmektedir: simya. Kase öykülerinin ilk anlatım biçimlerinin, şüphesiz olarak kahraman kral Arthur ve maiyetinin masallarını anlatan Kelt mitlerinin üzerine oturtulduğunu, bu öykülerdeki çoğu unsurun Kelt tanrıça inancına ait kavramlardan geldiğini ortaya koyuyor. Godwin'e göre, Kase öyküleri, aslında eski Kelt masallarını yeniden oluşturuyor ve bu masalları, on üçüncü yüzyılda henüz varlığını sürdürmekte olan Hıristiyanlık dışı düşünceleri de kapsayacak şekilde genişletiyordu.

Kase romanslarından ilki Chrétien de Troyes'in yazmaya başladığı, ancak tamamlayamadığı *Le Conte del Graal*'dir (1190). Chrétien'e soy ismini veren Troyes şehrinin bir Cabala merkezi ve aynı zamanda ilk Şövalye tapınağının bulunduğu yer olması önemlidir. Ayrıca Champagne kontunun sarayı da burada kuruluydu. (Aslında, ilk dokuz Şövalye'nin çoğu kontun tebaasındandı.) Troyes'in en ünlü kilisesi de Mary Magdalena'ya adanmıştır.

Chrétion'un kaleme aldığı öyküde Kase'nin bir kap olduğu hakkında hiç bir söz bulunmamakta, aynı zamanda Son Akşam Yemeği veya İsa ile bağlantısından açık biçimde bahsedilmemektedir. Kase'ye hiç bir belirgin dini anlam da yüklenmemektedir. Öyküde yaratılan havaya göre, Kase'nin bir şeyle ilgisi varsa, bu paganlıktır . Burada, *Kase* diye anılan nesnenin bir tabak mı yoksa bir çanak mı olduğu büyük önem kazanıyor. Aslında Chrétien, kahramanı Peredur olan çok daha eski bir Kelt masalından esinlenmişti. Peredur maceraları sırasında, uzak bir kalede korkunç ve ayin niteliğinde

bir kortejle karşılaşıyor. Bu kortejde başka şeylerin yanı sıra, ucundan kan damlayan bir mızrak ve bir 'tabak' içinde kesik bir baş da taşınıyor. Kase öykülerinin ortak özelliklerinden birisi, kahramanın sorması gereken önemli bir soruyu soramadığı kritik andır. İhmal edilen bu soru onu ciddi tehlikelerle karşı karşıya bırakacaktır. Malcolm Godwin şöyle yazıyor: "Burada sorulamayan soru, kesik başın sahibiyle ilgilidir. Eğer Peredur, 'bu kimin başıdır' ve 'neden kesilmiştir' sorularını sorsaydı, Wasteland (lanetlenmiş ve çorak, verimsiz kalmış ülke) üzerindeki büyüyü kaldırmanın yolunu öğrenmiş olacaktı.

Bir sona bağlanmamış olsa bile, Chrétien'in öyküsü gerçek bir başarıydı ve büyük kısmı Hıristiyanlığa uygun içeriklere sahip çok sayıda taklit öykünün ortaya çıkmasına kaynak oldu. Ancak Malcolm Godwin bu taklitlerin yazarları olan rahipler hakkında şunları söylüyor:

> "Böyle dini bir konuya değinen bu öyküdeki derin din dışılığın üzerini örtmeye çalıştılar. Öyle ki hem efsanenin kendisi, hem de yazarları kilise büyüklerinin meşhur kininden paylarını almadılar. Papalık Roma'sındaki gelenekçi kafalar Kase'nin varlığını asla fiilen kabul etmemiş olsalar da, var olmadığını ilan etmek konusunda da şaşırtıcı ölçüde pısırık davranıyorlardı ... Daha da ilginç olanı, Kathar'ların ... hatta bu konudaki çeşitli metinlerle üstü kapalı biçimde ilgilenen Tapınak Şövalyeleri'nin devrilmesine kadar öykü lekesiz kaldı."

Öykünün Hıristiyanlık inancına uygun hale getirilmiş bu versiyonlarından birisi de *Perlesvaus* idi. Yazarının Glastonbury manastırındaki bir rahip olduğu ve 1205 yılında kaleme alındığı söylenir. Bu öykü iç içe geçmiş iki maceradan oluşmaktadır. Şövalye Gawain, Vaftizci John'ın kellesini uçuran ve büyülü olduğu için her gün öğle vaktinde kanayan kılıcı aramaktadır. Bölümlerden birisinde kahramanımız yüz elli şövalyenin kesilmiş başını taşıyan bir ara-

bayla karşılaşır. Kellelerden bazıları altınla, bazıları gümüşle, bazıları ise gümüşle kaplanmıştır. Daha sonra bir elinde kralın kesik başını, diğerinde ise kraliçeninkini tutan bir genç kız ortaya çıkar. Her ikisinin kellesi de kurşunla kaplanmıştır.

Perlesvaus'da, Kase'nin seçkin hizmetkarları, tıpkı Tapınak Şövalyeleri gibi, kızıl haçla süslenmiş beyaz kıyafetler giyiyorlar. Ayrıca bir ormanda dikili duran bir kızıl haçtan bahsediliyor. Bu haç, her tarafına sopayla vuran bir rahibin bu çabasına yenik düşüyor ve devriliyor. Haçın devrildiği bölüm, Tapınakçıların haç hakkında ileri geri konuştukları ve haçı ayaklarının altında tepeledikleri suçlamalarıyla açık bir bağlantı kuruyor. Sonra bir kez daha kesik başların yer aldığı garip bir sahne geliyor. Kase'nin muhafızlarından birisi öykünün kahramanı Perceval'e şöyle sesleniyor: "Gümüşle kaplanmış başlar ve kurşunla kaplanmış başlar ve bu başların ait olduğu gövdeler var. Sana, kral ve kraliçenin başlarının bulunduğu yöne gitmen gerektiğini söylüyorum."

Metinde simya disiplinine ait sembolizm cömertçe kullanılmış: Sıradan metaller ve değerli metaller, krallar ve kraliçeler. İleride göreceğimiz gibi, bu tip imgelere Kase efsanesi üzerine yazılmış diğer önemli metinlerde de bolca rastlıyoruz.

Kilisenin Kase hakkında dile getirilmemiş bir hoşnutsuzluk taşımasına karşın, öykülerin Hıristiyanlık inancına en yakın versiyonu aslında Cistercian rahiplerinin oluşturduğu bir ekip tarafından yazılmıştı. *Queste del San Graal* adını taşıyan bu eser diğerlerinden ayrılıyor, çünkü güçlü mistik sembolizmi nedeniyle Şarkıların Şarkısı'nı kullanıyor.

Açıkça tuhaf olan tüm Kase öyküleri arasında en mantıksızı - aynı zamanda en provakatif olanı- Bavyeralı şair Wolfram von Eschenbach'ın *Parzival* (1220) adlı eseriydi. Eserin yazarı, Chrétien de Troyes tarafından yazılan ve var olan tüm bilgileri içermediğini iddia ettiği versiyonu düzeltme gereği duyduğunu belirtiyor. Kendi eserinin daha doğru olduğunu, çünkü gerçek hikayeyi hem Tapınakçıların bir sözcüsü, hem de gezgin bir ozan olan rahip Kyot de

Provence'tan aldığını ileri sürüyor. Wolfram, *Parzival*'da şöyle yazıyor: "Eserin sonuç kısmıyla ilgili gerçek öykü Alman topraklarına Provence'tan gönderilmiştir."

Peki bu öykünün bu önemli sonuç kısmında neler vardı? *Parzival*'de gizli bir yer olan Kase Kalesi'nden bahsediliyor. Kale, inançlarını gizlice yaymak için gönderilmiş olan Tapınakçılar tarafından korunuyor (Wolfram'ın bu Tapınakçılar için 'vaftiz edilmiş' unvanını kullanmış olması kayda değer). Kase'nin refakatçilerinin gizliliği ve nefretinin sorgulanacağı vurgulanıyor.

Öykünün sonunda, Kase'nin taşıyıcısı Repanse de Schoye ile Parzival'in üvey kardeşi Fierefiz Hindistan'a gidiyor ve orada John adında bir çocukları oluyor (ünlü Prester John). Prester John, hep John ismini alacak olan bir soyun ilk temsilcisi oluyor. Acaba bu sözler, büyük üstatlarına hep bu ismi veren Sion Manastırı'na atıfta bulunmak amacıyla yazılmış bir şifre olabilir mi?

Bahsedilen bu soy, Baigent, Leigh ve Lincoln'ün Kutsal Kase hakkındaki teorilerinin merkezinde yer alan soy kavramını da oluşturuyor. İlk kitaplarının adının da açıkça ortaya koyduğu gibi, Kutsal Kase aslında Kutsal Kan (kutsal soy) idi. Bu teori, Fransızca'daki "sangraal" kelimesinin genellikle "san graal" olarak da söylendiği, bu söylenişin doğru tercümesinin ise 'kutsal kase' değil, 'kraliyet kanı' olduğu fikrine dayanıyor. Böylece *sangraal*'ın bir soyu ifade etmekte kullanıldığı sonucuna varılıyor. Baigent, Leigh ve Lincoln Kase efsanelerindeki soy vurgusunu, İsa ile Mary Magdalena'nın karı-koca olduğu düşüncesiyle bağlantılı şekilde sunuyorlar. Kendi teorilerine göre efsanelerdeki Kase, İsa ile Magdalalı'dan üreyen soyun belirtilmesinde kullanılan bir semboldü. Yine efsanelerde Kase'yi koruyanların ise, Tapınakçılar ve Sion Manastırı gibi bu sırrı, yani kutsal soyu bilenler olduğunu belirtiyorlar.

Ancak bu teoriyle ilgili bir sorunumuz var. Kase öykülerinde, Kase muhafızlarının veya Kase'yi keşfedenlerin soyu üzerine vurgu yapılmaktadır. Kase onlardan bağımsız olarak ele alınmaktadır. Öykülerde bazı aileler tarafından saklanan ve bu aileler içinde nesil-

den nesle aktarılan bir sır ima ediliyor olsa da, bu sırrın bir soy ile ilgili olduğu kolayca söylenemez. Aslında, yazarların teorisi basit Fransızca sözcük, 'sangraal' etrafındaki çekişmeden şekilleniyor. Ayrıca, bir soyun çağlar boyunca başka soyların kanlarıyla karışmadan, 'saf' kaldığına dair hipotezlerin gerçeklik ihtimalinin ne kadar düşük olduğuna önceki bölümlerde değinmiştik.

Kase öyküleriyle Tapınakçılar arasındaki bağlantı ise yeterince gerçek görünüyor. Wolfram von Eschenbach'ın sık sık kapsamlı seyahatlare çıktığına ve Orta Doğu'da yer alan Tapınakçı merkezlerinin yabancısı olmadığına inanılıyor. Onun yazdığı öykünün, tüm Kase öyküleri arasında Tapınakçılarla bağlantıları en açık biçimde ortaya koyan örnek olduğu kesin. Malcolm Godwin, "Wolfram, eseri Parzival'ın her yerinde astroloji, simya, Cabala ve doğunun yeni ruhani fikirleriyle ilgili göndermelerde bulunuyor" diyor. Wolfram ayrıca, doğrudan Tarot'tan alınmış açık bir sembolizme de yer vermiş.

Öyküde, Montsalvasch kalesinde Kase'yi koruyan muhafızlar açıkça Tapınakçılar olarak adlandırılıyor. Bu kalenin gerçekte, Katharlar'ın son üssü olan Montségur olduğu teşhis ediliyor. Bunun yanı sıra, Wolfram bir başka şiirinde Kase Kalesi'nin lordunu Perilla adını vermiş. Şiirin kaleme alındığı dönemde Montségur lordu Ramon de Perella idi. Böylece bir kez daha Tapınakçılarla Katharlar arasında bağlantı kurulduğunu görüyoruz. Yine ortada muğlak, ama çok değerli bir hazine var.

Wolfram'ın yazdığı öyküde doğa üstü güçlere sahip bir kap yer almıyor. O Kase'yi bir taş olarak, *lapsit exillis* adıyla sunuyor. Bu ismin 'ölüm taşı' anlamına geldiği speküle ediliyor. Gerçek anlamını ise kimse bilmiyor. Başka açıklamalar arasında, taşın cennetten dünyaya düşmesi sırasında Lucifer'in tacından dökülen bir mücevher veya simyacıların meşhur Felsefe Taşı (*lapis elixir*) olduğu düşünceleri de yer alıyor. Bu son varsayım en gerçeğe yakın olanı gibi görünüyor. Zira metnin tamamı simya disiplinine ait sembollerle bezeli.

Bazı yazarlar, *Parzival*'deki Cundrie karakterinin, yani Kase'nin ulağının Mary Magdalena'yı simgelediği görüşündeler. (Örneğin

Wagner bu düşüncede olduğunu Parsifal operasıyla (1882) açıkça gösterdi. Kundry karakteri bir şişe pelesenk yağıyla kahramanın ayaklarını yıkıyor ve sonra, Mary Magdalena'yı hatırlatacak şekilde, saçlarıyla kuruluyor.) Belki de Kase ile, geleneksel Hıristiyan ikonografisinde Magdalena'nın taşıdığı su mermerinden çömlek arasında bir bağlantı vardır.

Tüm öykülerde, Kase için girilen macera, kahramanın kişisel dönüşümü yolundaki ruhsal yolculuğunun bir alegorisi olarak yer alıyor. Şimdiye dek görmüş olduğumuz gibi, tüm ciddi simya çalışmalarının arkasındaki ana motor güçlerden birisi tam olarak kişisel dönüşüm süreciydi. Peki ama, tüm Kase efsanelerini dine aykırı kılan şey yalnızca simyayla ilgili içerikleri miydi?

Şüphesiz ki kilise, Kase öykülerinde otoritesinin ve papalığın kişi üzerindeki vekaletinin yok sayılması veya reddedilmesi nedeniyle son derece küskündü. Öykülerde kahraman ruhsal aydınlanma ve dönüşüm için kendi başına -ara sıra yardım alıyor olsa da- mücadele ediyordu. Sonuçta Kase efsaneleri gnostik metinlerdi, çünkü bireyin kendi ruhunun durumu üzerindeki kişisel sorumluluğunu vurguluyordu.

Bununla birlikte, tüm Kase öykülerinde kilisenin hassasiyetlerini çok daha fazla harekete geçirecek, üzeri örtülü bir şey vardı. Kase deneyimini resmi ideoloji tarafından yalnızca en yüksek düzeyden seçkinler tarafından yaşanabilecek bir şeymiş gibi sunulurken, öyküler bu yaklaşımı yıkıyor, hatta işi kitlenin üstünlüğüne vardırıyordu. Dahası, Kase öyküsünde, ne olduğu düşünülürse düşünülsün, öyküye konu olan nesne kadınlar tarafından taşınmaktadır. Keltler'in Peredur öyküsünde bile mızrak genç erkeklerin ellerinde yer alırken, tabak, üzerindeki kelleyle birlikte, genç kızlarca taşınmaktadır. Peki ama, böyle bir öyküde kadınların kitlenin üzerinde olması gereken böylesine etkin bir rol oynaması ne anlama geliyordu? (Wolfram'ın *Kase Kalesi*'nin aslı olan Montségur kalesinin sahibi Katharlar'ın kadınlarla erkekler arasında cinsel eşitliğe dayalı bir sistem kurduğunu, erkeklere de, kadınlara da 'rahip' unvanını verdiklerini hatırlayınız.)

Her şey bir yana, Kase öykülerindeki en kapsamlı bağlantı Tapınakçılara yapılan göndermelerdi. Birçok yorumcunun dikkat çektiği gibi, Şövalyelerin, Baphomet olarak adlandırdıkları iddia edilen kesik başa taptıklarını ileri süren suçlama, kesik baş figürüne bolca yer veren Kase öyküleriyle bazı noktalarda çakışıyor. Tapınakçılar, Baphomet'de Kase'nin sahip olduğu türden güçler bulunduğuna inanmakla suçlanmıştı: O ağaçların çiçek açmasını, toprağın verimli hale gelmesini sağlayabiliyordu. Aslında Tapınakçılar yalnızca bu kesik baş idolüne hürmet etmekle itham edilmiyorlardı. Aynı zamanda, bir kadının kafatası biçimdeki gümüşten bir kutsal emanet kutusuna sahip oldukları, bu kutuyu *caput* (baş) *58* olarak adlandırdıkları ileri sürülüyordu.

Hugh Schonfield, Baphomet'in deşifre edilmesi sonucu ortaya çıkan Sophia adını da hesaba katarak, bu kadın başının neyi ima ettiği hakkında akıl yürütürken şunları yazıyor:

T"apınakçılar'ın güzel kadın başının, kadınlık ve İsis görünümü altında Sophia'yı simgelediği, ve bu kadının Hıristiyanlık yorumunda Mary Magdalena ile bağlantılı olduğu konusunda çok az şüphe duyulabilir."

Tapınakçıların kutsal emanetleri arasında Vaftizci John'ın sağ el işaret parmağının da bulunduğu söylenir. Bu iddia ilk bakışta göründüğünden çok daha önemli olabilir. Birinci kısımda gösterdiğimiz gibi Leonardo, dini içerikli eserlerinde sıkça ve kasıtlı olarak, sağ el işaret parmağını ayinsel bir tavırla yukarıya kaldırmış bir karaktere yer vermiştir. Bu jest Vaftizci John ile ilgiliymiş izlenimi uyandırıyor. Örneğin, *Magi'nin Tapınması* eserinde, keçi boynuzu ağacına tapınan bir figür bulunuyor. Bu figür de söz konusu jesti yapıyor. Hem keçi boynuzu ağacının, hem de bu jestin John ile alakalı simgeler olduğunu biliyoruz. Tapınakçıların sahip olduğu ileri sürülen kutsal emanet, Leonardo'nun bu betimlemeyi çizmesinin ardındaki neden olabilir.

(Jacobus de Voragine, *Altın Efsane* adlı kitabında, kellesinin uçurulmasının ardından, imparator Julian tarafından cesedi imha edilmeden önce Vaftizci John'ın vücudundan yalnızca sağ el işaret parmağının St. Thecla tarafından Fransa'ya kaçırıldığına dair bir

inanç var olduğunu belirtiyor. Bu durumda Tapınakçılara ait kutsal emanetle bu efsanede geçen emanetin aynı olduğu düşüncesi akla geliyor. Voragine ayrıca, Vaftizci John'ın başının, Tapınakçıların sonradan kazı da yaptığı Kudüs'teki Herod tapınağının altına gömüldüğünü anlatan bir efsaneyi de kaydediyor.)

Altını deştikçe, Tapınakçılarla Kase arasında daha fazla sayıda bağlantı ortaya çıkıyor. Gezi yazıları kaleme alan İngiliz yazar Nina Epton, *Pirene Vadisi* (1955) adlı yapıtında, üzerinden üç damla kan damlayan mızrakla Kutsal Kase'nin betimlendiği duvar resmini görmek için Ariège'deki Tapınakçı kalesinin yıkıntılarına nasıl tırmandığını anlatıyor. Bu duvar resminin konusunun Kase efsanelerinden alınmış olduğu çok açık.

Çok sayıda Şövalye'nin hapsedildiği Domme'daki şatoda da ilginç bir grafit bulundu. Garip bir çarmıha geriliş sahnesi olan bu betimlemede, Ean ve Deike Begg'in anlatımına göre, grafitin sağ tarafında Lorraine'nin haçını tutan Arimathea'lı Joseph, İsa'nın vücudundan damlayan kanları topluyor. Solda ise bir asa veya sırık tutan, çıplak, hamile bir kadın görülüyor.

Bunların dışında, daha tuhaf bağlantılar da mevcut. Provence'taki, hem Zenci Madonna kültüne, hem de Tapınakçılara ait bir mekan olan St-Martin-du-Vésubie'de, Kase öykülerinin ilginç bileşenlerini bir araya getiren bir efsaneye rastlanıyor. Tarikatın üzerine düzenlenen harekatlar sırasında burada bulunan Şövalyelerin tamamının kellesinin uçurulduğu söyleniyor. Ancak bu söylenti resmi olarak doğrulanamıyor ve gerçeğe pek de yakın görünmüyor. Şövalyeler bölgeyi lanetliyor ve felaketler görülmeye başlanıyor. Bölgedeki erkekler ya iktidarsızlaşıyor ya da kısır oluyor. Toprak ise çorak ve verimsiz hale geliyor. Bu efsanenin gerçekle ilişkisi ne düzeyde olursa olsun, tarihsel bir gerçek var ki, o da 1560 yılında Savoy dükü Emmanuel Filibert'in acınacak duruma gelmiş olan bölgedeki kötü ruhları kovdurtmak için girişimde bulunduğu. Zira, bölgedeki tepelerden birisi hala 'dert' anlamını taşıyan 'Maledia' adıyla anılıyor. Ancak bu acılı efsanenin bizce en önemli kısmını, Tapınakçıların kellelerinin kesilmesi ve bölgenin lanetlenmesi oluşturuyor. Kelle kesme ve lanetlenme öğelerinin, Kase efsanelerinin

de ana unsurları olduğunu hatırlayalım. Kase öykülerini yazarları için ülkeyi lanetleyen kesik başlar, veya kesik bir baş özel anlam taşıyordu. Bu başlar veya baş, kendi tarafında gördüklerinin karşısına ise tüm cömertliğini ile çıkıyordu.

Farklı Kase öyküleri ve aralarındaki çelişkiler şaşırtıcı görünebilir. Ancak Kutsal Kase öyküleriyle ilgili çok önemli bir çalışma olan *Kutsal Kase'nin Saklı Kilisesi* (1902) kitabında, büyük gizemci A.E. Waite, tüm bu efsanelerin felsefesini oluşturan konseptin arkasında, Hıristiyanlık aleminin bünyesinde yer alan gizli bir geleneğin varlığını fark ettiğini belirtiyor. Waite, öykülerin simya, hermetisizm ve gnostik yaklaşımlardan unsurlar barındırdığını ilk fark edenlerden birisi olmuştur. Öykülerde gizli bir disiplinin varlığıyla ilgili güçlü kanıtlar bulunduğu konusunda nereyse emin olmasına karşın, bu disiplinin yapısı hakkında katı tanımlamalar yapmaktan kaçınmış, ancak 'Johannine (veya Johannite) Geleneği' olarak adlandırdığı şeye göze çarpan bir yer ayırmıştır. Burada, Evangelist John tarafından, İsa'dan aldığı gizli bilgiler temelinde kurulmuş olan, Hıristiyanlık bünyesindeki mistik bir disiplin içerisinde yer alan bir ezoterik topluluktan bahsediyor. Bu gizli bilginin Hıristiyanlık dünyasının Peter'den türemiş olan görünen yüzünde ve sıradan dağarcığında bulunmadığını belirtiyor. Önemli bir nokta da Waite'nin, bu geleneğin erken dönem Britanya Kelt kilisesine varmadan önce, Avrupa'ya Fransa'nın güneyinde yer alan güney Gaul yoluyla ulaşmış olduğunu düşünmesi.

Kase öykülerindeki Kelt unsurlara rağmen, Waite bu efsanelerdeki 'Johannite' geleneği etkisinin Orta Doğu'dan, Tapınakçılar vasıtasıyla doğduğu görüşünde. Görüşünü doğrulayacak kesin kanıtlara ulaşılamadığı için temkinli davranarak, öykülerle Johannite geleneği arasındaki tek bağlantının Tapınakçılar olduğunu iddia etmiyor. Ancak bunun fazla üzerinde durulması gereken seçenek olduğunu öne sürüyor. Yine de, Grail romanslarının, Tapınakçılarla bağlantısı olan gizli bir kilise disiplinine dayandığı görüşünü kesin bir şekilde dile getiriyor.

Waite'nin Johannite geleneği ile ilgili vurgusu aslında bizlere somut bir şey sunmuyor. Bu düşüncesini ayrıntılandırmamış ve bu

bilgiye ulaştığı kaynak da sır olmaktan öteye gitmiyor. Yine de şurası net ki, Kase öyküleriyle Aziz John adında 'birisi' arasında heyecan verici bir bağlantı kuruyor. Bu yaklaşım, sonraki kısımda göreceğimiz gibi konunun üzerindeki karmaşayı büyük ölçüde yorumlamamıza yardımcı olacak.

Kase öyküleri ayrıca, ortaçağ Fransız kilisesinde Tapınakçıların himayesi altında serpilen, Zenci Madonna kültü gibi gizli inanışların da dışa vurumu olarak görülmelidir. Bu ikisi arasındaki bağlantı oldukça sarsıcı sonuçlara yol açmaktadır: Kelt mitolojisindeki Kase öyküleri de, pagan tanrıça tapınaklarında hüküm sürmüş Zenci Madonna kültü de daha erken dönem pagan temalarına dayanıyor. Her ikisi de on ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda serpiliyor. Çünkü bu serpiliş, Tapınakçılar yoluyla, kutsal topraklarla kurulan bağ nedeniyle ortaya çıkıyor.

Tapınakçılar, çok sayıda ezoterik kaynaktan derlenen, aralarında simyacılığın ve ilahi cinselliğin de var olduğu bilgilerin saklandığı bir hazine gibiydiler. (Zenci Madonnalar, Tapınakçılar ve simya arasındaki bağlantı, Fransız tarihçi Jacques Huynen'in *L'énigme des Vierges Noires* (Zenci Madonnalar'ın Esrarı) (1972) kitabının da konusunu oluşturmaktadır.) Egzotik, ezoterik fikirlerle Hıristiyanlık alemi arasındaki köprü de bir kadının şahsında vücut bulmuştu: Mary Magdalena.

Tüm bunlar çok çok uzun zaman önce gerçekleşti. Katharlar ortadan kaldırılalı çok oldu. Tapınak Şövalyeleri de onlardan sonra uzun süre ayakta kalamadılar. Peki bu gizli bilgilerin, mistisizmin ve simyanın kadınlık inanışı hakkındaki farkındalığın üzeri de asırların tozu ile örtüldü mü?

Yanıt, muhtemelen hayır. Bu belki de, Avrupa'nın günümüz yeraltı dünyasında korunan en heyecan verici, hatta en tehlikeli sır olarak varlığını korumuştur.

ALTINCI KISIM

TAPINAK ŞÖVALYELERİ'NDEN KALAN MİRAS

Çoğu tarihçi, on dördüncü yüzyılın başlarında gerçekleşen vahşet dolu olayları Tapınak Şövalyeleri örgütü için son perde olarak görüyor. Bu inanca sahip oldukları için de, tarikatın daha sonraki varlığını gösterecek kanıtlar arama isteğine kapılmıyorlar. Ancak gizemci çevrelerde, Şövalyelerin inançlarını devam ettiren modern grupların var olduğu, bu kişilerin aramızda yaşadığı sürekli konuşuluyor. Dahası, son dönemde ortaya koyulan araştırma sonuçları, örgütün varlığını sürdürdüğü ve batı dünyasının kültürü üzerinde büyük etki sahibi olduğu hakkında ikna edici deliller ortaya koydu.

Bu sonuçların etkisi oldukça derin ve kapsamlı. Eğer bizim ve başka bazı araştırmacıların da inandığı gibi ezoterik bilgiler ve simya bilgileri toplamışlarsa, Tapınakçıların bugün varlıklarını sürdürüyor oluşları, bir takım gizlerin hâlâ devam ettiği sonucunu doğurur. Eski simyacılardan edinilmiş bilimsel bilgilerin ve doğulu ezoterik geleneklerden alınmış büyü uygulamalarının da dahil olma olasılığı bulunan bu gizler hâlâ, üstelik toplumumuzun bağrında yaşıyor olabilir. Eğer bu böyleyse, antik heretik inanç ve yaşayış sisteminin önde gelen örnekleri olarak, günümüzün Şövalyeleri araştırmamıza ışık tutabilirdi. Ancak öncelikle örgütün gerçekten yok olmadığını kendimize kanıtlamak zorundaydık.

Sağduyumuz bize, ileri derecede örgütlenmiş Tapınakçıların uysal şekilde ölümü kabullenmelerinin ve bir anda hırslarından özveride bulunmalarının mümkün olamayacağını söylüyor. İlk olarak

şunu belirtelim ki, Avrupa'daki tüm örgüt mensupları, o önemli 13 Ekim Cuma gününde eşzamanlı olarak tutuklanmamıştı. Tapınakçılar için bu büyüklükte bir felaket sadece Fransa sınırları içerisinde söz konusuydu. Üstelik orada bile bazı Şövalyeler kaçmayı başarmıştı. Diğer ülkelerdeyse, örgüt üzerindeki baskı ve zulmün büyüklüğü farklılık gösteriyordu. Örneğin İngiltere'de, II. Edward Tapınakçıların iddia edildiği gibi suçlu olduğunu kabullenmeyi reddetmiş ve hatta Papa ile bu konuda hararetli tartışmalara girişmişti. Şövalyelere işkence etmeyi kesin olarak geri çevirmişti.

Almanya'da ise eğlenceli ve şamatalı bir sahne yaşandı. Tarikatın Almanya'daki üstadı olan Gumbach'lı Hugo, Metz başpiskoposu tarafından toplanan konseye dramatik bir giriş yaptı. Tepeden tırnağa zırhlara ve silahlara bürünmüş halde, beraberindeki yirmi seçmece, savaşlarda sınanmış Şövalye ile birlikte konseyi basarak Papa'nın şeytan olduğunu, tahttan indirilmesi gerektiğini, Tapınakçıların masumiyetini, adamlarının kendilerine karşı oluşturulan birliğe karşı savaşmak istediklerini vs. ilan etti. Şaşkınlık içinde geçen bir sessizliğin ardından dava düşürüldü ve Şövalyeler hayatta kaldı.

Aragon ve Castille'de, Tapınakçıların davalarını piskoposlar yürütüyor ve yalnızca onları masum bulmakla yetiniyorlardı. Oysa yargıçlar Şövalyelere karşı ne derecede hoşgörülü ve özgürlükçü olmayı arzu ederlerse etsinler, hiçbirisi Papa'nın, örgütün dağıtılmasına yönelik 1312 tarihli emrini görmezden gelemezdi. Ancak Fransa'da bile, yalnızca az sayıda Şövalye idam edildi. Geriye kalan büyük kısım ise inançlarından vazgeçmeleri karşılığında serbest bırakıldı. Başka ülkelerde ise tek yaptıkları yeni bir ad altında tekrar bir araya gelmek ya da Töton Şövalyeleri gibi var olan başka örgütlerin bünyesine katılmak oldu.

Sonuç olarak söyleyebiliriz ki, Tapınak Şövalyeleri örgütünün tamamen ortadan kaldırıldığına ilişkin tarihsel kanıtlar oldukça güçsüz kalmaktadır. Elbette yeraltına geçtiler, bir araya geldiler ve tekrar örgütlendiler. Aslında yok olduklarına dair var olan inanış da bu çabalarını desteklemiş oldu.

Hatırlatalım ki, örgütün çekirdeğinde yer alan, hem örgütü yönlendiren, hem de gizli bilgileri saklayan elit Şövalyelerle iç halkada yer alan mensuplar birbirinden oldukça farklıydılar. Her iki grupta yer alan Şövalyelerin de ortadan kaybolmuş ve birbirinden bağımsız yeraltı şebekelerini yaratmış olması son derece olası. Bunun sonucunda iki bağımsız organizasyon ortaya çıkmış ve her ikisi de Tapınakçıların gerçek mirasçısı olduklarını iddia etmiş olabilir.

Şövalyelerin dağıtılmasının ardından, önceden örgütün elinde bulunan toprakların büyük kısmı rakipleri olan Hospitaller Şövalyeleri'ne devredildi. Ancak İngiltere ve İskoçya'da, bu arazi ve mülkler üzerindeki devir işlemlerinin bir çoğu gerçekleşmedi. Ayrıca önceden Tapınakçılara ait olan Londra'daki mülklerin 1650 yılına kadar Şövalyelerin ailelerinin elinde kaldığına dair kanıtlar mevcuttur. Bunun birlikte, bizi asıl ilgilendiren arazi ve mülklerin sahiplerini kimler olduğu değil, Tapınakçıların sahip olduğu ezoterik bilgilerin muhafaza durumudur.

Gizli olarak sürdürülen simya çalışmalarının arkasındaki planlayıcı ve yöneticinin Tapınak Şövalyeleri olduğuna dair kesin kanıtlar bulunmamakla birlikte, örgütün iç halkasında yer alan Şövalyelerin simya ile ilgilendiğini net olarak biliyoruz. Alet-les-Bains gibi birçok simya merkezinin Tapınakçıların karargahlarına yakın oluşu örnek gösterilebilir. Ayrıca görmüş olduğumuz gibi, Tapınakçılar gibi simyacılar da Vaftizci John'a özel bir önem veriyorlardı.

Son dönemde birçok yorumcu tarafından, farmasonluğun köklerinin Tapınakçılık bünyesinde yer aldığına dair doyurucu kanıtlar ortaya koyuldu. Hem Michael Baigent ile Richard Leigh tarafından yazılan *Tapınak ve Loca*, hem de Amerikalı tarih yazarı-araştırmacı John J. Robinson'un kaleme aldığı *Kandan Doğdular* kitapları, olaya tamamen farklı iki bakış açısından yaklaştıkları halde aynı sonuca ulaşıyor.

Adını verdiğimiz kitaplardan ilki İskoçya'da Tapınakçıların hala var olduğuna dair izleri sürerken, diğeri modern farmason geleneğinden geriye, kökenlerine doğru bir araştırmaya girişiyor. An-

cak her ikisi de sonuçta Tapınakçılara ulaşıyor. Dolayısıyla bu önemli eserler büyük oranda birbirlerini tamamlayıcı nitelik taşıyor ve bu iki büyük gizli örgüt hakkında az veya çok bütünlüğe sahip bir fotoğraf sunuyor.

Baigent/Leigh ile Robinson arasındaki tek önemli uzlaşmazlık ise şu: Baigent ile Leigh, farmasonların İskoçya'da izole olmuş Tapınakçılardan türediğini, daha sonra 1603 yılında, İskoç kral VI. James'in İngiltere tahtına oturması ve İskoç aristokrasisinin bu ülkeye akın etmesiyle İngiltere'ye geçtiğini savunuyorlar. Diğer taraftan Robinson ise, Tapınakçıların İngiltere'de farmasonlara dönüştüğünü düşünüyor. İkna edici biçimde, 1381 köylü isyanının ardında Tapınakçıların yer aldığını öne sürüyor. Tapınakçıların can düşmanları olan kilisenin ve Hospitaller Şövalyeleri'nin mülklerine saldırıların gerçekleştiği bu isyanda Tapınakçı mülklerine ise dokunulmadığını belirtiyor.

Dışarıdan bakan çoğu kişi farmasonluğu, yaşlı erkeklerin bir araya geldiği, içindekiler için çekici iş olanakları ve nüfuz sağlayan antika bir kulüp olarak görüyor. İşin ritüel kısmı komik bir şey olarak algılanıyor: Biraderler bir pantolon paçası buluyor ve arkaik, anlamsız yeminler ediyor. Bunlar artık değişmiş olabilir. Doğduğu ilk günlerde farmasonluk gerçekten de, transandantal aydınlanmayı getirmek ve yeni üyeyi biraderlerine daha yakın bağlarla bağlamak üzere tasarlanmış, antik gizemci gelenekleri sürdüren ciddi kabul törenleri uygulayan bir okuldu.

İlk başta gizemci bir organizasyondu. Açık bir şekilde, 'ilahi bilginin' taşınması ile ilgileniyordu. Bugün bilim olarak adlandırdığımız şeyin önemli bir kısmı bu 'kardeşlik' organizasyonundan doğmuştur. 1662 yılında, bilimsel bilginin derlenmesi ve neşredilmesi amacıyla kurulan ve bu işlevini hâlâ devam ettirmekte olan İngiltere'de Kraliyet Akademisi'nin ortaya çıkışı örnek gösterilebilir. Aslında bu akademi, farmasonların 1645 yılında kurduğu ve 'Görünmez Kolej' adını verdikleri topluluğun devamı niteliğindeydi. (Ayrıca, aynen Leonardo'nun yaşadığı dönemde olduğu gibi, gi-

zemci bilgi ile bilimsel bilgi, birbirine karşıt olmak şöyle dursun, aynı ve tek bir bütün olarak görülüyordu.)

Çoğu modern farmasonluk örgütleri halen yeni üyelerini dini öğeler içeren, ruhsal boyutu ağırlıklı törenlerle kabul ediyor olsa da, aslında ortada kalan şey, özgün anlamını yitirmiş bir organizasyondur. Günümüzün en önemli farmasonluk teşkilatı olan Büyük Loca'nın kuruluşu çok eskilere dayanmıyor. Örgüt 1717 yılının Vaftizci John gününde, yani 24 Haziran'ında ortaya çıktı. Bu kuruluşun öncesinde farmasonlar gerçekten de gizli bir topluluktu. Ancak Büyük Loca yüceltilmiş bir yemek kulübüne dönüşerek tarihe damga vurdu. Artık yarı halka açık hale gelebilirlerdi, çünkü kendilerine saklamaları gereken bir sırları kalmamıştı.

Öyleyse farmasonluğun kökleri ne kadar eskilere uzanıyor? Doğrulanabilen en eski belge 1641 yılına ait. Oysa Tapınakçılarla aralarında bir bağlantı mevcutsa, geçmişlerinin çok daha gerilere gitmesi gerekiyor. John J. Robinson, 1380'li yıllarda mason localarının var olduğuna dair kanıtlara dikkat çekiyor ve 1450'li yıllardan kalma bir simya tez çalışmasında açıkça 'farmason' terimi kullanılıyor.

Masonlar kendilerine sorulduğunda, İngiltere'deki ortaçağ taş ustaları loncasından türediklerini iddia ediyorlar. Bu loncanın üyeleri kendi aralarında tanınmak için gizli jestler ve şifreler belirlemişlerdi. Çünkü sahip oldukları ilahi geometri bilgisinin tehlikeli olabileceğini düşünüyorlardı. Ancak John J. Robinson'un kapsamlı ve titiz araştırmasının ortaya çıkardığı gibi, tüm beklentilerin aksine, bu loncaların ortaçağ İngiltere'sinde var olmadığı çok açıktır. Farmasonların ileri sürdükleri bir diğer efsane de, taş ustaları loncasının, sahip olduğu gizli bilgileri, efsanevi Süleyman tapınağını inşa eden ustalardan almış olduğu yönünde. Gerçek buysa, Süleyman tapınağıyla çok daha açık bağlantıları olduğunu bildiğimiz başka bir örgütü, ilk adı İsa'nın ve Süleyman Tapınağının Yoksul Şövalyeleri Örgütü olan Tapınak Şövalyeleri'ni neden yok sayıyorlar? Aslında bu bağlantıyı ortaya sürmekten kaçınıyor gibiler.

Aslında Büyük Loca'nın kurulmasından daha önce farmasonlar, Tapınak Şövalyelerini yapmış olduğu gibi, ilahi geometri, simya ve hermetisizm alanlarında benzer tipte bilgilere sahip olduklarını ilan etmişlerdi. Örneğin, ilk dönem masonlar simya ile yakından ilgileniyorlardı. On beşinci yüzyıl ortalarından kalma bir simya tez çalışmasında farmasonlar ima edilerek, onlardan 'simya işçileri' şeklinde bahsediliyor . Ayrıca örgüte girişi kayıt altına alınmış ilk masonlardan olan, Londra'daki Ashmolean müzesinin kurucusu Elias Ashmole (girişi 1646 yılına rastlıyor) bir simyacı, hermetisist ve Rosicrucian'dı. (Ashmole aynı zamanda, dağıtılmalarının ardından Tapınakçılar hakkında tasvip edici yazılar yazan ilk kişidir.)

Masonluk krallığının hazineleri arasında yer alan mücevherlerden birisi olan tuhaf Rosslyn şapeli Edinburgh kentinin bir kaç kilometre dışında bulunuyor. Dışarıdan bakıldığında o kadar köhne görünüyor ki, insan her an yıkılabilirmiş duygusuna kapılıyor. Şapelin içi ise son derece sağlam olduğunu gösteriyor. Bu bina günümüz farmasonları ve Tapınakçı organizasyonları için bir merkez olarak tanınıyor.

1450 ile 1480 yılları arasında, Rosslyn *Laird*'i (*İskoçya'da büyük arazi sahiplerine verilen bir unvan, ç.n.*) Sir William St. Clair tarafından inşa ettirilen şapel başlangıçta, Süleyman tapınağının tasarımı esas alınarak yapılacak çok daha büyük bir binanın dişisi olarak düşünülmüş. Ancak planlar gerçeğe dönüştürülememiş ve şapel yüzyıllar boyunca tek başına dikilmek zorunda kalmış. St. Clair ailesinin (bu isim sonradan Sinclair adına dönüşmüştür) on beşinci yüzyıldan beri süregelen, İskoçya farmasonlarını himaye etmek gibi bir rolü bulunmaktaydı. Bu tarihlerden daha önce de Tapınakçılara yönelik olarak aynı korumacı tavrı sergilemelerinin rastlantı olmadığına eminiz.

Ortaya çıktığı ilk dönemlerden itibaren Tapınak Şövalyeleri Sinclair ailesi ve Rosslyn ile bağlantı içindeydi. Örgütün kurucu büyük üstadı Hugues de Payens, Catherine St. Clair ile evlenmişti. Aslen Viking soyundan gelme olan Sinclair'ler, tarihin en gizemli ve

kayda değer ailelerinden birisidir. Fransa ve İskoçya'daki ünleri on birinci yüzyıldan itibaren başlamaktadır. (İlginçtir ki, aile adları başı kesilen İskoç şehidi Saint Clair'den gelmektedir.) Hugues ve Catherine Rosslyn yakınlarındaki St. Clair mülklerini ziyaret etmiş ve orada, İskoçya'daki ilk Tapınakçı idare merkezini kurmuşlardır. Burası daha sonra genel karargah haline gelmiştir.

(Görmüş olduğumuz gibi, Pierre Plantard da St. Clair ismini kendi adına eklemiş ve böylece kendisini kasten bu köklü ailenin Fransa'daki koluyla ilişkilendirmiştir. Birçok yorumcu ona bu hakkın gerçekten verilip verilmediğini merak ediyor. En azından şunu söyleyelim ki, böyle yapması için iyi bir nedeni vardı.

Şurası kesin ki, örgütün zor kullanılarak dağıtılmasının ardından, İskoçya Tapınakçıların sığındığı en önemli yerlerden birisi haline geldi. Bunun nedeni muhtemelen, ülkenin çok büyük kısmının, kendisi de aforoz edilmiş olan Robert the Bruce'a ait olmasıydı. Bu durumda İskoçya'da Papa'nın hükmü sökmüyordu. Baigent ve Leigh'in, bahsedilen kayıp Tapınakçı donanmasının İskoçya kıyılarına sığındığı yönündeki iddiaları da oldukça akla yatkın geliyor.

Britanya adalarının tarihinde en kritik role sahip olaylardan birisi hiç kuşku yok ki, 24 Haziran 1314'de (Vaftizci John gününde) İskoçlarla İngilizlerin karşı karşıya geldiği Bannockburn savaşıdır. Savaşta *Robert the Bruce* komutasındaki kuvvetler İngilizleri hezimete uğrattı. Ancak bu utkuya ulaşırken dehşetli güce sahip bir dosttan yardım aldıklarına dair kanıtlara rastlıyoruz. Bu dost, Tapınak Şövalyeleri'nin günün on birinci saatinde devreye giren destek kuvvetleriydi. Zulümden kaçan Şövalyelerin devamı olma iddiasındaki günümüzün İskoç Tapınak Şövalyeleri örgütü de bunun böyle olduğuna inanıyor. Her yıldönümünde, Bannockburn savaşını, Tapınakçıların üzerindeki örtünün kalkması onuruna, Rosslyn şapelinde anıyorlar. Bannockburn'de Robert the Bruce'nin yanında çarpışan Şövalyelerden birisi de, 1330 yılında ölen ve Rosslyn'e, karakteristik bir Tapınakçı mezarına defnedilen Sir William St. Clair (önceki paragraflarda sözünü ettiğimiz William'ın dedelerinden) idi.

Rosslyn şapelinin dekorasyonunda bazı sıradışı öğeler dikkat çekiyor. İç mekanın her santimetrekaresi oyularak simgelerle bezenmiş. Binanın bütününde ise ilahi geometri ilkeleriyle uyum amaçlanmış. Bu öğelerin büyük kısmı, inkar edilemeyecek biçimde masonluğa özgü bir karakter taşıyor. Masonluğa ait bir efsane olan Hiram Abiff ile arada açık bir paralellik kurarak 'Çırak Sütununu' yüceltiyor (14). Çırak da sütunun üzerine 'Dul Kadının Oğlu' olarak resmedilmiş. 'Dul Kadının Oğlu' terimi mason geleneğinde büyük önem taşıyor ve bizim araştırmamızda da önemli bir yer tutuyor. Bu sütunun yanındaki lentoda şu açıklama okunuyor:

> "Şarap güçlüdür, kral daha güçlüdür, en güçlü olan kadınlardır. GERÇEK ise hepsinin üzerindedir."

Ancak Rosslyn'deki sembolizmin önemli kısmı masonik bir karakter taşımakla birlikte, en az o kadarlık bir kısmı da Tapınakçılığa aittir: Şapelin zemin planı Tapınakçı haçı temel alınarak oluşturulmuş. Ayrıca Şövalyelerin mührü üzerindeki ünlü 'bir atın sırtındaki iki adam' figürünü işleyen oymalar mevcut. Hemen yanındaki antik ağaç parçası da Tapınakçı haçı şekli esas alınarak yerleştirilmiş.

Bu anlattıklarımız, farmasonluğun kökenlerinin 1500'lü yıllardan öncesine gitmediğini ve Tapınakçıların 1312'den sonra dikkate alınması gereken bir güç olmaktan çıktığını öğreten standart tarih anlatımıyla karşılaştırıldığında oldukça ilginç şeyler. Bu kabullere göre, şapeldeki 1460'lı yıllara ait imgelerin farmasonlar için çok erken, Tapınakçılar için de çok geç olması gerekmez mi?

Tüm bunların yanında, Rosslyn şapelinde ne farmasonlara, ne de Tapınakçılara ait olan bir başka sembolizme daha rastlıyoruz: Çok miktarda paganlık, ve hatta İslamiyet imgeleri. Şapelin dışında da Hermes'in oyma bir gösterimiyle karşılaşıyoruz. Bu da hermetisizm ile ilgili açık bir gönderme. İç mekanda, Keltler'in paganlık dönemi bitki tanrısı Yeşil Adam'ın sayısı yüzü aşan betimlemeleri bulunuyor. Tim Wallace-Murphy, Rosslyn şapelini anlattığı resmi tarih belgelerinde Yeşil Adam'ı, Babilliler'in ölüm-diriliş tanrısı

Tammuz ile ilişkilendiriyor. Her iki tanrı da benzer marifetlere sahip ve sık sık yeşil yüzlerle resmedilmiş. Ancak bu tarzda en fazla resmedilen tanrı, İsis'in kocası Osiris'dir.

Ünlü Sinclair ailesinin bir ferdi olan Niven Sinclair'i ziyaret ettiğimizde, Sinclair'lerin yalnızca Tapınakçı değil, aynı zamanda pagan da olduklarını gösteren kanıtların bombardımanına uğradık. Rosslyn ve Sinclair tarihinin tutkulu bir araştırmacısı olan Niven, kayıp Tapınakçı sırlarının akıbetiyle ilgili oldukça açıklayıcı saptamalarını bizlere sundu. Bu bilgilerin, gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla Rosslyn şapelinin yapımında şifrelendiğini söyledi ve ekledi: "Earl William St. Clair bu şapeli kitapların yakıldığı veya yasaklandığı bir dönemde inşa ettirdi. Gelecek kuşaklara bir mesaj bırakmak istiyordu."

Niven bu konu üzerinde heyecanlı bir şekilde konuşurken, atasının taşları kullanarak böyle bir kitabı (Rosslyn şapelini) oluşturmakta gösterdiği hüneri vurguladı ve şunları söyledi: "Eğer St. Paul katedralini gezmek isterseniz, tek bir turu yeterli görürsünüz. Oysa Rosslyn şapeli için bunu kesinlikle söyleyemeyiz. Binayı dolaşmalarımın sayısını ancak yüzlerle ifade edebilirim. Buna karşın hâlâ, her gidişimde yeni bir şeyler keşfediyorum. Şapelin güzelliği de burada yatıyor."

Rosslyn, tipik bir Hıristiyan şapeli olmaktan çok uzak. Ama Niven; "Earl William'ın şapeli 'tanrının daha büyük zaferi için' inşa ettirdiği söyleniyor" demesi de biraz ileri gitmek oluyor. Eğer durum buysa, şapelin içinde neden bu kadar az sayıda Hıristiyan sembolünün yer aldığı sorusuna yanıt aramak gerekiyor.

Ortaçağda Sinclair ailesi açık biçimde pagan kutlamalarına destek vermiş ve Kıptiler (Kıptilerin Avrupa'da tanrıçaya tapınma inancının son aktif savunucuları arasında oldukları söylenir) için sığınacak bir ortam yaratmış. Şunu da belirmeliyiz ki, birçok uzman geçmişte Rosslyn şapelinin yeraltı odasında bir Zenci Madonna yontusunun bulunduğuna inanıyor.

Biraz da hayrete düşerek anlıyorduk ki, Tapınakçılar yaygın

olarak inanılanın aksine, sadık Hıristiyan Şövalyeler değillerdi. Kendileri için, geri planda kalanları örtmek amacıyla yarattıkları imaj oldukça büyük başarı kazanmış. Bununla birlikte, 'görmeyi isteyen gözler için', gerçek kaygılarının neler olduğu hakkında ipuçları bırakmaya yönelik girişimlerde de bulunmuşlar. Bu örtülü ama açığa vurucu ipuçlarının ve mesajların bırakılmasıyla ilgili olarak Rosslyn şapeli sadece bir örnektir.

Tapınakçıların bilgiye karşı besledikleri aşk ve onu muhafaza etme isteği, İskoç düzyazı tarihinin bilinen en eski eseri olan 'Rosslyn-Hay Elyazmaları' içerisinde de açıkça görülüyor. René d'Anjou'nun şövalyelik ve devlet üzerine yazdıklarının bir çevirisi olan bu kitabın cildi üzerinde şu ibare bulunuyor: 'JHESUS-MARI-A-JOHANNES' (İsa, Meryem, John). Andrew Sinclair'in *The Sword and the Grail* (Kılıç ve Kase-1992) adlı eserinde şu satırlar yer alıyor:

> İsa ve Meryem adlarının yanına St. John'ın da eklenmiş olması sıradan bir durum değil. Ona gnostikler ve Tapınakçılar tarafından büyük saygı gösteriliyordu ... Cildin bir diğer dikkat çekici özelliği de 'Tanrının Kuzusu' olarak bilinen Agnus Dei'ye yer verilmiş olması ... Rosslyn şapelindeki oymalar arasında bir Tapınakçı mührü olan Tanrının Kuzusu da yer alıyor."

Earl William ve René d'Anjou birbirine yakın insanlardı. Her ikisi de, Tapınak Şövalyeleri'nin eski şövalyelik ve kardeşlik ideallerinin yeniden inşa edilmesi amacını taşıdığını ilan etmiş olan Altın Post tarikatının üyeleriydiler.

Tapınakçıların İskoçya'da, sadece Rosslyn'de değil, birçok başka yerde de varlıklarını sürdürdükleri ve etkinliklerine açıkça devam ettikleri ortada. Ancak 1329 yılına gelindiğinde, Robert the Bruce'nin üzerindeki aforoz kararının kaldırılması ve Papalık otoritesinin Şövalyeleri avlamak üzere İskoçya'da tekrar hissedilmesiyle, çekici yaşamları bir kez daha tehlikeye girdi. İskoçya üzerine bir haçlı seferinin düzenlenmesi oldukça uzak bir olasılıktı ve zaten

gerçekleşmedi de. İskoç Şövalyeler yine de tedbirli davranarak, Avrupa'daki çoğu biraderlerinin yapmış olduğu gibi yeraltına çekilmeyi tercih ettiler. Farmasonluğun ortaya çıkışını hızlandıran olgulardan birisinin de bu yeraltına çekiliş olduğu ileri sürülüyor.

Farmasonluğun bazı kollarının Tapınakçılardan türemiş olduğu ve köklerini İskoçya'da bulunduğu iddiası daima gündemde kalmıştır. Ancak bu iddialar az sayıda tarihçi tarafından ciddiye alınmıştır. Hatta masonluk aleminin kendisi de bu iddia üzerinde fazla durmamıştır. Bu Tapınakçı masonların Tapınakçıların sahip olduğu sırların varisi olması pekala mümkündür. İlahi geometrinin yanı sıra, hermetisizm ve simya alanlarında bilgeliği içeren sırlarının hâlâ değerli olduğuna inanılıyor. Belki de modern dünyada sunulandan çok farklı bilgiler oldukları için değerleri daha da artmış durumdadır.

1737 yılında, Paris'teki farmasonlara 'Ramsey'in Söylevi' olarak bilinen belgeyi gönderen kişi bir İskoçyalı olan Andrew Michael Ramsey idi. St. Lazarus tarikatının bir üyesi ve Bonnie Prince Charlie'nin vasisi olan 'şövalye' Ramsey, farmasonlara kökenlerinin haçlı şövalyelerine dayandığını vurgulamak istemiş. Aslında çok ince bir örtüyle üzerini örterek Tapınakçılara işaret ediyor. İsteğini böyle çarpık yollardan ifade etmeyi tercih etmişti, çünkü Tapınakçılar Fransız toplumunda hâlâ aforoz edilmiş kimselerdi. Söylevde ayrıca, birinci iddiayla çelişecek şekilde, masonların tanrıça Diana, Minerva ve İsis'in gizem okullarından geldiğini öne sürüyordu.

Geçen yıllar içerisinde Söylev büyük bir aşağılanmaya ve inkara maruz kaldı. Bu yalnızca örgütün tanrıçalarla ilişkileri hakkında söylediklerinden dolayı değil, aynı zamanda asıl kökenin ortaçağ taş ustaları olduğunu belirtmediği içindi de. Konunun uzmanları bu saptama üzerine odaklanıyorlar. Çünkü bu bir yalansa, Söylev'in tamamının sorgulanması gerekiyor. Ancak görmüş olduğumuz gibi, en son araştırmalar Britanya toprakları üzerinde bir taş ustaları loncasının var olmadığını ortaya koymuş bulunuyor. Belki de Ramsey'in en azından bu konuda suçsuz sayılması gerekiyor.

1737 tarihli Söylev, farmasonların Tapınakçılardan türediğini ima eden ilk umumi belgedir. Bundan sadece bir yıl sonra Papa'nın tüm farmasonluk teşkilatını suçlaması bununla ilgili olabilir mi? Ortaçağın çok geride kaldığı bu tarihlerde, Papa'nın bu spekülasyonu sonucunda engizisyonun farmasonları tutuklamış ve işkencelerden geçirmiş olması ne kadar hayret verici.

Tapınakçı bağlantılarla ilgili olarak Ramsey'in sunduğu ipuçlarından sonra, daha güvenilir ve açık bir beyanat daha ortaya çıktı. Bu, farmasonluk tarihinin en tartışmalı olaylarından birisidir. Baron von Hund und Alten-Grotkau unvanıyla bilinen Karl Gotthelf, Tapınağın bünyesindeki bir mason teşkilatına Paris'te, 1743 yılında kabul edildiği iddiasını ortaya attı. Ayrıca kendisine farmasonluğun gerçek tarihini anlatıldığını ve bu tarihsel geçmiş temelinde localar örgütlemekle görevlendirildiğini söyledi. Kendisinin 'Katı Tapınakçı Görenekler' olarak adlandırdığı bu örgüt Almanya'da 'Vaftizci John'ın Biraderleri' ismiyle tanınıyordu. Kendisine anlatıldığını ileri sürdüğü gerçek tarihin içerisinde, örgütün dağıtılmasının ardından bazı Şövalyelerin İskoçya'ya kaçtığı ve orada örgütlendiği bilgisi de yer alıyordu. Baron, bastırma harekatının ardından yeraltı Tapınakçı hareketinde Jacques de Molay'ın ardından gelen büyük üstatların isimlerinin yer aldığını iddia ettiği bir listeye sahipti.

Karl Gotthelf'in locaları neredeyse hiç zaman geçmeden inanılması güç başarılara imza attı. Ancak maalesef tarihçiler arasından hiç yandaş edinemedi. Tarihçiler de onun şarlatan, gerçek tarih öyküsünün ise tamamen saçma olduğunu ilan ettiler. Büyük üstatlar listesini önemsemediler. Bu kapsamlı reddiyenin temel nedeni, iddialarında geçen anlatımların sahiplerini belirtmemesiydi. O bu kişileri 'bilinmeyen seçkinler' olarak adlandırmakla yetiniyordu. Bu da her şeyi uydurmuş olduğu düşüncesini doğuruyordu. Tabi ki, hepimizin bildiği gibi, isim verilmeden yapılan imalar gizli olaylar söz konusu olduğunda sıkça başvurulan bir şeydir. Son dönemde, bu bilinmeyen seçkinler arasında sözüne güvenilir kişilerin yer aldığı sonucuna ulaşan araştırmalar yapıldı. Bu da von

Hund'un, bağlantıları hakkında doğruyu söylemiş olabileceği olasılığını güçlendiriyor.

Arşivlerde bulunan eksiklerden dolayı, tarihçiler Tapınakçıların büyük üstatlarının tam bir listesini oluşturmayı asla başaramadılar. Ancak Gotthelf'in listesi, Sion Manastırı'un Sır Belgeleri'nde yer alan listeyle aynı. Baigent, Leigh ve Lincoln'ün araştırması onları, mevcut listeler arasında en güvenilir olanın Manastır'ın listesi olduğu konusunda ikna etmiş. Ancak kayıtların yetersizliği nedeniyle bundan asla emin olamayacağız. Akademik tarzdaki araştırmalar da bu nedenle geçersiz kalıyor. Sonuçta, bu liste doğru olabilir. Olumsuz bir bakış açısıyla bakılıp Manastır'ın listesinin 1950'lerde uydurulmuş olabileceği düşünüldüğünde bile, aynı şeyi Gotthelf'in de, Tapınakçılarla ilgili hiç bir araştırmanın yapılmadığı ve hiç bir belgeli kaydın ortaya çıkartılamadığı 1750'li yıllarda yapmış olması pek mümkün görünmüyor. Bu bağlantı en azından, Katı Tapınakçı Görenekler ile Manastır arasında bir iç içe geçmişlik durumu bulunduğunu gösteriyor.

Von Hund'un örgütü ve iddiaları üzerine çok şeyler yazılmış olmakla birlikte, onu bu itirafları yapmaya iten şeyin ne olduğu hakkında hiç spekülasyon yapılmamış olması oldukça gariptir. Aslında onun Katı Görenekler örgütü temelde bir simyacılık ağıydı. Kendisi de her şeyden önce ve en başta bir simyacıydı. Acaba von Hund Tapınakçı geleneğini mi taşıyordu?

Von Hund'un örgütü ve kaygılarının arkasında yatan gerçek ne olursa olsun, Tapınakçı farmasonluk kısa sürede sağlam bir zemine oturtuldu ve Atlas Okyanusu'nun her iki tarafında da masonluğun temel kollarından birisi haline geldi. (Tapınakçıların kendilerini farmasonluğun üst mevkilerinde gizlediği düşüncesi ortaya atılagelmiştir.) Tapınakçı farmasonluk aynı zamanda bizim araştırmamızda da önemli bir yer tutacak başka bir oluşuma daha yol açtı: Fransa'da güçlü olan ve özellikle de ve Islah Edilmiş İskoç Töresi adıyla bilinen İskoç Farmasonluk Töresi.

Fransız farmasonlarının, ortaçağ Fransız taş ustaları loncasının başı olan Üstat Jacques hakkında garip bir efsanesi var. Efsaneye göre Jacques, Süleyman tapınağının inşasında çalışan önemli taş ustalarından birisiymiş. Hiram Abiff'in ölümünün ardından o da Filistin'i terk etmiş ve yanındaki on üç yolculuk arkadaşıyla birlikte, deniz yoluyla Marsilya'ya ulaşmış. Büyük düşmanı, taş ustası Baba Soubise ardına düşmüş ve onu öldürmeyi tasarlamış olduğu için Sainte-Baume'de bir mağaraya saklanmış. Bu, daha sonra Mary Magdalena'nın da sığınağı olacak mağaradır. Ancak tüm bu gayreti işe yaramıyor: ihanete uğruyor ve öldürülüyor. Masonlar hâlâ her 22 Temmuz gününde bölgeye hacca gidiyorlar.

Tapınakçıların ezoterik bilgilerinin varisi olma rolünün bir diğer güçlü adayı da *Rosicrucianizm* olarak bilinen harekettir. Bir zamanlar tarihçiler tarafından bir on yedinci yüzyıl türemesi olarak çokça alaya alınmış olan örgüt, aslında Rönesans dönemine uzanan köklere sahip olduğuyla ilgili iddialar artık sağlam bir zemine oturuyor. Bir ideal veya tutum olarak *Rosicrucianizm*, Rönesans'ın arkasındaki itici güçlerden birisi olarak kabul ediliyor ve Leonardo ile simgeleşiyor. Dame Frances Yates şöyle yazmış:

"Leonardo gibi bir kişiliğin matematik ve mekanik alanlarındaki çalışmalarıyla ressam olarak yaptığı işi koordine edebilmiş olması bir büyücü olduğu izlenimini doğurmuyor mu?"

Şurası kesin ki Leonardo, büyük entelektüel ve mistik hareketlerin, bilgiye ve güce aç insanları bir mıknatıs gibi kendisine çektiği bir dönemde yaşadı. Kilisenin düşmanca yaklaşımı nedeniyle, bu hareketler hep yeraltında kalmak zorundaydılar. Ancak bu giz dünyasında serpilip gelişen kollardan en temel üçü, simya, hermetisizm ve gnostisizmdi. Rönesans/Rosicrucian aydınlanması önemli katkıda bulunan hermetisizm ile Katharlar'ın yükselişini sağlayan gnostisizm, aslında aynı kozmolojik düşüncelerin iki farklı dalı gibiydi. Bu düşünce sistemlerinde, farklı evrenler veya boyutlar arasında, madde evreni hiyerarşik anlamda en altta kalıyordu. Bu boyutların en yücesi tanrıydı. İnsan ise bir zamanlar ilahi bir şey olan, sonra-

dan maddeden bedeni içerisinde hapsolmuş, ama hâlâ ilahi bir tarafı olan varlıktı. (Hermetisizme ait olarak sıkça aktarılan bir sözde; 'Tanrı olduğunuzu bilmiyor musunuz?' diyor.) Ancak tekrar tanrısallaşmak insanın elindeydi ve hatta onun göreviydi. Gnostikler bu düşünceleri dini bir boyutta dile getiriyorken (ilahi bir varlığa dönüşmeyi kurtuluş olarak görüyorlardı), hermetisistler bu kavramları büyü terimleri içerisinde ele alıyorlardı. Yine de temel düşünce birbirinden farklı değildi. Gnostisizm ile hermetisizm arasında kesin bir çizgiyle ayrım yapmak mümkün değil. Tıpkı dinle büyü arasında kesin bir ayrım yapılamayacağı gibi.

Dahası, hermetisizm ile gnostisizm, izleri geriye doğru sürüldüğü taktirde aynı zaman ve mekanda buluşuyor. Bu yer ve zaman, İsa'dan önce birinci ver ikinci yüzyılların Mısır'ında, bu akımların mayasının çalındığı İskenderiye'dir. Dini ve felsefi fikirlerin bir arada eridiği büyük bir pota olan bu şehir, Yunan, Pers, Yahudi, antik Mısır ve hatta Uzak Doğu dinleri gibi farklı kültürlerin inançlarını kendisinde topluyordu. Bizim bugün sahip olduğumuz kültürümün temelleri bu şekilde atılmıştır. (Gnostisizm ile hermetisizm arasındaki yakın ilişki Nag Hammadi'de bulunan ve Hermes Trismegistus'un diyaloglarının da yer aldığı tezleri barındıran gnostik İncillerde vücut bulmuştur.)

Mary Magdalena'nın kilit bir role sahip olduğu gnostik İncil olan Pistis Sophia İncilinin kozmolojisi, Marsilio Ficino, Cornelius Agrippa veya Robert Fludd gibi Rönesans büyücülüğünün temsilcilerinden temelde fikren ayrılmamaktadır. Aynı fikirler ve aynı kültür, farklı zaman ve mekanda simyanın yükselişine zemin hazırlamıştır. Ancak simya çok daha eski konseptleri de bünyesinde toplamıştır. Simya, bugün algılandığı biçimiyle, Hıristiyanlık çağının ilk yüzyıllarındaki Mısır uygarlığının bir ürünüdür. Simyacılığın kökleri ve hermetisizm-gnsostisizm ile paralel yönleri Jack Lindsay'in *The Origins of Alchemy in Greco-Roman Egypt* (Grek-Romalı Mısır'da Simyanın Kökenleri-1970) adlı kitabında açıklanmıştır.

Kişiye kendi davranış ve tutumlarının sorumluluğunu yüklemesi dolayısıyla kolay bir inanç sistemi olmayan Gnostisizmin, üstelik de Roma kilisesinin şiddetinin o kadar yoğun yaşandığı bir dönemde nasıl bu denli çekici olduğunu anlamak güçtür. Hermes Trismegistus'un yazdığı rivayet edilen cümle; 'İnsan ne büyük bir mucizedir!' diyor. Bu cümle insanın tanrısal bir öze sahip olduğu fikrinin küçük bir özetini haykırmaktadır. Ne gnostikler, ne de hermetisistler tanrılarının önünde yere eğilmemişlerdir. Kendilerini Katolikler gibi, cehenneme gönderilmese bile en azından acı çekmek üzere dünyaya gönderilmiş, aşağılık ve şeytansı yaratıklar olarak görmemişlerdir. İnsanın tanrısal bir öze sahip olduğunu kabul etmek ise, onları kendiliğinden bizim bugün kendine saygı veya özgüven diye adlandırdığımız erdeme götürmüştür. Bu erdemi onlar kişinin potansiyelinin doldurulması sürecindeki büyülü içerik olarak algılıyorlardı. Bu düşünce bir bütün olarak Rönesans'ın oluşumunda kilit rol oynamıştır. Ortaya çıkardığı korkusuzluğun izleri coğrafi keşiflerde ve dünyanın dolaşılmasında görülebilir. Kilise için en olumsuz yanlarından birisi ise, insanın tanrısal öze sahip olduğu fikrinin, kadının da en azından ruhsal anlamda erkek kadar değerli olduğu sonucuna götürmesiydi. Gnostik inanca sahip kadınlar hep seslerini yükselttiler ve hatta kendi dini seremonilerinde görevler bile üstlendiler. Bu, gnostisizmin Katolik kilisesine yöneltiği en ciddi tehlikelerden birisiydi. Dahası, insanın tanrısal bir statüye sahip olması, Hıristiyanlık inancındaki, Adem ile Havva'nın (ama özellikle de Havva'nın) cennetten kovulması nedeniyle tüm insanların günahkar doğduğu temasıyla çelişiyordu. Çünkü tüm çocuklar utanılması gereken bir cinsel birlikteliğin ürünleriydiler. Bu düşünce yapısı, kaçınılmaz biçimde kadınlarla çocukları, erkeğin saflığına karşı sonsuz bir ittifak içindeymiş gibi görme ve tanrının intikamcı olduğuna inanma sonucuna götürüyordu. Gnostiklerin ve hermetisistlerin ise doğuştan günahkarlık fikriyle hiç bir bağlantıları yoktu.

Her birey kendisi için iç ve dış dünyaları, *gnosis*'i, bilgiyi ve tanrısallığını keşfetmek üzere cesaretlendiriliyordu. Bireysel kurtuluş üzerindeki bu vurgu kilisenin, insanın tanrıyla iletişiminin yalnızca rahiple aracılığıyla kurulabileceği yönündeki ısrarıyla tamamen çelişiyordu. Gnostisizmin tanrıyla aracısız bağlantı kurulabileceği düşüncesi kilisenin varlığını dahi tehdit ediyordu. Cemaat üzerinde rahiplerin gölgesi olmadan kontrolü nasıl ellerinde tutabilirlerdi? Dolayısıyla simya geleneği için, gnostisizmi ve hermetisizmi kilisenin gözlerinden uzak tutmak en ihtiyatlı yol olacaktı.

Bilimin yasaklanması ile felsefenin aforoz edilmesi, bu alanları uğraş edinmiş kişileri toplumdan uzaklaştırıyordu. Bu kişilerin bir araya gelerek yeraltı teşkilatları oluşturmaları kaçınılmaz hale gelmişti. Bu şekilde yaşayan çok sayıda insan (Rönesans simyacıları arasında kadınlar da yer alıyordu), geleneksel dini yaklaşıma aykırı fikirler gütmenin yanı sıra, mimari ve matematik gibi alanlarda da sıradışı inançlara sahipti. Bu insanlar tehlikeliydiler ve gizlilik aykırılıkların yoğunlaşmasına yardımcı oluyordu. Bu 'sapkınlığın' ana görünümlerinden birisi de *Rosicrucian* hareketiydi.

Rosicrucian teriminin kökeni ancak on yedinci yüzyılın başına kadar uzanıyor olsa da, bu sözcük, o dönemde bir süredir var olan bir hareketin tanımlanması amacıyla icat edilmişti. Diğer önemli hareketlerde olduğu gibi, ilk ciddi ortaya çıkışı Rönesans sırasında gerçekleşti. Aslında Rosicrucianizmin Rönesans'ın kendisi olduğunu söylemek pek de abartmak sayılmaz.

On beşinci yüzyılın ikinci yarısı, hermetisizme ve gizemci bilimlere duyulan ilgide patlama yaşanan bir dönem olmuştu. Bu bilimlerde kullanılan bilgilerin çok azı yeni olmakla birlikte, hareketin içerisinde çok sayıda çağdaş etki ve kişilik de yer alıyordu. Bu dönem, hermetisizmin içeriğini daha derinlemesine keşfetmeye yönelik eşi görülmemiş bir açlığa sahne oluyordu. Hermetisizm bir anda, gizemli ve sırlarla dolu bir dünya olmaktan çok, entelektüel bir fikir mücadelesinin alanı olarak görülmeye başlandı. Eğer Rönesans'ın şevkli karakterlerine terk edilseydi, hermetisizm gizli olmaktan çıkardı.

Hermetisizmle ilgili her şeyin yükselen bir cazibeye büründüğü merkezlerden bir tanesi de Floransa'daki Medici ailesinin çevresiydi (bu çevre aralarında Leonardo da Vinci'nin de bulunduğu birçok büyük düşünürü etkilemiştir). Mediciler'in ve özellikle de Büyük Cosimo (1389-1464) ve torunu Muhteşem Lorenzo'nun (1449-1492) patronajı altında, ilk kez birçok farklı gizemci düşüncenin sentezi yapılabildi. Cosimo, yalnızca Hermes Trismegistus'un bizzat kendisi tarafından yazıldığına inanılan *Corpus Hermeticum* gibi kitapları bulmak üzere casuslar göndermekle yetinmedi, bu kitapların çevirilerinin yapılmasının sponsorluğunu da üstlendi. Mediciler'in malikanesi, *Corpus Hermeticum*'un çevirmeni Marsilio Ficino (1433-1499) ve Pico della Mirandola (1463-1494) gibi ünlü ve muhtemelen kötü şöhrete sahip gizemci düşünürler için bir buluşma noktası haline gelmişti. Mirandola'nın topluluktaki en önemli rolü, kabalistik teori ve pratiği, cesur fikirlerin eridiği bu potaya dökmek oluyordu.

Aristokrat patronu tarafından, çok da yerinde olmayan bir güven duygusu aşılanmış olan Mirandola, gizemci düşünceleri hakkında çok fazla konuşuyordu. Kısa sürede kitapları papalığın kara listesine girdi. Kendisi de Papa VIII. Innocent'in tehdidi altındaydı. Mirandola da, kendisinden önce Vatikan'a karşı çıkmış olan diğer kafirlerin karşılaştığı sonla karşılaşacak gibi görünüyordu. Ama ilginç bir şey oldu ve Borgia ailesinin bir mensubu olan yeni Papa VI. Alexander, onun aleyhindeki tüm suçlama ve tehditleri düşürdü. Ayrıca Mirandola'ya, kendisini desteklediğini belirten bir mektup gönderdi. Alexander bütün bunları neden yaptı acaba? Belki de, Vatikan'daki özel dairesinin dekorasyonunu, aralarında tanrıça İsis'in de bulunduğu antik Mısır temalarını kullanarak yapmış olması bize bazı ipuçları verebilir.

Modern tarihçiler, gizemciliğin gücünü ve etkisini kabul etmeme yönünde bir eğilime sahipler. Bu konuyu tartışacaklarsa, bunu aydınlanma çapının zaferinden ve mantıklı kişilerin bu tür batıl saçmalıklara inanmadığından bahsederken yapıyorlar.Ancak gizemci-

lik yaşamaya devam etti ve gerçekte, Rönesans üzerindeki en büyük etki haline geldi. İnsanların gizemcilikle ilgilenmesi, yeni fikirlere açık olmanın bir belirtisi değil, başlı başına bir durumdu.

Dame Frances Yates, gizemciliğin Rönesans'ın yükselişi üzerindeki gerçek rolünü gösteren öyküsünü bir dizi kitap halinde yayınladı. Onun da belirttiği gibi, İtalya'dan bütün Avrupa'ya yayılan yeni gizemci felsefe, büyük hermetik vaiz Giordano Bruno'nun (1548-1600) Avrupa seyahati ile doruğa ulaşmıştı. Almanya, İngiltere ve daha birçok ülkede detaylı geziler yapan Bruno, aslında antik Mısır dini olan bir felsefeye geri dönüşü vaaz ediyordu ve Hıristiyanlığın ana düşmanı olarak gördüğü şeye karşı sözünü sakınmaz bir tavır sergiliyordu.

Belirtmiş olduğumuz gibi, hermetisizm düşüncesinin 'büyük Hermes' tarafından, üzerlerinde derin sırların yer aldığı *Emerald Tableti* parçalarından yola çıkılarak kurulduğuna inanılıyordu. Bu efsaneye gerçekten inanan hermetisistlerin sayısı pek fazla olmasa da, hepsi Mısır panteonunun öneminin devam ettiğini düşünüyorlardı. Ancak çoğu Rönesans hermetisisti, sahip oldukları sırların Musa dönemi firavun Mısır'ından geldiğine inanırken, kendi kökleri daha yakın bir döneme, İsa'nın yaşadığı döneme uzanıyordu. Düşüncelerinin izleri 1.- 3. yüzyıllar arasının Mısır'ına kadar sürülebiliyor. Daha eskiye gidildiğinde daha farklı kültürlerin etkileri de kabul edilmek zorundadır. Ancak son bulgular göstermiştir ki, şimdiye dek daha çok Yunan felsefesinin önemi vurgulamışsa da, kökü daha eskiye, antik Mısır dinine uzanan fikirlerin, hermetik düşünceler üzerindeki etkisi önceden sanılandan daha fazla olmuştu.Hermetisistler fark ettiler ki, antik Yunan uygarlığı düşünen adama daha geniş bir kavrayış sunsa da, kendi aradıkları bilgilerin anahtarı Mısır uygarlığındaydı. Ayrıca, bu bilgilerin orada olmasının bir tesadüf olmadığını da gördüler. Mısır sistemi bir gizem disiplini içerisinde şifrelenmişti. Bu bilgileri kavrayacak öğrencinin, kendini adaması ve zorlu birçok aşamayı sırayla aşması gerekiyordu.

Giordano Bruno İngiltere'ye 1583 yılında vardı. Derhal, *Arcadia* kitabının yazarı Sir Philip Sydney gibi aydınlatıcı kişilerle tanıştı. Büyük İngiliz gizemcisi Dr John Dee'nin (1527-1606) öğrencisi olan Philip Sydney, belirgin şekilde gizli dünyanın önemli bir mensubuydu. Bruno, İngiltere'de bulunduğu dönemde, kitapların ikisini onun adına adadı. Gizemciliğin Bruno ile Sydney buluşmadan önce de İngiltere'de varlık gösterdiğini söylemek olasıdır. Ayrıca, Elizabeth İngiltere'sinde bir gizemci kişiden daha bahsetmek mümkündür: William Shakespeare. (Şurası önemlidir ki, Londara Globe tiyatrosu öncelikle ilahi geometrinin hermetik prensipleri doğrultusunda inşa edilmiştir. Shakespeare'nin son oyunu *The Tempest*'ın (Fırtına) da Dr. Dee ile ilgili olduğu söyleniyor ve muhtemelen, birçok büyük Rosicrucian konsepti barındırıyor.)

Bruno denilince bizim aklımıza Luther veya Calvin benzeri bir kişilik geliyor. Ancak okullarımızda öğretilen resmi tarihte bu ada çok nadiren rastlayabiliyoruz. Luther ve Calvin gibi, ve karşı reformun büyük isimleri gibi, o da uzlaşmaz ve bağışlamaz bir kişiydi. Ancak onlardan farklı olarak, Hıristiyanlığın kabul gören versiyonların hiç birini vaaz etmiyordu. Bu da, yaşayacağı günlerin sayılı olacağı anlamına geliyordu. Bu olguya Bruno'nun abartılı doğası da eklendiğinde, nasıl bir alın yazısıyla karşılaşmış olabileceğini tahmin etmek güç değil. Bruno 1600 yılında düş kırıklığına uğramış bir müridinin ihanetine uğradı, engizisyona ihbar edildi ve Roma'da kazığa bağlanıp yakıldı.

Bruno kendi gizli örgütü olan Giordanisti'yi Almanya'da kurdu. Bu örgüt hakkında bugün çok az şey biliniyor. Ancak Avrupa'da Rosicrucianizm'in gelişiminde temel etkenlerden birisi konumuna yükseldi. Ancak yukarıda bahsettiğimiz, gerçek bir Galli büyücü olan Dr. Dee'ye de aynı derecede önem vermeliyiz. Oldukça çok yönlü olan doktor yalnızca I. Elizabeth'in astrologu ve danışmanı değil, aynı zamanda gizli istihbarat örgütü şefi, bir simyacı ve sihirbazdı. (Az bilinen bir gerçek de, Dr. Dee'nin casusluk örgütündeki kod adının 007 olduğudur!)

Bahsettiğimiz bu köklerden, tarihin en efsanevi hareketlerinden birisi olan Rosicrucianizm gelişti. Varlığı ilk olarak Almanya'da, 1614 ve 1615 yıllarında dağıtılan iki genel broşürle duyuruldu. Bunlardan birisi *Fama Fraternitatis* (Gül Haçın En Soylu Örgütünün Kardeşliğinin Keşfi), diğeri de *Confessio Fraternitatis* (Gül Haçın En Şerefli Örgütünün Taktire Değer Kardeşliğinin Kabulü) idi. Bu broşürler büyüde ustalık sahibi gizli bir kardeşlik örgütünün, Rocisrucian'ların varlığını ilan ediyordu. Örgütün adı efsanevi kurucusu Christian Rosenkreutz'dan geliyordu (Christian RosyCross). (*Rosy Cross terimi Türkçe'ye gül-haç şeklinde çevrilebilir, ç.n.*)

Bu kahramanın Mısır'ı ve kutsal toprakları dolaşarak sır, giz ve bilgi topladığına, bu envanteri aracılığıyla büyüde bir sonraki aşamaya geçtiğine inanılıyordu. Ancak yaşamı sıradışı sayılsa bile, asıl tuhaf olan ölümü ve gömülmesiydi. Rosenkreutz'un, 1484 yılında öldüğünde 106 yaşında olduğu, bir 'iç güneş' tarafından aydınlatılan gizli bir yere gömüldüğü bedeninin ölümden sonra canlılarınki gibi kaldığı, çürümediği de söyleniyordu. (Ölümden sonra çürümeme iddiası, başta Katolik Azizleri olmak üzere çok sayıda insan için ortaya atılmıştır.)

Kısa sürede yayılan Rosicrucian bildirileri, örgütün bazı sırlara sahip olduğu konusunda bir şey söylemiyordu. Ancak kardeşlik örgütünün varlığını açığa vurarak, daha fazla bilgi edinmek isteyenlere, örgütle bağlantı kurması gerektiği mesajını iletmiş oluyordu. Muhtemelen, bu bir örgüte kabul testiydi, çünkü iletişim için her hangi bir adres belirtilmemişti. Bu yaklaşım, manifestolara tüm önemli tarihçilerin tepeden bakması için yeterli mazereti oluşturmuştu. Bildirileri tuhaf bir şaka veya hile olarak görüyorlar ve ciddiye almıyorlardı. Ancak Frances Yates'in göstermiş olduğu gibi, manifestoların yazarları, hermetik ve simya bilimleriyle ilgili engin ve eşsiz bilgilerin varlığını açıklamış oluyorlardı. Simyayı yalnızca altın üretimiyle ilgilenmeyen bir ruhsal disiplin olarak dile getirmeleri önemli bir göstergeydi. Yalnızca altın üretimini amaçlayan yaklaşımı 'dinden uzak ve lanetli' şeklinde tanımlıyorlardı.

Rosicrucian'ların kökenleriyle ilgili gerçek ne olursa olsun, Robert Fludd (1574-1637) ve Sir Isaac Newton gibi birçok dünyaca tanınmış düşünürü etkiledikleri ortadadır. Hatta beklenmeyecek şekilde, şöhretli rasyonalist Francis Bacon bile gerçekte bir *Rosicrucian*'dı. Bu durum, Rosicrucian hareketinin, tüm hermetik ve gizemci konseptlerin bir sentezi konumunda olduğu düşüncesine yol açıyor. Zira, disiplininin içerisindeki tek yeni şey artık bir ada sahip olmasıydı. Bu arada, Frances Yates, Leonerdo'yu ilk *Rosicrucian*'lardan birisi olarak tanımlamaktan hiç çekinmiyor.

Daha önce gördüğümüz gibi, Leonardo'nun adına Sion Manastırı'nın büyük üstatlar listesinde rastlanıyor. Ressam kendisini bir Rosicrucian olarak tanımlamamış olabilir, çünkü bu terim onun döneminde henüz açıkça kullanılmamaktaydı. Oysa, Alman oyun yazarı, şair ve Lutheran rahibi Johann Valentin Andraea (1586-1654) gibi, büyük üstatlar listesinin diğer isimleri için böyle bir şey söz konusu değil. Sır Belgeleri'nde, bu adamın 1637-1654 tarihleri arasında Manastır'ın başında bulunduğu belirtiliyor. Ayrıca Rosicrucian manifestolarını Andraea'nın yazdığı veya en azından arkasındaki isimlerden birisi olduğu da geniş bir kesim tarafından kabul ediliyor.

Şunu kesin olarak biliyoruz ki, üçüncü bildiri olarak bilinen 'Hıristiyan Gül-Haçının Kimyasal Düğünü' başlıklı manifestoyu Andraea, 1616 yılında, Manastır'ın başına geçtiği iddia edilen tarihten çok daha önce kaleme almıştı. Belki de ona Manastır'ın başına geçme imkanını sağlayan şey Resucrican örgütündeki yeriydi. Öyle görünüyor ki, 17. yüzyıl boyunca Manastır'ı yönettiği söylenen dört büyük üstadı birbirine bağlayan en temel bağ Rosicrucianizm temasıydı. Bu bir bakıma listenin güvenilirliğini de yükseltiyor. Çünkü Frances Yates *Rosicrucian*'ların varlığı ve etkisiyle ilgili bulguları ancak 1970'lerden sonra ortaya koydu.

Sion Manastırı'nın büyük üstatları arasındaki Rosicrucian veraseti, 1595-1637 tarihleri arasında örgütün başına geçen İngiliz simyacı Robert Fludd ile başlıyor. Fludd, manifestoları okuduktan sonra, onlara katılmak amacıyla Rosicrucian'ları bulmaya çalıştığı-

nı, ancak bunu başaramadığını söylüyor. Bununla beraber, *Utriusque Cosmi Historia* (İki Dünyanın Tarihi-1617) gibi kitaplarında örgüt ve bildirilerdeki düşünceler üzerine, geniş yorumlar içeren yazılar yazmış. (Gizemci yorumcu Lewis Spence'nin, Robert Fludd'un 1630'lu yıllarda yazdığı yazılarda kullandığı dilin güçlü şekilde farmasonluğu çağrıştırdığını ve çevresindeki topluluğu kademeler halinde organize ettiğini belirtmesi ise konuyu daha da ilginç kılıyor.) Fludd'un, 1654 yılında ölene kadar Manastır'ın büyük üstatlık görevini yürüttüğü söylenen Andraea'nın ardından gelmesinden sonra, Oxford'lu kimyacı Robert Boyle da onu izlemiş.

Tespit edilebileceği gibi, Boyle yazılarında asla *Rosicrucian* kelimesini kullanmamış. Ancak bu yazılarla manifestoların içeriği arasında, çakışmanın ötesine geçecek bir benzerlik bulunuyor. Daha sonra Kraliyet Akademisi'ne dönüşecek topluluğu 'Görünmez Kolej' adı altında kurması da başlı başına ironik bir referans olarak değerlendirilmelidir. Zira, Rosicrucianlar kendilerini en yaygın biçimde, 'görünmez' bir topluluk olarak tanımlamaktaydı.

Boyle'un ardından, büyük üstatlık mevkiini 1691-1727 tarihleri arasında işgal ettiği söylenen Isaac Newton geliyor. Simya alanında çalışmalar yaptığı uzun süredir bilinen Newton, manifestoların İngilizce çevirisine de sahipti. Ancak Newton'un Rosenkreutz öyküsünün bir efsane olduğunu düşündüğüne dair kanıtlar da bulunmaktadır. (Ezoterik yorumcular zaten daima, bu öykünün gerçek olarak algılanmadığını söylemişlerdir.) Dâhinin gizemci dünyadaki yeri ancak son dönemde tam olarak kavranabildi: kitaplarının yüzde onluk bir kısmından fazlası simya çalışmalarıyla ilgiliydi. Belki daha da dikkat çekici olanı, Süleyman tapınağının yeniden inşası için bir zemin planı çizmiş olmasıdır.

Rosicrucianizm ile farmasonluğun gelişimi arasında da güçlü bağlar bulunmaktadır. Bilinen en eski iki İngiliz farmason olan Elias Ashmole ve simyacı Sir Robert Moray Rosicrucian hareketiyle ilişki içerisindeydiler. Özellikle Ashmole bir Rosicrucian olarak tanınıyordu. Frances Yates'e göre Moray ise, Kraliyet Akademisi'nin

gelişimine herkesten daha fazla katkıda bulunmuş bir kişiydi. Erken dönem masonik literatürde, 'gül-haç biraderlerinin' farmasonlarla bağlantısına dair çok sayıda göndermeye rastlanıyor. Bu belgelerde masonlar, sanki birbiriyle ilişkili, ancak ayrı örgütler olduklarını göstermek istiyorlar.

Rosicrucianizm, farmasonluk, hermetisizm ve simya arasındaki bağlantılar Frances Yates gibi tarihçiler tarafından özenle bir araya getirildi. Ancak bu bağlantılar son yıllarda, bu hareketlerin ve faaliyet alanlarının iç içeliğini gösteren bir dizi belgenin keşfiyle net olarak onaylanmış oldu. 1984 yılında, Manchester'lı bir müzik öğretmeni olan Joy Hancox, yaşadığı evin tarihi ile ilgili yaptığı araştırmanın sonucunda, temel olarak diyagramlardan ve geometrik tasarımlardan oluşan kağıtlara ulaştı. Bu kağıtlar John Byrom (1691-1763) tarafından toplanmış ve öneminin farkında olmayan torunları tarafından muhafaza edilmiş. Sayısı beş yüzü geçen ve esas olarak ilahi geometri ve mimari ile ilgili olan kağıtlarda kabalistik, masonik, hermetik ve simya sembollerine rastlanıyor.

Byrom koleksiyonunun önemi, bu konular arasındaki bağlantılar ve zamanın entelektüel ve bilimsel çevrelerinin kaymak tabakasında yer alan bazı kişiler üzerine tuttuğu ışıkta yatıyor. Stuart ailesine İngiltere tahtını tekrar kazandırmak amacını güden Jacobite hareketinin liderlerinden birisi olan Byrom, aynı zamanda Kraliyet Akademisi üyesi ve farmasondu. Güneş Kulübü (Sun Club) adıyla da bilinen 'Cabala' kulübüne dahildi. Kulüp, toplantılarını, aynı zamanda İngiliz farmason topluluğu Büyük Loca'sının dört kurucu locasından birisine de ev sahipliği yapan St. Paul kilisesinin bahçesinde düzenliyordu. Byrom'un günlüğü, zamanının önde gelen entelektüelleriyle temas halinde olduğunu ortaya koyuyor.

Koleksiyon şimdiye kadar üzerinde tartıştığımız tüm örgüt ve kişilerden kağıtları barındırıyor. Bunlar arasında Rosicrucian'ları, John Dee'yi (Byrom ile arasında evlilikten doğan akrabalık bulunuyordu), Robert Fludd'u, Robert Boyle'u ve hatta Tapınak Şövalyeleri'ni örnek gösterebiliriz.

Kağıtlarda farklı zamanlarda inşa edilmiş sayısız binanın ilahi geometriye uygun yapısı yer alıyor. Böylece, bu binaların yapımının ardında yatan prensip bilgilerinin çağlar içinde devamlılığı gözler önüne seriliyor. Örneğin, diyagramlardan birisi, Cambridge'de 15. yüzyıl ortalarında inşa edilmiş Kral Koleji şapelinin tasarımını gösteriyor. Bu şapel, ülkede inşa edilmiş son büyük Gotik yapılardan birisi olma özelliğini taşıyor. Ezoterik sembolizm alanında bir otorite olan Nigel Pennick, binanın tasarımında kabalistik Yaşam Ağacı'nın esas alındığı sonucuna ulaştığını belirtiyor. Şapelin tasarımı, önceden bir Kathar merkezi olan, Languedoc bölgesindeki Albi şehrinde bulunan, 14. yüzyıla ait katedralden alınmış gibi görünüyor. Koleksiyonda bulunan diyagramlardan birisi de Londra'daki Temple kilisesine ait. Başka Tapınakçı binalarının da koleksiyonda yer aldığı düşünüldüğünde, tüm bu binaların tarih içerisinde süre giden bir geleneğe bağlı olduğu ve 18. yüzyıl Rosicrucian/mason örgütleri mensuplarının bundan haberdar olduğu sonucuna ulaşılabiliyor. Byrom koleksiyonunda, Süleyman tapınağı ve Ahit Sandığı ile ilgili materyaller de mevcut.

Sanki masonlar, Tapınakçıların torunlarıymış gibi bir görünüm ortaya çıkıyor. Acaba Rosicrucian'lar da aynı kökenden geliyor olabilir mi? Topluluğun isminin türediği Gül-Haç terimi, Tapınakçıların amblemi olan kırmızıya veya 'gül rengine' bir gönderme içeriyor olabilir. Andrea'nın *Kimyasal Düğün*'ünde, beyaz zemin üzerindeki kızıl haç sık sık yinelenen tamlardan birisi olarak öne çıkıyor. Çalışmanın bütününde "Kase" öyküleriyle ve dolayısıyla Tapınakçılarla ilgili güçlü çağrışımlar yer alıyor. Rosicrucian'lık tarafı ağır basan Byrom koleksiyonunda Tapınakçı materyallere rastlanması, bizi bu topluluk ile masonların ortak bir kökene sahip olduğu çıkarımına götürüyor.

Ancak masonlar, üyeleri ve buluştukları yerler herkesçe bilinen bir cemiyet. *Rosicrucian*'lar ise arkalarında genellikle çok daha güç iz bırakıyorlar. Hatta bu durum, *Rosicrucian* kelimesinin bir topluluğu değil, bir ideali temsil ettiği düşüncesinin ortaya çıkmasına ne-

den oluyor. Hatta manifestolarda da *Rosicrucian*'lar kendilerini 'görünmez topluluk' olarak adlandırıyorlar. Ancak ilk 'somut ve görünür' Rosicrucian topluluğu, 1710 yılında Almanya'da, Sigmund Richter tarafından kurulan Altın ve Gül-Haç Örgütü idi. Bu örgütün birincil amacı simya araştırmaları yapmaktı. Bununla birlikte, kuruluşunun üzerinden altmış yıl geçtikten sonra örgüt simyacı temelini korumakla birlikte, Katı Tapınakçı Görenekler'in bir masonik locasına dönüştü. Bu dönüşüm sonrasında, aralarında 'beden manyetizmasını' keşfeden (ancak sıkça söylendiği gibi hipnotizmacılığın önderi değildir) Franz Aston Mesmer'in de (1734-1815) bulunduğu çok sayıda etkin üyeye sahip oldukları biliniyor. Bir Rosicrucian topluluğunun kolayca bir Katı Tapınakçı Görenekler locasına dönüşebilmesi, ortak bir mirasa sahip oldukları yönünde bir kanıt olarak kabul edilmelidir.

1750 yılından sonra ise öykümüz iyice içinden çıkılmaz bir hale geliyor. Bir zamanlar masonlar, *Rosicrucian*'lar ve Tapınakçı kökenli olduğu belirtilen örgütler arasında açık farklılıklar bulunurken, birdenbire tüm bu topluluklar öylesine yakın ve dolaşık hale geliyorlar ki, hepsinin bir ve tek olduğu izlenimi doğuyor. Örneğin, farmasonluğun bazı kollarında üyelere 'Tapınak Şövalyesi' ve 'Gül-Haç' unvanları verilmeye başlanıyor. Bunun soy birliğinden dolayı mı, yoksa bu unvanlar yüce anlamlar taşıdığı için mi tercih edildiğini anlamak ise artık mümkün değil. 1700-1800 yılları arasında farmasonluğa sekiz yüzden fazla yeni kademe ve tören şekli eklendiği tahmin ediliyor.

Farmasonluk ve Rosicrucianizm içerisinde Tapınakçıların doğrudan mirasını bulmaya yönelik girişimler, masonik ayin ve sistemlerdeki bu müthiş çoğalma nedeniyle, belli bir süre iz sürdükten sonra kötürüm oluyor. Durum özellikle kafa karıştırıcı, çünkü birçok durumda, hangi sistemlerin 18. yüzyılda benimsenmiş yenilikler olduğunu, hangilerinin daha eskilere dayandığını ortaya koymak imkansızlaşıyor.

Yine de, farmasonluğun ana kolu tarafından reddedilmiş bazı masonik sistemler arasında ortak bir yan bulmak mümkün. Bunlar 'gizemci' farmasonluğun farklı varyasyonlarıdır ve hepsinin izi geriye doğru sürüldüğünde, Baron von Hund'un Katı Tapınakçı Görenekler örgütüne varılmaktadır. Gelişimleri esas olarak Fransa'da gerçekleşmiştir. Bu topluluklar arasında en önemli olanı, masonik bir sistem olan Islah Edilmiş İskoç Töresi özellikle gizemci çalışmalara ve Tapınakçılarla bağlantısı ön planda olan yerlerle ilgilenmekteydi. Rosicrucian topluluklarıyla en yakın ilişki içerisinde olan grup da farmasonluğun bu tip kollarıydı.

Masonluğun bu disiplini içerisinde 'Tapınakçı' teriminin kullanımı bir problem haline gelmişti. Bu grupların üyeleriyle, Tapınakçılardan türeme tezini resmi olarak reddeden farmasonluğun ana kolu arasında ihtilaf bulunuyordu. Özellikle von Hund'un 'her mason bir Tapınakçıdır' açıklaması ortamı daha da germişti. Onları daha da kaygılandıran şey ise otoritelerin şüphelerini çekmiş olmalarıydı. Çünkü Tapınakçıların, örgütün dağıtılması ve önderleri Jacques de Molay'ın öldürülmesi olaylarının intikamını Fransız monarşisi ve papalıktan almak için gizli bir plan yaptığı söylentileri ağızdan ağza dolaşıyordu. Bu nedenle, 1778 yılında Lyon'da, Tapınakçı Masonlar Kongresi toplandı. Islah Edilmiş İskoç Töresi örgütü de bu kongrede ortaya çıktı. Örgütün bünyesinde yer alan bir iç yapı *Chevalier Bienfaisant de la Cité Sainte* adını taşıyordu. Oysa bu ad, 'Tapınakçı' terimini ifade eden bir tanımlamaydı.

Lyon kongresinin ve daha sonra da Fransız ezoterizmi üzerinde önemli etkide bulunan kişilerden birisi, gizemci filozof Louis Claude de Saint-Martin'di (1743-1804). Kendisi evlenmemeye kararlı bir kişi olarak görünse de, felsefesi "Sophia" ile somutlaşan kadınlık kültüne öne çıkarma üzerine kuruluydu. Sophia'yı 'Yüce Mimari'nin kadındaki biçimi' olarak tanımlıyordu. 'Martinizm', on dokuzuncu yüzyıl Fransa'sında, yalnızca gizemci masonlar üzerinde değil, Rosicrucian toplulukları üzerinde de en büyük etkiye sahip gizemci felsefeydi. Bu disiplini bir sonraki kısımda ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

Lyon kongresinden bir kaç yıl sonra, 1782'de, bu kez Avrupa'nın dört bir yanındaki tüm masonik gruplardan temsilcilerin katıldığı bir büyük masonik konferans daha toplandı. Konferans Hessen/Wilhelmsbad'da, Brunswick dükünün başkanlığı altında düzenleniyordu. Bu konferansla, masonluk alemini bölen derin ayrılıklara kesin bir çözüm bulunması, farmasonlukla Tapınak Şövalyeleri arasındaki bağlantılara dair tüm soruların yanıtlarına kavuşturulması amaçlanıyordu. Sonuç, Tapınakçılar ile ilgili iddialarını savunmak üzere katılan von Hund için küçük düşürücü nitelikteydi. Konferans ciddi anlamda Katı Tapınakçı Görenekler'in sonunu hazırladı. Ne var ki, Tapınakçı yanlıları tartışmalardan galip çıktılar. Konferans, aslında Katı Tapınakçı Görenekler'in farklı bir isim altındaki kolu olan Islah Edilmiş İskoç Töresi örgütünü tanıma kararı aldı.

Gizemci farmasonluk içerisinde yer alan önemli dallardan birisi de 'Mısır Töreleri' olarak bilinen gruplardı. Araştırmamızın sonraki kısımlarında bu konuya gereken önemi verdik. Ama şunu söyleyelim ki, bunların tümü von Hund'un Katı Tapınakçı Görenekler örgütünden türemişti ve bu nedenle de Islah Edilmiş İskoç Töresi ile çok yakın ilişki içerisindeydiler. Farmasonluğun genel yaklaşımının tersine, kadınlık düşüncesine özel vurgu yapıyorlardı (bazı grupların aktif kadın locaları bulunuyordu). Tüm farmasonlar efsanevi bir karakter olan 'Dul Kadının Oğlu'na' ayrı bir önem verirler. Mısır Töreleri grupları için ise, *Dul Kadın İsis'in ta kendisiydi.*

İsis'e özel önem göstermesiyle bilinen Sion Manastırı'nın ise, Tapınak Şövalyeleri'nin bünyesindeki bir iç halka olarak ortaya çıktığı iddiasını ortaya attığını görüyoruz. Sonraki dönemde doğal bir gelişme süreci yaşadıklarını, kendi başına da önemli olan başka bazı ezoterik grupları bünyelerine kattıklarını söylüyorlar. Örgüt üzerinde büyük etkide bulan kişilerden birisi, 1838 yılında, gizemci farmasonluk içerisindeki Mısır Töresi gruplarından birisi olan 'Memphis Töresi'ni' kuran Jacques-Etienne Marconis de Négre (1795-1865) gibi görünüyor. Bu yapının da von Hund'un Tapınakçı geleneğinden bağımsız olduğu öne sürülüyor.

Marconis de Négre, grubu için ayrıntılı bir 'kuruluş efsanesi' hazırlamış. Alışıldık tipte görkemli bir iddia olarak, törenin kökeninin antik döneme kadar uzandığını, Doğu'nun Rosicrucian Biraderleri Topluluğu adlı bir gruba dayandığını öne sürmüş. İddiaya göre, müritleri arasında Essene üyelerini de bulunduğu bu grup ise Ormus adlı antik Mısır dinine mensup bir rahip tarafından kurulmuş ve daha sonra St. Mark tarafından Hıristiyanlığa kazandırılmış.

Ormus miti üzerinde dört farklı etki göze çarpıyor: Rosicrucian, Mısır, kabala ve benzeri Yahudi ezoterizmi (Esseneler'in, doğruluğu veya yanlışlığı tartışılmak kaydıyla, kabalist olduğuna inanılıyordu) ve muhtemelen geleneksel yaklaşıma uzak disiplinlerden Hıristiyan etkileri.

Bu mitle ilgili olarak bizi asıl ilgilendiren şey, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase* eserini okumuş olanların da bileceği gibi, Sion Manastırı'nın bir yan unvan olarak 'Ormus' adını taşımış olmasıdır. Daha sonra, Ormus öyküsünün ilk olarak Altın ve Gül-Haç grubuyla ilgili olarak, grup 1770 yılında Katı Tapınakçı Görenekler içinde bir loca haline geldiğinde ortaya atılmış olduğunu öğrendik. Ancak, bu görünüşün arkasında yatan öykünün, araştırmamızın ilgi alanı üzerinde derin etkiler yapmış olduğunu gördük.

Tapınakçıların resmi halefi olduğunu iddiasıyla ilgi çekmek istemiş grupların ortaya çıkmış olması muhtemeldir ver şaşırtıcı değildir. Bunların çoğunun oyun oynamakta olduğu kolayca anlaşılabilir. Ancak *Kudüs Tapınağı'nın Ezeli ve Askeri Örgütü* adlı yapılanma bu konuda ayrı bir önemi hak ediyor. Bugün Portekiz'i merkez edinmiş olan bu örgüt, bu ülkede hayırseverlik ve tarihsel araştırmalar üzerinde yoğunlaştığını ileri sürse de, içinden çıkan bir hizip, İsviçre'de farklı çağrışımlar uyandıran Sion adı altında faaliyet gösteriyor. Ancak örgütün yeniden canlanmasının gerçekleştiği yer anlamında kökenini Fransa'da aramak gerekiyor.

Kudüs Tapınağı'nın Ezeli ve Askeri Örgütü 1804 yılında, Bernard Raymond Fabré-Palaprat gibi tantanalı bir ismi olan, yetkisini *Larmenius'un Nakli Fermanı*'ndan (Larmenius Fermanı olarak da bi-

linir) aldığını söyleyen bir doktor tarafından kuruldu. Bu fermanın, bizzat Jacques de Molay tarafından büyük üstatlık mevkiine atanan Johannes Marcus Larmenius tarafından 1324 yılında yazıldığına inanıldığı için, Fabré-Palaprat'nın iddiası doğruysa, kendisinin Tapınakçılık çizgisinin gerçek devamı olduğu sonucu ortaya çıkar. Fermanın, Larmenius'dan sonraki tüm büyük üstatların imzasını taşıdığı söylenir. Bu da önemli bir sonuç iddia, çünkü bu durumda Molay'ın ölümünden sonra örgütün dağıldığı ve başka büyük üstat olmadığı varsayımı sarsılmış olur.

Tahmin edilebileceği gibi, tarihçiler fermanı bir sahtekarlık saydılar ve gerçekliğini reddettiler. Hatta daha açık fikirli kişiler olan Baigent ve Leigh de bunun bir hile olduğunu kabul ettiler. Ancak eleştirmenler genellikle belgenin aslını görmemişlerdi ve değerlendirmelerini belgenin aslı üzerinden on dokuzuncu yüzyılda yapılmış Latince çevirisine dayanarak yapıyorlardı. (Belgenin aslı da Latince idi, fakat Tapınakçı haçının geometrisinin temel alındığı bir kodlamayla yazılmıştı.) Bir sahtekarlık olarak değerlendirilmesindeki nedenlerden birisi, belgede kullanılmış olan Latince'nin o dönem için çok üst düzeyde olmasıydı. Çünkü ortaçağda Latince oldukça dağınık ve gelişigüzel kullanılıyordu. Ama belki de çeviriyi yapan kişi gramer hatalarını düzeltmişti! Eleştirmenler ayrıca, imzalarla ilgili büyük üstatlar listesinin doğrululuğunu da kabul etmiyorlardı, çünkü kelimelerin dizilişi her birisinde tıpatıp aynıydı. Bu da gerçekten 1324-1804 yılları arasını kapsayan bu kadar geniş bir dönem için pek mümkün olamazdı. Oysa özgün belgede tüm isimler farklıydı. Kopyayı hazırlayan kişi isimleri standartlaştırmak istemişti. Sonuç olarak, Larmenius fermanının gerçekliğini reddetmekte öne çıkarılan iki bakış açısı aslında pek temelli değildi.

Fermanın eleştiri konusu olmasının bir diğer nedeni de, İskoçya Tapınakçılarını yüz üstü bırakan ve Larmanius'a göre aforoz edilmesi gereken 'hainlere' verip veriştirmesiydi (Hospitaller Şövalyeleri de dahil). Fermanda sözü edilen bu hizipçilerin, Baron von Hund'un Katı Tapınakçı Görenekler örgütündeki masonlar ol-

duğunu farz eden tarihçiler, bu kanıtı fermanı bir hile olduğunu ispatlamakta kullanıyorlar. Çünkü baronun İskoç Transmission'unu 1750'li yıllarda kurduğuna inanıyorlar. Ancak o farmasonların kökenleriyle ilgili gerçekleri söylemişse, ortaya çok farklı bir tablo çıkıyor.

Aslında, Kudüs Tapınağı'nın Ezeli ve Askeri Örgütü, fermanın Fabré-Palaprat tarafından açıklanmadan en az yüz yıl önce de var olduğunu savunuyor. Bunu da, Orléans dükü Philippe'in (daha sonra Fransa kral naibi olmuştur) bu belge ile otorite oluşturarak Versailles'da Tapınakçılardan oluşan bir meclis toplamış olduğu iddiasına dayandırıyorlar. Eğer doğruysa, bu olay bile Tapınakçı varlığının Avrupa'da devam etmiş olduğu yönünde bir kanıt olarak kabul edilmelidir. (Şövalye Ramsay'i St. Lazarus örgütü üyeliğine alan kişi de yine Orléans düküdür.)

Larmenius fermanının yanı sıra, Fabré-Palaprat yine çoğu yorumcu tarafından reddedilen önemli bir başka belgeye daha sahipti. Bu, John incilinin, bariz şekilde gnostik unsurlar içeren bir versiyonu olan *Levitikon*'du. Fabré-Palaprat bu belgeyi kullanılmış kitap satan bir kitapevinde bulduğunu ileri sürmüştü. Bu açıklamada biraz fazla basitmiş gibi görünüyor. Ancak belgenin gerçek olduğu kabul edilirse, gnostik bilgilerin büyük kısmının sır olarak saklanmasının gerçek nedenleri bir miktar aydınlanmış oluyor. Aziz John incilinin bir versiyonu olan ve kökü 11. yüzyıla kadar uzanan *Levitikon*, aynı adı taşıyan Yeni Ahit İncilinden çok daha farklı bir öyküyle karşımıza çıkıyor.

Fabré-Palaprat'nın 1828 yılında Paris'te Neo-Tapınakçı Johannite Kilisesi'ni kurarken temel aldığı doküman da Levitikon'du. Zamanı gelince tüm yoldaşlarını bu kiliseye üye yaptı ve on yıl sonra hayata veda etmesinin ardından, Napolyon savaşlarının kahramanı ve yüksek mertebeden bir farmason olan Sir William Sydney Smith onun yerini aldı.

Latince'den Yunanca'ya çevrilmiş olan Levitikon, iki parçadan oluşan bir kitaptır. İlk parçada, Tapınakçı tarikatın dokuz mertebe-

sine ait ritüellerin de arasında bulunduğu, müritlere benimsetilmesi gereken dini doktrinler yer alıyor. Kitap Tapınağı 'John'ın kilisesi' olarak tanımlıyor ve kendilerini 'Johannite' veya 'asıl Hıristiyanlar' olarak adlandırdıklarından bahsediyor.

İkinci parça ise, bazı önemli kısımları çıkarılmış standart bir John İnciline benziyor. Yeni Ahit'teki John İncilinin son iki kısmı olan yirminci ve yirmi birinci kısımlar çıkartılmış. Ayrıca, suyun şaraba dönüşmesi, somun ve balıklar ve Lazarus'un yükselmesi öykülerindeki tüm mucizevi öğeler ayıklanmış. Son olarak da Aziz Peter'le ilgili tüm referanslar elenmiş. Buna İsa'nın 'Bu kayanın üzerine kilisemi inşa edeceğim' sözü de dahil.

Bu söylediklerimiz ilginç olarak değerlendirilebilirse de, Levitikon'da şaşırtıcı ve hatta hayrete düşürücü şeylere de rastlıyoruz: Bu kitapta İsa, o çağın en önemli Mısırlı tanrısı olan Osiris'in hikmetinin bir sırdaşı gibi takdim ediliyor.

Osiris, birçok başka özelliğinin yanı sıra, aşk hayatı, sağaltma ve büyü üzerinde güce sahip olan güzel tanrıça İsis ile, yani kendi kız kardeşiyle evliydi. (Bugün bakıldığında ensest kabul edilecek böyle bir ilişki hiç hoş görünmeyebilir. Oysa bu durum firavun geleneğinin bir parçasıydı ve antik Mısır'da tüm tapınanlar için son derece normal kabul ediliyordu.) Kardeşleri Set, İsis'in kendisine eş olmasını istiyordu ve bu nedenle Osiris'i öldürmek için planlar yapmaya koyuldu. Set'in hizmetkarları Osiris'i tuzağa düşürüp öldürdüler. Bedenini parçalar ayırdılar ve parçaları da farklı yerlere saçtılar. İsis, Set'in bu cinayeti tasvip etmeyen karısı Nepthys ile birlikte, aklı başından gitmiş şekilde dünyayı dolaşıp Osiris'in bedeninden kopartılan parçaları aramaya başladı. İki tanrıça, Osiris'in bedeninin erkeklik organı haricindeki tüm parçalarını bulmayı başardılar. İsis bu parçaları tekrar birleştirdi ve kocasının bedenini, Horus'a gebe kalmasında rol oynayacak yapay bir erkeklik organı ile donattı. Öykünün bazı anlatım şekillerinde, İsis daha sonra Set ile cinsel ilişki kuruyor. Bunu yapmaktaki amacı belirgin olmasa da öç almak kaygısıyla hareket edermiş gibi görünüyor. Artık büyümüş

ve bir genç adam haline gelmiş olan Horus, babası Osiris'in anısına hakaret olarak algıladığı bu birliktelik nedeniyle çileden çıkıyor ve Set ile düello ediyor. Bu düelloda Set ölürken, Horus da bir gözünü kaybediyor. "Horus'un Gözü" sonradan Mısır'ın ünlü büyü tılsımı haline geliyor.

Levitikon, İsa'nın Osiris sırrına ermiş bir kişi olarak gösterilmesi gibi sıradışı bir iddiayı ortaya atmasının yanı sıra, bu ezoterik sırrı müridi 'Sevgili John' ile de paylaştığını savunuyor. Kitap ayrıca, Paul ve diğer havarilerin Hıristiyan kilisesini kurmuş olabileceğini, ancak bunu İsa'nın gerçek öğretisinden haberdar olmadan yaptıklarını düşüncesini dile getiriyor. Bu havarilerin iç halkanın bir parçası olmadığını belirtiyor. Fabré-Palaprat'ya göre, muhafaza edilmiş ve Tapınak Şövalyeleri'ni etkilemiş olan bilgiler, İsa'nın John'a ilettiği bu gizli öğretiydi.

Levitikon'da, Orta Doğu Johannite Hıristiyanlarının kuşaktan kuşağa nesiller boyunca aktarılan bir mezhebinden veya kilisesinden bahsediliyor. 'Kutsal Yağla Meshedilmiş Yeşu' olarak adlandırılan bu topluluğun İsa'nın gizli öğretisinin ve gerçek öyküsünün varisi olduğu iddia ediliyor. Eğer böyle bir mezhep gerçekten var olmuşsa, İsa hakkında inandıkları öykü o kadar geleneksel inançlara aykırı ki, neden kendilerini Hıristiyan olarak adlandırdıklarını anlamak bile güç. Levitikon'a göre onlar yalnızca İsa'nın Osiris'in bir müridi olduğuna inanmakla kalmıyorlar, aynı zamanda peygamberin basit bir 'insan' olduğunu, tanrının oğlu olmadığını düşünüyorlardı. Dahası, onlara göre İsa, Meryem'in gayri meşru çocuğuydu ve bakire kalarak doğum yapmak gibi bir şey söz konusu değildi. Onlar, İncil'i yazanların, İsa'nın gayri meşru bir çocuk olmadığını ve Meryem'in aslında oğlunun babasının kim olduğunu bile bilmediği gerçeğinin üzerini örtmek için kullandığı bekaret efsanesinin usta işi bir uydurma olduğunu söylüyorlardı.

Johannite mezhebi 'Christ' unvanının yalnızca İsa'ya özgü olmadığını fark etmişler. Yunanca kökenli bir sözcük olan 'Christos' aslında 'meshedilmiş' anlamını taşıyordu ve krallar ile Romalı bü-

rokratlar gibi çok sayıda kişi için unvan olarak kullanılıyordu. Bu nedenle Johannite önderleri de daima 'Christ' unvanını almışlar. (Nag Hammadi metinleri arasındaki Philip İncili, 'Christ' terimini tüm gnostik mezhep mensupları için kullanıyor olması da önemli bir gösterge.)

Johannite grubunun gnostik bir mezhep olduğu ve kabala da dahil olmak üzere çeşitli ezoterik sırları muhafaza ettiği söyleniyordu. On dokuzuncu yüzyılda yaşamış yazar Éliphas Lévi'nin sözleriyle, 'büyük dini ve toplumsal sırların tek sahibi, kralların ve papaların tahtları üzerinde söz sahibi olacak, bu sırları kötücül güçlere karşı açıkta bırakmayacak' bir yeraltı örgütü oluşturmak için bir plan yapmışlardı. Bu, yıllar içerisinde gerçekleşecek politik ve toplumsal değişimlerden etkilenmeyecek gizli bir örgüt olacaktı. Araç olarak kullandıkları Tapınak Şövalyeleri, Hugues de Payens ve diğer kurucu şövalyeler aslında Johannite mensuplarıydı. Ancak Tapınakçılar servete ve güce karşı duydukları düşkünlük nedeniyle yozlaştılar ve sonuçta da dağıtıldılar. Fransa kralı ve Papa, Tapınakçı tehdidinin gerçek yüzünün ortaya çıkmasına izin veremezlerdi. Bu nedenle paganlik, dindışılık ve ahlaksızlık gibi suçlamalarla ortaya çıktılar. Ancak yine Lévi'nin sözleriyle belirtecek olursak, idam edilmeden önce Jacques de Molay 'gizemci masonluğu organize etmiş ve kurmuştu.'

Eğer doğruysa, tek başına bu iddia bile kabul gören resmi tarih anlatımının ciddi biçimde değişmesine yol açabilecek güçte. Farmasonlukla Tapınakçılık arasında doğrudan ve resmi bir bağlantı kuruyor. Bu da masonların, Tapınakçıların sahip olduğu sırlarla ilgili söyleyecek bazı sözleri olduğu anlamına geliyor.

Görmüş olduğumuz gibi, Éliphas Lévi, 'Büyünün Tarihi' adlı eserinin bir kısmını Levitikon'da da bahsedilen Johannite mezhebiyle ilgili açıklamalara ayırmış. Bunu ilk olarak A.E. Waite'in, Éliphas Lévi'den yapmış olduğu İngilizce çeviride gördük. Ancak daha sonra, kitaptaki bu özel kısmın, geniş bilgi sahibi bir masonluk uzmanı olan ve aynı zamanda ABD'deki Ezeli ve Kabul Edilen İskoç Töresi örgütünün büyük üstatlık görevini yürüten Albert Pike tara-

fından yapılmış başka bir çevirisiyle karşılaştık. Albert Pike, *Ezeli ve Kabul Edilen Farmasonluk İskoç Töresinin Maneviyatı ve Dogmaları* (1871) adlı kitabında bu konuya yer vermişti. Bu versiyonla Waite'in versiyonu arasında birçok farklılık göze çarpıyordu. Peki hangisi doğruydu?

Lévi'nin özgün çalışmasıyla çeviriler arasında karşılaştırma yapma yoluna gittik ve Pike'ın kendi inisiyatifiyle, bu mezhep üzerindeki kendi anlayışını yansıtacak bazı eklemeler veya düzeltmeler yapmış olduğunu gördük. Örneğin, yukarıda tırnak içinde vermiş olduğumuz önemli tümceyi 'gizemci, hermetik veya İskoç masonluğu' şeklinde tercüme etmişti. Bunun yanı sıra Lévi'nin, Johannite Tapınakçıları ile Rosicrucian'lar arasında bağlantı kuran sözleri üzerinde de değişikliğe gitmiş. Waite'in aslına sadık çevirisinde Lévi şöyle yazıyor:

> "Eski Rosicrucianlar'ın varisleri öncüllerinin sıkı ve hiyerarşik yöntemlerini azar azar değiştirerek mistik bir mezhep haline geldiler ve 'şevkli bir şekilde Tapınakçıların büyü doktrinlerini benimsediler'. Sonuçta kendilerini İncil'de aziz John hakkında yer alan imalarla ilgili sırların tek emanetçisi olarak görmeye başladılar. (72)"

Pike ise belli ki yukarıdaki pasajda tırnak içinde verdiğimiz kısmı aşağıdaki şekle çevirmiş:

> "... ve birçok Tapınakçı ile birleştiler, iki grubun dogmaları böylece birbirine karıştı."

Pike'ın uygun gördüğü değişiklikler bizce çok önemli, çünkü Lévi gizemci ve masonik çevreleri dışarıdan gözlemleyen bir araştırmacıyken, Pike işin içinde yer alan kişilerdendi. Kitabın Lévi'nin yazdığı şekliyle kalmasını istemedi. Rosicrucian'ların Tapınakçı doktrinleri benimseyen kişiler olarak değil, Tapınakçılarla birleşen gruplar olarak anlaşılmasını tercih etti.

Ancak Pike'ın çeviride yaptığı en önemli değişiklik tamamen başka bir konu üzerineydi. Jacques de Molay'ın 'gizemci, hermetik veya İskoç masonluğu' teşvik ettiğini belirttikten sonra şunu ekliyor:

"Evangelist John'ı öncülerinden birisi olarak kabul ederken ve onu da eylemlerine ortak kılarken Roma'nın şüphesini üzerlerine çekmemeyi hedefliyorlardı. Vaftizci John ...

Bu yaptığı en azından tuhaf olarak nitelendirilebilir. Hem Evangelist John, hem de Vaftizci John tanınmış Katolik azizleri değil mi? Neden bunlardan birisine farklı bir değer verilmesi diğerine gösterilen saygıyı örtmek üzere kullanılan bir örtü olsun? En derin bilgiye sahip masonik alimlerin başında gelen Pike bu ilave bilgiyi, bir başkasının kitabında değişiklik yaparak sunmak için iyi bir sebebi olmadan vermezdi. Şunu açık olarak anlamıştık ki, mason geleneğindeki bu Johannite temasının üzerinde daha derinlemesine bir araştırma yapmalıydık.

Geçtiğimiz kısımda görmüş olduğumuz gibi A.E. Waite, Kase öyküleri üzerinde etkili olmuş bir Johannite geleneğinden bahsediyor. Bu bize ilk bakışta pek anlamlı gelmemişti. Oysa artık yavaş yavaş anlam kazanmaya başlıyor: Johannite geleneği açık ki, ya Evangelist John ile, ya da Vaftizci John ile bağlantılı.

Bu temel düşünce tarzı elbette araştırmamız için yeni değil. Adı John olan bir azizle açık bağlantısı olan Johannite geleneği Sion Manastırı konusunun da merkezinde yer alıyor. Onlar için, bizim de sezmiş olduğumuz gibi, üstün olan Vaftizci John idi.

İkinci kısımda Manastır'ın bir iddia ortaya attığını görmüştük: Godefroi de Bouillon gizemli 'John kilisesi' mensuplarıyla, diğer bir değişle Ormus biraderleriyle buluşmuş ve bu buluşma sonucunda gizli bir devlet kurma kararı almış. Tapınak Şövalyeleri ve Sion Manastırı örgütleri de direkt bu amaca yönelik olarak yaratılmış. Bu öyküye göre, hem Manastır, hem de Tapınak Şövalyeleri bu gizemli John kilisesinin idealleri doğrultusunda ortaya çıkıyor. Bu da üzerinde ciddi biçimde durulması gereken bir durum. Önemsiz ayrın-

tılar bir kenara bırakılırsa, öykünün *Levitikon* ile büyük benzerlik taşıdığı görülüyor. Bu çıkarımın tüm sonuçlarını bir kenara bıraksak bile, elimizde en azından iki örgütün aynı geleneğin birer parçası olduğu sonucu kalıyor.

Kralları tahta çıkarmak ve tahttan indirmek gücüne sahip olan gizli bir Tapınakçı örgüt konsepti, Wolfram von Eschenbach'ın *Parvizal* öyküsündeki Tapınakçı Kase Şövalyeleri tanımlamasıyla büyük ölçüde paralellik gösteriyor. Tapınakçıların böyle bir iddiayla ortaya çıktıkları yönünde açık kanıtlar bulunuyor. Sorun şu ki, uzun bir geçmişe dayanma savıyla ortaya çıkan bu tuhaf iddiaların büyük kısmı ancak on dokuzuncu yüzyıl Neo-Tapınakçı organizasyonlara kadar uzanıyor. Bu durumda, ciddiye alınabilmeleri için asırlar önce var olduğu kesin olarak bilinen başka örgütlerle o dönemlerde ilişkileri olduğunu gösteren bağımsız kanıtların bulunması gerekiyor. Rosicrucian'lar ve masonlarla bağlantılar bu kanıtları sağlayabilir.

Bir diğer güçlük de bir anda iki farklı iddianın ortaya atılmasında yatıyor: bunlardan ilki, bazı farmasonluk kollarının doğrudan Tapınakçılardan türemiş olduğu savı. Diğeri ise, Tapınakçıların aslında daha eski, kökenleri İsa'nın yaşadığı döneme uzanan aykırı bir geleneğin devamı olduğu yönünde. Ne yazık ki, birinci iddianın kanıtlanması otomatik olarak ikincinin de doğrulanması anlamına gelmiyor.

Ancak John İncili'nin özel bir versiyonu üzerinde biraz durulduğunda, Evangelist John ile Vaftizci John arasında bir karışıklık varmış gibi görünse de kışkırtıcı sonuçlar ortaya çıkabiliyor. Albert Pike'ın, masonların Evangelist John'a karşı duydukları gizli hürmetin üzerini örtmek için Vaftizci'ye sarıldıkları yönündeki saptaması görmüş olduğumuz gibi son derece mantıksız. Neden bu azizlerden her hangi birisine duydukları bağlılığı saklamaları gereksindi ki? Her ikisi de kilisenin baş tacı değil miydi? Pike böyle davranarak, dikkati bu azizlerin üzerine çekmiş ve aslında her ikisinin de üzerini yarattığı gizem ve entrika havası içerisinde örtmüştür. Belki de

amacı gerçekten buydu! Başka bir yerde, A.E. Waite, Johannite masonluğu hakkındaki masonik yazıları aktarıyor. Bu yazılarda masonlar, Vaftizci'yi düşüncelerinin merkezine alan ve Vaftizci'yi 'tek gerçek resul' olarak gören Johannite Hıristiyanlığı ile bağlantılı olduklarını savunuyorlar.

Gördüğümüz gibi, Vaftizci John hem Tapınak Şövalyeleri, hem de farmasonlar için en önde gelen azizdi. Öyle ki, İngiltere Büyük Locası 25 Haziran tarihinde, yani Vaftizci John gününde kurulmuştur. Ayrıca, tüm mason tapınaklarının zemininde iki paralel çizgi görülür: bunlardan birisi Evangelist John'ın (sevgili John'ın bir diğer adı) asasını, diğeri Vaftizci John'ın asasını temsil eder. Açık ki, her iki John da biraderler için özel önem taşıyor. Yine de daha yaşlı olan azizin bir adım önde olduğu görülüyor. Dahası, masonluk yemini 'kutsal aziz John'lara' şeklinde ediliyor. Fakat günümüz masonları, kendileri de itiraf ettikleri gibi, bu azizlere neden özel hürmet gösterildiği konusunda bir fikre sahip değiller. Belki de bunun sebebi, İncil'de adları geçen bu iki azizin geçen yıllar içerisinde birbirine karıştırılmış olmasıdır. Johannite terimi 'sevgili John'ın' taraftarlarını tanımlamak için kullanılırken Vaftizci kastediliyor olabilir. Ancak masonlar tarafından özel bir yere oturtulmuş olan kişi ister Vaftizci, ister Evangelist, isterse ikisi birden olsun, localarda yokluğu aşikar biçimde öne çıkan bir başka tarihi kişilik var: İsa'nın kendisine çok az yer veriliyor. Bunun nedeni bazılarınca, masonluğun temelde Hıristiyan bir organizasyon olmaması şeklinde açıklanıyor. Onlara katılmak için arana dini şartlar arasında tanrıya inanıyor olmak yetiyordu. Ancak bu açıklamanın kabul edilmesi, neden bir Hıristiyanlık azizine bu kadar yakınlık duydukları sorusuna yanıt vermiyor.

John İncili'nin gizli bilgiler saklıyor olduğu veya bilinmeyen bir versiyonu daha bulunduğu yönündeki düşünce araştırmamızda öne çıkmaya başlamıştı. Katharlar'ın geleneksel dini yaklaşıma aykırı bir alternatife sahip oldukları söyleniyordu ve Sir Isaac Newton için de bu konu bir saplantı haline gelmişti. (Graham Hancock,

Newton hakkında şunları yazıyor: "... sofuluğa varan dini inançlara sahip olmasına karşın, birçok zaman İsa'yı tanrının oğlu olarak değil, özel hünerleri olan bir insan olarak gördüğü izlenimini veriyordu."

Sonuçta, hem İskoç Töresi farmasonları, hem de Larmenius Nakli Tapınakçıları özgün Tapınakçı sırların korunmasında rol oynamış olabilirler. Her ikisi de Tapınakçıların izlerinin Johannite mezhebine kadar uzandığı sonucunu doğuruyor. Farmasonluğun Mısır Töreleri'nde açıktan açığa Johannite ile bağlantılı öğelere rastlanmıyorsa da, bu sistemlerin tamamı Baron von Hund'un Katı Tapınakçı Görenekler'inden türemiştir. Sion Manastırı ise kendisini bu üç disiplinin üçüyle de bağlantılandırıyor.

Daha önceden görmüş olduğumuz gibi, Pierre Plantard de Saint-Clair, Tapınakçı örgütünün amacını, 'John kilisesi için kılıç kuşanan, en önde gelen hanedanlık için kural koyucu ve Sion ruhuna itaat eden bir güç olmak' şeklinde açıklıyor. Bu büyük planın sonucunda 'Hıristiyanlığı baş aşağı çevirecek ruhsal bir Rönesans'ın gerçekleşmesi' hedefleniyordu. Belli ki bu hedeflerine ulaşamamışlar. Şimdilik! Araştırmalarımız gösteriyor ki, toplumda bu yönde bir kabarmaya yol açacak bazı açıklamaların yapılması için sahneye çıkılacak doğru zaman bekleniyor. Bu sahneye çıkış Manastır'ın kişiliğinde veya Johnist'ler gibi müttefik gizemci disiplinler aracılığıyla gerçekleşebilir.

Durum ne olursa olsun, yüz yüze geldiğimiz en can alıcı gerçek şu: Leonardo'nun Vaftizci John'a karşı beslediği bariz saplantıdan yola çıktık ve Sion Manastırı'nın da bu azizle aynı derecede ilgilendiğinin ipuçlarına ulaştık. Bu noktaya kadar ortaya saçılanlar çok önemli görünmeyebilir, ancak bizi Tapınakçılardan masonlara ve başka gizemci topluluklara doğru yönlendiren ipuçlarını takip ettikçe çok daha ikna edici bir bağlantı gözler önüne serildi. Yeraltında yaşayan gizemci dünyanın çeşitli tüm kollarında Johannite geleneğinin izleri görülüyordu. Sion Manastırı da, kendilerinin de kabul ettiği gibi, bu geleneğe bağlı örgütlerden birisiydi.

Hâlâ birçok önemli soru yanıt bulmayı bekliyorduysa da, tutarlı bir tablo oluşmaya başlamıştı. Bu tabloda Vaftizci John'ın, karmaşık biçimde süregelen gizemci gelenekle bağlantı içinde olduğu görülüyordu. Ancak bu, iki yanlı bir aykırı düşünceler ağının yalnızca bir parçasını oluşturuyordu. Diğer yanda ise, kadınlık inancı temelinde bir tanrıçaya gösterilen gizli tapınma durumu bulunuyordu.

Elbette bahsettiğimiz bu ikinci boyutu, masonluk gibi oldukça erkek egemen görünen organizasyonların dışarıdan görünen kısımlarıyla bağdaştırmak kolay değil. Ancak, bu iki aykırılık kolunun -Johannite ve kadınlık temalarının- ardında yatan sırların öğrenmeye değer şeyler olduğu kesin. Çünkü bu sırlar korunuyor, savunuluyor ve tüm yabancılardan gizleniyor. Ayrıca Roma kilisesinin husumet beslemesine de neden oluyor. Bu husumet de aslında şaşırtıcı değil. Zira, ikinci kol olan antik ezoterik sırlar -kadınlık inancını baş tacı etme-, barındırdığı tüm doğal kadınlık gücünün etkileriyle birlikte doğa üstü cinsellik büyücülüğü şekline bürünmüş durumda.

YEDİNCİ KISIM

AYİNLERİN EN MÜKEMMELİ: CİNSELLİK

Eski simya metinleri, karışık, yanıltıcı ve özenle hazırlanmış imgelerle doludur. Bunu kasıtlı olarak yapıyorlardı, çünkü sırlarına ermemiş kişilerin, bu sırları keşfetme yolunda cesaretini kırmayı amaçlıyorlardı. Görmüş olduğumuz gibi simya en derin anlamda, kişisel, ruhsal ve cinsel dönüşümle ilgilenmiştir. Sahip olduğu sırlar da, bunun gerçekleşmesini sağlayacak 'büyük çalışma' içerisinde kullanılan yöntemlerle ilgiliydi. Simya disiplininin derin manevi ve cinsel kaygılarını kavrayan psikolog C.G. Jung, simyacıları psikanalizin öncüleri olarak değerlendiriyor.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, 'büyük çalışma' nadiren gerçekleşen ve gerçekleştiğinde yaşamı değiştiren bir deneyimdi. Bu çalışmanın gerçek formunun kimse kesin olarak bilmiyor. Ancak Sion Manastırı'nın büyük üstatları arasında adı geçen Nicholas Flamel, 17 Ocak 1382 yılında, Paris'te bu utkuya ulaşmış ve bu başarıyı karısı Perenelle ile birlikte yakaladığını özel olarak vurgulamış. Flamel'ler, birbirlerine candan bağlı, kendilerini birbirlerine adamış bir çift görüntüsü çiziyorlar. Perenelle de, aslında gizli olarak birçok kadının yaptığı gibi simya alanında çalışıyordu. Nicholas Flamel karısının o önemli gündeki varlığını vurgularken büyük çalışmanın gerçek yapısı üzerine bir ipucu mu veriyor acaba? Acaba büyük çalışmanın bir cins cinsel ayin oluşu ile ilgili bir ima ile mi karşı karşıyayız?

Şimdilik en azından, simya pratiğinde cinselliğe bir yer ayrıldığı konusunda emin olduğumuzu belirtebiliriz. Johannes Fabricius,

'Simya' adlı eserinde, klasik simya metinlerinden birisi olan 'Doğanın Tacı' kitabından şu alıntıya yer vermiş:

"Beyaz tenli kadın, kendisini kocasının sağlıklı kollarına sevgiyle bıraktı. Evliliğe ait bir bağla, birbirlerini kollarıyla sarmaladılar. Mükemmelliğe ulaşma amaçları yolunda birbirlerini erittiler ve ortaya çıkardılar. Karı koca bir kişiye dönüştü, tek bir bedene sahipmiş gibi."

Önemli bir nokta da, cinselliğin dini ve ruhsal üstünlüğünü vurgulayan iki doğulu öğretinin bulunması. Bunlar Hindistan merkezli Tantra ve Çin merkezli Taoizm disiplinleridir. Her ikisinin kökleri de antik döneme kadar uzanıyor ve daha çok doğdukları kültürler içerisinde varlık gösteriyorlar. Gizemin farkına varabilmek, fiziksel yenilenmeyi, uzun ömürlülüğü ve tanrıyla bir olmayı sağlamak yolunda bazı cinsel uygulamaların taşıdığı potansiyele dikkat çekiyorlar. Günümüzde bu öğretilerin içeriklerinin büyük kısmı yaygın olarak biliniyor. Ancak bu disiplinlerin bugünkü mensuplarının da pek farkına varmadıkları bir nokta var ki, o da hem Tantra'nın, hem de Taoizm'in içeriğinde simyacı bir kolun var olduğudur. İleride göreceğimiz gibi, bu doğulu öğretilerdeki simyacı içerik, batı dünyası simyacılığının gerçek yapısı ile tam bir uyuşma sergilemektedir.

Örneğin Tantrizm'de kimya terminolojisi, cinsel uygulamaların belirtilmesinde kullanılmıştır. Gizemci yazar Benjamin Walker, *İnsan, Mit ve Büyü* adlı kitabında şöyle yazıyor:

> "Adi metallerin altına dönüştürülmesiyle, ticari amaçlı aletler ve cihazlarla ilgileniyor sanılsa, bir simyacının odasında gerçekleştirdiği ritüel hareketlerden ibaretmiş gibi görünse de, simya aslında kişinin bedeninde gerçekleşir."

İşin ironik tarafı, batı dünyası simya disiplininde cinsellik öğelerinin genellikle kimyasal süreçlerin açıklanmasında metafor olarak kullanılmasıdır! Brian Innes, Tantrist ve Taoist cinsellik simyası hakkındaki 'Açıklanamayan' adlı makalesinde bu konuda şunları belirtiyor:

"Tüm bu farklı kültürlerin simya geleneklerinde kullanılan imgelerin ve cisimlerin yakın bir benzerlik taşıması oldukça çarpıcı. Bunun yanı sıra, aralarındaki önemli bir farklılık bulunması da aynı derecede çarpıcı: Ortaçağ Avrupa simyacılığı görünüşte hiç bir cinsellik temeline sahip değil."

Ancak doğu ve batı dünyalarında, simyanın kabul edilebilirlik derecesi ve halka yansıtılan imgeleri arasında geniş bir farklılık bulunuyordu. Çin ve Hindistan'da simya yasaklanmış bir bilim dalı değildi ve cinselliğe karşı takınılan tavır Avrupa'daki gibi nevrotik ve bastırılmış değildi. Dolayısıyla simya alanındaki çalışmalar daha açıktan ve dürüstçe yürütülebiliyordu.

'İlahi cinsellik' kavramı batı dünyası tarafından daha yeni 'keşfedildi'. Bu kavram aslında cinselliğin ayinlerin en yücesi olduğu, yalnızca bedensel hazzı değil, tanrıyla ve evrenle bir olma hazzını da yarattığı düşüncesini yansıtıyor. Bu bakış açısında cinsellik, çok büyük bir yaratıcı enerjiyi açığa çıkartan, âşıkları eşi bulunmayan bir yolla hücrelerine kadar yeniden canlandıran bir eylem, dünya ile cennet arasında bir köprü olarak algılanıyor. Eski simya metinlerindeki ilahi cinsellik kavramının taşıdığı anlam batı dünyasında sonunda nihayet tam olarak anlaşılabildi. Ancak (genelde olduğu gibi), metinleri bu yönüyle ele alıp taşıdıkları anlamı açığa çıkartmak yolunda en gayretkeş kişiler yine Fransız araştırmacılar oldu. Konuyu irdelemekten kaçınmayan az sayıdaki Anglosakson yazarlardan ikisi olan A.T. Mann ve Jane Lyle, 1995 tarihinde yayımlanan *İlahi Cinsellik* adlı kitaplarında şöyle yazıyorlar:

"Simya öğretisinin içinde büyüyle ilgili cinsel sırların gizlendiği ve bu sırların Tantrik bilgi sistemiyle büyük benzerlik gösterdiği konusunda şüphe taşımak oldukça güç. Karmaşıklığı ve çeşitliliği sayesinde simya disiplini, yalnızca yapının içinde yer alan kişilerin erebileceği bir şiirsel alegori kullanarak bünyesindeki diğer gizemlerin üzerini örtmüştür."

Konuyla ilgilenen çok sayıdaki Fransız yazarlarından birisi olan André Nataf; " ... çoğu simyacının izini sürdüğü asıl giz erotizm temelliydi ... simya, en basit anlamıyla aşkın fethedilmesi ve erotik öğe ile ruhsal öğenin alaşımıdır" diyor.

Tantrizm ve Taoizm, doğu dünyasının ilahi cinsellik geleneğinin damarları olarak uzun süredir tanınmakta. Oysa batıda bu denli kolay tanımlanabilen ve izi kolayca sürülebilen bir ilahi cinsellik geleneğine rastlamıyoruz. Tabi bu gelenek 'simya' adı altında var olmuşsa durum başkadır.

Simya metinlerindeki cinsellik betimlemeleri günümüzün post-Freudcu çağı için son derece aşikar: Ay, kocası olan Güneş'e; 'Ey Güneş, ben de gücümle yanında olmadığım sürece, sen kendi başına hiç bir şeysin. Bir horozun, tavuğu olmadığında çaresiz kalması gibi.' diye sesleniyor.'Evlilik' ve 'çiftleşme' gibi olgular, kimyasal olayların ifade edilmesinde kullanılıyor. Valentin Andraea'nın, yazdığı kitapçığa *Kimyasal Düğün* adını verdiğini anımsayalım.

Elbette, kullanılan bu imgelerin doğrudan birinci anlamlarını ifade etmek üzere tercih edildiği ileri sürülebilir. Örneğin "çiftleşme" sözcüğü gerçekten çiftleşme eylemini ifade ediyor olabilir. Bu sembolizmin altında gizli bir simya sırrının yatmadığı söylenebilir. Ancak kelimelerin, okuyanı karmaşık bilgilere yönlendirmek üzere dikkatlice seçilmiş, hem kimyasal, hem de cinsel anlamlar taşıyan sözcükler olduğu görülüyor. Aslında söz konusu simya metinleri, hem cinsel büyü, hem de kimya alanlarındaki öğretileri aynı anda içermekteydi.

Metinlerin açık biçimde cinsellik ağırlıklı bir temaya sahip olduğu düşünüldüğünde, standart tarihi yaklaşımın, simyayı yalnızca kimya çalışmalarıyla ilgilenen bir disiplin ve tüm bu sembolizmi de hayal ürünü olarak görmesi garip değil mi? Böyle bir yaklaşımın sergilenmesinin nedeni, doğunun gizemli dünyası yaygın olarak bilinmeye başlayana kadar, cinsellik temelli simya kavramının oturtulacağı bir kalıbın var olmamasıydı. Oysa artık böyle bir sorunumuz kalmadı ve bu konsept büyük bir hızla kabul görmeye başladı.

Barbara G. Walker, simyanın altta yatan gerçek önemini anlamış görünüyor:

"Sırrın bir kısmı, simya literatüründe yer alan cinsel sembolizmin çokluğu ile açığa vurulmuş durumda. 'Athene ile Hermes'in Çiftleşmesi' ifadesi, kükürt ile civanın imbikte karışması, veya simyacı ile sevgilisinin cinsel eylemi anlamına gelebilir. Simya kitaplarındaki çizimler her şeyden çok cinsel mistisizmi anımsatıyor.

Merkür veya Hermes, simya mitolojisinde, rahme benzeyen bir küre veya içerisinden *filius philosophorum*'un doğacağı bir yumurta olan Kutsal Vazo'yu tohumlarıyla dölleyen kahramandı. Vazo olarak tanımlanan şey gerçekten bir laboratuar şişesi veya imbik olabilirse de, daha çok mistik bir sembol olduğu izlenimi uyandırıyor. Kutsal Vazo'nun evladının Kraliyet Tacı'nın, bir fahişenin âdet kanında meydana çıktığı söyleniyor. Burada bahsedilen de tanrıçanın antik lakabı olan Büyük Fahişe olabilir..."

(Ne var ki Walker, *vas hermeticum*, yani 'Hermes'in kabı' hakkında fikir yürütürken bir noktayı gözden kaçırıyor. Bu nesneyi *vas spirituale*, yani ruhani kap veya Bakire Meryem'in ruhani rahmiyle özdeşleştiriyorlar. Peki ama, neden rutin olarak bir vazo veya çömlek taşırken resmedilen kişi diğer Meryem'dir? Geleneksel olarak kan kırmızısı bir elbiseyle ve uzun kızıl saçlarla resmedilen kişi kimdir? Fahişelik ve cinsellikle ilişkilendirilen hangi Meryem'dir? Bir kez daha Bakire Meryem'in, gizli Mary Magdalena kültünün üzerini örtmek amacıyla kullanıldığını görüyoruz.)

Günümüzde sık sık cinsel kimya ile ilgili konuşmalar yapıyoruz. Ancak bu kavramın taşıdığı anlam, simyacılar için bugün gösterilen ilgiye göre çok daha derindi. Ezoterik içerikli bir Fransız dergisi olan *L'Originel*'de, gizemcilik alanında bir otorite olan Denis Labouré, 'metalik' simyaya karşı 'batını' simya kavramını ve tantrizmle paralel çizgisini tartışıyor. Bunu yaparken, bu kavramın geleneksel batı mirasının bir parçası olduğunu önemle vurguluyor. Sözleri aşağıdaki gibi:

"Eğer batıni simya Taoizm ve Hinduizm tarafından iyi biliniyorsa, buradan tarihsel baskıların (kilise vb.) batılı yazarları çok ihtiyatlı davranmaya mecbur ettikleri sonucu çıkmaktadır. Yine de, bazı belgeler bize bu simya koluyla ilgili net bir tablo sunabiliyor."

Labouré daha sonra, Cesare della Riviera'nın 1605 tarihli risalesini hatırlatıyor ve şunları ekliyor:

> "Avrupa'da, bu eski cinsellik ritüellerinin izleri gnostik disiplinlere, ortaçağ ve Rönesans'ın simyacı ve kabalistik akımlarına uzanıyor. Bu dönemlerden kalma sayısız simya metni okumak mümkün. İzler daha sonra temel olarak on yedinci yüzyılda Almanya'da örgütlenmiş gizemci organizasyonlarda ortaya çıkıyor. Aslında metalürjik sembolizmin kullanılması yönteminin geçmişi, birinci ila üçüncü yüzyılların İskenderiye'sine, simyacılığın ilk ortaya çıktığı döneme kadar uzanıyor. Mısır büyü metinlerinde cinsellikle ilgili metalürjik metaforlara rastlanıyor. Simyacılara sadece bu betimleme şeklini benimsemek düşmüş. Aşağıda verdiğimiz metnin Hermes Trismegistus'a ait olduğu sanılıyor ve geçmişi en azından İsa'dan önce birinci yüzyıla dayanıyor. Metinde bir kılıcın demirci ocağında dövülmesi işlemi sembolize ediliyor:
> "Osiris'in kanıyla tav edilmiş kılıcı bana getir ve onu İsis'in ellerine bırak ... bu ocakta yapılan tüm dövme işini, onu da ..... 'nın (kadının ismi) kalbine ve ciğerlerine, beline ve karnına aşıla. Kadını .....'nın (adamın ismi) evine götür ve bırak elindekini adamın eline, ağzındakini adamın ağzına, bedenindekini adamın bedenine, rahmindekini adamın asasına versin."

Ortaçağın yeraltı şebekesi tarafından uygulanan simya pratiği ilk olarak Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde Mısır'da şekillenmişti. O dönemdeki simya pratiği üzerinde İsis önemli bir oynuyordu. 'Oğlu Horus'un Savunucusu İsis' başlıklı bir risalede İsis, kadınlık hile-

lerini kullanarak 'melek ve peygamber' olan birisinden simyanın sırlarını nasıl edindiğini anlatıyor. Adamda kendisine karşı şehvet duyguları uyandırıyor ve bunu adamın karşı koyamayacağı noktaya ulaşıncaya kadar devam ettiriyor. Daha sonra ise, sırlarını açıklayana dek kendisini adama vermeyi kabul etmiyor. Bu olay, simyanın sırrına ermenin cinsel boyutuna yapılmış açık bir göndermedir. (Bu anlatım bize kitabımızın dördüncü kısmında yer verdiğimiz Papa II. Sylvester ile Meridiana'nın öyküsünü çağrıştırıyor. Öyküye göre, Sylvester simya ile ilgili bilgilerini tipik bir kadınlık figürü olan Meridiana ile cinsel ilişkiye girmesi sayesinde ediniyor.)

Cleopatra adlı bir kadın simyacıya -efsanevi Yahudi Maria tarafından kurulan okulun üyelerinden birisidir- ait olduğu sanılan bir diğeri erken dönem risalesinde de açıkça cinsel imgelere yer verilmiş: 'Gelinle güveyin birleşmesi ve tek bir kişi haline gelmesindeki hünerin mükemmelliğini gör.' Bu ifadeler, hemen hemen aynı dönemde kaleme alınmış bir gnostik metinde yazılanlarla çarpıcı bir benzerlik taşıyor:

"Erkek doruğa ulaşıp da tohumlarını dışarıya saldığında, aynı anda kadın erkeğinin gücünü kendi bedenine alır ve erkek de kadınının gücünü kendi bedenine alır ... Bedenlerin birleşmesi sırrına erme deneyiminin gizlice yapılması bundandır. Böylece bu deneyimi hakir görecek kişilerin izlemesi ve birleşmenin değerini alçaltması önlenmiş olur."

Erken dönem simya metinleri ilahi cinselliğin gizli tekniklerine işaret eden sembolik öğelerle dolup taşıyor. Bu gizli teknikler muhtemelen Tantrizm ve Taoizm disiplinlerinin Mısır'daki karşılığı olan okuldan edinilmişti. 'Torino Erotik Papirüsü' olarak bilinen metinde (bugün Torino'da muhafaza edildiği için bu ismi taşıyor) böyle bir geleneğin varlığı açığa vurulmaktadır. Bu belge uzun süredir Mısır pornografisine bir örnek olarak ele alınıyor. Ancak yine burada da, böyle bir yaklaşımın tipik batılı akademik anlayışsızlık olarak adlandırılabileceğini görüyoruz. Pornografik denilen şey aslında dini ritüellere dayanıyor. Antik Mısır'ın en yüksek düzeyde ila-

hi olduğu kabul edilen bazı ayinlerinin cinsel içerik taşıdığını biliyoruz. Örneğin, firavunun günlük dini göreneklerinden birisi, karısının kendisine mastürbasyon yapmasıydı. Böylece tanrı Ptah'ın evreni yaratma eyleminin sembolik olarak tekrarlandığı düşünülüyordu. Bu durum kalıntı ve tapınaklarda bulunan resimlerden net bir biçimde anlaşılıyor. Oysa, tarihçiler ve arkeologlar tarafından hafife alınan ve çirkin bulunan bu gerçeğin önemi yeni yeni kabul edilmektedir. Konunun hâlâ şüpheyle bakılarak ve savunma yapma tarzında ele alındığını söylemek de yerinde olur.

Antik uygarlıklarda cinselliğin taşıdığı önemi kabul etme yolundaki isteksizlik tutumu yeni bir anlayış sayılmaz. Birinci ve ikinci yüzyılda yaşamış alimler için bu durum bir problem teşkil etmiyordu. Ancak Jack Lindsay'in belirttiği gibi, yedinci yüzyılda artık simya çalışmalarındaki cinselliğe dayalı sembolizme üstü örtülü bir şekilde, ima edilerek yer verilmekteydi.

Dolayısıyla ilk ortaya çıkışından itibaren, batı dünyasında simya güçlü bir cinsel boyuta sahip olduğunu biliyoruz. Peki simyacıların bu derin ve etkin yaklaşımının ortaçağa gelindiğinde birdenbire son bulduğuna inanmak mantıklı olabilir mi?

İskenderiye'nin Carpocratian'ları gibi bazı erken dönem gnostik metinlerde cinsel ayin uygulamalarına yer verildiğini görüyoruz. Bu metinlerin kilisenin önde gelen kişileri tarafından sahte ve iğrenç ilan edilmiş olması şaşırtıcı değil elbette. Kilisenin daha az düşman olduğu başka kayıtlar elimizde olmadığı için metinlerin tam olarak hangi formda olduğunu bilmemiz mümkün değil.

Hıristiyanlık tarihi boyunca, cinselliğe daha özgürlükçü bir bakış açısıyla bakılması gerektiğini ileri süren geleneksel dini yaklaşımlara aykırı bir çok hizip türemiştir. Bu tip yaklaşımlar istisnasız olarak daima mahkum edilmiş ve bastırılmıştır. "Ademî"ler olarak da bilinen Özgür Ruhun Biraderleri ve Kız Kardeşleri topluluğu bu duruma örnek gösterilebilir. Bu grubun on üçüncü ve hatta on dördüncü yüzyıla kadar cinsellikle ilgili bir gizi uygulamada kullandığı söylenir. Ademilerin sahip olduğu felsefenin önemli izlerine Ra-

hibe Catherine broşüründe rastlanıyor. Daha önceden gördüğümüz gibi bu broşür, Ademîlerin yaklaşımın, gnostik İncil'lerdeki Magdalalı Meryem betimlemesi ile benzerlik taşıdığına dair kanıtlar barındırıyor. Ayrıca, broşürün kadın yazarı da bu Ademîler grubun bir mensubuymuş gibi görünüyor.

Erotik mistisizmle ilgili görünen bir başka grup da, dini bir hizip oldukları bilinmese de, gezgin ozanlardı. Güney-batı Fransa'nın aşk kültünün bu ünlü şarkıcılarının Almanya'daki karşılıkları ise *minnesinger*'ler idi. "Minne" kelimesi, ideallerde yatan kadını veya tanrıçayı ifade etmekteydi. Bir şövalyenin bu kadına duyduğu aşk, aynı zamanda kadınlık inancına karşı bağlılığını da göstermekteydi. Gezgin ozanların söylediği şarkıların, dinsellik ve cinsellik karışımından oluşan içeriği de ilahi cinsellik anlayışının üstü örtülü ifadesi olarak algılanabilir. Akademik bir kişilik olarak Barbara Newman dahi bu gelenek hakkında yargıda bulunurken ilahi cinsellik kavramını hatırlatacak bir dil kullanmaktan kendini alamıyor:

> "... şaşırtıcı miktarda fazla hareket barındıran bir erotik oyun: birisi bir tanrının gelini veya bir tanrıçanın aşığı olabiliyor. Ya da baştan aşağı aziz olarak ortaya çıkıp kendisi ilahi bir kişiye dönüşebiliyor ... "

Bu zarif aşk geleneğinin büyük kısmı özel tekniklerin anlaşılmasının gerektiriyor. Örneğin *maithuna* tekniği, orgazm anının kasıtlı olarak tutularak geciktirilmesi ve böylece eksiksiz mutluluk duyarlılığının ve mistik farkındalığın uyarılmasına dayanıyor.

İngiliz yazar ve şair Peter Redgove şöyle söylüyor:

> "Maithuna (Tantrizm'de hayali cinsellik) geleneğinin tamamının izini romans edebiyatında sürmek olasıdır."

Gezgin ozanlar, gülü kendilerine sembol olarak seçmişlerdi. Bu tercih belki de, Fransızca'da "gül" kelimesinin (*rose, ç.n.*), erotik aşkın tanrısı olan Eros'un harflerinin bir anagramından oluşması ne-

deniyle yapılmıştı. Gülü tercih etmelerinin nedeni, her an her yerde bulunan, yalın bir şekilde itaat edilmesi gereken tanrıçalarının yabancı gruplar tarafından anlaşılmamasını istemiş olmaları da olabilir. Almanca'da *minnesinger* (kadın şarkıları söyleyenler) adıyla anılmaları, bu özel kadının kim olduğunu yine belirtmemeleri de böyle bir izlenim uyandırıyor.

Bu örnek kadın Bakire Meryem olamazdı. Ortaçağda gülün onu simgelediğine dair yaygın bir anlayış vardıysa da, Bakire Meryem kültünün kendini şifrelerle gizlemek gibi bir ihtiyacı bulunmuyordu. Ayrıca Meryem Ana'yı simgeleyen gül, bizim bahsettiğimiz erotizm gülü değil, paskalya zambağıydı. Güzel ama yalındı. Şehvetle ilgili hiç bir imaya sahip değildi. Öyleyse gezgin ozanların şarkılarında kutsanan kadın kimdi? O dönemde geleneksel dine aykırı inançlara sahip grupların çok sevdiği tanrıça Magdalalı Meryem'den başka kim olabilirdi ki?

Gotik katedrallerin büyük güller şeklindeki pencereleri daima batıya bakar. Bu yön geleneksel olarak tanrıçalara ait kabul edilmiştir. Ayrıca bu katedrallerin yakınlarında hep bir Zenci Madonna tapınağının da bulunduğunu görüyoruz. Bu esrarengiz yontuların aslında pagan tanrıçalarının farklı bir giysiye büründürülmüş formu olduğunu daha önce belirtmiştik. Zenci Madonna kültü, eski kadınsı cinsellik ayinlerinin aldığı yeni şekildi.

Gotik katedrallerde, ilahi gülün yanı sıra başka paganizm imgelerine de rastlıyoruz. Örneğin Chartres katedralindeki ve başka bazı katedrallerdeki örümcek ağı/labirent sembolü, erkeklerin kader ağlarını ören ve öğretmenliğini yapan Büyük Tanrıça'ya yönelik doğrudan bir göndermedir. Bir çok başka katedral ise kadınlık inancına ait imgelerle dolu. Bu imgelerden bazıları o kadar güçlü betimlenmiş ki, ne oldukları bir kez anlaşıldığında Hıristiyanların kiliselerine bakış açısı oldukça derinden sarsılabilir. Örneğin, kuşaklar boyu günahsız Hıristiyanların geçtiği büyük antreler aslında tanrıçanın en mahrem yerlerinden birisini simgelemektedir. Tapınanlar, Ana Kilisesi'nin karanlık ve rahme benzeyen girişine çeker-

ken, huni şeklindeki daralan bir yerden geçerler. Kemerin tepesinde klitorisi andıran bir gül goncası da bulunabilir. Katolik ziyaretçi, içeriye girdikten sonra, kutsal su maşrapasının yanında durur. Bu maşrapa da çoğu kez dev bir deniz kabuğu şeklinde sunulur. Bu deniz kabuğu, tanrıçanın doğuşunu simgeler. Sion Manastırı'nın Leonardo'dan önceki büyük üstadı olduğu söylenen Botticelli, *Venüs'ün Doğuşu* adlı eserinde bu simgeyi muhteşem bir şekilde çizmiştir. (Bir zamanlar Hıristiyan hacıların sembolü olan deniz kabuğu, kadın cinsellik organının dışarıda kalan kısmının klasik bir simgesidir. Tüm bu semboller, kadınlık inancının taraftarlarınca kasıtlı olarak bir araya getirilmişti. Görenler üzerindeki etkileri bilinçaltı seviyesinde olsa da, konu hakkında bilgi sahibi olmayanları bile huzursuz edici bir güce sahipler. Yükselerek gelen müzik, mum ışığı ve tütsü kokusu ile birleştiğinde, ziyaretçinin şevkli bir ilham duygusuna kapıldığına kuşku yok.

Gizemci disiplinlerin mensupları için kadınlık inancı, şehvetin, mistisizmin ve dinin birleştiği bir konseptti. Enerjisi ve gücü cinselliğinden ötürüydü. Bazen 'fahişe bilgeliği' olarak da anılan bilgeliği ise gülün, yani Eros'un bilgilerinden gelmekteydi.

O ünlü sözde belirtildiği gibi, 'Bilgi güçtür'. Ve bu dünyanın sırları başka hiç bir şeye benzemeyen bir güç taşıyor. Bu nedenle de Roma kilisesine ve hatta tüm Hıristiyanlık düşüncesine karşı eşi olmayan bir tehdit oluşturuyor. Kilise, cinselliği yalnızca üreme amacı taşıdığında kabul edilebilir sayıyordu -bugün de bu yaklaşım kilisede büyük oranda kabul görmektedir- ve bu da yalnızca haz almak amacıyla cinselliğe başvuran bir Hıristiyan kişi konseptinin oluşmasına engeldi. Sonuçta, Tantrizm ve simyada yer alan, ilahi cinsellik sonucu aydınlanma düşüncesinin Hıristiyanlıkla aynı anda savunulması imkansız hale geliyordu. (Katolik kilisesi doğum kontrolü uygulamalarını yasaklarken, başka Hıristiyan toplulukları daha da ileri gidiyor ve örneğin Mormon'lar menopoz sonrası yaşamda cinselliğe karşı çıkıyorlardı.)

Tüm bu engelleyici kuralların gerçek amacı ise temelde kadınlar üzerinde kontrol sağlamaktı. Cinselliğe endişeyle bakmayı öğrenmeleri gerekiyordu. Çünkü cinsellik haz aracı değil, kadınların evlilik içerisindeki görevleriydi ve kaçınılmaz olarak çocuk doğurmanın yaşatacağı acılara götürüyordu. Bu, kilisenin ve erkeklerin yüzyıllar boyunca kadınlara temel bakış açısıydı: Eğer kadınlar çocuk doğurma korkusunu üzerlerinden atarlarsa şüphesiz ortaya kaos çıkacaktı!

Cadı avcılığında sergilenen vahşetin ardındaki en önemli itici güçlerden birisi, ebelere karşı duyulan nefret ve korkuydu. Ebelerin sahip olduğu bilgiler doğum acılarını yatıştırabiliyordu ve bu durum, ahlaklı uygarlığın geleceği için bir tehdit oluşturuyordu! Avrupa'da cadı avcılarının el kitabı haline gelen ve bugün pek de ünlü olmayan *Malleus Maleficarum*'un yazarları olan Kramer ve Sprenger, cezaların en büyüğüne layık kişiler olarak ebeleri işaret ediyorlardı. Kadın cinselliğine yönelik bu terör kampanyası üç asır boyunca sürdü ve ardında çoğu kadın olan yüz binlerce ölü bıraktı.

Erken dönem kilise yöneticilerinin kadın düşmanlığı anlayışını yerleştirmelerinden bu yana, kadınların manevi bir güce sahip olduğu her görüldüğünde, kendilerini derinden derine bayağı hissetmelerini sağlamak için her düzeyde, her türlü çaba gösterildi. Onlara sadece doğaları gereği günahkar olduklarını söylemekle kalmadılar, aynı zamanda erkeğin günahlarının en önemli -ve bazen de tek- nedeninin de kadın olduğunu öğrettiler. Erkekler erdemli bir şekilde şehvet duygularına kapıldıklarında ise yalnızca kadınların şeytansı isteklerine tepki gösteriyor sayılıyorlardı. Kadınlar erkekleri, normalde akıllarından bile geçmeyecek şeyleri yapmak üzere büyülüyorlardı! Bu yaklaşımın uç örneklerinden birisi ortaçağ kilisesinin şu düşüncesinde bulunabilir: tecavüze uğrayan bir kadın suçluydu. Üstelik yalnızca tecavüz eylemini kendisine yönlendirdiği için değil, aynı zamanda tecavüzcünün ruhunu kaybetmesine neden olduğu için de suçluydu. Bu nedenle, ilahi karar gününde günahının bedelini ödeyecekti.

Bu konuda R.E.L. Masters de şöyle yazıyor:

> "Cadı avı adındaki iğrenç kabusun hemen hemen tüm sorumluluğu ve batı dünyasında cinsel yaşamın zehirlenmesinin de en büyük sorumluluğu kesin olarak Katolik Roma kilisesi üzerindedir."

Özel olarak Katharlar'la ilgilenmek üzere kurulmuş olan engizisyon mahkemeleri, yeni rolü olan cadı avcılığına hiç zorlanmadan uyum sağladı. İnsanların işkencelerden geçirilip katledildiği bu canavarlığa Protestanlar da ağızlarının suyu akarak katıldılar. İlk cadı avı yargılamalarını yapan engizisyon mahkemesinin Toulouse'da, Kathar karşıtı engizisyonun kurulduğu yerde kurulmuş olması önemli bir olgudur. Bu acımasız davanın görülmesinin nedeni acaba Kathar artıklarına duyulan basit bit kin mi, yoksa Languedoc'lu kadınların cinsellik takıntılı engizisyoncularda uyandırdığı korkular mıydı?

Kadınlara duyulan kin ve korkunun temelinde, onların cinsellikten eşsiz bir zevk alma kapasitesine sahip olduklarının bilinmesi yatıyordu. Ortaçağ erkekleri, günümüz anatomi eğitiminin avantajlarından nasiplenmemiş olsalar da, kişisel olarak bu tehditkar organın, klitorisin varlığının farkına varmış olsalar gerek. Zekice bir kararla gotik katedrallerindeki kemerlerin tepesinde gül goncaları olarak temsil edilen bu küçük kabartı, insan bedeninin yalnızca zevk vermek amacı taşıyan tek organıdır. Bu bilginin etkileri daima büyük olmuştur. Bir tarafta tüm ataerkil baskıların, diğer tarafta ise tüm Tantrik ve mistik cinsellik törelerinin kalbinde bu olgu yatmaktadır. Bugün bile, üzerinde tartışmanın çok da uygun kabul edilmediği bir şey olan klitorisin varlığı, kadınların cinsel bakımdan kendinden geçmiş olduğunun göstergesi kabul ediliyordu. Erkeklerin tersine, kadınların cinsel donanımları boşaltım ve üreme arasında görev dağılımı yapmıyordu.

Her şeye karşın, Yahudi-Hıristiyan erkek egemen geleneği o denli büyük bir başarıya ulaşmıştır ki, batı dünyasında yirminci

yüzyıla kadar kadınların cinselliklerinin tadını çıkarmaları kabul edilebilir bir şey sayılmamıştır. Bugün bile kilise hâlâ bu kabule yanaşmıyor. Cinsel eşitsizlik ve iffet olgularının tek başına üç büyük ataerkil din olan Yahudilik-Hıristiyanlık-İslam'ın ürünü sayılamayacağını kabul etsek bile -yalnızca Hindistan'daki eş yakma töresine bakmak bile yeterli- cinselliğin özünde kirli ve utanılası bir şey olarak kabul edilmesi bir batı geleneğidir. Ve biliyoruz ki, böyle bir yaklaşımın sergilendiği her yerde bastırılmış istekler ortaya çıkacak ve kaçınılmaz olarak, cadı avı canavarlığı gibi kadınlara yönelik suçlar yükselişe geçecektir. Batı uygarlığının erkek egemen altyapısı ve cinselliğe karşı korku ve nefreti, içinde bulunduğumuz milenyumun sonuna, kadın dövme, cinsel sapıklık, tecavüz ve benzeri korkunç bir miras bırakmıştır. Cinselliğe şüphe ve korkuyla bakılan her yerde doğum ve çocuk olgularına da doğal olarak kirli damgası vurulacaktır. Bu durumda, çocukların da analarının dayak yeme yazgısına ortak olması kaçınılmazdır.

Eski Ahit'in bir parça tutarsız ve sinirli olan Yehova'sı, Havva'yı yaratıyor ve açıkça bundan dolayı duyduğu pişmanlıkla yaşıyor. Havva, neredeyse yaratılır yaratılmaz, Adem kadar düşünme kapasitesine sahip olduğunu ortaya koyuyor. Havva ve yılan (şeytan) birlikte güçlü bir takım haline geliyorlar. Bu anlatım şaşırtıcı değil, zira yılanlar Sophia'yı sembolize etmekte kullanılan, ancak kötülüğü değil, bilgeliği ifade eden eskiden kalma simgelerdi. Peki tanrı, yarattığı kadının Bilgi Ağacı'nın meyvesini yemekte gösterdiği inisiyatiften ve otonomiden, öğrenme isteğinden memnun kalmış mıydı? Her şeyi bilen ve her şeye gücü yeten tanrı, Havva'yı yaratarak gösterdiği ilginç öngörü yoksunluğunun ardından onu acılarla dolu bir yaşamın içine atıyor. Kayda değer bir nokta da, bu acıların dikiş dikme belasıyla başlamış olması. (Adem ve Havva çıplaklıklarını örtmek için incir yapraklarından peştamallar hazırlamak zorunda kalmışlardı.) Böylece Adam ile Havva, kendi bedenlerinden ve elbette bu bedenlerde barındırdıkları cinsellikten dolayı utanma duygusuyla tanışmış oluyorlardı. Ancak ilginç olan şu ki,

dünyada kendilerinden başka hiç kimse bulunmadığına göre, gördüğü çıplak bedenden dolayı dehşete kapılan tanrının kendisi, yani o bedeni yaratandı.

Basit bir mantıksal örgüyle oluşturulmuş olan bu mit, kadınların aşağılanması düşüncesi için geçmişten kalan bir gerekçe hazırlamış oluyor ve jinekolojik ızdırapları, doğum sancılarını teselli etme yolundaki çabaların cesaretini kırıyordu. Sonuç olarak kadın, binlerce yıl boyunca sessizlik içinde yaşamaya mahkum edildi. Aşağılandı, küçük düşürüldü ve eğlenceli, 'büyücü işi' cinsellik eyleminin sorumlusu ilan edildi. Aşkın ve aşk ile kendinden geçmenin yerine utanma ve suçluluk duyguları yerleştirildi. Erkek formundaki bir tanrının varlığı ve ondan korkulması gerektiği telkin edildi. Bu tanrı o kadar nefret doluydu ki, yarattıkları arasında en mükemmel varlık olan insandan bile iğreniyordu.

Bu mitin kabul görmesinin ardından, sıra zehir saçan bir başka düşünceye, insanın doğuştan sahip olduğu ruhun özellikleri düşüncesine gelmişti. Yeni doğmuş masumlar bile günahkar sayılıyordu. Böylece, doğum olarak adlandırdığımız gerçek mucizenin üzeri, utanç ve hurafelerden örülmüş bir örtüyle içinde bulunduğumuz son dönemlere kadar örtüldü. Sonuçta kadının eşsiz gücü elinden alınmış oluyordu. Tezgahlanan oyunun ilk amacı da buydu zaten.

Kültürümüz hâlâ, cinsellik hakkında şaşırtıcı miktarda korku ve cehalet unsuru barındırıyor olsa da, artık durum on yıl öncesine göre bile çok daha farklı. Çok sayıda önemli kitap tartışmalar için yeni bir zemin yarattı, ya da en eski zemini tekrar ortaya çıkardı. Bunlar arasında bulunan, Margo Anand tarafından kaleme alınan *Cinsellikle Kendinden Geçme Sanatı'* (1990) ve A.T. Mann ile Jane Lyle'in birlikte hazırladıkları *İlahi Cinsellik* (1995) kitaplarında cinsellik, bir ruhsal aydınlanma ve dönüşüm aracı olarak ele alınıyor ve yüceltiliyor.

Daha önceden görmüş olduğumuz gibi, bizim dışımızdaki kültürler, batılı düşünce sistematiği tarafından kirletilmedikleri sürece, bu sorundan dolayı acı çekmeye mahkum edilmemiş. Üstelik bazı

kültürlerde cinsellik bir sanat boyutuna yükseltilmiş. Katılımcılarını ilahi varlıkla özdeşleşmeye götüren bir dinsel ayin gibi algılanmış. Bu aynı zamanda, orgazm yaşamaksızın nihai mutluluğa ulaşma ve cinsel yöntemler aracılığıyla tanrılarla bir olma amacını güden Tantrizm'in de varlık sebebiydi. Tantrizm, cinselliğin 'dövüş sporudur'. Zira, eşit olarak görülen kadın ve erkek için şaşırtıcı derecede disiplin içeren uzun süreli bir eğitim gerektirir.

Ancak Tantrizm, yalnızca doğunun egzotik dünyasına özel bir sanat değildir. Aşırı özen gerektirdiği ve örneğin, sadece doğru nefes almayı öğrenmek bile aylarca sürebildiği halde, günümüzde Londra'da, Paris'te ve New York'ta Tantra okullarının ortaya çıktığını görüyoruz. Yine de bilinmelidir ki, cinselliğin bir ayin olarak görüldüğü bakış açısı batı uygarlığı için de yeni değildir.

Simya disiplinin temellerinin cinsellikle ne kadar bağlantılı olduğunu ve gezgin ozanlara ait gül kültünün Eros'a tapınmak olarak algılanabileceğini gördük. Chartres gibi muhteşem katedralleri inşa edenlerin kırmızı gül sembolünü ne kadar ağırlıklı bir şekilde kullandıklarını ve Zenci Madonnalar'a güçlü pagan bağlantılar içeren mabetler kurduklarını belirttik.

Bunların yanı sıra, Kutsal Kase'nin de bir kadınlık sembolü olduğunu görebiliyoruz., *Tristan ve Isolde* öyküsünde, Kase'nin büyük kahramanı Tristan, bizlere çok açık bir delil bırakıyor ve adını Tantris olarak değiştiriyor. Öte yandan, romancı Lindsay Clarke, gezgin ozanların aşk şiirlerini 'batı'nın Tantrik metinleri' olarak tanımlıyor.

Kase efsanelerinde ülke üzerindeki lanete sebep olarak, kralın cinsel gücünü yitirmesi gösteriliyor. Bu yitiriş sıkça, 'uyluklarından yaralanma' şeklinde sembolize ediliyor. Wolfram'ın *Parzival* öyküsünde durum çok daha açık olarak ortaya koyuluyor ve yaralanma cinsel organlarda gerçekleşiyor. Bu anlatım şekli, kilisenin cinsellik üzerinde uyguladığı baskıya bir yanıt olarak algılanmıştır. Ortaya çıkan ruhsal durgunluğun yalnızca, özel olarak kadınlarla bağlantılandırılmış olan Kase'yi aramak yoluyla yok edilebileceği belirtili-

yor. Kase şövalyelerini Venüs'e tapınırken gösteren, on beşinci yüzyıla ait bir İtalyan resmi (birinci şekil bölümüne bakınız), bu arayışın ne olduğu hakkında hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor.

Hem kase efsanelerinde, hem de gezgin ozanların zarif aşk geleneğinde, kadınların ruhsal yücelişi ve kadınlara duyulan saygı üzerine vurgu yapıldığını görüyoruz. Bize göre, bu geleneklerin her ikisinin köklerinin de güneybatı Fransa'ya uzanıyor oluşu önemli bir noktadır.

Modern araştırmacıların büyük kısmı, Tantrizm inancının Avrupa'ya, mistik bir İslami tarikat olan Sufilik aracılığıyla aktarıldığı görüşünde birleşiyor. Sufiler de, inanç ve uygulamalarında ilahi cinsellik hakkında düşüncelere yer veriyorlardı. Aslında, Sufiler ile gezgin ozanların bu yöndeki düşünceleri ifade etmek için kullandıkları dil biçimleri arasında yakın bir paralellik bulunuyor. Peki ama Sufi Tantrizmi'nin Provence ve Languedoc'da kök salmasının nedeni, bu bölgelerde zaten benzer bir geleneğin varlığını sürdürüyor oluşu olamaz mıydı? Languedeoc'da, kadının erkekle eşit olduğu düşüncesini destekleyen bir geleneğin var olduğunu görmüştük. Ayrıca, cadı avı adı verilen canavarlığın kara perdesinin ilk olarak Toulouse üzerine örtülmesi ile gerçekten yok edilmek istenen şey neydi? İşte bu noktada bir kez daha, sözünü ettiğimiz aşk kültünün vücuda gelmiş şekli olan Magdalalı Meryem ile karşılaşıyoruz.

Cinselliğin mistik potansiyelinin farkında olan bir başka kadın da, günümüze kadar pek fazla tanınmayan Bingen'li St. Hildegard (1098-1179) idi. Hildegard hakkında Mann ve Lyle şunları yazıyor:

> "Büyük bir hayalci olan Hildegard, bir tanrıya yaklaşmak için derin düşüncelere daldığı bir sırada karşısına çıktığını söylediği, aşikar biçimde tanrıça olan bir kadın karakterle ilgili olarak şöyle yazıyor: 'Daha sonra, eşsiz güzelliğiyle ışıklar saçan bir kız gördüm. Yüzünden yayılan göz alıcı nur nedeniyle ona doyasıya bakamadım. Kardan daha beyaz, yıldızlardan daha parlak bir cübbe ve saf altından yapılma

ayakkabılar giyinmişti. Sağ elinde ayı ve güneşi tutuyor ve onları sevgiyle okşuyordu. Göğsünün üzerinde fildişinden bir tablet taşıyordu. Tabletin üzerinde ise, safirlerin gölgesinde bir adam resmi görülüyordu. Gördüğüm her şey, bu kızın hükümran olduğunu anlatıyordu. Derken kız, göğsünün üzerinde taşıdığı tabletteki adama bir şeyler söylemeye başladı: 'Başlangıçta, tüm kutsal şeylerin şafağında ben de seninle birlikteydim. Seni gün başlamadan önce rahmimden doğurdum.' Ardından bir ses duydum. Bana 'Gördüğün kız aşkın kendisiydi: onun evi ölümsüzlüktür' diyordu."

Tüm ortaçağ âşıkları gibi Hildegard da, erkek ve kadının birbirini sevmek yoluyla tanrılık mertebesine yükseleceğine inanıyordu. Yani onlara göre, tüm evren bir aşk bahçesi haline gelebilirdi. Bu aşk, bedenin ve ruhun birliğini ifade eden bütünlüklü bir aşktı. Hildegard'ın yazdığı gibi: 'Fiziksel birliği yaratan ölümsüzlüğün kendisidir ve iki insan cinsiyetinin fiziksel olarak birleşmesini emretmiştir.'

Hildegard gerçekten dikkat çekici bir kadındı. Başta tıbbi konular olmak üzere, uçsuz bucaksız bir bilgi dağarcığına sahipti. Aldığı eğitiminin derecesi açıklanamayacak kadar derindi. O, sahip olduğu bilgilerin kaynağını hayalleri olarak gösteriyordu. Bu belki de, gizemci bir okula ya da buna benzer bir bilgi kaynağına yöneltilmiş bir imaydı. Önemli bir nokta da, yazılarının bir çoğunun hermetik felsefeyle paralellikler sergilemesidir.

Açık sözlü birisi olan bu rahibe, kadının orgazm deneyimi, rahim daralması ve benzeri konular üzerinde ayrıntılı ve kesin açıklamalar da yazmıştı. Bilgi dağarcığı sadece kuramsal kaynaklardan beslenmemiş gibi görünüyor. Bu da bir azize için pek alışıldık bir durum değil doğrusu. Bildiklerinin ardındaki sır ne olursa olsun, Tapınak Şövalyeleri örgütünün esin kaynağı ve patronu Clairvaux'lu St. Bernard, bu kadından çok etkilenmişti.

Bu savaşçı rahipler örgütünün yapısı, aslında gizli heretik aşk kültü geleneğini devam ettirdikleri iddiasının önünde bir engelmiş

gibi görünebilir. Bekar yaşadıkları izlenimini uyandıran bu adamların (Tapınakçıların eşcinsel olduğu yönünde yaygın ve ısrarcı dedikodular dolaşmasına rağmen), en azından şunu söyleyebiliriz ki, kadın cinselliğini kutsayan bir felsefenin temsilcileri olma olasılıkları pek akla yatkın görünmüyor. Ancak en ateşli taraftarlarından birisi olan, Floransalı büyük şair Dante Alighieri'nin (1265-1321) yapıtlarında bu tip bir bağlantının açık ipuçlarına rastlıyoruz.

Dante'nin yazılarında geleneksel dine aykırı ve gnostik temaların bulunduğu düşüncesi uzun süredir kabul görüyor.Örneğin, bundan yüz yıl kadar önce, Éliphas Lévi, şairin *Inferno* adlı eserini 'Johannite ve gnostik' şeklinde açıklamıştı.

Şair doğrudan doğruya, Fransa'nın güneyinde yaşayan gezgin ozanlardan ilham alıyordu ve ayrıca, kendilerini *fidele d'amore*, yani 'aşkın sadık yandaşları' olarak adlandıran şairlerin oluşturduğu bir topluluğun üyesiydi. Uzun süre estetikçi bir oluşum olarak algılanan bu topluluğun ardında, aslında gizli ve ezoterik motivasyonların bulunduğu gerçeği günümüz uzmanlarınca yavaş yavaş keşfediliyor.

Saygı duyulan bir akademisyen olan William Anderson, *Dante the Maker* (Yaratıcı Dante) adlı yapıtında *fidele d'amore* topluluğunu, kendilerini doğalarının duyusal ve cinsel yanıyla entelektüel ve mistik arzuları arasındaki harmoniyi yakalamaya adamış bir kardeşlik grubu olarak tanımlıyor. Bu şairlerin eserlerinde tapınılan tüm bu kadınların etten kemikten gerçek kadınlar değil, şairlerin beyinlerindeki ideal kadınlık düşüncesinin veya Sapientia'nın yansımaları olduğu sonucuna varan İtalyan ve Fransız araştırmacıların çalışmalarını Anderson devam ettiriyordu: "Bu şiirlerdeki kadın ... aranan ilahi sırrın bir alegorisiydi."

Anderson, yol arkadaşı olan bir diğer araştırmacı Henry Corbin ile birlikte, Dante'nin, tıpkı gezgin ozanlar gibi, cinsel mistisizm yoluyla ruhsal aydınlanmayı arayan yolunu keşfetmişlerdi. Henry Corbin'in ifadeleri şunlar:

> "Dante'nin yoldaşları olan fidele d'amore üyeleri, Etkin Bilgi ile insan ruhunun idrak yeteneğini birleştirme iddiasındaki

gizli bir din taşıyorlar ... Bilgi meleği, veya Sophia-bilgeliği, bir aşk birliği olarak tahayyül ediliyor ve canlandırılıyor."

Ancak daha kayda değer olanı, Dante ve yandaşı mistik şairleri Tapınak Şövalyeleriyle bağlayan bağlar. O, tarikatın en coşkulu taraftarlarından birisiydi ve örgütün dağıtılmasından sonra, Tapınakçılara bulaşmanın pek önerilmediği dönemde bile bu ilgisini devam ettirdi. *İlahi Komedya* adlı eserinde dördüncü Philip'e, Şövalyelere karşı hareketlerinden ötürü 'yeni Pilate' damgasını vuruyor. Dante'nin, üçüncü mertebeden bir Tapınakçı örgüt olan *La Fede Santa*'nın üyesi olduğu düşünülüyor. Tapınakçılarla şair arasındaki bağlantı gözden kaçmayacak ölçüde ortada. Belki de Dante bir istisna değil, aşk kültünde yer alan pek çok Tapınakçıdan birisiydi.

Anderson'un yazdıklarıyla devam edelim:

"Tapınakçılar temelde bir askeri örgüt gibi görünüyorlardı ve bu nedenle de güzel kadınlara övgü düzmeye adanmış bir akımın içinde yer aldıkları iddiası pek makul karşılanmayabilir. Ancak diğer taraftan, bir çok Şövalye doğu kültürü ile yoğrulmuştu ve bazılar da Sufi disiplini ile bağlantı kurmuş olabilirdi."

Anderson, Henry Corbin tarafından ulaşılmış olan sonuçların bir özetini vererek devam ediyor:

"Sapientia ile Solomon Tapınağı imgeleri ve arasındaki bağlantı, Büyük Camia hacı ile ilişkileri de göz önünde bulundurularak ele alındığında, fidele d'amour ile Tapınak Şövalyeleri arasında bir bağ olduğu ve hatta *fidele d'amour*'un, örgüte bağlı laik bir kardeşlik topluluğu olduğu yönünde varsayımlara ulaşılıyor."

Niven Sinclar, Charles Bywaters ve Nicole Dawe gibi araştırmacılar tarafından açığa çıkartılan devrim niteliğindeki kanıtla birlikte değerlendirmeye alındığında, bu tespitler en azından Tapınak Şövalyeleri'ni iç halkasının, kadınlık inancına bağlı bir gizli geleneğin parçası olduğu düşüncesinin kuvvetle belirmesine yol açıyor.

Benzer şekilde, Tapınakçılar'ın bir uzantısı olmasıyla ilgili tartışmalara konu olan Sion Manastırı örgütünün daima kadın üyelere sahip olduğunu görüyoruz. Üstelik büyük üstatlar listelerinde dört kadın bulunuyor. Bu ilginç bir durum, çünkü listedeki tarihlere göre, kadın büyük üstatlar örgütü ortaçağda, yani cinsel ayrımcılığın dorukta olduğu dönemlerde yönetmişler. Büyük üstat olarak bu kadınlar gerçek bir gücü ellerinde bulunduruyor olmalıydılar. Hiç kuşku yok ki, böyle bir görev yüksek derecede güvenilirlik sağlayacak kişisel değerler ve çelişen çıkarların, kişisel çatışmaların doğurduğu güçlüklerle baş edebilme yeteneği gerektiriyordu. Okur yazar kadınlara bile çok nadir rastlana bir dönemde, çok güçlü olduğu söylene böyle bir örgütün başında kadınların bulunması çok ilginç görünse de, örgüte, tanrıçalara tapınılan bir gizli gelenek bakış açısıyla bakıldığında durum o kadar garip karşılanmayabilir.

Kendilerinden sonra gelecek bir çok başka gizemci disipline temel oluşturan Rosicrucian'ların cinsel mistisizme duydukları ilgi ise isimlerinde bile göze çarpıyor. Örgütün adında, erkeksi bir simge olan haç ile, kadınlığı temsil eden gül birleşiyor. Cinsel birleşmeni böyle bir sembolle ifade edilmesi, eski Mısır'ın tepesi balon şeklindeki haçını (*ankh*) anımsatıyor. Bu haçın üst kısmı erkeklik organını, badem şeklindeki ilmek kısmı ise kadın cinsel organının dışarıda kalan kısmını temsil ediyor. Simya ve gnostisizm karışımı bir bilgeliğe sahip olan Rosicrucian'lar, ilahi cinsellikle ilgili tüm prensipleri tam olarak idrak etmişlerdi. On yedinci yüzyılda yaşamış bir Rosicrucian ve simyacı olan Thomas Vaughan'ın yazdıklarında bunu görebiliyoruz: " ... yaşam, erkek ve kadın özlerinin birliğinden başka bir şey değildir. Bu sırra gerektiği gibi nail olan bir adam ... eşine nasıl davranması gerektiğini bilir ... " (Cocteau'nun Londra'daki kilisede yer alan duvar resminde, çarmıhın ayak dibinde büyük bir gül bulunduğunu hatırlayalım. Bu Rosicrucian'lığa yapılan açık bir göndermedir. Bir tapınakçı olan Sir William St Clair'in kabrinde de gül-haç betimlemesinin yer alması dikkate değer bir durum . .)

Tapınakçılar, simyacılar ve Sion Manastırı mensuplarının bir aşk kültüne bağlı kişiler olduğu hakkında kanıtlar var olsa bile, hep erkeklerden oluşan hermetik filozofların kadınlık düşüncesine destek veren veya feminist bir örgütle bir bağlantı içerisinde olması çok küçük bir olasılık gibi duruyor. Bu noktada, yüzeysel olarak bakıldığında imajları yanıltıcı olabilecektir.

Leonardo bir çok kişi tarafından, kadın düşmanı bir eşcinsel olarak görülmektedir. Bilindiği kadarıyla, kadınlara yönelik olarak sergilemiş olduğu aşk belirtilerinin miktarı oldukça azdır. Annesi olan efsanevi kişilik Caterina, uzun yıllar sonra yaşamını oğluyla geçirmek üzere geri dönmüş olsa da, Leonardo'yu küçük yaşta kaderine terk etmiş gibi görünüyor. Leonardo, ironik bir şekilde 'la Caterina' olarak adlandırdığı bir kahya kadınla yaşıyordu. Bu kadının cenaze masraflarını da kendisi karşılamıştır. O bir eşcinsel idiyse de, ancak böyle bir durum asla bir adamın kadınlık kültüne bağlılık duymasına engel değildi. Eşcinsel oluşu, tam tersine, böyle bir bağlılığı destekleyici bir unsur olabilirdi. Eşcinsellik simgeleri klasik olarak, travmatik yaşamlar geçirmiş güçlü ve renkli kadınlardır. Tıpkı Magdalalı Meryem ve İsis gibi. Bunların yanı sıra, Leonardo'nun, eğitimli ve zeki bir kadın olan Isabella d'Este ile çok yakın ilişki içerisinde olduğu biliniyor. Bu yakınlık, Isabella'nın Sion Manastırı'na veya bir feminist yer altı teşkilatına üye olduğu yönünde spekülasyonların yapılmasına zemin oluşturuyor olabilir. Ancak, bu durum en azından Leonardo'nun kadınların eğitim almasını desteklediği anlamına gelmektedir.

Floransalı hermetisist Pico della Mirandola'nın kadınlığın gücü ile ilgili bir çok şey yazdığını görüyoruz. *La Strega* (Cadı) adlı kitabı, bir tanrıçanın liderlik ettiği, cinsel sefahate dayalı bir İtalyan kültünün öyküsünü anlatıyordu. Daha önemli bir nokta ise, Mirandola'nın bu tanrıçayı 'Tanrı'nın Anası' ile eşdeğer görmesidir.

Hatta, dikkat çekecek ölçüde erkeksi bir kişi olan Giardano Bruno da kadınlık düşüncesiyle haşır neşirdi. 1583-1585 yılları arasında İngiltere'de bulunduğu dönemde, hermetik felsefenin ana

hatlarını çizen bir çok önemli çalışma yayınlamıştır. Bu çalışmalar herhangi bir tarihi metin kitabında bulunabilir. Ancak Bruno ile ilgili olarak ısrarla reddedilen şey, şehvetli bir aşkın anlatıldığı *De gli eroici furori* (Büyük Coşkunluk Üzerine) şiirini de yayınlamış olmasıdır. Bu şiiri arkadaşı ve aynı zamanda patronu olan Sir Philip Sydney'e ithaf etmişti. Bu şiir, ne gelip geçici bir aşka yazılmış bir ilahi, ne de bir kadın avcısı zamparanın gizli yaşamından bir kesitti. Bu şirin çok daha derin bir anlam taşıdığı kabul ediliyor olsa da, çoğu otorite bu anlatımın yalnızca hermetik deneyiminin mecazi bir gösterimi olduğu görüşünde. Oysa bu çalışmalarda sergilenen aşk mecazi değil, kelimesi kelimesine aynı idi.

Şiirin başlığında geçen "furori" kelimesi Frances Yates göre şu anlamı taşıyor: "Şehvetli aşkın coşkunluğundaki trans haline benzetilebilecek, ruhu "ilahi ve yüce" hale getiren bir deneyim." Karşı karşıya olduğumuz şey bir kez daha, cinselliğin dönüştürücü gücüyle ilgili sahip olunan bilgilerdir.

Bu şiirlerde Bruno, hermetisistin kendi içerisindeki ilahi yanı keşfettiği farklı bir bilinç durumuna atıfta bulunuyor. Bu durum, bir kişinin diğer yarısıyla kurduğu eksiksiz birliğin coşkunluğu şeklinde tanımlanıyor. Dame Frances'in söylediği gibi: " ... Dini içerikli 'büyük coşkunluk' deneyiminin asıl amacının *hermetik gnosis* olduğunu düşünüyorum. Bu, ilahi bir özle yaratılmış, ilahi güçlere sahip büyücü adamın mistik aşk şiiri ve ilahi güçlerini kullanarak tekrar ilahi hale gelme sürecidir."

Bruno'nun takip ettiği geleneğin uygulamalarına bir göz attığımızda, bu tip ifadelerin sadece mecazi anlam taşımadığını net biçimde fark edebiliyoruz. Cinsellik yoluyla aydınlanma üzerine yapılan bu vurgu, hermetik felsefe ve pratiğin önemli bir parçasıydı. İlahi cinsellik konsepti, bir bütün olarak, bizzat Hermes Trismegistus'un *Corpus Hermeticum* eserindeki şu sözleriyle büyük uyum taşıyor: "Oğlum, eğer kendi bedeninden nefret edersen kendini sevemezsin.'

Marsilio Ficino gibi hermetisistler, ruhun ilahi özel tekrar birleşmesi yolunda dört farklı ayinin var olduğunu söylüyorlardı. Bu

ayinlerden her birisini, mitolojik bir karakterlerle bağlantılandırarak açıklıyorlar: Muses ile şiirsel ilham ayinini, Dionysus ile dini coşkunluk ayinini, Apollo ile kehanet amaçlı trans ayinini ve Venüs ile her türlü coşkun aşk ayinini ifade ediyorlardı. Bu sonuncusu, tüm duyuların doruk noktası ve ruhun, kendi ilahi özüyle gerçek bütünlüğü kurduğu durumdu.

İlginçtir ki, tarihçiler bu dönüşüm ayinlerinden ilk üçünü daima gerçek anlamıyla kabul etmişler, Venüs ayininin ise mecazi olduğunu varsaymışlar, ya da insani olmayan, ruhsal bir aşk olarak göstermişlerdir. Ancak gerçek bu olsaydı, hermetisistler bu dönüşüm durumunu neden Venüs ile ifade etsinlerdi ki? Tarihçilerin bu konudaki aşikar çekingenliği, yeraltı geleneğinin genel olarak reddedilmesi yaklaşımının bir sonucudur. Bu, bir zamanlar muğlak olup da, sonraları ilahi cinsellik konseptinin hesaba katılmasıyla billur gibi açık seçik ortaya çıkan durumlara bir diğer örnek olarak gösterilebilir.

Büyük hermetik büyücü Henry Cornelius Agrippa (1486-1535) durumu son derece açık biçimde ortaya koyuyor. Klasikler arasında kabul edilen eseri *De occulta philosophia*'da şöyle yazıyor: "Venüs'ten gelen dördüncü coşkunluk, aşkın şevkini kullanarak, insanın ruhunu bir tanrısal öze dönüştürüyor ve onu tanrının tam bir benzeri, tanrının gerçek sureti yapıyor." Burada bir simya terimi olan dönüştürme kelimesine yer verilmiş olması kayda değer. Bu kelime incelemeciler tarafından genellikle, adi metali altına çevirme şeklindeki budalaca ve sonuçsuz çabaları belirtmek için kullanılır. Halbuki, başka tip bir değerli ürün arayışı var. Agrippa ayrıca, 'cinsel birleşmenin büyüsel yeteneklerle dolu olduğunu' da belirtiyor.

Bu din dışı gelenekte Agrippa'nın yeri hafife alınmamalıdır. 1529 yılında yayınlanmış olan, yayın tarihinden yirmi yıl önce gerçekleştirdiği çalışmalarına dayanan *De nobilitate et praecellentia foeminei sexus* (Kadın Cinselliğinin Asaleti ve Üstünlüğü Üzerine) adlı kitabı, modern bir kadın hakları savunusundan daha öte bir şeydir. Agrippa'nın bu hayret uyandıran eseri tahmin edebildiğimiz

bir nedenle, son günlere kadar derin bir ihmalle karşı karşıya kaldı. Cinsel eşitliği savunduğu için -hatta kadınların papaz olabilmesi düşüncesini de tartışıyordu- bu eserin bir hiciv olduğu zannedilmişti. Kadınların yanında yer alan böyle bir eserin yanlışlıkla şaka olarak algılanması, kültürümüzün çirkin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Ancak Agrippa'nın aslında şaka veya hiciv yapmadığı gün gibi ortada.

O sadece bugünkü tabirle kadın haklarını savunmuyordu. Sadece kadının politik konumunun tekrar belirlenmesi ile ilgilenmiyordu. Bu kampanyanın ardında yatan prensipleri açıklamaya çalışıyordu. ABD/Pennsylvania'da yer alan Northwest üniversitesinden Barbara Newman'ın bu konudaki çalışmasında söylediği gibi:

> "... Fazla kuşkucu olmayan okuyucular bile, Agrippa'nın cinsiyet ayrımcılığı yapmayan, kadına ve erkeğe eşit fırsatlar sunan bir kilise mi, yoksa bir kadına tapınma mı talep ettiği konusunda kararsız kapılabilir."

Newman ve diğer uzmanlar, Agrippa'nın esin kaynağının izlerini geriye doğru, kabala, simya, hermetisizm, neo-platonizm ve gezgin ozanlar geleneği gibi bir çok oluşum içerisinde aradılar. Bir kez daha Sophia, bu esinde önemli bir etki olarak karşılarına çıktı.

Agrippa'nın yalnızca kadınlara saygı ve eşitlik talep ettiğini zannetmek hata olacaktır. O çok daha ötesini istiyordu. O, kelimenin gerçek anlamıyla kadınlara tapınılması gerektiğine inanıyordu:

"Tamamen kör olmayan herkes görür ki, tanrı dünyada var olan tüm güzellikleri kadında birleştirmiştir, bu nedenle tüm yaratılanlar ona hayranlık duymalı, onu sevmeli ve ona bir çok şekilde saygısını göstermelidir."

(Agrippa'nın da simyacılar gibi, âdet kanının özel pratik ve mistik faydaları olduğuna inanıyor oluşu ilginç bir rastlantı. Bu kanın eşsiz kimyaya sahip bir iksir olduğunu, eskiden kalma tekniklerle ağızdan alındığında fiziksel gençleşme ve bilgelik verdiğini düşünüyorlardı.)

Agrippa yalnızca bir teoriysen de değildi. Bir korkak ise hiç değildi. Üç kez evlenmekle kalmamış, imkansız bir şeyi de başararak, cadılıkla suçlana bir kadının savunmasını üstlenmiş ve onu kurtarmayı bilmişti.

Elbette Vaughan, Bruno ve Agrippa erkekti. Bu cinsel mutluluk konseptini, tamamen ruhsal bir boyutta olsa bile, sadece kendi hazları için kullandıklarını düşünmek mümkün. Bu tip yazılar yazmaya yeltenecek her kadının cadılıkla suçlanacağı doğru idiyse de, Venüs ayininin başarıya ulaşması için karşı cinslerin,aynı maç doğrultusunda birlikte çaba göstermesi gerektiğine inanılıyordu. Temel düşünce, karşıt ve eşit olan cinslerin ortak amaç doğrultusunda çalışması ve birlikte aydınlanmasıydı. Tıpkı tüm varlığın Yin ve Yang'dan oluştuğu öğretisine dayanan Çin felsefesi gibi.

Giordano Bruno, kendi düşüncelerini kendisine saklayacak bir adam değildi. Yaşamının ileriki dönemlerinde yayınladığı çalışmalarında cinsel imgelere çok daha açıkça yer vermiş, ancak bu bile tarihçiler tarafından bir kenara itilmiş, değerlendirmeye alınsa bile mecazi anlam taşımakla açıklanmıştır. Sadece bunlar değil, çalışmalarındaki diğer açık göndermeler de şaşmaz biçimde yanlış anlaşılmıştır. Bruno, şiirinin konusu olan isimsiz bir kadına 'tanrıça' şeklinde hitap ettiğinde, bu sevecen bir lakap sayılmıştır. Ve daha sonra, Almanya'ya veda ederken açıkça tanrıça Minerva'nın Sophia (bilgelik) olduğunu yazmış, bu tabirinin de yine mecazi olduğu düşünülmüştür. Ancak bire bir kelimeleri, son derece net olarak, tanrıçasına tapan bir adamın sözleridir:

> "Gençliğimden beri aradığım ve sevdiğim, eşim olmasını arzuladığım, aşığı olduğum ... dua ediyorum ki ... benimle birlikte katlanmak, benimle birlikte çalışmak ve benim bilmediklerimi bilmek üzere bana gönderilsin ... "

Ancak daha da dikkat çekici olan şey *Eroici furori* eserini özel olarak Şarkıların Şarkısı'na benzetmeye çalışmış olmasıdır. Bir kez daha Zenci Madonna kültü ve ona bağlı olarak da Magdalalı Mer-

yem ile karşı karşıya kalıyoruz. (Elbette, o çağın bir diğer önemli hermetik/Rosicrucian yazarı olan William Shakespeare, sonelerini gizemli bir Esmer Bayan'a adamıştır. Bu bayanın gerçek kimliği, tartışmanın bitmez tükenmez enerjisiyle çağlar boyunca tartışılageldi. O gerçek bir kadın olabilirse de -ve hatta gerçek bir erkek-, aynı zamanda, gerçekte zenci tanrıça, Zenci Madonna da olabilir. Aslında hermetikler dönüşüm durumlarından birisi olan özel bir ayini, esmer tenli bir bayan görünümüyle sembolize etmişlerdir.

Hıristiyanlık inancına ve âdetlerine yönelttiği güçlü saldırılar, Bruno'ya korkunç bir ölüm hazırladı ve bu ölüm diğer cesur davranma olasılığı bulunan ruhlara da ibret oldu. Cadı avı mahkemelerinin iğrenç katliamı, 'kafirlerde' daha dikkatli davranma ihtiyacını da doğurdu. (Unutmayalım ki, cadı yakma olayları bundan yüzlerce yıl önce sona erdiği halde, İngiltere'de bir kadının resmen cadılıkla suçlandığı son vaka çok yeni bir tarihe, 1944 yılına ait.) Ancak, gizemci yer altı geleneğinin özel bir sırrı olan transandantal cinsel ilişki bilgisi bireylerle sınırlı değildi ve bireylerle birlikte ölmedi.

Doğrudan ilahi cinselliği merkez almış bir geleneğin Avrupa topraklarında geçmişe doğru izini sürmek oldukça güç bir iş. Çünkü kilisenin aşırı düşmanca tutumu, bu bilginin sahiplerini ciddi bir konspirasyona zorluyordu. Bununla birlikte, on yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda, Almanya bu geleneğin merkezi haline gelmiş gibi görünüyor. Yine de şimdiye dek bu konuda sınırlı miktarda araştırma yapılmış olduğunu belirtelim. Denis Labouré gibi çağdaş Fransız araştırmacılarına göre, 'içsel simya' pratiği, Almanya'da çeşitli gizemci topluluklarda odak noktası haline gelmişti. Dr. Stephen E. Flowers'ın çalışmasını da kapsayan, son dönemde gerçekleştirilmiş diğer araştırmalar da, sözünü ettiğimiz yüzyıllarda Alman gizemciliğinin cinsellik temeline oturmuş olduğunu ortaya koyuyor.

Bu alanda çalışmalar yapan araştırmacıların karşılaştığı problemlerden birisi, cinsellik kültleriyle ilgili kanıtların kaynağının kilise veya satanizmi cinsellikle ilgili bir akım olarak görecek kadar konuya uzak çevreler olmasıdır. Bu tip hareketler baskıyla karşılaş-

tıklarında, tarihi kayıtları ya yok edilmiş, ya da sansür mekanizmasından geçirilmiştir. Bu durumda, gerçek öykülerden geriye kalan, düşmanları tarafından anlatılan versiyonlar oluyor. Bu olay Katharlar ve Tapınakçıların başına geldi ve cadı avı canavarlığıyla zirveye ulaştı. İlahi cinsellikle ilgili fikirlerin yeşerdiği her yerde bu mekanizmanın devreye girmiş olduğunu görüyoruz. Hatta on dokuzuncu yüzyıl Fransa'sında bile.

Sözünü ettiğimiz dönemde Fransa'da, ilahi cinsellik ve kadınlığın yüceltilmesi fikirlerini gündeme getiren (bu fikirler genellikle Bakire Meryem figürünün ardına sığınılarak dile getiriliyordu), birbiriyle bağlantılı bir çok hareket doğdu. Üstelik bu hareketler Katolik kilisesi içerisinde yeşeriyor ve merkezinde de kendisini iyi Katolikler olarak gören kişiler yer alıyordu. Bu akımlar gölgede kalan bir 'Johannite' topluluğuyla ilişkiliydi ve özel olarak Baptist John ile ilgiliydi.

Bu, oldukça karmaşık bir olaylar serisi. Karmaşıklığı büyük ölçüde, geleneksel dine aykırı fikirleri ve cinsellikle ilgili düşünceleri nedeniyle ahlaksız ilan edilmiş olmalarının yanı sıra, otoritelerin düşmanlığını çeken politik hedeflere sahip olmalarından da kaynaklanıyor. Bu nedenle, onlar hakkında elimizde bulunan kayıtların neredeyse tamamı düşmanları aracılığıyla sunulmaktadır.

Bu grupların politik eğilimleri araştırmamızın konusu içerisinde bulunmuyor. Ancak olayların örgüsü içerisinde bu eğilimlerin büyük rol oynadığını bilmeliyiz. Charles Guillaume Naündorff (1785-1845) tarafından ortaya atılan iddia ve talepleri tekrar gündeme getirmiş olduklarını söylememiz şimdilik yeterli olacaktır. Naündorff, XVII. Louis olduğunu ileri sürüyordu (XVII. Louis'nin Fransız devrimi sırasında henüz bir çocukken, babası XVI. Louis ile birlikte öldürüldüğü düşünülüyor).

Bu eğilimleri taşıyan gruplardan birisi, *Oeuvre de la Misericorde* (Merhamet Görevi) olarak da tanınan ve 1840'ların başında Eugène Vintras (1807-1875) tarafından kurulmuş olan Carmel Kilisesiydi. Karizmatik ve ikna edici bir vaiz olan Vintras, yüksek sosyetenin

kaymak tabakasın ilgisini önderliğini yaptığı harekete çekmeyi başardı. Ancak daha sonra şeytana tapmakla suçlandılar. Düzenlediği ayinlerin cinsel bir içeriğe sahip olduğuna kuşku yok. Bu harekette, Ean Begg'in sözleriyle, 'en önemli ayin cinsel eylemdi'.

Otoritelerin ekmeğine yağ sürer gibi, Vintras ile Naündorff birbirlerini desteklediler. Dolayısıyla, kaçınılmaz son geldi ve Vintras kendisini bir anda açıkça bir şova dönüşen yargılama sürecinin içinde buluverdi. Mağdurlar olduğu iddia edilen kişiler bile reddetmiş olmasına karşın, sahtekarlıkla suçlandı ve 1842 yılında beş yıl hapis cezasına mahkum edildi. Salıverildiğinde Londra'ya gitti ve tam bu sırada, kilisesinin eski mensuplarından birisi olan Gozzoli adındaki bir rahip, Vintras'ı her tür cinsel sefahat alemi içerisinde yer almakla suçlayan bir yazı yayınladı. Bu suçlama büyük ölçüde, hayalgücü yüksek bir zihnin ürünü gibi görünse de, bazı kısımlarının gerçeğe dayanma olasılığını göz ardı etmemek gerekir. Derken, 1848 yılında, Papa tarafından Carmel Kilisesi'nin din dışı olduğu duyuruldu ve tüm mensupları aforoz edildi. Böylece Vatikan'dan bağımsız bir kiliseye dönüştü ve Katharlar gibi, hem kadın, hem de erkek papazlarla varlığını sürdürdü. Ancak Vintras kültünün, Katharlar'ın yüksek prensiplerini takip edip etmediği net değildir.

Vintras ile Naündorff'un arkasında, 'XVII. Louis'nin Kurtarıcıları' veya 'Johanniteler' olarak bilinen bir mezhep duruyordu. Bu grubun köklerinin izi 1770'lere kadar sürülebiliyor ve Fransız devrimine ortam yaratan halk ayaklanmalarında rol oynadıklarına dair belirtilere rastlanıyor. Önceki kısımlarda konusunu açtığımız masonik Johannite gruplarından farklı olarak, Vintras'ın Johannite'sinin yücelttiği Aziz John'un Baptist John olduğu konusunda şüphe bulunmuyor.

Devrimin ardından, Johanniteler monarşinin yeniden inşasıyla ilgilenmeye başladılar. Naündorff'un taht üzerinde hak iddia etmesinden büyük oranda onlar sorumluydular. Vintras'ınki gibi kehanetle ilgili hareketlerin arkasında da onlar duruyordu. O dönemin bir diğer kendine özgü liderlerinden olan ve ilginç bir şekilde renç-

perlikten kral danışmanlığına yükselen Thomas Martin de Johanniteler'in kolladığı kişiler arasında yer alıyordu. Dahası, Meryem Ana'nın insana görünmesi olarak bilinen ve tarihi Meryem Ana vizyonları olarak adlandırılan olaylardan, 1846 yılında, batı Alp dağlarındaki La Salette'de gerçekleşen olayın Johanniteler tarafından tezgahlandığına dair belirtiler de mevcut. Gerçekten neler olup bittiğini kesin olarak bilmek çok güç. Ancak bazı olayları çevreleyen örgüleri oluşturan önemli sicimleri tanımlamak mümkün olabilir.

İlk olarak, Katolikliği temellerinden tekrar oluşturmak için bir uğraş verildiğini biliyoruz. Bu girişim kapsamında, Katolik dogmasının, Aziz Peter'in otoritesine dayanan ana unsurlarının mistik ve ezoterik bir Hıristiyanlık anlayışıyla yer değiştirilmesi çabası da yer alıyordu. Bu çaba, Kutsal Ruh'un yükselişe geçeceği bir çağın başlamakta olduğu inancına dayanıyordu. Bu girişimin bir ayağı da, Bakire Meryem görüntüsü altında kadınlık inancının yüceltilmesiydi. Ancak bu boyut sonradan açıkça cinsel bir karakter kazandı ve kiliseye karşı aktif bir tehdide dönüştürüldü. Kilise tarafından kınanan La Salette vizyonu olayı, bu planın merkezinde yer alan bir safhaydı. Baptist John da bu gelişmelerde çok önemli bir rol oynuyordu.

Hareket, Naündorff'un, Fransa tahtının yasal varisi olduğunu iddia eden girişimle de ittifak içindeydi. İttifakın temelinde muhtemelen, tahta geçerse Naündorff'un bu yeni dini oluşuma olumlu bakacağı düşüncesi yer alıyordu (kral adayı Vintras'ı desteklemişti). Melanie Calvet'in, yani La Salette vizyonuna şahit olduğunu söyleyen kızın da Naündorff'un tarafından yer alması önemli bir durum. Kilisenin bu taraftarlığa tepkisi, dine daha fazla zarar vereme olasılığını ortadan kaldırmak amacıyla, Calvet'i İngiltere'nin kuzeydoğusunda yer alan Darlington'a sürmek oldu.

Devlet ile kilisenin birleşik güçleri, hareketi planlarını başarıya ulaştırmaktan alıkoydu. Gerçekte olup bitenler hakkındaki bilgiler, skandallar ve hakaretlerden oluşan bir çığın altında kalmış durumda. Ancak, kiliseni bu tehdide karşı, Meryem'in Bakire Doğurması

inancını, 1854 yılında imanın şartı olarak ilan etmiş olması önemli bir gösterge. (Sanki Bakire Meryem de, bu karardan dört yıl sonra, Lourdes'de bir köylü kızı olan Bernadette Soubirous'a görünerek bu doktrini destekliyordu. Ancak kız karşısına çıkan görüntüyü, 'bu 'şey' olarak tanımlıyordu.)

Ortaya, Martin ve Vintras gibi önderlerin, mezhebin gerçek birer parçası değil, Johanniteler tarafından yönlendirilmiş kişiler olduğu görüntüsü çıkıyor. Vİntras'ın Johanniteler ile bağlantısını, Paris'te St. Pulpice sarayında yaşayan akıl hocası Madam Bouche sağlıyordu. Bouche, çağrışımlar uyandıran, *görkemli Rahibe Salome* adıyla çağrılıyordu. (Vintras'ın Carmel Kilisesi 1940'lı yıllarda Paris'te hâlâ faal durumdaydı. 1960'lı yıllarda Londra'da benzer bir grubun var olduğu da söylentiler arasındaydı.

Carmel Kilisesi ile birlikte palazlanmış, ancak gerçekte daha önce, 1838 yılında kurulmuş olan bir diğer hareket de Hıristiyan Doktrini Biraderleri idi. Bu örgüt, üçü de rahip olan Baillard kardeş tarafından oluşturulmuştu. Onlar da kendileri Katolik olarak tanımlıyorlardı. Birisi Alsace'deki St. Odile, diğeri de Lorraine'deki Sion-Vaudémont olmak üzere, iki ibadet evi kurdular. Bu evlerin her ikisi de, bölgelerinde önemli dini merkezler konumuna yükseldiler. Baillard kardeşlerin bu evleri nasıl elde ettikleri konusu ise hâlâ bir muamma.

Antik çağlarda, Sion-Vaudémont'un, tanrıça Rosamerta'ya adanmış önemli bir paganlık merkezi olduğu biliniyor. Ayrıca, adından da anlaşılabileceği gibi, bu bölge ile Sion Manastırı arasında eskiye dayanan bir bağlantı kuruluyor. Aslında on dördüncü yüzyılda bu bölgede, Ferri de Vaudémont tarafından *Ordre de Notre-Dame de Sion* adlı bir örgüt kurulmuştu. Örgüt resmi olarak kendisini Kudüs'teki Sion Dağı manastırı ile bağlantılı gösteriyordu. Sion Manastırı da adını bu manastırdan aldığını öne sürüyor. Ferri'nin oğlu, Manastır'ın1480-1483 yılları arasındaki büyük üstadı Iolande de Bar ile evlendi. Bu kadın aynı zamanda, örgütün önceki büyük üstadı olan René d'Anjou'nun kızıydı. Iolande, Sion-Va-

udémont'u önemli bir hac merkezine dönüştürdü ve oradaki Zenci Madona'yı bu hac ibadetinin merkezine yerleştirdi. Devrim sırasında Zenci Madonna yontusu yok edildi ve yerine, Vaftizci John'a adanmış bir ibadethane olan Vaudémont kilisesinden alınan, ortaçağdan kalma, ancak zenci olmayan bir Bakire Meryem yontusu yerleştirildi.

Dolayıyla, Baillard kardeşlerden birisinin kurduğu yeni kilisenin bu bölgede yer alması önemli bir durum olarak görülmelidir. Vintras ile benzer düşünceler taşıyorlardı. Bu düşüncelerde, Kutsal Ruh'un yükselişe geçeceği çağın gelmekte olduğu ve ilahi cinsellik konularına özel vurgu yapılıyordu. Bunlar ışığında bakıldığında, anı kökenden doğmuş olmaları sürpriz olarak görünmüyor. Hareket, Habsburg Evi de dahil olmak üzere büyük bir destek topladı. Ancak o da benzerleriyle aynı sonu paylaştı ve 1852 yılında zor kullanılarak dağıtıldı.

Vintras'ın 1875 yılındaki ölümünün ardından hareketin başına, yine oldukça tartışmalı bir kişilik olan Abbé Joseph Boullan'ın (1824-1893) geçtiğini görüyoruz. Daha önceden, La Salette'de, Adèle Chevalier adında genç bir rahibeyi baştan çıkartmıştı. Bu ikili, 1859 yılında Ruhların Islahı Topluluğu adı altında bir grup oluşturdular. Bu topluluk açık biçimde cinsel içerikli ayinler üzerine şekillendirilmişti. Felsefelerinin temelinde, bir ayin boyutunda yaşanması durumunda, insanlığın cinsellik yoluyla kurtuluşa ereceği düşüncesi yer alıyordu. Bu düşünce saf ve simya ile ilgili görünüyor olsa da, maalesef Boullan bu ayinin hayvanlar alemine de fayda sağladığını öne sürüyordu.

Boullan ve Adèle Chevalier çiftinin, 1860 yılında gerçekleştirdikleri bir şeytana tapma ayininde küçük çocuklarını kurban ettikleri söyleniyor. Bu söylenti günümüz literatüründe de gerçekmiş gibi sunulmasına karşın, geriye dönük araştırmalarda olayın gerçekliğini ortaya koyacak güvenilir kanıtlara rastlamak mümkün değil. Eğer Boullan böyle bir suç işlediği biliniyorsa neden her hangi bir kovuşturmaya tabi tutulmadı acaba? Suçun işlendiği yıl içerisinde,

rahiplik yapma yetkisinin elinden alındığı bir gerçektir. Ancak bu askıya alma cezası da birkaç ay içerisinde geri çekilmişti. 1861 yılında, Adèle ile birlikte sahtekarlık suçundan hapse atıldı. (Bu muhtemelen, otoritelerin hoşlanmadıkları, ancak ciddi bir suçlama da getiremedikleri kişilere zarar vermekte kullandıkları klasik bir yöntemdi.) Boullan yargılama sonucu bir kez daha yetkilerinden mahrum bırakıldıysa da, bir sür sonra yetkilerin iadesi olayı bu kez de tekrarlandı. Hapishaneden salındıktan sonra kendi isteğiyle Roma'daki *Kutsal Makam*'a (Engizisyon mahkemesinin o dönemdeki resmi adı) başvurdu. Mahkeme onu suçsuz bularak Paris'e dönmesine izin verdi.

Boullan, Roma'da bulunduğu sırada, geliştirmiş olduğu doktrini bir deftere (bu defter, kapağının renginden dolayı 'gül defter' olarak bilinir) yazdı. Gül defter, yazar J.K. Huysmans tarafından 1893 yılında, ölümünün ardından kağıtları arasına buldu. Defterin içeriğinin kesin detayları bilinmemekle birlikte, şok edici nitelikte olduğu söyleniyor ve bugün Vatikan kütüphanesinde kilit altında tutuluyor. Deftere ulaşma yönündeki tüm başvurular Vatikan tarafından reddediliyor.

Boullan'ın öyküsünde göze çarpan daha bir çok şey var. Yüzeysel olarak bakıldığında bir sapkınlar topluluğunun öyküsü olarak görünebilir. Ancak kilisenin Boullan'ı bir noktaya kadar korumuş olduğu ortada. Kilise örneğin, Boullan'ın rahatsız edilmemesi yönünde bir talimat yayınlamıştır. Boullan'ın kendisini, sahip olduğu bazı sırlar sayesinde koruduğu yönünde ipuçları da mevcut. Öykü, başka bir grubun çıkarları doğrultusunda, kasten itibarını düşürmek amacıyla bir örgütün içerisine sızan klasik ajan provakatörlerin öyküleriyle çok büyük bir benzerlik taşıyor. Bu açıklama, yaşamıyla, aldığı resmi destek arasındaki büyük çelişkiyi açıklayabilecek nitelikte.

Boullan Roma'ya dönmesinin ardından Vintras'ın Carmel Kilisesi'ne katılıyor ve kilisenin lideri konumuna yükseliyor. Bu durum, kilisede bir hizipleşmeye yol açıyor. Liderliğini kabul edenler,

onunla birlikte Lyon'a gidiyor ve orada kendi karargahlarını kuruyorlar. Burada vahşi cinsellik serbestlikler devam ediyor. Bu hareketleri de, Baptist John'un reenkarnasyon sonucu yeniden dünyaya gelmiş hali olduğu yöndeki iddiasıyla müthiş bir çelişki taşıyor gibi görünüyor.

Bu düşünce, en azından zenci Madonna kültünün bir müridi olan J.K. Huymans'ın, 1891'de Paris'te yayınlanan *Là-Bas* (Oradan Aşağıya)'da yazdığı satanizm ile ilgili öyküsünde yer alan 'Dr. Johannes' karakteri için neden Boullan'ı model almış olduğu sorusuna yanıt verebilir. Dr. Johannès, Boullan'ın takma adlarından birisiydi. Ancak buradan yapılacak bir çıkarımla kesin görünen sonuca atlamak hata olacaktır. Zira, öyküde Dr. Johannès, satanizme karşı büyü yapan, ancak her tür büyüyü şeytan işi sayan kilise tarafından yanlış anlaşılan bir rahip olarak betimleniyor. Huymans, öyküsü için araştırmalar yaparken Lyon'da kalmış ve Boullan'a arka çıkmıştı. Büyü hakkında derin bilgilere sahip olduğu kesinlik taşımasına karşın, en azından teorik olarak kilisenin gerçek bir evladı olarak kalmıştır.

Là-Bas öyküsü bu günlerde daha çok, şeytana tapma ayinleri üzerine çarpıcı tanımlamalarıyla hatırlanan bir yapıt olma özelliğini taşıyor. Bu ayinlere bir şahit gözüyle bakıyor gibi görünüyor. Ancak öyküde aslında, Rosicrucianlar kötü yürekli karakterler olarak sunuluyor. Boullan ile, o dönemde Fransa'da palazlanmış bazı Rosicrucian örgütleri arasında bir büyü savaşı yaşanıyordu. Tüm Rosicrucianlar'ın Boullan'a saldırmış ve onun da yalnızca bu saldırıya karşı koymuş olması fikri mantıklı gelmeyebilir. Elbette, bu çatışmanın temelinde, bu tarz hareketlerde genelde rastlanan kişisel çelişkilerin bulunması muhtemel. Ancak belki de, bazı Rosicrucianlar'ın, Boullan'ın sırlarına sahip olması nedeniyle alarm durumuna geçmişlerdi.

Fransa geçmişten bu yana çok sayıda gizemci locaya ev sahipliği yapmış bir ülke. Ülkenin güneydoğusundaki Tapınakçı-masonik-Rosicrucian hareketler karışımı, bir çok Rosicrucian örgütünün

gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bunlar tam anlamıyla masonik örgütlenmeler olmamakla birlikte, Islah Edilmiş İskoç Töresi gibi gizemci masonik sistemlerle müttefik olduklarına şüphe yok. Hem masonik örgütler, hem de Rosicrucianlar, Louis Claude de Saint-Martin'in gizemci Martinist felsefesini kucaklıyorlardı. Martinizmin önemi kesinlikle küçümsenmemelidir. Günümüzün Islah Edilmiş İskoç Töresi farmasonları da Martinistlerden oluşmaktadır.

Bu Rosicrucian örgütlerinden ilki, bir derecede düzensiz bir masonik loca olan, Toulouse'deki *La Sagesse*'den (Bilgelik veya Sophia) türemiş gibi görünüyor. 1850 yılı civarında, üyelerinden birisi olan, saygı duyulan bir doktor ve simyacı Vicomte de Lapasse (1792-1867), *Ordre de la Rose-Croix, du Temple et du Graal* (Gül Haç Örgütü, Kutsal Kase Tapınağı) örgütünü kurdu. Bu örgütün sonraki liderlerinden birisi de yine Toulouse'lu olan Joséphin Péladan (1859-1918) idi. Péladan o dönemdeki Fransız Rosicrucianları'nın babası olarak tanımlanabilir.

Péladan, büyük bir gizemcilik uzmanı olarak anılabilir. Fransız yazar Éliphas Lévi'den (gerçek adı Alphonse Louis Constant, 1810-1875) ilham alıyordu. Péladan, 'büyü eşiliğinde erotik Katoliklik' olarak açıklanan bir büyü sistemi geliştirdi ve popüler bir topluluk haline gelecek olan *Salon de la Rose+Croix*'i örgütledi. (Bu topluluğun toplantılarından birisinin tanıtım posterinde Dante, Hugues de Payens, yani Tapınakçıların ilk büyük üstadı olarak, Leonardo da Kase'nin Muhafızı olarak resmedilmişti. [resme bakınız]). Katolik kilisesinin bir bilgi deposu olduğunu, ancak kilisenin kendisinin de bu bilgileri unuttuğunu düşünüyordu. John İncili ile özel olarak ilgileniyordu. Modern bilimin daha önünde bir kavrayışla, *fidele d'amore*'nin bir ezoterik topluluk olduğunu görmüş ve on yedinci yüzyıl Rosicrucianları ile bağlantısını açığa çıkartmıştı.

Péladan, bir başka gizemci olan Stanislas de Guaïta (1861-1898) buluştu ve 1888 yılında birlikte *Ordre Kabbalistique de la Rose-Croix* (Gül Haç'ın Kabalistik Örgütü) topluluğunu kurdular. Boullan'ın Carmel Kilisesi'ne sızan kişi Guaïta oldu. Bu kültün düş kı-

rıklığına uğramış bir müridi olan Oswald Wirth ile birlikte, Carmel kilisesinin şeytan işi olduğunu vurgulayan *Şeytanın Tapınağı* kitabını yazdılar. Bu hamle, iki grup arasında bir büyüler savaşının başlamasına neden oldu. Boullan ve Guaïta birbirlerini ölüme yol açacak büyüler kullanmakla suçladılar. Büyü meraklılarını hayal kırıklığına uğratabilir, ama Boullan eceliyle öldü. Bir kan davasına dönüşen kapışma iki de düelloya sahne oldu. Bunlardan birincisi, Guaïta ile Boullan'ın müritlerinden birisi olan Jules Bois arasında, diğeri ise Jules Bois ile bir Rosicrucian olan Gérard Encausse (daha çok Papus adıyla tanınır) gerçekleşti. Her iki düello da beraberlikle sonuçlandı.

Gizemci yazarlar arasında oldukça popüler bir konu olan bu olaylar dizisi, asla tatmin edici bir buyotta açıklanamadı. Guaïta ve Parisli Rosicrucianlar neden Boullan'a karşı bu kadar kin beslemişlerdi? (Boullan ve çevresindekilerin iddia edilen günahkarlığı ile sadece Guaïta ve Wirth'in uğraştığını anımsayalım.) Yüzeysel olarak bakıldığında, bu farklı gizemci localar ile Boullan'ın dini karakterli örgütü arasında hiçbir gerçek bağlantı veya anlaşmazlık zemini görülemiyor

Ancak durum biraz daha kurcalandığında gerçek sebep karşımıza çıkıveriyor: de Guaïta ve Rosicrucianlardan oluşan bir mahkeme, Boullan'ı 'kafirlik' ve 'kabalistik sırları açıklamak' suçlarından dolayı mahkum etmişti. Kabalistik sırların, Rosicrucianlar'ın yetki alanına giren bir konu olduğu iddia ediliyordu. (Mahkumiyet kararı 23 Mayıs 1887 tarihinde, yani Guaïta'nın Boullan'ın grubuna sızmasından daha önce alınmıştı.) Boullan'ın durdurulması gerektiğini düşünmelerine yol açan gerçek neden işte buydu.

Diğer yorumcular bu olayın etkilerinin farkına varmaktan uzak görünüyorlar. Eğer Boullan'ın ayinlerinde Rosicrucianlar'a ait olan öğeler vardıysa, onlar da cinsel ayinler gerçekleştirmiş olmalılar. Onların gözünde Boullan'ın hatası, bu sırları ortaya saçmış olmasıydı.

On dokuzuncu yüzyıl sonlarının Paris'i, derin bilgi dağarcığına sahip gizemciliğin ve felsefenin yuvası haline dönüşmüştü. Bu toplanma, yaşamın daha derin manalarını arama uğraşını bir yansı-

ması olarak algılanabilir. Hareket, Oscar Wilde, Debussy ve W.B. Yeats gibi her türden sanatçı ve düşünürü kendisine çekiyordu. (Gerçek Avrupa Birliği, aslında bir gizemci kardeşlik birliğiydi.) Salonlar, dedikoduları olduğu kadar, büyücülük sırlarını da öğrenmeye can atan, aralarında Marcel Proust, Maurice Maeterlinck ve opera şarkıcısı Emma Calvé (1858-1942) gibi isimleri sayabileceğimiz şöhretli yüzlerle dolup taşıyordu. Güzelliğiyle tanınmış bu kadın, kendi suarelerini, paylaşacak ilginç bir şeyi olan, özellikle de gizemci sırlar açıklayabilecek herkese açıyordu. Bu toplulukta Joséphin Péladan, Papus ve Jules Bois (Emma Calvé'nin çok sayıdaki aşıklarından birisi) de yer alıyordu.

Bu grubun temel direklerinden birisi, bir Languedoc'lu olan Emma Calvé'nin kendisiydi. (Zaten mistisizmin yabancısı değildi. Meşhur *La Salette* vizyonunu gören kişi olan Melanie Calvet, Emma'nın bir akrabasıydı. Dahası, Boullan tarafından ayartılan ve daha sonra onun eşi olan rahibe Adèle Chevalier de Melanie'nin arkadaşıydı.) Emma Calvé, Languedoc'da bölgesinde bir köy olan Rennes-le-Château'nun papazı Abbé Saunière'nin karışık öyküsünde de önemli bir rol oynayacaktı. Bu öyküye kitabımızın ileriki kısımlarında değineceğiz.

Calvé, 1894 yılında doğum yeri olan Millau yakınlarındaki Cabrières şatosunu satın aldı. Bu şatonun on yedinci yüzyılda, sonradan çok aranan Yahudi Abraham'ın Kitabı'nın saklandığı yer olduğu söyleniyordu. Kitabın Flamel tarafından, büyük çalışmayı gerçekleştirmekte kullanıldığı iddia ediliyordu. Emma Calvé otobiyografisinde, Tapınak Şövalyeleri içerisinden bir grubun şatoyu sığınak olarak kullandığını belirtiyor. Ancak ümitlerimizi kırarak, bu bahsi daha öteye taşımıyor.

Languedoc'da ortaya çıkan ve daha sonra Rosicrucian topluluklarıyla temasa geçen başka bazı önemli gizemci gruplar da var.

Bu gruplar bir yere kadar Baron von Hund'un Katı Tapınakçı Görenekler farmasonluğundan da etkilenmişse de, asıl etki çok daha günahkar birisi olarak sunulan Kont Cagliostro'dan (1743-1795) gelmişti.

Daha çok bir şarlatan olarak tanıtılan ve doğasında şovmenlik bulunan bu adam gerçek bir gizemci bilgi avcısıydı. Asıl adı Giuseppe Balsamo olan bu adama, Kont Alessandro Cagliostro unvanı annesinden kalmıştı. Gizemci dünyayla, yirmi üç yaşında Malta'ya yaptığı yolculuk sırasında tanıştı. Burada, hem bir simyacı hem de Rosicrucian olan, Malta Şövalyeleri örgütünün büyük üstadı ile tanışma fırsatını buldu. Gizemcilik hastalığına kendisi tutuldu ve büyük oranda Baron von Hund'un Katı Tapınakçı Görenekler örgütünden etkilenen birisi olarak bir simayı ve farmason haline dönüştü. Farmasonluğa kabulü, Londra'nın Soho semtindeki Gerrard Street'te gerçekleşti. 1777 Nisan ayında, burada Katı Tapınakçı Görenekler locasına üye oldu. Avrupa'nın bir çok yerini dolaştı, ancak zamanının büyük kısmını Almanya'da, özellikle de Tapınakçılar'ın kaybolmuş sırlarını arayarak geçirdi. Hastalara şifa veren birisi olarak da ün yaptı.

1789 yılında, Papa'dan Roma'yı ziyareti etmek üzere izin aldı ve bu ardından bu şehre hareket etti. Ancak şehre varır varmaz, dine aykırı davranmak ve Papa'nın emirlerine karşı politik entrika kurmak suçlamalarıyla Engizisyon Mahkemesi'ne sevk edildi. Yargılama sonucunda ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. San Leo kalesinin zindanlarında, 1795 yılında can verdi.

Cagliostro, 'Mısır farmasonluğu' olarak adlandırılan sistemi kurdu (sistem içerisindeki ana loca 1782 yılında Lyon'da meydana getirildi). Sistem içerisinde kadınlardan oluşan localar ve erkelerden oluşan localar ayrı ayrı yer alıyordu. Kadın localarının başında, Cagliostro'nun karısı Serafine bulunuyordu. Lévi bu hamleyi, gizemli İsis kültünü diriltme girişimi şeklinde tanımlıyordu.

Cagliostro'nun Avrupa'daki gizemci topluluklar arasında yaptığı araştırmaların meyveleri, '*Arcana Arcanorum*' (Sırların Sırrı) adını taşıyan ve A.A. olarak da bilinen eserde sunuldu. Eserini başlığını, on yedinci yüzyıl Rosicrucian terminolojisinden ödünç almıştı. Kont'un külliyatı büyük oranda , 'iç simya' başlığı altında özel olarak vurgulanan büyü pratiği ile ilgili tanımlamalardan oluşuyordu.

Daha önceden de görmüş olduğumuz gibi, bu pratikler büyük oranda, Tantrizm'de görülenlere benzer cinsel tekniklerden oluşuyordu. Cagliostro bu teknikleri, Almanya'da, Rosicrucian grupları arasında bulunduğu sırada öğrenmişti.

Venedik'te 1788 yılında oluşturulan Misraïm Töresi topluluğunu (*Misraïm* kelimesi Mısırlılarda için Yahudi anlamını taşıyordu) arkasında da Cagliostro'nun otoritesini görüyoruz. 1810 yılı dolaylarında, üç Bédarride kardeş bu sistemi Fransa'ya taşıdılar ve Islah Edilmiş İskoç Töresi farmasonluğuna dahil ettiler.

Misraïm Töresi, daha sonra ortaya çıkacak olan Memphis Töresi örgütünün doğrudan öncülü konumundaydı. Sion Manastırı'nın da kendisini bağlantılı olarak gösterdiği Memphis Töresi, daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, Jacques-Étienne Marconis de Nègre tarafından kurulmuştu. (İki grup, 1899 yılında Memphis- Misraïm Töresi adı ve Papus'un büyük üstatlığı altında birleştiler. Papus, 1918 yılındaki ölümüne kadar bu mevkide kaldı.) Memphis Töresi aynı zamanda, 1780 yılında Chefdebien markisi tarafından kurulmuş olan ve adıyla anılan gizli bir toplulukla da yakın ilişki içerisindeydi. Baron von Hund'un Katı Tapınakçı Görenekler örgütünden türeyen bir başka topluluk olan Philadelphian'lar, özel olarak gizemci sırları derlemek amacıyla bir araya gelmişlerdi. Marconis de Nègre, Philadelphian'lar ile örgütü arasındaki sıkı bağı özellikle vurguluyor ve örgütü içerisindeki mertebelerden birisini de Philadelphe'ler olarak adlandırıyordu.

Ne Memphis Töresi, ne de Misraïm Töresi kendi başına etkili olabilecek örgütler değildi. Ancak Memphis-Misraïm Töresi olarak bir araya geldiklerinde, dikkate alınması gereken bir güç haline dönüştüler. Etkileri tüm Avrupa yer altı gizemci dünyasında gelgit dalgaları gibi yayıldı. Mensupları arasında İngiliz gizemci Aleister Crowley gibi göz önünde olmayan önemli insanlar ve Rudolf Steiner gibi tanınmış kişiler bulunuyordu. Theodore Reuss ile birlikte Doğu Tapınakçıları Örgütü'nü (kısaca OTO olarak bilir) kuran Karl Kellner'i de unutmayalım.

OTO açık biçimde cinsel büyü konusuyla ilgileniyordu. Tantrizm'in batı dünyasındaki versiyonunu olarak kabul edilseler de, Memphis-Misraïm Töresi'nde öğretilen sırların mantısal gelişimine de büyük yer veriyorlardı. Bu bilgileri, Cagliostro'nun Almanya'daki Rosicrucian gruplarından ve Katı Tapınakçı Görenekler localarından derlediği külliyattan edinmişlerdi.

Aleister Crowley, Memphis- Misraïm Töresi'nden ayrılarak OTO saflarına katıldı ve daha sonra da örgütün büyük üstatlık makamına geçti. Memphis- Misraïm Töresi'ni bırakarak OTO'ya katılan bir diğer önemli isim de Rudolf Steiner oldu. Bu adam, taşıdığı saf mistisizm (anthroposophy) etiketi ile son derece ünlüydü. OTO ile arasındaki bağı kasıtlı olarak gizledi ve bu gizlilikte o kadar başarılı oldu ki, günümüzde onun yolunu takip eden en coşkun kişiler bile bu bağ hakkında bilgi sahibi değil. Yine de, öldüğünde OTO giysileri içerisinde defnedildi.

Theodore Reuss, OTO'nun cinsel büyücülüğü hakkında şöyle yazmıştı: 'tüm masonik ve hermetik sırların kapısını açan kilit ... ' Tapınak Şövalyeleri örgütünün gerçek sırrının da cinsel büyü olduğunu açıkça söylüyordu.

Memphis-Misraïm hareketinden türeyen bir diğer topluluk ise on dokuzuncu yüzyıl sonlarında İngiltere'de ortaya çıkan Altın Şafak Örgütü oldu. Hermetik bir hareket olan Altın Şafak'ın üyeleri arasında, ününün zirvesine Drakula'nın yazarı olarak ulaşan tiyatro direktörü Bram Stoker, bir İrlandalı şair, yurtsever ve gizemci olan Aleister Crowley, W.B. Yeats ve mahkumiyete uğrayıp hapis yatan Oscar Wilde'nin arkadaş canlısı karısı Constance Wilde sayılabilir. 1888 yılında Macgregor Mathers ve W. Wynn Westcott tarafından kurulan örgütün izi geriye doğru sürüldüğünde, önceki bölümde değinmiş olduğumuz, Katı Tapınakçı Görenekler' tabi Alman Altın ve Gül Haç hareketine ulaşılıyor. Ritüellerinin ve mertebe isimlerinin bir çoğunu da Altın ve Gül Haç'tan emanet almışlardı. Altın Şafak, Memphis-Misraïm'den alınma ritüellere de yer veriyordu. Ancak nihai olarak bakıldığında, hareketin babalık hakkı Ba-

ron von Hund'a teslim edilmelidir. Hem Alman Altın ve Gül Haç, hem de Fransız Memphis-Misraïm Töresi, eninde sonunda Baron'un Tapınakçı yaklaşımına gelip dayanıyor.

Uygarlığımızın İngilizce konuşulan bölgelerinde Altın Şafak örgütü, Avrupa kökenli diğer benzer hareketlere göre çok daha fazla tanınıyor. Çok namuslu bir topluluk olarak değerlendiriliyorlar ve ilk bakışta, büyülü sözler söyleyen ezoterisistlerden, akşam yemeklerinden sonra toplanan yüksek ideallere sahip gizemcilerden çok da ötede bir konuma sahip olmayan kişiler izlenimi uyandırıyorlar. Ancak Fransız gizemcilik uzmanları arasında Altın Şafak pek de tekin olmayan, etkili bir örgüt olarak tanınıyor. 1891 yılında örgütün Paris kolu kurulduğunda, yukarıda tanıtmaya çalıştığımız bir çok şüpheli kişiyi bünyelerine aldılar. Bunlar arasında, her taşın altından çıkan Jules Bois de bulunuyordu.

Aslında, örgütün İngiltere kolu da bilinenden daha derin bir yapıya sahipti. Hareket gerçekte iki farklı örgütten oluşuyordu: Bir tarafta hareketin tanınan, saygı duyulan kişilerden oluşan halka açık tarafı, diğer tarafta ise Yakut Gül ve Altın Haç adını taşıyan iç örgütlenme yer alıyordu. Bu iç örgütlenmeye yalnızca tavsiye yoluyla üye kabul ediliyordu. Dış yapı, eylem pratikleri arasında cinsel ayinlere de yer veren gizli iç örgütlenmeye üye bulmaya yarayan bir zemin gibi işliyordu.

Şurası kesin ki, Altın Şafak, kendi iç örgütlenmesini oldukça iyi gizlemeyi başarmış. Yıllar boyunca, kendileri de gizemci dünyanın içerisinde yer alan Katan Shu'al gibi yazarlar dahi, örgütün pratikleri arasında cinsel ayinlerin de bulunduğu gerçeğini ancak spekülasyon şeklinde dile getirebildiler. Ancak bugün yavaş yavaş da olsa, bu gerçek su yüzüne çıkıyor. Ayinlerde cinsel öğelerin, örgütün kuruluş sürecinden itibaren var olduğu sonucuna ulaşılıyor. Altın Şafak, Anglia merkezli bir topluluk olan ve kurucuları arasında, yazılarında Victoria dönemi centilmenleri kadar açık bir tarzda cinsel büyü konusunu işleyen Hargrave Jennings'in (1817-1890) de bulunduğu *Societas Rosicruciana* örgütü içerisinden doğmuştu. *The Rosicrucians: Their Rites and Mysteries* (Rosicrucianlar: Ayinleri ve Gi-

zemleri) (1870) adlı kapsamlı eseri, yazar Peter Tompkins'in sözleriyle, 'sözü edilen ayin ve gizemlerin cinsellik temelli bir doğaya sahip olduğu hakkında mümkün olabilecek en açık ipuçlarını sunuyordu' Örneğin, Süleyman Mührü'nü (Davud Yıldızı olarak da bilinir) oluşturan iç içe geçmiş üç üçgen sembolünün cinsel içeriği ile ilgili olarak, Jennings çok açıklayıcı şekilde şunları yazıyor:

> "... bu piramit şekli anatomik olarak klitorise karşılık gelmekte ve kadınlığın itaatkar olmayan, fakat açıkça müstehcen karakterdeki yükselen gücünü simgelemektedir... bu tuhaf küçük organ, Rosicrucian anatomisinin her şeyidir."

18 Temmuz 1921 tarihinde, Altın Şafak'ın kurucuları arasında yer alan Moina Mathers (filozof Henri Bergson'un kız kardeşidir), örgütün New York kolunun eğitmenlerinden Paul Foster Case'in cinsellik ritüelleri hakkında eğitim verdiğini öğrenmesinin ardından, eğitmene şunları yazıyor:

> "Bence, Cinsel Soru üzerine herhangi bir şeyin tapınağımıza girmesine ancak bu aşamada izin vermeliydik. Çünkü biz cinsellik üzerine konulara doğrudan değinmeye, üstelik yalnızca üst mertebelerde olmak üzere, daha yeni başladık ... "

Gizemci bir yazar ve aynı zamanda Altın Şafak üyesi olan Dion Fortune (gerçek adı Violet Firth'dir) cinsellik üzerine makaleler kaleme aldığında da, *Moina* yazarı örgütün sırlarına ihanet etmekten dolayı ihraç etmek istemiştir. Ancak sonradan, Dion Forune'nin bu sırlara sahip olmasının mümkün olmadığını, çünkü henüz o mertebelere yükselmediğini kabul etmek zorunda kaldı.

Mary K. Greer gibi bazı yorumcular, Altın Şafak örgütünün cinsellik büyüleri gerçekleştirdiği savını destekleyecek kanıtların varlığını atık kabul ediyorlar. Ancak örgütün bu sırları yeni katılan üyelere ve alt mertebelere açmak konusunda çok titiz davrandığı açıkça ortada.

Altın Şafak'ın çekirdek örgütlenmesinin sahip olduğu sırlar hakkında, örgütün üyesi olan Florence Farr ve Elaine Simpson'un 1890'lı yıllarda birlikte şahit olduklarını iddia ettikleri başka bir boyuttan gelen görüntüler üzerine yapılan açıklamalarda da bazı ipuçları veriliyor. Londra tiyatrosunun ünlü aktrislerinden olan Florence Farr, aralarında George Bernard Shaw ve örgütten biraderi olan gizemci W.B. Yeats isimlerinin de geçtiği bir çok farklı adamla yaşadığı aşk ilişkileriyle de anılan birisiydi. Florence ve büyü alanındaki meslektaşı Elaine, birlikte boyutlar arası bir zihinsel yolculuğa çıktılar. Bu, iç boyutlarda yaşanan ortak bir macera veya ortak bir halüsülasyondu. Bu fenomen, büyü pratiğinin oldukça yaygın bir parçasıdır ve genellikle, kabalistik çalışmalarda da yer alır. Yaşam Ağacı'nın klasik çatısında yer alan imgelerin zihindeki izdüşümleri olarak tanımlanır.

Florence ve Elaine, Venüs gezegenini ziyaret etmek amacıyla yola koyulmuşlardı. Yolculuklarının sonunda güçlü bir kadınlık modeline rastladıklarını söylediler. Bu kadın gülümseyerek şunları söylüyordu:

> "Ben kudretli İsis Anayım. Tüm dünyanın en güçlü varlığı, hiç savaşmayan, ama hep zafer kazananım. Erkeklerin her zaman arayıp durduğu Uyuyan Güzellik benim. Benim kaleme uzanan yol tehlikeler ve illüzyonlarla doludur. Bana ulaşmakta başarısızlığa uğrayanların, uyuyanların veya ayartıcı Fata Morgana'nın peşinden koşanların hepsi bu illüzyon etkisiyle karşılaşacaklar. Ben yücelerde bulunurum ve erkekleri kendime çekerim. Tüm dünya beni arzular, ama beni bulabilenlerin sayısı pek azdır. Sırrım anlatıldığında, ki bu Kutsal Kase'nin sırrıdır ...

Kalbimi dünyaya verdim ve gücüm buradan geliyor. Aşk, yarı tanrı-yarı insan varlığın anasıdır. Bu ana, insanlığı yok olmasını önlemek ve ebedi yaşama giden yolu göstermek için yaşamının özünü verir. Aşk, İsa ruhunun anasıdır ve bu İsa aşkların en yücesidir. İsa

aşkın ve Büyük Ana İsis'in kalbidir, doğanın İsis'idir. İsa, İsis'in gücünün göstergesidir. İsis Kutsal Kase'dir ve İsa da ruha yaşam veren, kadehteki kandır."

Bu sözlere, yakut renkli bir sıvıyla dolu bir kadeh ve üç çizgili haç görüntüsünün eşlik ettiğini söylüyorlardı.

İlk bakışta, bu anlatım bir çeşit çağdaş karmaşıklık örneği olarak görülebilir. İsa ile bir Mısır tanrıçası olan İsis'in, Kutsal Kase teması üzerinde birleştirildiği, çünkü böylesine gizem dolu bir birleşmenin çok ilgi çekici olduğu düşünülmüş olabilir. Ancak son dönem gizemcilik uzmanlarından Francis X. King, bu anlatıda iki önemli noktaya dikkat çekiyor: "Bunlardan ilki, Kutsal Bakire'nin tanımlanış biçimidir. Bakire, aşk tanrıçası Venüs temel alınarak, "Yarı tanrı-yarı insan varlığın anası" şeklinde anlatılıyor. Bu cinsel içerikli bir aşktır, kardeşçe bir sevgi değil. İkincisi ise, Kase'nin tanımlanış biçimidir ... yine Venüs temel alınarak, kadının üreme organı şeklinde tanımlanıyor."

Günümüz okuyucuları, özellikle de Emma Calvé'nin İngiliz versiyonu olan Florence Farr'ın renkli kişiliği göz önüne alındığında, bu bayanlara aşikar olan görüntüleri alaycı bir yorumla ele alabilir ve arzuların yerine getirilmesi, ortaklaşa yaşanan bir cinsel fantezi şeklinde değerlendirebilir. Ancak yaşadıkları hayalle ilgili yapılan açıklamanın, Altın Şafak'ın büyü felsefesiyle ilgili bir sırrı ortaya koyduğu düşünülüyor. Francis X. King'in şaşkınlık sergilemesi de normal. Çünkü bu tip cinsel ayinlerle bağlantısı olmayan bir toplumda yaşıyordu ve bu kadınların böyle bir imgeleme nereden ulaşmış olabileceğini düşünüyordu. Anlatılan hayal, bu yönde fikirlerin varlığını güçlü biçimde ortaya koyuyor. Söz konusu ayinler de yalnızca çekirdek kadroda yer alan, yüksek mertebeden mensuplara özgüymüş gibi görünüyor.

Bu hayalin İsis ile Kutsal Kase ve cinsellik arasında bağlantı kurması önemli bir durum. Bu bağlantı simyacılar, gnostikler veya gezgin ozanlar için tuhaf olmayabilir. Burada kadeh olarak ortaya çıkan, günümüzün Freud sonrası toplumu için kolayca anlaşılabile-

cek bir kadınlık sembolü. Ancak Freud öncesi dönemde, bu oldukça devrimci bir yaklaşımdı. Fakat burada söz edilen kırmızı sıvı, yani kan İsis tarafından taşınıyor ...

İki kadının karşılarına çıkan hayali anlattıkları metinde anılmış olan Uyuyan Güzellik temasına aynı zamanda, Sion Manastırı hakkındaki en önemli belgelerden olan Kırmızı Şahmeran'da da yer verilmiş olması ilginç bir durum. Uyuyan Güzelliği arama eylemi sıkça karşımıza çıkıyor ve kayıp krallığın kraliçesini arama adı altında sunuluyor. Görmüş olduğumuz gibi, Kırmızı Şahmeran'da ayrıca Magdalalı Meryem ve İsis ile ilgili sorunlar da yer alıyor. Bu iki figür tek bir kişilik içerisinde birleştiriliyor.

Bir kraliçeyi arama eylemi, simya geleneğinde yer alan betimlemelerden birisidir. Dolayısıyla, cinselliğin vücuda geldiği Magdalalı Meryem ve İsis karakterlerinin bu eylemin anlatımı içerisinde yer alması bizi şaşırtmamalı. Geleneksel dine aykırı ve gizemci hareketler içerisinde cinselliğin rolü bugün bile ancak zorla kabul ediliyor olsa da, aslında bu tip hareketlerde cinselliğin öneminin büyüklüğü hakkında ne söylense azdır. Cinsellik, en güçlü yer altı organizasyonlarında asla bir tali konu veya birilerinin kişisel zaafı değil, felsefenin kalbi olmuştur.

Tüm bu sözünü ettiğimiz gelenekler arasında bizi en fazla ilgilendiren ve araştırmamızın konusunu oluşturan örgütte de ilahi cinsellik kavramı merkezi öneme sahiptir. Görmüş olduğumuz gibi, bu gelenek iki ana kola sahiptir. Bu kollardan birisi Magdalalı Meryem'e tanınan yücelik, diğeri de Vaftizci John'a duyulan saygıdır. Araştırmamızın bu safhasında, Magdalalı Meryem'in aslında yalnızca ilahi cinsellik kavramını sembolize eden bir figür olma olasılığıyla karşı karşıya kaldığımızı gördük. Bu karakter aslında hiçbir tarihi kişilikle bağlantılı olmayabilirdi. Gerçek ne olursa olsun, Magdalalı Meryem ile cinsellik arasındaki bağlantının anlaşılması çok güç olmasa gerek. Üstelik bu bağ son derece doğal görünüyor.

Elbette aynı ilişkiyi Vaftizci John ile ilahi cinsellik arasında bulmak mümkün değil. Kutsal metinler ve Hıristiyanlık geleneği,

dünya ile bağlantısını koparmış -bir çeşit John Knox-, uzlaşmaz ahlaki değerlere sahip ve bekaretini yılmadan koruyan bir Vaftizci John figürü yarattı. Cinsel pratiklere dayalı bir kült için değer taşıyan tüm insanlar arasında böyle bir tek kişi bulunabilir mi? Yüzeysel olarak bakıldığında, Vaftizci ile bu tip yer altı organizasyonları arasında bir ilişki olmadığı ve olmayacağı zannediliyor. Ne var ki araştırmalarımız tekrar tekrar, gizemci topluluklar arasında bu ilişkinin varlığına kesin olarak ve nesiler boyu inanıldığını ortaya koyuyor. Altın Şafak örneğinde de gördüğümüz gibi, gizemci toplulukların ilk bakışta uyandırdıkları izlenim çok yanıltıcı olabiliyor. Oysa gerçek varlık sebeplerinin bilinmesi şaşırtıcı etkilerin oluşmasına yol açabilir.

Florence Farr ve Altın Şafak bünyesinde yer alan çalışma arkadaşları, gizemcilerden oluşan, aralarında Emma Calvé ve Péladan gibi tanıdık isimlerin bulunduğu uluslararası geniş bir halkanın birer parçasıydılar. İlişki içerisinde oldukları topluluklar, çok etkili örgütlerdi ve Fransa'nın en meşhur gizemlerinden birisinin oluşmasında gerekli olan iskelet de bu gizli topluluklar ağı tarafından oluşturulmuştu. Bu meşhur gizem Manastırof Sİon'u da yakından ilgilendiriyor.

Sır Belgeleri ve Sion Manastırı kaynaklı diğer materyallerde, asıl odak noktasını çok net biçimde Rennes-le-Château oluşturuyor. Örneğin Kırmızı Şahmeran'da bu köyün etrafındaki yerlerden tekrar tekrar söz ediliyor. Dikkatimizin Rennes-le-Château'ya yoğunlaşmasına engel olamıyoruz ve bir kez daha kendimizi Languedoc'da, yani Hıristiyanlık dışı akımların kalbinin attığı yerde buluyoruz.

SEKİZİNCİ KISIM

'BURASI KORKUNÇ BİR YERDİR'

Rennes-le-Château, gizemci dünyada, tıpkı Kutsal Kase gibi bir klişe konumunda. Ele geçmesi de bir o kadar güç. Ancak sonuçta, gerçekte var olan bir yer ve oraya gittik. Burası, İngiltere'deki Glastonbury ile kıyaslanabilir. Her iki yer de büyük efsanelerle yakından alakalı. Her iki yer de gülünç ama yaygın mitler ve varsayımlara konu olmuş.

Rennes-le-Château, Languedoc'un Aude olarak adlandırılan bölümünde, bölgede sekizinci ve dokuzuncu yüzyıllarda Razès olarak bilinen Limoux şehrinin yakınlarında yer alıyor. Limoux, ünlü *blanquette* yemeğine ve bölgenin köpüklü şarabına da ismini veren şehir olma özelliğine sahip. Couiza adındaki kasabada, bir tali yolu gösteren, üzerinde 'Domaine de Abbé Saunière' yazan büyük tabelalar bulunuyor. Sürücüler bu tabelaları takip ederek, bir tirbuşon kadar dönemeçli bir yol üzerinden, bir tepenin üzerinde yer alan Rennes-le-Château köyüne ulaşabilirler.

Bir çok kişi için olduğu gibi, bu bizim için de heyecan verici bir yolculuk oldu. Kutsal Kan ve Kutsal Kase kitabı ve ağızdan ağza dolaşan yerel efsane sayesinde, Fransa'daki bir tepenin zirvesine yapılan bu basit yolculuk bizim için heyecanlı bir başlangıca dönüştü. Ziyaretçilerin genellikle arabalarını durdurdukları yer aslında oldukça yavan bir görünüme sahip. Güzergahın devamı, köyün içindeki 'anayoldan' geçerek, kaçınılmaz olarak sizi tenha araba park yerine götürüyor. Bu 'anayol' üzerinde ne bir postane, ne de market bulunuyor. Ancak zor fark edilen bir kitapevi, bir restoran/bar, köye ismini veren şatonun yıkıntıları, hakkında çok şey

söylenen kiliseye giden sokaklar ve bir papaz evi Rennes-le-Château ziyaretçilerini bekliyor.

Köy, pek de tekin olmayan bir öyküye ve hatta daha kasvetli, şüpheli bir şöhrete sahip. Özetleyecek olursak, öykü sıradan bir rahip olan, Rennes-le-Château'dan sadece üç kilometre uzaklıktaki Montazels köyünde doğup büyümüş François Bérenger Saunière'in (1852-1917), onuncu yüzyıldan kalma köy kilisesinde yüzyıl kadar önce gerçekleştirdiği yenileme çalışmaları sırasında yaptığı bir keşifle başlıyor. Bu keşiften sonra, ya keşfin gerçek bir maddi değer taşıması, ya da maddi çıkarlar sağlama potansiyeline sahip olması sayesinde, rahip son derece zengin bir kişiye dönüşüyor.

Saunière'in keşfinin gerçek niteliği hakkında sonraki yıllar içerisinde sayısız spekülasyonlar yapıldı. Bu arasında en yavan olanı şüphesiz ki, köy papazının bir define bulmuş olması iddiasıydı. Başka kişiler ise keşfin örneğin, Ahit Sandığı, Kudüs Tapınağı hazinesi, Kutsal Kase ve hatta İsa'nın kabri gibi, çok daha muazzam bir şey olduğu inancını taşıyordu. Bu inancı taşıyan kişilerin düşünceleri son olarak Richard Andrews ve Paul Schellenberger'in kaleme aldığı *Tomb of God* (Tanrının Kabri-1996) kitabında dile getirildi. (Bu kitapta sözü edilen teoriyle ilgili bizim fikirlerimizi Ek-II bölümünde bulabilirsiniz.)

Rennes-le-Château'ya gitmek zorundaydık, çünkü Sır Belgeleri ile, Kutsal Kan ve Kutsal Kase kaynaklarına göre bu köy Sion Manastırı açısından özel önem taşıyordu. Tabi bu önemin kesin nedenleri henüz karanlıkta kalıyordu. François Bérenger Saunière'in keşfi ile ilgili olarak Manastır'ın iddiası, bunun Merovingian hanedanlığının varlığını kanıtlayan soyağacını gösteren kağıtlar olduğu yönündeydi. Ellerindeki belgelerin ayrıca, Pierre Plantard de Saint-Clair gibi bazı kişilerin, Fransa tahtı üzerinde hakka sahip olduğunu ispat edecek nitelikte olduğunu söylüyorlardı. Ancak Manastır bünyesinde yer almayan bir kişi sözü edilen soy ağacına bir göz attığında, hanedanlığın devamı en azından şüpheli görünüyor ve bu iddianın üzerinde durmak için fazla gerekçe bulunamıyor.

Buna ek olarak, Manastır'ın kendisiyle ilgili olarak ortaya atmış olduğu öyküde bir başka büyük sakatlık, apaçık bir tutarsızlık daha göze çarpıyor. Eğer yüzlerce yıldır sadece Merovingian soyunu korumak amacıyla ayakta kalmışlarsa, Saunière'inki gibi, kendilerine bu hanedanların kim olduğunu açıklama iddiasındaki bilgileri hoş karşılamaları biraz garip değil mi? Kimleri korumak üzere kılıç kuşandıklarını zaten biliyor olmaları gerekmez miydi? Aksi taktirde asırlar boyu örgütlerinin ayakta kalmasını sağlayacak şevke nasıl sahip olabilirlerdi? En azından şunu belirtmeliyiz ki, örgütün geçmişe dönük varlık sebebinin ne olduğu konusu tartışma konusudur.

Yine de, Manastır'ın köye gösterdiği yakın ilgi dikkatimizi çekiyordu. Bu ilginin iki sebebi olabilir: Rennes-le-Château ya Sır Belgeleri'nde belirtilenlerin dışında bir nedenle gerçekten önemliydi, ya da Saunière'in öyküsünün Manastır ile gerçek bir bağlantısı yoktu ama Manastır keşfi kendi çıkarları için kullanıyordu. Bu iki olasılıktan hangisinin gerçeğe daha yakın olduğunu ortaya çıkartmak zorundaydık.

Köyün araç park yerine ulaştığımızda bizi Aude vadisinin nefis manzarası ve Pireneler'in karlı doruklarının görüntüsü karşıladı. Buradan bakıldığında, geçmişte bu küçük köyün neden stratejik bir öneme sahip olduğu açıkça fark ediliyordu. Yaklaşan her hangi bir düşmanı görmek çok az yerden bu kadar kolay olabilir. Bu nedenle, Rennes-le-Château bir zamanlar önemli bir Vizigotik müstahkem mevkisiydi. Bazı yorumcular daha da ileri gidiyor ve köyün, Carcassonne ve Narbonne kadar büyük bir yerleşim merkezi olan kayıp şehir Rhedae olduğunu öne sürüyor. Terkedilmiş evlerden oluşan bugünkü haline bakıldığında, Rennes-le-Château'nun eskiden kalabalık bir metropol olduğunu hayal etmek bile güç. Köyün hâlâ önemli bir çekim gücüne sahip olduğunu söylemeliyiz. Yüzden daha az kişinin yaşadığı köyü her yıl yirmi beş binden fazla kişi ziyaret ediyor.

Otoparkın yan tarafında yükselen su kulesinin üzerinde astrolojik burç simgeleri bulunuyor. Bu simgelere, bazı kulübelerin kapı

üstlerinde de rastlanıyor. Ancak bunların, o bölgede sıklıkla rastlanan tasarım öğeleri olduğunu söylemeliyiz. Tüm gözleri üzerine çeken asıl şey, köyün uçurumdan taraf kenarında, sarp yamacın hemen yanında yükselen deli işi bir bina oluyor. Saunière'in özel kütüphanesi ve çalışma odası olarak görev yapmış olan bu bina *Tour Magdala* (Magdala kulesi) adıyla biliniyor. Rahibin mal varlığının bir parçası olan bu kule son dönemde halkın ziyaretine açıldı. Ortaçağ kulelerinde olduğu gibi, yapının bir tarafı uzun surlara açılıyor artık terkedilmiş durumda bulunan bir seraya uzanıyor. Surların altında kalan odalarda şu anda, Saunière'in hayatına ve onu sarmalayan gizeme adanmış bir müze hizmet veriyor. Açıklanamayan zenginlik döneminde inşa ettirmiş olduğu köşk ile kuleyi bir bahçe ayırıyor. Villa Bethania adını verdiği köşkün bazı odaları da ziyaretçilere açık durumda. Köşkün hemen ötesinde uzanan çakıldan bir patika, özel olarak getirtilmiş taşlar kullanılarak rahibin bizzat kendisi tarafından inşa edilmiş küçük bir mağaraya gidiyor. Yakındaki bir köyden alınan taşların buraya taşınması işi büyük bir çabanın harcanmasını gerektirmiş olsa gerek. Mağaradan sonra köy mezarlığına ve yıkık dökük kiliseye varılıyor. Bu kilise Azize Magdalalı Meryem'e adanmış.

Şöhretiyle kıyaslandığında, kilisenin yapısının küçüklüğü insanı şaşırtıyor. Ancak kilisenin, Abbé Saunière tarafından yapılmış, haklı bir üne sahip tuhaf dekorasyonu hayal kırıklığına yer bırakmıyor. Abbé en azından bu dekorasyonla, bizleri şaşırtmaya devam ediyor.

Balkonun üzerinde, neredeyse gülünç sayılabilecek, alçıdan yapılmış düşük kaliteli kuşlar görülüyor. Kırılmış sarı fayansların üzerine, Yaratılış Kitabı'ndan (28:17) alıntı yapılmış olan şu hitabe oyulmuş: *Terribilis est locus iste* (Burası korkunç bir yerdir). Hitabenin devamı Latince olarak balkon kemerinin üzerine kazınmış: 'Burası tanrının evi ve cennetin kapısıdır.' Kapının üzerinde bir Magdalalı Meryem yontusu hükmedercesine duruyor. Kapının alnında ise bir eşkenar üçgen, güller ve haç oyulmuş. Ancak dekorasyonu en ürkütücü öğesi, alçıdan yapılmış bir şeytan figürü. Korkunç de-

recede çirkin, çarpık bir bedene sahip. Sanki balkonun hemen içerisindeki antrenin muhafızlığını yapıyor. Buruşuk yüzlü ve boynuzlu şeytan, açıkça bir anlam taşıyacak şekilde oracığa sinmiş ve omuzlarında kutsal su tasını taşıyor. Şeytanın üzerinde bulunan dört melekten her biri, haç simgesinde bulunan jestlerden birisini yapıyor. Meleklerin hemen altında, *Par ce signe tu le vaincras* (Bu işaretle galip geleceksin) yazısı okunuyor. Uzaktaki duvarın üzerinde İsa'nın vaftiz edilişini gösteren bir tablo bulunuyor. Tablodaki İsa figürü, diğer duvardaki şeytan tasvirinin aynadaki yansımasıymış gibi tam karşısına yerleştirilmiş. Hem İsa, hem de şeytan, bir satranç tahtasının desenine sahip zeminde belirli bir noktaya bakıyorlar. Tabloda, Vaftizci John İsa'nın üzerinde yükseliyor ve peygamberin üzerine bir deniz kabuğunun içerisindeki suyu döküyor. Burada da, şeytan tasvirinin omuzlarındaki deniz kabuğu şekilli su kabı motifi tekrarlanmış oluyor. Şurası açık ki, bu iki betimleme, yani şeytan ile İsa'nın vaftiz edilmesi arasında bir paralellik bulunuyor. (1996 yılının Nisan ayında, kilisenin alışkın olduğu vandalist saldırılardan birisinde şeytan figürünün başı, kimliği belirlenemeyen bir saldırgan tarafından kopartılmış ve çalınmış.)

Siyah-beyaz damalı zeminin üzerinde durup, Magdalalı Meryem'e adanmış bu küçük köy kilisesine göz gezdirirken, ilk bakışta yapıldığı zaman ve bölgedeki Katolik kiliselerinin ortak özelliklerini taşıdığı sanılabilir. Yapını her tarafı, Aziz Hermit Anthony ve Aziz Roche gibi, alçıdan, gösterişli aziz tasvirleriyle doldurulmuş. Klasik kilise döşeme tarzına sahip. Ancak, Rennes-le-Château kilisesinin dekorasyonu daha derinden bir incelemeyi hak ediyor. Dekorasyon öğelerinin büyük kısmı özgün özellikler barındırıyor. Örneğin, klasik olarak saat yönün tersine sıralanan 'Haçın Konumları' tasviri üzerinde, bu kilisede İskoç eteği giymiş bir erkek çocuğu ve küçük bir zenci çocuk yer alıyor. Minberin üzerindeki tente ise Süleyman Tapınağı şeklinde.

Mihrabın önünde Saunière'in iftihar ettiği söylenen bir kabartma bulunuyor. Bu kabartma üzerindeki son rötuşları bizzat kendisi

yapmış. Kabartmada, altından bir giysiye bürünmüş olan Magdalalı Meryem diz çökerek yakarıyor. Önünde açık bir kitap, omuzlarında ise bir kafatası var. Parmakları, genellikle *latté* olarak tanımlanan bir biçimde birbirine dolanmış. Önünde, açıkça cılız bir yaşam ağacından yapılmış olan haç -haçın orta kısmından daha yukarısında sürgün vermiş filizler görülüyor- yükseliyor. Diz çöktüğü kayalık mağaranın ötesine, gökyüzüne silüeti düşen binalar eklenmiş. Kafatası ve açık kitap tasvirleri, Magdalalı Meryem ikonografisinde kabul edilen öğeler olsa da, olması gereken çömlek ve hint sümbülü bu kabartmada bulunmuyor.

Magdalalı'ya, mihrabın üzerindeki pencerenin vitraylarında da rastlıyoruz. Kıymetli merhemle İsa'nın ayaklarını meshetmek üzere bir masanın altından uzanıyor. Kilise içerisinde toplam dört adet Magdalalı Meryem betimlemesi bulunuyor. Böyle küçük bir bina için, Magdalalı Meryem'e adanmış ile olsa, yüksek bir sayı. Saunière'in azizeye duyduğu bağlılık, kütüphane kulesinin -Magdala kulesi- ve köşkün -Bethanya köşkü- adlarında da ön plana çıkıyor. Bethanya'dan, Lazarus, Martha ve Meryem'den oluşan ailenin kutsal evi olarak kutsal kitapta bahsediliyor.

Muhafaza odasına yerleştirilmiş bir dolabın arkasında da gizli bir oda bulunuyor. Ancak muhafaza odası bile nadiren ziyarete açılıyor. Odanın, dışarıdan tam olarak görülemeyen tek penceresinin üzerinde klasik çarmıha gerilme sahnesinin resmedildiği vitraylar yer alıyor. Ancak bu 'korkunç' mekandaki diğer her şey gibi, bu çarmıha gerilme betimlemesi de aslında ilk bakışta göründüğü gibi değil. Gözümüz, çarmıhtaki adamın kollarını altından görülen uzaktaki bir manzaraya takılıyor. Orada, Solomon Tapınağı duruyor.

Hatta ve hatta, bu kilisede mezarlığın girişi bile sıra dışı. Kemerli yol, Tapınak Şövalyeleri'nin bir amblemi olan metalden yapılmış kafatası ve çaprazlama kemikler ile, dekore edilmiş. Ancak kafatası otuz iki dişi göstererek sırıtıyor. Bir çok diğer Fransız kilise mezarlığında olduğu gibi, gösterişli kabirler özenle hazırlanmış çiçekli süsler ve resimlerle süslenmiş. Kabirlerin üzerindeki isimler

arasında Bonhommes ailesi dikkat çekiyor. Başka bir yerde olsa bu isim üzerine herhangi bir yorum yapılmayabilirdi. Ancak burada, *les Bonhommes* diye adlandırılan Katharlar'ı anımsatıyor. Profilinde bir kabartma bulunan Saunière'nin kabri son dönemlerde vandalist saldırganlıktan bir miktar nasibini almış ve biraz hasar görmüş. Kabir, rahibin bir zamanlar evi olan köşkle mezarlığı birbirinden ayıran duvar boyunca uzanıyor. Saunière'nin sadık kahyası (kim bilir belki de daha fazlasıydı) Marie Dénarnaud da rahibin hemen yanına defnedilmiş.

Bizim amacımız, artık tamamen klişeleşmiş olan bu öykünün ayrıntılarına inmek değil. Ancak Rennes gizeminin, bugün devam etmekte olan yer altı geleneği ile ilgili bazı ipuçları saklıyor olabileceğini tahmin etmekte yanılmamış olduğumuzu gördük ve hayal kırıklığına uğramadık. Belirtmiş olduğumuz gibi, bölgedeki gnostik gelenek hakkında yol gösteren karmaşık bir bağlantılar ağının varlığına dair kanıtlar bulduk. Bu bölge, 'kafirler', Katharlar, Tapınakçılar ve cadı olarak adlandırılan kişilerle daima kötü bir üne sahip olmuş. Albigensian seferinin yarattığı travmadan sonra, bölge halkı bir daha asla Vatikan'a tam bir güven duymamış. Bu güvensizlik, bölgenin geleneksel dini kabuller dışında kalan düşünceler ve azınlıkta kalanların politika yapmaları için mükemmel bir yuva haline gelmesine neden olmuş. Languedoc'un buruk tarihi boyunca din dışılık ve politika hep el ele ilerlemiş ve belki de hala bu işbirliği devam ediyor.

Saunière'in kişiliğinde dışadönük karakterli, isyankar bir rahiple karşılaştık. Yunanca ve Latince bilen, dönemin Alman gazetelerinden birisinin abonesi olan bu adamın tipik bir köy papazı olduğunu söylemek son derece güç. Kilisesinde bir define veya sır keşfetmiş olsun ya da olmasın, söylentilerin tamamının uydurma olması pek mümkün görünmüyor. Ancak öykünün genelde anlatılan şekliyle büyük ölçüde yanlış anlaşılmış olduğunu düşünmek için de pek çok neden var.

Meydana gelmiş olayların gerçek sıralamasını eksiksiz olarak tekrar kurgulayabilmek çok zor. Çünkü olaylarla ilgili bilgiler, belge-

lere değil, köylülerin belleklerinde kalan hatıralara dayanıyor. Saunière, bir köy papazı olarak görevine 1885 yılı Haziran ayının ilk günlerinde başlamış. Bir kaç ay sonra, kilise kürsüsünden cumhuriyet karşıtı ateşli vaazlar vermesi nedeniyle (o yıl gerçekleşen seçim döneminde) başı derde girmiş ve geçici olarak görevinden uzaklaştırılmış. 1886 yazında tekrar göreve geldiğinde, Fransız tahtı üzerinde hak iddia eden ve V. Henri unvanını kendisine uygun gören Henri de Bourbon'un dul karısı olan Chambord kontesinden, monarşi davasına yaptığı katkılardan dolayı üç bin frank hediye almış. Bu parayı, eskimiş durumdaki kilisede yenileme çalışmaları yapmak üzere kullanmış gibi görünüyor. Kayıtlarda, mihrabı destekleyen ve içerisinden gizli belgelerin çıktığı söylenen vizigotik sütunun kaldırılması da aynı döneme rastlıyor. Ancak bu söylenti pek doğru görünmüyor, çünkü Saunière'in tuhaf davranmaya ve hırslı projeler gerçekleştirmeye başlaması, daha sonraya, 1891 yılına rastlıyor. 1891 dolaylarında, kilisenin zangocu Antoine Captier önemli bir şeyler buluyor. Bazıları bunun ahşaptan bir silindir, başkaları ise cam bir şişe olduğunu söylüyor. Ancak her iki iddia da, kabın içerisinden rulo halinde parşömenlerin çıktığı rivayetiyle devam ediyor. Zangoç bu dokümanları Saunière'e teslim ediyor. Rahibin garip davranışlar içerisine girmesi durumu da bu keşfin ardından gerçekleşmiş gibi görünüyor.

Öykünün devamında genel olarak, Saunière'in parşömenleri Carcassone'deki piskoposu Félix-Arsène Billard'a sunduğu ve ardından da aceleyle Paris'e hareket ettiği anlatılıyor. Saunière'e, yazılanları deşifre etmesini istemek için belgeleri Émile Hoffet adında bir uzmana götürmesi tavsiye edilmiş. Hoffet'in o dönemde papazlık üzerine çalışmalar yapan genç bir adam olduğu, ancak genç yaşına rağmen gizemcilik ve gizli örgütler hakkında derin bir bilgi birikimine sahip olduğu belirtiliyor. (Émile Hoffet daha sonra bir Zenci Madonna merkezi olan ve Sion Manastırı açısından da büyük önem taşıyan Goult'taki Notre-Dame de Lumières kilisesinde eğitmenliğe başlamış. Hoffet'in amcasının da, Paris'teki St. Sulpice İlahiyat Fakültesi'nin direktörü olduğu biliniyor.

St. Sulpice kilisesi, Paris meridyeninin kilisenin ortasından geçiyor olması -bu meridyen Rennes-le-Château'nun da yakınından geçiyor- ve meridyenin zeminde bakır bir hatla işaretlenmiş olmasıyla ünlü. Kilise 1645 yılında, eski bir İsis tapınağının temelleri üzerine inşa edilmiş. Kurucusu olan Jean-Jacques Olier, kilisenin tasarımını ilahi geometrideki Altın Anlam kriterine göre yaptırmış. Kilise adını, Merovenj krallarından II. Dagobert dönemindeki Bourges piskoposundan alıyor. Bu piskoposun yortusu olan 17 Ocak, Rennes-le-Château ve Sion Manastırı efsanelerinde de geçen bir tarih. J.K. Huysmans'ın satanist romanı *Là-Bas*'nın büyük kısmı da St. Sulpice'de geçiyor. Kiliseye eklenen ilahiyat fakültesi de, en azından on dokuzuncu yüzyıl sonlarında, geleneksel dini kabullere aykırı yaklaşımıyla adı çıkmış bir yerdi. On yedinci yüzyılın gizli topluluklarından, Manastır'ın ön cephesi olarak bilinen Campaigne du Saint-Sacrament'in karargahının da St. Sulpice'de yer aldığını belirtelim.

Saunière'in Paris'te kaldığı süre içerisinde -ya 1891 yazı, ya da 1892 ilkbaharı- Hoffet onu Emma Calvé'nin etrafına kümelenmiş olan ve Joséphin Péladan, Stanislas de Guaïta, Jules Bois ve Papus (Gérard Encausse) gibi isimlerin oluşturduğu gizemci topluluğa soktu. Emma ile Saunière'nin aşk yaşadığı yönünde de ciddi iddialar ortaya atılıyor.

Saunière'in Saint Sulpice kilisesini ziyaret ettiği orada bazı resim çalışmalarında bulunduğu söyleniyor. Bu çalışmaların, Luuvre'de bulunan kimi eserlerin taklidi olduğu öne sürülüyor (bu konuya ileride yer vereceğiz). Rennes-le-Château'ya dönüşünde kilisesini dekore etmeğe ve köşkün inşasına başlıyor.

Paris ziyareti, Saunière'in öyküsünün tuhaf bir kısmı olarak ortada duruyor. Bu konu üzerinde araştırmacılar en baştan beri yoğun araştırmalarda bulundular. Ne var ki, yolculuğun gerçekten yapılmış olduğuna dair doğrudan kanıtlar ortaya koyulamıyor. Saunière'nin Paris'teki bir foto stüdyosunun adını taşıyan bir portre fotoğrafı, uzun süredir yolculuğun bir delili olarak sunuluyordu. Ancak geçtiğimiz dönemde, fotoğrafın aslında kendisinden küçük

kardeşi olan Alfred'e (o da bir rahipti) ait olduğu kanıtlandı. Saint Sulpice kilisesinin ayin defterinde Saunière'in imzasını bulunduğu iddiaları da ortaya atılmıştı. Bu iddia da asla teyit edilmedi. Émile Hoffet'ten kalan kağıtlardan bazılarını elinde bulunduran yazar Gérard de Sède, bu kağıtlarda, Hoffet'in Saunière ile Paris'te buluştuğuna dair bir notun varlığından söz ediyor (notta maalesef tarih bulunmuyor). Ancak bu kanıt da bağımsız kaynaklar tarafından onaylanamıyor. Öykünün büyük kısmında olduğu gibi, Paris ziyareti bölümü de büyük oranda köylülerin ve rahibi çevresindeki diğer insanların hafızalarına ve şahitliğine dayandırılıyor. Örneğin, Saunière'in evini 1946 yılında Marie Dénarnaud'dan satın alan adamın kızı olan Claire Captier (evlenmeden önceki soyadı Corbu'dur), Paris yolculuğunun gerçekleştiği konusunda kesin konuşuyor. (Marie Dénarnaud, evin satın alınmasından, 1953 yılındaki ölümüne kadar Corbu ailesiyle birlikte yaşamıştır.)

Saunière'in kilisede bulduğu şey ne olursa olsun, onu hızlı bir biçimde zenginliğe kavuşturmuş gibi görünüyor. Göreve ilk başladığında, ayda yetmiş beş franktan oluşan bir aylıkla yaşıyordu. Buna karşın, 1896 ile 1917 yılları arasında büyük miktarda para harcamış. Bu miktar belki bazılarınca ileri sürüldüğü gibi 23 milyon frank olmayabilir, ancak ayda 160.000 frank düzeyinde olduğunu biliyoruz. Paris, Perpignan, Toulouse ve Budapeşte'de banka hesaplarına sahipti. Menkul kıymetlere, borsalara ve hisselere de önemli miktarda para yatırmıştı. Bunlar, bir taşra rahibinin normal finansal ölçülerini çok aşan değerler. Bu parayı, günahkarları cehennemde geçirecekleri birkaç yıldan kurtardığını öne sürdüğü ayinler düzenleyerek ve bu ayinlerin ticaretini yaparak kazandığı iddiaları ortaya atılıyor. Saunière öyküsünün gerçek yüzünü ortaya çıkaran kişilerin başında geldiğine inanılan Fransız tarihçi René Descadeillas, rahibin bu yola başvurduğunu, ancak bu kazançların onu büyük köşkler inşa edebilecek ve aynı zamanda refah içinde yaşayacak bir düzeye yükseltemeyeceğini vurguluyor ve 'başka bir kaynak olmalıydı' diyor. Gerçek ne olursa olsun, neden bu kadar fazla insan,

Saunière gibi uzak bir köyün önemsiz bir rahibinin düzenlediği ayinlerden medet ummuş ki?

Saunière ve Marie, savurganca yaşam tarzlarından dolayı eleştiri oklarına hedef oluyorlardı. Marie, daima en son Paris modasına göre giyiniyordu (*'la Madonne'* lakabıyla anılmasının nedeninin bu olduğu söyleniyor) ve ikili, normalde olması gereken gelirlerinin ve sosyal statülerinin çok üzerinde misafirler ağırlıyorlardı. Üstelik bu zengin ve ünlü misafirler, Rennes-le-Château'ya, Saunière'i ziyarete gelmek için gerçekten zorlu bir yolculuğa katlanmak zorunda kalıyorlardı. (Bilmediğimiz bir nedenle, Saunière misafirlerini daima Villa Bethania'da ağırlarken, günlük yaşamını kilisenin kötü durumdaki papaz evinde geçiriyordu.) Ziyaretçileri arasında, akla bir çok şey getiren Johann Salvator von Habsburg adını taşıyan bir Habsburg prensi, bir devlet bakanı ve Emma Calvé de bulunuyordu.

Ancak çevrenin düşmanlığını çeken tek şey savurgan misafirperverlikleri değildi. Saunière ve Marie, geceleri mezarlıkta kazı yapmayı alışkanlık haline getirmişlerdi. Neyin peşinde oldukları sorusu bir spekülasyon konusu olmaya devam ediyor olsa da, bölgenin yetiştirdiği bir yazar olan ve 17 Ocak 1781'de hayata veda eden Marie de Nègre d'Ables'in kabrinin taşındaki ve etrafındaki kitabeleri sildikleri konusunda şüphe yok. Muhtemelen, bu kitabelerde var olan bilgileri ortadan kaldırmak istiyorlardı. Ancak bu çabaları pek de işe yaramadı. Zira, yerel bir antikacı topluluğunun üyeleri, yazılar silinmeden önce gerçekleştirdikleri bir ziyaretlerinde, kitabelerin kopyalarını çıkarmışlardı. İleride göreceğimiz gibi, Saunière'in bu yazıları yok etmek konusunda gösterdiği istek, araştırmamız için büyük önem taşıyor.

Rivayet edilen Paris seyahatini gerçekleştiği iddia edilen dönemde, Saunière ayrıca, mihrabın yanında yüzü aşağıya gelecek şekilde duran Şövalye Taşı'nı da bulmuştu. Bu, vizigotlardan kalma bir oyma levhaydı. Taşa, bir çocukla birlikte ata binmiş bir şövalye resmi oyulmuştu. Muhtemelen, bu taşın altında daha önemli bir şeyler bulmuştu. Belki başka dokümanlar, belki önemli eşyalar, ya

da gizli bir yer altı odasının girişi. Saunière'in kilisenin zeminini kaldırıp kaldırmadığını kimse kesin olarak bilmiyor. Ancak rahibin tuttuğu günlükte, 21 Eylül 1891 tarihli yazıya esrarengiz bir giriş yapılıyor: 'Granès'den mektup. Bir mezarın keşfi. Yağmur yağdı.'

Saunière'nin gece kazıları bölgede skandala neden oldu. Ancak kilise otoritelerinin, görevinden alınmasına neden olacak ölçüde gazabını çeken şey yaptığı ayin ticareti oldu. Başka bir köyde görevlendirildi, ancak bu görevi kesin olarak reddetti ve kararlı bir şekilde Marie ile birlikte Rennes-le-Château'da kaldı. Kilise yönetimi köye bir başka rahip gönderdiğinde, Saunière ekmek ve şarapla takdis ayinini kendisine sadık kalan köylülerle birlikte Villa Bethania'da resmi olmayan bir tarzda düzenledi.

Saunière'i çevreleyen gizemin etkisini en fazla sürdüren kısmı, ölümünden sonra ortaya çıktı. 17 Ocak 1917 tarihinde hastalandı ve beş gün sonra da öldü. Naaş, açık havada, köşkünün terasında, sandalyesinin üzerinde oturtuldu. Onu son kez görmek için sıraya girmiş olan köylüler ve daha uzaklardan gelmiş ziyaretçiler cüppesindeki kırmızı ponponları almaya çalışıyorlardı. Son nefesini verirken sarf ettiği sözler yakınlardaki Espéraza köyünün papazı tarafından duyulmuştu. Sözleri ne olursa olsun, bu papazın üzerinde derin bir etki yarattı. Bu konuda Reneé Descadeillas da şöyle yazıyor: "... o günden sonra, yaşlı papaz artık farklı bir karaktere büründü; açıkça şoka uğramış gibiydi."

Ölümünün ardından, sadık kahyası Marie Dénarnaud, yaşamını Villa Bethania'da sürdürdü. Saunière, bir rahip olduğu için, her hangi bir mal varlığı edinemezdi ve tüm varlığını Marie'nin üzerine kaydettirmişti. Kadın münzevi bir yaşamı tercih etti ve huysuzluğuyla ün saldı. Gittikçe köhne hale gelen köşkü satın almak isteyenleri ısrarla reddetti. Ancak 1946 yılında, Magdalalı Meryem yortusunda, bir iş adamı olan Noël Corbu'ya, yaşamını orada devam ettirmek kaydıyla mülkü satmaya nihayet yanaştı.

Corbu'nun kızı Claire Captier, o evde geçen çocukluk günlerini anımsıyor. Onun söylediğine göre Marie, Saunière'nin kabrini

her gün her gece yarısında ziyaret ediyordu. Marie genç Clair'e, bu ziyaretlerin bazlarında yaşadığı olağanüstü bir olaydan bahsetmiş. Marie, 'Bu gece mezarlıktaki ılgımlar beni takip etti' dediğinde Claire korkup korkmadığını sormuş ve o da 'Buna alıştım ... Ben yavaşça yürüyorum, onlar da beni takip ediyor ... ben durduğumda onlar da duruyor ve mezarlık kapısına yaklaştığımda hep ortadan kayboluyorlar' şeklinde yanıtlamış.

Claire Captier Marie'nin bir keresinde, 'Bay Curé'nin bıraktıklarıyla yüz yıl boyunca tüm Rennes beslenebilir ve hâlâ geride bir şeyler kalacaktır' dediğini de hatırlıyor. Clair bunun üzerine, bu kadar zengin olduğu halde neden bir yoksul gibi yaşadığını sormuş. Marie, 'kalanlara dokunamam' diye yanıtlamış. Marie 1949 yılında, Corbu'nun iş konusunda sıkıntıya girdiğini öğrendiğinde ise, 'Bu kadar üzülme benim iyi kalpli Noël'im ... bir gün sana bir giz vereceğim ve zengin bir adam olacaksın ... çok zengin!' demiş. Maalesef, 1953 yılının Ocak ayında bir felç sonucu ölümüne kadar geçen sonraki aylarını bunamış olarak geçirmiş ve sırları da onunla birlikte toprağa gömülmüş.

Bir bütün olarak Saunière'in öyküsü neydi? Sanki köyde kalması için birileri tarafından, düzenli olmasa da finanse ediliyordu (zenginleştiğinde ve papazlığı sürdürmemeye karar verdiğinde bile köyü terk etmemişti). Serveti, bazılarınca ileri sürüldüğü gibi, bir defada kendisine ödenen büyük miktarda bir paradan kaynaklanmıyordu. Çünkü nakit akışı sürekli değişkenlik gösteriyordu. Bazen, bir süre boyunca tutumlu bir yaşam tarzını benimsiyor, ancak birkaç ay içerisinde tekrar eski savurganlığına dönüyordu. Öldüğü sırada, almaya niyetlendiği otomobil ile kullanmak üzere köye ulaşacak bir yol inşa ettirme, köyün tüm evlerine şebekeyle su getirme, açık hava vaftiz havuzu yaptırma, cemaatini duaya çağırmak amacıyla yetmiş metre yüksekliğinde bir kule dikmek gibi, en azından sekiz milyon franka mal olacak büyük projelere girişmek üzereydi.

Ona, tüm bunlara gücü yetecek kadar parayı verebilecek kişiler arasında monarşistler güçlü adaylar olarak öne çıkıyor. Ancak

bu durumda ortaya farklı bir gizem daha çıkıyor. Bu kadar büyük meblağları hak etmek için monarşistlere nalsı bir hizmette bulunmuş olabilir? Ödüllendirilmesine neden olan şeyle ilgili ipuçları, Magdalalı Meryem'e olan düşkünlüğünde gizleniyor olabilir mi? Şurası kesin ki, bu servetin oluşması için politik bir entrikaya dahil olmaktan daha fazla şey gerekiyordu. Ondan arta kalan birkaç hatıra, Gérard de Sède'in sözleriyle, şunları açığa vuruyor:

> "Bona Dea'ya, yani sonsuz kadınlık inancına yönelik, Bérenger'de (Saunière'de) inanç ve sadakat kavramlarını aşan, tuhaf bir bağlılık..."

Bir kez daha, Magdalalı Meryem ile simgeleşen ve Zenci Madonnalar ile İsis'i yücelten Sion Manastırı örgütü ile açık bağları bulunan kadınlık inancı çevresinde toplanmış sırlarla karşılaşıyoruz. Rennes-le-Château'nun etrafındaki bölgenin, böyle bir karaktere bürünmüş tanrıça tapınışının süregeldiğini gösteren çok sayıda kanıt barındırdığını da göreceğiz.

•••

Peki ya Sion Manastırı kaynakları tarafından, Saunière'in bulduğu belirtilen parşömenler? Manastır bunların iki tanesinin Merovingian soyunun devam ettiğini gösteren belgeler olduğunu, iki tanesinin de farklı İncillerden seçmeler olduğunu iddia ediyor. Bu seçmelerde bazı harflerin işaretlenmiş olduğu ve şifreli bir mesajın bulunduğu söyleniyor. Parşömenler aslığa açığa çıkmadı, ancak şifreli metinlerin kopyaları olduğu ileri sürülen kağıtlar basılarak kamuoyuna sunuldu ve ilk olarak 1967 yılında, Gérard de Sède ve karısı Sophie tarafından yayınlanan *L'Or de Renne*' kitabında yer aldı. (Hiçbir zaman kabul edilmediği halde, Pierre Plantard de Saint-Clair de kitabın yazarları arasında kendisinin de bulunduğu açıklamasını yaptı.)

Bu metinler hakkında çok şey konuşuldu ve spekülasyonlar hala devam ediyor. İsa'nın ve müritlerinin Sabbath'da, mısır tarla-

sında olduğu bölümü anlatan Yeni Ahit metni içerisinde işaretlenmiş olan harfler sırayla okunduğunda ortaya şu yazı çıkıyor:

A RAGOBERT.II ROI ET SION EST CE
TRESOR ET IL EST LA MORT
(BU HAZİNE KRAL II. DAGOBERT VE SİON İÇİNDİR VE BU ÖLÜMDÜR/O ORADA ÖLÜDÜR)

Diğer metin açıkça, İsa'nın Bethanya'lı Meryem tarafından meshedildiğini açıklıyor. Metnin deşifre edilmiş hali genellikle aşağıdaki gibi sunuluyor:

BERGERE PAS DE TENT TENTATION QUE POUSSIN TENIERS GARDENT LA CLEF PAX 681 PAR LA CROIX ET CE CHEVAL DE DIEU J'ACHEVE CE DAEMON DE GARDIEN A MIDI POMMES BLEUE
(CAZİBESİ OLMAYAN KADIN ÇOBAN POUSSIN TENIERS ANAHTARI TUTTU BARIŞ 681 HAÇIN YANINDA VE TANRININ BU ATI BU GARDİYAN ŞEYTANI GÜN ORTASINDA [VEYA GÜNEYDE] BEN TAMAMLIYORUM [VEYA ÖLDÜRÜYORUM] MAVİ ELMALAR)

Bu ikinci metnin şifresinin çözümü birinciye göre çok daha karmaşık bir işti. Metindeki işaretli harfler birleştirildiğinde *REX MUNDI* (Latince'de Dünya Kralı anlamına gelir ve Katharlar tarafından, dünyevi boyutun tanrısı anlamında kullanılmış olan gnostik bir terimdir). Ancak bu tabire, birbiriyle ilgisi olmayan 140 harf daha eklenmişti ve bu durum, 'Cazibesi olmayan çoban' mesajının alınması için gerekli olan işlemleri son derece çapraşık hale getiriyordu. (Şifreleme sisteminin, Lorenzo de Medici'nin sekreteri olan Fransız simyacı Blaise de Vignère tarafından kurulmuş olması da ilginç bir noktadır.) Son mesaj, Marie de Nègre'nin kabir taşının üzerindeki kitabeden türetilmiş mükemmel bir anagram örneği olma özelliğini taşıyor (bu konuya bir sonraki kısımda yer vereceğiz).

Mesajın başarıyla deşifre edilmiş olması konusunda pek şüphe duyulmasına karşın, mesajın anlaşılması iddiasıyla, bir çok usta işi ve hatta ileri derecede hayal gücü taşıyan yorum yapılmıştır. Bu yorumların hiç birisi yeterince tatmin edici olamadı.

Bu parşömenlerle ilgili sorun, Pierre Plantard de Saint-Clair'in arkadaşlarından birisi ve muhtemelen 1984 yılından itibaren Sion Manastırı'nın büyük üstatlık mevkiindeki halefi olan Philippe de Chérisey'in, belgeleri 1956 yılında kendisinin hazırlamış olduğunu itiraf etmiş olmasıdır. (Kutsal Kan ve Kutsal Kase kitabının yazarları, 1979 yılında Plantard de Saint Clair'e bu konuyu sorduklarında, Plantard Chérisey'in belgelerin yalnızca kopyasını çıkardığını söylemişti. Ancak bu pek de ikna edici bir açıklama değil.) Parşömenlere hangi bakış açısıyla bakılırsa bakılsın, büyük bir başarı örneği oldukları ve hazırlanmalarının büyük zaman alacağı kabul edilmektedir. Bu belgelerin, Saunière'in öyküsüne ışık tutma konusunda hiç güvenilir olmadığı da ortadadır.

Ama, rahip eğer bu parşömenleri bulmadıysa, çoğu kişinin kesin olarak inandığı gibi, bir çeşit hazine keşfetmiş olmalı. Kilisede küçük bir miktar eski sikke ve mücevher bulduğu kesin olarak biliniyor. Ancak, zaten tüm bölge arkeolojik anlamda oldukça zengin bir yapıya sahip. Böyle bir keşif Saunière'in öyküsüne heyecan katmaktan uzaktır. Bir çok kişi de rahibin, Alaaddin'in muhteşem hazinelerini saklayan mağarayı keşfettiğine, Saunière ve arkadaşlarının çok büyük olan hazineyi harcamakla bitiremediğine ve geriye kalanların da açıkgöz müteşebbisler tarafından keşfedilmek üzere oracıkta beklediğine inanıyorlar. Kilisenin dekorasyonunda özenle uygulanmış sembolizmin, 'Mavi Elmalar' parşömeni gibi çok sayıdaki şifreli mesajla birlikte, müteşebbislere hazinenin yeri hakkında ipuçları sunmak amacıyla hazırlandığı varsayımı ile bu iddia taçlandırılıyor.

Bu varsayım kulağa romantik gelebilir. Ama romantik oluşu, saçma olduğu gerçeğini değiştirmez. Öncelikle, bu senaryo rahibin nakit akışında yaşadığı sorunları açıklamaktan uzak. İkinci olarak

ise, parayı kendine saklamak isteyen birisinin kilise dekorasyonuyla hazinenin yeri hakkında ipuçları vermesi pek akla yatkın görünmüyor. Son olarak ise, eğer kilise aslında büyük bir hazine haritası ise, dekorasyonda kullanılan sembolizm neden ileri derecede tuhaf ve esrarengiz? Eğer parayı kendisine saklamak istemişse, herhalde başka kişilerin bulması için hazine haritaları hazırlamazdı (haritaların ne kadar iyi şifrelenmiş olduğu fark etmez). Ve eğer sadece belli insanların hazineye ulaşmasını istediyse, yerini o insanlara doğrudan söyleyebilirdi. Ayrıca, bir hazine keşfetmiş olması, zengin ve etkili insanların böyle uzak bir dağ tepesinde Saunière'i ziyaret etmekte gösterdikleri isteği açıklayamaz.

Tüm kanıtlar bir araya getirildiğinde, Saunière'ye birilerinin, bir hizmet karşılığında ödeme yaptığı izlenimi doğuyor. Bu hizmet, rahibin Rennes-le-Château'da kalmasını gerektirecek cinsten bir şeydi. Öyle ki, gitmesi, emredildiğinde bile Saunière orada kalmakta ısrar etti. Faaliyetleri ve davranışları, bir şeyleri arıyor olduğunu ortaya koyuyor. Kilise mezarlığında gece yapılan kazılar, yakın yerlere düzenlenen uzun süreli seyahatler, daha uzak yerlere düzenlenen daha uzun süreli, birkaç günde tamamlanabilen seyahatler ... Çok önemli bir ipucu da, bu syahatler sırasında Rennes-le-Château'da olduğu izleniminin uyandırılmasıydı. Köyde bulunmadığı günlerde Marie Dénardaud düzenli olarak, mektuplara daha önceden hazırlanmış yanıt mektuplarıyla karşılık veriyordu. Bu yanıtlarda, yalnızca görüşemeyecek kadar meşgul olduğu yazıyordu. (Önceden hazırlanan bu yanıt mektuplarından bir grup, ölümünden sonra kağıtları arasında bulunmuştur.)

Saunière'in öyküsüne son ekleme 1995 yılında geldi. Bir ezoterisist olan André Douzet, bir bölgenin kabartma maketini hazırlamıştı. Bu maketin ölmeden hemen önce Saunière tarafından sipariş edildiği söyleniyordu. Kabartmada tepeler ile vadiler ve bunlar arasından akıp giden yol veya nehirler görülüyordu. Tepelerden birisinin yamacında, kare biçiminde tek bir bina vardı. Görünüşe göre, bu Kudüs çevresinin maketiydi, çünkü Gethsemane bahçesi ve Gol-

gotha gibi İncil'de geçen yerler işaretlenmişti. Ne var ki, arazi yapısı hiçbir şekilde Kudüs çevresiyle uyuşmuyordu. Bu muhtemelen, Rennes-de-le-Château'nun bulunduğu bölgeydi. Acaba Saunière yaşadığı bölgeyi yeni Kudüs haline getirmeyi mi düşlüyordu?

Bir araştırmacı, ömrünü tamamını Rennes-de-le-Château gizeminin sunduğu farklı olasılıklar üzerinde çalışarak geçirebilir. Hatta, bu gizem sırf böyle bir amaçla, yani başka gerçeklerin önüne sis perdesi çekmek için kasten yaratılmış bile olabilir. Önemli kabul edildiği konusunda şüphe yok ve dikkati Languedoc bölgesinde bulunan diğer gizemlerin üzerinden çektiği de bir gerçek.

Rennes-de-le-Château'ya komşu köylerin rahipleri de bu gizem içerisinde yerlerini almış durumdalar. Saunière'nin üstü olan, Carcassone piskoposu Félix-Arsène Billard da buna dahil. Saunière'i Paris'e gönderen kişinin bu adam olduğu iddia ediliyor. Saunière'nin acayip ve skandal niteliği taşıyan davranışlarını hep görmezden gelmiş. (Saunière hakkındaki soruşturma, ancak Billard'ın 1902 yılındaki ölümünün ardından, yerine geçen piskopos tarafından açılmıştır.) Ayrıca, Billard'ın kendisi de bazı şüpheli finansal ilişkiler içerisinde bulunuyordu.

Saunière'in çevresindeki sözünü ettiğimiz rahipler topluluğu içinde en iyi tanınan kişi olan Abbé Henri Boudet (1837-1915) 1872 yılından itibaren Rennes-les-Bains'in rahipliğini yürütüyordu. Akıllı, bilgili ve ihtiyatlı birisi olan - Saunière'in tam zıttı bir kişilik- Boudet de bazı garip faaliyetler yürütüyordu. 1886 yılında tuhaf bir kitap yayınladı. *Le vraie langue celtique et le cromleck de Rennes-les-Bains* (Gerçek Kelt Dili ve Rennes-les-Bains Dolmeni) adını taşıyan bu kitap, ortaya çıktığı günden bu yana araştırmacıları hayrete düşürüyor. Kitap görünürde iki konuyla ilgileniyor. Birinci bölümde, bir çok eski dilin -Keltçe, İbranice vb.- Anglosakson dillerinden türediği şeklindeki kötü niyetli teori sunuluyor. Rennes-les-Bains çevresindeki bazı yer adlarının İngilizce köklerden geldiğine ilişkin gülünç örnekler veriliyor . İkinci bölümde ise bölgedeki sayısız megalitik anıtlar hakkında açıklamalar yapılıyor. Boudet, saygı duyulan

bir yerel tarihçi ve aynı zamanda bir antika toplayıcısıydı. Kitabında sunduğu teoriler o denli gerçeğe uzak ki, bir çok kişi rahibin bu yolla daha derin bir gizli mesajı saklamış olduğu, kitabın, Saunière'in kilise dekorasyonunun edebiyattaki karşılığı olduğu görüşünde. Bazı kişiler ise kilise dekorasyonu ile kitabın birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğunu ve birleştirilebildiğinde gizli 'hazinenin' yerinin anlaşılacağını düşünüyor. Son söylediğimiz düşünce gerçekse, en azından şunu biliyoruz ki, henüz kimse bu yönde bir şifre çözme başarısı sergileyemedi. Boudet'in kitabı da, ilk basıldığı gün olduğu gibi, bugün de hâlâ tam bir bulmaca. Boudet'in diğer faaliyetleri de Saunière'in uğraşlarıyla paralellik sergiliyor. Kendi kilisesinin mezarlığındaki kabir taşlarının üzerinde bulunan yazıları tahrif ettiği ve bölgede yer alan bazı yer işaretlerini başka yerlere taşıdığı, bilinen gerçekler olarak karşımızda duruyor.

Bazı yorumcular, Saunière'in dekorasyon çalışmalarının arkasındaki asıl beynin Boudet olduğu görüşünü taşıyor. Pierre Plantard de Saint-Clair'in de aralarında bulunduğu bazıları ise Saunière'nin mali gücünün de Boudet'den kaynaklandığını düşünüyorlar (21). Ancak bu karmaşık öykü içerisinde Boudet'i çok önemli gören birisi daha var: Boudet'in kitabının 1978 yılında gerçekleştirilen bir baskısının önsüzü bizzat Plantard de Saint-Clair tarafından yazıldı. Üstelik, Plantard da Rennes-les-Bains yakınlarında topraklara sahip. Boudet'in kilise mezarlığındaki bir parsel ise Plantard de Saint-Clair adına ayrılmış durumda bekliyor.

Saunière'in çevresindeki rahiplerden bir diğeri de Abbé Antoine Gélis idi. Gélis, Rennes-le-Château'dan da geçen Sals nehri vadisi üzerinde bulunan Coustassa köyünün papazıydı. 1 Kasım 1897 tarihinde, artık yetmiş yaşına gelmiş olan Gélis, vahşice öldürülmüş bir halde bulundu. Ölüm sebebi, başına indirilen sayısız darbe olmuştu. Deliller, saldırganı papaz evine davet ettiği ve orada sohbet ettikleri sonucunu ortaya koyuyordu. Gélis, Saunière'in arkadaşıydı. Saunière'in günlüğünde bu ikilinin görüştüğüne dair bir çok not var. 29 Eylül 1891 tarihinde, yani günlükte kabrin keşfedildiğinin

yazılı olduğu günden sadece sekiz gün sonra da buluşmuşlar. Gélis, ölümünden önceki dönemi korku içinde, kapılarını kilitleyerek ve yalnızca kendisine yemeklerini getiren yeğenini görerek geçirmiş. Cinayetten bir süre önce de eline on dört bin frank civarında, büyük sayılabilecek miktarda ve kimsenin mantıklı bir açıklama getiremediği bir para geçmiş. Parayı evinin ve kilisenin içine gömmüş. Daha sonra, gömü noktalarını gösteren kağıtlar bulundu. Ölümünden sonra gömüler açıldığında, paranın tamamının orada durduğu görüldü. Asla yakalanamamış olan katil, evin içinde arama yaptığı halde, sekiz yüz frank civarında bir parayı ortada bırakmış, almadan gitmişti. Yine ilginç şekilde, cesedi törensel bir biçimde gömülmeye hazırlamış, kollarını göğsü üzerinden çaprazlama geçirmiş ve kollarının üzerine de, *viva Angelina* yazılı bir kağıt bırakmış. Bu cinayetin gerçekleştirilmesine neden olan gerçek bu güne dek anlaşılabilmiş değil.

Gélis cinayeti içerisinde özellikle ilginç bulduğumuz birkaç şey var. Coustassa kilise mezarlığındaki kabrinin taşı, mezarlıktaki tüm diğer kabir taşlarından farklı olarak, Rennes-le-Château'ya bakacak şekilde dikilmiş. Mezarlığı karşısındaki yamaçtan bakıldığında bu durum açıkça fark edilebiliyor. Ayrıca, taşın üzerinde bir gül haç simgesi bulunuyor. Ve, yaşlı ve nazik bir rahibin vahşice katledilmiş olması yerel halkı şoka uğrattığı halde, bölge piskoposluğu, olayı mümkün olduğunca çabuk unutturmaya çalışmış gibi görünüyor. Gérard de Sède, 1960'lı yılların başında bu olayı araştırma girişiminde bulunduğunda, Carcassonne'daki piskoposluk arşivinde cinayetle ilgili hiçbir kaydın yer almadığını gördü. İki avukat, yerel polis ve mahkeme tutanaklarına dayanarak olayın yeniden canlandırmasını ancak 1975 yılında yapabildiler.

Bu cinayetin sorumlusunun Saunière olduğunu düşünenler olduysa da, bu oldukça zayıf bir spekülasyon. Bununla birlikte, Rennes-le-Chateau sınırlarının ötesinde, içinde yerel rahiplerin de bulunduğu, tekin olmayan bir şeylerin döndüğü izleniminin doğduğunu belirtmeliyiz.

Şüphesiz ki, Rennes-le-Château köyü kendi başına önemli bir yer. Ama belki de bu köy, ortadaki gizemde gereğinden fazla merkeze alınıyor. Zira, köyün çevresindeki tüm bir bölge gizem içinde rol oynuyor. Çoğu araştırmacı, o civarda Rennes-le-Château dışında da, aynı derecede incelenmesi gereken ilginç yerlerin bulunduğunu kabul ediyor. Ne var ki, bu mekanları Saunière'in öyküsünde sadece bir fon olarak değerlendirme eğiliminden kurtulamıyorlar. Oysa, Saunière bir keşif yaptıysa, bunu o bölgedeki bir çok farklı yerde gerçekleştirmiş olabilir. Köyden uzak kaldığı sayısız seyahatlerinin dışında, bazen de köyün çevresinde günler ve hatta haftalar süren yürüyüşlere çıkıyordu. (Balık tutma ve avlanma amaçlı gezilere karşı gösterdiği coşkun heves de başka bazı faaliyetleri örtmek için kullanılmış olabilir.)

Sır Belgeleri'nde, Saunière'in Sion Manastırı için çalışan bir kişi olduğu açık biçimde belirtiliyor. Peki, örgütün sözü edilen bölgede etkin olduğunu gösteren her hangi bir kanıt mevcut mu? Pierre Plantard de Saint Claire'nin Rennes-les-Baisn'e yakın yerlerde topraklara sahip olduğunu ve köy mezarlığında kendisi için bir parsel ayırttığını belirtmiştik. Peki, bölgede Manastır'ındoğrudan örgütsel faaliyetlerde ulunduğunu gösteren kanıtlar bulunabilir mi?

Languedoc'un, geçmişten bugüne çok sayıda gizli topluluğun faaliyet gösterdiği bir bölge olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Manastır'ın bu bölgede varlığını sergilememiş olması şaşırtıcı gelecektir. Renne-le-Château çevresindeki alanla ilgili yürüttüğümüz araştırma, yalnızca Sion Manastırı ile değil, aynı zamanda daha geniş kapsamlı bir yer altı geleneği ile ilgili sonuçlara da ulaşılmasına neden oluyor. Biz, böyle bir geleneğin varolabileceğini zaten tahmin ediyorduk. Araştırmamızın sonucunda, Magdalalı Meryem ve Vaftizci John'a olağanüstü bağlılık gösterme, hatta gizlice tapınma ilkesine dayanan, Büyük Avrupa Heretizmi olarak adlandırılabilecek geleneğin bu bölgede oldukça aktif olduğunu görecektik.

Bu bölgede, Vaftizci John'a adanmış kiliselerin sayısının kayda değer biçimde artmakta olduğunu görüyoruz. Bu kilseler genellik-

le grup halinde karşımıza çıkıyor. Örneğin, küçük bir yer olan Belvèze-du-Razès'te üç adet John kilisesi bulunuyor. (İlginç bir nokta da, bu yerin büyük kısmının *La Magdalene* şeklinde adlandırılıyor oluşu.)

Rennes-le-Château'daki Magdalene kilisesinin, bir zamanlar köydeki şatonun şapeli olduğu, köy kilisesinin aslında bir başka yapı olduğu, bu kilisenin de Vaftizci John'a adanmış olduğu gerçekleri son derece ilgi çekici. Eski köy kilisesi, Rennes-le-Château on dördüncü yüzyılda bir İspanyol aristokratının birlikleri köyü ele geçirdiğinde, bu birlikler tarafından harap edilmiş. Görünüşe göre, işgalciler kiliseyi taş üstünde taş kalmayacak şekilde yıkmışlar ve bunu da gizli bir hazineyi bulmak amacıyla yapmışlar.

Yakınlardaki Arques'de ise açıklanamayan bir değişiklik yaşanmış ve normalde Aziz Vaftizci John'a adanmış olan kilise, bir kararla Aziz Anne'ye adanmış. Bu karar son derece tuhaf, çünkü kilisede hâlâ Vaftizci'ye ait bir kutsal emanet bulunuyor.

Arques ve yine bir John kilisesine ev sahipliği yapan Coiza, 1646 yılına kadar Joyeuse ailesinine ait köylerdi. Ancak 1646 yılında, Henriette-Catherine de Joyeuse, Languedoc bölgesindeki tüm topraklarını Fransa krallığına sattı. Henriette'nin, Guise dükü Charles'in dul kalmış karısı oluşu da ilginç bir durum. Zira Charles, kendisi için özel olarak İngiltere'den getirtilen Robert Fludd tarafından eğitilmişti.

Couiza veya Arques'de, bir zamanlar *Notre-Dame de la Paix* adıyla anılan bir Zenci Madonna yontusu bulunduğunu biliyoruz. Bu yontu 1576 yılında Joyeuse ailesi tarafından Paris'e götürülmüş. İlahi Kalbin Rahibeleri topluluğunun kilisesini ziyaret edenler yontuyu orada görme şansına sahipler (yirminci kısımda). Saunière bu topluluğun yöneticisiyle mektuplaşmıştı ve bu yöneticinin Saunière'i özel biri olarak gördüğü açık. Örgütün sekreteri olan rahibe Augustine Marie'den Saunière'ye gelen, 5 Şubat 1903 tarihli bir mektupta, rahipten onların Zenci Madonnası onuruna bir ayin düzenlemesi isteniyor ve bir *Petit Jésus de Prague* heykelini satın almak

isteyip istemediği soruluyor (heykel halen Villa Bethania'da görülebilir). Mektupta ayrıca, esrarengiz bir biçimde, 'iyi yürekli kralımıza gösterdiğiniz bağlılıktan dolayı teşekkür ederiz' deniyor. Bu sözle ilk bakışta, Fransa tahtı üzerinde hak iddia eden birisi, veya İsa ima ediliyor gibi görünüyor. Ancak ileride göreceğimiz gibi, bir başka kral daha var; geleneksel dine aykırı düşünenlerin büyük önem verdiği bir kral. Rahibe Augustine Marie'nin sözlerinde daha farklı ve belki de şifrelenmiş bir anlamın varolabileceği de tartışılıyor. Sanki Rennes-le-Château papazına özel bir önem veriliyor.

Arques'deki Vaftizci John kilisesi de Joyeuse ailesi tarafından, Simon de Montfort'un adamlarınca yıkılmış olan eski bir şatonun yıkıntıları üzerine inşa ettirilmiş. Hatta, şu anda kilisenin parçası gibi görünen çan kulesi ve ana duvarlar, gerçekte eski şatonun bir parçasıymış. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, kilise artık Vaftizci John'a değil, aziz Anne'e adanmış durumda. Üstelik Arques belediye başkanı bile, bu değişikliğin neden yapıldığını açıklayamıyor.

1930'lu ve 1940'lı yıllarda belediye başkanlığı görevini yürütmüş olan Déodat Roché, bölgenin ezoterik tarihinin hevesli bir öğrencisiymiş. Bölgede tekrar bir Kathar kilisesi kurma girişiminin en ateşli savunucularından ve eylemcilerinden birisi olmuş. Roché'nin amcalarından birisinin Saunière'in doktoru ve bir diğer amcasının da noteri olduğunu öğreniyoruz.

Rennes-le-Château ile Limoux arasındaki yolun yaklaşık ortasında, bir kaplıca kasabası olan Alet-les-Bains yer alıyor. Eskiden yerel piskoposluğun merkezinin de bulunduğu (daha sonra Carcassonne'a taşınmıştır) bu kasaba orta çağda iyi bilinen bir simyacılık merkeziydi. Nostradamus'un ailesi bu kasabadan çıkmıştır. Meşhur kahinin kendisi de burada bir süre yaşamıştır. Kasabanın Tapınakçılarla bağlantısı, örgütün kurulduğu ilk dönemlere kadar uzanıyor. Alet-les-Bains'de 1130 yılı civarında, Tapınakçılara toprak bağışlanması hususunda bir çok anlaşma imzalanmış olduğunu görüyoruz. Bugüne kadar ayakta kalmayı başarmış pitoresk orta çağ evlerinin

kalasları üzerindeki Tapınakçı sembolleri hâlâ göze çarpıyor. Hatta, kasabanın kendi armasında bile Tapınakçı haçına yer verilmiş. Gösterişli bir yapı olan St. Andrews kilisesi de Tapınak Şövalyeleri ile tuhaf bir bağlantıya sahip. Araştırmacı yazar Franck Marie, Rosslyn şapelinde olduğu gibi, bu kilisenin tasarımının da Tapınakçı haçının geometrisi temel alınarak hazırlandığını ortaya koydu. Üstelik, kilise on dördüncü yüzyılın sonlarında, yani örgütün zor kullanılarak dağıtılmasından daha sonra inşa edilmişti. Bina, altı noktalı yıldızlarla, yani Davut Yıldızı ile süslenmiş pencereleri ile de dikkat çekiyor. Davut Yıldızı, Yahudilikle ilgili ortada olan bağlantısının dışında (bunların ortaçağ Hıristiyan kiliseleri için son derece sıra dışı olduğunu söylemeye gerek bile yok), geleneksel büyücülük çağrışımları da yapan, kadınlık ve erkeklik özlerinin birliğini sembolize eden bir simge.

Alet-les-Bains'in ana caddesi olan Avenue Nicolas Pavillon, kasabanın gelmiş geçmiş en ünlü piskoposunun ismini taşıyor (Pavillon 1637-1677 yılları arasında görevde kalmıştır). Piskopos, Sion Manastırı ile ilgili olaylarda yer almış, önemli bir kişiydi. Piskoposluk yönetimindeki diğer iki arkadaşı olan ünlü St. Vincent de Paul ve Jean-Jacques Olier (St. Sulpice'yi inşa ettiren kişi) ile birlikte, Compaigne du Saint-Sacrament örgütünün arkasındaki itici gücü teşkil ediyordu. Örgüt üyeleri arasında 'Sofunun Gizli Örgütü' adıyla da biliniyordu. Görünürde hayırsever bir organizasyon olan bu topluluğun aslında politik-dini amaçlarla dönemin önde gelen liderlerini maniple eden ve hatta, monarşi üzerinde de etkili olan bir gizli örgüt olduğu tarihçiler tarafından ortaya çıkartılmış durumda. Compaigne, gerçek amaçlarını gizlemeyi o kadar iyi başarmış ki, tarihçiler bunların neler olduğu konusunda hala kesin bir yargıya varamadılar. Bazen katı bir biçimde Katolik inancına bağlı, bazen de açıkça din dışı görünüyorlar. Sion Manastırı'nın ön cephesi olduğu yönünde görüşler de mevcut. Geçtiğimiz sayfalarda, karargahlarının Paris'teki St. Sulpice kilisesine bağlı ilahiyat fakültesinde bulunduğunu belirtmiştik.

Bu komploculardan biri olan St. Vincent de Paul'ün (c.1580-1660) simya ekolü içerisinde yetiştiği söyleniyor. Paul'ün adı, Languedoc bölgesinin en esrarengiz yerlerinden birisinde onurlandırılmış. Limoux'un kuzeyinde, şehrin hemen dışında yer alan Notre-Dame de Marceille bazilikasında St. Vincent'in bir yontusu bulunuyor. Bu saygıya, 1876 yılından bu yana bazilikanın finansmanını sağlayan Lazarist Rahipler tarikatının kurucusu olması nedeniyle layık görülüyor. (Notre-Dame de Marceille bazilikasındaki Lazarist Rahipler tarikatı üyesinin de, Villa Bethanya'nın bazı kısımlarını açması amacıyla Saunière'nin seremonilerine davet edilenler asında yer almış olması önemli bir durum.

Bu bazilikanın kurulu bulunduğu alan, araştırmamıza konu olan din dışı akımlarla kışkırtıcı bağlantılara sahip. Başlangıç olarak, yazımındaki farklılığa karşın, 'Marceille' (bu kelimenin hangi kökenden geldiği bilinmemektedir) kelimesi, 'Marseilles' kelimesi ile olan bağlantısı dolayısıyla Magdalalı ismini çağrıştırıyor. Bazilika, eski bir pagan tapınağının bulunduğu yere inşa edilmiş. Burada buluna pınarın, özellikle gözler için iyileştirici özelliklere sahip olduğuna inanılıyor. Kilise ismini, hâlâ içeride bir yontusu bulunan on birinci yüzyıl Zenci Madonna'sından alıyor. Bu Madonna bir çok mucizeyle birlikte anılıyor. Böyle bir geri plana sahip alanın eskiden Tapınakçılara ait olması da şaşırtmamalı. Burası yüzyıllar boyunca hacıları konuk etmiş bir yer.

Ancak herhangi bir nedenle, bu alanın kontrolünü elinde bulundurmak isteyen farklı dini oluşumlar arasında hep bir mücadele yaşanmış. Alan ilk olarak, komşu St. Hilaire Benedictine manastırına bağlıymış. Bu manastır, Albigensian seferi sırasında Katharlar'a karşı tarafsız bir tutum takındığı için tepki çekmiş. (Limoux'da yaşayan herkes, Katharlar'ı sakladıkları için aforoz edilmişler.) On üçüncü yüzyılda, hakimiyet mücadelesi Narbonne başpiskoposu, Benedictian mezhebi ve Dominican'lar arasında geçmiş. Daha sonra, alanın sahipliği konusunda başpiskopos, Limoux lordu ve Rennes-le-Château lordu Guillaume de Voisins arasında çıkan ihtilafa

kral müdahale etmek zorunda kalmış. 14 Mart 1344 günü (Montségur'da Katharlar'ın kendilerini ateşe atmadan bir gece önce düzenledikleri gizemli ayinin yüzüncü yıldönümü), Papa VI. Clement, kilisenin haklarını Paris'teki Narbonne kolejine vermiş ve on yedinci yüzyıl ortalarına kadar bu şekilde gelinmiş. Daha sonra alan Alet-les-Bains piskoposluğuna devredilmiş. (İlginç bir nokta da, Narbonne kolejinin gelirlerinin ana kaynağının, Aude/Azille'deki Magdalalı Meryem kilisesinden elde ediliyor oluşuydu.) Devrim sırasında, alandaki kilise ve çevredeki topraklar satılmış. Ancak kilisedeki Zenci Madonna yontusu, Islah Edilmiş İskoç Töresi farmasonları ve Chefdebien ailesi ile bağlantıları olan, Mavi Tövbekarların Tarikatı Manastırı örgütü tarafından gömülerek gizlenmiş. Chefdebien ailesinin de oyunumuzda önemli rol oynadığını ileride göreceğiz. 1795 yılında, kilise restore edilerek tekrar ibadete açılmış.

Saunière'in yaşadığı dönemde de bir ihtilaf meydana gelmiş. Saunière'in amiri olan Carcassonne piskoposu Monseigneur Billard da bu ihtilafın taraflarından birisiydi. O dönemde Marceille kilisesinin bulunduğu alan çok sayıda hissedarın elinde paylaşılmış durumdaydı. Tamamının etik olduğunu söyleyemeyeceğimiz bir dizi akıllıca hareket sonucunda, Billard bir bankeri devreye sokup kendisi perde arkasında kalarak, tüm hisseleri ele geçirmiş. Satış işlemlerinin 17 Ocak 1893 tarihinde gerçekleşmiş olması ilginç (Billard, bir süre Limoux'da saklanan Zenci Madonna yontusunu da bir şekilde ele geçirmiş). Dört ay içerisinde, arazinin yeni sahibi olan banker haklarını piskoposluğa devretmiş ve böylece kontrol tamamen Billard'ın eline geçmiş.

Papa X. Pius, 1912 yılında kilisenin bazilika mertebesine yükseltilmesine karar vermiş. Bu, bir kiliseye oldukça ender bahşedilen bir onur ve görünürde böylesine sıradan olan bir yerde bulunan bir kilise için de tek kelimeyle olağanüstü. Bazilika statüsünün genellikle özel öneme sahip kiliselere bahşedildiğini biliyoruz. Provence'deki, Magdalalı Meryem'in olduğu iddia edilen kutsal emanetlere ev sahipliği yapan St. Maximin bazilikası örnek gösterilebilir.

Notre-Dame de Marceille'nin etrafındaki arazi son döneme kadar çingenelerin özel ilgi gösterdiği bir yer olmasıyla da dikkat çekiyordu. Çingeneler burada, kilise ile, birkaç yüz metre batısından akan Aude nehri arasında kalan kısımda kamp kuruyorlardı.

Notre-Dame de Marceille'ye, Abbé Boudet'in esrarengiz kitabı "*Le vraie langue celtique...*"te de özel bir yer verildiğini görüyoruz. Belçikalı araştırmacı Jos Bertaulet'i bölgeye çeken de bu özel ilgi olmuş. Bertaulet ilginç bir keşfe de imza attı ve şimdi şahısların elinde bulunan, ancak önceden kiliseye ait olan topraklarda, Aude'ye yakın bir noktada bir yer altı mahzeni buldu. İki büyük odadan oluşan bu mahzenin Roma döneminin sonlarında, veya Vizigotlar döneminin başlarında inşa edildiği belirlendi (üçüncü veya dördüncü yüzyıl).

Yaklaşık altı metre yüksekliğe sahip olan odalardan ilkinin kemer şeklindeki tavanında bir baca bulunuyor. Ancak var olan tek giriş dar, bir metre yüksekliğinde bir tünelden oluşuyor. Bu tünel, anlaşıldığına göre daha sonradan inşa edilmiş ve şimdi yıkılmış olan küçük bir evin içerisine gizlenmiş (evin de doğrudan bu amaçla inşa edildiği düşünülüyor). Mahzenin işlevinin ne olduğu konusu bir muamma. Vizigotlar tarafından yakma odası olarak, veya esrarengiz bir okulun üyelerini kabul etme mekanı olarak kullanıldığına dair tahminlerde bulunuluyor. İşlevi ne olursa olsun, bu yer altı dehlizinin yirminci yüzyılın ilk bölümlerine kadar kullanımda olduğuna dair kanıtlara sahibiz. Ancak varlığı o denli ustaca gizlenmiş ki, bazilikanın rahipleri bile durumdan haberdar olmamış. Belki de Billard'ın ısrarla ele geçirmek istediği bu esrarlı yer altı odalarıydı.

1995 yılında çıktığı bir Fransa araştırma gezisi sırasında Clive Prince de bölgeyi erkek kardeşi Keith ile birlikte ziyaret etti. Belçikalı araştırmacı Filip Coppens, mahzen hakkında bize, kendi ziyaretimizden önce bir şeyler söyledi ve yerini de tarif etti. Girişin ürkütücü bir yabani ot ormanıyla sarılmış olduğu düşünüldüğünde bu bilgilerin değeri anlaşılacaktır. Jos Bertaulet, olası kazalara engel

olmak amacıyla, birinci odadaki bacayı taş kalıplarla kısmen kapatmıştı. Altı metrelik sarp bir çukurun varlığını da biz kendimiz, kötü bir şekilde öğrenecektik.

Keith, bir tırmanış halatı ile birinci odaya indi (önceden kullanılan ahşap merdiven çoktan çürüyerek kullanılmaz hale gelmişti) ve odanın tabanını kaplamış olan dökküntülere takılarak sert bir biçimde düştü. Karanlıkta, yüzyılların biriktirdiği dökküntülerin içerisinde yatarken, ilk başta Keith'in ayağını kırdığını sandılar. Sonradan anlaşılacağı gibi, ayağı kırılmamıştı, ama liflerinden birisi dönmüştü ve ayağa kalkamıyordu. Clive'ın acil servisi çağırmaktan başka çaresi kalmamıştı. Acil servisten yardıma gelenlerin sayısına bakılırsa, her halde Limoux'da uzun süredir meydan gelmiş olan en heyecan verici olay Keith'in geçirdiği kazaydı. Dört saat sonra bir mağara kurtarma ekibi nihayet Keith'i bacadan yukarı çekti ve Carcassonne hastanesine nakletti. (Bu olay sırasında meydana gelen bir ilginç olay da Clive'ın, yardım istemek amacıyla bazilikaya koştuğunda, bazilika görevlilerinin mahzenin varlığından haberdar olmadığını görmesi oldu.)

Maalesef, bu tatsız olay nedeniyle yer altı odaları hakkında yapacakları araştırmaya devam etmek mümkün olmadı. Bizim açımızdan bu olayın asıl üzücü sonucu, yetkililerin daha büyük kazaların yaşanmaması için mahzenleri kapatması olabilirdi. Charles Bywaters ile birlikte, 1996 yılı baharında bölgeye tekrar gittiğimizde, neyse ki böyle bir şey yapmamış olduklarını gördük. Ancak girişleri kapatmışlardı. Bu durum nedeniyle, ana odaları dolaşmak gibi bir girişimde bulunmadıysak da, odalara giden tüneli araştırma fırsatını değerlendirdik. Sonuçta da çok önemli bir keşfe imza attık.

Tünelin başladığı nokta bir duvar ile kapatılmış gibi görünüyor. Ancak Filip Coppens'in yapmış olduğu bir uyarıya kulak vererek bu duvarı inceledik ve duvar üzerinde bir zamanlar bir girişin var olduğunu anladık. Bu giriş kasıtlı olarak örülmüş ve bu kapatma işlemi çok eskilere dayanmıyor gibi duruyor. Taşlara yerleştirilmiş demir çubuklar da tutamak olarak kullanılmış olmalı. Yerel yet-

kililer mahzenin bir girişi olmadığını söylediklerine göre, duvarı onlar örmemişlerdir diye düşünüyoruz. Öyleyse bunu kim yaptı ve neden odalardan yalnızca birisini kapatma ihtiyacını hissetti?

Demir tutamamakların durumuna baktığımızda, girişin kabaca yüz yıl kadar önce kapatılmış olduğu tahmininde bulunduk. Yüz yıl önce ise alanın kontrolünün Billard'ın elinde olduğunu biliyorduk. Acaba bu duvarın arkasına bir şeyler mi gizlemişti? Muhtemelen gerçek bu. Ancak bu alana sahip olmak konusunda sergilemiş olduğu hırs, sanki Billard'ın bir şeyleri saklamaya değil, bulmaya çalıştığı izlenimini uyandırıyordu. Aranan bu şey her ne idiyse, bu rutubetli ve gizli odalarda en azından bazı ipuçları bırakmış olmalıydı. Öyle olmasaydı girişi kapatmak zahmetine katlanmazdı herhalde.

1995 yılında kansere yenik düşereke hayata veda etmesinden hemen önce, Jos Bertaulet, Boudet'in ilginç kitabı *Le vraie langue celtique et le cromleck de Rennes-les-Bains*'in şifresini çözdüğünü ileri sürmüştü. Kitapta, içinde ilahi bir kralın başının bulunduğu bir kutsal emanetler kutusundan bahsedildiğini ve bu kutunun da söz konusu mahzende gömülü bulunduğunu açıkladı. Boudet'in bu yer altı odasını Kutsal Kase efsaneleriyle bağlantılandırdığını da ekledi. Daha önceden belirtmiş olduğumuz gibi, başı kesilen kral teması Kase öykülerinde hakim bir konuydu (Paris'teki İlahi Kalbin Rahibeleri örgütünün, Saunière'e yazdıkları mektupta, 'iyi yürekli kralımıza gösterdiğiniz bağlılıktan dolayı teşekkür ederiz' şeklinde bir cümlenin bulunduğunu da anımsayalım). Notre-Dame de Marceille'nin bir zamanlar Tapınakçılara ait olduğunu da unutmayalım.

Araştırmanın devam etmesi, kapatılmış bu girişi aşmamıza dayanıyordu. Ancak bunun için gerekli izni almamız pek mümkün görünmüyordu. Araştırmamızın genelinde odak noktalarını oluşturan Zenci Madonna, Tapınakçılar, Magdalalı Meryem ve Kase efsaneleri gibi bir çok tema bu yerde bir araya geliyordu. Kesik başla ilgili öykü de, bu bölgenin kendisine adanmış kiliselerle dolu olduğu düşünüldüğünde, tartışmasız olarak Vaftizci John'u çağrıştırıyor-

du. Genel olarak tüm bölgenin ve özelde de Notre-Dame de Marceille'nin bazı derin sırlara ev sahipliği yaptığı konusunda şüphe duymuyorduk.

Saunière'in bu tablo içerisinde nasıl bir yere sahip olduğunu tam olarak anlamak oldukça güç. Büyük önem taşıyan bir şeyler keşfetmiş olması kuvvetli bir olasılık gibi görünüyor. Ancak bu keşfin ne olduğunu kesin olarak belirlemek ne yazık ki mümkün değil. Bununla birlikte araştırmalarımız, rahibin kimlerle işbirliği yaptığı ve ne tip bağlantılar kurmaya çalıştığı konularında oldukça tatmin edici bir çok ipucunu açığa çıkarttı. Saunière'in gerçek motivasyonunu tespit edebilmek amacıyla bir araya getirdiğimiz kanıtlar, rahibe giydirilmiş olan, bir define keşfetmiş sıradan köy papazı imajını derinden ve sonsuza dek değiştirecek güçte. İlgilendiği şey ne olursa olsun, öneminin garip Rennes-le-Château köyünün sınırlarının dışına taştığı kesin.

DOKUZUNCU KISIM

TUHAF BİR HAZİNE

Kuşkucu kişiler, Rennes-le-Château gizemi diye bir şeyin var olmadığını öne sürüyorlar. Onlar göre, Saunière servetini sadece düzenlediği ayinler yoluyla veya benzer şüpheli işler aracılığıyla kazandı. Hazine öyküsünün de sadece turistleri çekmek için hazırlanmış bir uydurma olduğu görüşündeler. Sır Belgeleri'nde köye ve öyküsüne verilen önemi de Sion Manastırı'nın kendisi için bir gizem ortamı yaratma çabası olarak yorumluyorlar. Öykünün izinin de ancak 1956 yılına kadar sürülebildiğini, Noël Corbu'nun misafirlerine göstermek için bir belge hazırladığını söylüyorlar ve Villa Bethania'yı sonradan otel-restoran şekline dönüştürmüş olmasını da delil olarak sunuyorlar.

Ancak araştırmalar gizemin varlığını gözler önüne seriyor. Aslında, köyün çok daha öncelerde de ezoterik araştırmacılar için bir odak noktası oluşturduğunu görüyoruz. Örneğin, 1950 yılında doğrudan efsanevi Kathar hazinesi hakkında araştırma yapmak için birileri köye gitmiş. Bu araştırmacı, hazinenin Motségur'dan Rennes-le-Château'ya getirilmiş olduğu görüşündeymiş. Bu görüş, İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazi subaylarının neden Villa Bethania'da konaklamış olduklarını da açıklıyor olabilir. Artık bir çok kişini farkına varmış olduğu gibi, Naziler gizemli ve dini nesnelere ciddi bir ilgi duyuyorlardı ve savaş süresince aylarca Montségur'da kazı yaptılar. Kutsal Kase'yi arıyor olduklarına inananlar var. Nazi arkeolog Otto Rahn'ın 1930'lu yıllarda bölgede bu yönde çalışmalar yaptığı kesin olarak biliniyor.

Noël Corbu, Rennes-le-Château öyküsünün en önemli karakterlerinden birisidir. Öyküdeki payı bir yerel otel işletmecisinden ve masallar anlatan bir kişiden çok daha ötelere uzanıyor. Bu durum, ünlü şifreli parşömenlerin basımında oynadığı role bakılarak anlaşılabilir. Önceden belirtmiş olduğumuz gibi, bu parşömenlere ilk olarak Gérard de Sède tarafından 1967 yılında yayınlanan bir kitapta yer verilmiş, ancak daha sonra, Pierre Plantard de Saint-Clair'n çalışma arkadaşlarından birisi ve aynı zamanda Sion Manastırı üyesi olan Philippe de Chérisey, belgeleri kendisinin hazırlamış olduğunu itiraf etmişti.

Gérard de Sède, Rennes-le-Château olayı ile ilgili olarak 1988 yılında yayınladığı son kitabında, belgelere iyi niyetle yer verdiğini, parşömenleri ona Rennes-le-Château ile ilgisi olan birisinin ulaştırdığını yazdı. Bu elçinin söylediğine göre, de Sède'ye verilenler kopyalarmış ve Saunière belgelerin orijinalini Paris'e gitmeden önce köyün belediye başkanına teslim etmiş. Ancak de Sède, bu elçinin kimliğini açıklamaktan özenle kaçınıyor.

Ne var ki, Jean Robin, kendi kitabında bu kişinin kimliğini açık ediyor: Bu adam, Noël Corbu'dan başkası değildi. Bu önemli bir ayrıntı. Çünkü eğer Chérisey belgeleri kendisi uydurmuşsa, Corbu'nun onlara ulaşmak için tek şansı Sion Manastırı ile bağlantılı olmaktır.

Corbu'nun, Saunière'nin mülküne sahip olmak üzere ortaya çıkışı deşildikçe, ortaya çıkanlar daha merak uyandırıcı oluyor. Genel kabul gören öykü, Corbu'nun İkici Dünya Savaşı sırasında tesadüfen köyde bulunmuş olduğu ve yaşlı Marie Dénardaud'a yardım ettiği yönünde. Derken, villanın kendisi için iyi bir ev olabileceğine karar vermiş. Oysa gerçek öykü, Corbu'nun Saunière'nin gizemiyle daha önceleri ilgilenmeye başlamış olduğunu gösteriyor. 1940'ların başında özellikle Marie ile dost olmak ve bir şeyler bulmak amacıyla köye gitmiş olduğu görülüyor.

Kafamızdaki öykü giderek olgunlaşıyor: Kilise, bir nedenden ötürü, bir zamanlar Saunière'ye ait olan mülke sahip olmaya hep is-

tekliydi. Ancak bu isteğini belli etmeyi de uygun görmüyordu. Gerçekte, Merie'ye mülkü satması için bir çok başvuruda bulunmuşlar, ancak her defasında ret yanıtı almışlardı. Kilise, Abbé Gau adındaki bir rahibin arabuluculuğuyla, Corbu'yu kendi adlarına hareket etmeye, Marie'den mülkü alıp daha sonra kiliseye devretmeye ikna etmişti. Ancak bir şeyler yanlış gitmiş gibi görünüyor: belki de Corbu kilise ile yapmış olduğu anlaşmadan caymaya karar verdi.

Daha sonra, Corbu mülke sahip olma konusunda bir imtiyaz istemiyle doğrudan Vatiklan'a başvurdu. Bu olay sıra dışı bir öneme sahip gibi görünüyor. Zira Vatikan, Carcassonne'a bizzat Papalık elçisini göndererek piskoposluk bölgesinde istihbarat çalışmaları yaptırmış. Bu elçi ise, daha sonra XXIII. John adıyla Papalık mevkiine yükselecek olan Kardinal Roncalli idi.(*Kutsal Kan ve Kutsal Kase* kitabına göre Roncalli de bir Sion Manastırı mensubu olabilir). Piskopos, Roncalli'ye olumsuz bir rapor vermiş ve talebin reddedilmesini tavsiye etmiş gibi görünüyor. Ancak ne kadar şaşırtıcıdır ki, bu tavsiyeye rağmen Vatikan talep edilen imtiyazı Corbu'ya vermiştir.

Şurası açık ki, Corbu hesaba katıldığında, Rennes-le-Château'nun algılanışında bir değişiklik yaratıyor. Gizem Saunière'nin ölümüyle son bulmadı. Corbu, Marie Dénarnaud ile birlikte geçirdiği yaklaşık yedi yıl içerisinde Saunière'in sırrını keşfedecek şansa sahip olmuş izlenimini uyandırıyor. Bu sır her ne idiyse, Corbu'nun kendisi tarafından uydurmamıştı. (Corbu'nun, Pierre Plantard de Saint-Clair ile birlikte, 1950'li yıllarda Priory'nin kamuoyuna duyurulması hamlesinin başrol oyuncularından birisi olduğu da iddialar arasındadır. Ne var ki bu iddialar asla kanıtlanamamıştır.

Önceki kısımda, Saunière'in aslında bölgede hüküm süren daha kapsamlı bir gizemin içerisinde yalnızca bir parça olduğu gerçeğini görmüştük. Bu gizemin içerisinde büyük miktarlarda para ve bazı kişileri cinayete sevk edecek bir şeyler var.

Şüphe yok ki, Saunière'in bağlantılı olduğu Parisli gruplar da bu gizem içerisinde yer alıyor. Emma Calvé'nin etrafını çevreleyen

kalabalığın içerisinden bir çok önemli kişinin ve bu arada Emma Calvénin kendisinin hep Languedoc kökenli olmaları da ilginç bir durum. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, Saunière'nin bu kişileri görmek için aslında Paris'e kadar gitmesine gerek yoktu. Çünkü onlar zaten sık sık, 'gruplarının kaynağı' olarak tanımladıkları Toulouse'u ziyaret ediyorlardı. Sürdüğümüz iz bizi bir kez daha araştırmamız boyunca aşina olduğumuz isim ve bağlantılara götürüyordu.

Bu bağlantılar bizce büyük öneme sahip: yalnızca Saunière ile ilgili karanlıkta kalan noktalara ışık tutmakta kalmıyor, aynı zamanda Rennes-le-Château güzeminin de doğrudan araştırmamızla ilgili olduğunu ortaya koyuyorlar. Rahibin izini gizemci grupların ayrıntılı soy ağacına kadar sürdüğümüzde, Languedoc gizeminin bütünüyle ilgili hiç beklenmedik manzara ve olaylarla karşılaştık. Karşılaştığımız bu sonuçlar bildiğimiz kadarıyla hiç bir İngilizce yayında daha önce ye almamıştı.

Gizemi açığa çıkarmak için harcadığımız tüm zaman ve karşılaştığımız güçlükler düşünüldüğünde, bazı yanıtlara çok kolay bir şekilde ulaşmamız da ilginçti. Saunière'nin kendi bağlı olduğu yapıyla ilgili ipuçları Rennes köyünün kilisesinde kolaylıkla görülebiliyordu. Kuşkucu yorumcular kilisedeki tuhaf ve gösterişli dekorun rahibin zevksizliği veya yarı-deli olmasından kaynaklanabileceğini öne sürseler de, araştırmanın farklı boyutları, 'korkunç bir yer' şeklinde tamamlanan bu yerin tahmin edilenden daha fazla anlam taşıdığını gösteriyor.

Bizi kilise ve civarının çok özel, gizli bir plan doğrultusunda tasarlanıp ortaya koyulduğu şüphesiyle yola çıktık. Dekorasyondaki ana tema zıtlık, aynadaki görüntü ve zıtların dengesi gibi görünüyor. Örneğin, Tour Magdala'nın karşılığı, surların diğer ucundaki seradır. Kule sert taşlardan inşa edilmiş ve tepesine yirmi iki basamaklı bir merdivenle çıkılıyor. Sera ise dayanıksız malzemeden yapılmış ve içerisindeki yirmi iki merdivenle aşağıdaki bir odaya iniliyor. Saunière'nin bahçesinin planı ve kilisenin dışındaki Calvary

ise, belli ki önceden hesaplanmış ve muhtemelen özel anlam taşıyan bir geometrik yapıya sahip.

Bizim bu gözlemlerimiz köyde yaşayan ünlü ressam Alain Féral tarafından da doğrulanıyor. Féral, bizzat Jean Cocteau'nun himayesinde yetişmiş bir ressam. 1980'lerin başlarından beri Rennes-le-Château'da yaşayan Féral, kilise ve çevresindeki yapıların çok detaylı ölçümlerini yapmış ve tekrar eden temalarla karşılaşmış. (Elbette bunun sorumlusu Saunière değil, Henri Boudet veya bu işle görevlendirdiği mimar ve hatta Saunière'in çevresindeki grubun önde gelenleri de olabilir.)

Féral, ayna görüntüsü temasının kullanılmış olduğuna dair düşüncemizi destekleyecek şekilde, önceden mihrabı desteklemekte olan Vizigot sütununun kazınmış bir haç simgesi taşıdığını söylüyor. Saunière bunu kilisenin dışında baş aşağı gelecek şekilde yerleştirmiş. Féral, yirmi iki sayısının önemini de değiniyor. Bu sayı, yalnızca seranın ve kulenin basamak adetlerinde değil, mülkün bir çok başka yerinde de karşımıza çıkıyor. Bahçeden terasa, her birinde on bir basamak bulunan iki merdiven bloğu ile çıkılıyor. En büyük ilgiyi ise kilisenin içerisindeki iki kitabe çekiyor. Balkonun üzerindeki birinci kitabede *Terribilis est locus iste* ibaresi, Kutsal Su tasının üzerindeki kitabede ise *Par ce signe tu le vaincras** galip geleceksin) ibaresi okunuyor. Her iki kitabe de yirmi iki harften oluşuyor. (İbare Latince'de genellikle *Terribilis est hic locus* şeklinde yazılıyor. Değişiklik yapılarak yirmi iki harfe sahip olması sağlanmış. Fransızca ibaredeki anlamsız le kelimesi de sadece bu sayıya ulaşmak için eklenmiş gibi görünüyor.) On bir ve yirmi iki sayılarına vurgu yapmak için aslında iyi bir neden var. Her iki sayı da gizemci disiplinlerde 'temel sayı' olarak kabul ediliyor. Özellikle Kabalistik çalışmalarda da bu sayıları büyük önem verildiğini görüyoruz.

Bunlardan başka, dört cisim tarafından oluşturulan aykırı bir desen söz konusu. Bu cisimlerden ikisi kilisenin dışında, ikisi de içinde yer alıyor: direkt olarak mihraba bakan günah çıkartma hüc-

(* Bu işaretle (*haçla, ç.n.*)

resi ile mihrabın kendisi ve baş aşağı edilmiş Vizigot sütununun üzerine yerleştirilmiş Notre-Dame de Lourdes yontusu (üzerindeki *'Penitence! Penitence!'* (Pişmanlık!) ibaresiyle birlikte) ile, Saunière'nin tamamen kendi eseri olan küçük bahçedeki Calvary. Bu dört nesne yalnızca mükemmel bir kare oluşturmakla kalmıyor, aynı zamanda sembolik bir mesaj da taşıyor. Günah çıkarma hücresi ve yontunun üzerindeki ibare, pişmanlık ve tövbe kavramlarına gönderme yapıyor. Bu cisimler direkt olarak sırasıyla mihraba ve Cavalry'ye, yani kurtuluşun simgelerine bakıyor. Dolayısıyla her bir eşleşme ruhun çıktığı bir yolculuğu, patikayı veya başlangıcı simgeliyor: pişmanlıktan bağışlanmaya ve oradan da kurtuluşa. Bu durum o kadar özenle tertiplenmiş ki, bir mesaja sahip olmalı. Acaba Saunière, bağışlanma ve kurtuluşun kilisenin dışında da bulunabileceğini mi söylemek istiyordu? Ve acaba burada, pişmanlık gösteren tarihsel karakterler olan Vaftizci John ve Magdalalı Meryem ile ilgili bir ima mı bulunuyor?

'Penitence! Penitence!' tabirinin Bakire Meryem tarafından *La Salette* vizyonu sırasında dile getirildiği iddia ediliyordu. Vizyona şahit olan iki genç kadından birisi, Emma Calvé'nin akrabası olan, Melanie Calvet adında bir çobandı. (Emma bir opera şarkıcısı konumuna yükseldiğinde soyadının yazılışını değiştirdi.) Bir süre için, La Salette vizyonu *Lourdes* vizyonuna rakip olarak görüldü ve Katolik kilisesi bunun bir hile olduğunu ilan etme kararı aldı. Ancak Johannite/Naündorff/Vintras hareketi La Salette'in tarafında yer aldılar (yedinci kısma bakınız). Saunière de La Salette vizyonu hakkındaki olumlu düşüncelerini kaleme aldı.

Gördüğümüz gibi, kilisenin ünlü dekorasyonu, büyük bir hazinenin bulunduğu yerin ipuçlarını veriyormuş gibi görünmüyor. Eğer Saunière kendisini zenginler sınıfına sokan bir şeyler bulmuş olsaydı, kilisesine yerleştireceği işaretler yoluyla bu hazinenin yerini belli etmek istemezdi herhalde. Dekorasyon bir şeyleri açıklamakta değil, gizlemekte kullanılmış olmalı. En azından, sadece mensup olduğu grubun diğer bir üyesinin anlayabileceği bir şeyler

anlatıyor olma olasılığı çok daha güçlüdür. Kilisenin dekorasyonu kıyaslamak için en iyi seçeneklerden birisi bir masonik locanın odasıyla olurdu. Bu belki de gerçekten olası bir durum. Böyle bir tapınakta yer alan, pergeller, kareler ve benzeri çeşitli sembollerin, grubun üyesi olmayan birisi için, masonların gerçekte ne olduğu hakkında bir şeyler ifade etmesi mümkün değil. Şifreyi çözmek isteyen kişinin, dekorasyonun altında yatan felsefeyi, tarihi ve sırları bilmesi gerekir.

Bir çok kişi, kilisenin dekorunda Rosicrucianlar, Tapınak Şövalyeleri ve farmasonlar gibi çeşitli gizemci ve gizli toplulukların sembollerinin var olduğunu fark ediyor. Eşiğin üzerindeki güller ve haç açıkça Rosicrucianlar'a gönderme yapıyor. 'Haç'ın Konumları' tasvirindeki en sık dile getirilen anormalliklerden birisi sekiz numaralı durakta ortaya çıkıyor. Burada, çarmıhı zorlanmadan taşıyan İsa, dul kadınlara özgü peçe giymiş ve koluyla, ekose bir kumaşa sarınmış küçük bir erkek çocuğunu sarmış bir kadınla karşılaşıyor. Bu da, kendilerini 'dul kadının evlatları olarak tanımlayan farmasonlara yapılan bir gönderme olarak algılanıyor. (Belki de, astrolojide Sekizinci Ev'in cinsellik, ölüm ve yeniden doğum olaylarını ve büyüyü kontrol ettiğine inanılması önemli bir rastlantıdır.) Kilisenin siyah ve beyaz karelerden oluşan satranç tahtası görünümündeki zemini ve mihrabın üzerinde altın rengi yıldızlarla süslenmiş mavi tavanı, bir masonik locada görülebilecek standart dekorasyonu çağrıştırıyor.

Bize göre kilisenin dekorasyonundaki en önemli öğelerden birisi, bir ziyaretçinin yapıya girdiğinde gözüne ilk çarpan şey. Antredeki, son dönemde vandalist saldırılara uğramış olan şeytan figürü hep *Asmodeus* adıyla anılmış. Asmodeus, geleneksel olarak gizli hazineyi koruduğuna inanılan mitolojik bir şeytan figürü olma özelliğini taşıyor. Oysa bu yontuyu Asmodeus ile bağlantılandırmak için geçerli bir neden yok. Bu konuyu Londra'nın en ünlü gizemci kitapevlerinden birisinin müdürlük görevini yürüten ve ezoterik sembolizm hakkında olağanüstü bir bilgi hazinesine sahip olan Robert

Howells ile de tartıştık. Howells'in kendisi de, Rennes-le-Châtrau gizemi hakkında oldukça derin, bilgece ve kapsamlı araştırmalar yaptı. Howells, Süleyman Tapınağı'nın inşa edilmesi hakkındaki eski bir Yahudi efsanesine dikkatimizi çekti. Efsanede yer alan kral, tapınağın inşasına burnunu sokmak isteyen bir çok şeytanı bundan alıkoymak için mücadele etmek zorunda kalıyor. Bu şeytanlardan birisi olan Asmodeus, su taşımaya zorlanarak kontrol altına alınıyor. Asmodeus'u kontrol altında tutmak için kullanılabilecek tek maddenin su olduğuna inanılıyor. Bu tip efsanelerin masonik bilgi havuzu içerisinde toplanması da bizce önemli bir gösterge. Asmodeus'un su taşıyarak kontrol altında tutulduğunu gösteren böyle bir tablonun Saunière'nin kilisesinde bulunması kesinlikle tesadüf değil. Tablonun altında, 'bu işaretle onu zaptedeceksin' ibaresi yer alıyor. Kutsal su bölümünün, melekler, ateşte yanmayan kutsal hayvanlar, su kabı ve şeytandan oluşan dekorasyonu da tüm gizemci çalışmalar için vazgeçilmez olan dört elementi yani hava, ateş, su ve toprağı ifade ediyor.

Eğer Asmodeus ile kurulan bağlantı gerçekse, şeytan tablosuyla İsa'nın vaftiz edilmesi tablolarının, daha önce açıkladığımız gibi bir arada düşünülmesinin sağlanmaya çalışılmış olması son derece garip. Şeytan su ile evcilleştiriliyor. Yoksa İsa'nın üzerine su döken Vaftizci John da aynı şeyi mi yapmış oluyor? Bir de Yunanca kelimeler olan *alpha* ve *omega*'nın ters sırayla yazılmış olduğu gerçeği var. İlk ve son anlamlarını taşıyan bu kelimeler geleneksel olarak İsa için kullanılıyor. Normalde, *alpha* kelimesinin John'un (yani İsa'nın öncüsü olduğu iddia edilen kişinin) ve *omega* kelimesinin de İsa'nın (yani nihai durum, netice olan kişinin) altında yer alması gerekirdi. Ne var ki kilisede tam tersi uygun görülmüş.

Kilisenin hem içinde hem de dışında, Süleyman tapınağını çağrıştıran imgelerin yaygınlığı masonlara veya Tapınak Şövalyeleri'ne atıfta bulunuyor olabilir. Dört melekle şeytanın arasında yer alan *'Par ce signe tu le vaincras'* ibaresinin bilerek yanlış yazılmış olan on üçüncü ve on dördüncü harflerinin (*le* kelimesi tamamen gereksiz

ve tümcenin anlamını değişikliğe uğratıyor) 1314 yılına gönderme yaptığını düşünen yorumcular var. Bu tarihte, Tapınakçılar'ın lideri Jacques de Molay kazıkta yakılarak can vermişti.

Tüm bu sembolik öğeler, bugüne dek düzinelerce yetkin araştırmacı tarafından son derece kapsamlı araştırmalarda incelendi. Bu sayısız araştırmanın sonuçları son derece muhtelif ve birbirinden farklı. Oysa aranan yanıtlar oldukça basit ve araştırmacıları düş kırıklığına uğratacak ölçüde ortada olabilir. Aslında Rennes-le-Château köy kilisesinin dekorasyonda yer verilen sembolizm, masonik bilgi hazinesine sahip olan kişilere hiç de gizemli görünmüyor. Bu simgeler açıkça Saunière'in masonluğa bağlılığını işaret ediyor. "Haçın Konumları" ve diğer yontularını ortaya çıkarması için seçtiği heykeltıraşın kimliğinde de bu sonuç ortaya çıkıyor. Toulouse'ta yaşamış olan heykeltıraş Giscard'ın tuhaf dekorasyonlu evi ve stüdyosu hâlâ şehrin Avenue de la Colonne caddesinde duruyor. Kilise dekorasyonları alanında uzmanlaşmış olmasına karşın, Giscard farmasonluğu il tanınan bir sanatçıydı. Eserlerinden örneklere tüm Languedoc bölgesinde rastlamak mümkün. Rennes-le-Château'nun aşağısındaki tepenin eteklerinde yer alan Couiza'daki Vaftizci John kilisesinde, Giscard tarafından yapılmış bir "Haçın Konumları" yontusu daha bulunuyor. Ancak bu kilisedeki yontular tek renkli olduğu için, anormallikler Saunière'nin kilisesinde olduğu kadar dikkat çekmiyor. Sanki, birbirinden sadece bir kaç kilometre uzaklıkta bulunan bu iki kilisenin dekorasyonlarının birbiriyle karşılaştırılması ve Saunière'in kilisesinin farklılıklarının göze çarpması isteniyor.

Jean Robin, Rennes-le-Château üzerine yazdığı kitabında, Saunière'in masonlukla bağlarının, diyakozluk arşivlerinde yer alan kayıtlarda da doğrulandığını belirtiyor. Ancak bildiğimiz gibi, farmasonluk birbirinden bağımsız bir kaç farklı geleneği birden bünyesinde barındırmaktadır. Peki Saunière bunların hangisine bağlıydı? Burada bir kez daha, konu üzerinde derin bilgiye sahip olan Fransız araştırmacılar fikir birliğine varıyorlar: Saunière, gizemci

farmasonluğun, kökenlerinin Tapınak Şövalyeleri'ne dayandığını iddia eden kolu olan, Islah Edilmiş İskoç Töresi örgütüne bağlıydı.

Saunière'in kilisesinde zangoçluk görevini yürüten ve Saunière gizeminin araştırılmasında odak noktalarından birisini oluşturan kişinin torunu olan Antoine Captier, bir konuşmamızda bize şunları söylemişti: "Rahibin bir mason locasına bağlı olduğunu biliyoruz. Birileri tarafından, önemli bir şeylerin olduğu bir yere gönderilmişti. Birtakım şeyler keşfetti. Ancak bu konuda da yalnız değildi. Yalnız çalışmıyordu.' Sohbetimizin ilerleyen bölümlerinde daha kesin konuşmaya başladı. Rahibin Islah Edilmiş İskoç Töresi ile bağlantılı olduğunu belirtti ve ekledi: "Bu bir sır değildi." Rennes-le-Château gizemini araştırmaya otuz yılını vermiş olan Gérard de Sède de bu sonuca ulaşmış. Sède, "Haçın Konumları" tasvirinin dokuzuncu durağındaki sembolizmin doğrudan Şövalye Bienfaisant de la Cité Sainte'nin mertebesini hatırlattığı ve burada aslında bir örtmece ile Tapınakçılara gönderme yapıldığı görüşünde.

Saunière'in bir örgütle kurduğu olası bağlar hakkında ipucu veren bir başka gösterge daha var. Kilisesinde yer vermeyi tercih ettiği aziz-azize yontuları da, Magdalalı'yı bir kenara bırakırsak, araştırmacılar tarafından yoğunlukla tartışılan konulardan birisi. Bu yontular St. Germaine, St. Roch, Padualı St. Antony, Hermitli St. Antony ve de St. Luke'ye (minberin üzerinde) ait. Alain Féral, bu yontular kilise zemininde bir M şekli oluşturacak şekilde birleştirildiğinde, ilk harflerinin birleşiminden *Graal* (kase) kelimesinin ortaya çıktığına dikkat çekiyor.

Kapı alnındaki gül-haç sembolleri ve Süleyman tapınağı imgeleri ile birliktei, bu durum 1859 yılı dolaylarında Toulouse'ta kurulmuş olan ve daha sonra, dönemin erotik gizmci gruplarının manevi babası Joséphin Péladan tarafından yönetilen *Ordre de la Rose-Croix, du Temple et du Graal* örgütününe işaret ediyor.

Araştırmamızın başlangıcında, konuyla ilgili araştırmacıların büyük kısmında tüm izlerin onları Rennes-le-Château'ya götürdüğü yolunda bir izlenim oluştuğunu görüyor ve bunun yanlış oldu-

ğuna inanıyorduk. Ancak, yanılgılar yüzünden oluşsa da, bu eğilim aslında doğruydu. Şu ana kadar bahsetmiş olduğumuz gizemci ve masonik grupların çapraşık ilişkiler ağını keşfetmek ve hepsinin izlerinin Saunière ve köyüne kadar ulaştığını görmek şüphesiz ki insanı şaşkınlığa sürüklüyor. Ancak tüm izlerin buraya gitmesi bir rastlantı değil. Bu, Saunière daha doğmadan önce uygulamaya konmuş ve günümüzde de devam ettirilen ayrıntılı ve titizlikle hazırlanmış planın bir parçasıdır.

Saunière'in, Marie de Nègre d'Ables veya Dame d'Hautpoul de Blanchefort adıyla bilinen kadının kabrine büyük bir ilgi gösterdiğini daha önceden görmüştük. Bu kabir, 1791 yılında, o dönemde Rennes-le-Château'da köy papazı olarak çalışan Antoine Bigou tarafından yaptırılmıştı. Marie de Nègre, Rennes-le-Château unvanına sahip olan soyun son temsilcisiydi. Ailenin diğer unvanları taşıyan kolları varlığını sürdürmüştür. Marie de Nègre d'Ables 1732 yılında, tarihteki son de Blancefort markisiyle evlendi. Bu isim, yakınlardaki Blanchefort şatonsunun Fransızca'daki yazılış biçimi olan *château*'dan geliyordu.(Ancak şato olarak adlandırılan bina, aslında bir kule veya benzeri bir yapıdan daha büyük değildi.) Şatonun yıkıntıları hâlâ ziyaretçileri beklemektedir. Ancak Marie'nin kendi ailesi bazı çok ilginç ilişkilere sahipti. Etkin bir topluluk olan ve daha sonra Misraïm Töresi örgütü ile birleşecek olan Memphis Töresi'nden bahsetmiştik. Bu topluluk, 1838 yılında, Marie'nin ailesinden gelen bir kişi olan Jacques-Étienne Marconis de Nègre tarafından kuruldu. 1778 yılında, Tapınak Şövalyeleri'nin üstü kapalı bir ardılı olan *Chevalier Bienfaisant de la Cité Sainte* topluluğu bünyesinde Islah Edilmiş İskoç Töresi mertebesini yaratan kişiler arasında, yine bir Hautpoul olan Jean-Marie-Alexandré de büyük rol oynamıştır. Marie de Nègre'nin yeğeni ve mirasçısı olan Armand d'Hautpoul ise, kesin olarak biliniyor ki, Sion Manastırı ile bağlantılı kişilerle ilişki içerisindeydi. Bu kişiler arasında örgütün 1801-1844 yılları arasında büyük üstatlık görevini yürütmüş olan Charles Nodier de yer alıyordu. Armand d'Hautpoul'un bunun yanı sıra, Cham-

bord kontunun öğretmenliğini de yapmış olduğunu görüyoruz. Kontun ileride dul kalacak olan karısı, Saunière'e karşı oldukça cömert davranmıştır.

Marconis de Nègre'nin Memphis Töresi örgütü, Philadelphianlar olarak bilinen toplulukla yakın ilişki içerisindeydi. Philadelphianlar, Islah Edilmiş İskoç Töresi örgütüne bağlı bir mason olan Chefdebien markisi tarafından, 1780 yılında Narbonne'de kuruldu. Bu da, Baron von Hund'un düşüncelerinden etkilenmiş olan bir başka Tapınakçı masonik örgütlenmedir. Chefdebien, 1782 yılında toplanan ünlü Wilhelmsbad kongresinde de hazır bulunmuştu. Kongrede masonların Tapınakçı kökenleri hakkındaki tüm sorulara yanıt verilmeye çalışıldı ve konuşmalar von Hund'un düşünceleri doğrultusunda yapıldı. Memphis Töresi gibi, Philadelphianlar da esas olarak gizemci bilgilerin edinilmesi konusuyla ilgileniyorlardı. Her iki örgütün mertebeleri de, yalnızca bu amaca hizmet edecek şekilde oluşturulmuştu. Ancak Philadelphianlar aynı zamanda, farmasonluğun karmaşık tarihini, bu tarih içerisinde hızla gelişen birbirine rakip hiyerarşik yapıları, mertebeleri ve ritüelleri çözmeyi de amaçlıyorlardı. Teme amaçları, farmasonluğun asıl hedefini ve sırlarını açığa çıkartmaktı. Bu bakış açısıyla hareket ettiklerinden zaman içerisinde masonluk ve benzer topluluklar hakkında tam bir bilgi deposu haline geldiler. Bu bilgilerin bir kısmı onlara iyi niyetlerle verilmiş, bir kısmı da istihbarat çalışmaları sonucunda elde edilmişti. Bu bilgiler ışığında değerlendirildiğinde, Saunière'in erkek kardeşi Alfred'in (Alfred de bir rahipti), Chefdebien ailesine öğretmen olarak hizmet vermiş ve daha sonra da aile arşivlerinin bir kısmını çalmak suçlamasıyla bu görevinden uzaklaştırılmış olması oldukça dikkate değer görünüyor.

Şüphe yok ki, kendisinden daha ünlü olan abisinin rol oynadığı ilginç olaylar dizisinde, Alfred Saunière de kilit öneme sahip aktörlerden birisidir. Bu kardeş, daha derinlemesine bir araştırmayı hak ediyor. Ancak Alfred hakkında detaylı bilgilere ulaşmak mümkün olamıyor. Bilinen şeyler arasında ise, gizemci felsefeye inanan

ve Villa Bethania'yı ziyaret eden seçkin konuklar arasında yer alan Bourg de Bozas markizinin âşığı olduğu bilgisi yer alıyor. Alfred aforoz edilmesinin ardından, 1905 yılında bir alkolik olarak yaşama veda etti.

Saunière, kardeşinin ölümünden sonra bağlı olduğu piskoposa yazdığı mektupta 'hayata çok erken veda eden kardeşimin hatalarını telafi etme şansı bana verilmelidir' diyordu.

Saunière'in İskoç Töresi farmasonluğuyla bağlantısını öğrendiğimizde, büyük resim bir oranda aydınlanmaya başladı. Demek ki, Saunière'in Magdalalı Meryem'e duyduğu özel bağlılık kişisel bir saplantıdan değil, Büyük Avrupa Heretizmi olarak adlandırdığımız gelenek içerisinde yer almasından kaynaklanıyordu. Rahibin bağlantılarının kilidini çözecek anahtar tanıdığı insanların kimliğinde gizliydi.

Aslında daha da ileri gidip, sadece bir kişiden yola çıkarak Saunière'i direkt olarak Pierre Plantard de Saint-Clair ile bağlantılandırmak mümkün. Bu kişi, Georges Monti'dir. Kont Israël Monti ve Marcus Vella isimleriyle de tanınan bu adam, yirminci yüzyıl gizli örgütleri içerisinde rol oynayan en acımasız ve güçlü karakterlerden birisiydi. Buna karşın en iyi tanınan karakter olmamayı seçmişti. Tarihte sınanarak kabul görmüş bir yöntemi izleyerek, etkinliğini partneri Aleister Crowley gibi aleni olarak değil, karanlıktan yönlendirmeyi tercih etti. Ömrü boyunca bir çok gizemci, büyücü ve masonik topluluğun yüksek mertebelerine ulaştı. Bunu genellikle, bir örgütün çıkarları için başka bir örgüte sızmak şeklinde yapıyordu. Ayrıca hem Alman, hem de Fransız gizli servisleri için çalışan iki taraflı bir casustu. John Dee ve muhtemelen Leonardo örneklerinde olduğu gibi, bu adamın kişiliğinde de gizemci dünya ile casusluk dünyası el ele vermişti. Yaşamı, gerçekten hangi tarafı tuttuğunu anlamaya izin vermeyecek ölçüde karmaşıktı. Her durumda, entrikaya ve kişisel güce olan hevesi ön plana çıkıyor.

Monti'yi harekete geçiren gerçek nedenler ne olursa olsun, yaşamının kimi bölümlerini gizlilik içerisinde yürütmek konusunda

olağanüstü başarılıydı. Bu sayede, birbirine düşman olan farklı örgütlerin yüksek mevkilerine ulaşmayı becerebiliyordu. Bu örgütler ya Monti'nin diğer örgütlerdeki faaliyetlerinden haberdar olmuyor, ya da o örgütlerde kendi hesaplarına çalıştığına inanıyorlardı. Örneğin, bu grupların bir kısmı, Monti'nin kendisi de dahil olmak üzere, açıkça Yahudi aleyhtarıydılar. Bununla birlikte, ABD'de kurulan, masonik karakterli *B'nai B'rith* topluluğunda da yüksek mevkilere sahip olmasını bilmiş, üstelik bunu Yahudi gibi görünerek yapmıştır.

Monti, 1880 yılında Toulouse'ta doğdu. İtalyan olan anne ve babası onu terk etti ve Cizvitler tarafından büyütüldü. Erken yaşlardan itibaren, gizli gizemci örgütlerin karanlık dünyasıyla ilgileniyordu. Seyahatlerinde Avrupa'nın büyük kısmını dolaştı ve ayrıca, Mısır ve Cezayir'de de kaldı. Mensubu olduğu çok sayıdaki örgüt arasında, politik suikastlar yapmak konusuna odaklanan Alman *Kutsal Vehm* örgütü de bulunuyordu. İtalyan farmasonluğunun anahtarlarını elinde tutan kişi olduğu da söyleniyordu. Çevresindeki geniş kitlede yer alan insanlar arasında Aleister Crowley de bulunuyordu. Aslında, Monti Crowley'nin Fransa'daki temsilcisi olarak tanınıyordu. Monti, dikkat çekici bir İngiliz olan Crowley'nin büyük üstatlığı sırasında OTO örgütünün de mensupları arasındaydı. Monti'nin şüpheli yaşamı sürpriz sayılmayacak bir şekilde noktalandı ve 1936 yılının Ekim ayında, Paris'te zehirlenmiş olarak bulundu.

Monti, araştırmamızın kapsamına dahil oldu, çünkü Paris'in gizemci dünyası içerisindeki ilk rolü, Joséphin Péledan'ın sekreterliğini yapmak olmuştu. Bu görev, Monti'nin Emma Calvé'nin çevresindeki halkaya mensup kişilerden birisi olduğunu gösteriyor. Önceden belirtmiş olduğumuz gibi, Saunière de Péledan ve grubuyla ilişki içerisindeydi ve Emma Calvé ile tanışıyordu. Öyleyse Monti'yi de tanıyor olmalıydı. Ayrıca, Monti de bir Languedoc'lu idi ve yaşamının bir çok bölümünü Toulouse'ta veya Midi'de bir yerlerde geçirmişti.

Monti 1934 yılında Alpha-Galates örgütünü kurdu. Pierre Plantard de Saint Clair, 1942 yılında, yani henüz yirmi iki yaşındayken örgütün büyük üstatlık görevine getirildi. Monti, öldüğünde henüz on altı yaşında olduğu halde Plantard'ı tanıyordu. Plantard de Saint Clair'in eski karısı olan Anne Léa Hisler, 1960 yılında bir yazısında açıkça, eski kocasının Kont Georges Monti'yi tanıdığını belirtti. Belki de Monti Plantard'ın gizemcilik alanındaki öğretmeni ve yol göstericisiydi.

Öyleyse, Saunière ile Plantard de Saint-Clair arasında, Georges Monti'nin şahsında açık bir bağlantı bulunuyor. Bu bağlantı muhtemelen, gizli bir geleneğin devam ettirilmesi anlamını taşıyor.

Tüm bunlar ışığında, Saunière'in öyküsüne ne anlam verilmeli? Tüm kasti şaşırtmacaları, mitleri ve tahminlere dayanan yorumları bir yana itebilmek hiç de kolay değil. Ancak rahip sanki bir şeyler arıyordu ve sanki bu arayış serüveninde yalnız çalışmıyordu. Kanıtlar, Saunière'i finanse eden ve büyük ihtimalle Paris'in ve Languedoc'un nüfuzlu gizemci topluluklarıyla bağlantılı olan gizli bir kişinin varlığına işaret ediyor. Bu, yalnızca en mantıklı açıklama olmakla kalmıyor, aynı zamanda Saunière'in kendi açıklaması da bu yönde. Billard'ın Carcassonne piskoposluktaki halefi, Saunière'den savurgan yaşamının kaynaklarını belgelemesini istediğinde, rahip heyecanla şu yanıtı vermiş:

"Bağışçılarımın kimliklerini açıklamaya ... zorunlu değilim ... İzin alınmadan onların kimliğini açık etmek, kocalarının, çocuklarının veya varislerinin haberi olmadan yardım eden bağışçılarımın ailelerinin içerisine huzursuzluk girmesi riskini taşıyor."

Tuhaftır ki, daha sonra piskoposa finansal kaynaklarının kimler olduğunu açıklayabileceğini, ama bunu ancak günah çıkartma hücresinin gizliliği içerisinde yapabileceğini söylüyor. Yakın bir arkadaşının 1910 yılında Saunière'e yazdığı destekleyici nitelik taşıyan bir mektuptaki ifadelerse daha açık bir dille kaleme alınmış:

"Parayı teslim aldın. Saklamakta olduğun sırrı hiç kimse öğrenmemeli ... Eğer bu parayı sana birisi doğal gizlilik kuralları çer-

çevesinde verdiyse, bu sırrı saklamak zorundasın ve hiçbir şey bu gizliliğin dışına çıkman için geçerli bir sebep olamaz ... "

Görünüşe göre, Saunière'in kardeşi Alfred de bu sırra ortak olan kişiler arasında yer alıyordu. Parasal gücünün kaynağı üzerine sorulan soruları yetkililer tekrar yönelttiklerinde Saunière şöyle yanıt vermiş:

"Bir vaiz olan kardeşim sayısız insanla ilişki içerisindeydi. O, bu cömert ruhlar için aracılık etmiş birisidir."

Ancak, Rennes-le-Château Saunière'in gizemli arayışının başlangıç noktası olsa da, ki bu arayış, sözünü ettiği 'cömert ruhlar' için gerçekleştirilmiş gibi görünüyor, arayışa konu olan nesne köyde değil, başka bir yerdeymiş gibi bir sonuca ulaşıyoruz.

Son dönemde bir çok araştırmacı, Saunière'in gerçek ilgi alanı ve hareket nedenleri hakkında, Villa Bethania'yla ilgili ilginç ipuçları keşfettiler. Bölgeye yaptığımız gezilerden birisinde, 1995 yılında, bir televizyon sunucusu ve aynı zamanda Tantrizm hakkında bir otorite olan Lucien Morgan'ı da yanımıza almıştık. Morgan, Magdala kulesinin ve surların eski bir cinsel ayin türünün prensipleri doğrultusunda inşa edildiğinin farkına vararak oldukça şaşırtıcı bir keşfe imza attı. Morgan, Saunière ve bağlı olduğu grubun, kehanet sürecine yardımcı olacak, tanrılarla temas kurmalarını sağlayacak (aslında eski simyacıların Büyük Çalışma olarak adlandırdığı süreç), maddeye hükmetmelerine ve nüfuz sahibi olmalarına katkıda bulunacak gizemci cinsel ayinler düzenlediğine inanıyor. Cinsel büyücülükle ilgili göstergelere başka araştırmacılar da rastladı. İngiliz yazarlar Lionel ve Patricia Fanthorpe, gizemcilik uzmanı Bremna Agostini'den alıntı yaparak, Saunière'in, 'Venüs'ün Çağrısı' adını taşıyan bir cinsel büyücülük ritüelini uyguladığını, Marie Dénarnaud ve Emma Calvé'nin de bu ritüellerde yer aldığını belirtiyorlar.

Saunière'nin Rennes-le-Château'da sahip olduğu mülkün bizim araştırmamızı en fazla ilgilendiren yönü, Magdalalı Meryem'e yaptığı vurgudur. Köy kilisesinin, Saunière doğmadan çok daha ön-

ce Magdalalı'ya adanmış olduğu doğrudur. Ancak bu bile aslında bir tesadüf değildir. Kilise önceden, o bölgeye hükmeden ailenin, yani Marie de Nègre'nin ailesinin şapeli konumundaydı. Bu ailenin Islah Edilmiş İşkoç Töresi ile yakın ilişki içerisinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kilisenin bu azizeye adanmış olması daha önemli görünebilir. Saunière, kilisesine de Magdalalı Meryem'in adını verdi. Evi için de, Yeni Ahit'in bir tefsirine göre, Magdalalı'nın erkek kardeşi Lazarus ve kız kardeşi Martha ile birlikte yaşadığı evin adını uygun gördü. Ve, kilisenin dekorasyonundaki tüm öğeler içinde, yalnızca mihrabın önünde duran ve Magdalalı Meryem'i betimleyen kabartmayı bizzat kendisi boyamayı tercih etti.

Rahibin, Magdalalı'nın aynı zamanda küçük, bronz bir heykelini de yaptığını keşfettik. Bu heykeli, kilisenin yanındaki mağaranın hemen dışına yerleştirmiş. Heykel, bir metrenin biraz altında bir boya, seksen beş kilogram civarında ağırlığa sahipti ve kabartmanın aynadaki görüntüsü şeklinde veya ona özdeş olarak tasarlanmıştı. Bu eser uzun süre önce ortadan kaybolmuşsa da, Limoux'da yaşayan emekli bir gazetecide, André Galaup'da fotoğrafları mevcut.

Efsanevi *'Terribilis est locus iste'* ibaresi kilise kapısının hemen üzerinde dikkati çekiyor. Keith Prince'nin bize vurgulamış olduğu gibi, bu ibare Yaratılış 29:17'den alınmış ve Jacob'un rüyasında, üzerinde meleklerin indiği ve çıktığı bir merdiven görüşünü anlatıyor. Jacob uyandığında bu sözleri dile getiriyor. Sözlerinin devamında bu yeri *Bethel*, yani tanrının evi olarak adlandırıyor. Ancak Eski Ahitte, *Bethel* Kudüs yakınlarındaki bir güç merkezi olarak karşımıza çıkıyor. Böylece Bethel'e, resmi dini merkez olan Kudüs'ün alternatifi veya rakibi yakıştırması yapılmış oluyor. Fransa'da ise, kelimenin anlam çok daha açık olarak dile getiriliyor. Bir Fransızca sözlükte *Bethel* kelimesinin karşılığı olarak, 'muhalif bir mezhebin tapınağı' açıklaması uygun görülüyor. Acaba Saunière'nin iletmeye çalışmış olduğu mesaj bu olabilir mi? İlginçtir ki, Sır Belgeleri'nde de Saunière'in, ömrünün son yıllarında yeni bir din ortaya çıkarmak

bölgeye bir haçlı seferi düzenlemek üzere planlar yaptığı öne sürülüyor. Rahibin mülkü için tasarladığı son bina olan yüksek kule ile dışarıda yer alan vaftiz havuzu da bu tutkularının bir parçası gibi.

Dikkatimizi, Saunière'in Rennes-leChâteau'ya vardığında ne keşfetmiş olduğu ve bu arayışında onu yönlendiren şeyin ne olduğu sorularının yanıtlarını bulma konusunda yoğunlaştırmaya karar verdik. Yanıltma ve hedef saptırma çabalarıyla dolu Sır Belgeleri'ni bir kenara bıraktık. Saunière'in davranışlarındaki açık çelişki şaşkınlığa uğramıştık. Bir çok kişi, onun kilisenin dekorasyonu ile bazı ipuçları bırakmaya çalışmış olduğu görüşünde. Oysa, rahibin orada keşfettiği bazı şeyleri özenle ortadan kaldırmış olduğunu biliyoruz. Özellikle de, Marie de Nègre'nin kabrinde yer alan iki kabir taşının üzerindeki ibareler. Üstelik, taşları kabirden sökerek, gerçek yerlerinin tespit edilmesini de önlemeye çalışmış gibi görünüyor.

Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, bu taşlar (bir kabir taşı ve bir de yatay kitabe), Marie de Nègre'nin kabrine Abbé Antoine Bigou tarafından, Saunière köye yerleşmeden yaklaşık yüz yıl önce koyulmuştu. Ortada bir tuhaflık vardı: Bigou taşları 1791 yılında, yani mezarın sahibi olduğu söylenen kadının ölümünden on yıl sonra, Şövalye Taşı'nı kilisenin tabanına yüzükoyun koydurmasıyla aynı sırada yerleştirmişti. (Şövalye Taşı, Saunière'nin araştırmasında önemli bir adımmış gibi görünüyor.) Saunière'in, Bigou'nun ayak izlerini takip ettiğini gösteren bir başka ipucu daha var. Rennes Château'da köy papazı olarak görevlendirilmeden önce, Bigou buraya yirmi kilometre mesafedeki küçük bir dağ köyü olan Le Clat'ta görev yapıyordu. Aynı şekilde, Saunière de Rennes-le-Château'dan hemen önce Le Clat'ta rahiplik yapmıştı. Yoksa Saunière, Bigou ile ve dolayısıyla d'Hautpoul veya Nègre aileleriyle bağlantılı bir şeylerin mi peşindeydi?

Belki de, Bigou'nun kabirde yaptığı çalışma, Marie'nin ölümüyle 1791 yılları arasında Fransa'da gerçekleşen olaylar nedeniyle düşünülmüştü. Fransız devrimine giden yoldaki terör bu dönemde başladı. Devrimciler Katolik kilisesine karşı düşmanca duygu-

larla doluydular ve bir çok kutsal emanete, ikona ve kutsal mekan dekoruna saldırdılar veya talan ettiler. İlginç bir nokta da, bir cumhuriyet düşmanı olan Bigou'nun Rennes-le-Château'daki esrarengiz çalışmasından hemen sonra kaçarak İspanya'ya geçmiş ve 1793 yılında orada ölmüş olmasıdır.

Marie de Nègre'nin defnedilmesiyle ilgili bir tuhaflık daha dikkat çekiyor. Rennes-le-Château köyünün hükmedenleri olan d'Hautpoul ailesinin fertleri geleneksel olarak, kilisenin altında bulunduğu söylenen aile mezarlığına defnediliyorlardı. Öyleyse sıra Marie'ye geldiğinde bu gelenek neden bozulmuştu? 1694-1726 arası dönemi kapsayan papazlık kayıtlarından yola çıkarak, sözü edilen yer altı gömü odasının var olduğunu kesin olarak biliyoruz. Bu kayıtlara göre, odanın girişi kilisenin içinde bir yerdeydi. Oysa artık kilisenin içinde giriş falan bulunmuyor. Saunière'in bu girişi keşfetmiş olduğu neredeyse kesin. Belki de keşfettiği söylenen belgeler ona girişin yeri için nereye bakması gerektiğini göstermişti.

Saunière'in yaşamı ile ilgili olarak, aile hatıralarını kaynak alarak Antoine ve Marcel Captier kardeşler tarafından oluşturulmuş kayıtlarda rahibin, Şövalye Taşı'nın altında gizlenmiş gömü odası girişini bulduğu ve odaya indiği belirtiliyor. Ancak daha sonra girişi, kiliseye yeni yaptırdığı taban döşemesi ile tekrar gizlemiş. Girişin nerede olduğunun bilinmesini istememiş gibi görünüyor. Antoine Bigou da aynı kaygıyı taşımış olmalı. Zira, 1791 yılında Şövalye Taşı'nı yüzükoyun kilise zeminine yerleştirerek girişi kapatan kişi oydu. Acaba neden her iki rahip de, aralarında yüz yıllık bir zaman dilimi bulunmasına karşın, Rennes-le-Château lordlarının gömü odasına kimsenin girmemesi konusuyla bu kadar ilgileniyorlardı?

Bu sorunun oldukça basit bir yanıtı var. Eğer Saunière gömü odasına inmiş ve Marie de Nègre'nin kabrini gerçekten olması gereken yerde bulmuşsa, ortada tuhaf bir şeylerin döndüğünü hemen fark etmiş olmalı: Marie için iki kabir yaptırılmıştı. Ancak kilise mezarlığında yer alan ikinci kabir, kadının ölümünden on yıl sonra Bigou tarafından hazırlanmıştı. Marie'nin kilise mezarlığına gömül-

mediği çok açık. Öyleyse kilise mezarlığındaki kabirde kim veya ne vardı?

Bu konudaki makul hipotezlerden birisi, Bigou'nun, muhtemelen 1789 devriminin getirdiği ve kendisini de tehdit eden karmaşa nedeniyle, İspanya'ya kaçmadan önce Rennes-le-Château köyündeki bu mezarlığa bir şeyler gömerek saklamış olduğu yönünde. İyi ama, sakladığı şey ne olabilirdi? Bir ceset mi, bir nesne mi, yoksa bir çeşit belge mi? Muhtemelen, Bigou için beraberinde İspanya'ya götürmesi oldukça güç bir şeydi bu. Ya da belki, kesinlikle Rennes-le-Château'ya ait olan ve orada kalması gereken bir şey. Bunu asla öğrenemeyebiliriz. Ancak Saunière doğru yanıtı bulmuş gibi görünüyor, çünkü kabri açarak içine bakmış. İki kabir taşının üzerindeki mesajları ortadan kaldırmak konusunda da oldukça hevesli davranmış. Özellikle de yatay kitabedeki mesajı tamamen silmiş. Acaba bu mesaj, kabirde gizlenmiş şeyin ne olduğu hakkında bir ipucu sunuyor olabilir miydi?

Marie de Nègre'nin kabir taşındaki ibare, Saunière'in yaptığı tahrifatın ardından inanılmaz sayıda büyük hatalar içeriyor. Bu hatalar kesinlikle, yanlışlık sonucu oluşmuş olamaz. Kelimeler yanlış yazılmış, bazı harfler eksik, kelimeler arasında olması gereken boşluklar bazı yerlerde eklenmemiş, bazı yerlerde ise gereksiz yere kullanılmış. Yazıdaki yirmi beş kelimeden on bir tanesi doğru yazılmamış. Bu hataların bazıları çok önemli değil, ancak birisi o denli kötü ki, aileye ciddi saldırıların gelmesine yol açmış olmalı: ibarenin son sözleri, klasik bir kabir taşı sözü olan REQUIESCAT IN PACE (huzur içinde uyu) şeklinde yorumlanıyor. Ancak Saunière bu cümleyi, REQUIES CATIN PACE şeklinde yazmış. Fransızca'da 'catin' kelimesi, argoda 'fahişe' anlamını taşıyor. Bu vurgu, Marie'nin kocasının aile adı yazılırken yapılmış yanlışlıkla da destekleniyor: d'Hautpoul adı, DHAUPOUL olarak yazılmış. Bu yanlışlık kelimenin anlamını derinden değiştirmiyor olsa da, dikkatleri yapılan yanlışlığa çekmeyi başarıyor. 'Poule' (Tavuk) kelimesi de yine Fransa'da fahişeler içim kullanılan bir diğer argo tabir. Üstelik, 'hautpoul' kelimesi 'ulu fahişelik' anlamına da gelebilir.

Kabir taşındaki isim de araştırmamıza konu olan önemli temalarla ilgili güçlü çağrışımlara neden oluyor. Marie de Nègre'nin sadece kağıt üzerinde var olduğunu, şaşırtıcı bir şeyleri belirtmek için şifre olarak kullanıldığını düşünmek de olası. Blanchefort, kesin olarak bir yer adı olmasına rağmen, 'beyaz kule' veya bir simyacılık terimi olan 'güçlü beyaz' anlamına da gelmektedir. Marie de Nègre ismi ise Zenci Madonna'ları ve Zenci Madonna'ların Magdalalı Meryem'le bağlantısını çağrıştırıyor. 'Yüksek fahişelik' anlamı taşıyan 'hautpoul' kelimesi de fahişe bilgeliğini simgeleyerek bu çağrışımı destekliyor olabilir. Bir kez daha ilahi cinsellik ve simyacıların Büyük Çalışma'sı çağrışımları yapan açık bağlantılarla karşılaşıyoruz. Belki de, söylentilerde hazine olduğu belirtilen şey, aslında buydu. Kabir taşındaki yazım yanlışlıklarında daha da önemli bir nokta var: D'ABLES yerine D'ARLES yazılmış. Eğer bu, bizim tahmin ettiğimiz gibi, Provence'deki Arles kasabasına yapılan bir göndermeyse, Arles'ın İsis kültünün eski merkezlerinden birisi olduğu çağrışımı uyanabilir. Şunu biliyoruz ki Arles, Saintes-Maries,de-la-Mer'e oldukça yakın bir noktada yer alıyor.

Marie de Nègre'nin kabrindeki ikinci taş olan yatay yerleştirilmiş kitabe ise daha büyük tartışmalara konu oluyor. Bu kitabenin üzerindeki metinle ilgili basılmış farklı yayınlar arasında bazı uyuşmazlıklar bulunuyor. Bu yayınların büyük kısmında, kitabede iki ana ibarenin yer aldığı belirtiliyor: Latince olan, ancak tuhaf biçimde Yunanca harflerle yazılmış *Et in Arcadia ego* ibaresiyle, dört Latince kelimeden oluşan *'Reddis Regis Cellis Arcis'* ibaresi. İkinci cümlenin anlamı net olarak açıklanamıyor ve bir çok farklı yorumun yapılmasına yol açıyor. Ancak, muhtemelen Rhedae ve/ veya Arques köyü ile alakalı bir kraliyet kabrine veya gömü odasına gönderme yapıyor gibi görünüyor. (Arcis kelimesi bir çok farklı anlama gelebiliyor. İngilizce 'arc' (yay) kelimesi ile bağlantılı anlamlar taşıyor, veya 'çevrilmiş', 'içerisinde' anlamını taşıyor olması mümkün. En basit olasılıkla, Arques'in, veya köyün antik ismi olan Archis'in faklı bir söylenişi de olabilir).

'Et in Arcadia ego' parolası ise aynı zamanda Nicolas Poussin'in (1593-1665) *Arcadia'nın Çobanları* tablosunda yer alan lahitin üzerinde okunuyor. Tablodaki bu lahit Rennes-le-Château ve Couiza'dan Arques'e giden yolun üzerinde bulunan ve tablonun yapılmasından daha önce de var olan gerçek bir lahite dikkat çekecek kadar benziyor. (Lahitin en yeni hali, 1988 yılında dinamitlendi, çünkü tarlanın sahibi çiftçi artık yüzlerce turistin tarlasının üzerinden geçmesine daha fazla dayanamamıştı. Maalesef çiftçinin bu çabası boşunaydı. Şu anda da turistler tarlaya girerek lahitin bir zamanlar bulunduğu yerin fotoğrafını çekmek istiyorlar.)

Saunière'in, Paris'e yaptığı seyahatten dönüşünde, yanında bazı tablolar da getirdiği ve bunlardan birisinin de Poussin'in *Arcadia'nın Çobanları* tablosu olduğu söyleniyor.1640 yılı dolaylarında yapılmış olan bu resimde, bir lahiti inceleyen üç çobandan oluşan bir grup betimlenmiş. Bu grubu, yine çoban olduğu düşünülen bir kadın seyrediyor. Lahitin üzerinde Latince *Et in Arcadia ego* ibaresi okunuyor. Bu, tuhaf ve gramer kurallarına uygun olmayan bir ibare. Bir çok farklı yorumla tercüme ediliyor olsa da, genellikle ölümü hatırlatan bir söz olarak kabul ediliyor. Ölümlülüğe dair bir hatırlatma: cennet ülkesi olan Arcadia'da bile ölüm vardır. Bu parola, Sion Manastırı'nın öyküsüyle de yakından alakalı ve Pierre Plantard de Saint-Clair'in hanedanlık armasında da yer alıyor. Belirtmiş olduğumuz gibi, aynı yazı Marie de Nègre'nin kabrindeki yatay kitabenin üzerinde de bulunuyordu. Tablonun teması aslında Poussin tarafından bulunmuş bir şey değildi. Bu tema, Poussin'den yaklaşık yirmi yıl kadar önce Giovanni Francesco Guercino tarafından da kullanmıştı. Ayrıca, Poussin'in tablosunu ısmarlayan kişi olan Kardinal Rospigliosi'nin aynı zamanda Guercino'nun çizdiği versiyonu da ısmarlayan kişi olduğu düşünülüyor. *Et in Arcadia ego* ibaresinin bilinen ilk örneğine, on altıncı yüzyılda Almanya'da yapılmış olan, 'altın çağı başlatmasının ardından tahttan indirilen yeni Sion kralı ...' başlıklı bir gravürde rastlanıyor.

Poussin'den bahsederken, Abbé Louis Fouquet'in 1656 yılı Nisan ayında Roma'dan, XIV. Louis'in finansal danışmanı olan kardeşi Nicolas'a yazdığı bir mektuptan söz etmekte fayda var:

"Poussin ve ben, sana daha sonra ayrıntılı olarak anlatacağım bazı şeyler planladık. Planladığımız şeyler, sana M. Poussin aracılığıyla, kralların bile ondan almaya büyük çaba gösterecekleri avantajlar sağlayacak. Ondan sonra yüzyıllar boyunca dünyaya gelecek hiç kimse bunu asla geri alamayacak ve dahası bu, büyük bir harcama yapmadan kâra dönüştürülebilecek. Bunlar, bulunması o kadar güç şeyler ki, dünya üzerinde hiç bir şey bundan daha fazla ve hatta eşit bir servetin elde edilmesini sağlayamaz."

Önemli bir nokta da, daha ileride, Narbonne piskoposu unvanını kullanarak on dört yıllık bir süreyle Notre-Dame de Marceille'nin kontrolünü elinde bulundurmuş olan kişinin, Louis'in erkek kardeşi Nicolas olmasıdır.

Rennes köyüyle ilgili araştırmalar yapan kişilerin Poussin'in tablosuna ilgi göstermesinin nedeni, tabloda Arques kabrinin çevresinde betimlenen manzaranın Rennes-le-Château ile büyük benzerlik göstermesidir. Ancak bu iki manzara benzer olsa bile birbiriyle aynı değil ve bu da benzerliğin bir rastlantı olduğu yönünde kanıt kabul ediliyor. Yine de bizim düşüncemiz, Poussin'in betimlemesiyle köyün gerçek manzarası arasında, ressamın köyü betimlemek istemiş olduğunu düşündürmeye yetecek kadar yakın bir benzerlik bulunduğu doğrultusunda.

Esrar perdesi aralanıyor. Ancak Arques lahitinin, yirminci yüzyılın ilk yıllarına ait olduğu biliniyor. 1903 yılında bölgede bir fabrikası bulunan Jean Galibert tarafından yaptırılmış ve daha sonra da Lawrence adında bir Amerikalıya satılmış. Ancak bu lahitin, aslında daha önceden aynı yerde bulunan başka bir lahitin yerini aldığı, öncekinin de aynı şekilde bir başka lahitin yerine geçmiş olduğu söylentileri dolaşıyor. Bu bölgede yıllarca yaşamış olan arkadaşımız John Stephenson, yerli halkın o noktada daima bir lahit bulunduğunu dile getirdiklerini söylüyor. Bu durumda, Poussin'in sa-

dece burada gördüğü şeyi tablosuna aktarmış olması mümkün. John Stephenson bize ayrıca, lahitle Poussin'in tablosu arasındaki bağlantının da bölgede uzun süredir bilinen bir şey olduğunu belirtti. Bu da kuşkucuların, bu bağlantının 1950'li ve 1960'lı yıllarda ortaya atıldığı yönündeki iddialarını çürütecek nitelikte. Lahitin bulunduğu bölge daima beli bir öneme sahip olmuş.

Arcadia parolasının Plantard de Saint-Clair ve Sion Manastırı tarafından ancak yirminci yüzyılda benimsenmeye başlandığı yolunda iddialar da var. Ancak bu ibare ile bölge arasındaki ilişki Saunière'in döneminden daha öncelere uzanıyor. 1832 yılında, Auguste de Labouïse –Rochefort, *Voyage à Rennes-les-Bains* (Rennes-les-Bains'e Yolculuk) adında bir kitap yazmış ve kitapta Rennes-le-Château ve Blanchefort ile bağlantılı gizli bir hazineden bahsetmiş. Labouïse-Rochefort, *Les Amants, à Éléonore* (Âşıklar, Éléonore'a) adında, kapağında Arcadia parolasının yer aldığı bir başka kitap daha yazmış.

Lahit bölgede 'Arques lahiti' olarak tanınıyor. Bu isimlendirme, 'Poussin lahiti' isimlendirmesinden daha akla yatkın olsa da, tam anlamıyla doğru değil. Çünkü Arques köyü ile lahitin bulunduğu yer arasında üç kilometrelik bir mesafe söz konusu. Lahit Serres köyüne çok daha yakın olduğu halde bu isim tercih edilmemiş. Arques ve Arcadia isimlerinin birbirine yakınlığı dikkat çekici.

Deloux ve Brétigny'nin *Rennes-le-Château: capitale secrète de l'histoire de France* (Rennes-le-Château: Fransız Tarihinin Gizli Başkenti) adlı kitaplarında ileri sürdüklerine göre, Marie de Nègre'nin kabri üzerindeki kitabe, kabre Abbé Bigou tarafından, Arques lahitinin eski bir versiyonundan alınarak getirilmiş. Eğer bu iddia gerçekten doğruysa, ortaya önemli bir olasılık çıkıyor. Acaba Poussin sadece önceden görmüş olduğu, *üzerinde 'Et in Arcadia ego'* ibaresi bulunan bir kabri çizmek istemiş olabilir mi?

John Stephenson bize, Arques lahiti ile alakalı, şaşırtıcı bir yerel efsaneden söz etti. Efsaneye göre, bu lahit ya Magdalalı Meryem'in gömülü olduğu yer, ya da azizenin gerçek mezarının yerini

gösteren bir işaretmiş. Meri de Nègre'nin kabrindeki kitabenin üzerinde aşağıya doğru inen bir ok işareti bulunuyor. Ancak ne yazık ki taş gerçek yerinde değil. Dolayısıyla orijinal olarak hangi yönü gösterdiğini bilmemiz artık mümkün değil.

Kanıtlar, Saunière'in Magdalalı Meryem'in bedeninin Rennes-le-Château çevresinde bir yerde olduğuna veya köyün bu yer hakkında bir ipucu barındırdığına inandığı izlenimini doğuruyor. Marie de Nègre adına hazırlanmış ikinci kabir neyi gizliyordu? Acaba görünüşe göre bir 'yüksek fahişeye' atıfta bulunan şifreli mesaj Magdalalı'yı mı anlatmaya çalışıyordu? (Belki bu sözcükler 'High Priestess' (Ulu Rahibe) olarak da anlamlandırılabilir. Böylece ilahi cinsellik konseptiyle günümüze değil, eski çağlara ait gizemci pratikler arasında bağlantı kuruluyor olabilir.)

Saunière'in özel ve büyük etkiye sahip olacak bir şeyler, çok sevdiği Magdalalı Meryem ile alakalı değerli bir şeyler aramış olduğu kesin gibi. Azizenin kemiklerinden daha değerli ne olabilirdi ki? Bu arayış, rahibin kişisel bir saplantısı olarak değerlendirilebilir ve rahip belki de bu kutsal emanetlerin orada olduğuna kendisi karar vermiş olabilir. Ancak diğer taraftan, daha önce görmüş olduğumuz gibi, Saunière büyük, karanlık bir örgüt adına çalışıyor ve muhtemelen böyle bir örgüt tarafından finanse ediliyordu. Kanıtlar, rahibin örgütün gerçek projesinin taşeronu değil, projeye dahil bir mensubu rolünde olduğunu ortaya koyuyor.

Araştırmamız ilerledikçe, bu Magdalalı hipotezi bizim için daha fazla ikna edici olmaya başladı. Ancak daha sonra, en azından konuyla ilgilenen İngiliz araştırmacılar arasında, buna inanmak konusunda yalnız olduğumuzu fark ettik. Dolayısıyla, bazı Fransız araştırmacıların bizimle aynı yönde ilerlediğini görmek cesaret vericiydi. Bizlere, Saunière ve gizemli destekçilerinin Magdalalı Meryem'in bedenini aradıkları düşüncesi pek makul gelmiyordu.

Bölgeye 1995 yılında yaptığımız gezi sırasında, Nicole Dawe son derece nazik bir davranışla bir akşam yemeği toplantısı düzenledi ve bizi Antoine Captier, Claire Captier ve Charles Bywaters ile

buluşturdu. İçinde belgeler saklı olan ahşap kutuyu bularak Saunière'ye teslim eden kilise zangocunun torunu olan Antoine Captier tüm hayatını, Noël Corbu'nun kızı Claire ile birlikte, bu gizemin içerisinde geçirmiş.

Antoine bize çok açık sözlü davrandı. Ortadaki gizemi daha da büyütme sevdalısı değildi. Sohbeti, 'size gerçekten bilmediğim hiç bir şey söylemeyeceğim' diyerek başlattı. Bizim kendisi için yeni bir şeyler sorabileceğimizi hiç zannetmediğini söylese de, Saunière'in Magdalalı Meryem kültü ile bağlantısı hakkında sorular sorduğumuzda şaşırdı. Çünkü bu, o zamana dek ihmal edilmiş bir bakış açısıydı. Yine de, kimi Fransız araştırmacılar gibi biz de bu bakış açısını benimsemiştik.

Antoine bize, Saunière'in Magdalalı efsanesi üzerine araştırma yaptığını, örneğin Aix-en-Provence'yi ve çevresindeki bölgeyi dolaştığını anlattı. Bu gezi, geçtiğimiz kısımda bahsettiğimiz maketi bulan adam olan ve Narbonne'de yaşayan André Douzet tarafından yayınlanan *'Cep d'Or de Pyla'* dergisinde anlatılıyordu. Douzet ve çevresindekiler, Fransa'nın ezoterik tarihi konusunda şevkli ve bilgili kişilerdi. Antoine, derginin bir sonraki sayısı için şöyle söyledi: "sizi ilgilendirecektir ... çünkü Magdalalı hakkında daha derin bir şeylere değinilecek."

Yine Nicole'ün sayesinde, daha sonra André Douzet ile de tanıştık. Bize kendisinin ve Antoine Bruzeau başta olmak üzere çevresindeki diğer kişilerin, özellikle Saunière'in Magdalalı Meryem'e gösterdiği ilgi üzerine araştırmalar yapmakta olduklarını anlattı. Ancak gizemi çözecek anahtar Rennes-le-Château'dan uzaklarda bir yerde bulunuyor gibiydi. André ilk başta Saunière öyküsüyle ilgilenmemiş olmasına karşın, dolambaçlı yollardan sonuçta yine buraya varmıştı. Yaşadığı şehir olan Lyon'daki bazı yerlerdeki araştırmaları onu buraya yönlendirmişti.

Bağlantılar, dokuzuncu yüzyılda Burgundy/Vézelay'daki manastırı kuran kişiye, Gérard de Roussillon'a kadar gidiyor. Roussillon'un Magdalalı Meryem'in bedenini bu manastıra getirdiği de id-

dia ediliyordu. Bu iddianın daha sonra, Vézalay'daki rahipler kutsal emanetleri gösteremedikleri için Provence'de St. Maximin'e mal olduğunu hatırlayabiliyoruz (üçüncü kısma bakınız). Bu olay sonucunda, II. Charles d'Anjou'nun heyecanla kutsal emanetleri aramaya başladığını, emanetlerin hala Provence'de olduğuna inandığını da hatırlayalım.

Gérard de Roussillon çok geniş bir alan olan Barselona, Narbonne ve Provence bölgesinin kontuydu. Ailesi, Lyon'un güneyindeki Le Pilat bölgesinde de (günümüzde Le Pilat ulusal parkı haline dönüştürülmüştür) mülklere sahipti. Magdalalı'nın tutkulu düşkünleriydiler. Zaten o bölge de Magdalalı kültü açısından bir merkezdi. (Le Pilat bölgesinde yer alan Sainte-Madeleine şapeli, Lazarus'a ait olduğu söylenen kutsal emanetlere ev sahipliği yapıyordu.)

On üçüncü yüzyılda egemenliği elinde bulunduran kont Guillaume de Roussillon, haçlı seferleri sırasında öldü ve yaslı dulu Béatrix de Le Pilat tepelerinde inzivaya çekildi. O tepelerde, *Sainte-Croix-en-Jarez* adında bir Carthusian manastırı kurdu ve ömrünün geri kalan kısmını orada geçirdi. Ancak daha sonra, manastırın Magdalalı Meryem ile ilginç bir ilişki içerisine girdiği görülüyor.

Antoine Bruzeau, ailenin Magdalalı Meryem'in kutsal emanetlerine sahip olduğuna ve Béatrix'in emanetleri Sainte-Croix manastırına götürdüğüne inanıyor. (Ya da belki de, manastıra emanetlerin yeri konusundaki sırrı emanet etmiştir.) Bruzeau ayrıca, Magdalalı'nın Fransa'da karaya ayak bastığı yerin Camargue değil, Roussillon sahilindeki, hâlâ *Mas de la Madeleine* adıyla bilinen bir yer olduğu görüşünde. Bruzeau'nun teorisine göre, azize hayatının geri kalan kısmını Provence'de değil Languedoc'da, Rennes-le-Château çevresinde geçirdi.

Her hangi bir nedenle, Roussillon ailesi emanetleri koruma ve bunu bir sır olarak tutma konularını görev olarak benimsemiş olmalı. Emanetlerin çok değerli olduğu o dönemde böyle bir davranış pek akıllıca olmazdı doğrusu. Bu durumda, bu Yeni Ahit azizesine

saygı duymanın daha ötesinde bir motivasyona sahip olmalılar. Bu motivasyon belki de Magdalalı'nın gerçek rolü ile ilişkili bir şeydi.

On dördüncü yüzyılda, Sainte-Croix manastırının dekorasyonuna ilginç bir duvar resmi eklenmiş. Bu resimde İsa hâlâ yeşermekte olan, canlı odunlardan yapılmış bir çarmıha gerilmiş biçimde betimlenmiş. Resmin üzeri daha sonra alçıyla kapatılmış, ancak 1896 yılında, yani Saunière kendi mihrabındaki kabartmayı boyamadan hemen önce tekrar keşfedilmiş. Saunière'nin kabartmasında da Magdalalı Meryem hâlâ yeşermekte olan odun parçalarından yapılmış bir haçı izliyor.

Daha sonra, on yedinci yüzyılda, Sainte-Croix'de bulunan rahiplerden birisi ve ünlü bir alim olan Dom Polycarpe de la Rivière, manastırda bazı yenileme çalışmaları gerçekleştirmiş. Rahip, bu çalışmalar sırasında bir şeyleri gün ışığına çıkartmış olabilir. O da Magdalalı Meryem'e özel bir ilgi duyuyordu. Azize üzerine, ne yazık ki bugüne kadar ulaşamamış olan bir kitap yazdı. Bir diğer kitabı da Aix-en-Provence, St. Maximin ve Sainte Baujme bölgelerini, yani Vatikan tarafından baskıya maruz bırakılmış bölgeleri anlattı. De la Rivière ayrıca, Nicolas Poussin ile de ilişki içerisindeydi. Brezau'nun araştırmaları, her ikisinin de *Société Angélique* adındaki gizli bir topluluğun mensupları olduğu sonucuna ulaşmış.

Le Pilat tepelerinden geçen eskiden kalma bir yol, Mont Pilat'a tırmanarak Magdalalı Meryem'e adanmış bir şapele ulaşıyor. Yolun başlangıcı, kilisesinde Padualı St. Anthony ve Sainte Germaine'in yontuları bulunan Malleval köyünde yer alıyor. Bu yontular Rennes-le-Château kilisesindekilerle özdeş denilebilir. Yolun devamında St. Münzevi Anthony'ye, (Saunière'in kilisesinde yer verilen ve 17 Ocak'ta yortusu kutlanan bir başka aziz) adanmış bir başka şapelin yanından geçiliyor. Magdalalı Meryem şapelinde ise, azizeyi mağarasında gösteren bir tablo bulunuyor ki, bu da Rennes-le-Château'daki tabloyla müthiş bir benzerlik sergiliyor. Bruzeau, Saunière'in mihrabının arka fonunda bir kemer ve bir sütun bulunduğuna dikkat çekiyor. Keltçe'de kemer *pyla* şeklinde, Latince'de de sütun *pila* şeklinde yazılır. Bu simgeler fonetik olarak *Le Pilat* bölge-

sini hatırlatıyor. Fonun ufkunda yer alan tepeler de Mont Pilat çevresindeki tepeler olabilir.

Saunière'in mihraptaki kabartmada Magdalalı Meryem ikonografisi içerisinde en karakteristik simgeler olan kase ve kutsal yağa, yani 'sainte baume'ye yer vermemiş olması bize hep çok şaşırtıcı gelmiştir. Acaba Saunière bu şekilde, azizeye ait gerçek kutsal emanetlerin Provence'deki St-Maximin-la-Sainte-Baume'de olmadığını söylemek istemiş olabilir mi?

Lyon bölgesinde 1898 ve 1899 yıllarında kiralanmış olan araba ve atlara ilişkin faturalar, Saunière'nin Le Pilat bölgesini iyice dolaşmış olduğunu ortaya koyuyor. Rahip, çok sevdiği Magdalalı'dan kalan şeyleri aramış gibi görünüyor.

Burada en önemli soru, sadece bir kutu dolusu kemikten oluşan bir şeyleri bulmak uğruna bir adamın neden bu kadar sıkıntı içerisine girmek isteyeceği yönünde olsa gerek. Katoliklerin azizlerden kalma şeylere daima düşkün olduğunu biliyoruz. Ancak Magdalalı'nın peşine düşenlerin genellikle gizemciler veya isyankar Katolikler olduğunu daha önce görmüştük. Her iki grupta da, duyguları doğrultusunda hareket eden insanlar bulunmuyor ve kutsal emanetlerin önemli bir kazanç kapısı olduğu günler çok gerilerde kaldı. Öyleyse bu yönde bir arayışa neden bu kadar zaman ve emek vermişlerdi?

Belki de gerçekten aradıkları şey basit bir iskelet değildi. Belki de iskeletin bulunduğu mezarın başka bir sırrı daha barındırdığına inanılıyordu. Henry Lincoln, Fransız basınına şakayla karışık olarak, bu aranan şeyin İsa ile Magdalalı Meryem'in evlilik cüzdanı olabileceğini söylemişti. Açıklamadaki ciddiyet payını ele alırsak, aranan şey bu konuyla ilişkili olmalı. Kanıtlanabilir ve net bir şey, halka açıklandığında müthiş bir infiale neden olacak bir şey.

Araştırmamızın kapsamına giren bazı toplulukların gösterdiği ilgi göz önünde bulundurulduğunda, bu geleneksel dini yaklaşıma aykırı bir şey ve doğası gereği, kilisenin kurulu düzenini derinden sarsacak nitelikte olmalı. Ama böyle büyük bir etkiye neden olacak şey nedir? Kabaca iki bin yıllık bir geçmişe ait olan bir şey günümüz toplumu üzerinde neden büyük etki göstersin?

ONUNCU KISIM

YERALTINDAKİ GÜCÜ SEZMEK

Geldiğimiz bu noktada, araştırmalarımız bir kez daha Magdalalı Meryem'in gizli, geleneksel dini yaklaşımlara aykırı bir dünya için sergilediği belirgin önemle karşılaşıyordu. Zaten Leonardo'nun *Son Akşam Yemeği* tablosunda kurnazca ve bilinçaltına yönelik olarak hazırladığı bayan M sembolizmi ile işe başladığımız zaman da bu noktadaydık. Avrupa'daki karanlık gizli dini gelenekler dünyasına adımımızı attığımız günden bu yana geçen yıllar içerisinde araştırmamızı her bakımdan sağlam zeminlere oturtmayı başarmıştık. Artık bilanço çıkarma zamanı gelmişti: keşfettiğimiz şey neydi?

Magdalalı Meryem olduğunu düşündüğümüz Bayan M, Sion Manastırı örgütünde büyük üstatlık mevkiine kadar yükseldiği iddia edilen Leonardo için kesinlikle büyük bir önem taşıyordu. Örgütün günümüzdeki mensuplarıyla gerçekleştirdiğimiz buluşmalarda da azizenin kendileri için çok önemli olduğu konusundaki şüphelerimiz güçlenmişti. Leonardo'nun eserlerinin hakim unsuru olan ve Sion Manastırı'nın benzer şekilde özel bir ilgi gösterdiği Vaftizci John için de aynı durum söz konusuydu.

Fransa'nın güneyine yaptığımız çok sayıdaki araştırma gezilerinde, Magdalalı Meryem'in bu bölgede yaşadığı inancına dayanan efsanelerin belli bir temele sahip olduğunu fark ettik. Ancak azizenin Zenci Madonna kültüyle bağlantısı, paganlık inançlarıyla kurulan bir ilişkiye işaret ediyordu. Magdalalı'ya adanan ibadetlerin tamamında yoğun bir cinsellik unsuruna rastlanıyordu. Magdalalı Meryem'in Eski Ahit'teki erotik bir aşk şiiri olan *Şarkıların Şarkısı* ile ilişkilendirilmesi, bu durumun özellikle ön plana çıktığı bir örnek olarak gösterilebilir.

Ancak burada açık bir paradoksla karşı karşıyaydık. Bir tarafta, Magdalalı'nın İsa'nın karısı, veya en azından âşığı olduğunu gösteren deliller bulunurken, diğer taraftan da azizenin ısrarla pagan tanrıçalarla ilişkilendirildiğini görüyorduk. Bu bize tamamen mantık dışı görünüyordu. Tanrının oğlunun karısı neden Avcı Diana veya Mısır'ın aşk ve büyü tanrıçası İsis ile bu şekilde bir bağlantı içerisinde gösterilsin? Bu, araştırmalarımıza tam anlamıyla musallat olan bir soruydu.

Araştırmamız boyunca, Tapınakçılar, Clairvaux'lu St. Bernard ve Abbé Saunière gibi kişiler ve grupların ısrarla kadınlık ana teması etrafında dolanıp durduğunu gördük. Bu kişi ve grupların bazıları için kadınlık teması yalnızca felsefi anlamda bir ideal olsa da, söz konusu kadınların tanınan simalar olması özel bir bağlılığa işaret ediyor. Bu kişi Magdalalı Meryem değilse, antik çağın cennet kraliçesi, doğum ve ölüme hükmeden tanrı Osiris'in karısı İsis oluyordu. Magdalalı-Zenci Madonna-İsis'ten oluşan bu bağlantılar zinciri şüphesiz ki Sion Manastırı'nın hep ilgi alanı içerisindeydi. Onlara göre, Zenci Madonnna aynı zamanda hem Magdalalı Meryem'i, hem de İsis'i simgeliyordu. Bu iki karakterden ilkinin bir Hıristiyanlık azizesi, ikincisinin ise bir pagan tanrıçası olması saçma gibi görünüyor. Acaba aralarında gerçekten de uygun bir bağlantı yok mu?

Önceki kısımlarda görmüş olduğumuz gibi, Katharlar'ın Magdalalı hakkında kilise tarafından kabul edilemeyecek ve aykırı görüşleri vardı. Hatta, Béziers kasabasının tamamı bu 'sapkınlık' yüzünden kılıçtan geçirildi. Onlar, şüphe çekecek kadar Gnostik İncillerin öğretilerini anımsatacak şekilde, Magdalalı Meryem'in İsa'nın metresi olduğuna inanıyorlardı. Gnostik İncillerde Magdalalı, İsa'nın sık sık dudaklarından öptüğü ve herkesten daha fazla sevdiği kadın olarak tanımlanıyor. Katharlar bu anlatılanların doğru olduğu görüşündeydiler. Üstelik böyle bir inanca sahip olmak konusunda hiç de istekli olmamaları gerekirdi. Çünkü onlara göre her çeşit cinsellik ve çiftleşme, en iyi olasılıkla ancak gerekli bir fenalık

olabilirdi. Magdalalı Meryem-İsa ilişkisine dair fikirleri, öncülleri olan Bogomiller'den de gelmiyordu. Bu düşünce, güney Fransa'da zaten etkin durumdaydı. Bu bölgenin kültürü, gezgin ozanlar geleneğinin gelişim çizgisi tarafından ortaya koyulduğu gibi, kadınlık temasını her bakımdan yüceltme eğilimini taşıyordu. Yine gördük ki, 'Rahibe Catherine' broşürünün varlığı, Magdalalı hakkındaki Gnostik İncillerle bağlantılı fikirlerin on dördüncü yüzyıla da bir şekilde aktarıldığı anlamına gelmektedir.

Görünüşte son derece erkeksi bir örgüt olan Tapınak Şövalyeleri'nin, veya en azından örgütün çekirdeğinin de kadınlık temasının yüceltilmesi amacına derinden bağlı olduğunu keşfettik. Hiç kimse, Zenci Madonnalar'a onlar kadar büyük ilgi göstermiyordu. Büyük Kutsal Kase efsanelerinin ardında da, ruhsal dönüşümü sağlayan aşkı bulma yolundaki şövalyece arayışları yer alıyordu.

Tapınakçılar bilgiye aç kişilerdi ve bilgiyi aramak onların başlıca itici gücüydü. Nerede bulurlarsa bulsunlar bilgiye hayır demediler. Araplardan ilahi geometrinin prensiplerini öğrendiler ve Katharlar ile bağlantıları da, zaten geleneksel yaklaşımlara aykırı olan dini inanışlarına ilave bir gnostik boyut ekledi. İlk kurulduğu dönemden itibaren, şövalyelerin oluşturduğu bu örgütün ilgi alanı temel olarak gizemcilikti. Örgütün, kutsal toprakları ziyaret eden Hıristiyan hacıları koruma amacıyla kurulduğu yönündeki hiç de inandırıcı olmayan öykü, hiç bir şey demek değilse, en azından örgütü çevreleyen anormalliklere dikkati çekmektedir.

Avrupa'daki Tapınakçılar'a ait olan mülklerin en fazla yoğunlaştığı yer, Fransa'nın güneybatısındaki ilginç Languedoc bölgesiydi. Anlaşılan bu bölge, bir çok heretik grubu kendisine bir mıknatıs gibi çekmiş. Katharizm, zirveye çıktığı dönemde fiili olarak bölgenin resmi dini haline gelmişti. Gezgin ozanlar geleneğinin doğup geliştiği yer de burasıydı. Son araştırmalar, Tapınakçıların simya ile ilgilendiğini ortaya koyuyor. Languedoc bölgesinin Alet-les-Bains gibi kasabalarında yer alan çok sayıdaki binada hâlâ karmaşık simya sembolleri ve Tapınakçılarla güçlü bağlantılar göze çarpıyor.

Tapınakçıların resmi olarak feshedilmesi sürecinin etrafında gelişen netameli olayların ardından , örgüt yeraltına çekildi ve etkinliğini bu kez başka örgütler aracılığıyla göstermeye başladı. Acaba Tapınakçılar bu görev devrini nasıl gerçekleştirdiler ve sahip oldukları bilgileri kimler devraldı. Bu soruların yanıtları son on yıla kadar net olarak verilemiyordu. Araştırmalar, Tapınakçıların Rosicrucianlar ve farmasonluk aracılığıyla varlıklarını sürdürdüğünü ve bilgi hazinesinin de bu topluluklara geçmiş olduğunu aşama aşama ortaya çıkardı.

Bu topluluklar üzerinde yapılacak titiz incelemelerin, altta yatan asıl kaygılarını ortaya çıkaracağını keşfettik. Bu kaygılardan birisi, John adlı iki azizden, Evangelist John (sevgili John) veya Vaftizci John'dan birisine gösterilen büyük ve hatta ölçüsüz sevgiydi. Bu, oldukça kafa karıştırıcı bir durumdu. Zira, bu azizleri el üstünde tutan gruplar ancak nadiren geleneksel Hıristiyanlık doktrinlerini benimsemiş gruplar oluyor, hatta bir çoğu İsa'ya karşı soğukça bir yaklaşım sergiliyordu. Bu gruplardan birisi olan Sion Manastırı hakkındaki en şaşırtıcı şey ise, örgütün birbirini takip eden büyük üstatlarına hep 'John' unvanını vermiş olması ve Pierre Plantard de Saint-Clair'in bu serideki ilk unvan olan 1. John'un sembolik olarak İsa için ayrıldığını ve kullanılmadığını iddia etmesi olsa gerek. İnsan merak ediyor; İsa neden John unvanına sahip olmakla *onurlansın* ki?

Yanıt muhtemelen, bu toplulukların paylaştığı, İsa'nın gizli öğretisini genç aziz John'a aktardığı yönündeki ortak düşünce içerisinde yatıyor. Bu inanış geleneği Tapınakçılar, Rosicrucianlar ve farmasonlar tarafından kıskançlıkla muhafaza edildi. Evangelist John da bu çerçevede kasti olarak Vaftizci John ile karıştırılmış gibi görünüyor.

Sır olarak saklanan bir John İncilinin var olduğu inancı, on ikinci yüzyılın Katharlar'ından Levitikon'a kadar, 'sapkın' gelenekler içerisinde ortak bir konseptti. Johannite anlayışının ağlarının tüm bu grupları, bu denli az bilinmeyi başararak, bu kadar kapsam-

lı ve yoğun biçimde sarması gerçekten ilginç. Bu muhtemelen, gizlilik perdesinin yabancı gözlerden çok uzun süre boyunca büyük bir başarıyla gizlenebilmiş olmasından kaynaklanıyor.

'Sapkın' inançların oluşturduğu yeraltı dünyası için geçerli ana temalardan bir diğeri de kadınlık özünün yüceltilmesi ve özellikle de cinselliğin bir ayin olarak kabul edilmesi konusudur. Örneğin, simyacıların hedeflediği Büyük Çalışma'nın esasları, Tantrik cinsellik ayinleriyle açık bir paralellik sergiliyor. Bu çağrışımlar ancak yeni yeni anlaşılabiliyor. Bizim uygarlığımızın Tantrizm'in farkına varması için, önce bir çok eski batı geleneğinin pratiklerinin anlaşılmasının gerekmesi ironik bir durum.

Cinsel eylem aracılığıyla kadın bilgeliğine ulaşma, hem felsefi, hem de büyücülük boyutlarında, peşinden çok uzun süreden beri koşulan bir temadır. Araştırmamızın kapsamına giren grupları birbirine bağlayan bağ da, kadın bilgeliğine (Sophia'ya) yönelik bu arayıştır. Erken dönem gnostikler, hermetik gruplar, Tapınakçılar ve onların Islah Edilmiş İskoç Töresi farmasonluğu içerisindeki ardılları örnek gösterilebilir. 'Pistis Sophia' olarak bilinen gnostik metinde Sophia ile Magdalalı Meryem ilişkilendiriliyor ve Sophia aynı zamanda İsis ile de yakından bağlantılandırılıyor. Bu belki de, Sion Manastırı giriştiği azize-tanrıça karışımına bir açıklama getirebilir. Ne var ki, bu yalnızca bir ipucudur, yanıtın kendisi değil.

Magdalalı Meryem'in öneminin günümüzde de devam ettiğine şüphe yok. Ona hâlâ anlaşılmaz bir şevkle ulaşmaya çalışanlar var. 2. Charles d'Anjou bu bayrağı fanatik bir şevkle eline aldıysa da macerası hayal kırıklığı ile sonuçlanmış gibi görünüyor. Zira, daha ünlü bir tarihi karakter olan torunu René d'Anjou, dedesinden yaklaşık iki yüzyıl sonra hâlâ azizeyi aramaktaydı. Hatta, on dokuzuncu yüzyılın sonunda dahi, Magdalalı'ya ait kalıntıları bulmak şeklinde özetleyebileceğimiz yakıcı istek, Rennes-le-Château köyünün rahibi Abbé Saunière'yi de esir almıştı.

Bu veya şu şekilde, büyük gizemi çözecek anahtarı, asırlar boyunca kıskançlıkla ve amansızca sakınılmış Magdalalı Meryem tu-

tuyor. Bu sırrın bir bölümü Vaftizci John'ı (ve/veya Evangelist John'ı) da içine alıyor. Böyle bir sırrın varlığını fark ettiğimizde, tarihin üzerindeki örümcek ağlarını temizlemek ve gerçeğin üzerine mümkün olduğunca kısa sürede ışık tutmak konusunda büyük bir istek duyduk. Ne var ki, bu pek de kolay bir iş değildi. Bu gizli bilgilere sahip olan gruplar ve örgütler, geçen yüzyıllar içerisinde, yabancıların sırra ulaşmasını engelleyecek türlü yollar bulmuşlardı. Bazı kişilere bu konuda ipuçları sunulmuş olsa da, temel sırrı doğrudan bize açıklayacak birisi yoktu. Bildiğimiz tek şey, tüm kanıtların, söz konusu gizemin Sophia ve John temalarını barındıran bir yapı üzerine inşa edildiğini gösteriyor oluşuydu. Bu temalar gizemin merkezinde yer aldığını biliyorduk, ama bu sırrın neden kilisenin otoritesini sarsacak nitelikte olduğu konusunda bir fikrimiz yoktu. Hatta, bu 'sapkın' gelenek sadece Katolik otoriteyi değil, tüm Hıristiyanlık inancını tehdit ediyor gibi görünüyordu. Sırrı saklayan gruplar da açıkça, Hıristiyanlığın kökenleri ve hatta İsa hakkında bilgilere sahip olduklarına inanıyorlardı.

Bu sırrın niteliği ne olursa olsun, on dokuzuncu ve yirminci yüzyılları da ilgilendirdiği kesin. Renes-le-Château'da, Saunière yalnızca Emma Calvé gibi Paris sosyetesinin temsilcilerini değil, aynı zamanda politikacıları ve imparatorluk ailesinin mensuplarını da ağırlamıştı. Günümüzde de, Pierre Plantard de Saint-Clair ve Sion Manastırı, Charles de Gaulle ve iki kez Fransa devlet başkanlığı grevini geçici olarak yürütmüş olan ünlü devlet adamı Alain Poher gibi isimlerle birlikte anılıyor. Son dönemde, Pierre Plantard de Saint Clair ile Fransa'nın son devlet başkanı François Mitterand'ın isimlerinin birlikte anıldığı söylentiler bile duyuluyor. Mitterand'ın 1981 yılında Rennes-le-Château'ya bir gezi düzenlediğini biliyoruz. Bu gezisi sırasında, Magdala kulesinin üzerindeyken ve kilisedeki Asmodeus yontusunun yanındayken fotoğrafları çekilmişti. Jarnac'da doğmuş olması ve dünya liderlerinin Paris'te, Notre-Dame'de düzenlenen ayine katılırken, onun ebedi uykusuna Jarnac'da gerçekleşen özel bir seremoniyle gönderilmiş olması da önemli bir

ipucu olabilir. Sion Manastırı'nın 1950'li yıllardaki tüzüğüne göre, Jarnac uzun süredir örgütün merkezlerinden birisi konumundaydı.

Geniş bir kesim, Sion Manastırı'nın Avrupa ve hatta dünya politikası üzerinde gerçek bir etkiye sahip olduğuna inanıyor. Peki ama, felsefi ve tarihsel bir perspektif açısından ne kadar ilginç olursa olsun, araştırmakta olduğumuz şeyler nasıl böyle bir nüfuza konu olabilirdi? Bu, Sion Manastırı ile önceki kısımlarda üzerinde durduğumuz 'John kilisesi' ortaklığı tarafından dile getirilen, 'Hıristiyanlığı baş aşağı çevirmek' vaadiyle ilgili olabilir mi?

Magdalalı Meryem ile Vaftizci John'ın görünüşteki tek ortak noktaları, azizlik mertebesinde bulunmaları ve Yeni Ahit'te geçen tarihi karakterler olmalarıdır. Araştırmamızın devamı için seçebileceğimiz tek mantıklı doğrultu, bu karakterlerin yaşamlarına ve rollerine bakmak olacaktı. Bu şekilde, gizli yeraltı gelenekleri için bu kadar çekici olmalarının nedenini ortaya çıkarabilmeyi umut ediyorduk. En ciddi ve tanınmış ezoterik grupların mensupları için taşıdıkları müthiş anlamı kavrayabilme umudunu taşıyabilmek, İncil'i ciddi bir şekilde yeniden okumalıydık.

İKİNCİ BÖLÜM

GERÇEKLER AĞI

ON BİRİNCİ KISIM

İNCİL YALANLARI

1996 yılı Paskalya yortusunda hayret verici bir keşif, İngiliz medyasının büyük ilgisini çekti. Kudüs'te, Joseph'in oğlu İsa'nın da aralarında bulunduğu bir grup insanın kemiklerinin saklandığı odalar keşfedilmişti. Odadaki yazılarda, diğer kalıntıların İsa'nın oğlu olan Jude'e, Joseph'e, Matthew'e ve iki Meryem'e ait olduğu belirtiliyordu. Meryem adıyla belirtilen kişiler muhtemelen Magdalalı Meryem ve bakire Meryem'di. (Meryem adlarından birisi Yunanca yazılmıştı.) Ortaya çıkan bu isimler Hıristiyanlar için heyecan verici olsa da bu keşfin etkileri onları pek de hoşnut bırakacak nitelikte değildi. Zira, Hıristiyanlık İsa'nın yeniden dirilmesi ve bedeninin cennete yükselmesi inancı üzerine kurulmuştur. O halde, İsa'nın kemiklerini dünya üzerinde bulmak Hıristiyanlar için çok sarsıcı bir durum olacaktı. Peki, ama bunlar gerçekten onun ve ailesinin kemikleri miydi?

Tüm olasılıklar göz önüne alınsa da kabul edilmelidir ki kemikler İsa'ya ve onun ailesine ait değildi. Hıristiyanlara bir çok anlam ifade eden bu isimler, aslında birinci yüzyıl Filistin'inde son derece yaygın olarak kullanılıyordu. Dolayısıyla, İa'nın ailesiyle benzerlik yalnızca rastlantı olabilir. Fakat, yol açtığı tartışmaların şiddeti ve keskinliği bu keşfi önemli kılıyor. Televizyon programları ve reklam afişleri şu soruyu akla getiriyordu: eğer bu kemiklerin gerçekten İsa ve ailesine ait olduğu ispatlanırsa, Hıristiyanlık için bu ne anlama gelecekti? İsa'nın da bizim gibi normal biri olması fikriyle karşı karşıya gelindiğinde bir çok Hıristiyan için bu durumun ortaya çıkması utanç verici olmaz ve hatta hakaret sayılmaz mıydı?

Onun isminin başka insanlarca kullanılmış olması bile bir çok kişiye şaşırtıcı gelmektedir.

Hıristiyanlığa kendini adamış olanların İsa'nın tanrının oğlu olduğu fikrini benimsemeye devam etmek istemeleri ve onun hakkında söylenenlere aldırış etmemeleri anlaşılabilir bir şey olsa da, çoğu Hıristiyan'ın İncil'in ne kadarlık bir kısmının gerçekten doğru olduğunu bilmemeleri garip bir durumdur. Son döneme kadar bu konuda hiç bu kadar fazla bilgi kaynağına sahip olmamıştık. Son 50-60 yıl içinde yazılan kitaplar İsa ve sürüklediği hareket üzerine sayısız bakış açısı getirdi ve bir çok karşıt (bazen de gülünç) fikirler ortaya atıldı. Bu muhtelif fikirler arasında, İsa'nın üç çocuklu boşanmış bir adam, bir farmason, bir Budist, bir sihirbaz, bir hipnotizmacı, Fransız krallarının atası, kinik bir filozof, halüsülasyonlar gören bir türedi ve hatta bir kadın olduğunu öne süren yargılara rastlıyoruz. Bu esrarengiz ve olağanüstü fikirler çağımızın sorgulayıcı yaklaşımının sonucu olabilirse de, farklı bakış açılarının ortaya çıkmasının asıl nedeni, modern bilimin, İsa hakkında geleneksel olarak inanılan hikayenin ciddi hatalar içerdiğini ve bu nedenle de çok zayıf kaldığını ortaya koymuş olmasıdır. Ancak, bu çekim gücünden dolayı bu tip fikirlerin yeşermesi mümkün olsa da bunlar İncil'in tefsirlerine ve hatta yeniden yorumlanmış versiyonlarına dayandırılmaktadır.

Bu çekim gücünün doğru değerlendirilebilmesi için, öncelikle öykü için bir altyapı araştırmasının yapılması gerekiyor. Nag Hammadi metinleri ve Ölü Deniz parşömenleri gibi arkeolojik bulgular, İsa'nın yaşadığı dönemin yapısı ve kültürü hakkında bir çok şeyi ortaya koyuyor. Bu bilgiler birdenbire gösterdi ki, Hıristiyan geleneğine özgü olduğu zannedilen bir çok şey aslında hiç de öğle değil. En basmakalıp Hıristiyanlık konseptlerinin bile, aslında birinci yüzyıl Filistin'inde bizim algıladığımızdan çok farklı anlamlar taşıdığını artık görebiliyoruz.

Protestan Hıristiyanların, kiliselerinin dış kısmında sergilemekten hoşlandıkları 'Mesih İsa tanrımızdır' sloganı bu duruma ör-

nek olarak gösterilebilir. Onlara göre, bu ibare İsa'nın tam anlamıyla ilahi bir varlık olduğunu, tanrının vücuda gelmiş şekli olduğu anlamını taşımaktadır. Bu ibare, takipçileri tarafından, İsa'ya verilen bir unvan olduğu inancıyla kutsal kitaplardan alınmış ve İsa'nın eşsiz bir statüye sahip olduğunun göstergesi olarak kabul edilmiştir. Ancak İncil konusunda sözüne çok güvenilen bir uzman olan Geza Vermes, bu ibarenin çocukların babalarına, veya kadınların eşlerine karşı kullandıkları sıradan ve yaygın bir hitap şekli olduğunu ortaya çıkardı. Günümüzde "tanrı" şeklinde tercüme edilen 'Lord' tabiri, 'efendi' kelimesinin eş anlamlısı olarak kullanılıyordu. Sıradışı bir duruma işaret etmiyor ve kesinlikle ilahi bir yöne vurgu yapmıyordu. Ancak aradan geçen yüzyıllar içerisinde İsa'nın tanrı olduğu düşüncesinin bir kanıtı olarak sunulacak hali geldi.

Hıristiyanlık geleneğinin nasıl bir tarihsel gerçekliğe dönüştüğünü gösteren bir diğer örnek de Paskalya ve Noel gibi önemli yortulardır. Her yıl 25 Aralık tarihinde, milyonlarca Hıristiyan, İsa'nın dünyaya gelişini kutluyor. İsa'nın doğuşu, dünyada en yaygın olarak bilinen öykülerden birisidir: Meryem, kutsal ruhun müdahalesiyle gebe kalan bir bakireydi. Handa o ve kocası Joseph için bir oda bulunmuyordu. Dolayısıyla çocuğunu ahırda (bazı anlatım şekillerine göre mağarada) dünyaya getirmek zorunda kaldı. Mecusiler ve çobanlar gelerek yeni doğan kurtarıcıya tapınmaya başladılar. Sofistike düşünen Hıristiyanlar ve dinbilimciler bu öyküye fazla itibar etmiyor olabilirler. Ancak Hıristiyanlık aleminde çocuklara ilk anlatılan öykülerden birisi budur ve daha çocukluk yaşlarında, 'kutsal' olduğu bilince aşılanır.

Papa, İsa'nın aslında 25 Aralık tarihinde doğmadığını, 25 Aralık'ın eski pagan kültüründe bir kış ortası festival tarihi olduğu için seçildiğini açıkladığında ortalık karıştı. En sıradan Hıristiyanlar için bile bu büyük bir olaydı. Açıklamanın ancak 1994 yılına gelindiğinde yapılmış olması pek güven verici değil. Bu, buzdağının yalnızca görünen ucudur. Zira, teologlar Noel öyküsünün tamamının aslında bir mit olduğunun çok uzun üredir farkındalar.

Gerçekleri bilenlerin Hıristiyanları kasıtlı olarak cehalet içerisinde bırakmasının derecesi çok, ama çok daha ileri boyutlara ulaşıyor: 25 Aralık tarihi yalnızca İsa'nın dünyaya geldiği iddia edilen gün değildir. Osiris, Attis, Tammuz, Adonis, Dionysus ve başka bir çok pagan tanrısının da bu tarihte doğduğu belirtiliyor.

Bu tanrılar da İsa'ya benzer şekilde, mağara gibi mütevazı yerlerde dünyaya gelmişler, yeni bir yıldızın ortaya çıkması gibi işaretlerle müjdelenen doğumlarında çobanlar da hazır bulunmuş. 'İyi yürekli çoban' ve 'insanlığın kurtarıcısı' gibi unvanlar, bu tanrılar için de kullanılmış. Ruhban sınıfı, İsa'nın yalnızca ölen ve dirilen tanrılar geleneğinin içerisinde yer alan tanrılardan birisi olduğuna dair kanıtlarla yüzleştirildiklerinde, eski paganların bir gün gerçek bir kurtarıcı tanrının geleceği yönündeki tatmin edici olmaktan uzak konseptine sığınıyorlar. Ancak paganlar, doğacak olan Hıristiyanlığın grotesk parodisi ile yetinmek zorunda kaldılar.

İleriki kısımlarda Hıristiyanlığın gerçek kökenlerine ayrıntılı olarak değinecek olsak da, tanrılar arasında ortak doğum günü olan 25 Aralık tarihinin, İsa ile diğer pagan tanrılar arasındaki yegane benzerlik olmadığını şimdiden belirtmeliyiz. Örneğin, İsis'in kocası Osiris, bir Cuma günü, kötülerin elinde can verdi ve üç gününü yeraltı dünyasında geçirmesinin ardından büyü yoluyla yeniden diriltildi. Dionysus'un efsaneleri ise, bedenini ve kanını simgeleyen ekmekten ve şaraptan oluşan büyülü bir yemek aracılığıyla tanrıyı mideye indirmek şeklinde kutlanıyordu. Ölen ve yeniden dirilen tanrılara ilgili bu durum uzun yıllardır dinbilimciler, tarihçiler ve kutsal kitap uzmanları tarafından biliniyor olmasına karşın, söz birliği edilmişçesine, kilisenin cemaatinden saklanmıştır.

Hıristiyanlığın kökenleri ile ilgili olarak ortaya çıkan yeni bulguların karışıklığı içerisinde, gerekli dirayet ve dikkat gösterilmediği taktirde, coşkunluk seline kapılmak ve ortaya atılan fikirlerden birisine saplanmak son derece olası bir sonuçtur. Eğer yargılara kaynaklık eden materyaller yanlış yorumlanırsa, sonuçlar olması gerekenden çok farklı noktalara ulaşabilir. Örneğin, 1947 yılında

keşfedilen Ölü Deniz parşömenleri hakkında bugüne dek sayısız kelime sarf edilmiştir. Bu yorumlardan kimileri, erken dönem Hıristiyanlık üzerine ışık tutar gibidir. Parşömenlerdeki bazı pasajlar bir çok kişiyi, İsa'nın ve Vaftizci John'ın, Ölü Deniz kıyısındaki Qumran'da yaşayan Essene'lere mensup olduğu fikrine yöneltmiştir. Bugün bir çok insan, bunun doğruluğundan şüphe duyulamayacağı görüşünü taşıyor.

Aslında, parşömenlerin Esssene kökenli olduğunu gösteren her hangi bir kanıt bulunmamaktaydı. Bu sadece, parşömenler keşfedildiğinde ortaya atılan aceleci bir varsayımdı. Bir varsayım daha var: parşömenlerin, Essene'ler veya bölgede yer alan çok sayıdaki başka mezhepten yalnızca birisi tarafından yazıldığı ileri sürülüyor. Oysa Yahudiliğin tarihi konusunda en önde gelen uzmanı ve Ölü Deniz parşömenlerin keşfedilmesi ve üzerinde çalışılması sürecini de yakından takip etmiş bir kişi olan Norman Golb bu varsayıma itiraz ediyor. Parşömenlerin bir topluluktan veya Qumran'da yaşamış dini bir gruptan gelme varsayımının arkeolojik bulgular veya parşömenlerdeki bilgilerle doğrulanamadığını öne sürüyor. Golb, parşömenlerin aslında milattan sonra 70 yılında gerçekleşen Yahudi ayaklanması sırasında saklanan Tapınak kütüphanesinin bir parçası olduğu görüşünde.

Eğer Golb haklıysa, ki haklı olduğunu ortaya koyan bir çok gösterge mevcut, bu durumda Ölü Deniz parşömenleri hakkında yazılmış tüm kitaplar gereksiz hale geliyor. Aslında bu kitapların büyük kısmının yazarlarının yaptığı şey, aslında bir çok farklı mezhebin ürünü olan bazı dokümanlara bakarak, kendi seçtikleri bir mezhebin inanç sistemini ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Bu, kitaplığındaki yayınlara bakarak birisinin düşüncelerini anlamaya çalışmak gibi bir şey. Evimizdeki kitaplığımızın içeriği, dini ve ezoterik konulara ilgi duyduğumuzu kolayca açığa vurabilir. Ancak farklı bakış açılarından (kuşkucu, rasyonel, safdil) değişik kitaplara sahipsek, gerçekten neye inandığımız nasıl anlaşılabilir? (Ölü Deniz parşömenlerinin aksine, Nag Hammadi metinleri asla tek bir mezhebin ürünü olarak değerlendirilmemiştir.)

Essene mezhebiyle bağlantılandırılması yanlış olsa da, modern bir mit olma özelliğinin yanında, Ölü Deniz parşömenleri dönemin Yahudilik inancı anlaşılması yolunda tarihi öneme sahip. Ancak Hıristiyanlığın kökenlerinin anlaşılması konusunda yapılacak çalışmalarda çok işe yaramayacakları için, araştırmamızda bu belgelere fazla yer ayırmayacağız.

Knight ve Lomas tarafından kaleme alınmış *Hiram Anahtarı*, hatalı önermelerden yola çıkarak geniş kapsamlı çıkarımlar yapmanın sakıncaları hakkında bir örnek olarak gösterilebilir. Bu yazarlar, Ölü Deniz parşömenlerinin bazı bölümlerinin farmasonlukla benzer fikirler barındırdığını iddia ediyorlar ve 'Ölü Deniz parşömenlerini yazanların Essene'ler olduğunun artık kesin olarak bilindiğini' söylüyorlardı. Buradan da, Essene'lerin farmasonların öncülü olduğu sonucuna varıyorlardı. Dahası, İsa'nın da bir Essene ve dolayısıyla farmason olduğu onlara göre belirgindi.

Ancak görmüş olduğumuz gibi, parşömenler Essene'ler tarafından yazılmamıştı ve üstelik, İsa'nın bu mezhebin bir mensubu olduğu da kanıtlanamıyor. Bu durumda Knight ve Lomas'ın kurduğu hipotezin temeli tümden çöküyor. Bu öykü, aşırı coşkuyla hareket eden araştırmacılar için uyarıcı niteliğe sahip.

Vaftizci John ve Magdalalı Meryem'in statüleri hakkında tekrar değerlendirme yapma zamanının çoktan gelmiş olduğunun farkına vardığımız noktaya ulaşmıştık. Bunca şeyden sonra, bu tarihi karakterlerin, mensupları arasında tüm zamanları en parlak beyinlerinin de bulunduğu güçlü yeraltı hareketlerin tarafından çok ciddiye alındığını görüyorduk.

Büyük Avrupa Heretizmi olarak adlandırdığımız yapının ana teması, Vaftizci John ve Magdalalı Meryem'e yönelik, açıklanamayan ve bir çok yerde gerçek bir tapınmaya dönüşmüş olan bir bağlılıktı. Peki ama, bu bağlılık kasıtlı bir aykırılık çabasından, kiliseye karşı aykırı olmak amacıyla girişilen inatçı bir isyankarlıktan daha öte bir anlam taşıyor muydu? Bu aykırılığın ardında başka bir şeyler yatıyor muydu? Bu bağlılığın gerçeklere dayanan nedenleri olup

olmadığını tespit edebilmek için tekrar Yeni Ahit'e ve özellikle de Matthew, Mark, Luke ve John İncillerine dönmeye karar verdik.

Vaftizci John ile Magdalalı arasında böyle bir aykırı bağlantının bulunması düşüncesinin bizi ilk başta şaşırttığını itiraf edelim. Hıristiyanlığın kabul edilen versiyonu içerisinde, her ikisinin de İsa'ya bağlılık göstermesi dışında, bu doğrultuda her hangi bir şeye rastlanmadığı gibi, aykırılığın kaynağı olan inanç sistemleri üzerinde yapılan yüzeysel bir araştırma da akla yatkın bir sonuç doğurmuyordu. Bu iki karakter birbirinden iki zıt kutup kadar ayrı görünüyordu. Vaftizci John, uzlaşmaz ahlaki değerleri dolayısıyla öldürülmüş bir sofu olarak karşımıza çıkıyor, ama yine de bir Hıristiyan şehidi gibi ölmüyordu. (Aslında, Herod Antipas'a karşı ölümcül karşı koyuşunu sergilediğinde, Vaftizci John'ın İsa'nın öğretisini kullandığına dair bir belirti bulunmamaktadır.) Diğer taraftan, Magdalalı Meryem'in bir hayat kadını olduğuna inanılıyor, ancak geleneksel öyküye göre, tövbe ettiği ve hayatının devamını bir münzevi olarak geçirdiği söyleniyordu. John ve Magdalalı'nın birlik olmasını gerektirecek bir durum yok gibi görünüyor. Üstelik, İncillerde bu iki karakterin karşılaşmış olduğundan bile bahsedilmiyor.

Yine de, en azından birbirlerini tanıdıklarına dair göstergeler mevcut. Uzmanlar, Vaftizci'nin kendi döneminde, uzak diyarlardan gelip insanları tövbe etmeye çağıran erdemli bir vaiz olarak geniş bir üne sahip olduğu tespitinde birleşiyorlar. Magdalalı ise İsa'nın kadın müritlerinden birisiydi ve peygamberin çevresinde önemli bir role sahipti. Ayrıca, John ve İsa'nın kuzen, veya en azından akraba olduğuna inanılıyor. Bu bilgiler ışığında, John'ın büyük ihtimalle, erkek havarilerin ayaklarını yıkayan, onlara temiz havlular getiren ve yemeklerini pişiren Magdalalı Meryem'i tanıdığı sonucuna varılabilir. Vaftizci belki de, Magdalalı'nın geçmişte kalan ününden de haberdardı ve onun kendileri arasındaki varlığını hoş karşılamıyordu. Ancak Magdalalı'yı kendi elleriyle vaftiz etmişse durum farklı olabilir. Böyle bir vaftiz olayının gerçekleştiğine dair bir kayıt bulunmuyor. Ne var ki, Aziz Peter gibi başka havarilerin bu şekilde vaftiz edildiğine dair bir kayıt da yok.

Tüm bunlardan sonra, İncil'in öyküsünün arka planı hakkında yapılan daha derinlikli bir araştırma, Magdalalı Meryem ile Vaftizci John arasındaki bağlantı hakkında ipuçları veriyor. İlk önemli ortak yanları, İsa'nın bir vaiz olarak kariyeri üzerinde tamamlayıcı roller oynamış olmalarıdır. John bu kariyerin başlangıcını temsil ederken, Magdalalı da sonunu simgeliyor.

Vaftiz töresi içerisinde İsa'nın etkinliğini John başlatıyor. Peygamberin ölümü ve yeniden dirilişi etrafında gerçekleşen olaylarda ise Magdalalı Meryem merkezde yer alıyor. Temel bağlantı, her ikisinin de bir çeşit meshetme hizmetinde bulunması. John'ın su ile vaftiz etmesi ile Bethanyalı Meryem'in (genel olarak bu kişinin Magdalalı Meryem olduğu kabul edilmektedir) hint sümbülü ile meshetmesi olayları açık biçimde paralellik gösteriyor. Ölümünün ardından İsa'nın bedenini mür ve sabır ağacı özü ile meshederek gömülmeye hazırlayan kişi de Magdalalı'dır.

İki karakter arasındaki en temel benzerlik ise, İsa'nın yaşamında önemli bir ayinsel fonksiyona sahip olmalarına karşın, İncil tarafından anlatılan öyküde her ikisine de sanki ancak gönülsüzce yer verilmiş olması. İncil'in metinlerine aceleyle girip çıkmaları sağlanmış ve özellikle rahatsız edici bir etki oluşturulmaya çalışılmış gibi görünüyor. Bir taraftan, John'ın Herod'un adamları tarafından idam edilmesine yer verilirken, İsa'nın bu durumdan üzüntü duyduğuna veya müritlerini John'ın anısına saygı göstermeye davet ettiğine dair bir tek satır bile bulunmuyor. Magdalalı Meryem ise öyküye birdenbire çarmıha gerilme sırasında, İsa ile içten bir ilişki içerisinde dahil oluyor ve yeniden dirilişin ilk şahidi olarak geçiyor. Öyleyse neden daha önceki bölümlerde rol oynamıyor? Bu yaklaşımın nedeni muhtemelen, İncil'i yazan kişilerin John ve Magdalalı'yı tümden yok sayamamış olmaları ve İsa'nın yaşam öyküsünde onlara da yer vermeye mecbur kalmalarıdır. Böyle olmasa belki de bu iki karaktere İncil'de hiç yer vermeyeceklerdi. Peki ama, İncil'i yazan kişileri ve erken dönem kilise otoritelerini Magdalalı ve John'a karşı böyle saldırgan bir tutuma sevk eden şey neydi?

Magdalalı söz konusu olduğunda, bu kasıtlı marjinalleştirme çabasını fark etmek daha da kolay. İsa öyküsünde önemli bir rol oynadığı açık olmasına karşın İncil'de onun hakkında pek az şey bulabiliyoruz. Luke İncilindeki bir bahsin dışında, sahneye ilk gerçek çıkışı çarmıha gerilme olayındaki şahitliği ile aşlıyor. 'Yedi şeytanın kovulması' öyküsündeki ima dışında, onun nasıl olup da bir havariye dönüştüğü anlatılmıyor. Özellikle İsa'nın defnedilmesindeki kesin rolünün ne olduğunu bilmemize de izin verilmemiş.

Başlangıçta saf bir şekilde, birinci yüzyılda Yahudi toplumunun bakış açısını da göz önünde bulundurarak, İsa'nın kadın müridinin bu saygısızca harekete yalnızca kadın olması, yani ikinci sınıf insan sayılması nedeniyle layık görülmüş olabileceğini düşünmüştük. Ama Eski Ahit'te Ruth ve Naomi'nin yaşamlarından ayrıntılı bir kronoloji ile bahsedilmişti. O günden sonra kadınlara bakışta bu denli köklü bir değişim yaşanmış olabilir miydi? Ayrıca bir de, Meryem'in lakabı olan Magdalalı adına garip bir şekilde vurgu yapılması konusu var. Bu adın kökenin daha ileride masaya yatıracağız. Ancak bu lakabın İncil'in yazarlarınca, Meryem'in bağımsız bir kadın olduğunun göstergesi olarak kullanıldığını görmek mümkün. İncil'de geçen tüm diğer kadınlar önemli bir erkeğin eşi, annesi veya kız kardeşi olma statüleriyle ve unvanlarıyla tanımlanmıştır. Burada ise yalnızca Magdalalı Meryem dendiğini görüyoruz. Sanki kutsal kitabı kaleme alanlar, bu kadının kim olduğunu okuyucuların bilmesini istemişler.

İncil, İsa'nın kadın müritleri ile ilgili olarak, 'ona zenginlikleriyle yardım ettiler' diyor. Acaba Magdalalı, İsa'nın çevresindeki topluluğu besleyen bir çeşit bağımsız kadınlar grubuna mı dahildi? Bir çok uzman gerçeğin bu olduğuna inanıyor. Ancak finansal durumu nasıl olursa olsun, Magdalalı Meryem daima kadın müritler arasında adı en başta anılan kişi olmaktadır. Özel bir neden yoksa, Magdalalı Bakire Meryem'den bile önce anılmaktadır.

Sion Manastırı'nın iddiası, Magdalalı Meryem ile Bethanyalı Meryem'in aynı kişiler olduğu yönünde. Bu, Lazarus'un kız karde-

şi ve İsa'nın ayaklarını mesheden kişi. Eğer gerçek buysa, İncil yazarlarının bu kadına karşı kaba tavırları daha da önem kazanıyor. Sanki kimliğinin ve İsa'nın yaşamındaki rolünün anlaşılmasını kasten zorlaştırmaya çalışmışlar. Synoptic İncillerde daha da ileri gidilerek, İsa'yı mesheden kadının kimliğinin belirsiz olduğu belirtiliyor. Oysa bunları yazanlar büyük ihtimalle bu kadının kim olduğunu ve neden önemli olduğunu biliyorlardı.

Bu marjinalleştirme operasyonu aynı zamanda Vaftizci John için de sahnelenmiş gibi görünüyor. Günümüzün Yeni Ahit uzmanları John ile İsa arasında var olduğu kesin olarak bilinen ilişkinin tanımlanmasının güç olduğu konusunda birleşiyorlar. Bu uzmanların bir çoğu, John'ın kendisi için yalnızca müjdeci-haberci rolüne önem vermiş olmasına dikkat çekiyor ve onun İsa'ya 'çok fazla karşı çıktığını' öne sürüyor. Mark İncilinde (muhtemelen, Matthew ve Luke İncillerine de temel oluşturmuş olan ilk İncil budur) daha sonra yazılmış metinlere göre, John'ın ikincil rolüyle ilgili olarak daha az vurgu yapılmış olması da önemli bir noktadır. Bu durum bir çok uzmanın, John'ın İsa'ya boyun eğişinin bıktırana kadar anlatılmış olmasının aslında sadece bu iki adam ve grupları arasındaki rekabeti gizlemek amacını taşıdığı görüşüne sahip olmaya itiyor.

Yalnızca İnciller üzerinde yapılan detaylı bir inceleme bile böyle bir rekabetin varlığı hakkında ipuçları sunabiliyor. İlk olarak, tarafsız bir gözle okunduğunda, İsa'nın ilk ve en ünlü müritlerinin aslında John'ın müritleri arasından çıkmış olduğu anlaşılıyor. Örneğin, genç 'sevgili John' (bu kişinin bir çok heretik inancın da merkezinde yer aldığını görmüştük) adındaki müridin, Vaftizci'nin yardımcılarından birisi olduğu ve John adını da ona duyduğu saygıyı göstermek amacıyla aldığı büyük oranda kabul ediliyor. Vaftizci'nin müritleri, onun kellesinin vurulmasından sonra da ayrı bir grup olarak varlıklarını sürdürdüler. Anlatılanlara göre, bazıları onun bedenini götürmek üzere topluluktan ayrıldı ve ayrıca, İsa'nın müritlerinin, John'ın müritleriyle, ayrı bir yaşam çizgisini seçmeleri nedeniyle anlaşmazlığa düştüğünü belirten Yeni Ahit pasajları var.

Daha da önemlisi, kilise tarafından hiç de şaşırtıcı olmayan bir şekilde örtbas edilen bir pasajda John'ın, İsa'nın mesih olmasıyla ilgili şüpheler taşıdığı belirtiliyor. Vaftizci, Herod'un zindanlarına hapsedildiğinde iki müridini İsa'ya göndererek 'sen gelmesi beklenen kişi misin, yoksa bir başkasını mı beklemeliyiz?' diye sormalarını istemiş. Bu, dinbilimciler için oldukça rahatsız edici bir pasaj. Bir taraftan, Vaftizci John'un tanrı tarafından mesihin yolunu açmak üzere görevlendirildiğini söylüyorlar ve böylece ona ilahi bir rehberlik yapıldığını belirtmiş oluyorlar. Ancak 'müjdeci' doğru mu, yoksa yanlış mı tercih yaptığı konusunda şüphe duyuyor.

İsa'nın sözlerinde de, bu iki adam arasında daha az belirgin, ancak aynı derecede önemli olan başka rekabet işaretlerine de rastlanıyor. Bunlardan ilki, İsa'nın John'ı topluluğa karşı övdüğü iyi bilinen pasajda ortaya çıkıyor. İsa, 'bir kadından doğanlar arasında Vaftizci John'dan daha büyük bir adam çıkmamıştır' diyor. Ancak hemen ardından şu şaşırtıcı sözleri ekliyor: 'cennet krallığında en düşük mertebeli kişi bile ondan daha yücedir'. Bu açıklamanın gerçek anlamını yorumlanması bir çok tartışmaya yol açmıştır. Önemli Yeni Ahit uzmanlarından Geza Vermes, burada geçen 'cennet krallığında en düşük mertebeli kişi' ibaresini diğer örneklerle karşılaştırmış ve bunun bir şeyi dolambaçlı yoldan söylemek için kullanılan bir söz, biçimsel ve konuşmacının kendisini ifade eden bir ibare olduğu sonucuna varmış. Yani, İsa kalabalığa 'John büyük bir adam olabilir, ama ben daha büyüğüm' demek istemiş.

Hiç bir İncil uzmanının tartıştığına şahit olmadığımız, çok daha açık bir yorum daha var. Yukarıdaki sözlerde geçen 'bir kadından doğan' ibaresi zayıflığı ima ettiği için bir hakaret olarak algılanabilirdi. Bu yorum doğru kabul edildiğinde, pasajın tümü bambaşka bir renge bürünüyor. Belki de İsa'nın, 'bir kadından doğanlar arasında Vaftizci John'dan daha büyük bir adam çıkmamıştır' sözü doğrudan hakaret amacı taşıyordu. Bu tavır, bir sonraki cümleyle de desteklenmiş oluyor: 'cennet krallığında en düşük mertebeli kişi bile ondan daha yücedir'. Eğer Geza Vermes haklıysa ve İsa kendi-

sinin daha büyük olduğunu söylüyorsa, bu cümlelerin John'a yönelik bir iltifat olma olasılığı son derece düşüktür. Hatta, bu sözler daha güçlü bir hakaret içeriyor da olabilir: 'müritlerimin en düşük mertebede olanı bile ondan daha yücedir.'

John'a yönelik, birinci yüzyıl Yahudilerinin bizden daha kolay algılayabileceği üstü hafif örtülü bir küçümsemenin daha varlığından söz ediliyor. Sözü edilen küçümseyici yorum, İsa'nın kendi müritleri ve John'un müritleri ile yaptığı bir tartışma sırasında ortaya çıkıyor. İsa, 'hiç kimse eski derilerin içerisine taze şarap koymaz' diyor. O dönemde şarap sıklıkla, hayvan dersinden yapılan şişelerde bulundurulurdu ve John da hayvan derilerinden giysilere sahipti. Bahsedilen tartışma ortamında, bu sözlerin John'a yönelmiş olması son derece olasıdır.

Sözünü ettiğimiz bu rekabetten, İncil'i yazanların çarmıha gerilişten sonra en az elli yıl süreyle haberdar olduğu çok açıktır (bu süre, kabaca İncillerin yazıldığı dönemi kapsamaktadır). Muhtemelen dört İncil de, bu az bilinen rekabeti saklamak ve İsa'nın üstünlüğünü göstermek yönündeki gizli düşünce hiç akıldan çıkartılmadan kaleme alındı. Aslında İncili yazanların, John'u tamamen kitaptan çıkartma şansları olsa kendilerini daha mutlu hissedeceklerine şüphe yoktur.

Öyleyse, birisi İsa'yı vaftiz eden kişi, diğeri de Hıristiyanlığın temelini oluşturan yeniden dirilme olayının ilk görgü şahidi olan Vaftizci John ve Magdalalı Meryem, İncil'i yazanları rahatsız etme özellikleriyle birleşmektedir. Peki bu rahatsızlığın nedenini keşfetmek ve gerçek rollerini yeniden ortaya çıkararak sahip oldukları önemi onlara tekrar kazandırmak mümkün olabilecek miydi?

Temel sorun, Yeni Ahit kitaplarının güvenilmesi mümkün olmayan bilgi kaynakları olmasında yatıyordu. Tüm eski metinler gibi bu kitaplar da acımasız bir redaksiyon, eleme, tercüme ve tefsir burgacına maruz kalmıştı. Aradan geçen yüzyıllar içerisinde özgün metinlere bazı parçalar eklenmiş, bu eklemeler bazen önemsiz olsa da, bazı durumlarda çok etkili olmuştu. Örneğin, John'ın İlk Mek-

tubu kısmında geçen 'cennette defter tutan üç şey vardır, Baba, Söz ve Kutsal Ruh; ve bu üçü birdir' cümlesinin sonradan eklendiği bilinmektedir. Benzer şekilde, 'zinayı kabul eden kadın' öyküsünün de sadece John İncilinde var olduğunu görüyoruz. Bilinen eski versiyonlarda bu kısma yer verilmemiş. Bu eklemelerin inanılır olup olmadığı çok büyük tartışma konusudur.

Tercümede ortaya çıkan garipliklerden kaynaklanan karışıklıklara verilecek en iyi örneklerden birisi ise, İsa'nın mütevazı bir marangoz olduğu yönündeki yanlış anlamadır. Özgün Aramca metinde kullanılan 'naggar' sözcüğü hem ağaç işçisi, hem de uzman veya alim anlamına gelebilmektedir. İçeriğe bakıldığında, ikinci seçenek daha akla yatkın geliyor. Zira başka hiç bir metinde, İsa'nın bir zanaatkar olduğuna dair ipucuna rastlanmamaktadır. Bilgili oluşu ise onu konuşurken duyanların yorumlarına konu oluyor. 'Naggar' sözcüğü yalnızca insanlar onun bilgi seviyesinden bahsederken geçiyor. Ne var ki, İsa'nın bir marangoz olduğu düşüncesi, tıpkı doğum tarihinin 25 Aralık olduğu düşüncesi gibi, Hıristiyanlık öyküsüne silinmez şekilde yazılmıştır.

Kilise tarafından kabul edilen İncillerin yazıldığı tarihler de büyük tartışma ve ihtilaflara konu oluyor. A.N. Wilson'un yazmış olduğu gibi:

"Yeni Ahit uzmanlığında en tuhaf durumlardan birisi, son derece bilgili insanlar yüzyıllar boyunca varolan dokümanların üzerinde hevesle çalıştığı halde, İncillerin nerede, ne zaman ve kim tarafından yazılmış olduğu gibi basit sorulara şüphe bırakmayacak yanıtlar verilememiş olmasıdır."

Halen yok olmamış en eski elyazmaları dördüncü yüzyıldan kalmadır. Ancak bunlar da daha eski metinlerin kopyaları niteliğindedir. Bu nedenle uzmanlar, kaynakların hazırlanma yer ve tarihlerini tespit edebilmek için varolan İncil cüzlerinin dilini analiz etmek zorunda kalmışlardır. Sorulara tam bir yanıt getirilememiş olmakla birlikte, şu anda Mark İncilinin ilk İncil olduğu ve milattan sonra 70 yılı civarında yazıldığı konusunda bir konsensüs oluşmuştur. Matt-

hew ve Luke İncillerinin, başka kaynaklardan da faydalanılmış olmakla birlikte, büyük ölçüde Mark İncili temel alınarak hazırlandığı ve dolayısıyla daha sonra ortaya çıkartıldığı konusunda da büyük ölçüde fikir birliğine varılmıştır. En son yazılan versiyonun John İncili olduğu düşünülmekte ve bunun için milattan sonra 90-120 yılları arasına işaret edilmektedir.

John İncili daima bir muamma olarak kalmıştır. Matthew, Mark ve Luke versiyonlarının sinoptik İnciller olduğu konusunda fikir birliğine varılmıştır. Bu üç İncil aşağı yukarı aynı öyküyü anlatmakta, olayları büyük oranda aynı sırayla vermekte ve İsa'yı benzer bakış açılarıyla betimlemektedir. Yine de bazı kısımları arasında bir çok uyuşmazlık ve tutarsızlıkların bulunduğu gerçektir. Bu tutarsızlıklara iyi bir örnek olarak, İsa'nın kabrinde bekleyen kadınların adları ve sayıları hakkındaki bilgiler gösterilebilir. Öte yandan, John İncili İsa'nın öyküsünü çok daha farklı bir şekilde anlatmakta ve diğer üç İncil'de okuyamadığımız bazı olayları da yer vermektedir.

İsa'nın suyu şaraba dönüştürerek ilk mucizesini sergilediği olay olan Cana'nın düğünü bunlar arasındadır. Lazarus'un dirilmesi de John İncilinde esas olaylardan birisidir. Diğer İncilleri yazan kişilerin bu önemli olaylardan haberdar değilmiş gibi görünmeleri İncil tarihçilerini daima şaşkınlığa uğratmıştır.

Söylediğimiz gibi, John İncilinin İsa'yı sunuş biçimi de diğerlerinden farklıdır. Sinoptik İncillerde, Yahudi toplumunun ölçüleriyle büyük oranda örtüşen dindar bir öğretmen ve mucizeler yaratan bir kişiyle karşılaşırken, John İncilinde çok daha mistik ve daha gnostik bir yaklaşım sergileyen bir İsa görüyoruz. John İncilinde, İsa'nın ilahi yanına çok daha fazla vurgu yapılıyor. Bu ayrıksı İncil, anlattığı öykülerin ardındaki anlamı açıklama konusunda da daha istekli.

Günümüzün standart bakış açısı, İsa'nın kendi toplumu tarafından büyük ölçüde reddedilen bir Yahudi dini lider olduğu yönünde. Bir çok çağdaş yorumcu, Hıristiyanlığın Roma imparatorluğunun başka bölgelerini de etkisi altına almış olması nedeniyle,

İsa'nın yeni bir din kurma niyetinde olduğu ve Hıristiyanlığın kazayla ortaya çıktığı görüşünü akıllarına bile getirmiyorlar. Bu durum, İsa'nın tanrı oluşu gibi düşüncelere açıklama getiriyor. O, Roma uygarlığına çekici gelmek için tanrının oğlu (aslında, tanrının vücuda bürünmüş şekli) olarak bilinmek zorundaydı. Roma uygarlığında hükümdarların ve kahramanların tanrılık mertebesine yükseleceğine inanılıyordu. Bu tip temalar üzerine oturduğu için, John İncilinin diğer İncillere göre, Hıristiyanlığın daha sonraki bir gelişim evresinde, gelişmekte olan yeni din kendini Roma imparatorluğu bağlamında bulduğu bir dönemde kaleme alındığı sonucuna varılmaktadır.

Sorun şu ki, John İncili birisinin şahitliğine dayanan tek İncil olma iddiasında. İsa'nın yaşamında gerçekleşen önemli olaylara şahit olan 'sevgili mürit' yani genel olarak kabul edildiği gibi genç John'un şahitliği söz konusu.

Şurası kesin ki, John İncili en fazla ayrıntıya değinen versiyondur. Diğer İncillerde verilmeyen bazı kişi isimleri bu İncil'de ortaya çıkıyor. Bu nedenle bazı uzmanlar John İncilinin ilk yazılan versiyon olduğu görüşünü dile getiriyorlar. Ancak başka yorumlar da yapılıyor. İlk elden aldığı şahitlik bilgilerine daha sonra kendi hayal gücünün ürünlerini eklediğini öne sürenler yok değil.

Nereden bakılırsa bakılsın, John İncili çok ilginçtir. Kafa karıştırıcı mesajları ile eskiden beri en bilgili alimleri bile şaşkınlığa uğratmaktadır. Fark edilmemesi mümkün olmayan tavrı aslında daha önceden dikkatle hazırlanmış kurgularla çelişmektedir. Sunduğu ayrıntılı bilgilerden ötürü , tarihsel açıdan en değerli görülen versiyon olma, ama bir yandan da İsa'nın yaşamına kronolojik olarak en uzak İncil olma özelliklerini taşıyor. Görünüşte Yahudiliğe en uzak ve Helenistik'e en yakın versiyon olmasına karşın Yahudi dini pratikleri hakkında daha kesin bilgiler veriyor. Yahudilere karşı en düşmanca tutumu sergiliyor. Sözlü saldırılarla Yahudilere gerçek bir kin beslediğini açıkça ortaya koyuyor, ama İsa'nın idamından sorumlu olanların Yahudiler değil, Romalılar olduğunu diğer İncille-

re göre çok daha net vurguluyor. Vaftizci John'ı marjinalleştirme konusunda da John İncilinin çok daha katı olduğunu görüyoruz. Vaftizci'nin adiliği konusunda bir çok söz söylüyor ve azizin öldürülmesi olayını tamamen yok sayıyor. Yine de, sinoptik İncillerden farklı olarak, İsa'nın ilk müritlerinin John'ın grubunun içerisinden çıktığını ve bu iki grubun rekabetinin devam ettiğini bizlere anlatmaktan çekinmiyor. Böylece John'ın kendi başına da bir öneme sahip olduğunu ortaya koyuyor.

Bu kanıtlar karmaşası, İsa ile ilgili şahitlik kayıtları da dahil olmak üzere, John İncilinin derlenmesinde kullanılmış bir çok kaynak yardımıyla kolayca açıklanabiliyor. Ve göreceğimiz gibi, bu kaynaklardan bazıları özellikle manidardır.

Günümüzde bir çok Hıristiyan, Yeni Ahit'in ilahi güçler tarafından telkin edildiğine inanıyor. Ne var ki nesnel kanıtlar bunun aksini söylüyor: İznik konseyinin bir araya gelerek bir çok farklı kitap arasından hangilerinin Yeni Ahit'e dahil olacağını belirlemesi ancak 325 yılında gerçekleşebilmiştir. Konseyin üyesi olan adamların kararı kendi değer yargıları ve amaçları doğrultusunda aldığı konusunda en ufak bir şüphe yoktur. Bu kararların yol açtığı acıları halen çekmekteyiz. Konsey, Yeni Ahit'te yalnızca dört İncil'in bulunacağına hükmetti ve az ya da çok bu dört İncil kadar güvenilir olan geriye kalan elli kitabı sonsuza dek yok saydı.

Bir kararla, reddedilen bu kitaplarda açıkça veya örtülü olarak sergilenmiş olan görüşler aykırılaşmış oldu. (Aslında aykırılık kelimesi orijinal olarak yalnızca tercih anlamına gelmektedir.) Aslında, dördüncü yüzyılda İznik konseyi tarafından gerçekleştirilen eleme prosesi günümüze kadar devam etmiştir. Halkın var olan metinlerden yola çıkarak kendi bakış açısını yaratmasına izin verilmemiştir. Örneğin, varlığı uzun süredir bilinen Thomas İncili ancak 1945 yılında Nag Hammadi metinlerinin keşfedilmesiyle tam olarak ortaya çıktı. Ancak bu İncilin ortaya çıkardığı coşku kesinlikle yumuşatılmalıydı ve kitabın kabul edilmesine dinbilimciler uygun bir gerekçe buldular: varolan diğer dört İncil ile bağdaşıyordu ve bu ne-

denle resmi olmayan dini literatüre girebilirdi (Katolik kilisesi ise Thomas İncilini din dışı ilan etti). Kabaca yine aynı dönemden kalmış olan başka metinler ise ıskartaya çıkartıldı. Çünkü taşıdıkları dini bakış açısı Yani Ahit kitaplarıyla uyuşmuyordu. Bunlar genellikle gnostik alt yapıdan ortaya çıkmış metinlerdi.

Hıristiyanlar, kesin olarak doğru, eşsiz, anlamı açık ve ilahi olarak telkin edilmiş bir İncil kavramıyla yetiştirilirler. Ne var ki, çağdaş uzmanlardan ancak pek azı Yeni Ahit'in tanrının sözü olduğunu kabul ediyor. Çünkü biliyorlar ki, Yeni Ahit'te anlatılanlar, her hangi bir olayı elli-altmış yıl sonra yeniden anlatan her hangi bir insanın sözlerinden daha geçerli olamaz.

İncillerin, Paul'ün bir çok doğu Akdeniz ülkesini Hıristiyanlaştırdığı ilk misyoner faaliyetlerinin hemen ardından yazılmış olması rastlantı olabilir mi? Paul'un mektuplarında, İsa'nın yaşamı ve eylemleri hakkında, öldürülüp tekrar dirilmesi dışında bir şey bildiği yününde bir ipucuna rastlanmıyor. Bu durumda, İnciller Paul'un Hıristiyanlık yaklaşımını desteklemek veya karşı çıkmak amacıyla yazılmış olabilir mi? İncili yazanların Paul'un iktidarından ve bakış açısından haberdar olmaması çok düşük bir olasılıktır.

İncil metinleri, gördüğümüz gibi, çarmıha gerilme olayının en az kırk yıl ardından kaleme alınmış ve bu arada köprünün altından çok sular akmıştır. Çünkü İsa'nın sözünü verdiği gibi 'tanrının krallığı' hayata geçirilememiştir. Aradaki bu kırk yıllık zaman, İncillerin gerçekliği konusunda karar vermek anlamında büyük problemler doğurmaktadır. Çünkü metinlerin gerçek tarihsel olaylara mı, söylentilere mi, söylentilerden yola çıkılarak yapılan tahminlere mi, yoksa tamamen uydurmalara mı dayandırıldığını bilmemize imkan yoktur. İsa'nın dudaklarından döküldüğü söylenen bir çok söz tam anlamıyla doğru olarak kaydedilmemiş, veya hatta başkaları tarafından dile getirilmiş olabilir. Bazıları ise İsa'nın müritleri tarafından yanlış hatırlanmış (yine de belirtmeliyiz ki, sözlü nakil geleneği kuvvetli olan Yahudi toplumu ve benzeri topluluklarda, sözler bugünkünden çok daha uzun süre değiştirilmeden ağızdan ağza

aktarılabiliyordu), veya bir başkasının sözleri İsa'ya yüklenmiş olabilir. İroniktir ki, bir sözün değişmeden, saf kalıp kalmadığının tespit edilmesi için uygulanan bir kaç metottan birisi 'farklılık' yöntemidir. Yani İsa'nın sözlerinin İncillerdeki genel mesajla çelişip çelişmediğine bakılacaktır. Bu yöntemde, eğer karşılaştırılan metinlerin ruhu büyük ölçüde örtüşüyorsa, yazarın büyük olasılıkla uydurmaya başvurmadığı sonucuna varılır.

Geride kalan iki bin yıl boyunca İncillerin ilahi güçlerce telkin edildiği ve İsa, öğretileri ve mesajları hakkında saf gerçekler sunduğu varsayılmıştır. Anlaşıldığına göre, o tanrının oğluydu ve yüce bir kendini feda eylemiyle insanları günahlarından kurtarmak ve Eski Ahit'in ve Yunan-Roma uygarlıklarının tüm pagan inançlarının yerini alacak yeni kiliseyi kurmak üzere gönderilmişti. İncilin de başka tarihsel belgeler gibi titiz bir eleştiri süzgecinden geçirilmesi, İsa'nın yaşamı ve öğretisinin kendi yaşadığı dönemin koşulları içerisinde değerlendirilmesi ancak son iki yüz yılda mümkün olabilmiştir.

Böyle bir inceleme sürecinin İsa'nın karakteri ve motivasyonu hakkında çoğu şeyi aydınlatması beklenebilir. Ancak gerçekte ortaya çıkan durum bunun tam tersidir. Bu yaklaşım bir çok varsayımın yanlış olduğunu ortaya çıkarmışsa da (örneğin, İsa'nın Yahudi dini liderlerin kışkırtmasıyla değil, Romalıların politik suçlamaları sonucunda çarmıha gerildiği anlaşılmıştır, peygamber hakkındaki en temel sorulara yanıt verilememiştir. İsa'nın ne olmadığın söyleyebiliyoruz, ancak aslında ne olduğunu söylemekte hâlâ güçlüklerle boğuşuyoruz.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, Yeni Ahit uzmanlığı bugün bir krizin içerisindedir. İsa'nın mesih olma, tanrının oğlu olma, Yahudilerin kralı olma gibi iddiaları dile getirip getirmediği ver benzeri temel sorular üzerinde bir uzlaşmaya varılamıyor. Yaptığı bir çok şeyin önemini açıklamak da tam anlamıyla imkansız. Çarmıha gerilme olayıyla ilgili ikna edici bir açıklama bile getirilemiyor çünkü İncillerde okuduğumuz kadarıyla, bu noktada İsa'nın söylemiş

veya yapmış olduğu bir şey yok. Yahudi dini liderlerin mi, yoksa Romalı derebeylerinin mi İsa'nın kanını istediği açık değil. İsa'nın, tefecilerin masalarını Tapınak'ta devirmek veya *Son Akşam Yemeği*'nde ekmek-şarap ayinini başlatması gibi sembolik eylemlerinden bir çoğu Yahudilik inancı içerisindeki herhangi bir şeyle bağlantılandırılamıyor.

Ancak en şaşırtıcı olan şey, Yeni Ahit uzmanlığının Hıristiyanlık teriminin neden İsa'nın adı (Christ) üzerine kurulduğu sorusunu yanıtlamak konusunda yaşadığı güçlüktür. Eğer İsa, beklenen Yahudi mesih idiyse, aşağılanmış, işkenceye maruz bırakılmış ve idam edilmiş, bu görevde başarısız olmuştur. Taraftarları, sadece ona tapınmaya devam etmekle kalmamış, ayrıca Yahudilikten farklı bir biçime girmişlerdir.

Bu akademik karmaşaya verilecek iyi bir örnek de, son dönemin en ünlü Yeni Ahit uzmanlarından olan Hugh Schonfield ve Geza Vermes'in çalışmalarında karşımıza çıkıyor. Bu iki profesör arasındaki paralellik dikkat çekici. Her ikisi de Yahudi kökenli erken yaşlarda Hıristiyanlığın kökenleri konusuna ilgi duymaya başlamış çalışma yaşamlarının büyük bölümünü bu ilginin peşinde harcamış insanlar. Her ikisi de, Hıristiyan araştırmacıların, İsa'nın tarihsel yanının yaşadığı dönemdeki Yahudi toplumu bağlamında ele alınması hususunda sınıfta kaldığını fark etmiş. Her ikisi de, İncillerle İsa dönemi Yahudiliğinin karşılaştırılması sonucunda yanıtların bulunabileceğini umuduna kapılmış. Akademik çalışmalarının yanı sıra, çalışmalarının sonuçlarına yer verdikleri çok popüler olan kitaplar yayınladılar. Schonfield'in *Paskalya Planı* (1965) ve Vermes'in *Yahudi İsa* (1973) kitapları en başta sayılabilir. Ulaştıkları sonuçlar da birbirinden pek farklı değil.

Vermes, İsa'nın bir Hasid olduğu düşüncesini öne sürüyor. Hasidler, Eski Ahit nebilerinden kalma, oldukça şaman karakterli, mucizeleriyle ve kurumsal Yahudilikten bağımsız duruşuyla ön plana çıkan bir topluluktu. Vermes, Yeni Ahit'te İsa'nın mesih veya tanrının oğlu olduğunu iddia ettiğini gösteren belirten en ufak bir bölüm

dahi olmadığını söylüyor. Ona göre bu unvanlar peygambere daha sonra, müritleri tarafından yakıştırılmıştı. Diğer taraftan Schonfield ise İsa'nın Filistin'in Roma'dan bağımsızlığını kazanması için mücadele eden bir politik figür olduğu, kariyerini bilinçli olarak beklenen mesihe uygun hale getirdiği görüşünde. Schonfield, İsa'nın çarmıhta ölme olayını bile bilinçli olarak bu amaç doğrultusunda hazırladığına inanıyor.

İncili tartışmasız doğru kabul etmenin sakıncalarına daha fazla gerekçe gösteren de Schonfield'in Paskalya Planı kitabı oldu. Bu çalışmasında, İsa ve tanınan müritlerinin ardında, İsa'nın öyküsünü kendi çıkarları çerçevesinde maniple eden karanlık bir grubun varolduğu iddiasına yer veriyor. İddia artık çok iyi bilinmekle birlikte, burada bir kez daha özetlememizde fayda var.

İncil'deki öykülerde İsa tekrar tekrar, ne en yakın müritleri, ne de taraftarları arasında yer alan bazı kişilerle karşılaşıyor. Birdenbire ortaya çıkarak İsa'nın defnedilmesi işini üstlenen Arimathealı Joseph gibi, bu kişiler genellikle hali vakti yerinde adamlar oluyor. Bu topluluk içerisindeki önemli karakterler Bethanya'daki grupta yer alıyor. Schonfield bu grubu 'İsa'nın eylemlerinin temeli' olarak adlandırıyor.

Bu grup, özellikle Kudüs'e giriş sırasında, İsa'nın beklenen mesih rolünü oynamasını sağlamış gibi görünüyor. Üzerinde seyahat ettiği eşek, Zechariah'da (9:9) belirtilen kehanetle uygunluk gösteriyor. Kesin olarak önceden ayarlanmıştı ve İsa'nın müritlerinin bilmediği bir parolaydı. Yılın en yoğun dönemi olduğu ve Kudüs dolup taştığı halde, Son Akşam Yemeği'nin gerçekleşeceği oda da hazırdı ve onu bekliyordu. İsa müritlerine şehre gitmelerini ve testiyle su taşıyan adamı bulmalarını söylemiş (o dönemde bu tip küçük düşürücü(!) işleri yalnızca kadınlar yaptığı için böyle bir adam hemen göze çarpardı). Bu adamla parolalar değiştirilecek ve adam da onları yukarıdaki odaya alacaktı.

Bunlar, müritlerin olan biten pek çok şeyden aslında haberdar olmadıkları ve İsa'nın, baş rollerini Bethanya ailesinin oynadığı, ön-

ceden hazırlanmış bir plan doğrultusunda hareket ettiğini gösteriyor. İncillerin İsa'nın öyküsünün tam bir resmini sunamadığı konusunda bir diğer örnek.

Bugün çoğu insan İsa'nın politik amaçlara sahip olduğunun bilincinde. Müritleri arasında farklı hiziplerin mensuplarının bulunduğu artık anlaşıldı (bu tüp gruplar bugün varolsa terörist olarak adlandırılabilirdi). Bir çok uzman, Yehuda'nın Iscariot olarak bilinen ikinci adının, bu tip gruplardan birisinin adı olan 'sicarii' kökünden türediğini düşünüyor. Fanatik Simon adlı karakter de, gerektiğinde vahşete başvurabilen kişilerin İsa'ya ne denli yakın oldukları konusunda bir başka örnek olarak gösterilebilir.

Schonfield ve Vermes'in çalışmaları oldukça iyi biliniyor ve bunlara kolayca ulaşılabiliyor. Ne yazık ki İncil üzerinde çalışan yapan bir diğer araştırmacı, aslında çok daha fazla tanınmayı hak ederken, bunun pek azıyla yetinmek zorunda kalıyor.

1958 yılında, Dr. Morton Smith (sonradan, New York'taki Columbia üniversitesinde İlkçağ Tarihi bölümünde profesörlüğe başlamıştır), Doğu Ortodoksları Kilisesi'ne bağlı izole edilmiş ve kapalı bir topluluk olan, Kudüs'e yaklaşık on iki kilometre uzaklıkta yaşayan Mar Saba'nın kütüphanesinde çok önemli bir keşfe imza attı. Smith, kütüphanenin de bulunduğu manastırı ilk olarak, İkinci Dünya Savaşı sırasında, Filistin'e sığınmış bir öğrenciyken ziyaret etmiş ve yüzyıllar içerisinde kütüphanede birikmiş olan belgelerin taşıdığı potansiyeli fark etmiş. 1958 yılında da ikinci ziyaretini gerçekleştirmiş.

Smith'in Mar Saba'daki en önemli keşfi, Mark tarafından yazılmış olduğu söylenen gizli bir İncilin bazı cüzleri oldu. Bulduğu şey, ikinci yüzyılda yaşamış bir kilise otoritesi olan İskenderiyeli Clement'in bir mektubunun kopyasıydı. Kopyanın hazırlanış tarihi en fazla yedinci yüzyılın ikinci yarısına kadar uzanıyordu ve 1646 tarihli bir kitabın son sayfalarında yer alıyordu (bu, eski belgeler yıpranmaya başladığında başvurulan yaygın bir yöntemdir). El yazması uzmanlarının Clement'e ait olduğu bilinen bir çok kişisel dü-

şünceyi de barındıran mektubun üslubu ve tarzı üzerinde yaptığı analizler, belgenin Clement'e ait olduğu sonucunu çıkardı. Mektupta söz konusu gizli İncil'den yapılmış olan alıntılarda görülen kendine özgü özellikler de kaynağın gerçek olduğu ihtimalini kuvvetlendiriyordu. (Örneğin, İsa'nın bir yerde sinirlendiğinden bahsediliyor. Kabul gören İnciller arasında İsa'ya insani tepkiler atfedilen yalnızca Mark İncilidir. Diğer versiyonlarda bu tip belirtilere yer verilmemiştir. Bu, Clement gibi kilise otoriteleri tarafından keşfedilmiş bir yöntem de değildir.)

Clement'in mektubu, aslında Theodore adında birine yazılan bir yanıttır. Theodore'un Clement'e, *Carpocration*'lar (kurucusu Carpocrates'dir) adında aykırı bir mezheple nasıl mücadele etmesi gerektiği hakkında tavsiyelerini almak üzere yazdığı anlaşılıyor. Carpocrationlar, uygulamalarında cinsel ayinlere de yer veren ve tahmin ettiğimiz kadarıyla Clement ve diğer kilise otoriteleri tarafından kınanmış olan bir gnostik külttü. Bu mezhebin öğretisi sözü edilen gizli Mark İncili temel alınarak hazırlanmış gibi görünüyor. Clement mektubunda, bu İncil'in varlığını ve gerçek olduğunu, İsa'nın Hıristiyan yığınlara açıklanmasına sıcak bakılmayan ezoterik öğretisini içerdiğini itiraf ediyor, ama Carpocrationlar'ı da yanlış tefsir etmekle, içeriğini tahrif etmekle suçluyor. Mark'ın gizli İncili, azizin kabul edilen İncil versiyonuna çok yakın bir içeriğe sahipti. Yalnız, içerisindeki iki pasaj kasten çıkartılarak, bu sırra sahip olmayan kişilerin gözlerinden kaçırılmaya çalışılmıştı.

Smith'in keşfi üç nedenle çok önemlidir. İlk olarak, Hıristiyan kilisesinin oluşum yılları ve kilise kurucularının Hıristiyan dogmasını oluşturma yolunda başvurduğu yöntemler hakkında bir tablo sunmaktadır. Metinler üzerinde redaksiyonlara ve sansür işlemlerine başvurulduğunu ve genel kabul gören İncillerle eşit değere sahip kitapların sıradan inananlardan saklandığını göstermektedir. Dahası, Clement gibi ulu bir şahsın bile, şimdi çok iyi bilinen bir olayı saklamak amacıyla yalan söylemeye hazır olduğunu görüyoruz: Mark'ın gizli İncilinin varlığını itiraf ediyor, ama Theodore'a bu İncili başkalarına karşı inkar etmesini tavsiye ediyor.

İkinci nokta, keşfin Yeni Ahit kitaplarının İsa'nın öğretisi ve motivasyonu hakkında tam bir tablo sunmadığını ve İsa'nın öğretisinin en az iki farklı boyuttan oluştuğunu (Yeni Ahit İncillerinde de İsa'nın bu yargıyı destekleyen bazı sözlerine yer verilmiştir) ortaya koymasıdır. Bu boyutlardan birisi, sıradan müritlere anlatılan yaygın öğreti, diğeri ise yalnızca özel müritlere veya yapının çekirdeğine anlatılan ezoterik öğretiydi.

Üçüncü önemli nokta ise (bizim araştırmamız da özellikle bu noktayla ilintilidir), Clement'in mektubunda alıntı olarak yer verdiği iki pasajın yapısıdır.

Bunlardan ilki, Lazaruz ismi verilmemekle birlikte, Lazarus'un dirilişi hakkındadır. Lazarus'tan basitçe Bethanyalı bir genç şeklinde bahsediliyor. Pasaj, John İncilindeki anlatımla büyük benzerlik sergiliyor. Yalnız bu gizli versiyonda, mucizenin gidişatı hakkında bilgi veriliyor. 'Çıplak vücudunun üzerine keten bir giysi giymiş olan' genç altı gün sonra İsa'ya geliyor ve 'tanrının krallığının gizeminin ona öğretildiği' gece boyunca İsa'nın yanında kalıyor. Lazarus'un hayata dönüşü, mucizevi bir yeniden dirilişten çok bir çeşit üyeliğe kabul ayini gibi görünüyor. Burada, sırlar kendisine açıklanmadan önce yeni üye sembolik bir ölüme ve yeniden doğuma tabi tutuluyor. Bu tip ayinler, Roma ve Yunan uygarlığında yaygın olarak inanılan bir çok gizemci dinde sıkça uygulanmaktaydı. Peki, bir çok okuyucunun aklına gelmiş olabileceği gibi, sözünü ettiğimiz ayinde eşcinselliğe dayalı bir tören de yer almış mıydı?

Morton Smith, çıplak vücudu kaplayan keten giysi ve gencin tüm geceyi öğretmeni İsa ile birlikte geçirmiş olması imalarından yola çıkarak, bu tip bir ilişkinin gerçekleşmiş olabileceği görüşüne ulaşmış. Bizim düşüncemize göre ise, çıplak şekilde, cinsel aktivite olmaksızın bir arada uzun saatler geçirme durumlarına rutin olarak yer veren gizemci disiplinler için bu fazla modern ve fazla rahat bir yorumdur.

Bu pasajın Lazarus'un dirilmesiyle ilgili oluşu da önemlidir. Daha önce belirttiğimiz gibi, bu John İncilinde geçen bir olaydır ve

diğer İncillerde yer almamaktadır. Bu durum, bazı eleştirmenlerin John İncilinin gerçekleri yansıtmadığı görüşüne ulaşmasına da neden olmaktadır. Asıl gerçek ise, bu olayın aslında diğer İncillerin en az birinde daha geçtiği, ancak sonra kasten çıkartıldığıdır. Bu sansürleme John İncilinin gerçeklik iddiasını destekliyor ve böyle önemli olayların neden İncillerden atıldığını açıklıyor. Bunlar, yalnızca İsa'nın çekirdek kadrosunun bilmesi için uygun olan gizli öğretilerdi.

Clement'in alıntı şeklinde yer verdiği diğer, daha kısa olan pasaj da oldukça ilginç, çünkü uzmanlar tarafından kabul edilen bir öyküdeki önemli bir boşluğu dolduruyor. Yeni Ahit'teki Mark İncilinde (11:46) şu ilginç ibare yer alıyor: "Ve onlar (İsa ve müritleri) Jericho'ya geldiler. Ve o Jericho'dan müritleri ve çok sayıda insan ile birlikte ayrıldı. Timaeus'un oğlu kör Bartimeus yolun kenarında dileniyordu." İsa'nın Jericho'ya gidip hemen ardından neden tekrar terk ettiği hakkında bir şey anlatılmadığı için, bu pasajın içerisinden bir kısım çıkartılmış gibi görünüyor. Clement mektubunda, aşağıda okuyacağınız, çıkartılmış olan bu kısmı vererek gerçeğin bu yönde olduğunu doğruluyor:

> "Ve İsa'nın sevdiği gencin kız kardeşi, annesi ve Salome oradaydı. İsa onları yanına kabul etmedi."

Kasıtlı olarak çıkartılmış bu kısım ilk bakışta zararsız sanılabilir. Lazarus pasajında ilgi buraya yoğunlaşmıyor. Ancak derinlemesine bakıldığında ne kadar önemli olduğu fark edilecektir. 'İsa'nın sevdiği genç' şeklinde bahsedilen kişinin Lazarus olduğunu biliyoruz, çünkü John İncilinde de ondan bu şekilde söz ediliyor. (John İncilinin yazılmasında şahitliğine başvurulan kişi de böyle tanımlandığı için, 'sevgili mürit' ile Lazarus'un aynı kişi olduğunu düşünmeye yetecek neden vardır.) Pasajda adı geçen Lazarus'un kız kardeşleri ise Meryem ve Bethanyalı Martha'dır. Eğer bu Meryem ile Magdalalı Meryem'in aynı kişiler olduğu kabul edilirse, Magdalalı'nın İsa'nın Jericho'da uzak durduğu üç kadından birisi olduğu sonucuna varılıyor.

Kısa olması nedeniyle, bu pasaj yukarıda söz ettiğimiz uzun Lazarus pasajının dinbilimsel göstergelerini içermiyor. Önemli olan, görünüşte zararsız olan bu cümlenin neden yok edilmek istendiği sorusudur. Olası bir yanıt, kilise kurucularının İsa, Lazarus'un kız kardeşi (muhtemelen Magdalalı Meryem'in), annesi ve Salome adında bir kadının birlikte rol oynadığı bir olayın varlığını inananlardan gizlemek istemiş olmasıdır.

Uzmanlar Smith'in keşfine, belirtileri reddederek ve uygun analizlerin yapılabilmesi için maddesellikten fazla uzak olduğunu açıklayarak tepki gösterdiler. Ancak biz, bu keşfin bazı ilginç soruları akla getirdiği kanısındayız.

Clement, Mark'ın gizli İncilini Mısır'ın İskenderiye kentinde yaşadığı sırada yazmış olduğuna inanıyor. Hem Sion Manastırı, hem de Memphis Töresi örgütlerinin kuruluş efsanelerinin, Mısırlı rahip Ormus ile aziz Mark arasında bağlantı kurduğunu göz önünde bulundurursak, Clement'in bu inancı, bahsettiğimiz yeraltı geleneğine yapılmış üstü kapalı bir gönderme olabilir mi?

Mark'ın gizli İncilinin keşfi, Yeni Ahit'te yer alan İncillerin bugün bilinen şekliyle tarafsız olmadığını, İsa ve eylemi hakkında doğru kayıtlar sunmadığını ortaya koymaktadır. Bu İnciller bir dereceye kadar, propaganda çalışmalarıdır. Bunlarda sunulan bilgilere bakılarak Hıristiyanlığın ilk günlerinin tam bir tablosunu çizmenin olanaksız olduğu düşünülebilir. Ancak durum tam anlamıyla ümitsiz değildir. Propaganda öğeleri de, ne için kullanıldıkları göz önünde bulundurularak makul çıkarımlara varmak yolunda değerlendirilebilir.

ON İKİNCİ KISIM

İsa'nın Öptüğü Kadın

Mary Magdalena olarak bilinen kadın ilk bakışta şaşırtıcıysa da Avrupa'nın el altından yürütülen eski 'heretik' hareketleri için kesinlikle muazzam önem taşımaktadır. Żenci Madonna kültüyle, orta çağ müzik adamlarıyla ve Gotik katedrallerle, Rennes-le-Chateau'nun Abbe Sauniere'sini çevreleyen gizemle -ve Sion Manastırı'yla- olan bağlantıları bu kadın hakkında Kilise tarafından her zaman için *tehlikeli* görülmüş bir şeyin var olduğunu işaret eder.

Gördüğümüz üzere, birçok efsane bu anlaşılmaz ve güçlü kadın etrafında meydana gelmiştir. Ancak, o kimdi ve onun sırrı neydi?

Gördüğümüz gibi, Yeni Ahit Kutsal Kitaplarında 'Mary Magdalena'yla ilgili çok az açık gönderme vardır. Bununla birlikte ondan bahsedilme şeklinden onun İsa'nın kadın müritlerinden en önemlisi olduğu çok açıktır, ki bu müritlerin hepsi şimdi neredeyse Kilise tarafından tamamen görmezden gelinmektedir. Onların ilgisini çekse bile bu 'mürit' kelimesinin erkekler için kullanıldığında her nasılsa daha çok önem taşıdığına dair genel anlayışla ilgilidir. Aslında kadın müritlerin rolü kutsal kitap yazarlarından çok sonra gelmiş olan yorumcular tarafından en kusurlu boyutta küçümsenmiştir. İlk yüzyıl Yahudileri sadece kültürleri yüzünden *önemli* kadın kavramıyla ilgili sosyolojik ve dini problemler yaşamış olabilseler de son zamandaki eleştirmenlerin böyle hiçbir mazereti yoktur. Yine de Anglikan kilisesindeki kadın papazlar hakkındaki tartışma -sadece bir örnek verecek olursak- iki bin yıl içerisinde çok az şeyin değişmiş olduğunu göstermektedir. Her yerde kiliseye giden insan-

lara göre 'müritler' otomatik olarak ve yalnızca önde gelen Peter, James, Luke ve vesaire gibi erkek karakterlerdir ve 'Mary Magdalena, Joanna, Salome ... ' gibiler, Kutsal Kitap yazarları tarafından dahi listelenmiş olmaları gerçeğine rağmen bu önemde kabul edilmezlerdi.

Kadın papazlar hakkında (hatta bu söz konusu kadınlar 'pagan' terimi olan *kadın papaz* kelimesini kullanmamak konusunda çoğunlukla titizdiler) hiç sona ermeyen tartışmalar esnasında İsa'nın takipçilerinin olağanüstü bir şekilde yanlış tanıtılmaları kadınların papaz olmak için yaratılmadıklarına dair 'kanıt' olarak gösterilmiştir. Örneğin az önce değindiğimiz gibi kadınların isimleriyle onun maiyetinin parçası olarak listelenmeleri gerçeğine rağmen ve günün Yahudi geleneğinin Kutsal Kitap yazarları için tamamen görmezden gelinmesi mümkün olmuş olsaydı yazarların da öyle yapacakları anlamına geldiği gerçeğine rağmen İsa'nın müritlerini sadece erkeklerden seçmiş olduğu söylenmiştir. Adlandırılmış olmaları gerçeği, papazlık kurumunda kaçınılmaz bir şekilde önemli rolleri olduğunu gösterir, bu Hıristiyanların takip eden kuşaklarında kesinlikle geçerli olan durumdur. İtalyan bir Kilise tarihi profesörü olan Giorgio Otranto ve diğerlerinin sonuç olarak gösterdiği üzere, birkaç yüzyıl boyunca kadınlar sadece cemaat üyeleri değil, *papazlar* ve hatta *piskoposlar* olmuşlardır.

İlk Hıristiyanlıkta kadınlar üzerine otorite olan Karen Jo Torjesen kitabı *Kadınlar Papaz Olunca* (1993) da şöyle yazar:

> "Bir Roma bazilikasında yüksek bir arkaiğin altında iki kadın aziz, Prudentiana ve Praxedis'e ithaf edilmiş dört kadın karakteri resmeden bir mozaik vardır: iki aziz, Mary ve saçı peçe ile örtülmüş ve kafası kare şeklinde bir haleyle çevrelenmiş dördüncü bir kadın vardır, ki bu o kişinin mozaiğin yapıldığı zamanda hâlâ yaşıyor olduğunu gösteren eski bir resim tekniğidir. Dört surat parlayan altın bir arka plandan huzur dolu bir şekilde dışarı bakmaktadır. Mary ve iki aziz ko-

layca tanınabilir. Ancak dördüncünün kimliği daha az nettir. Dikkatli bir şekilde yazılmış bir yazıt soldaki yüzün Piskopos Theodora anlamına gelen Theodora Episcopa olduğunu tespit eder. Piskoposun Latince'deki eril şekli *episcopus*'dur; dişil şekli ise *episcopa*'dır. Mozaiğin görsel kanıtı ve yazıtın dilbilgisel kanıtı şüphe götürmez bir şekilde Piskopos Theodora'nın bir kadın olduğunu gösterir.
Fakat Theodora'daki "a" harfi mozaiğin çinileri üzerindeki çizikler tarafından kısmen silinmiş ve bizi şu rahatsız edici sonuca götürmüştür; antik dönemde bile dişil son eke zarar vermek için teşebbüslerde bulunulmuştur."

Erkek papazlar kadın papazların böylesi grafiksel bir şekilde tarif edilmelerini açıklamaya çalışarak kendilerini mantıksal düğümler içinde bağlayabilirler -bazıları hatta Theodora'yı erkek biskoposların *anası* olarak yazmaya çalışmışlardır- ancak gerçekler kendilerini gösterir. Kadınlar sadece kahve ve sandviç yapmanın ilk yüzyıl eşdeğerini yapmada işe yaramazlar; son akşam yemeği kutsamasında ayini yönetmişlerdir ve ibadetler sırasında da cemaati yönlendirmişlerdir. O ilk günlerde, âdet gören kadın bir papazın her nasılsa sembolik şarap ve ekmeği lekeleyeceğine dair -son zamanlarda olduğu gibi- bir fikir ileri sürülmemiştir.

İngiltere kilisesinin nihayet sıkıntılı kadın papazlar sorunu üzerine oy vermesi ve sadece iki oy farkla onlara papaz unvanı verilmesine karar vermesi ancak Kasım 1992'de gerçekleşebilmiştir. Kadın papazlar hakkındaki tartışma üzerinde uzun uzadıya durmak gibi bir niyetimiz olmasa dahi, bütün bu saçmalıklara karşın erkek 'üstlerine/amirlerine' bütün istediklerinin bir takım radikal yirmi birinci yüzyıl yeniden yorumlanışı değil de sadece başlangıçtaki şekle bir *dönüş* olduğunu açıklamaya çalışmış birçok kadına karşı duyduğumuz sempatiyi ifade ediyoruz. Papaz unvanı verilmesine izin verilmesini isterken bu kadınlar yüzyıllar önce sahip olmuş olmaları gereken haklarından fazlasını istemiyorlardı. Şaşırtıcıdır ki, kadınların ilk Kili-

se'deki gerçek statüsünün on altıncı yüzyılda bile bilindiği görülür: Agrippa'nın kadınların üstünlüğü üzerine yedinci bölümde tartışılan bilimsel incelemesi şu sözleri içerir: "[bizler] aramızdaki bu kadar çok kutsal başrahibeden ve rahibeden habersiz değiliz, ki bunlara "rahip" demeyecek kadar tepeden bakalım."

Bununla birlikte kadınların İsa kültünde bu kadar belirgin olması hakkında oldukça iyi nedenler vardı, maalesef bu nedenler belirli türden erkeklerin bunları aşağıya çekip karalama yollarını aramalarını kaçınılmaz kılmıştır. Bu meseleye daha sonra değineceğimize için şimdilik kadınların en eski Hıristiyan Kilisesinde, en az erkeklerinkine eş değer olan, "papaz" gibi bir rol oynadıklarının şüphe götürmeyeceğini söylemek yeterlidir.

Erkek papazların daha çok sahip çıktıkları varsayımlarından biri "Mektuplar ve Ahitler"de adı geçen kadınların erkek havariler vaaz verirken ve vaftiz etmeye gittiklerinde onların konuksever yardımcıları olmalarıydı.. Luculla ve Phillippa gibi isimleri olan kadınlara himayeleri için teşekkür edilmiştir ve böyle birçok kadının zengin ve belki şaşırtıcı derecede zamanlarından ve kültürlerinden bağımsız oldukları açıktır. Bunun onların tek görevi olduğu görüşüne meydan okumamıza rağmen Mary Magdalena'nın tasvir ediliş şeklinden onun en eski kadın hamilerden biri olduğu açıktır.

O ve diğer kadınlar 'onlara (İsa ve onun erkek müritlerine) ve varlıklarına dini hizmetlerde bulunmuşlardır' ve bu onları maddi olarak desteklediklerini gösterir. Başka yerde kadınlar onu takip ediyor olarak tanımlanır ve özgün sözler aslında etkinliklere ve grup uygulamalarına tam katılıma işaret etmiştir.

Gördüğümüz gibi, Mary Magdalena kutsal kitaplarda kız kardeş, anne, kız evlat veya eş olarak bir erkekle olan ilişkisiyle özdeşleştirilmemiş tek kadındır. Sadece isimlendirilmiştir. Bu durum onun kimliği hakkında tarihçilerdeki bilgisizliği yansıtsa da kendi zamanında o kadar iyi biliniyordu ki her hangi bir ilk Hıristiyan'ın onun kim olduğunu bilmemesinin anlaşılmaz olması daha çok ihtimal dahilindedir.

Fakat onun diğerleriyle ilişkileri tartışmaya açık olmasına rağmen bir şey Kutsal Kitap kaynaklarından çok net bir şekilde ortaya çıkar: Mary Magdalena bağımsız bir kadındı. Ve Susan Haskins'in işaret ettiği gibi bu durum onun bir şekilde bir araç olduğuna dair saklı anlamlar taşır.

Çok az diğer Kutsal Kitap karakterinin Mary Magdalena gibi adlandırılması önemlidir ve bu bir avuç karakterden sadece ikisi Nazareth'li İsa ve Vaftizci John (veya daha çok tercih edilen tanımıyla, Vaftizci olarak) sayfadan dışarı sızar.

Onun adı ne anlama gelir? 'Magdalena' "Magdalalı" anlamına geliyor gibi görülebilir, ve bunun Celile'deki El Mecdel balıkçı kasabasına gönderme yaptığı daima söylenir. Fakat bunun gerçekten öyle olduğu veya İsa zamanında Magdala olarak bilindiğine dair hiçbir kanıt yoktur. (aslında, *El Mecdel* Josephus tarafından "Taricheа" olarak adlandırılır.)

Ancak Mısır'ın kuzey-doğusunda, Judaea sınırının yanında bir Magdolum kasabası vardı, bu da muhtemelen Ezekiel'de bahsedilen Migdol'dur.

"Magdala"nın anlamı 'güvercinin yeri', 'kulenin yeri', ve 'tapınak kulesi' gibi birçok muhtemel yorumlara açıktır.

Belki de hatta Mary'nin adı hem yere hem de *unvana* bir göndermedir, çünkü Eski Ahit'de çarpıcı bir kehanet vardır (Micah 4:8):

> "Ve sen, Ey sürünün kulesi, Zion'un kızının güçlü tutuşu, ilk hakimiyet bile senin üzerine gelecek, krallık Kudüs'ün kızına gelecek."

Çünkü, Margaret Starbid *Magdalena* kültü üzerine 1993 yılında yaptığı çalışmasında, *Sumermeri Kavanozlu Kadın'da*, belirttiği gibi 'sürünün kulesi' olarak çevrilen kelimeler *Magdal-eder*'di, ve şöyle ekler:

> "İbranice'de *Magdala* sözü edebi anlamda 'kule' veya 'yüceltilmiş, büyük, görkemli' anlamlarına gelir."

Magdalena'nın kulelerle ve daha önemlisi Sion'un restorasyonuyla olan bağlantısı kendi hayatı süresince de biliniyor muydu? Aynı zamanda *Magdal-eder*'in 'sürünün kulesi' anlamına gelmesi 'kule gözcüsü' veya 'daha zayıfların gardiyanı' -hatta belki 'İyi Çoban' olduğu- hakkındaki gizli anlamlarıyla çok çarpıcıdır.

Mary Magdalena bizim zamanımızda da *Kutsal Kitap ve Kutsal Kase*'de İsa'nın karısı olduğu iddia edildiğinde bir karışıklığa neden oldu. Bu fikir aslında yeni olmamasına rağmen birçok insan bunu ilk defa duymuştu ve tahminen bu bir karışıklığa neden olmuştur.

Cinsellikle bağlantılı olan suç kültürümüzde o kadar derinden kökleşmiştir ki İsa'nın cinsel bir partneri olduğu yönündeki herhangi bir fikir -tek eşli ve müşfik bir evlilik ortamında bile- birçokları tarafından nedense kutsal bir şeye karşı saygısızlık ve iğrençlik olarak görülür. Evli bir İsa kavramı her şeyi hesaba katarsak en iyi ihtimalle *olanaksız* ve en kötü ihtimalle de *Şeytan'ın işi* olarak görülmeye devam eder.

Yine de İsa'nın gerçekte yakın bir ilişki içerisinde olduğuna -ve muhtemelen Mary Magdalena'yla olduğuna- inanmak için birçok sebep vardır.

Birçok yorumcu Yeni Ahit tarafında İsa'nın evlilik durumu hakkındaki tam sessizliğinin oldukça garip olduğuna işaret etmişlerdir. Onun zamanı ve yerinin tarihçileri insanları rutin bir şekilde diğerlerinden farklı kılan yönleriyle tanımlamışlardır ve otuzunun üzerindeki bir adam için evlenmemiş olmak neredeyse benzersiz olurdu. Hatırlanmalıdır ki Kutsal Kitap yazarları ve onların kaynakları tarafından resmedilmiş bir İsa resmine itimat ediyoruz, ki bunların bakış açıları aslında Yahudi kaynaklıdır. Yahudiler evlenmemeyi ya da cinsel ilişkide bulunmamayı *uygunsuz* olarak gördüler, çünkü bu durum Tanrı'nın seçilmiş insanlarının gelecek nesillerinin babası olmaya karşı bir isteksizlik izlenimi bırakmıştır ve sinagogun büyüklerinden azar işitme meselesiydi. Geza Vermes'e göre bazı ikinci yüzyıl Yahudi dini liderleri 'üremeden kasıtlı bir şekilde uzak durmayı cinayete benzetmektedirler.' İncil'deki sıklıkla gerek-

siz olan şecereler Yahudilerin gurur verici bir hanedan ırkından olduklarını kanıtlar ve aslında onlar hâlâ yakın aile bağlarına fazlasıyla değer vermektedirler. Evlilik her zaman için Yahudi hayatının merkezinde olmuştur, asla Roma ulus egemenliği altında olduğu gibi tehdit altında olmamıştır. Karizmatik ve ünlü bir vaiz için bir koca ve baba olmamış olmak skandaldan başka bir şey olmazdı ve grubu için kesinlikle kurucusunun ölümünün ötesinde çok uzun süre devam etmiş olmak bir mucize olurdu.

Yeni Ahit'e göre, İsa ve takipçilerinin birçok düşmanları vardı. Yine de onların eşcinsel bir grup olduklarına dair günümüze gelen hiçbir suçlama yoktur. Oysa dini nedenler yüzünden evlenmeyen veya cinsel ilişkide bulunmayan erkeklerden oluşan bir grup olmuş olsalardı hiç şüphesiz ki böyle bir suçlama olurdu ve böyle bir skandal olmuş olsaydı kesinlikle Roma'ya ulaşırdı ve onu bugün biliyor olurduk. Bu türden iftiralar modern sansasyonel gazeteler için saklanmamıştır -Pilate ve suç ortakları hayat hakkında çok şey bilen ve maddeci Romalılardı- ve Yahudiler eşcinselliğin varlığını sadece onu kınamak için kabul etmişlerdir. İsa ve erkek müritleri evlenmemiş, cinsel ilişkide bulunmamış ve bunu vaazlarında öğretmişlerse, bu otoriteler arasında bir karışıklığa neden olurdu.

Uzmanlar genellikle Kilise geleneğinin İsa'nın evli olmadığına dair verdiği güveni benimseyerek evlenmeme, cinsel ilişkide bulunmama sorunundan uzak dururlar. Ancak, konu tartışıldığında onun evlilikle ilgili statüsünü kabul etmedeki güçlükler çok açık bir şekilde ortaya çıkar. Örneğin -gördüğümüz gibi- Geza Vermes, tarihsel İsa'yı tanımlamadaki çabasında, onun en iyi Eski Ahit peygamberlerinin varisleri olan Hasidim* kalıbına uyduğu sonucuna varmıştır. Böyle yaparak, İsa'nın eylem ve öğretilerini böylesine bir rol çerçevesinde ve o zamanın ve mekanın bilinen diğer Hasidim eylemleri ve öğretileriyle karşılaştırma yaparak açıklamaya çalışır ve bunu bazen başarıyla, bazen de biraz daha az başarıyla yapar. Yine de İsa'nın (kendisinin de kabul ettiği) evlenmeme ve cinsel ilişkiye gir-

(* *Mistik bir Yahudi mezhebi,ç.n.*)

meme meselesine geldiğinde zorluğa girer. Kabul etmek zorundadır ki karşılaştırma için kullandığı Hasidim'in çoğu evliydi veya çocuk sahibi olmuşlardı. Aslında, o kültüre ait evlenmeme ve cinsel ilişkiye girmemeyi yücelten sadece bir tek kutsal insan bulabilmiştir: İsa'dan sonra tam bir yüzyıl yaşamış ve bir Hasid bile olmayan Pinhas ben Yair! Şaşırtıcıdır ki, bu Vermes için İsa'nın da benzer bir yaşam tarzı olduğu sonucuna varmak için yeterliydi, ancak diğerleri bu kadar kolay ikna edilemeyebilir. Gerçekte, Pinhas'ın evlenmeme ve cinsel ilişkiye girmemesi o kadar olağandışıdır ki ona *sadece bu alanda* kötü bir ün kazandırmıştır. İsa'nın yaşam şekli veya mesajının evlenmeme ve cinsel ilişkiye girmemeyi vurguladığı veya desteklediğine dair ileri sürülen bir fikir yoktur: olsaydı, kesinlikle bilirdik.

Esseneler gibi evlenmeyen ve cinsel ilişkiye girmeyen Yahudi mezhepleri olduğu doğrudur, bunun sadece belirli eleştirileri üzerine çekecek kadar olağandışı olduğu için olduğunu bilmemize rağmen. Bununla birlikte, bu mezhepten tüm Yeni Ahit'de bir kere bile bahsedilmemiştir ve bu, İsa eğer bu mezhebin en önemli kişisi olmuş olsaydı pek de normal bir durum olmazdı.

İsa'nın evli olma durumu birçok modern tefsirci tarafından belirtilmiştir, fakat Kutsal Kitapların konu üzerindeki sessizliğinin başka bir muhtemel yorumu vardır. Karısı olmayan cinsel bir partneri olmuş olabilir veya Yahudiler tarafından tanınmamış olan bir evlilik türü geçirmiş olabilir.

(Hatırlanmalıdır ki aykırı gelenekler İsa ve Magdalena'nın cinsel partner olduklarını vurgulamıştır, karı-koca olduklarını değil! Değindiğimiz gibi, Ruhani Kutsal Kitaplar, Katarlar ve gizli şebekenin diğerlerinin her biri belirli bir biçimde ondan İsa'nın 'metresi' veya 'arkadaşı' olarak bahseder, veya 'birlikteliklerine' dair böyle birden fazla anlama gelebilen kelimeler kullanmak konusunda dikkatliydiler.)

İsa'nın evliliğiyle ilgili pozitif bir kanıta gelince, İsa'nın suyu şaraba çevirdiği Cana'daki düğün, kendi düğünüydü. Açıklamada, statüsünün damat statüsü olduğu ortaya çıkıyor. Başka türlüsü

açıklanamaz sebepler olacağından, şarabı düğün yemeği için temin etmiş olduğu zannedilmektedir. Yine, İsa'nın toplum içerisindeki ilk mucizesini gerçekleştirdiği bu kilit olayın sadece John'ın Kutsal kitabında ortaya çıkması ve diğer üçünde hiç bahsedilmemesi ilginçtir. Bununla birlikte bu olayın daha sonra tartışacağımız başka bir yorumu olabilir.

Bu tartışmaları dengeleyen sorular şunlardır: İsa evliydiyse, o zaman Kutsal Kitaplarda karısından ve ailesinden neden hiç bahsedilmemiştir? Evliydiyse, karısı kimdi? Neden takipçileri karısından herhangi bir şekilde bahsetmekten kaçınmış olsunlar? Belki onun İsa'yla olan ilişkisi onları rahatsız etmiş olduğu ve misyonlarına utanç getireceği için uzak durmuşlardır. Evli olmamış olsalardı, fakat yakın bir cinsel ve ruhsal bir ilişkileri olmuş olsaydı, o zaman erkek müritler bunu unutmayı tercih etmiş olurlardı.

Bu kesinlikle Ruhani Kutsal Kitaplarda çok canlı bir şekilde tarif edilmiş bir durumdur ve bu durumun içinde İsa'nın partnerinin kimliğine açıklık getirilmiştir. Mary Magdalena İsa'nın *cinsel partneriydi*, ve erkek müritler onun liderleri üzerindeki etkisine içerlemişlerdi.

İsa'nın Magdalena'yla olan ilişkisinin neden saklanmak istendiğinin nedenine gelince, bugün açık görülebilen bir şey ilk yüzyıl bağlamında öyle olmayacaktır. Bu saklamanın Hıristiyan Kilisesinin daima, açık bir şekilde, kadını ikinci plana atıp üremeye *gerekli bir kötülük* olarak bakması yüzünden olduğunu düşünebiliriz. Bununla birlikte, kanıt şudur ki bu evlilik karşıtı tutum bu saklamanın sonucudur, nedeni değil. Aslında, ilk Kilisenin, bir kurum olmadan ve bir hiyerarşi kurmadan önce, daha önce de gördüğümüz gibi, kadınlara karşı hiçbir önyargısı yoktu.

Magdalena ve onun İsa'yla olan ilişkisi hakkında kasıtlı bir saklamanın olduğu açıktır, fakat apaçık bir kadın düşmanlığı bu durumu açıklamaz. Bu Magdalena karşıtı kampanyayı uyandıran bazı başka faktörler olmuş olmalı. Tahminen, bu bir şekilde onun karakteri ve kimliğiyle ve/veya onun İsa'yla olan ilişkisinin doğasıyla ilgiliydi. Başka bir deyişle, İsa'nın *evli olduğu* gerçeği değil, *kiminle evli olduğu* sorun yaratıyordu.

Bu araştırmanın akışı esnasında zaman zaman Magdalena'nın her nasılsa ahlaksız olduğunun düşünüldüğüne dair ipuçlarıyla karşılaşmıştık. Şimdi onun hakkındaki bu tehlike havasını yaratan şeyin ne olduğunu bulmak zorunda kaldık, İsa'nın bu güçlü bayan arkadaşının merak uyandıran ve asırlardır süren korkusunun arkasında düpedüz bir kadın düşmanlığından başka ne tür faktörler yatmaktaydı?

Mary Magdalena'nın, Bethanyalı'lı Mary'nin (Lazarus'un kızkardeşi) ve Luke'un Kutsal Kitabında İsa'ya kutsamak için başına yağ süren 'isimsiz günahkar'ın kimliğinin tanımlanması her zaman hararetli bir şekilde tartışılmıştır. Katolik Kilisesi erken bir tarihte bu üç karakterin bir ve aynı olduğuna karar vermiştir, ve bu görüşünü 1969 yılı kadar kısa bir süre önce tersine çevirmiştir. Doğu Ortodoks Kilisesi her zaman için Mary Magdalena ve Bethanyalı Mary'ye ayrı karakterler olarak bakmıştır.

Kesinlikle, farklılıklar ve tutarsızlıklar sorunun önünü tıkar, fakat böyle bir karışıklık kendi içerisinde önemlidir çünkü Kutsal Kitaplar, suçlu bir insan gibi, bir şeyi saklamaya çalışırken apaçık bir şekilde yan çizme eğiliminde olurlar. Öyle kaçamaklıkların Bethanyalı'nın her tasvirini çevrelediği gerçeği, orada yaşayan aile -Lazarus, Mary ve Martha- ve orada gerçekleşen olaylar konunun tümünün daha çok açık seçik bir şeyleri ima eder hale getiriyor.

Değindiğimiz üzere, Morton Smith'in keşfi, Lazarus'un yükseliş hikayesinin Mark'ın Kutsal Kitabından çıkarılışının sansürün kasıtlı bir eylemi olduğunu kanıtlar. Bununla birlikte tek bugüne gelen kilise hukukuna ait versiyonunda -John'ın Kutsal Kitabında- bu, tüm hikayenin en önemli olaylarından biridir. O halde diğer kutsal kitaplardan en az birinden bunu çıkarmak için büyük çaba göstermiş olan ilk Hıristiyanlar neden ondan bu kadar rahatsız olmuşlardır? Bununla birlikte bunun nedeni yine hikayenin Mary'yi içeriyor olması mıydı? Veya söz konusu yer, Bethanya da aynı zamanda bir şekilde lekelenmiş miydi?

Luke'un Kutsal kitabı (10:38) içinde İsa'nın Mary ve Martha isimli iki kız kardeşin evini ziyaret ettiği bir bölümü anlatır, fakat ne bir erkek kardeşten, ne de gerçekten isimlendirilmiş bir yerden hiç bahsedilmemiştir. Burası sadece 'belirli bir köy' olarak gelmesi yakın şüpheleri uyandıracak kadar dikkatsiz bir şekilde adlandırılır. Nihayetinde, burası diğer tarihçilerin tamamen bilmedikleri bir yerin adıymış gibi değildir. Lazarus da Luke'dan kasten çıkarılmıştır. Orada bu yer ve bu yerde yaşayan aile hakkında ne vardı? (Belki de Vaftizci John'ın papazlığına Bethanya adlı bir yerde başladığı gerçeğinde bir ipucu vardır.)

İsa'nın ayaklarının meshedilmelerinin en anlaşılması zor açıklamasını veren aynı zamanda John'ın kutsal kitabıdır (7:36-50). Bütün kutsal kitap yazarlarının hepsinden ayrı olarak İsa'nın papazlığının başlangıcında olay yerinin Capernaum olduğunu belirtir ve İsa'nın başını ve ayaklarını Hint sümbülü merhemiyle meshederek yemeğine açıkça davetsiz bir şekilde zorla giren ve onu saçlarıyla kurulayan kadını adlandırmaz.

Bununla birlikte John'ın kutsal kitabı bu mesele konusunda açıktır. Meshetme Lazarus, Mary ve Martha'nın Bethanya'daki evinde gerçekleşir ve meshetmeyi gerçekleştiren Mary'dir. John'ın Lazarus'un yükseltilmesiyle ilgili açıklaması aynı zamanda sonrakinin kız kardeşi olan Mary'nin daha sonra İsa'yı meshetmiş olan kadın olduğunu vurgular.

Ne Mark (14:3-9) ne de Matthew (26:6-13) söz konusu olan kadını isimlendirmezler, ancak bu olayın *Son Akşam Yemeği*'nden iki gün önce (John'ın altı gününe zıt olarak) ve Bethanya'da olduğu konusunda hemfikirdirler. Öyle olsa bile, onlara göre meshetme bir Cüzzamlı Simon'ın evinde gerçekleşmiştir. Bethanya ve o aile hakkındaki her şeyin Synoptic (Yeni Ahit'deki ilk üç kutsal kitapla ilgili) tarihçiler arasında olayı dahil etmek zorunda kalmış olmalarına rağmen, meseleyi 'çarpıttıkları' ölçüde büyük bir huzursuzluğa neden olduğu görülür. Bethanya hikayesinden rahatsız olmuşlardır, belki de aykırı gizlilik için onu bu kadar önemli kılan aynı sebepler-

den dolayıdır. Bethanya aynı zamanda İsa Kudüs'e olan öldürücü yolculuğuna -*Son Akşam Yemeği*'ne ve tutuklanıp çarmıha gerilmesine- oradan yola çıktığı için önemlidir. Ve müritler yaklaşan trajedi hakkında hiç bir şey bilmiyormuş gibi görünseler de Bethanya'daki ailenin o kadar da hazırlıksız olmadığı ve değindiğimiz gibi İsa'nın başkente üzerinde yolculuk yaptığı eşeği bulmak gibi düzenlemelerin bazılarını yapmış olabilirler.

Bethanya'lı Mary'yi ve İsa'yı mesheden isimsiz kadın açıkça bir ve aynı kişiydi, fakat o Mary Magdalena mıydı? Birçok modern bilim adamları Bethanya'lı Mary'nin ve Mary Magdalena'nın iki ayrı kadın olduğuna inanırlar. Ancak soru işaretleri kalır, neden Kutsal Kitap yazarları meseleyi çarpıtmak istemiş olsunlar?

Bazı uzmanlar kesinlikle Magdalena ve Bethanya'lı Mary'nin aynı kişiler olduğu fikrini savunurlar. Örneğin, William E. Phipps İsa'nın çok yakın bir arkadaşı olan Bethanya'lı Mary'nin çarmıha gerilme esnasında hazır bulunmuş olarak belirgin bir şekilde isimlendirilmemiş olmasının ve Mary Magdalena'nın aniden öncesinden hiçbir şekilde bahsedilmemeden haçta görülmesinin tuhaf olduğuna inanır. Phipps aynı zamanda iki ayrı isim için -'Bethanya'lı veya Magdalalı'nın- duruma göre aynı insana verilmiş olmasının mümkün olduğuna işaret eder. Yazarlar kasti bir şekilde bu meseleyi saklamaya çalışıyorlarsa bu durum daha olası hale gelir.

Bununla birlikte uzmanlar, genel olarak, kutsal kitap yazarlarının sansürünün, anlatmayı seçtikleri hikayenin belirli kısımlarını kasti bir şekilde yanlış yorumlamalarının ihtimalini dahi düşünmemişlerdir. Bazıları, özellikle de Hugh Schonfield, Kutsal Kitap yazarlarının ya Bethanya grubu hakkında bizden kararlı bir şekilde sakladıkları bir şey olduğunu ya da yazarların bu konuda tek kelime bilmediği veya anlamadığı bir şey olduğunu kabul eder. Böyle bir 'çarpıtma' bir kez kabul edildiğinde o zaman Bethanya'lı Mary'nin ve Mary Magdalena'nın aynı kişi olduğu mümkün kılınır.

Bu araştırma,Leonardo da Vinci ve onun iddia edilen kardeşliği Sion Manastırı tarafından örneklendirildiği gibi, gizli sürdürülen

geleneğin bir incelemesiyle başladı. Değindiğimiz üzere, İngilizce bilen okuyucuların çoğu "Manastır" kelimesini ilk defa *Kutsal Kan ve Kutsal Kase'de* duydular ve bu kitap Mary Magdalena ve Bethanya'lı Mary'nin aynı kişi olduğunu su götürmez bir şekilde savunur. Önemli olarak, 1996 tarihli gözden geçirilmiş versiyonu, gördüğümüz gibi, *Kutsal Kan ve Kutsal Kase*'nin tüm temelini desteklediği görünen, 'Montgomery belgesi'ni de içeren yeni bir bilgi sunar. Bu bağlamda, belge İsa'nın Bethanya'lı Mary ile evlendiğini ve onun da Fransa'ya gidip orada bir kız çocuk doğurduğunu belirtir. Açıktır ki, bunun Mary Magdalena olduğu sanılır, burada önemli olan noktanın Manastır savunmacılarının durumun böyle olduğuna inanmaları olmasına rağmen. Hatırlanmalıdır ki Fransa'ya giden Mary Magdalena'yla ilgili bütün geleneksel açıklamalarda -Altın Efsane gibi- onun Bethanya'lı Mary ile aynı kişi olduğu zannedilir. Ancak, bunu desteklemek için herhangi bir kanıt var mı?

İsa'nın 'adsız bir günahkar' tarafından meshedilmesini tasvir ettikten sonra hemen Magdalena'yı ilk kez tanıtan Luke'da bir ipucu vardır (8:1-3). Görünüşe göre, en azından Luke için, bağlantı görmezden gelinemeyecek kadar güçlüydü.

Daha da önemlisi, İsa'nın kendisi sadece meshetme eylemini değil aynı zamanda mesheden kişiyi kendisinin yaklaşan defniyle ilintilendirir, çünkü, örneğin Mark'da (14:8) şöyle der: "Elinden geleni yapmıştı: bedenimi gömülmek üzere meshetmek için öne doğru geldi." Bu Bethanya'lı kadın ve Mary Magdalena arasında gizli bir bağlantıdır; çünkü sadece birkaç gün sonra defin için İsa'nın bedenini meshetmek üzere mezara giden Mary Magdalena'dır. Hem canlı İsa'nın meshedilmesi hem de cesedinin planlanan biçimde meshedilmesi büyük önem taşıyan ayinsel eylemlerdir ve başka bir şey değilse bile bu, iki kadını birbirlerine bağlar. Her halükarda, İsa'yı mesheden -yani gerçek kaderi için onun sınırlarını çizen- kişinin bir *kadın* olması son derece önem taşımaktadır.

Bir tek ve aynı kişi olmaları imkansız olmasa bile, biz Magdalena ve Bethanya'lı Mary'nin karakterleri ve rollerinin İncil'e ait

açıklamalarını daha çok araştırdıkça bu mesele üzerinde zihinlerimizi yeni fikirlere açık tutacağız.

Mary Magdalena'nın bir fahişe olduğu konusundaki sürüp giden fikir onun karakterinin 'bir günahkar' olarak tasvir edilen Bethanya'lı Mary ile olan geleneksel bağlantısından (veya onunla karıştırılmasından) kaynaklanmaktadır. Tabii ki, Bethanya'lı Mary bir fahişeyse ve aynı zamanda Mary Magdalena'yla aynı kişiyse o zaman bu Kutsal Kitap yazarlarının Magdalena hakkındaki uç derecedeki ihtiyatını -ve kasti bir şekilde üstünü örtmesini- açıklamaya doğru uzun bir yol alır. Meselemiz üzerine nasıl bir ışık düşürebileceğini görmek için Bethanya'lı Mary'nin karakterini incelememiz gerekmektedir.

Synoptic Kutsal Kitaplar (ilk üç kutsal kitap) onun bir günahkar olduğunu belirtmelerine rağmen İsa'yı mesheden kadın isimlendirilmemiştir, fakat John'ın Kutsal Kitabında açıkça Bethanya'lı Mary olarak tanımlanmıştır ve ahlaki statüsünden bahsedilmemiştir. Bu durum kendi içerisinde bir şekilde şüphe uyandırıcı olabilir.

Luke'da mesheden kadın 'günahkar bir şehirdeki bir kadın' olarak tasvir edilmiştir. Bu bağlamda "günahkar"ın Yunanca'sı -sınırı aşmış ve kendisini kanunun dışına koymuş biri anlamına gelen *harmartolos*- illa ki fahişelik anlamına gelmese de, saçını dağınık bırakması- ki bu saygıdeğer kadınlar tarafından yapılmayan bir şeydir- üzerindeki diğer bağlantılı vurgu bir çeşit cinsel suça işaret eder, en azından Kutsal Kitap yazarlarının gözünde bu böyledir.(12)

O günlerin Yahudi kültürünün bağlamında Bethanya'lı Mary hakkında ahlak dışı olan bir şey vardı, fakat bu illa ki onun sokakta kendini satan adi bir fahişe olduğunu göstermez. (Çok nadir ve değerli bir bitki olan Hint sümbülü adi bir fahişenin olanaklarının dışında olacak derecede pahalıydı. William E. Phipps'e göre Hint sümbülü ona bir tarım işçisinin bir yıllık yevmiyesinin eşdeğeri kadar paraya mal olmuş olmalıdır.) Aynı zamanda Mary bir genelevin varlıklı 'madam'ı olsaydı bile, hiçbiri herhangi bir türden kötü bir üne sahip olmayan ve onlarla birlikte kalmış olan İsa'nın açıkça çok

önemli arkadaşları olan erkek kardeşi Lazarus ve kızkardeşi Martha'yla birlikte açıktan açığa yaşaması olasılık dışı görülür. O halde onun 'günahının' gerçek doğası neydi?

Harmartolos 'hedefi ıskalamak' anlamına gelen okçuluktan alınmış bir terimdi: bu bağlamda basit bir şekilde Yahudi kanunları veya ayinsel uygulamalara bağlı kalmayan biri anlamına gelirdi, ya tavsiye edilen uygulamaları yapmada başarısız olduğundan ya da zaten Yahudi olmadığından. Kadın, gerçekten Yahudi değilse o zaman en azından bu Kutsal Kitap yazarlarının ona karşı tutumunu açıklayabilir. Bununla birlikte, onun her nasılsa cinsel olarak sınırı aşmasının neden olduğu gizli anlamın doğmasını sağlayan onun dağınık saçlı olması -ve müritlerin ona karşı tutumunun- ayrıntısıdır.

İsa'nın meshedilmesinin gerçek öneminden kasıtlı bir şekilde veya farklı olarak etkili bir şekilde azaltılan şey bu tatsızlık havasıdır. Çok az dikkat çekmiş, fakat Hıristiyanlığın çoğunun gerçekte bağlı olduğu bu eylem hakkında önemli bir nokta vardır. 'Christ' (mesih) teriminin sırasıyla İbranice 'Mesih' kelimesinden çevrilmiş olan Yunanca *Christos* kelimesinden geldiği iyi bilinir. Fakat, tersi yöndeki yaygın görüşe rağmen, ilahiliğe dair hiçbir gizli anlam taşımaz: *Christos* basitçe 'Meshedilmiş Olan' anlamına gelir. (Bu yorumla, herhangi bir meshedilmiş görevli bir 'Christ (İsa)'dır, Pontius Pilate'den İngiliz Kraliçesine kadar.) İlahi bir İsa fikri Hıristiyanların sonradan yaptıkları bir yorumdu: Yahudi Mesih'in, seçilmiş Tanrı'nın yanı sıra, sadece büyük bir politik ve askeri lider olduğu zannedilir. Kendi zamanında 'Mesih:' veya 'Christ' terimleri İsa'ya atfedildiğinde sadece 'meshedilmiş' anlamına geliyordu.

Kutsal kitaplarda, doğaldır ki, İsa'nın bahsedilen sadece bir meshedilişi vardır. Bazıları onun 'meshedilmesinin' aslında John tarafından vaftiz edilmiş olması olduğunu savunurken, bu muhakemeye dayanarak Jordan'a sürü halinde toplanan bütün o kalabalığın hepsi de aynı zamanda "Christ"ler (Mesih'ler) olmuş olurdu. Tuhaftır ki İsa'yı "mesheden" kişi de bir *kadındı*.

İronik olarak, İsa'nın kendi meshedilmesi üzerine söz söylediği kaydedilmiştir (Mark 14:9):

"Gerçekten size söylüyorum, bu kutsal kitap her nerede ise bütün dünyaya duyurulacak, onun yapmış olduğu bu şey de aynı zamanda onun bir hatırlatıcısı olarak konuşulacak."

Geleneksel olarak bu mesheden kadının *Azize* Mary Magdalena olduğuna inanan kilisenin bu emri görmezden gelmiş olması merak uyandırıcıdır. Magdalena'nın genel olarak tüm dünyadaki kürsülerden nasıl himaye edilmiş olduğunu düşünerek İsa'nın kendisinin sözlerinin Yeni Ahit'deki başka her şey gibi amansız bir seçicilik sürecine maruz kaldığı görülür. Bu durumda İsa'nın sözleri çoğunlukla görmezden gelinmiştir. Fakat nadir durumlarda bile ona bu bölüm için hak ettiği şey verildiğinde belirteceği gizli anlamlar üzerinde sessizlik vardır.

İsa'nın hayatında büyük ayinlerde göreve getirilmiş olarak Yeni Ahit'de sadece iki insan isimlendirilmişlerdir: papazlığının başlangıcında onu vaftiz etmiş olan John ve sonunda onu meshetmiş olan Bethanya'lı Mary. Yine de, belirttiğimiz gibi, bu her iki insan da Kutsal Kitap yazarları tarafından ikinci plana atılmışlardır ve sanki sadece, yaptıkları şey dışarıda bırakılamayacak kadar önemli olduğu için kitaba alınmışlar gibi davranılmaktadır. Bunun bir tek büyük nedeni vardır: vaftiz etme ve meshetme *görevlendirilmiş olanların tarafındaki otoriteye dolaylı olarak işaret eder.* Çünkü vaftiz eden ve mesheden otorite ihsan ettiği halde -tıpkı Canterbury Başpiskopos'unun Kraliçe 2. Elizabeth'e 1953'de kraliyet statüsünü verdiği gibi- *onların böyle yapacak otoriteye sahip olmaları gerekir.*

John'ın otoritesi meselesiyle daha sonra ilgileneceğiz, fakat meshetme hikayesinin yine de dahil edilmiş olması hakkındaki merak uyandıran gerçeği düşünün. İsa'nın meshedilmesi önemsiz ve saçma veya anlamsız bir hareket olmuş olsaydı asla kaydedilmiş olmazdı. Bununla beraber, burada bize müritlerin, özellikle de Judas'ın*, Hint sümbülünün nadir ve pahalı merhemini İsa'yı meshet-

(* İsa'ya ihanet eden mürit,ç.n.)

mek için kullandığından dolayı ve fakirlere para sağlamak için satılmış olabileceği gerekçesiyle Mary'yi suçlamış oldukları anlatılır. İsa ise fakir insanların her zaman olacağı, ancak kendisinin her zaman yanlarında olamayacağı şeklinde karşılık verir. Bu azarlama - İsa'nın bir tür proto-Marxist olduğu yönündeki her hangi bir fikrin karşısında savunma yapmaktan başka- sadece Mary'nin eylemini haklı çıkarmakla kalmaz, aynı zamanda da kuvvetli bir şekilde sadece kendisi ve kadının gerçekten onu anlamış olduğunu ima eder.

Erkek müritler -her zamanki gibi- bu oldukça önemli ayinin daha iyi noktalarını kavramak konusunda şaşkın görünüyorlar ve İsa'nın kendisi onun otoritesini desteklemiş olmasına rağmen, Mary'nin eylemlerine karşı aktif bir şekilde düşmancaydılar. Bu olayın başka bir önemi de vardı: bu olay Judas'ın hain olduğu anı –yani, İsa'yı papazlara satmasından hemen sonrayı- işaret eder.

Bethanya'lı Mary İsa'yı Hint sümbülüyle, büyük bir ihtimalle bu özel olay için saklanmış ve defin ayiniyle bağlantılı olan bir merhemle, 'Hıristiyanlaştırılmış'tır. İsa'nın kendisi meshedilme olayından şöyle bahsetmiştir (Mark 14:8): '... bedenimi gömülmek üzere meshetmek için öne doğru geldi.' En azından onun kafasında bu bir ayin olarak planlanmıştı.

Açıkçası, meshetme derin bir önem taşımaktaydı, ancak bunun tam ve kesin amacı neydi? Niçin o toplum ve zamanda, bu ayin bir kadın tarafından yapılmıştı? Meshedenin cinsiyeti ve (kötü yoldan kazanılmış olsa da) ünü düşünüldüğünde, tören hiç de Yahudilere ait uygulamaların tipik bir örneği değildir. Belki de 'Montgomery belgesinde' meshetmenin gerçek doğasına dair bir ipucu vardır.

Değindiğimiz gibi, bu açıklama İsa'nın bir kadın kültünün - tanrıçaya ibadet eden bir geleneğin- kadın bir papazı olarak tanıtılan Bethanya'lı Mary ile evliliğini anlatır. İsa'nın neden buna bu kadar hoşgörülü olması gerektiğine gelince hâlâ açıkça problem olmasına rağmen, eğer doğruysa, bu meshetmenin neden diğer müritlere bu kadar yabancı göründüğünü açıklayabilir. Mary gerçekten pa-

gan bir papaz olsaydı, bu erkek müritlerin neden onun güvenilmez ahlak ve karaktere sahip olduğunu düşündüklerini açıklardı.

Bethanya'lı Mary gerçekten pagan bir papazdıysa, neden İsa'yı meshediyordu? Anlatılmak istenen şeyle daha ilgili olarak, neden İsa onun bunu yapmasına izin verdi ve bu ayinle o zamanın paganlığı arasında ortak olarak bağlantılı olan şeyler arasında paralellikler var mı? Aslında, konuyla çarpıcı bir şekilde ilgili olan bir tane eski ayin vardır: *kutsal kralın* meshedilmesi. Bunun arkasındaki fikir gerçek bir kral veya papazın tüm kutsal gücünü sadece yüksek kadın papazların otoritesi sayesinde alabileceğiydi.

Bu geleneksel olarak yunanca *hieros gamos*, yani kutsal evlilik şeklini almıştır: kraliçe kadın-papazla birleşen kral-papaz. Onun gerçek anlamda onaylanmış kral olması onunla cinsel birleşmesi sayesinde olmuştur. Onsuz o hiçbir şeydi.

Batının modern hayatında bu kavram yada uygulamayı tekrarlayan hiçbir şey yoktur, ve bugün insanlar için *hieros gamos'un* ana fikrini anlamak zordur. Bireysel çiftlerin yakın dünyasının dışında, kutsal cinsellik gibi bir kavramımız yoktur. Yine de bu sadece cinsellik veya erotizm hakkında bir şey değildir, her ne kadar yükseltilmiş olduğuna inanılırsa inanılsın: kutsal evlilikte erkek ve kadın *aslında tanrı olurlar*. Tanrıçanın kendisi olan kadın, daha sonraki kuşağın en büyük kutsamasını -simyada olduğu gibi- tanrının vücuda gelmiş hali olan adama ihsan eden yüksek kadın papazdır. Onların birliğinin hem kendilerini hem de etraflarındaki dünyayı yenileyen bir merhemle aşıladığına inanılırdı ve aslında gezegenin doğumunun yaratıcı itici gücünü aksettirmektedir.

Hieros gamos bir adamın mistik anlayış ve bilgiyi almak için - papazlığı kendisi için sevişme eylemi yoluyla tecrübe etmek için, 'tapınak fahişeliği' olarak adlandırılan şeyin en son ifadesiydi. Asıl önemlisi, böyle bir kadın papaz için özgün kelime 'kutsal hizmetkar' anlamına gelen *hierodule*'dür; 'fahişe' kelimesi, bütün altında yatan gizli ahlaki yargıyla, *muhafazakar* bir tercümedir. Dahası, bu tapınak hizmetkarı, din dışı fahişeden farklı olarak, hem durumun

hem de kendisini ziyaret eden adamın kontrolünde olmayı kabul etmiştir ve her ikisi de fiziksel, ruhsal ve sihirsel güç açılarından faydalarını görmektedirler. Kadın papazın vücudu, bugünün Batılı aşıkları için neredeyse akıl almaz, hayal edilemez bir şekilde, hem gerçek hem de mecaz anlam olarak tanrılar için bir giriş kapısı olmuştu.

Tabii ki, hiçbir şey modern Kilisenin bile hem seks eylemi hem de kadına yönelik tutumdan daha ileri olamazdı. Çünkü sözde tapınak fahişeliği sadece *-horasis* olarak bilinen bir süreç olan- manevi aydınlanmayı lütfetmekle kalmamıştır aynı zamanda *hierodule*'ün cinsel 'bilgisi' olmadan bir insan manevi olarak eksik kalırdı. Tanrı veya tanrılarla esrik bir ilişki için erkeğin çok az umudu vardı, ancak kadının böyle bir törene ihtiyacı yoktu: bu paganlara göre kadınlar doğal olarak İlahi Güç'le bağlantı içerisindedir.

İsa'ya uygulanan 'meshetmenin' cinsel nüfuz etme eyleminin sembolü olması mümkündür. Yine de ayinin ciddiyetini ve önemini kavramak için bu koşullar içerisinde düşünmek gerekli olmasa da, içerisinde kadın tanrıçayı temsil eden, kadın papazların kutsal kral veya kurtarıcı tanrıyı sembolize etmek üzere seçilmiş olan adamı 'kabul etmek' için fiziksel olarak hazırlanmış bulunduğu eski ayinlerle ilgili önüne geçilmez çağrışımlar vardır. Bütün Osiris, Tammuz, Dionysus, Attis vesaire gizem okulları insan dublörler tarafından gerçekleştirilmiş ve içerisinde tanrının kendisinin, bir kere daha toprağı verimli kılacak olan, gerçek veya sembolik ölümünün öncesinde, tanrıça tarafından tekrar *meshedildiği* bir ayin içermekteydiler. Geleneksel olarak, kadın papaz-tanrıçanın sihirli müdahalesi sayesinde, üç gün sonra tekrar dirildi ve ulus bir sonraki yıla kadar bir rahatlama nefesi alabildi. Gizem oyunları tanrıçaya şunu dedirtir: 'Efendimi benden aldılar ve onu nerede bulacağımı bilmiyorum'... neredeyse bahçede Mary Magdalena'ya, atfedilen sözlerle aynı. Bunu daha sora detaylı olarak tartışacağız.

İsa'nın meshedilmesinin gerçek önemine dair ipuçları Eski Ahit'teki *Şarkıların Şarkısı* kitabında bulunabilir (1:12), burada

'Aziz' şöyle der: 'Kral masasında otururkenbenim *Hint sümbülüm* kokusunu ileri gönderdi.' Hatırlanmalıdır ki İsa'nın kendisi meshedilmesini defnedilmesiyle ilişkilendirmiştir, bu yüzden hemen sonra gelen dize bir diğer önemli noktanın doğru olduğunu kabul eder: 'bir demet ladin reçinesi benim üzerime gelen kıymetlimdir: bütün gece göğüslerimin arasında yatacak.'

Bu İsa'nın meshedilmesi ve Şarkıların Şarkısı arasında net bir bağlantıdır. Birçok otorite Mısır ve diğer Orta Doğu ülkelerinden gelme böyle evlilik ayinleriyle olan birçok benzerliklerine işaret ederek Şarkıların Şarkısının aslında kutsal bir evlilik ayininden alınma olduğuna inanırlar.

Özellikle çarpıcı olan bir tını vardır: Margaret Starbird şöyle söyler:

> "Şarkıların Şarkısındakilerle aynı ve paralel satırlar Mısır tanrıçası, sakatlanmış Osiris'in Gelin-Kardeşi, İsis'in kültündeki ayinsel şiirde bulunur."

Tanrıça-kadın papaz karışık nedenlerden dolayı kutsal evlilikle tanrı-papazla birleşir. Yüzeysel olarak bu kişisel ve ulusal verimliliği sağlamak için, insanların ve topraklarının geleceğini güvence altına almak için bir verimlilik ayinidir. Ancak tanrıça-kadın papazın partnerine bilgelik ihsan etmesi aynı zamanda bu cinsel ayinin heyecanı ve samimiyetiyle gerçekleşir. Jung'çu analizci Nancy Qualls-Corbett *Kutsal Fahişe* (1988) adlı eserinde kutsal fahişe ve Sophia (Bilgelik) olarak sembolize edilmiş olan Kadınsı İlke arasındaki bağlantıya büyük önem verir. Belirttiğimiz gibi, Sophia defalarca araştırmalarımızda ortaya çıktı ki Masonlar tarafından özellikle saygı görüyordu ve hem Magdalena hem de İsis'le güçlü bir şekilde ilişkilendirilmiştir.

İsa'nın meshedilmesi pagan bir ayindi: bunu gerçekleştiren kadın -Bethanya'lı Mary- kadın bir papazdı. Bu yeni senaryoyu düşündüğümüzde İsa'nın yakın çevresindeki rolünün cinsel bir anahtar olması büyük bir ihtimaldir. Ancak hem dinsizlerin hem de Ka-

tolik Kilisesinin uzun zamandır Bethanya'lı Mary ve Mary Magdalena'nın aynı kişi olduğuna inandıklarını hatırlayalım: bu cinsel anahtar karakterinde Magdalena'nın gerçek rolü ve İsa'nın hayatındaki önemi konusundaki karışıklığın kayıp nedenini nihayet elde ederiz. Museviliğin ataerkil dünyasında gerçekten *hierodule* olan biriyse kaçınılmaz bir şekilde ahlaki olarak aforoz edilmiş bir kişi olduğu düşünülecektir. Ancak, İsa'yla beraber olduğu sürece Simon Peter ile çeşitli alışverişlerinin açıkça gösterdiği gibi (ruhban Kutsal kitaplarında belirtildiği gibi) haklı öfkenin etkilerinden korunmuştur.

Sion Manastırı, zaten belirttiğimiz üzere, tanrıçanın tutkunlarıdır, Mary Magdalena ve İsis'in kendisi olarak Zenci Madonna şeklinde. Onlar Mary Magdalena'yı İsis'le açık bir şekilde ilişkilendirirler: ilk bakışta bu farklı olarak şaşırtıcı görünmesine rağmen varlık nedenlerinin temelindedir. Bununla birlikte Magdalena'yı pagan bir kadın papaz olarak gördükleri açıktır, en azından bu onun ve Bethanya'lı Mary'si arasındaki başka bir paralelliktir.

Mary Magdalena'nın pagan bir kadın papaz olarak rolü Baigent, Leigh ve Lincoln tarafından tanınır fakat, konudan bahsederken altında yatan gizli anlamların daha fazla dikkate değmediklerini düşündükleri ortaya çıkar. Örneğin, Magdalena'nın bir tanrıça kültüne bağlı olduğunu savunurlarken 'İsa'yla olan ilişkisinden önce Magdalena'nın böyle bir kültle bağlantılı olmuş olabileceği' sonucuna varırlar. Daha sonra konuyu kapatırlar. Bununla birlikte, burada can alıcı olan tümce 'İsa'yla olan ilişkisinden önce'dir, çünkü İsa'nın onun dinini değiştirdiğini varsayar ve onunla olan ilişkisi boyunca olumlu değişiklikler gerçekleştirmiş bir karakter olduğu hakkındaki geleneksel görüşü yansıtır. Bu görüş, yine de, oldukça naif olabilir, bu görüşe meydan okumak oldukça rahatsız edici alternatif bir senaryoyu akıllara getirmek demek olsa bile.

Qualls-Corbett aynı zamanda Kutsal Fahişe, Sophia ve Zenci Madonna arasındaki bağlantıya değinir, böylece katabımızın birinci bölümünde tarif ettiğimiz bağlantıların altını çizer. Kadınsı İlke'nin bu çok yüzlü kişileştirilmesi batılı dinsiz geleneğinin muhte-

şem ve kıskançlıkla korunmuş erotik sırrı üzerine ışık tutar. Çünkü Sophia aynı zamanda kutsal evliliğin 'Sevgili Azizi' ve Mary Magdalena, Zenci Madonna ve İsis olan Fahişe'dir. Simyacıların Büyük Eser'indeki gizli kutsal cinsellik içerisinde seks ayininin ruhani aydınlanmasını ve hatta fiziksel değişimi ihsan ettiği bu eski geleneğin doğrudan bir devamıdır. Tanrıça-kadın papazla bu olağanüstü tecrübeden sonra tanrı-papaz o kadar çok değişmiştir ki artık tanınamaz haldedir ve yeni bir hayata yeniden diriltilmiştir.

Bellidir ki, Nancy Qualls-Corbett ve diğer yakın zaman yorumcuları Mary Magdalena'nın Kutsal Kitaplardaki betimlemesinin aydınlanan ve aydınlatıcının -Mary Lucifer: ışık getiren- kutsal cinsellikle aydınlanmayı ihsan eden kişinin betimlemesi olduğuna işaret eder. Ve Bethanya'lı Mary hakkındaki sonuçlarımız anlaşıldığında o ve Mary Magdalena'nın gerçekten aynı kişiler olduğu görülür.

Bu senaryo aynı zamanda, kelimeyi esas olarak tekrar tanımlamasına rağmen, Mary'nin İsa'nın karısı olduğu fikrini destekler. O, kesin bir aşk birleşmesi olmasa da, kutsal bir evlilik içerisinde onun eşiydi. İlginçtir ki, gördüğümüz üzere, Şarkıların Şarkısı kutsal bir evlilik ayinidir ve bu daima Mary Magdalena'yla bağlanmıştır.

Kutsal cinsellik -ki Roma Kilisesine bir lanetlemedir- kutsal evlilik ve 'kutsal fahişelik' kavramında, Taoizm ve Tantrism'in oryantal sistemlerinde, ve simyada ifade bulur.

Marvin H. Pope'nin kapsamlı eseri *Şarkıların Şarkısı*'nda söylediği gibi (1977):

"Tanrıça'ya söylenen *tantrik* ilahiler Şarkıların Şarkısı'na çoğu kışkırtıcı paralellikler sunar."

Ve Peter Redgrove'un *Zenci Tanrıça* (1989) adlı eserinde Taoizmin cinsel sanatlarını tartışırken açıkladığı gibi:

> "Bunu Ortadoğulu cinsel dini uygulamalarla, ve miras olarak aldığımız imajlarıyla karşılaştırmak ilginçtir. Büyük Fahişe, Mari-Ishtar (İsa'yla özdeşleştirilmiş olan) eşi Tammuz'u meshetmiştir ve o suretle onu Christ (Mesih) kılmıştır. Bu, teklifine geri döneceği yer olan yeraltına doğru inişi için ted-

birdi. O veya onun kadın papazı Büyük Fahişe olarak adlandırılırdı çünkü bu, Horasis'in cinsel ayiniydi, partnerini düşsel zeki sürekliliğin içerisine alacak olan tüm vücudun orgazmıydı. Bu içinden değişmiş olarak döneceği bir geçiş ayiniydi. Aynı şekilde, İsa Mary Magdalena'nın kendisini defin için meshettiğini söyledi. Sadece kadınlar bu ayini tanrıçanın adına gerçekleştirebilirlerdi ve bu yüzdendir ki hiçbir erkek onun mezarına gelmedi, yalnız Mary Magdalena ve onun kadınları. Hıristiyan sanatındaki Magdalena'nın temel bir sembolü kutsal yağın testi'siydi; bu Taoist taraftan tecrübe edilmiş olan iç vaftizin yüzeysel işaretiydi. (23)."

Magdalena'nın İsa'yı meshettiği şu yağ testisinin büyük önemi hakkında başka bir şey daha vardır. Değindiğimiz gibi, Kutsal Kitaplar bize onun Hint sümbülü olduğunu söyler, yani anormal derecede pahalı olan bir merhem.Yüksek fiyatının nedeni, eski tantrizm cinsel sanatının evi olan Hindistan'dan gelmiş olmasıdır ve tantrik gelenekte farklı parfümler ve yağlar vücudun belirli bölgelerine ayrılmıştır: *Hint sümbülü saç ve ayaklar içindi...*

Gılgamış Destanı'nda kurban edilen krallara şöyle denirdi: 'sizi hoş kokulu yağla mesheden fahişe şimdi sizin için ağlıyor', diğer taraftan benzer bir deyiş, kültü İsa'nın zamanında Kudüs'te yaygın olan, ölen tanrı Tammuz'un gizemlerinde kullanılmıştır. Ve önemli olarak, İsa'nın iddia edildiği üzere Magdalena'dan çıkardığı 'yedi şeytan' yedi Maskim, yani kutsal yedi küreye hükmetmiş ve *tanrıça Mari'den doğmuş* olan Sümer-Akadlı ruhlar olarak görülebilir.

Kutsal evlilik geleneğinde, onun ölüm anını seçmiş olan, cenazesine katılmış olan ve büyüsü onu yer altından yeni bir hayata çıkarmış olan -Yüksek Kadın Papaz- kurban edilen kralın geliniydi. Birçok durumda, doğaldır ki, bu 'yeniden diriliş' baharın getirdiği yeni hayatta görüldüğü gibi -veya Osiris'in durumunda, toprağın verimliliğini yenileyecek olan Nil nehrinin yıllık taşmasında olduğu gibi- tamamıyla sembolikti.

Bu yüzden Mary Magdalena'nın meshedilmesinin ne için olduğunu anlayabiliriz. Hem İsa'nın kurbanının gelmiş olduğu an hakkındaki bir duyuru olarak hem de kutsal kralın, kadın-papaz olarak onun kendi otoritesi yüzünden, ayinsel bir ayrılışı olarak. Bu rolün Kilise'nin geleneksel olarak ona verdiği rolün tamamıyla zıddı olması hiç de sürpriz olmamalı.

Bize göre, Katolik Kilisesi hiçbir zaman üyelerinin İsa ve Mary arasındaki gerçek ilişkiyi bilmelerini istememiştir, Ruhban Kutsal Kitaplarının Yeni Ahit'de yer almaması ve birçok Hıristiyan'ın bunların var olduklarını bile bilmemeleri bu sebeptendir. İznik Konseyi, birçok ruhban kutsal kitabını reddedip sadece Matthew, Mark, Luke ve John'ın Yeni Ahit'de yer alması için oy kullandığında, bu büyük sansür hareketi için ilahi bir emire sahip değildi. Kendini koruma duygusuyla hareket ettiler, çünkü o zamana kadar -dördüncü yüzyıldı- Magdalena'nın ve takipçilerinin gücü zaten ataerkilliğin başa çıkamayacağı kadar yayılmıştı.

Asıl konunun bilinmesini önlemek için kasten reddedilmiş olan bu sansürlenen bilgiye göre, İsa Magdalena'ya 'Havariler'in Lideri' ve 'Her Şeyi Bilen Kadın' unvanlarını verdi. Kadının bütün diğer müritlerin üstünde tutulacağı ve gelecek Işık Krallığını yöneteceğini söylemiştir. Belirttiğimiz üzere, onu "Sabah Yıldızı Mary" - Işık Getiren Mary- olarak adlandırmıştır ve sadece ona duyduğu aşk yüzünden Lazarus'u ölümden döndürdüğü iddia edilir, çünkü onun için yapmayacağı hiçbir şey, onu geri çevirebileceği hiçbir konu yoktu. Philip'in ruhani Kutsal kitabı diğer müritlerin ondan hoşlanmadıklarını, ve özellikle Peter'in kadının İsa'yla olan durumunu belirtmek için nasıl çabaladığını anlatır. Hatta bir keresinde oldukça içten bir şekilde, niçin onu diğer müritlere tercih ettiğini ve neden *onu hep ağzından öptüğünü* sormuştur. Mary'nin Ruhban Kutsal Kitaplarında, Magdalena Peter'ın ondan ve 'bütün kadın cinsinden' nefret ettiğini söyler ve Thomas'ın Kutsal Kitabında Peter 'bırakın Mary bizi terk etsin, çünkü kadınlar yaşamaya layık değildir' der, ki bu Peter tarafından kurulmuş olan Roma Kilisesiyle Mary'ye ait radikal zemin arasındaki amansız mücadelenin bir habercisiydi. (Bunun iki bireyin kişisel çatışması olarak başladığını ve bunlardan birinin İsa'nın eşi olduğunu hatırlamamız öğreticidir.)

Dahası, Philip'in Ruhban Kutsal kitapları (ki bunlar Magdalena'yı İsa'nın cinsel partneri olarak tanımlar) erkek ve kadın, gelin ve damat arasındaki birleşmelere yapılan göndermelerle doludur. Esas aydınlanma gelin ve damadın birleşmesinin meyveleriyle sembolize edilir: burada İsa damat ve gelini de Sophia'dır ve İsa'nın onu hamile bırakması mistik bilgi ve anlayışın gelişidir. İlginç olarak, Hıristiyan geleneklerine uygun kutsal kitaplarda dahi İsa kendisinden 'Güvey' olarak bahseder. Philip'in Kutsal kitabı aynı zamanda Mary Magdalena'yla Sophia'yı açıkça birleştirir.

Bu Ruhban Kutsal kitabı beş tane tanıtıcı ayin veya kutsal işlem listeler: vaftiz, *chrism* (meshetme), ekmek şarap, kurtarma ve, hepsinden önemlisi, 'gelin odası':

> "Kutsal su (*chrism*) vaftizden üstündür ... ve İsa (*Christ*) da kutsal su (*chrism*) yüzünden öyle adlandırılır... meshedilen kişi her şeyin sahibidir. Yeniden diriliş, ışık, haç ve Kutsal Ruh'a sahiptir. Baba bunu ona gelin odasında vermiştir."

Kutsal su eyleminin ayini vaftiz eyleminden üstündü, o halde bu demektir ki Mary'nin yetkisi aslında Vaftizci John'ınkinden daha üstündür. Hatta daha önemlisi, Philip'in Kutsal kitabı bu sistemi takip eden bütün Ruhbanların da, sadece İsa değil, meshedildikleri için, 'Mesihler' olduklarını açıklar. Ve en önemli kutsal eylem 'gelin odası'nınkiydi, ki bu hiçbir zaman açıklanmamıştır ve tarihçiler için bir sır olarak kalır. Bununla birlikte, bu araştırmanın ışığında zekice bir tahminde bulunulabilir: kesinlikle parçadaki sözler İsa ve Mary arasındaki ilişkinin gerçek doğasına bir ipucu içerir. Değindiğimiz üzere, sonraki aynı zamanda Ruhban Kutsal Kitaplarındaki 'her şeyi bilen kadın' olarak da bilinir ve burada 'meshedilen erkeğin her şeye sahip olduğu' bize anlatılır. Ve Philip'in Kutsal kitabı açık bir şekilde şöyle belirtir: 'lekelenmemiş cinsel ilişkinin ne büyük bir güce sahip olduğunu anlayın.'.

Pistis Sophia olarak bilinen üçüncü yüzyıl ruhban yazını dirilişinden on iki yıl sonra İsa'nın öğretileri olduğunu iddia eden şeyi izah eder. Bunun içerisinde Magdalena bilgeliğini ortaya çıkarmak

için onu sorgulayarak ilmihal hocalığının ilk örneği olarak aldığı rolünde tasvir edilir, yani tıpkı ilahi kocasını ayinsel olarak sorgulayan Doğulu Şakti veya tanrıça gibi. Pistis Sophia'da İsa'nın Mary için şu tanrılar için kullanılan ile aynı terimi kullanması dikkat çekicidir: 'Sevgili Aziz'. Bunlar aynı zamanda kutsal bir evlilikte bir eşin diğeri için kullandığı sözlerdir.

İsa ve Mary'nin yakınlığı başka bir derin gizli anlam taşır. Onların ilişkileriyle İsa ve müritlerinin ilişkisinin bir karşılaştırması kimin gerçekten onun fikirleri, düşünceleri ve sırlarını paylaştığı konusunda çok az şüphe bırakır. Erkek müritler sıklıkla oldukça *belirsiz* olarak tasvir edilmişlerdir. Zaman geçtikçe 'onun ne demek istediğini bilemediler'... bir gün liderlerinin Kilisesini, açıkça, kuracak olan adamların içinde harekete geçiren bir özellik pek de yoktu.

Tam olarak, Havariler'in lideri müritlere bilgelik ve güç ihsan eden Pentecost'un ilahi ateşini anlatır, ancak Ruhban Kutsal kitaplar böylesi ilahi bir müdahaleye ihtiyacı olmayan bir müritten bahsederler. Sansürlenmiş bilgiye göre çarmıha gerilişten sonra saldırıya uğramış müritleri cesaretlendiren ve onun kışkırtan sözlerinin çöküntüsüyle vazgeçmeye çok hazır göründüklerinde nedeni üstlenmek konusunda onlara ilham veren Magdalena'ydı. Kabul edildiği gibi, tekrar dirilen İsa'yı kendi gözleriyle görmüştü, ancak bir kere daha insan kadınınkiyle karşılaştırıldığında onların motivasyon, inanç ve cesaret eksiklikleriyle ilgili merak uyandıran bir hisle kalır.

Acaba on iki havarilerin, gerçekte, hiç de İsa'nın takipçilerinin yakın çevresi olmadığı, ancak en fazla sadece onun kabul edilmemiş fedailerinin en sadıkları olduğu mümkün olabilir mi? Geriye dönüp bakıldığında cahillikleri şaşırtıcıydı. Örneğin, İsa'nın ölümü ve tekrar dirilişi esas doğası gereği misyonu olan şey olmasına rağmen erkek müritler bunun gerçekleşmesini beklemiyorlardı: 'Ölümden sonra tekrar dirilmesi gerektiği hakkındaki kutsal kitap yazınını bilmiyorlardı.'

Kabre giden Magdalena ve onun kadın yandaşlarıydı. Belki de onun 'bahçıvana' - gerçekte diriltilmiş İsa'ya- olan 'Efendisinin' götürüldüğü ve onu nereye gömdüklerini bilmediğine dair sözleri

belki de onun sadece neler olup bittiğinden haberi olmadığı anlamına gelebilir. Ancak onun sözlerini iç sırları bilmesi bağlamında görmenin ikna edici nedenleri vardır. Mary Magdalena bütün ihtimaller düşünüldüğünde İsa'nın eşi ve ilk liderdi ve görünüşe göre muhtemelen onun rolü bir diğer, daha yaşlı ve daha pagan ayinsel önemi kapsamaktadır.

Hiçbir erkeğin İsa'nın mezarına gitmemesi bunun o günlerde erkeklerin yaptığı türden bir şey olmaması yüzünden olduğu kabul edilmektedir. Ancak, çarmıha gerilişten sonra erkek müritlerin şaşkın kayıtsızlığı hakkında ruhban açıklamalarından yola çıkıldığında, bulunmamalarının açıklaması sadece âdet değildi. Gizemler geleneğinde sadece kadın papazlar kral'ın kurban edilmesinin -mucizevi tekrar dirilişinin- doruk noktasını ilan ederlerdi.

İsa'nın meshedilmesi, ölümü ve tekrar dirilmesiyle, zamanındaki yaygın olan pagan gelenekleri arasındaki açık benzerlikler kabul edilmiş olsa bile, bir Yahudi vaizin böyle bir senaryoya muhtemelen neden dahil olmuş olabileceği konusu bir soru olara kalmaktadır. Çünkü Mary Magdalena kutsal fahişeler içeren böyle bir kültün parçası olmuş olarak görünse ve eşi üzerindeki etkisi şüphesiz çok büyük olsa da hangi muhtemel sebep İsa'nın yüzyıllardır süren kökleşmiş Yahudi geleneğine sırtını dönmesine sebep olmuş olabilir? Nasıl olur da bir pagan ayine katılmış olabilir?

Bu soru bizi şimdiye kadar akıl almaz bir ihtimalle karşı karşıya getirir. Değindiğimiz üzere, İsa'yı ve misyonunu ilgilendiren gerçek, Kilise tarafından öğretilenden çok farklı olabilir. Şaşkınlığı bir kenara koymak ve yukarıda öne sürülen hipotez ya doğruysa diye düşünmek tamamen yeni bir senaryo yaratmak demektir. Ya İsa kutsal bir evlilikteki eşse ve bu yüzden de pagan cinsel ayinlerinde gönüllü bir katılımcıysa; Mary Magdalena gerçekten bir tanrıça kültünün yüksek bir kadın papazıysa ve en azından İsa'nın ruhani eşdeğeriyse, ve Peter ve diğer erkek müritler, aslında, hareketin yakın çevresinin bir parçası bile değilse? Sorulacak bir diğer soru daha vardır: böylesi yerinde radikal yeni bir çerçeveyle- her ne kadar varsayımsal olsa da- merkezinde gerçekte ne tür bir adam vardı? Gerçek İsa kimdi?

ON ÜÇÜNCÜ KISIM

Tanrıçanın Oğlu

Değindiğimiz üzere, modern tarih uzmanları Hıristiyanlığın kökenleri hakkında bir yığın düşünceyi harekete geçiren yeni keşifler sunmuşlardır, ve yine de İncil uzmanlarının din hakkında bildikleriyle Hıristiyanların kendilerinin ne bildiği arasındaki boşluk, aslında, gittikçe genişliyor. Burton L. Mack, Kaliforniya Claremont İlahiyat Fakültesindeki Yeni Ahit Çalışmaları Profesörü, geçenlerde 'ortalama Hıristiyanlar arasında Yeni Ahit'in oluşması hakkındaki korkunç temel bilgi eksikliğinden' yakınmıştır.

Yeni Ahit analizi, sadece on dokuzuncu yüzyılda başladığını bildiğimiz üzere, Kilisenin geniş kitlelere İncil okumak üzerine yasağından gelen özgün metinleri incelemek konusundaki hemen hemen boş inançların etkisindeki isteksizliği yansıtır. Yüzyıllar boyunca kutsal kitabı sadece papazlar okudular. Aslında, birçok durumda okur yazarlığı tekellerinde bulunduruyorlardı. Protestanlığın yükselişi kısmen bu sınırlandırmanın üstesinden gelmiştir ve çok daha fazla insanın kutsal olarak gördükleri metinlere ulaşabilmelerini sağlamıştır. Bununla birlikte, Protestan hareketinin bütün ekstrem şekilleri -püritanizimden, şu anda "Aşırı Tutuculuk" olarak bilinen şekline kadar- Yeni Ahit'in sözlerinin arkasındaki ilahi telkini vurgulamıştır ve sadece bu sebeplerle harfi harfine gerçek olmama ihtimali olan herhangi bir fikrin ileri sürülmesini yasaklamıştır. Bugüne kadar, milyonlarca Hıristiyan Yeni Ahit'in efsane, uydurmasyon, tanık açıklamalarının yanlış yorumlanmaları ve diğer geleneklerden alınmış bilgilerin bir karışımı olduğuna dair kanıtı gör-

mezlikten gelirler. Ancak bu kanıttan uzak dururken sadece önemli noktayı kaçırmakla kalmıyor, aynı zamanda eleştirilere gittikçe artarak maruz kalmış olan bir inanç sistemini devam ettiriyorlar.

On dokuzuncu yüzyıl uzmanları rutin olarak diğer tarihi metinleri analiz etmede kullanılmış olan aynı kriteri uygulamaya başladıklarında, elde edilen sonuçlar son derece çarpıcıydı. Ortaya çıkan ilk gelişmelerden biri İsa'nın hiçbir zaman gerçekten var olmadığı ve kutsal kitapların sadece mitolojik ve mecazi malzemeden oluştuğu yönündeki iddiaydı. Bugünlerde çok az Yeni Ahit uzmanı bu görüşle hemfikirdir fakat -göreceğimiz gibi- bu görüşün hâlâ savunucuları vardır. Tarihi bir İsa durumu yeterince sağlamdır, fakat öyle olmadığına ve İsa'nın ilk Hıristiyanların düpedüz uydurması olduğuna inanan insanların muhakemelerini incelemek yine de eğiticidir.

Bu görüşün savunucuları Kutsal Kitapların kendilerinin dışında İsa'nın gerçekten yaşamış olduğuna dair hiçbir bağımsız kanıt olmadığını söylerler. (Bu kendi içerisinde doğru olduğunu varsayan birçok Hıristiyan'a bir şok gibi gelir, çünkü o dünyalarının merkezindedir, o yüzden kendi zamanında da çok ünlü olmuş olması gerekirdi: aslında hiçbir çağdaş metinde ondan bahsedilmemiştir.) Yeni Ahit'in diğer kitapları -örneğin Paul'ün Uzun Mektupları- İsa'nın varlığını kabul eder ancak bunun için hiçbir somut kanıt sunmamaktadır. Mektupları bilinen en eski yazılar olan Paul, çarmıha gerilişi sırasında çevresinde olanlar dışında İsa hakkında hiç de biyografik ayrıntılarlar vermez. Ailesi, doğumu veya hayatının geri kalan kısmıyla ilgili hiçbir şey. Fakat o halde Paul de -diğer Yeni Ahit yazarları gibi- ilahiyatla, İsa hareketini devam ettirip öğretilerini açıklamakla kurucusunun biyografisinden çok daha fazla ilgilidir.

Birçok on dokuzuncu yüzyıl tarihçisi İsa hakkında herhangi bir çağdaş kayıt eksikliğinden kaygılıydılar. Değindiğimiz üzere, hiçbir ilk yüzyıl tarihçisi ondan hiç bahsetmez. Bamber Gascoigne'nin yazdığı gibi: 'şu an Hıristiyan çağı olarak adlandırdığımız çağın ilk

elli yılından İsa veya takipçileri hakkında bir tek kelime bugüne ulaşmamıştır.'

Romalı yazar Tacitus (Vakayiname'sinde, yaklaşık İ.S.115) - 'tehlikeli bir hurafe olarak adlandırdığı- Hıristiyanlığın hem Kudüs hem de Roma'daki büyümesini kaydeder ve kurucusunun öldürülmesinden bahseder, ancak hiçbir detay vermez ve ondan basitçe 'Mesih' (*Christ*) unvanıyla bahseder.

Suetonius, Sezar'ın Yaşamları adlı eserinde (yaklaşık.120) İ.S. 49 yılında 'Chrestus' araştırmasında Roma'daki Yahudiler arasındaki tedirginlikten bahseder.

Bu sıklıkla Hıristiyanlığın eski bir Romalı dalının kanıtı olarak alıntılanır, ancak durum illa ki de öyle değildir. O sıralar Yahudiler arasında kendini Mesih ilan eden birçok kişi vardı, bunların hepsine Yunanca'da 'Mesihler' (*Christs*) adı verilmiş olabilir ve Suetonius sanki, bu istisnai durum etkin bir şekilde ve kişisel olarak o zamanda Roma'daki Yahudi isyanını tahrik ediyormuşçasına yazar.

Birinci yüzyılın ilk yıllarındaki Hıristiyanlarla ilişkileri olan başka bir önde gelen Romalı Küçük Pliny'di, fakat hareketlerinin 'Mesih' tarafından oluşturulduğunu söylemenin ötesinde onlar hakkında başka bir bilgi vermez. Bu açıklama hakkında özellikle önemli olan nokta ise bu Mesih'in zaten bir tanrı olarak kabul görmüş olduğunu gösteren bir gerçek olmasıdır.

Bunlar Romalı yazarlardı ve Filistin imparatorluklarının bir şekilde kaynağı olduğu için Mesih'i ve Hıristiyan kilisesinin ilk zamanlarını boşlamaları şaşırtıcı değildir. (Üstelik, isyancılar ve suçlular şimdiki şöhret meraklısı çağımızda oldukları gibi öyle kolay kolay ilgi odağı yapılmıyorlardı. Eski bir köle olan Spartaküs'ün isyanına bile tarihte nispeten çok az yer verilmiştir.) Bununla birlikte, Mesih'in yaşamı ve papazlığı hakkında Yahudi ayaklanmasında taraf tutmuş ve dönemin tarihini kaydeden iki kitap yazmış bir Yahudi olan Flavius Josephus'un (İ.S. 38 - yaklaşık 100) eserlerinde alıntı yapılmış olabileceği zannedilmiş olacaktı. *Yahudilerin Antik Çağları* adlı eserinde (İ.S. 93 civarında yazılmıştır) aslında kutsal kitap hi-

kayesinden başka karakterlerden bahseder, en önemli olarak da Vaftizci John ve Pontius Pilate hakkında. İsa'dan bir yerde bahsetmiştir, ancak maalesef bu göndermenin çok sonradan gelen Hıristiyan bir yazar tarafından -muhtemelen dördüncü yüzyılın başındakonu üzerinde aksi takdirde utanç verici olacak bir sessizliği önlemek için Josephus'un eserine eklenmiş olduğu uzun zamandır kabul edilmiştir. Aslında, İsa'ya yapılan bu gönderme aşırı derecede saygı doludur, o kadar ki yorumcular eğer Josephus gerçekten onu böylesine ateşli ifadeler içerisinde düşündüyse kendisinin neden asla Hıristiyanlık dinine dönmediğini merak etmişlerdir. Yine de, asıl soru, bu eklemenin sadece hiç var olmamış birine bir gönderme sağlayıp sağlamadığı veya İsa ve hareketi hakkındaki övgüden daha az olan şeyin bir vekili olup olmamasıydı. Kanıtların çoğunluğu tamamen bir uydurma olduğundan yana olsa da her iki olasılıktan da emin olamayız; metin Josephus'un tarzı bile değil ve hikayenin akışına beceriksizce eklenmiştir. Dahası, üçüncü yüzyılın sonunda yaşayan Hıristiyan yazar Orien, Josephus'un eserinde İsa'ya yapılmış herhangi bir göndermeden haberdar olmuşa benzemez. (Eusebius'un bir sonraki yüzyılda yazdığında göndermeyi alıntılamasına rağmen.) Yine de, Josephus'un Vaftizci John'ın vaaz vermesi ve Herod Antipas tarafından öldürülmesi hakkında söz etmesi tartışılmamıştır.

Tabi ki Kutsal Kitaplar dışında İsa'ya yapılan çağdaş göndermelerin eksikliği onun hiçbir zaman yaşamamış olduğu anlamına gelmez. Bu sadece yaşadığı zaman ve yer üzerindeki etkisinin yeterince büyük olmadığı anlamına gelebilirdi. Buna rağmen, o zamanda dikkatimizden kaçan Mesih olmaya özenen birçok diğerleri vardı.

Aynı zamanda, var olan sorun şudur ki: eğer böyle bir insan hiç var olmamışsa neden biri onu uydurmuş olsun veya onun adına bir dinin bu kadar çabuk gelişip büyüyeceği derecede, bu kadar çok insan neden bu hikayeye inanmış olsun? Geoffrey Ashe'in işaret ettiği üzere, uydurma karakterler kavramı, ki şu anki kültürümüzün

oldukça büyük bir parçasıdır, ama eski yazarların hiç de tarzı değildir. Esasen uydurma olan şeyler üzerine yazıyordularsa da, yazdıkları daima Büyük İskender gibi gerçek bir karakter üzerine dayandırılmıştır. Sadece bu sebepten İsa'nın tamamen uydurma bir karakter olduğu oldukça olasılık dışı görünür. 'Ölen bir Tanrı' için her hangi bir büyük kültürel veya ruhani talep olmuş olsaydı, göreceğimiz üzere, zaten içinden seçilebilecek yeteri kadar seçenek vardı. Başka bir tanesini uydurmaya gerek yoktu.

Kutsal kitap yazarlarının İsa'yı, Vaftizci John ve Pilate gibi, bilinen tarihi karakterler çevresiyle karşı karşıya koyması da önemlidir. Bu aynı zamanda onun gerçekliğini savunur ve bunun yanı sıra da, Hıristiyanlığın ilk eleştirmenlerinden biri bile kurucusunun varlığına meydan okumamıştır, ki mesele üzerinde en ufak bir şüpheleri olmuş olsaydı bunu kesinlikle yaparlardı.

Ve İsa'nın tasvir edildiği birçok şekil onun gerçek bir insan olduğunu gösterir. Hiçbir yazar uydurma bir Mesih yaratma zahmetine girmezdi ve yine de onu rolü konusunda çok belirsiz, hatta anlaşılmaz olarak göstermektedirler. Aynı zamanda İsa da iddia edilen öğretileri arasında bu kadar çok çözülemez sözler ve anıştırmalar bırakmazdı.

Anlamdaki belirsizlik, açık çelişkiler ve bazen düpedüz anlaşılmaz üsluplar kutsal kitapları gerçek bir tarihi karakterin sözleri ve eylemlerinin -oldukça karışık- açıklamaları olarak sınırlar.

İsa'nın biyografik detaylarından Paul'ün hiç bahsetmemiş olması şüpheciler tarafından İsa'nın var olmadığına dair bir kanıt olarak kabul edilmiştir. Ancak, hiç kimse Paul'ün kendisinin de bir uydurma olduğunu ve onun kesinlikle İsa'yla karşılaşmış insanları tanımadığını savunmaz. Örneğin, Paul Peter'le yalnızca karşılaşmadı aynı zamanda onunla tartıştı. Bu pek de uygun olmayan davranış onların gerçek olduğuna bir kanıttır; çünkü o günlerdeki hiçbir yazar kahramanlarını bu kadar kusurlu hale getirmezdi. Bu yüzden İsa'nın yaşamış olduğu olası görünür, ancak tabii ki kutsal kitaptaki her şeyin doğru olduğu anlamına gelmez.

Fakat birçok on dokuzuncu yüzyıl bilgininin İsa'nın varlığından şüphe etmesi için başka bir sebep daha vardı. Tarih bilgisi geliştikçe ve Yeni Ahit eleştirel analize daha çok maruz kaldıkça İsa hikayesinin ünlü mitolojik karakterlerinkiyle; özellikle Hıristiyanlıkla aynı zamanda gelişmiş ve uzun süre ondan daha önce gelmiş gizemli kültlere tapınan eski Ortadoğu tanrılarının ölümü ve dirilişiyle esrarengiz bir biçimde yakın paralelliklere sahip olduğu açığa çıktı.

Bu tartışmanın en çok bilgi dolu ve ikna edici çalışmalarından biri J.M. Robertson'ın 1903'de yayınlanmış *Pagan Mesihler* kitabıdır. Eserinin son kısaltılmış versiyonunun giriş kısmında Hector Hawton durumu bir soru şeklinde özetlemiştir:

"Hiç kimse Adonis, Attis ve Osiris'in tarihi karakterler olduğunu ciddi bir biçimde iddia etmez... o halde neden Hıristiyanlığın kurucusu olduğu iddia edilen kişi için bir istisna yapılmıştır?"

Bu paralellikler Hıristiyanlıkla iki şekilde bağlantılıdır. İlki İsa'nın hayatındaki olayların açıklamalarında -ölümü ve Dirilişi ve Son Akşam Yemeği törenini başlatması gibi- ve ikinci olarak ilk Hıristiyanlar tarafından bu olaylara yüklenen anlamlarda. Robertson ve diğer önde gelen yorumcular tarafından yapılan konuyla ilgili temel noktaların kısa bir özeti İsa'nın hikayesinin en kutsal kısımlarının çoğunun diğer eski dinlerdekilerle aynı olduğu gerçeğinin altını çizer.

Robertson şöyle der:

"Mesih gibi -ve Adonis ve Attis gibi- Osiris ve Dionysus da acı çeker ve tekrar dirilirler. Onlarla tek vücut olmak tapınanlarının mistik tutkusudur. Gizemlerinin ölümsüzlük vermesi yönünden hepsi birbirlerine benzerler. Mesih Mithraism'den cennetin sembolik anahtarlarını alır ve bakire tarafından doğrulmuş Saoshayant'ın işlevini, yani Şeytan'ın yok ediciliğini, üstlenir. Bu yüzden, temel olarak, Hıristiyanlık paganlığın yeniden şekillendirilmesidir.

Hıristiyan mitolojisi pagan kültlerden alınan detayların absorbe edilmesiyle büyümüştür... Dionysus kültündeki ço-

cuk-tanrı imajı gibi bir yemlik sepeti içinde sarmalanmış kıyafetler içerisinde resmedilmiştir. Horus gibi bir ahır içerisinde doğmuştura. Ahır, yani cennetin kraliçesi olan Bakire tanrıça İsis'in tapınağı. Yine Dionysus gibi, suyu şaraba çevirdi; Aesculapius gibi, insanları ölüden diriltti ve körlere görme yeteneği verdi; ve Attis ve Adonis gibi onun yası tutulur ve kadınlar tarafından çok sevilir. Dirilişi, Mithra'nın dirilişi gibi, bir kaya mezardan gerçekleşmiştir..."

[bizim italiklerimiz] *İsa'yla ilgili olarak eski çağların Kurtarıcı kültlerinin bazısı veya bütünüyle ortak olmayan tek bir kavram yoktur."*

Robertson ve diğerleri tarafından ileri sürülen noktaların o zamanda bu kadar küçük bir etki yaratmış olması şaşırtıcıysa, bugün hâlâ büyük oranda bilinmiyor olmaları çok daha şaşırtıcıdır. Konu üzerindeki daha yeni bir ses olan Burton L.Mack 1994'de şöyle yazar:

"Ardı ardına yapılan çalışmalar göstermiştir ki ilk Hıristiyanlık benzersiz bir din değildi ancak eski antik çağların dinlerinden 'etkilenmişti' ... ilk Hıristiyanlığın Helenistik gizem kültlerine belirgin bir benzerliğe sahip olduğu rahatsız edici bir keşifti, özellikle en çok önemli olan nokta burasıydı, yani tanrıların ölüp tekrar diriliş efsanelerine ve vaftiz ve kutsal yemek ayinlerine..."

Hugh Schonfield *Paskalya Planı*'nda şöyle ifade eder:

"Hıristiyanlar, Kilise'nin çelişkili doktrinleri tarafından -ki bunlar uyumsuz pagan ve Yahudi ülkülerini harmanlamak için yapılan mutsuz çabadan doğmuştur- günümüzde de rahatsız edilmeye devam ederler."

Robertson gibi uzmanlar ölen tanrı kültlerinden gelen bu kadar çok elementin Yahudi hikayesinde bulunabilmesinin bir tesadüf olmasını akıl almaz buldular. Kutsal kitapların Osiris, Attis ve benzerlerinin hikayelerinden kilit olayları almış oldukları ve bunları hiç

yaşamamış olan 'yurt içinde üretilmiş' bir kahramanın üzerine - İsa'ya- ekledikleri sonucuna varmışlardır.

Bu fikrin yeni bir savunucusu, *Mesih'in Evi* adlı eserinde Kutsal Kitapların aslında Eski Mısır zamanına kadar yüzyıllar öncesine giden bir gizem oyununu kaydetmiş olduğu doğrultusundaki teoriyi ilerleten Ahmed Osman'dır. Ataları gibi, Osman da görüşünü İsa'nın efsanesi ve eski Mısır dininin hikayeleri arasındaki çarpıcı paralellikler ve İsa'nın tarihi varlığı hakkındaki şüpheler üzerine inşa eder.

Ancak neden herhangi bir insan bir gizem oyununu bir başka gelenekten çalıp da içerisine Vaftizci John gibi gerçek bir insan soksun ki? Osman'a göre kutsal kitap hikayesi *Vaftizci John'ın yandaşlarının bir uydurmasıydı.* Onun tezine göre, İsa'yı efendilerinin kendisinden sonra gelecek ve önceden söylenen gelişi, görünüşe göre, yokluğuyla göze çarpmış biri hakkındaki kehanetini gerçekleştirmek için uydurmuşlardı. Bununla birlikte, bu birçok nedenden ötürü mantıklı değildir: John'ın yandaşları içerisinde kendi sevgili efendilerinin bu kadar ikinci plana atılmış olduğu - yani sadece başka birinin yüceltilmesi amacıyla görüntüyü kurmak için içerisinde yer verilmiş olan- bir hikaye uydurmuş olamazlar. Ve, göreceğimiz gibi, John'ın kendinden sonra gelecek daha yüce birisi hakkında o meşhur kehanetini yaptığı hiçbir şekilde kesin değildir.

Osman'a göre, hiç kimse İsa'nın Kurtarıcı olarak misyonunu öldükten sonraya kadar bilmeyecekti, böylece yaşamı boyunca hiç de büyük bir taraftar kitlesine sahip olmayacaktı. Osman açıkça Yahudilerin kendileri için ölecek bir Mesih beklediklerini düşünür. Durum basitçe bundan ibaret değildir. Yahudiler asla kahramankrallarının bu şekilde kurban edileceğini veya rezil edileceğini düşünmemişlerdi. Tüm bu kurtarıcı ölüm fikri bildiğimiz üzere sonradan yapılmış bir Hıristiyan yorumudur.

Büyük bir çoğunluğunun hâlâ Kutsal kitaplardaki gizem okulları referanslarına dair net örneklerle ilgili sorunları olmasına rağmen, günümüzde az sayıdaki uzman İsa'nın yaşadığından şüphe

eder. Onları çok açık Yahudi bilgisiyle uzlaştırmanın imkansız olduğunu gördükten sonra pagan anıştırmalarını reddetme eğiliminde olmuşlardır. Bunların ilk Hıristiyanlar daha geniş Roma İmparatorluğuyla ilişki içerisine girdikçe eklenmiş olduğunu iddia ederler, özellikle de Paul'ün seyahatlerinin bir sonucu olarak. Kabul edilen görüş İsa'nın kardeşi Adil James tarafından yönetilmiş Kudüs Kilisesinin Hıristiyanlığın 'saf' ve özgün şeklini temsil etmiş olmasıdır. Maalesef, tarihin bir kazasına göre, James'in Kilisesi Yahudi Ayaklanması esnasında yok edilmiştir, bu yüzden inançlarının doğası bir spekülasyon meselesi olarak kalmalıdır. Ancak, biliyoruz ki, takipçileri Kudüs Tapınağında ibadet etmişlerdir, bu yüzden inançların Yahudi uygulamaları üzerine kurulduğunu kabul etmek akla yatkındır. Yahudi Kilisesinin yıkılışından sonra gelinen aşama Paul'ün yönetimi ele alması için pürüzsüzdü. Bu durum karşısında, neden bu kadar çok gizem okulu bilgisinin bildiğimiz üzere Kutsal Kitaplarda bulunabileceği problemine zarif bir çözüm sağlayacakmış gibi görünür.

Eğer tartışmaya tersten bakılırsa başka bir açıklama da olabilir. Ya Paul'ün Hıristiyanlık versiyonu İsa'nın kendi öğretilerine daha yakındıysa ve onu yanlış anlamış olan Kudüs Kilisesiyse? Kardeşler kaçınılmaz bir şekilde birbirlerini anlamazlar ve kesinlikle İsa ve ailesi arasında belirgin bir soğukluk vardı, bu yüzden James'in Hıristiyanlığının İsa'nın öğretilerine Paul'ün Hıristiyanlığından daha yakın olduğunu varsaymanın bir sebebi yoktur.

İlk Hıristiyanlığın gelişiminin kabul görmüş görüşü kendisi de bir Yahudi olan Paul'ün niçin daha yeni oluşmuş bir dinin paganlaştırılmış bir şeklini savunan vaazlar verme ihtiyacını hissetmiş olması gerektiğini açıklayamaz. Şam'a giden yoldaki o meşhur din değiştirmesi muhtemelen, en çok, çarmıha gerilişinden beş yıl öncesi içerisinde olmuştur ve önceki rolü Hıristiyanlara eziyet eden kişi rolü olduğu için herhalde onlara ne için eziyet ettiği konusunda mantıklı bir düşüncesi vardı.

Magdalena'nın bir gizem okulunun başlatıcısı olması konusundaki keşiflerimiz İsa'nın kendisinin de aynı zamanda yeni kabul edilmiş biri olduğu anlamını taşır, belki de *Magdalena onu kabul ettiği için.* Ancak şimdi herkes onun bir Yahudi olduğunu bilirken pagan bir külte nasıl böylesine derinden karışmış olabilir?

Bu hikayedeki hiçbir şeyin olmuş farz edilmemesi gerektiğini keşfettik. İsa'nın kendi dini geçmişi hakkında her zamanki önyargılara meydan okumaya değer olduğunu düşündük. Morton Smith'in *Büyücü İsa* adlı eserinde ironik bir şekilde dediği gibi (ki bunu kısa bir süre sonra ayrıntılı bir şekilde tartışacağız):

"Tabi ki İsa bir Yahudi'ydi, ve -tahminen- bütün müritleri de öyleydi. Bu varsayım kesin değildir."

Başlangıç olarak, bütün bunların İsa hakkında olduğunu nasıl 'bildiğimizi' sormak gerekir.

Yukarıda tartışılan İsa hakkındaki kabul görmüş görüş tarihindeki Yahudi ve pagan elementler arasındaki açık çelişkiden anlam çıkarmaya çalışan iki varsayım üzerine dayandırılmaktadır.

Tam olarak hangi mezhebe ait olduğu bir tartışma meselesi olmasına rağmen, ilk varsayım İsa'nın Yahudi olduğuydu. Gördüğümüz gibi, ikinci varsayım Kutsal kitap hikayelerinin açıkça pagan, gizemli-kült yönlerinin sonraki uydurmaların sonucu olduğudur. Öne sürülen iddia, özellikle İsa'nın Yahudi Mesih rolünü gerçekleştirmedeki göze çarpan başarısızlığını açıklamaya yardımcı olabildikleri için Hıristiyanlık Roma dünyası içerisinde Yahudi-olmayan toplumlarda yayılmaya başladığı için gizemlerdeki benzerliklerin fark edilmiş ve detaylandırılmış olduğudur.

Bunların gerçekten kanıtlanmış sağlam gerçekler değil de varsayımlar olduğunu fark etmek bize şok gibi geldi. Hiçbirisi normal olarak tarihçiler tarafından talep edilmiş delilin kalitesine dayandırılmamıştır. Pagan elementlerin Paul'den geldiğine dair hiçbir sağlam kanıt yoktur. Pek tabii ki, arkadaşları olan misyonerlerin birinden kaynaklanmış olabilirler. Hıristiyanlığın yayılması, Paul'ün kendi şöhretinin başarısına rağmen, tamamıyla ondan kaynaklan-

mamaktadır. Roma'ya vardığında, örneğin, orada Hıristiyanların zaten olduğunu öğrendi.

Şüpheci on ikinci yüzyılda bile eleştirel akademisyenlerin dahi kendi önyargılarının var oluş sebeplerini göremedikleri Hıristiyan hikayesinin böylesine yaygın sözsüz kabulünün olduğu görülür. Örneğin, genelde keskin zekalı ve analitik bir yorumcu olan, A.N. Wilson aşağıdaki iki cümleyi aralarındaki çelişkiyi açıkça fark etmeden ikisini birbiri ardına yazmıştır:

> "... herhangi biri [tarihi İsa hakkındaki soruları cevaplamaya çalışmaya] başlamadan önce zihnini boşaltmak ve hiçbir şeyi olmuş farz etmemek gereklidir. İsa'nın öğretisinin merkezi onun Tanrı'ya olan inancı ve Yahudiliğe olan inancıydı."

Bu varsayımları sorgularsak ne olacağını görmeye karar verdik.

Hıristiyanlığın ilk gelişiminin standard yorumu daima İsa'nın Yahudi dininden olduğu yönündeki temel varsayıma dayanır ve bu kutsal kitap hikayesinin birçok başka türlü merak uyandıran yönlerinin otomatik olarak reddedildiği anlamına gelmektedir. İsa'nın Yahudiliği varsayımına daha yakından baktık -ki bu tabi ki hem etnik hem de dini bir geçmişe işaret eder- ve kısa bir süre sonra kendimiz buna meydan okurken bulduk. (Etnik olarak bir Yahudi olmuş olabilir, fakat Yahudi dininden değildi: bu iddianın amaçlarına gelince İsa'dan sadece ikinci anlamda bahsederken, tersi belirtilmemişse, 'Yahudi' sözcüğünü kullanacağız.)

Tabii ki bu varsayıma meydan okuyuşumuz endişesiz olmamıştır: nihayetinde biz Yeni Ahit uzmanlığının bir yüzyıl aşkın bir süredir tüm ağırlığını üzerimize alıyorduk. Bu yüzden Yeni Ahit çalışmalarındaki en son trendin harfi harfine aynı soru üzerine dayandırılmış olduğunu keşfetmemiz bizi çok rahatlattı: İsa gerçekten Yahudi miydi?

Diğer birçok uzman araştırmalarının sonuçlarını 1980'lerin sonlarından bu yana bilimsel dergilerde benzer satırlarla yayınlamış olmalarına rağmen, popüler bir kitleye ulaşan böylesi ilk eser Burton L. Mack'ın 1994'deki eseri *Kayıp Kutsal Kitap'tır*.

Mack soruna hayat hikayesinden ziyade İsa'nın öğretilerinin görüş açısından yaklaşmıştır. İddiasını Q (Almanca 'kaynak' anlamına gelen *quelle* kelimesinden gelir) olarak bilinen veya bu kutsal kitapların bir karşılaştırılmasından mümkün olduğunca yeniden yapılandırılabildiği kadar Synoptic Kutsal kitapların kayıp kaynağına dayandırır. İsa'nın öğretilerinin Yahudilikten gelmediği, ancak belirli Yunan felsefe okullarının, özellikle de kiniklerin kavramlarına, hatta tarzına daha yakından ilgili oldukları sonucuna varır.

Q' nun İsa'nın sözlerinin ve öğretilerinin bir toplamı olmuş olduğuna güvenilir bir şekilde inanılır ve bunlar eski İbranicede varolduğu bilinen 'bilge edebiyatı' olarak bilinen çağdaş yazıların belirgin tarzına net bir şekilde uyar, fakat bu hiçbir şekilde Yahudi dini veya kültüründe yegane değildi. Aynı zamanda Helenistik dünyası, Yakın Doğu ve Eski Mısır boyunca popülerdi. Tek otorite, Kloppenborg, Q'nun en yakın olarak Helenistik 'ders el kitaplarını' takip ettiğini savunmuştur. Q kehanetle ilgili ve vahiysel bilgiyi içermeleri açısından bu el kitaplarından farklılık gösterirler, ancak Mack 'bilge öğreticiliğin' tek başına özgün Q'yu oluşturduğuna ve diğer bilgilerin sonradan eklendiğine inanır.

Mack ve aynı alanda çalışan diğer uzmanlar buldukları sonuçlarını İsa'nın öğretileri ve sözleri üzerine dayandırırlar. Hâlâ olayları Kutsal kitaplarda kaydedildikleri şekilleriyle reddederler çünkü ne İsa'nın ne de kiniklerin geleneklerine uymazlar ve tanrının ölüp tekrar dirilmesi ve gizem okulu konularının ilk Hıristiyanların sonradan uydurmaları olduklarını ileri sürerler.

Kendi kendimize şu soruları sorduk: İsa'nın Yahudi *olmadığını* gösteren herhangi bir kanıt var mı? Diğer taraftan, kesin olarak Yahudi *olduğunu* gösteren herhangi bir kanıt var mı? Gizem okulları elementleri soruların açıklanmasını daha kolay mı yoksa daha zor mu kılar?

Kabul edildiği gibi, İsa'nın papazlığı Yahudi bir ortamda -yani ilk yüzyıl Yahudiliğinde- gerçekleşmiştir ve onu takip edenlerin çoğu da aynı zamanda Yahudi'ydi. Yakın çevresindeki müritleri ve

kutsal kitapları yazanlar onun bir Yahudi olduğuna inanmış görünüyorlar. Bununla birlikte, takipçilerinin onu bir tür muamma olarak gördükleri ortaya çıkar -örneğin onun Mesih olması konusunda emin değillerdi- ve kutsal kitap yazarları açık bir şekilde yaşamı ve öğretilerine ait çelişkili elementleri uzlaştırmak için muazzam bir çaba gösterdiler. Görünüşe göre, ondan nasıl bahsedeceklerinden tam olarak emin değildiler.

İlk bakışta, İsa'nın bir Yahudi olduğuna inanmak için çok iyi bir neden olduğu görülebilir. Sıklıkla Eski Ahit'deki, İbrahim ve Musa gibi, dini karakterlerden bahseder ve sıklıkla Yahudi kanunlarının anlamları hakkında *Pharisee*'ler tartışmalara dahil olurlar. Kesin olarak bir Yahudi olmasaydı bunu bu kadar inatla yapmış olması için hiçbir neden olmamış olurdu.

Ancak birçok uzman bu metinlerin İsa'nın gerçek sözleri olmasının çok düşük bir olasılık olduğu konusunda hemfikirdirler. Onlar sonradan eklenmişlerdir çünkü *Liderler* kendilerini Yahudi kanunlarının anlamlarını tartışırken buldular ve İsa'nın kendisini kullanarak durumlarına geriye dönük bir haklı çıkarma yaratma ihtiyacı hissettiler. Bunun kanıtı Yeni Ahit hikayelerindeki muhaliflerin -özellikle Celile'de- hiçbir özel görevi ve otoritesi olmayan Pharisee'ler olmalarıdır. İsa'nın zamanında kutsal kitaplar derleniyorken onlar ufukta görünmeye başladılar. Morton Smith'in dediği gibi:

"Pharisee'lere yapılan hemen hemen bütün kutsal kitap göndermelerinin 70'ler, 80'ler ve 90'lardan kaynaklandığı gösterilebilir, ki bu yıllar kutsal kitapların gözden geçirildiği yıllardır."

İsa'nın gerçek kökenlerini anlamanın tek yolu onu kendi zaman ve mekanı çerçevesi içerisinde yerleştirmektir. Nerede doğup yetiştirildiğine dair devam eden bir tartışma olmasına rağmen, göreceğimiz üzere, kutsal kitaplar misyonunu Celile'den (kuzey İsrail'de bir bölge) başlattığı konusunda hemfikirdirler.

Buna rağmen onun buranın yerlisi olması ihtimali çok düşüktür, çünkü kutsal kitaplar havarilerin kendilerine özgü Celileli aksanlarından bahsederken -ki bu aksan Yahudiler tarafından komik

derecede köylü olarak görülür- İsa'nın kendisinden böyle bahsedilmemesi önemlidir.

O halde İsa'nın zamanındaki Celile hakkında ne biliyoruz? Mack bu yerin ve zamanın güncel akademik görüşünü net bir şekilde şöyle özetler:

"Hıristiyan imgesinin dünyasında Celile Filistin'e aitti, Filistin'in dini Yahudilikti, bu yüzden de Celile'deki herkes Yahudi olmalıydı. Bu betimleme yanlış olduğundan ... okuyucunun kafasında daha gerçek bir betimlemeye sahip olması gerekir."

İsa zamanındaki Yahudilik olarak düşündüğümüz şey -kutsal kitaplar tarafından sunulan betimlemeye göre- gerçekte sadece Judaea'nın (eski Filistin'in üç bölgesinden biri) Tapınak Yahudiliğiydi. İlk olarak Babil'deki travmatik esaretlerinden sonra Yahudiler tarafından kurulmuştu ve sürekli bir akış hali içerisindeydi. Ancak bütün Yahudiler sürgüne gönderilmemişlerdi, ve onların Yahudilik şekilleri ayrı bir şekilde gelişti ve geri dönen eski esirlerinkinden çok farklıydı. Sürgün olmayanların dini özellikle Samaria'da ve kuzeye doğru Celile'de, ve Judaea'nın güneyine doğru Idumaea'da uygulandı.

Ancak, Celile pek de ateşli bir Yahudilik yatağı değildi, hem de hiç.. Aslında, İsa'dan yüzyıllar önce, birçok farklı kültürün etkisi altına girmiş olduğundan bu yana sadece kısa süreliğine İsrail krallığının parçası olmuştu. Celile boş yere 'Yahudilerin toprağı' olarak bilinmiyordu. Judaea ve Celile arasında uzanan Samaria'dan bile daha fazla kozmopolitandı. Mack'in belirttiği gibi: "Celile'yi aniden bir Yahudi bağlılığı ve kültürüne dönüşmüş olarak resmetmek yanlış olurdu."

Tarım için uygun iklimi ve Celile Gölü'ndeki kârlı balıkçılığıyla Celile zengin ve verimli bir bölgeydi. Helenistik dünyanın diğer kültürleriyle yaygın ticaret bağlarına sahipti ve Suriye, Babil ve Mısır'ın geri kalan kısımlarına giden ticaret yolları ağının kalbinde durmaktaydı. Birçok yer ve kültürden gelen insanlara ev sahipliği yapmıştı ve hatta Bedevi kabileler tanıdık ziyaretçilerdi. Morton

Smith'in işaret ettiği üzere, o zamandaki Celile dini üzerindeki temel etkiler 'yerli, Filistin, Semitik paganlik, Yunan, Pers, Fenike ve Mısır kaynaklıydı.'

Celile'liler vahşi bağımsızlıklarıyla bilinirlerdi. Fakat, Mack'in deyişine göre bölgenin 'başkenti, tapınağı ve papaz hiyerarşisi' yoktu.Celile'de bilinen en eski sinagog sadece Hıristiyan çağının üçüncü yüzyılından günümüze gelir.

Bölge İsrail'e İ.Ö. 100'de bağlanmıştı ve kısa bir süre sonra, İ.Ö. 63'de, Romalılar bütün Filistin'i fethettiler ve burayı imparatorluklarının bir eyaleti yaptılar. İsa'nın doğumu zamanında tüm İsrail Romalıların kukla kralı -gerçekte çok tanrılı bir Idumidaean olan- Büyük Herod tarafından yönetilmişti, ancak görevi zamanında toprak Herod'un üç oğlu arasında bölünmüştü. Herod Antipas Celile'yi yönetti, ve (erkek kardeşi Archelaus Güney Fransa'daki Herod ailesi malikanelerine zorla emekliye ayrıldıktan sonra) Judaea doğrudan Roma tarafından, yöneticisi Pontius Pilate vasıtasıyla yönetilmiştir.

İsa'nın zamanında Celile kozmopolitandı ve varlıklı bir bölgeydi -popüler imgenin köylü kaynağı değildi- hatta baskın olarak Yahudi olan bir bölge bile değildi ve Kudüs'teki otoritelere göre Romalı efendilerinden daha popüler olmamışlardı.

Celile'nin İsa'nın papazlığını başlattığı yerin geleneksel imgesinden çok farklı olmuş olduğu anlaşılır anlaşılmaz, onun gerçek amaçları ve güdüleri hakkında hemen sorular ortaya çıkar. Celile gerçekten hiçbir fanatik Roma karşıtı ve Yahudi yanlısı eğilimleri olmayan sofistike bir kültürse, o zaman, bazı modern yorumcuların ileri sürdüğü gibi, İsa gerçekten nüfuzunu Romalılara karşı isyan çıkarmak için mi kullanıyordu? Ve Celile, diğerlerinin inandığı gibi, Yahudilikte reform yapmak üzere bir tür kampanya başlatmak için en geniş yer miydi?

Celile'de Yahudiler olmasına rağmen, gıpta edilecek bir hoşgörü atmosferi içerisinde beraber varlıklarını sürdüren birçok diğer din de vardı. Orada canlanmış olan 'radikal' Yahudilik şekilleri de

vardı, ve bu durum burasının içerisinde her hangi bir türden Yahudi reformunu yetiştirebilecek umut verici bir toprak olmasını daha inanılmaz kılar. Hemen hemen her şeyin dinle bağlantılı olduğu bir yerde, temel Yahudiliği tekrar tanımlamak için yapılan bir girişim gerçekten kıç üstü oturmuş olurdu. Ve İsa'nın misyonunun Kudüs'te en yüksek noktaya ulaşmasını daha az anlamlı hale getirirdi.

Schonfield'in *Paskalya Planı*'nda belirttiği gibi:

> "... Yahudiler Kuzey Filistin'i dinsizliğin doğal yuvası olarak görürlerdi... eski İsrail dini hakkında çok şey bilmiyoruz, ancak Suriyelilerin ve Fenikelilerin ibadetlerinden çok şey almış oldukları ortaya çıkmıştır, ve bu da, güneyde olduğu gibi, Ezra'nın ve haleflerinin yenileyen şevkleri tarafından yok ettikleriyle aynı derecede değildi."

İsa için önemli olan bir diğer kuzey bölgesi, İyi Samaryalının hikayesinde ünlü yapılan, Samarya'ydı. Konu üzerine yapılan sayısız vaaz yüzünden kiliseye gidenler Samaryalıların diğer Yahudiler tarafından kötülendiklerini anlarlar ve "bir saldırı kurbanına yardım etmek için yolu geçen Samaryalının" hikayesi herkesin içerisindeki iyilik potansiyelini tanıma ihtiyacının mükemmel bir örneğidir.

Bununla birlikte Samaria'yı bu araştırmanın bağlamı içerisinde ciddiye almak için başka bir neden daha vardır. Samaryalıların Ta'eb diye adlandırdıkları yaklaşan bir Mesih'le ilgili kendilerine ait beklentileri vardı ve bu Mesih Yahudi versiyonundan epeyce farklıydı. John'ın kutsal kitabında (4:6-10) İsa'nın onu Mesih olarak - tahminen Ta'eb olarak- kabul eden Samaryalı bir kadınla bir kuyuda nasıl karşılaştığını okuruz ve bu da, en düşük olasılıkla, onun Yahudiliğinin Ortodoks olmadığına dair ipucu verir. Belki de İsa "İyi Samaryalı" hikayesini desteklerinden dolayı Samaryalılara bir 'teşekkür' olarak uydurmuştur.

Bununla birlikte İsa'nın geçmişiyle ilgili bir diğer yanlış yorum ise onun 'Nazareth'li İsa' olduğu yönündeki -yani modern İsrail'de

hâlâ var olan bu isimdeki kasabalı olduğu yönündeki- fikirdir. Aslında, üçüncü yüzyıldan önce böyle bir yerle ilgili hiçbir kayıt yoktur. Asıl kelime, İsa'yı ortak olarak bu ismi kullanan birçok mezhepten birinin-önemlidir ki kurucusu olarak değil de- *üyesi* olarak kabul eden *Nazorean* olmalıdır. Nazorean'lar haklarında çok az şey söylenen birbiriyle bağlantılı mezhepler grubuydu. Ancak, kelimenin kendisi açıklayıcıdır, çünkü '... doğru öğretiyi ve geleneği sürdüren veya diğerlerine ifşa etmedikleri belirli sırların üzerine titreyen Bekçiler veya Koruyucular' anlamlarına gelen İbranice "Notsrim" kelimesinden gelir.

Bu kendi içerisinde Hıristiyanlığın büyük ilkelerinden birine karşı gelir; çünkü din herkes içindir ve hiçbir sırrı yoktur ve bu da üyeliğe kabul edilmenin dik basamaklarını tırmananlara farklı derecelerde bilgi ve aydınlanma sunan gizem okullarının tam zıddıdır. Bu kültlere göre bilgelik sadece kazanılırsa sunulur ve bir öğrenci sadece dini efendileri tarafından buna hazır görüldüğü zaman iç görüş kazanır. Bu İsa'nın zamanında yeterince yaygın bir görüştü: Yunanistan'ın, Roma'nın, Babil'in ve Mısır'ın gizem okulları bu yapılandırılmış öğretiyi kullandılar ve sırlarını kıskançlıkla korudular. Bugüne kadar gizem okulu yaklaşımı birçok Doğu dini ve felsefe okulu (Zen Budizm dahil) tarafından -ve aynı zamanda Özgür masonlar ve Masonlar gibi gruplar tarafından da- kullanılır. Üyeliğe kabul etmenin tüm fikri aynı zamanda *'occult'*e adını vermiş olan şeydir, çünkü, gördüğümüz gibi, kelimenin kendisi aslında 'saklı' anlamına gelmektedir, doğru zaman gelinceye kadar ve öğrenci hazır oluncaya kadar gizemler sır olarak kalır. İsa'nın öğretisi büyük kitlelere ulaşmayı amaçlamamış olsaydı o zaman doğası gereği seçkinci, hiyerarşik ve de esrarengiz olurdu. Değindiğimiz gibi Mary Magdalena'nın gerçek statüsü yeniden değerlendirildiğinde gizem okulları ve İsa hareketi arasında göz ardı edilemeyecek kadar çok fazla benzerlik vardır.

İsa hakkında daha birçok başka yanlış yorum vardır. Örneğin, Noel hikayesi çoğunlukla bir masaldır- diğer ölen tanrıların doğum

efsanelerine benzer- ancak İsa'nın Bethlehem'de doğuşu hakkında bile şüpheler vardır. Aslında John'ın kutsal kitabı (7:42) İsa'nın orada *doğmadığını* açıkça belirtir.

Doğum hikayesinin elementlerinin çoğu açıkça diğer ölüp dirilen tanrıların doğum efsanelerinden alınmış olmalarına rağmen Doğudan Gelen Bilge Adamlar'ın ziyareti İmparator Nero'nun hayatından alınma, son zamanlarda ortaya çıkmış bir hikaye üzerine dayandırılmıştır. Bazen, bu karakterler Persli sihirbazların veya büyücülerin bir geleneğine verilen belirli bir ad olan *magi* olarak bilinir. Bebek İsa'yı ona hediyeler vermek için ziyaret eden üç Aleister Crowley'in eşdeğerini Kutsal kitap yazarlarından hiçbir eleştiri veya sansür almadan içermiş olması çok tuhaf görünür. Ve Bethlehem'e giderken bir yıldızı takip ettiklerini iddia ettikleri gerçeğinden yola çıkarsak, demek ki aynı zamanda astrologdular (ayrı bir disiplin olarak astronomi o günlerde bilinmemekteydi). Kesinlikle, İsa'ya altın," frankincense* ve laden reçinesi veren büyücülerin hikayesinden etkilenmemiz beklenir. (Fakat gördüğümüz gibi, *Magi'nin Tapınması* adlı eserinde krallığın ve mükemmeliyetin sembolü olan altına yer vermemiştir.)

Gördüğümüz üzere, İsa'dan hem bir marangoz hem de âlim veya bilgili adam anlamlarına gelen *naggar* olarak bahsedilir ki bu durumda muhtemelen ikinci anlamda kullanılmıştır. İsa'nın en ünlü müritlerinden hiçbiri muhtemelen efsanenin alçakgönüllü balıkçısı değildi: A.N. Wilson Glilee Gölü üzerinde bir balıkçılık işine sahip olduklarına işaret eder. (Ayrıca, Morton Smith'in söylediği gibi, müritlerin bazıları Yahudi bile değildi: örneğin, "Philip" bir Yunan ismidir.)

Çoğu yorumcu bu alegorik hikayeleri İsa'nın alçakgönüllü bir geçmişten geldiğine kanıt olarak kullanmışlardır: her kırsal ve evcil durum etrafında dönen analojileri rutin bir şekilde kullandı ve bu da böyle şeylerle kişisel tecrübesinin olduğuna dair bir kanıt olarak kabul edildi. Bununla birlikte, diğerleri betimlemesinin aslında sa-

---

(*Afrika ve asya ağaçlarından alınan tatlı kokulu bir reçine, ç.n.)

dece hayatın günlük gerçekleriyle yüzeysel bir yakınlığı açığa çıkardığına işaret ederler.Yukarıdan geniş kitlelere kasten hitap etmeye çalışan, aslında çok daha büyük bir insanmış gibi, işçi sınıfından seçmenlere samimi bulacakları umuduyla hitabeden aristokrat bir muhazafakar milletvekili adayı gibi.

Bazılarının inandığı gibi, Cana'daki düğün onun Magdalena'yla kendi düğünü değilse bile, kutlamaların ölçeği ile değerlendirildiğinde, bu hâlâ onun 'toplum daireleri' içerisinde hareket ettiğini gösterir. Ve İsa'nın kıyafetleri için haçın dibinde zar oynayan Romalı askerler olayı giysilerin kazanılmayı hak ettiklerini gösterir. Hiç kimse kendinden aşağı olanların eski kıyafetleri için kumar oynamaz.

Bu yüzden, çoğumuzun yetiştiğinden önemli derecede farklı olan İsa geçmişinin bir resmi ortaya çıkar. Bir sonraki soru İsa hakkında yapmakta haklı çıktığımız herhangi bir varsayım olup olmadığıdır? Örneğin, Kutsal kitaplarda İsa'nın Yahudi olmadığı görüşünü destekleyen herhangi bir pozitif kanıt var mıdır?

Vaftiz edilmesinden dolayı, İsa tanrı olduğunu açıklaması için onu kandırmaya çalışan İblis tarafından test edildiği çöle çekildi. Bir kere daha, yine de, bu hiçbir şekilde apaçık değildir. Bazıları bu ayartmaya çalışmanın İsa'nın Yehova'nın kendisini gizliden reddetmesinden başka hiçbir şeyi ortaya çıkarmadığını bile ileri sürdüler. Bu tartışılabilir, ancak bir bölüm onun Yahudilerin Tanrısı'na olan kesinlikle tutumunu yansıtır.

Yeni Ahit'in en ünlü olaylarından biri tapınaktaki para bozucuların nazarında haklı bir öfkeyle dolu olan İsa'nın masalarını ters düz ettiği zamandır. Bunun yeterince açık bir bölüm olduğu ortaya çıksa dahi, aslında büyük bir sorun oluşturur, dinbilimciler ve benzer olarak Yeni Ahit uzmanları tarafından uzun süredir kabul edilmiş bir sorun...

İsa'nın eylemleri genellikle parasal anlaşmalarla kirletilmiş olan böyle kutsal bir yeri gördüğündeki korkusuyla açıklanır, bu oldukça Batılı bir tutumdur, biraz da fazla güncel bir yorumdur. Çün-

kü tapınakta kurban etmek üzere hayvan alabilmek için para değiştirmek ne bir ahlaksızlık ne de bir kötüye kullanmaydı. Bu oradaki ibadetin temel bir kısmıydı. Chicago Üniversitesi'ndeki İncil Çalışmaları Profesörü John Dominic Crossan herhangi birinin parasal olarak veya kurban etme konusunda uygunsuz bir şey yaptığına dair tek bir ipucu olmadığını vurgular. Bunun 'Tapınağın önemli varlığı üzerine bir saldırı ... Tapınağın savunduğu bütün her şeyin sembolik bir inkarı olduğunu' söyleyerek devam eder.

Bazıları -İsa'nın papazlığının merkezinde olan- eylemini tapınaktaki çağdaş rejimden duyduğu rahatsızlığını ifade ettiğini savunarak açıklamaya çalışmışlardır. Ancak o yer ve zaman bağlamında bu hareket zihinsel dengesizliği akla getirecek kadar büyük bir reaksiyon olmuş olurdu. Modern bir analoji yapacak olursak: bu benzetme kadınların atanma ve kutsanmasına karşı olan ve protestosunu Westminster Manastırına girip sunak üzerindeki haçı ayakları altına alıp çiğneyerek ifade eden bir Anglikan gibi olurdu. Bu olmazdı, çünkü basitçe tapınan kimseler uygun olan davranış ile -ne kadar sembolik olursa olsun- gerçekte kutsal bir değere karşı saygısız olan bir protesto arasındaki çizgiyi nerede çekeceklerini bilirler. İsa'nın yaptığı şey ikincisiydi.

Bu yüzden, İsa'nın Yahudiliği, en azından, Ortodoks değildi. Bu da onun gerçekte ne olduğuna dair öne sürülecek yeni fikirler için zemini hazırlar. Ve onun bir gizem okulunun parçası olduğuna dair açık göstergeler vardır. Ancak Kutsal kitapların kendilerinde bunun asıl durum olmuş olabileceğine yönelik ipucu veren herhangi bir bölüm var mıdır?

Araştırmamızın başında çok az sayıdaki diğer araştırmacıların bize göre tamamıyla temel olan sorulardan birini sormuş olduğunun ortaya çıktığını keşfetmek bir tür şok gibi geldi: yani, 'Vaftizci John vaftiz törenini nereden öğrendi?' Daha derin bir araştırma, ayinsel yıkamaya -yani saflaştırmayı sembolize eden tekrarlanan suya daldırıp çıkarmalara- Ölü Deniz Listeleri'nde göndermeler bulunmasına rağmen, Yahudilikte kesinlikle bir örneği olmadığını

açığa çıkardı. Bununla birlikte, bu ayinleri 'vaftiz' olarak tanımlamak yanlış olur: John'ın savunduğu şey öncesinde günahların itiraf edilip tövbe edildiği tek bir yaşamı değiştirmenin başlangıç eylemiydi. Bu ayinin Yahudi örneğinin olmaması gerçeği onun unvanı veya takma adının -Vaftizci John- birçok isimden biri değil de tek olmasından dolayı olduğu gösterilir. Doğrusunu söylemek gerekirse, Yahudi dünyası dışında birçok örneği ve tam olarak aynıları olmasına rağmen, bu genellikle onun bir yeniliği olarak kabul edilir.

İçsel bir ruh yenilemesinin dışa dönük ve görünür sembolü olarak Vaftiz zamanında Helenistik dünyasında var olmuş gizem kültlerinden çoğunun bir özelliğiydi. Vaftizin İsis'in eski Mısır gizem kültünde özellikle uzun süren bir geleneği olmuştur, ve önemli olarak Nil nehrinin kıyılarındaki tapınaklarında vaftiz toplum önünde günahların itiraf edilmesi ve tövbe edilmesinden sonra gelir. (Bir sonraki bölümde daha bütün olarak tartışılacaktır.)

Dahası, İsis dininin fazlasıyla uzun tarihinde Mısır'ın ötesindeki ülkelere misyonerler gönderdiği tek dönemdi, bu yüzden de John'ın özellikle onların vaftiz ayinlerinden etkilenmiş olduğu muhtemel görünmektedir. Göreceğimiz gibi, John'ın Mısırlıların kendi topraklarındaki dinleriyle ilgili kişisel tecrübeleri olmuş olabilir, çünkü John'ın ailesinin Herod'un gazabından kaçmak içim Mısır'a firar ettiği eski Hıristiyan gelenekleri vardır, Leonardo'nun *Kayaların Bakiresi*'nde ifade bulan geleneklerdir bunlar.

İsa'nın vaftiz edilmesi ortaya birçok sorun koyar. İlk ve en önemli olarak, günahsız bir "Tanrı'nın Oğlu" fikri aslında onun günahlarını arındırma ihtiyacıdır. Birçoklarının denediği gibi bu durum vaftizi basitçe İsa'nın takipçilerine iyi bir örnek verdiğini söyleyerek makul gösteremeyecektir, çünkü kutsal kitap açıklamalarının hiçbir yerinde bu noktadan bahsedilmez. Aynı zamanda, yine de, kutsal kitap açıklamalarının İsa'nın John tarafından vaftiz edilmesini tarif ederken kullandığı betimlemede önemli sapmalar vardır. Morton Smith alçalan güvercin imgesinin Yahudi geleneğinde hiçbir benzeri veya örneği olmadığına işaret eder ve Desmond Ste-

wart Mısır sembolizmi ve uygulamalarıyla kesin bağlantılar bularak daha ileri gider. Şöyle der:

> "Yehova bir peygamberi beslemek için kuzgunları sözüm ona göndermiş olmasına rağmen kendisini âdet olduğu üzere alçalan kuşlarda göstermemiştir. Güvercinler, her halükarda, Afrodit veya Astarte olarak bilinen pagan aşk tanrıçası için kutsaldı.

İsa'nın gördüğünü düşündüğü şey için Mısır daha iyi rehberlik sağlar... Re [veya Ra, Mısır güneş tanrısı] sevgilisini, firavunu göğsüne bastırdığında bunu en yaygın sembolü şahin olan Horus'un kılığında yaptı... vaftiz tarzındaki bir ayinde bir ölümlünün bir tanrı tarafından evlat edinilmesi Mısırlılar için hiçbir büyük problem oluşturmadı."

Genellikle bir güvercin sembolüyle birleştirilen büyük bir Mısır tanrısı, yine ve bir kere daha 'Cennetin Kraliçesi', 'Denizin Yıldızı' (Stella Maris) ve 'Bakire' Mary doğmadan çok daha önce 'Tanrı'nın Annesi' olarak bilinen İsis'dir. İsis genellikle kendisinin ve ölü Osiris'in büyülü dölü olan Horus'u emzirirken resmedilmiştir. Onun ölümünü işaret eden yıllık festivaldeydi ve üç gün sonra yani dirilmesinde güneş o öldüğünde ve yeraltına girdiğinde siyaha dönerken belirtilmiştir. (Ve bu Jean Cocteau'nun Londra'daki duvar resmindeki çarmıha geriliş manzarasının üzerinde kızgın bir ifadeyle bakan siyah bir güneştir.)

O zamandaki bazı İsian gruplarının sıra dışı misyon coşkusu ve Mısır'ın coğrafi yakınlığı düşünüldüğünde -Celile'nin kozmopolit doğasından bahsetmek için değil- John, İsa ve onları takip edenlerin İsis kültü tarafından etkilenmiş olması şaşırtıcı değildir.

Dikkat çekici olan şey birçok Hıristiyanlar'ın hâlâ inançları hakkında tamamen ve her yönden eşsiz ve başka bir felsefe veya din tarafından lekelenmemiş olarak düşünmeleri için cesaretlendirilmeleridir, durum açıkça bu değilken bile. Örneğin, İsa'nın feda ettiği kanı ve vücudunu temsil eden şarap ve ekmekten oluşan kutsal yemeğini başlattığına inanılan Son Akşam Yemeği'ni düşünün.

A.N. Wilson "bu, Akdenizin gizem kültlerini güçlü bir şekilde sarsar ve Yahudilikle çok az ortak yanı vardır" diye yazar. Daha sonra da bunu Son Akşam Yemeği'nin kutsal kitap yazarlarının uydurması olduğu yönündeki fikrini destekleyecek bir kanıt olarak kullanır: "ya olay, gerçekten bir pagan ayini olarak gerçekleştiyse?"

Desmond Stewart benzerini şöyle diyerek vurgular:

> "[İsa] günlük sosyal yaşamın elementleri olan ve yine de Osiran sembolizminin doruklarını belirleyen ve onları bir kurban edilmeye değil de iki var oluş şekli arasında bir bağa dönüştüren ekmek ve şarabı aldı."

Hıristiyanlar şarap ve ekmekten oluşan kutsal yemeği -Protestan toplumunun ve Katolik kitlenin doruk noktası- sadece İsa'ya ait olarak görürler. Aslında, bu bütün büyük Ölen Tanrı gizem okullarının, Dionysus, Tammuz ve Osiris'in okulları da dahil, halihazırda genel bir uygulamasıydı. Her halükarda söz konusu tanrıyla bir olma ve ruhani yücelmeyi başarmanın bir yolu olarak anlaşılmıştır (Romalıların konudaki gizli yamyamlığa duydukları korkuyu ifade etmelerine rağmen). Diğer kültlerin hepsi Son Akşam Yemeği zamanında Filistin'de çok iyi temsil edilmişlerdir, bu yüzden etkileri anlaşılabilir.

Dört Kutsal kitaptan sadece John'ın kutsal kitabının akşam yemeğinden bahsetmesi belki de dikkate değerdir ancak ekmek ve şarap töreniyle ilgili herhangi bir bahsetmeyi atlar, belki de gerçekten başlatıldığındaki olay olmadığındandır. John'ın kutsal kitabında başka bir yerde (6:54) kutsal ekmek ve şarap yemeğinin İsa'nın Celile'deki ilk günlerinden itibaren teşvik edildiği ima edilmiştir.

Tanrının yemesi ve içmesi düşüncesi Yahudilere göre iğrençtir. Desmond Stewart'ın söylediği gibi:

> "Yenen mısır bitkisinin Osiris'in kendisi olduğu fikri bezer bir görüş kendisini Yunanistan'daki Demeter ve Persephone tanrıçalarına bağladığı gibi, Mısırlılar için de yaygındı."

Gizem okullarıyla bir diğer benzerlik -ki Yahudi inancı ve uygulamasıyla hiçbir benzerliği yoktur- Lazarus'un diriliş hikayesidir. Bu açıkça bir başlangıç eylemidir: Lazarus zamanın gizem okullarının genel bir özelliği olan ve modern özgür masonların belirli ayinlerinde yankıları bulunan sembolik ölüm ve yeniden doğumda 'yükseltilmiştir'. Bu olayı kaydeden tek kilise hukukuna uygun kutsal kitap -yani John'ın kitabı- bunu bir mucize, tek kelimeyle ölümden dirilme olarak gösterir. Ancak Mark'ın Gizli Kutsal kitabı bunun sadece sembolik bir eylem olduğunu Lazarus'un 'ölümünü' eski ve yeniden doğuşunu daha ruhani bir oluş olarak belirterek açıklar. Tahminen bu bölüm diğer kutsal kitaplardan uyarlanmıştır çünkü bu gizem okulları aktivitelerine çok açık bir anıştırmaydı. Ancak bu araştırmanın ilgilendiği kadarıyla, bu ayin hakkındaki en önemli nokta en doğrudan benzerliğinin Mısır'ın İsis kültünün 'yeniden doğuş' törenleriyle olmasıydı. Desmond Stewart'ın belirttiği gibi (ilk yüzyıl İsis mistisizmine gönderme yaparak):

"... Bethanya kanıtı İsa'nın Lucius Apuleius'un İsis kültünde tecrübe ettiğine benzer bir gizem türünü uyguladığını gösterir."

Çarmıha geriliş İsa'nın beklenen Mesih olmasını Yahudiler'in inkar etmesini desteklemektedir, çünkü böylesi utanç verici şartlarda ölmesi her yeri fetheden bir Mesih'ten beklenen en son şeydi. Bu kendi içerisinde Hıristiyanları aşırı derecede ilgilendirmez, çünkü onun Mesihliğinin, ruhani anlamda, Yahudiler'in beklediğinin çok daha ötesine gittiğini savunurlar. Bununla birlikte, İsa'nın ölümüyle ilgili Yeni Ahit açıklamalarında başka problemler vardır. Görünüşe göre Hıristiyanların bu olayı en üstün mistik kurban etme olarak yorumlamaları aslında Yahudiler'in Mesihlerinden beklentileri ve gerçekte İsa'ya ne olduğu arasındaki uyuşmazlığı açıklamak için daha sonradan uydurulmuştur.

İsa'nın ve yakın çevresindekilerin içerisine sahte Yahudi yazınlarındaki Joseph karakterinden alınmış olan *Acı Çeken Tek Varlık* idealini yerleştirerek kendi Mesih kavramlarını geliştirdikleri ileri sürülmüştür. Fakat önemli olarak Filistin'in radikal kuzey bölgesinde

-Celile'de- 'acı çeken' Joseph, Adonis-Tammuz'un Suriyeli özelliklerinden bazılarını kendine katmıştı. Uzmanlar aynı zamanda çoban tanrı Tammuz'un, değindiğimiz üzere Siyah Madonna kültü için çok önemli olan *Şarkıların Şarkısı* üzerindeki etkisinden bahsetmişlerdir. İsa'nın kendisini Tammuz'dan sonra İyi Çoban olarak adlandırmış olması ve o zamandaki takipçilerinin bu terimle aşina olmuş olmaları muhtemeldir, çünkü Bethlehem Adonis-Tammuz'un büyük bir kült merkeziydi. (İlginçtir ki, Aziz Jerome gibi Hıristiyanlar İsa'nın Bethlehem'deki iddia edilen doğum alanı üzerinde Tammuz'a yapılan bir tapınağın varlığını biliyorlardı)

Yine de, birçok modern yorumcunun İsa'nın hayatı ve öğretileri üzerindeki güçlü pagan etkileri kabul etmiş olmalarına rağmen bu etkileri yüzeysel bir bahsetmenin ötesinde araştıramadıkları dikkate değerdir. Örneğin, Hugh Schonfield'ın belirttiği gibi:

> "Bu bir Celile Nazorean'ını ölüm ve dirilişin iki evre arasındaki [Tek Acı Çeken ve Mesih Kral] köprü olduğunu kavramaya götürmüştür. Adonis'in ölüp tekrar dirildiği yerin geleneğinin bunu gerektirdiği ortaya çıkmıştı.".

Geoffrey Ashe şunu kabul eder: 'İsa Gizemlerin, Osiris'in, Adonis ve geri kalanların ölüp tekrar dirilen tanrılarına fark edilir bir benzerlikle bir Kurtarıcı oldu.'

Bununla birlikte, İsa'nın hayatı ve hikayesiyle en yakından uyum sağlayan bir model aklımıza geldiği gibi Mısır tanrısı, İsis'in arkadaşı Osiris'in modelidir. Geleneksel olarak bir Cuma günü öldürüldü ve üç gün sonra tekrar dirildi. Ve Hıristiyanlığın ilk günlerinde *Christos* unvanının başka bir Yunanca kelime olan nazik ve kibar anlamlarına gelen *Chrestos* kelimesiyle karıştırıldığına dair ipuçları vardır. Kutsal Kitapların bazı eski Yunan el yazmaları bu kelimeyi *Christos* kelimesi yerine kullandı. Ancak, *Chrestos* geleneksel olarak Osiris'e atfedilen sözlerden biriydi ve en önemlisi, Delos'da Chreste İsis'e de bir ithaf vardır.

İsa'nın haçtaki çığlığı aynı zamanda bir pagan yorumuna açıktır. Hem Mark'ın 'eloi eloi'si hem de Matthew'un '*Eli Eli*'si "Tanrım! Tanrım! (...neden beni yüzüstü bıraktın?)" olarak çevrilmişlerdir, ancak seyircilerin bazılarının kelimeyi yanlış anladıkları ve İsa'nın kendisinin Vaftizci John'la belirgin bir şekilde birbirine bağladığı peygamber Elias'ı hatırlattığını düşündükleri kaydedilmiştir. Ancak, Aramice'de 'Tanrım' sözünün karşılığı "*ilahi*" olmalıydı. Desmond Stewart kelimenin aslında *Helios* -özellikle çığlık öğle vaktindeki sıra dışı karanlık dönemine bağlandığı için ilginç olan güneş tanrısının adı olduğunu ileri sürer. Aslında, bilinen en eski Yeni Ahit el yazmalarından birinin Helios'u ziyaret ettiğini düşünen tanıkları vardır, ki dördüncü yüzyıla kadar Suriye'de yaygın olan Helios'un kültü Elias adının yerini tutarak Hıristiyanlaştırılmıştı. Ve açıkça bir güneş tanrısı esas doğası itibariyle tekrarlayan ölüp dirilmeler hakkındadır.

Bu yüzden İsa'nın ölen tanrı geleneğine kolayca uyduğu görebiliriz, ancak bu ilk örnek eski gizemlerin tüm bir resmini oluşturmaz. Tanrı -Osiris, Tammuz, Attis veya herhangi bir diğeri- kaçınılmaz bir şekilde genellikle tekrar dirilişinin oyununda baş rolü gerçekleştiren partneriyle, tanrıçayla ilişkilendirilmiştir. Geoffrey Ashe'in açıkladığı gibi:

> "Eş-tanrı daima Tanrıçaların hüküm giymiş ve trajik âşığıydı, bu âşık her yıl doğanın yeşil yaşamıyla öldü ve baharda tekrar doğdu..."

Açıkçası, İsa gerçekten 'Ölen Tanrı' geleneğini yerine getiriyorsa görünüşe bakılırsa eksik bir şey vardı. Şöyle devam eder:

> "Ölüp-dirilen Kurtarıcı olarak rolünde kolaylıkla tek olarak algılanamazdı. Böyle tanrılar normalde asla böyle yapmamışlardı... Osiris'i İsis olamadan veya Attis'i Cybele olmadan düşünemezsiniz."

Eleştirmenler İsa hiç eş-tanrıça karaktere sahip olmadığı için bir ölen-tanrı rolünü gerçekleştirememiş olduğunu söyleyebilirler. Gerçek tanrısallığı içerisinde eşsiz olduğunu ve bunu onunla paylaşacak hiçbir kadına ihtiyaç duymadığını söylerler. Fakat ya böyle bir eşe sahiptiyse? Tabii ki sahipti ve bu bilgi 'radikal' nesiller tarafından gizliden beslenmiştir. *İsa'nın İsis'i Mary Magdalena'ydı.*

Mısırlılar Kraliçeleri İsis'e 'tanrıların hanımı ... sen kırmızı elbiselerin hanımefendisi ... lahitin sahibesi ve hanımısın...' diye hitap ederlerdi. Geleneksel olarak Magdalena bir 'kırmızı kadını' olduğuna gönderme yapmayı amaçladığı düşünülen kırmızı bir elbise giyiyor olarak tasvir edilmiştir. Ve İsa'nın mezarındaki törenlere başkanlık eden Magdalena'ydı.

Kasti bir şekilde üzeri örtülen ve bozulan bunun ve kaybolanların çoğunun, gerçek Hıristiyanlık olarak adlandırılabilen şeyin gerçek doğası dahil, nihayetinde yerini bulduğunu anlayın.

İlk izlenimlere rağmen, Dişil Prensip Kutsal kitaplarda eksik değildir -en azından özgün şekillerinde. Dördüncü Kutsal kitabın meşhur açılış sözleri 'Başlangıçta Söz vardı ve Söz Tanrıyla beraberdi ve Söz Tanrıydı' şeklindedir. Söz (Logos) kavramının Neo-Platonik Yahudi filozofu, İsa'nın bir çağdaşı olan Alexandria Philo'nun fikirlerinden kaynaklanmasına rağmen, burada -John'ın versiyonunda- açıkça *dişil* olduğu ortaya çıkar. "Logos" eril bir isimdir ancak paradoksal olarak açıkladığı kavramın dişil olduğu ortaya çıkar. Açıkçası kutsal kitap kaynak bilgisinden alındığında biraz kafa karışıklığı olmuştur ve daha sonra bu parçanın gerçek kökenlerinin önemini kavradık.

've Söz Tanrıyla beraberdi' cümleciği radikal bir çeviridir, ki bu çeviri gerçek anlamı tamamıyla değiştirir ancak bu kadar uygun olarak çevirmek de bazı çok uygunsuz gizli anlamları uzaklaştırır. Özgün Yunanca sözler tam olarak 'Tanrı'ya doğru gitmek' anlamına gelen "pros ton theon"dur ve bir kadınla birleşmeyi arayan bir adam anlamını taşır. George Witterschein'ın açıkladığı gibi:

"... erotik kelimesini ayrı yaşamanın üstesinden gelmek için bir birleşme arzusunu anlatmak için bile kullanabiliriz.

Hepsinin anahtarı... "Söz ve Tanrı" arasındaki çekime paralel olan ... "erkek ve kadın" arasındaki çekimdi."

Diğer bir deyişle, "Söz kadındır". Ve önemli olarak John'ın Kutsal kitabının açılış satırlarının tam çevirisi şöyledir:

"Başlangıçta Söz vardı ve Söz Tanrı'ya doğruydu ve Tanrı Söz'ün olduğu şeydi. Başlangıçta Tanrı'yla beraberdi."

O yüzden "Söz" belirgin bir şekilde "Tanrı"dan ayrı olan bir güçtü. Önemli olarak, sonraki için özgün terimin açık ve net olarak dişil olmasına rağmen, "Söz" ve "Kutsal Ruh"un genellikle bir ve aynı olduğu anlaşılır. Bu *Sophia*'dır. Bu satırlarda çağrıştırılan kavramlar açıkça Yahudi değildir. Ancak, hiçbirisi Hıristiyanlığın ortaya çıkan 'yeni' dininin ilk yıllarına özgün değildir. Mısır dini ve sonraki teolojik ve felsefi kavramlar üzerine etkileri hakkında önemli bir çalışma yapan Amerikan antropolog ve Din Tarihi Profesörü, Karl Luckert aşağıdakiler yazarken bunların gerçek kökeni konusunda hiçbir şüphesi yoktu:

"... sözüm ona Helenistik Dönemin bütün dini literatüründe eski Ortodoks Mısır teolojisinin John'ın Kutsal kitabının önsözünden daha iyi bir özeti yoktur."

Desmond Stewart, *Yabancı* adlı eserinde, gerçekten Mısır'da doğmasa da, İsa'nın Mısır'da yetiştirildiğini savunur. Bununla birlikte, yine de Yahudi olmuş olabilir, çünkü o zamanda Mısır'da büyük ve gelişen toplumlar vardı. Stewart, vurgulu bir Celile aksanının eksikliği ve alegorik hikayelerinin saklı geçmişinden yola çıkarak, İsa hakkındaki birçok şeyin Mısırlı bir yetiştirme tarzını gösterdiğine işaret eder. Ve tabii ki, Yeni Ahit Mary, Joseph ve bebek İsa'nın Herod'un gazabından kaçmak için Mısır'a firar ettiklerini

söyler. On iki yaşında Kudüs'teki tapınakta büyükleriyle tartışan İsa'nın olayından başka bu genç adamın hayatı hakkında hiçbir bahis geçmez. Bununla birlikte, bu bölüm bile açıkça bir uydurmadır, çünkü hiç kimse değilse de onların kesinlikle bildikleri mucizevi doğum hikayesinden hemen sonra Mary ve Joseph'in İsa'nın ilahiliğinden bihaber oluşlarını ifade etmelerini içerir. Bu yüzden kilise hukukuna ait kutsal kitaplarda İsa hakkında bebekliğinden yetişkinliğine kadar güvenilir hiçbir gerçek yoktur. Nerelere gitmişti? Çocukluğu ve ilk gençlik yılları hakkında neden bu sessizlik var? Ülkenin dışındaysa ve tamamen başka bir kültüre dahildiyse, ancak yazarlar burasının boşluğu doldurmak için tüm bir olaylar serisini uyduracakları yerleri olmadığını -veya daha muhtemel olarak, yeteneklerinin ötesinde olduğunu- hissetmiş olabilirler.

Diğer kaynaklar bu görüşü doğrular. Yahudi kutsal kitabı, *Talmud* İsa'dan ne bir yerli Celile'li ne de Nazareth'den gelen biri olarak bahseder, fakat kesin olarak *Mısır'dan* geldiğini belirtir. Dahası, ve belki de en açıklayıcısı, Talmud İsa'nın tutuklanma sebebinin bir büyü suçlaması olduğunu ve onun bir Mısır büyüsü başlatıcısı olduğunu su götürmez bir şekilde belirtir. Bu kavram Morton Smith'in 1978 tarihli kitabı *Büyücü İsa* adlı kitabının ana itici gücüydü, ve bu kitapta suyu şaraba çevirmek ve su üzerinde yürümek gibi böylesi mucizelerin Mısırlı illüzyonistlerin repertuarının sıradan bir parçası olduklarını ileri sürülür.

Smith ünlü büyücü Apollonius Tyana (İsa'nın daha genç bir çağdaşı) ve Simon Magus arasındaki benzerlikler gibi, İsa'nın mucizeleri ile çağdaş papirüs metinlerinde bulunan sihirli sözler ve büyüler arasındaki benzerlikle ilgili birçok örnekler verir. Bu adamların her ikisine de İsa'nınkilerle hemen hemen aynı yetenekler verilmiştir.

Hıristiyanlar bunun sadece her şeye inanan kitleler üzerinde İsa'nın bir doğaüstücü olarak imajını oluşturan bir yanlış anlama olduğunu söyleyebilirler: mucizeleri gerçekten de Kutsal Ruh'un lütfüydü. Ancak, bu da diğeri kadar öznel bir yorumdur ve aslında

kendi lehine çok daha az savı vardır. Ve Morton Smith dikkatimizi büyük bir Hıristiyanlık paradoksuna çeker:

> "... sadece İsa'nın büyü suçlamasını temize çıkarmaya çalışan bir geleneği değil aynı zamanda ona büyük bir büyücü olarak saygı duyan bir geleneği dikkate almak zorundayız."

İsa zamanında Grek-Roma dünyasında daha büyük veya daha az üne sahip birçok gezgin sihirbazlar -büyücüler- vardı ve repertuarlarının sıradan bir kısmı iyileştirme ve ruh çıkarmaydı, tıpkı bugünkü Hintli kutsal adam ve vudu papazlarında olduğu gibi. (İddia edilen kutsal tedavilerin gerçek olduğu bir tartışma konusudur, fakat kalabalıkların şaşkınlığı çoğunlukla yeterince gerçektir ve dedikodu meraklıların ününü arttırmada çok etkilidir.)

Smith -her zaman için teologları ve Yeni Ahit uzmanlarını hiçbir Yahudi selefi olmadığı ve Mesih'le bağlantılı bir kavram olmadığı için şaşırtmış olan- 'Tanrının Oğlu' teriminin Grek-Roma-Mısır geleneğinden alınmış olduğunu ileri sürer. Başarılı büyücü yeteneklerini kendisini bir tanrıya ulaşmak için yol olmasına izin vererek kazandı, kabile Şamanlarıyla olduğu gibi. Bu yüzden, Smith tanrısal bir varlık tarafından verilen sihirli bir sahip olmanın sonucu olarak İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğunu ileri sürer.

Cana'daki evliliğin 'suyu şaraba çevirme' mucizesinin Sidon'da yapılan Dionysiac bir törenin açıklamasına, kullanılan sözlere kadar, şüphe çekici bir şekilde benzer olduğu ortaya konmuştur. Ve, Helenistik dünyasında, Dionysus açık bir şekilde Osiris'le ilişkilendirilmişti. Smith aynı zamanda İsa tarafından eşsiz olarak teşvik edildiği için Hıristiyanlar tarafından çok kutsal tutulan ayinsel ekmek ve şarap almak olan son akşam yemeği törenine paralel iki Mısırlı sihirli metinden alıntı yapar. Smith der ki (italikler de onundur):

"*Bunlar son akşam yemeği töreni içeriğine bilinen en yakın benzerliklerdir*. Bunların içinde büyücü bir tanrının kendi vücudu ve kanını onu yiyerek kabul eden birine vererek onunla birleşeceği vardır."

İsa tarafından konuşulan sözler bile sihirli metinlerinkilere benzerdir.

O zamanda İsa'nın geniş kitleler tarafından bir sihirbaz olarak düşünüldüğüne dair -aslında Kutsal kitapların kendilerinde- diğer ipuçları vardır. John'ın Kutsal kitabında İsa ona teslim edildiğinde Pilate'ye söylenen sözler onun bir 'şeytan' olduğudur. Roma kanunda bu bir *büyücü* yerine kullanılan bir sözdür.

Morton Smith'in bu bağlamdaki araştırmasının en önemli yönü, tamamen kutsal kitaplarla sihirli papirüs arasındaki bir karşılaştırma üzerine dayandırılmasına rağmen, bulduğu sonuçlar tam tamına İsa'nın Yahudi Talmud'unda ve eski Yahudi öğretileriyle ilgili yazılarda tasvir edildiği şekle uyar. Bunlar asla İsa'yı, birçok modern Hıristiyan'ın inandığı gibi, radikal bir Yahudilik icat etmiş biri olarak anlatmazlar. Onun yerine, bu Yahudi metinleri onu ya tamamen başka bir dine dönmüş bir Yahudi olarak yada hiç Yahudi olmamış biri olarak görürler. Aslında, onu Mısır sihrinin bir uygulayıcısı olarak suçlarlar. Talmud'un kendisi İsa'nın ilk yetişkinlik dönemini Mısır'da geçirdiğini ve sihri orada öğrendiğini su götürmez bir şekilde belirtir.

Yahudi öğretileri yazınından bir hikayede İsa Ben Stada adındaki daha önce yaşamış bir karaktere benzetilir. O Yehovanınkinin yanı sıra diğer paganların tanrılarının ibadetini tanıtmaya çalışan ve Mısır'dan belirli bir şekilde sihirli uygulamalar getiren bir Yahudi'ydi. Hikaye benzer bir şekilde İsa'nın Mısırlı sihir uygulamalarını Mısır'da Yahudilere getirdiğini vurgular. Diğer Yahudi öğretileri metinleri bu konuda eşit olarak açıktır: İsa 'sihir yaptı ve İsrail'i aldattı ve yanlış yönlendirdi.'

Açıkçası, çağdaş Yahudiler tarafından desteklenen Yahudi görüşü onun Mısırlı bir sihir ustası olduğudur. Onların gözünde onun suçu pagan fikirleri ve pagan tanrılarını Yahudi topraklarına tanıtmaya çalışmış olmasıydı.

Talmud ve diğer Yahudi öğretileriyle ilgili metinler koleksiyonunun izleri sadece üçüncü yüzyıla kadar sürülebilir ve bu da

İsa'nın düşmanları yani Yahudiler tarafındaki kasti karalama suçlamalarına yol açar. Bununla birlikte, esasında cadı işi olan bu suçlamalar ilk bakışta göründüğü gibi tamamen kötü niyetten doğmamış olabilir. Büyücülük suçlaması tuhaf bir suçlamadır ve İsa hakkındaki böyle fikirlerin daha önceden de mevcut olduğuna dair kanıtlar vardır.

Yaklaşık İ.S. 160'da yazan Justin Martyr bir Yahudi olan ve İsa'yı 'Celile'li bir sihirbaz' olarak adlandıran Trypho'yla yapılan bir tartışmayı kaydeder. Yaklaşık İ.S. 175'de yazan Platocu filozof Celsus İsa'nın Celile'de yetişmesine rağmen, bir süre, sihir tekniklerini öğrendiği yer olan Mısır'da kiralanmış bir işçi olarak çalıştığını belirtir.

Değindiğimiz üzere, Kutsal kitap yazarları doğudan gelen bilge adamların (*magi*) İsa'ya altın, reçine ve ladin reçinelerini vererek saygılarını gösterdiklerini kaydetmekte hiç utanç verici veya şok edici hiçbir şey görmediler. Bunlar üstüne basarak söylemek gerekirse sıradan Bilge Adamlar veya krallar değillerdi, İran'da doğmuş olan belirgin bir radikal kardeşliğin üyeleriydiler. Ve bazı yorumcular bunu büyücülerin bebek Oğul'un üstünlüğünü sembolik olarak kabul etmesi olarak açıklamaya çalışırken, bilge adamların ziyaretinin açıkça korku ve hayranlık uyandırma amacıyla planlanmış olduğu yer olan kutsal kitapların kendilerinde böyle bir yorumla ilgili hiçbir ipucu yoktur.

Morton Smith -tarih bunu önemsememe eğiliminde olmuş olmasına rağmen- ilk Hıristiyanların, özellikle de Mısır'dakilerin büyü yaptığına işaret eder. İlk bilinen Hıristiyan aletlerinin bazıları yazılı büyülerle İsa görüntüleri üreten sihirli tılsımlardır. Anlam açıktır: İsa'nın ilk takipçi kuşağı ya onun bir büyücü olduğunu bildiklerinden ya da sadece mükemmellik rolüne uyduğu için bir "sihirbaz" olarak tanıdılar.

Ancak, İsa'nın kendi zamanında büyücülüğe bulaşmasıyla ilgili olarak gündemde olan daha karanlık bir söylenti vardır, bu söylenti sadece Yahudi öğretileriyle ilgili yazınları desteklemez aynı

zamanda, doğruysa, süregelen bir İncil sorununu da çözer. Bu tuhaf ve şok edici suçlama (ki daha ilerde tartışılacaktır) İsa ve Vaftizci ilişkisini çevreleyen gizemin çoğunun ve yüzyıllar boyunca John'ın radikal gruplar üzerindeki öneminin muhtemel nedeninin kilit noktası olduğunu kanıtlayabilir. Gördüğümüz gibi, İsa'nın yaşamı ve Osiris'in hikayesi arasında dikkat çekecek derecede açık paralellikler vardır. Fakat, belki de daha açıklayıcı olarak, gerçek sözlerinin çoğunun Mısır dini geleneğinden değişmemiş olarak günümüze gelmiş olduğu görünür. Örneğin, İsa (John: 12:24) demiştir ki: 'fakat bir tahıl tanesi yerin içine düşer ve ölür, yalnız devam eder: ancak ölürse dışarıya çok meyve getirir.' Bu betimleme ve kavram inkar edilemez bir şekilde Osiris kültünden gelir. Ve İsa'nın Hıristiyan kuşaklarını şaşırtmış olan sözleri 'Babamın evinde birçok köşk vardır' (John 14:2) açıkça Osiris'dendir ve doğrudan Mısır'ın *Ölülerin Kitabı*'ndan alınmadır. Daha uygun olarak *Günle Gelen* olarak adlandırılan bu eser ruhun yaşam sonrası korkularının üstesinden beraber gelebileceği bir dizi büyüden yapılmıştı ve bir papaz veya kadın papaz tarafından ölen kişiye okunurdu. İsa'nın *Günle Gelen* hakkındaki bilgisi İsis/Osiris kültünün dini yazınıyla değil aynı zamanda onların sihirleriyle de bir aşinalık hissini verir. Değindiğimiz gibi, din ve büyü Mısırlılara göre aynı şeylerdi.

Osiris bir Cuma günü öldürüldü ve parçalanan bedeni dağıtıldı. Üç gün sonra, tekrar dirildi, bütün ülkede onun yasını tutan İsis'in sihirli müdahalesi sayesinde. Mısır'ın yıllık Osiris gizem piyeslerinde İsis'i oynayan kadın papazlar 'Kötü adamlar benim sevgilimi öldürdü ve onun vücudunun nerede olduğunu bilmiyorum' diyerek ağıt yaktı: nihayet bedenini tekrar bir araya getirdiğinde ise 'seni orada yatarken buldum... Ey Osiris, canlan ve ayağa kalk orada yatan talihsiz! Ben İsis'im'. Osiris'i canlandıran papaz o zaman ayağa kalkar ve mucizevi dirilişi karşısında şüphe ve korkularını ifade eden takipçilerine kendisini gösterirdi.

İlk cümleyi Mary Magdalena'nın (sonradan İsa olduğu ortaya çıkan) 'Bahçıvana' söylediği sözleriyle karşılaştırın: 'Efendimi ben-

den aldılar ve onu nereye yatırdıklarını bilmiyorum.' (O kültürde 'Efendim' bir kadının kocası için kullandığı sözlerin genel şekliydi.)Belki de Magdalena'nın, onun yaralarını iyileştirmeye başlamadan önce, Mısır tanrıçasının sözlerini söylediği İsa'nın mezarında aynı zamanda bir ayin vardı. Ölen Tanrı gizemlerinde kadın hizmetlileriyle beraber yeniden diriltilmiş olan tanrıyı ortaya çıkarmak için yeraltına giden tanrıçadır, ve karanlık cehennem genellikle *bir mezar* olarak tasvir edilirdi.

Bize göre, İsa ve Magdalena Osiris'in ölüm ve tekrar dirilme hikayesini sonuna kadar yaşıyor olduklarından çarmıha gerilme seçimi en mükemmel anlamı verdi, *çünkü haç zaten eski bir Osiris sembolüydü.*

İsa'nın gömülmesine katılanlar Mary Magdalena ve kadınlarıydı, ileri sürüldüğü gibi, sadece o günlerde kadınların işi olduğu için değil aynı zamanda Osiris tarihindeki kendi rollerini bilinçli olarak gerçekleştiriyor oldukları içindi. İsa tanrıçası, cinsel ve ruhani partneri, Mary Magdalena'nın -sihirle veya başka bir şekildeki- müdahalesi sayesinde tekrar diriltilmiş olan bir Ölen Tanrı rolünü oynuyordu. Onun Mesihliğini onu Hint sümbülüyle törensel bir şekilde meshederek veren O'ydu, ve onun aslında zengin olduğu fikri doğruysa, o zaman belki de onun nüfuzu çarmıha gerilişin belirgin ve sihirli ayinini mümkün kılmıştır. Osirisçi betimlemesi ve varsayılan Mısırlı geçmişi üzerine güçlü bel bağlamasıyla İsa pekala çarmıha gerilişin korkularına gönüllü olarak katlanmış olabilir, ancak Hıristiyanlar tarafından nasıl algılandığını düşünürsek, oldukça ironik olan sebeplerden ötürüdür bu. Onlara göre, İsa Tanrı'nın yeniden doğmuş halidir, fakat belki de sembolik bir ölüm ve yeniden doğumla bir tanrı *olabileceğine* inanmıştı. Çarmıha geriliş pekala kasten kurulmuş ve organize edilmiş olabilir -belli bir miktarda da rüşvet yardımıyla- öyle ki Lazarus gibi, İsa da Osirisçi gizem okulu yoluyla, Osiris'in kendisinin şeklinde tekrar dirilerek tekrar doğmuş olabilir. İsa gerçekten kendisinin -David yoluyla- asil olduğunu düşünseydi ölü bir Firavun için otomatik olarak bir 'Osiris'

olması ve İsis'in sihirli müdahalesiyle cennetin ve yeraltı cehenneminin hükümdarı olması hepsinden çok daha muhtemel. İsa kutsal güçle doldurulmuş mezardan çıkmayı bekledi mi? Belki de bu fikir Hıristiyanlığın en süreklilik gösteren gizemlerinden birini açıklar, yani İsa'nın haçta ölüp ölmediğini.

Birçok insan İsa'nın ölmediğine inanır. Belirli Ruhban Kutsal kitapları, Kuran ve bazı ilk Hıristiyan radikalleri -ve belki Sion Manastırı da- bir vekilin (muhtemelen Cyrene Simon'ın) onun yerini aldığı görüşünü kabul etmişlerdir, diğer taraftan diğerleri onun çarmıha gerilişte acı çektiğini ancak oradan canlı bir şekilde aşağı indirildiğini ve onun 'tekrar dirilişinin' basitçe onun yaralarından iyileştirilmesinden bahsettiğine inanırlar. Kesinlikle, Leonardo onun haçtan indirildiğine ve yaşadığına inandı: kan hâlâ onun sahte 'Kutsal' Torino Kefeni üzerindeki insan imajı üzerinde akıyor ve kan bir ceset üzerinde akmaya devam etmiyor. (Bizim tezimiz yanlış olsa bile ve Leonardo kefeni uydurmamış olsa bile, böyle yapan her kimse aynı zamanda İsa'nın haç üzerinde ölmemiş olduğuna inanmış olmalı ve bütün delile karşın bu gerçekten İsa'nın kefeniyse o halde bu *açıkça onun mezarında canlı olduğunu kanıtlar.*)

Tabii ki İsa'nın canlı bir şekilde oradan alınmış olması bir yanılgı olabilir ve bu durumda, tutuklanmasının bilinen anlatımı ve çarmıha gerilişi sahip olduğumuz gerçeğe en yakın olaylar olacaktır. Fakat çok fazla mantıksal itirazlar vardır: Roma işgalci güçleri işbilir bir topluluktu ve memurları tecrübeli işkenceciler ve cellatlardı. Yine de onların aceleyle o Cuma gününde idamları sona erdirdikleri bize anlatıldı, örneğin kutsal gün başlamadan önce gömülebilsinler diye çarmıha gerilen hırsızların bacaklarının kırılması... Bütün Roma halkının Yahudi geleneğini bu derece umursayacaklarına, veya öyle olmuş olsa da, saatler önce başlamış olsa bile, çarmıha geriliş işkencesinin sonuna işaret eden Cuma gecesi alacakaranlığını unutacaklarına ciddi ciddi inanmalı mıyız?

Çarmıha geriliş hayal edilebilecek en kötü ölümdü çünkü kurbanların ölmesi normalde günler sürerdi. Bu bütün meseleydi. O

halde, aynı günün günbatımında canlı veya ölü olarak aşağı indirilmiş olmak zorunda oldukları halde, herhangi biri niçin Filistin'de bir Cuma günü çarmıha gerilerek ölmüş olsun?

Kesinlikle, bir mahkeme ve bir çarmıha geriliş vardı. Fakat İsa ve onun yakın çevresinin -ki bu çevreye 'Bethanya Ailesi' de dahildir- kendi planlarını gerçekleştirmek için olayları kasten planlayıp düzenledikleri ortaya çıkar. Hugh Schonfield'ın *Paskalya Planı* hassas ve ikna edici bir şekilde bunun nasıl olduğunu açıklar, fakat İsa kendisini Mesih olarak yetiştiriyorduysa niçin çarmıha gerilişi seçmesi gerektiğini açıklayamaz, çünkü böylesi utanç verici bir ölüm o beklenen Yahudi kahramanın kaderi olmuş olmazdı.

Yine de, sahneleme İsa'yı tutuklattırmanın ve onu çarmıha gerdirmenin ötesine gider. Kutsal kitap açıklamalarında ciddi şüpheler doğuran çelişkiler vardır. İsa'nın çarmıha gerilişine ayrılmış zaman süresi, değindiğimiz üzere, farkına varılacak derecede kısaydı ve bize aynı zamanda hırsızlara Romalı askerler tarafından onları kutsal günden önce öldürmek için "coup de grace" (*merhametli son vuruş, ç.n.*) yapılması gerekirken İsa'nın sadece günbatımından önce ölerek onlara iyilik ettiği anlatıldı. Birçok insan bazı ilaçların -kuvvetli bir uyuşturucunun- ona ölü görüntüsü veren haç üzerinde asılıyken bir sünger parçasıyla İsa'ya verilmiş olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu durumda, komplocuların gardiyanlara diğer tarafa bakmaları için rüşvet vermiş oldukları varsayılmalıdır. Bu ipuçları senaryonun esasen çok kinik bir performansı tırmandırmak amaçlı olduğunu gösterir: çarmıha geriliş bir ölümü duyurmak için en umumi yoldu ve bunu yapmış olan biri için herhangi bir yaşama geri dönüş mucizevi olarak düşünülecekti.

Bu düzenlemenin gerçek doğası İsa'yı tutuklayıp ölüm cezasına çarptıranların niçin Yahudiler değil de Romalılar olması gerektiğini açığa çıkarır. Yahudiler onu suçlu bulmuş olsalardı taşlanmış olurdu ve taşlanarak gerçekleşmiş bir ölümü sahte bir şey gibi göstermek imkansız olmuş olurdu.

Fakat, komplocular bu ayrıntılı -ve riskli- hile ile neyi başarmayı umuyorlardı? Nihayetinde, gördüğümüz üzere, çarmıha gerilmiş bir suçlu asla Mesih olarak kabul edilemezdi: Yahudiler Mesih'in çarmıha gerileceğini beklemiyorlardı, onun ölümden geri döneceğini de düşünmediler. Onların beklentileriyle ilgili bu yorum basitçe var olmadı.

O nedenle bu plan Yahudi geleneğinin kalıbına uymayan bir plandı. Yine de Yahudi olmayan bir kavrama -büyük gizem okulları kültlerinin kalbinde yatan "ölen-ve-tekrar dirilen" tanrı kavramına- uyum sağladı. Yahudiler bunların hiçbirine sahip değildi: onlara göre sadece bir Tanrı vardı ve o da bir kan dökme kültünün bir parçası olamayacak decerede kavranamaz bir varlıktı, çünkü onlar kanla ve mezarla ilgili her şeyi pis ve iğrenç olarak görürlerdi. Buna rağmen o zamanın Orta Doğu ve Akdeniz ülkeleri böyle tanrıların tapınanlarıyla doludur.

İsa'nın ölümü ve tekrar dirilmesi hikayesinin eşsiz olması konusunda hiçbir şüphenin olmaması çok fazla vurgulanamaz. O zamanın ölen tanrı kültlerinin hızlı çoğalması bağlamında o açıkça onlardan biriyle birleştirilmeyi planlıyordu. Fakat hangisiyle? Ve bu acı veren ve tehlikeli planla ne elde etmeyi umuyordu?

Daha önce de değindiğimiz gibi, İsa'nın haçta haykırması 'Helios! Helios!' (Hey Güneş! Hey Güneş!) olarak yorumlanabilir. Osiris'in ölümü geleneksel olarak *siyah güneş* olarak ifade edilir, yani İsa'nın haykırışındaki aynı isteğe sahip olan ışığın terk etmesi *"Ey Güneş! Ey Güneş! Neden beni terk ettin?"*

Kesinlikle İsa'nın bir şekilde çok uzun zaman önce o Cuma gününde Osiris'in hikayesini baştan sona yaşıyor olduğu görülür. İsa'nın gerçek ölümü ve tam olarak tekrar dirilmesi konusundaki Hıristiyan fikrinin yanlış olduğu varsayarsak tekrar dirilişin etrafını saran birçok cevaplanamayan sorular vardır. Örneğin, haçtan aşağı alındığında ne durumdaydı, mezardayken koma durumunda mıydı, yoksa sadece yaralanmış ama bilinci yerinde miydi? O zaman ona ne oldu? Bazılarının ileri sürdüğü gibi, Filistin'i terk edip

Hindistan gibi uzak yerlere doğru seyahat mı etti? Ve Magdalena'nın gemiyle Gaul'e doğru onsuz yola çıktığı görüldüğü için onun Magdalena'yla olan ilişkisine ne oldu? Konunun aslı ne olursa olsun, Kutsal Kitapların İsa'sı iddia edilen tekrar dirilişinden sonra tarihten silinir.

Esasen, Kutsal kitaplar boş mezarın keşfinden sonra ayrılığa düşerler. Diriltilen İsa'nın müritlerine görünmeleri ve iddia edilen şekilde cennete yükseltilmesi hakkındaki Yeni Ahit açıklamaları umutsuz bir karışıklıktır, efsane olarak bile uyumsuzdurlar. Tabii ki Hıristiyan olmayanlar hikayelerin bu karışıklığını uydurmasyonlarının kanıtı olarak yakalarlar ve biz de kesinlikle bununla hemfikiriz. Yine de bu karışıklığa rağmen, Hugh Schonfield'ın ileri sürdüğü gibi, bir tek kaynak net bir şekilde ayırt edilebilir: diriltilen İsa'nın Emmaus'a giden yolda iki müritle karşılaşması da aslında Lucius Apuleius'un İsisçi eserinden alınmıştı: *Altın Eşek*.

Bedensel bir tekrar diriliş kavramının Yahudi inancının parçası olmasına rağmen İsa iddia edildiği gibi tekrar diriltildiğinde olan şey kesinlikle Yahudi düşüncesine uymaz. Geleneksel görüş bütün erdemlilerin zamanın sonunda beraber diriltileceği yönündedir: İsa görünüşe göre yandaşları mezarlarında çürüyerek hareketsiz yatarken kendisi yaşama geri getirilerek bu plana karşı geldi. Daha sonra ruhunun hazır bir şekilde yandaşlarının yanında olacağına söz vermiş olmasına rağmen arkasında hiçbir vücut kalıntısı bırakmadan cennete yükseldi, gerçekte bu devam eden ruhsal var olma yeni oluşmuş Hıristiyan dininin Roma dünyasına neden bu kadar çok çekici geldiğinin ve oldukça geniş kapsamlı olarak milyonlarca kalp ve akıl üzerinde hâlâ böylesine büyük bir etkiye sahip oluşunun temel nedenlerden biriydi.

Karl Luckert'in işaret ettiği gibi, modern yorumcular, İsa'nın devam eden ruhani varlığı kavramının Yahudi kaynaklı olmadığını kabul ederken, bunun gerçek bağlamı ve geçmişine dair hiçbir fikir vermezler. O halde bu fikir nereden geldi?

Luckert'in çok bilgili analizi İsa'nın eşsiz tekrar dirilişi ve devam eden ruhani varlığının ikiz kavramlarının izinin bir şüphe gölgesi olmadan Mısır teolojisinde bulunabileceğini kesin olarak gösterir. Açıkladığı gibi, eski Mısır teolojisi:

> "... Tanrı'nın Oğlu'nun ölümden dirildiğine inanmayı mümkün kılmıştır... ve böylece Baba'sına geri döndü. Aynı zamanda cennete tamamen yükseltilmeden önce neden bir süreliğine bazı İsa hayaletlerinin görüldüğünü açıklamıştır... Aynı zamanda Mısır ilmiyle uyumlu olan görüş Mesih İsa'nın şimdi Baba'sına dönmüş olsa bile yine de ebediyen yandaşları arasında varlığını sürdürmüş olmasıydı."

Bir kere daha, Hıristiyan dininin merkezinde olan kavramların -ki uzun süre İsa'nın eşsizliğinin ve ilahiliğinin kanıtı olarak aziz tutulmuştur- tamamen onun hayatı ve öğretilerinden biçimlenmiş olarak çıkmadığını görürüz. Ayrıca çok sıklıkla başlangıçlarını açıklamak için çağrıştırılan dini kurallara karşı olan Yahudiliğin hiçbir çeşidinden de doğmamışlardır.

Bireysel yeniden diriliş ve ruhun bir sonraki dünyadaki ebedi yaşamı kavramı Mısır'dan gelmiştir: orada belirli bir gerçek olarak kabul edilmişti. Ve ruhun ölümden sonra devam eden ve rahatlatıcı varlığının düşüncesi doğrudan, görünmeyen dünyadan gelen insanları yönlendirdiği düşünülen, Firavunların ölümünü çevreleyen inançlardan alınmıştır.

İsa'nın yaşamının can alıcı olaylarının Osiris'in hikayesine uyduğunun nasıl ortaya çıktığını ve partneri olan Mary Magdalena'nın rolünün İsis'in rolüyle nasıl yakından bağlandığını gördük. Ancak bu bağlamda üzerinde durulması gereken başka bir önemli nokta daha vardır.

Osiris modeli İsa'nın rolünü bilinçli olarak gerçekleştirmesiyle açıkça uyuşurken -bir Cuma günü 'ölerek', İsis tarafından yası tutularak ve üç gün sonra yaşama geri dönerek- sahip olduğu büyüyü, yani tekrar dirilişi mümkün kılan tanrıçaydı. Onunkinin ikinci derecede bir rol olmadığı çok fazla vurgulanamaz.

İsis *Yaratıcı* olarak görülürdü: Mısır el yazılarının dediği gibi: 'Başlangıçta İsis vardı, Yaşlıların En yaşlısı.' O 'bütün varlıkların kendisinden doğduğu' tanrıçaydı ve geleneksel bir dua şöyle der: '... sen bütün iyi şeylerin yaratıcısısın.' Fakat bundan daha fazlası, İsis -Osiris değil- onun gizemlerinin bir öncüsü olan Aristides tarafından 'bir Işık ve kurtuluşa vesile olan diğer tarifsiz şeyler' olarak betimlenen gerçek *Kurtarıcıydı*, diğer taraftan Lucius Apuleius ona şöyle hitap etmiştir: 'Ey Sen, insanlığın kutsal ve ebedi Kurtarıcısı... sen Güneşe ışık verdin... Sen ölümü ayaklar altında çiğnedin.'

Uzmanlar ilk Hıristiyanların İsis kültünün, tanrıçaya duyulan inancın ebedi yaşamı ihsan ettiğiyle ilgili bir kavram gibi, bazı yönlerini kendi hareketlerinin içine kattıklarını kabul ederler. Aynı zamanda tapınaklarının çoğunun kontrolünü ele geçirdiler. Böyle bir tapınak, Mısır'ın eski bir başkenti olan, üçüncü yüzyılda Bakire Meryem'in bir kilisesi olmuş olan Sais'deydi. Bin yıl önce, büyük tanrıça İsis'e bir tapınak olarak, şu yazıyı taşıdı 'Ben bütün geçmiş, şimdi ve henüz gelmemiş olanım'. Bu sözler çok daha sonraları Vahiy Kitabı'nda (1:8) Yehova'nın sözleri olarak yerini aldı.

İsis kültünün etkisi kilise hukukuna ait kutsal kitaplarda bile açıkça bulunabilir. Örneğin, İsa'nın en ünlü deyişlerinden biri 'yükü ağır olan sizlerin tümü bana gelin ve ben sizi tazeleyeceğim.' Yaşam mücadelesinin ortasında sunduğu rahatlık ve sevgi yüzünden genelde kilise dışındaki posterler üzerinde bulunur ve 'İsa dedi ki' önekiyle söylenmiştir. Aslında, her ibare -kelimesi kelimesine- İsis'in deyişlerinden alınmadır. Yine de Dendera'da ona atfedilmiş bir tapınağın kapısı üzerinde yazılmış olarak görülebilir. Her halükarda, cümlede sunulan yardım kesinlikle bir *anneye* aittir.

İnandığımız gibi, İsa ve Mary Magdalena İsis ve Osiris gizemlerinin öncüleri idiyseler o halde 'Hıristiyanlık' kısa bir süre sonra dönüştüğü ataerkil, Tanrı'dan korkan dinden oldukça farklı olmalıydı. Ve onların esasen pagan geçmişleri nihayetinde Yeni Ahit'in en süregelen muammalarından bazılarına ışık tutar.

Temel ikilem her zaman için tarihi bir İsa'nın varlığını, onun hakkındaki hikayelerin apaçık Mısır gizem okulu elementleriyle uzlaştırmaya çalışmak olmuştur. Bu problemin doğrudan bir sonucu olarak yorumcular iki yoldan birine girmişlerdir: Ahmed Osman gibi ya İsa'nın hiç var olmadığı sonucuna vardılar, veya, A.N. Wilson gibi gizem okulu hakkındaki değinmelerin hiçbir zaman özgün hikayenin bir parçası olmadığını, ancak daha sonradan eklendiklerini iddia ettiler.

Bununla birlikte, bu iki görünüşe göre uyuşmayan elementler, gösterdiğimiz gibi, beraber düşünüldüğünde anlamlıdır. İsa'nın Yahudi dininden olduğu varsayımı net ve basit bir çözümün kabul edilmesini önlemiştir. Diğer taraftan, onun dini Yahudi geleneğinin dışından geldiyse, o zaman bütün taşlar yerini bulur.

İsa'nın müritlerini Yahudi olmadığı veya kampanyasıyla kasten Yahudileri hedef almıyor olduğunu iddia etmek demek değildir. Yine de, değindiğimiz gibi, hareketin arkasında bir kısmının neredeyse tamamen 'Bethanya Ailesi'nin olduğu bir 'yönetici-kukla grubu'nun olduğu açıktır.

İsa hareketi daha iç ve daha dış çevreleri, kültün küçük bir gruba ait ve genel versiyonlarını kapsar. İronik olarak, kutsal kitaplardan çıkarılan müritlerin ve kaynakların çoğu sonrakinin parçasıydı, bu gurup İsa'nın kasti olarak gerçek mesajı ve gündemi hakkında karanlıkta tuttuğu gruptu. İlk bakışta radikal ve garip görünmesine rağmen, bu kesinlikle -içerisinde Peter gibi müritlerin sıklıkla İsa'nın öğretileri ve amaçları konusunda tamamen şaşkın olduklarını itiraf ettikleri- kutsal kitaplarda tekrar tekrar tasvir edilen durumdur. Daha can alıcı olarak, daha dış halkanın müritleri İsa'nın hırsları ve hatta onun gerçek rolü hakkında şüphelidirler.

Uzmanlar neden Hıristiyanlığın -o zaman ve yerin bütün Mesih kültleri arasından- varlığını devam ettirecek ve gelişecek tek din olmuş olması gerektiği gibi temel sorular konusunda kafalarının karışık olduğunu itiraf etmişlerdir. Gördüğümüz gibi, İsa hareketinin neredeyse Yahudilik dışında uzun süren bir zemin kazanmış

olan böyle tek grup olmasının sebebi zaten bir gizem kültü olarak tanınabilir olmasındandır. Çekiciliğinin sırrı Yahudilik'in pagan, gizem okulları elementlerinin belirli yönlerinin bir karışımı, esasen bir melez olmasıydı. Hıristiyanlık eşsizdi çünkü, aynı zamanda heyecan verici derecede farklı olmalarına rağmen, birçok Yahudi ve aynı zamanda Yahudi olmayanlar için rahatlatıcı bir şekilde tanıdıktı.

Yeni bir din olarak Hıristiyanlık, çeşitli etnik ve dini olarak dönmeye ikna edilmiş kişiler kendi anlamlarını bireysel melez elementlerinden -ki çoğunlukla çelişkilidir- çıkarmaya çalıştıkça doğan dinamikten yaratılmıştır. Takipçiler sürekli olarak ölen ve dirilen tanrı modelini klasik Mesihlik şekline sokma veya tam tersi mücadelesiyle yüz yüze geldiler, ve "Kilisenin Hıristiyanlığı" olan şey bu imkansız karışımdır.

Tabii ki, birçoğu, kutsal kitapların genellikle Yahudi tonunu belirterek, Hıristiyanlığın Mısırlı geçmişini tartışabilirler. Mantıklı olarak ileri sürebilecekleri gibi, bu ilk dinin doğası hakkında sahip oluğumuz bütün kanıttır ve bu kesinlikle Yahudi köklere sahip olduğu anlamına gelir. Bununla birlikte, bütün Kilisenin bizden sahip olmamızı tercih edecekleri şeyler olsa da, Yeni Ahit kutsal kitapları sadece bu mevcut delilden oluşmamıştır. Gördüğümüz üzere, toplu olarak Ruhban Kutsal kitaplar olarak bilinen çalışmanın büyük kısmı yüzyıllar boyunca kasıtlı olarak Hıristiyanlardan saklanmıştır ve çok başlardaki Hıristiyanlıktan özetledikleri resim kesinlikle Yahudi hizipçi bir mezhebe ait değildir. Ruhban Kutsal kitaplarının tanımladığı şey Mısırlı bir gizem okuludur.

Jean Doresse gibi uzmanlar Mısır teolojisinin ruhban yazılar üzerindeki yaygın etkisini kabul ederler. Zaman geçtikçe uzun süre görmezden gelinmiş bu kutsal kitaplarda açık Mısır kavramları buluruz. Bu en çok kozmolojisi Mısırlı *Ölülerin Kitabıyla* uyumlu olan *Pistis Sophia'da* göze çarpar. Ruhban Kutsal kitaplar aynı terminolojiyi dahi kullanırlar: örneğin, 'cehennem' için Mısırca bir kelime olan '*Amente*' kelimesini kullanırlar.

Yüzyıllar boyunca Hıristiyanlar ruhban kitaplar 'yanlış'ken Yeni Ahit Kutsal Kitaplarının -tarihsel olarak ve ruhsal olarak- 'doğru' olduğunu anladılar. Diğerleri (tümünün hakkında ne biliniyorsa) geniş kitleler tarafından saçma olarak görülürken, Matthew, Mark, Luke ve John'ın ilahi olarak esinlenmiş olduğuna inanılmıştır. Yine de, göstermeyi umduğumuz gibi, Ruhban eserleri en azından eşit olarak dikkatimize değer olarak düşünmemiz için inandırıcı nedenler vardır.

Ruhban Kutsal kitaplar Kilise papazları tarafından kendini koruma nedenleri yüzünden, bu yazıların çok farklı bir Hıristiyanlık imajını -desteklemek için ilgi alanlarında olmayacak olan bir imajı- temsil ettiği için reddedilmiştir. Bu bastırılmış kitaplar Mary Magdalena'nın (ve diğer kadın müritlerin) önemini vurgulamak eğiliminde olmakla kalmaz aynı zamanda kökleri -Yeni Ahit kitaplarından farklı olarak- Mısır teolojisinde olan bir dini de sunarlar. Hıristiyanlığın ne bir ataerkilliği ne de bir gelişimi olması amaçlanmıştı, sadece Yahudiliğin dini kurallara karşı bir şekli olması amaçlanmıştı. Yeni Ahit kutsal kitaplarının İsa'nın Yahudi takipçileri tarafından yazılmış olduğuna hiçbir itiraz yoktur, ancak -ironik olarak- bu takipçilerin onun desteklediği şey üzerine en az kavrayışa sahip olanlar olduğu, onu kendi kültürel ve dini bağlamlarında açıklamaya çalışmış olanlar olduğu görülür. Diğer taraftan, Ruhban Kutsal kitapların kendi dinlerinin -ve hatta İsa'nın kendi geçmişi ve inançlarının- kökenleriyle ilgili daha gerçekçi bir resim sundukları ortaya çıkar.

Fakat, şu soru kalır: İsa ve yakın çevresi esasen Yahudiliğin merkezinde pagan bir mesaj olan şeyi yayarak ne kazanmayı umdular?

İbranilerin orijinal dini, diğer bütün eski kültürlerin olduğu gibi, çok tanrılıydı, yani hem *tanrılara* hem de *tanrıçalara* saygı duyarlardı. Sadece Yehova'nın gelmeden önce ünlü olmuş bir tanrı olarak ortaya çıkmasından sonra, papazlar önceleri tanrıçaya yapılan ibadeti -pek kapsamlı olmayarak- silmek için etkin bir şekilde tarihi

yeniden yazdılar. (Ve sonuç olarak, kadınların statüsü bir sebepten ötürü Hıristiyanlığın ilk zamanlarında olduğu gibi keskin bir şekilde düştü.)

Macar doğumlu antropolog ve İncil uzmanı Raphael Patai, büyük eseri *İbrani Tanrıçası'nda*, Yahudilerin bir zamanlar dişi bir tanrıya tapındıklarını kesin olarak göstermiştir. Birçok örnek arasından Süleyman'ın Tapınağıyla ilgili olan İbrani tanrıçasına yapılan ibadetten bahseder: geleneğe rağmen, sadece Yehova'yı onurlandırmak için inşa edilmemiştir fakat aynı zamanda tanrıça Asherah'ı kutlamak için inşa edilmiştir. Patai der ki:

> "... Yehovanın eşi gibi Aserah'ın tapınması ...Kral Josiah tarafındna M.Ö. 621'de yapılmış reformlardan önce eski İsrail'deki dini yaşamın bütünleyici bir parçasıydı."

Süleyman'ın Tapınağı Fenike tapınaklarının modeli üzerine inşa edilmiştir, bu tapınakların kendileri de eski Mısırdakilerin üzerine yapılmıştı. Ve birçok uzman Ahit Sandığı üzerine oyulmuş şekillerin aslında Yehova'yı ve dişi bir tanrıyı resmettiğine inanırlar. Sandık üzerinde gösterilen meleklerin aynı zamanda tanrıçanın görüntüleriydi. Samarya'da Kral Ahab'ın sarayında bulunan iki 'melek' oyması İsis'in klasik tasviriyle aynıdır.

Dini kurallara karşı olan ve tanrıçaya tapınan Yahudiler birçok bölgede, bilhassa Mısır'da, gelişmeye devam ettiler. Yaygın olan Yahudilikte bile tanrıça iki ana şekilde 'gizlenmiş' olarak varlığını devam ettirdi. Birisi İsrail'in bir kadın olarak kişileştirilmesidir; diğeri de, Bilge'liğin şeklidir, İbrani *Chokmah*'ı veya Yunan *Sophia*'sında. Genellikle Tanrı'nın ilahi bilgeliği için bir alegori olarak açıklanmasına rağmen Chokmah'ın başka bir anlamı olduğu açıktır: bilgelik kadın olarak ve başlangıçtan beri Yehova'yla beraber var olmuş olarak tasvir edilir.

Bu karakterin şimdi köklerini çevredeki kültürlerin tanrıçalarından aldığı geniş kitleler tarafından kabul edilir. Özellikle, Burton L. Mack Mısır tanrıçaları olan Ma'at ve İsis'in etkisini açığa çıkarmıştır.

İsa'nın zamanına kadar Yahudilik pagan köklerini tamamen kaybetmemişti: her halükarda, Yahudiler Grek ve Roma hakimiyeti dönemleri süresinde yabancı dinlere döndüler. Örneğin, M.Ö. ikinci yüzyıl ortalarının Maccabean Ayaklanması büyük oranda diğer tanrılar arasından Dionysus'a tapınmış olan dinlerini terk eden Yahudilerin neden olduğu anlaşmazlık hakkındaydı.

Dini kurallara karşı Yahudiliğin pagan, tanrıçaya tapınan özelliği İsa, onun gerçek güdüleri ve misyonu hakkında çok şey açıklayabilirdi. Bu etken olmaksızın açık bir çelişki vardır: her şeyden ayrı olarak düşünülürse, İsa'nın söylediği veya yaptığı hemen hemen her şeyin izi bir gizem okulunda sürülebilse de -ki bu, büyük bir ihtimalle İsis ve/veya Osiris'in okuludur- yine de onun Yahudi Mesih rolünü bilinçli olarak oynadığı ve onu takip eden insanların büyük çoğunluğunun da İsa'nın onların kralı olduğuna inandıklarına dair kanıtlar vardır. Çok saygıdeğer uzmanlar dahi kendi hipotezlerine uymadığında bütün Mesihlikle ilgili bilgileri reddettiler; eğer böyle yapmakta haklılarsa o zaman İsa kesinlikle bir gizem okulunun üyesiydi. Ancak bize göre, bu bilgiyi reddetmek tatmin edici değildir, çünkü bu birçok kutsal kitap bölümünün -İsa'nın bir eşek üzerinde Kudüs'e girişi gibi- tamamen uydurma olduğu anlamına gelirdi. Kutsal kitaplarda bazı ispatı mümkün bir şekilde uydurma hikayeler olmasına rağmen, (esas olarak da İsa'nın bebekliğiyle ilgili olan) bu belirli bölümlerin gerçek olduğuna dair ikna edici kanıtlar vardır. On birinci bölümde gördüğümüz gibi, İsa'nın Kudüs'e muzaffer bir şekilde girişine neden olan olayların önceden ayarlanmış olduğu ortaya çıkar, örneğin üzerinde İsa'nın Mesihlik kehanetlerini gerçekleştirmek için bindiği eşeğin tedarik edilmesi. Bu önceden ayarlamanın kanıtı kutsal kitapların kendi açıklamalarında da bulunur, ancak yazarlar kesinlikle bunun önemini anlamazlar. Kutsal kitap yazarları bu bölümü uydurmuş olsalardı, böyle bir kanıtı kesinlikle icat etmezlerdi.

O halde İsa'nın gerçek amaçları ve güdüleri nelerdi? Belki de Mesihlik çılgınlığını o zamanlarda tanrıçaya tapınmayı tekrar gün-

deme getirmek için kullanıyordu. Nihayetinde, gerçekten, onun adına iddia edildiği gibi, David'in asil soyundan geliyor olsa dahi bu pek de engel olmaz. Çünkü Kral David'in kendisi de -tıpkı Kral Süleyman gibi- bir tanrıçaya tapınıyordu. Belki İsa Yahudilere İsis/Osiris dininin kabul edilebilir bir versiyonunu sunmaya çalışan veya bir Mesih için duyulan güçlü isteği çok gizli uzun dönemli, Batıni temel öğretileri de içeren ve belki de çarmıha gerilişle son bulacak olan, planları ilerletmek için kullanmaya çalışan bir İsisçi papazdı. Ve, Nasoreanlı İsa gibi, dinin gerçek şekline geçmiş olduklarına inanılan Yahudi dine karşı radikal fikirlere sahip mezheplere ait ilkel bir 'ailenin' bir parçasıydı. Nasorean inançlarının doğası hakkında sadece tahmin yürütebiliriz, fakat İsa'nın ilgili olduğu yerlerde, onlar açıkça onun gizem okulları inançlarıyla yakından bağlandılar. Meselenin aslı ne olursa olsun, İsa Tanrıçanın Oğlu kadar sadık bir Tanrı'nın Oğlu değildi.

İsa'nın tanrıçaya tapınmayı İsrail'in insanlarına yeniden tanıtmaya çalıştığı fikri duruma dikkat çekici bir şekilde iyi uyar. Bu aynı zamanda tam olarak, Johannite hareketinin anahtar metini olan, *Levitikon*'daki İsa'ya atfedilen fikirdir. Burada İsa Musa'nın ve İsrail kabilelerinin gerçek dininin Mısır kökenli olduğunu ve aynı zamanda bir tanrıçanın var olduğunu Yahudilerin unutmuş olduğunu fark eden bir Osirisçi üyedir. Tabii ki bunlardan hiçbiri bizi kesin kanıta götürmez, ancak -diğer bölümde göreceğimiz gibi- bazı oldukça şaşırtıcı yönlerden gelen bu hipotez için güçlü destekler vardır.

Şimdi şok edici görünebilmesine rağmen, ilk Hıristiyanlık ve İsis ve Osiris tapınması arasındaki benzerlikler gerçekten ilk Kilise tarafından da kabul edilmiştir. Aslında, iki din aynı insanların kalp ve akılları için açık rakiplerdi; Hıristiyanların kurucularının gerçek bir insan olduğu konusunda ısrarları dışında, öğretileri neredeyse aynıydı.

İsa zamanında var olmuş olan İsis kültü tam olarak Helenistik imparatorluğunun yükselmesinden önce Mısır'da gelişenle aynı değildi. Onun özellikleri (İsis'in) diğer tanrıçaların özelliklerini

kendine kattığı için değişmişti. M.Ö. dördüncü yüzyılda Mısır'ın Yunan yönetimi sırasında, yeni bir İsis ve Serapis (Osiris'in Yunan şekli) kültü -ki esasında ayrı gizem okullarının bir karışımıydı- ortaya çıktı. Bu kült M.Ö. 200'den önce, imparatorluğu baştan başa sarmalayan örtüyü yırtmış olarak, Roma'ya ulaştı. Bununla birlikte, büyük kült merkezi, Delos'da başka bir merkez olmasına rağmen, Mısır'da, İskenderiye'deki Serapeum'da kaldı.

Roma'nın daha alt sınıfları İsis kültünü sevdiler ve onu tüm kalpleriyle kabul ettiler. Böyle büyük hareketlere, onlarda büyük ölçekli çökertme potansiyelini görmüş olan, otoriteler tarafından şüpheyle yaklaşılmıştır, bu yüzden Romalı İsisçiler sıklıkla yapılan eziyetlerden çekmişlerdir. Sonunda, Senato İsis ve Serapis'in Roma'daki tapınaklarının yok edilmesini emretti; ancak, işi yapacak hiçbir işçi bulunamadı. Kült resmen Julius Sezar tarafından ortadan kaldırıldı.

Bununla birlikte, M.Ö. 43'de umulmadık bir şekilde (eski Roma'daki resmi görevli) üçlü güç yeni bir İsis-Serapis tapınağının inşasını emretti. Bu Markus Antonius ve Cleopatra arasındaki kötü üne sahip gizli cinsel ilişkinin doğrudan bir sonucu olmuş olabilir. Cleopatra kendisini sıklıkla İsis olarak ve aşığını da Osiris veya Dionysus olarak tasvir etmişti. Markus Antonius kendisinin Yeni Dionysus olarak bilinmesini tercih etti. Hükümdarlığı süresince, Cleopatra İsis'e tapınmanın Mısır'ın ulusal dini olduğundan emindi.

İsisçilerin Roma'daki en şiddetli zulmü İ.S. 19'da, papazları çarmıha gerildiğinde ve dört bin tanesi sürgüne gönderildiğinde, İmparator Tiberius'un yönetimi altında geldi. Bu zulüm Roma'daki Yahudilerin zulmüyle aynı zamana denk gelmiştir. Bu çifte tepkinin nedeni açık değildir. Josephus hikayeyi kaydeder ve bunu İsisçi papazlardan birinin Romalı bir asile, başka bir adamın karısını tapınaklarında iğfal etmesinde yardım ettiği bir skandala bağlar, fakat Roma yüksek sosyetesindeki alışılmış standart ahlak kuralları düşünüldüğünde bu normal olarak pek de ayıplanmazdı. Görünüşe göre, Josephus İsisçilerin zulme uğramasıyla Yahudilerin zulme uğ-

raması arasında bir fark yaratmaya çalışıyordu, fakat gerçek sebebin ilkinin sivil bir karışıklığa karışmış olması olduğu görülür.

O zamanlar İsisçi dinine olağandışı olan bir şey oluyordu. *İnsan, Efsane ve Büyü* adlı eserinde, yazar R. Merkelbach'ın dediği gibi:

> "İsis 'kilisesinin' imparatorluk döneminde bir 'misyona' sahip olduğu açıktır... Bu yüzden propagandanın yaygınlaştırılıyor olduğuna hiç şüphe yoktur."

İ.S. ilk yüzyılda külte talih güldü ve daha üst sınıflar arasında ve hatta imparatorlar arasında biraz destek kazandı. Caligula -yalnız, pek de iyi bir örnek değildi- tapınakların inşasını destekledi ve İsisçi festivallerini kurdu. Claudius ve Nero her ikisi de genel olarak gizem kültleri tarafından cezbedilmişlerdi ve İsis'in kültüne olan ilgilerini de ifade ettiler. Daha sonraki Romalı imparatorların çoğu dinlerine çok bağlı kimselerdi.

İsis tapınması açık bir şekilde dördüncü yüzyılın sonuna kadar devam etti, ancak en büyük rakibi Hıristiyanlıktı. İ.S. 391'de Hıristiyanlar İskenderiye'deki Serapeum'u yok ettiler ve bulunduğu her yerde kültü bastırmak için önlemler aldılar. Eski zamanların en son İsisçi festivali Roma'da, 394'de kutlanmıştı.

İsis kültü neden bu kadar popülerdi, takipçilerine ne sunmak zorundaydı?

Değindiğimiz üzere, bu kişisel kurtuluş ve rehinden kurtarmayla ilgiliydi ve zahitlerine sonsuz bir yaşam sonrasının kutsamasını bağışlamıştır. Sharon Kelly Heyob'un *Grek-Roma Dünyasındaki Kadınlar Arasındaki İsis Kültü* (1975) adlı eserinde dediği gibi:

"İsis nihayetinde kelimenin tam anlamıyla kurtarıcı bir tanrıça oldu. Bireysel kurtuluş onun gizemlerine katılmayla elde edilebilirdi. Ölümsüzlüğün ele geçirilebileceği inancı bu kültün doktrinlerinin en sürekli olanıydı."

Merkelbach İsis kültüyle ilgili şunları söyler:

"Popülerdi çünkü kişisel kurtuluş isteğine (Hıristiyanlık gibi) hitap etti, ve Plato'nun felsefi fikirleri bununla bağlantılı olmuştur

(Hıristiyanlıkla bağlantılı olduğu gibi) Günahlar itiraf edildi ve suya daldırılmayla affedildi..."

S.G.F. Brandon iki kavramın -ruhsal arınmayı sembolize etmek için suya daldırma ve bunun sonucu olan yenilenme- Mısır'da Osiris'in gizem okulunun ayinlerinde bir araya konduğunu vurgular ve:

> "Kutsanmış bir ölümsüzlüğe ulaşmak için olan bu çifte süreç Hıristiyanlığın ortaya çıkmasına kadar tekrar bulunmaz" der.

Aslında, baptizmin Paul tarafından verilen tanımıyla Osirisçi gizem okulları tarafından verilen tanım arasında yakın paralellikler vardır.

Hıristiyanlıktaki gibi, tapınan kimsenin kişisel kurtuluşu kişinin *tövbesine* bağlıdır. Gerçekte, sonraki Roma dünyasında sadece bu iki din tövbe üzerinde böyle bir vurguyu paylaşmıştır.

İsis kültünün ve sonraki Katolik Hıristiyanlığının uygulamaları arasında başka bir çarpıcı -ve eşsiz- benzerlik vardır. Bu *günah çıkartma* kavramıydı: dinine bağlı olan kişi yanlış yaptığı bir şeyi, İsis'e onun adına bağışlanma için bir rica da bulunacak olan, papaz önünde kabul ederdi.

Bazı hesaplamalar her iki durumda da papazların sayısının kadın papazların sayısını aştığını ileri sürse de, ilk Kilisenin İsisçilerle paylaştığı bir diğer gelenek -modern önyargıya rağmen- kadınlar tarafından oynanan aktif roldür. Öyle olsa dahi, katılım ve ruhsal statü açılarından cinsiyetlerin eşit oldukları düşülmüştür.

Kadın doğasının diğer yönlerini ihmal etmemiş olmasına rağmen, İsis kültü genel olarak tanrıçanın anneliğe özgü yönünü, onun eş ve anne olarak özelliklerini yücelterek, vurgulamıştır. Sonuç olarak, gördüğümüz gibi İsis, Osiris ve Horus aile üçlüsü tapınan kimselerin aile hayatları üzerinde etkili bir güç kullanmıştı: erkek, kadın, ve çocuklar benzer bir şekilde tanrıları tarafından anlaşıldıklarını hissettiler. Genel olarak papaz dışındaki halk din içerisinde

–Roma'nın erkek papazları tarafından uygulanan tam kontrolden farklı olarak- çok aktif bir rol oynamıştır ve tapınaklarla bağlantılı birçok 'cinsel ilşki/partner' çağrışımı vardı.

Cinsel olarak, İsisçiler tek eşli olmaya ve ailenin kutsallığını savunmaya teşvik edilirlerdi. Ve birçok Romalı yazar onları ahlak dışı davranışları yüzünden kınasalar da, yine aynı yazarlar İsise tapınan hanımlarından istenen cinsellikten düzenli dönemlerde uzak kalmalarından şikayet etmişlerdir.

Dinin Mısırlı altın çağında, en büyük İsisçi kutlaması Kasımın 25'inde, İsis'in oğlu Horus'un doğumu anıldığı zaman, geldi ve daha sonra da on iki yıl sonra, 6 Ocak'ta, diğer oğlu Aion'un doğumunda. Bu her iki tarih Hıristiyanlar tarafından benimsenmiştir: birincisi bildiğimiz Noel'dir; ama Ortodoks Kilisesi Noel'i 6 Ocak'ta kutlar. Mısır'da, dördüncü yüzyıldaki Hıristiyanlar İsa'nın bilge adamlar tarafından ziyaretiyle ilgili yortusunu o günde kutladılar, aynı zamanda da Aion festivalinden, Nil nehrinden alınan suyu kullanarak vaftiz etme ayinlerini de içeren, elementleri edinmişlerdir. *İnsan, Efsane ve Büyü*'de S.G.F. Brandon 'İsis festivalinin Epiphany (bilge adamların İsa'yı ziyareti) yortusu ile bağlantılı popüler Hıristiyan gelenekleri üzerindeki açık etkisini' belirtir.

"Normal olarak, *mystai* [üyeler] ayinsel kutlamalardaki yiyecek ve içeceklerden tattılar ve bazen Hıristiyan Son Akşam Yemeği'ne benzer olan kutsal bir yemeğe katılarak ilahi olanla bir olmuş olabilirler. Örneğin, Dionysus'un vahşi çılgın sinirli kadınlarının bir hayvanın çiğ etini törenlerinde veya et ziyafetlerinde yiyip bitirdikleri söylenir... çiğ et ziyafetinin tanımları katılanların tanrının kendisini yiyip içiyor olduklarına inandıklarını ileri sürer... Mithra gizemlerinde, üyeler Hıristiyanların 'Efendi'nin Akşam Yemeği'ni Hıristiyan savunucusu Justin Martyr'a bir utanç getirecek kadar çok anımsatan bir törene katıldılar. Justin'e göre, Mithracı *mystai* bir üyeliğe kabul töreninde ekmek yedi ve su içti (belki de bu su bir fincan su ve şarap karışımıydı). Bu, Hıristiyan Son Akşam Yemeği töreninin şeytani bir taklidi içerisinde diyerek aceleyle ekler."

Yine de diğer gizem kültlerinin ilk Hıristiyanlığa ve İsa'nın öğretilerine ne kadar benzer olduğu ortaya çıkarsa çıksın, gördüğümüz gibi, onların en doğrudan esinlemesi olduğu konusunda en büyük iddiaya sahip olan Osiris'in kültüdür. S.G.F. Brandon Osiris'i 'Tanrı İsa'nın bir prototipi' olarak tanımlar.

Mısır'daki ilk Kilisenin tarihi, Hıristiyanlık ve İsis / Osiris gizem okulu arasındaki benzerliklerin ilgili olduğu yerde oldukça imalıdır. Tarihçiler Mısır'daki Hıristiyanlığın kökenleri ve gelişimi konusunda büyük bir gizem olduğunu kabul ederler, ama emin olabildikleri tek şey bunun hareketin çok erken bir yan dalı olduğudur. Gerçekte -böylesine büyük ve etkili bir metropol için- İskenderiye Yeni Ahit yazarları tarafından, sadece bir defa bahsedilerek, neredeyse görmezden gelinmiştir. (Ancak bu göndermenin, göreceğimiz üzere, bu araştırma için büyük bir önemi vardır.) Aynı zamanda Kilise hakkında da İ.S. üçüncü yüzyıla kadar hiçbir yazılı kayıt bulunmamaktadır, uzmanlar bunu arşivlerin baskın Hıristiyan hizipler tarafından büyük çapta yok edilmesine bağlar. Açıkçası hareketin Mısır koluyla ilgili olarak iğrenç olan bir şey vardı. Belki de bunun doğasıyla ilgili olan bir ipucu Serapeum İ.S. 391'de yok edildiğinde tapınanların çoğunun Kıpti (Mısır) Hıristiyan Kilisesine gitmiş olduğu gerçeğinde açıkça görülür.

Kıpti Kilisesi, Roma Kilisesi veya Doğu Ortodoks Kilisesinden bağımsız olarak, ayrı bir varlık olarak kalmıştır. Önemli olarak, bu kilisenin doktrinleri geleneksel Mısır ve Hıristiyan inançlarının açık bir karışımıdır ve ikisi olağandışı bir kolaylıkla asimile edilmişlerdir. 391'den sonra Kıpti Kilisesi *ankh*'ı* sembol olarak kabul etmiştir ve hâlâ günümüzde kullanır. Ve Mircea Eliade yalınca şöyle der: 'Kıptiler kendilerini Eski Mısırlıların gerçek torunları olarak görürler.'

Bulmacamızın bu kadar çok ana parçasının oluşturulması aynı zaman ve aynı yerde gerçekleşmişti. O zamanın İskenderiye'si içerisinden *hermetisizm*'in Nag Hammadi'nin Ruhbanlığının ve mo-

(* Mısır'a ait üzeri halkalı haç, ç.n.)

dern şekliyle simyanın çıktığı birçok bilgi ve birçok fikrin sentezi için bir karışım kabıydı. Esasen, bunların hepsi kadının doğaüstü gücü ve tanrıçanın tanrıyla karışımının büyüsü üzerindeki aynı vurgunun ifadeleriydi.

Üzücü gerçek şudur ki Hıristiyanlık ve İsis/Osiris dini arasındaki bütün bağlantılar en az altmış yıldır uzmanlar tarafından bilinmesine rağmen, çok az Hıristiyan bunları bilir. Tabii ki İsa'nın uzun bir kurtarıcı soyundan, ölüp dirilen tanrılardan biri olmasıyla ilgilenmeyebilirler, çünkü onlar için iman tarihi gerçeklerden çok daha önemlidir. Diğer taraftan, birçok modern Hıristiyan kendileri için böylesi keşifler yaptıkları için Kilise tarafından açıkça aldatılmış olduklarını hissettiler.

Hıristiyanlık bütün günahlarımız için ölmüş olan eşsiz Tanrı'nın Oğlu tarafından bulunan din değildi: İsis ve Osiris'in yeniden düzenlenmiş tapınmasıydı. Bununla birlikte, hızla, İsa üzerinde merkezlenmiş kişisel bir kült haline geldi.

Ancak İsa gerçekten Mısırlı bir misyonerdiyse, tanrılarının adına çalışan basit bir işçi miydi? İsa için kitlelerin kalplerine ve ruhlarına ulaşmak yeterli miydi? Resimde eksik olan bir şey, hem adam hem de onun misyonu hakkındaki anlayışımızın merkezinde olan bir şey vardır. Açıkçası İsa aynı zamanda gözlerini dünyevi bir amaca dikmiştir: İsisçi/Osirisçi başkalarını kendi dinine çevirmeye çalışanlar gibi, hırslarıyla paralel giden politik bir gündemi vardı. Önde gelen bir lider olması ve mesajını, mümkün olduğunca çok insana ulaştırarak, Filistin'in birçok kısmına götürmüş olması tesadüf değildi. O zaman ve yerde politika ve din ayrılmazdı. Eğer büyük bir dini liderseniz, aynı zamanda dikkate alınacak politik bir güçsünüzdür.

Bununla birlikte, böyle yüksek hisseli her kampanya kaçınılmaz bir şekilde liderliğine yönelik meydan okumalarla yüz yüze gelir; birbirine zıt sesler yükseltilir. Bu durumda ses daha önce gelmiş olandı, ıssız yerlerde ağladığı duyulan sesti. Ve şimdi bu sese - Vaftizci John'a- dönüyoruz.

Birinci bölümde -Mary Magdalena ve Vaftizci John üzerine merkezlenmiş olan- yer altından giden akıntılar gibi, araştırdığımız bütün radikal inançlar içerisinden akan iki temel uzantıyı tanımladık. Ve açıkça bu uzantıların her ikisi de bazı güçlü ve tehlikeli bilgileri, açıklandığı takdirde Kilisenin ana temellerini tehdit edecek olan bir şeyleri sakladılar. Kesinlikle, Mary Magdalena'nın durumunda, araştırmamız bunun doğru olduğunu göstermiştir. Onun kendisi şimdi İsa'nın kendi uzun zamandır saklı olan sırları için büyük bir kilit noktası olarak açığa çıkarılır. Onun sayesinde onun Mısır dininin bir papazı, Mary'nin kutsal seks ayiniyle üye yaptığı bir büyü ustası olduğunu görürüz. Bu radikal Magdalena kültünün gerçekte ne anlam geldiği ve radikal kuşaklar için etkin olarak ne şifre taşıdığını gösterir. Mary sadece kendisinin ve İsa'nın ait olduğu; radikal zeminin çoğunun alakalı olduğu, pagan geleneğini temsil etmekle kalmamıştı, Mary Magdalena tanrıça İsis'di.

Fakat radikal dinciler aynı zamanda kalplerine yakın olan başka bir sırlar uzantısını korudular ve bu Vaftizci John karakterinde vücuda getirildi ve deşifre edildi. Tıpkı Magdalena'nın durumunda olduğu gibi, o İsa'yı tanıyan ve onunla karşılıkla olarak etkileşim kurmuş gerçek bir kişiydi. Bu yüzden sunacak ne gibi vahiylere sahiptir?

ON DÖRDÜNCÜ KISIM

MESİH JOHN

Leonardo da Vinci'nin Torino Kefeni'nin uydurulmasındaki rolünü araştırdığımızda Vaftizci John'ın Leonardo'nun hikayesinde ne kadar sık ortaya çıktığı karşısında hayretler içinde kaldık. Ressam sadece Aziz'in büyük bir hayranı olmakla kalmamış aynı zamanda Üstat'la ilgili yerlerin çoğu, belki tesadüfen, ona atfedilmiştir. Bunların arasında başta gelen ise olağanüstü bir şekilde Baptism'in can damarına sahip olmaktan gurur duyan Leonardo'nun o çok sevdiği şehri Floransa'dır. 1995'te kefen'le ilgili bir televizyon belgeseli hazırlarken, burayı bir film grubuyla beraber ziyaret ettik. Gerçekte bir 'açıl susam açıl' olan o büyülü üç harf -yani: BBC- sayesinde kapılar halka açılmadan önce bir süreliğine bu yeri kendimize ayırtabildik. Vaftizci Merkezi tuhaf, sekiz kenarlı ve İlk Haçlı Seferleri zamanına kadar dayanan bir binadır ve alışılmışın dışındaki bu şeklini muhtemelen (karakteristik yuvarlak kiliselerin yanı sıra) Kudüs'teki Süleyman'ın Tapınağı ile ilgili inandıklarına dayanarak sekiz kenarlı şekli geliştiren haçlılara borçludur. Burayı özellikle görmek istedik çünkü Leonardo'nun günümüze kadar gelen (ve Giovanni Francesco Rustici ile ortak çalışması olan) tek heykeli bu tuhaf, sekiz kenarlı binanın dış duvarlarından birini süslüyordu. Tabii ki bu Vaftizci John'ın bir heykeliydi. Ve Leonardo'nun bütün John tasvirlerinde olduğu gibi sağ işaret parmağı yukarı kalkmış bir şekilde gösterilmişti.

Gördüğümüz gibi bunun gerçek nedenleri kasti bir şekilde gizli tutulmasına rağmen Avrupa'nın aykırı inançları kısmen Baptizm üzerine oturtulmuştur: aslında birkaç yıl önce bu meseleyi

araştırmaya başladığımızda bile bunun Templar Şövalyeleri ve özgür masonlar gibi organizasyonların içindeki bir sırrı oluşturduğu çok geçmeden ortaya çıktı. Fakat bu sırrın böyle ateşli bir şekilde korunması neden hâlâ tedbirlilik olarak görülüyor? Vaftizci John'la ilgili Hıristiyanlığın geleneksel bakış açısı yeterince düzdür. Onun Baptizm'inin bir sonra gelenin papazlığının başlangıcını belirlediği üzerinde hem fikir olunmuştur. Aslında Hıristiyan kilisesine ait İncillerden ikisi John'ın Jordan Nehri kenarında dua etmesiyle başlar. Yazarların John için akla getirdikleri görüntü, İsrail halkını tuttukları şeytani yoldan dönüp tövbe etmeleri ve vaftiz olmaları için çağıran çöldeki münzevi gibi varlığından oluşan kızgın, nefsinin isteklerine karşı gelen ve ateşli vaazlar vererek gezen bir Protestan'dır. En başından beri modern okuru rahatsız eden John hakkında soğuk ve pek uzlaşmacı olmayan bir şeyler var; gerçekte hiçbir dinsiz kuşak tarafından ona gösterilen bu muazzam saygıyı haklı çıkaracak hiçbir şey İncillerde yok ve tabii ki bu saygı Leonardo da Vinci gibi üst düzey zekaya sahip insanlar tarafından gösterilen saygı gibi değildi.

Aslında kutsal kitap kaynakları Vaftizci hakkında çok az şey bildiriyor. Bu kaynaklar bize onun sergilediği baptizmin sadece görünüşte bir tövbe işareti olduğunu ve bir çoğunun onun çağrısına cevap verdiğini ve Mesih dahil dinsel bir törenle Ürdün'de vaftiz edildiklerini söylüyor. Matthew, Mark, Luke ve John'a göre Vaftizci kendisinin, geleceği önceden haber verilen Mesih'in sadece selefi olduğunu iddia etti ve İsa'yı bu şekilde kabul etti. Bir süre daha vaftiz ettiğine dair mantıki çıkarımlar var olmasına rağmen rolünü tamamlamış bir şekilde, neredeyse tamamen resimden kaybolup gider.

Dört İncil'den biri olan Luke, İsa ve John'ı kuzen olarak gösterir ve öncekinin konsepti ve doğumuyla sıkıca bağlantılı olarak John'ın İsa'yla paralellik gösteren fakat belirgin şekilde daha az mucizevi olan bir tanımını sunar. John'ın anne babası -papaz Zacharias ve Elizabeth, çocuksuz ve yaşlıdırlar, yine Cebrail tarafından bir

erkek çocuk sahibi olmak üzere seçildikleri onlara söylenir ve kısa bir süre sonra menopoza girmiş olan Elizabeth gebe kalır. Kendini İsa'ya hamile bulduğu zaman Meryem Elizabeth'e gider. O zaman Elizabeth Meryem'in huzurundadır ve doğmamış çocuğu rahmine düşmüş altı aylık hamiledir; böylelikle sonrakinin çocuğunun Mesih olacağını bilir. Elizabeth, şimdi *Magnificat* olarak bilinen şarkı için ona ilham veren Meryem'e şükranlarını sunar.

Kutsal kitaplarda İsa'yı vaftiz ettikten kısa bir süre sonra John'ın Herod Antipas'ın emirleri üzerine nasıl tutuklandığını ve hapsedildiğini okuruz. Bu konuda sunulan sebep, Herod'un John'ın üvey kardeşi Philip'in önceki karısı olan Herodias'la yaptığı evliliğini açıkça kınamış olmasıdır. Bu evlilik Herodias önce Philip'ten boşandığı için Yahudi kanunlarına aykırıydı. Hapishanede belirsiz bir süre kaldıktan sonra John idam edildi. Benzer bir hikayede, Herodias'ın önceki evliliğinden olan kızı Salome üvey babasının doğum günü ziyafetinde üvey babası için dans eder ve üvey baba o kadar hoşnuttur ki krallığının yarısına kadar ona ne isterse vereceğine söz verir. Herodias'ın kışkırtması üzerinde Salome ondan Vaftizci John'ın kafasını servis tabağı üzerinde ister. Sözünden geri dönemeyen Herod -Vaftizci'ye hayran olmasına rağmen- isteksizce kabul eder ve John'ın kellesini vurdurur. Gömülmek üzere bedenini almaları için müritlerine izin verilmiştir, fakat bu iznin kafayı da kapsayıp kapsamadığı belirli değildir.

Hikayede her şey var -zorba bir kral, kötü bir üvey anne, evlenecek yaşa gelmiş dans eden bir kız ve ünlü mukaddes bir adamın korkunç ölümü- ve bu nedenle kuşaklar boyu ressamlara, şairlere, müzisyenlere ve oyun yazarlarına bereketli bir malzeme sağlamıştır. Kutsal kitaplardaki sadece birkaç ayetten oluşan bir bölümle ilgili merak uyandırabilen ölümsüz bir büyüsü varmış gibi görünüyor. Yirminci yüzyılın başlangıcında özellikle skandal sever izleyiciler için iki uyarlama vardır: Richard Strauss'un operasında Salome rasgele cinsel ilişkide bulunan, hapishanedeki John'ı ayartmaya çalışan ve reddedildiğinde başını öç almak için isteyen ve daha son-

ra onun cansız dudaklarını muzaffer bir edayla öpen bir kız olarak canlandırılmıştır. Oscar Wilde'ın aynı isimli oyunu ise, baş rolünü Wilde'ın oynadığı gerçeği üzerinde yoğunlaşan reklam kampanyasının yarattığı korku nedeniyle sadece bir defa sahnelenmiş. Bununla birlikte Aubrey Beardsley' in ünlü posteri Wilde'ın kutsal kitaba ait hikayesini nasıl yorumladığının canlı ve net bir sunumudur ve bir kez daha Salome'nin ölü vücutlara duyduğu varsayılan cinsel şehveti üzerinde yoğunlaşır.

Bu imgelenen erotizmin çarpıcı kokteylinin Yeni Ahit'deki yalın açıklamayla çok az bağlantısı vardır, ki bu açıklamanın tüm ve tek amacı John'ın Mesih'in selefi ve ruhani astı olduğunu saptamak ve aynı zamanda Mesih'in gelişinden önce gelen ve ruhu yeni bir bedene girmiş olan Elias'ın önceden haber verilen rolünü gerçekleştirmek olduğu görülür.

Bununla birlikte John hakkında bir diğer kolaylıkla ulaşılabilecek bilgi kaynağı vardır: Josephus'un *Yahudilerin İlk Çağları* kitabı. Onun İsa'ya iddia edilen göndermesinin tersine, bunun gerçekliği tartışılmaz çünkü hikayeye doğal olarak uyar ve John'u övmeyen tarafsız bir açıklamadır ve aynı zamanda Kutsal Kitap açıklamalarından çarpıcı şekilde farklılıklar gösterir.

Josephus John'ın vaaz verdiğini ve vaftiz yaptığını ve onun büyük insan toplulukları üzerindeki popülaritesinin ve nüfuzunun John'ı yakalatıp boş yere öldürten Herod Antipas'ı alarma geçirdiğini bildiriyor. Josephus onun hapsedilmesinin detaylarını veya idam edilmesinin hangi durum ve şekilde gerçekleştiğini belirtmez ve Herod'un evliliğinin herhangi bir iddia edilen eleştirisinden bahsetmez. John'ın büyük popüler desteğini vurgular ve infazından sonra çok geçmeden Herod'un savaşta ciddi bir yenilgi aldığını ekler, ki bu yenilgiyi insanlar onun Baptizme karşı işlediği suçun bir cezası olarak görürler.

Kutsal Kitap açıklamalarından ve Josephus'tan John hakkında ne çıkarabiliriz? İlk olarak onun Mesih'i vaftiz etme hikayesi gerçek olmalı çünkü içeriği tamamen dışarıda bırakılamayacak kadar çok

iyi bilinir. Daha önceden de kutsal kitap yazarlarının mümkün olan her yerde John'u ikinci plana attıklarını belirtmiştik.

John Celile'yle birlikte Herod Antipas'ın egemenliği altındaki bir bölge olan Jordan'ın doğusundaki Peraea'da aktifti. Matthew'un (dört incilden biri) tanımı çelişkilidir; John'ın kutsal kitabı daha belirgindir ve John'ın vaaz verdiği iki küçük kasabanın adları şunlardır: ana ticaret yolu yakınındaki bir köy olan 'Jordan'ın ilerisindeki Bethanya' (1:28) ve Jordan Vadisi'nin kuzeyindeki Aenon (3:23). Bu iki yer birbirlerine oldukça uzak bu yüzden John'ın görevi sırasında çok geniş bir alanda seyahat etmiş olduğu ortaya çıkıyor.

Kutsal Kitapların İngilizce çevirileri gerçekte yanlış bir yorum olabilir. Yunanca'da 'çöl' veya 'ıssız bölge' olarak tanımlanan *eremos* kelimesi herhangi bir tenha yer anlamına gelebilir. Aynı kelime, anlamlı bir şekilde, Mesih'in beş bin kişiyi beslediği yer için de kullanılır. Carl Kraeling, John üzerine yaptığı ve standart bir akademik kaynak olarak kabul edilen çalışmasında John'ın tercih ettiği söylenen akasya ağacı ve bal diyetinin özellikle nefsin isteklerine karşı gelerek sürdürülen bir yaşam tarzını göstermediğini savunur.

Aynı zamanda John'ın misyonunun yalnızca Yahudilerle sınırlı olmadığı olasıdır. Josephus'un açıklamasında onu ilk başta Yahudileri dindarlığa ve erdemli bir hayata teşvik eden biri olarak sunarken 'diğerleri'nin de bir araya toplandıklarını ekler [yani John'ın etrafında] (çünkü onlar da onun öğretilerini dinlerken son derece heyecanlıydılar) Bazı bilginler bu 'diğerleri'nin sadece Yahudi olmayanlar olabileceğini düşünürler ve İngiliz kutsal kitap uzmanı Robert L. Webb'e göre:

"... içerikte onların Musevi olmadıklarını gösteren hiçbir şey yok. John'ın papazlık yaptığı yer onun Trans-Jordan bölgesinde yaşayan Musevi olmayanlarla olduğu kadar, doğudan gelen ticaret yollarında seyahat eden Musevi olmayanlarla da bağlantı içerisinde olduğunu gösterir."

Başka bir yanlış yorum ise genellikle kabaca İsa'yla aynı yaşta olduğu kabul edilen John'ın yaşıyla ilgilidir. Bununla birlikte dört

incilin hepsindeki ima John'ın İsa'yı vaftiz etmeden önce birkaç yıl boyunca vaaz veriyor olduğu ve büyük bir farkla yaşı daha büyük olan olduğudur.(Dört incilden biri olan Luke'da John'ın doğumu ile ilgili olan hikaye, ilerde göreceğimiz gibi, oldukça uyduruk ve gerçeklere olası olmayan bir terslik gösteriyor.)

İsa gibi, John'ın mesajı da Kudüs Tapınak kültüne -sadece memurlarının olası yozlaşmasına değil aynı zamanda onu simgeleyen her şeye-açık bir saldırıydı. Onun Baptizme çağrısı sadece baptizmin onların ayinlerinden ruhani olarak üstün olduğunu iddia ettiği için değil aynı zamanda *özgür* olduğu için Tapınak otoritelerini sinirlendirmiş olabilir.

Aynı zamanda onun ölümüyle ilgili betimlemelerde, özellikle de Josephus'un açıklamasıyla karşılaştırıldığında tuhaflıklar var. Kendisinin Herod'a atfedilen güdüleri -Josephus'un John'ın politik etkisinden korkusu ve hükümdarın kutsal kitaplarda anlatılan evliliğine ilişkin kendisinin yaptığı eleştirilere olan kızgınlığı- birbirleriyle uyumlu değildir. Herod Antipas'ın evlilikle ilgili düzenlemeleri aslında politik imalar taşımaktaydı fakat bu evlendiği kişi yüzünden değildi. Problem bu amaç için boşanmış olduğu kişide yatmaktaydı. İlk karısı Arap Nabataea krallığının prensesiydi ve kraliyet ailesine yapıldığı fark edilen hakaret iki krallık arasında bir savaşı hızlandırdı. Aslında Nabataea'nin Herod Antias'a ait John'ın vaaz verdiği Paraea bölgesine sınırı vardı. Bu yüzden John'ın evliliği duyurması halk onunla aynı fikirde olursa Aretas'ı Antipas'a karşı desteklemeye son verebilmeleri yolunda açık bir tehditle onu kesin bir şekilde düşman kral Aretas'ın tarafına koydu.

Bu biraz akademik görünebilir, fakat kutsal kitapların Herod'un John'ı öldürtmek için sahip olduğu gerçek güdüyü yumuşatmaları şaşırtıcıdır. Bunların aslında propaganda hareketleri olduğunu kabul edersek ve kasten yaptıkları bazı olayları sakladıkları zaman alternatif seçenek bu durumda kutsal kitap yazarlarının neden rahatsız oldukları hakkında soruları gündeme getirir.

Kutsal kitap yazarlarının John'ın dev bir popüler yandaş topluluğuna sahip olduğu konusunda ileri sürülen herhangi bir fikri sansürlemek istemiş olacakları anlaşılması mümkün bir durumdur - bu, ona karşı olan genel politikalarına uygundur- fakat herhangi bir şey uyduracak olsalardı bir şekilde İsa'yı destekleyen bir hikaye uydurmaları beklenebilirdi. Örneğin John'ı İsa'nın Mesih olduğunu iddia ettiği için tutuklatabilirlerdi.

Kutsal kitap kaynakları da bir hata yapar. John'ın Herod Antipas'ı üvey kardeşi Philip'in eski karısıyla evlendiği gerekçesiyle eleştirdiğini söylerler. Fakat evliliğin gerçekleştiği şartlar tarihsel olarak doğru olsa da söz konusu üvey kardeş aslında Philip değil bir diğer Herod'du. Salome'nin babası olan bu Herod'du.

Magdalena gibi John'ın da kutsal kitap yazarları tarafından kasten ikinci plana atılmış olması gerçeğine rağmen onun İsa'nın çağdaşları üzerindeki etkisi hakkında hâlâ ipuçları bulunabilir. İçinde saklı olan anlamı çoğu Hıristiyan'ı pek etkilememiş gibi görünen bir bölümde İsa'nın müritleri ona şöyle seslenirler: 'Tanrım, bize dua etmeyi öğret, John'ın müritlerine öğrettiği gibi.' bu rica iki şekilde anlaşılabilir:

'John'ın müritlerine öğrettiği gibi bize dualar öğret' veya 'John'ın öğrettiği aynı dualardan bize öğret'. Daha sonra İsa'nın onlara *Tanrı'nın Duası* (Lord's Prayer) olarak bilinen duayı öğrettiğini okuruz (cennette olan Babamız ve senin adın kutsanmıştır ...)

On dokuzuncu yüz yıl kadar öncesinde büyük Eski Mısır kültürü ve uygarlığı uzmanı Sir E.A. Wallis Budge *Tanrı'nın Duası*'nın başlangıcının kökeninin nerden geldiğini buldu: tanrıların tanrısı olan Osiris-Amon'a söylenen eski bir Mısır duası şöyle başlar 'Tanrım, cennette olan Tanrım...'. Çok açıktır ki bu dua hem John hem de İsa'dan yüzyıllar önce gelmiştir ve bu duada seslenilen 'Tanrı' ne Yehova ne de onun iddia edilen oğlu İsa'dır. Bu yüzden her halükarda 'Tanrı'nın Duası' İsa tarafından yazılmamıştır.

Çoğu insan tarafından John'ın onu vaftiz etmeden önce İsa'nın görüntüsüne çok yakın olduğu için saygı ve korkudan ezildiği dü-

şünülmüştür. Bize bırakılan izlenim onun belki de bütün hayatı boyunca bütün misyonunun tek bu olaya bağlı olduğudur. Aslında bununla birlikte İsa'nın kariyerinin başında çok yakından birbirleriyle bağlantılı olmalarına rağmen İsa ve John'ın sert rakipler olduğuna dair açık göstergeler vardır. Bu durum günümüzün en saygın kutsal kitap yorumcularının dikkatinden kaçmamıştır. Geza Vermes'in yazdığı gibi:

> "Kutsal Kitap yazarlarının amacı hiç şüphe yok ki bir arkadaşlık ve karşılıklı saygı izlenimi vermekti, fakat onların çabaları yüzeyselliği bir tokat gibi yüze vuruyor ve eksik olan kanıtın yakından incelenmesi, en azından kendi müritleri arasında, rekabet duygularının olmadığını gösteriyor."

Vermes aynı zamanda Matthew ve Luke'un İsa'nın John'dan üstün olduğu üzerindeki ısrarlarını 'yapay' olarak tanımlıyor. Aslında, tarafsız okurlar için John'ın 'birinin diğerinden sonra gelmesi'nin üstünlüğü üzerindeki tekrar edilen ve oldukça rahatsız edici olan vurgusu hakkında derinden şüphe uyandıran bir şey var. Burada aslında İsa'nın önünde *kendini alçaltan* bir Vaftizci John vardır.

> Bununla birlikte Hugh Schonfield'ın dediği gibi:
> "Hıristiyan kaynaklarından öğrendiğimize göre Vaftizci John'ın gerçek Mesih olduğuna inanan İsa taraftarlarıyla rekabet içerisinde olan kayda değer bir Yahudi mezhebi var... Aynı zamanda Schonfield her ikisinin kendi yandaşları arasında 'sert bir rekabet' olduğuna dikkat çeker, fakat John'ın İsa üzerindeki etkisi çok iyi bilindiği için şunu da ekler: "O nedenle Vaftizci'i kötüleyemediler, ve onun yerine onun ikinci plandaki yerini vurgulama yoluna gitmek zorunda kaldılar."

Bu rekabet anlaşılmadığı sürece ne John'ın ne de İsa'nın gerçek rolleri tam olarak kavranamaz. Hıristiyan teolojisinin geniş kitleleri

etkileyen saklı anlamlarından başkaca, İsa/John düşmanlığını anlamadaki başarısızlık radikal yeni teorilerin çoğunu nihayetinde yetersiz kılar. Örneğin, gördüğümüz gibi, Ahmed Osman gerçekte İsa'nın gelecek olan biri hakkında Vaftizci'in kehanetini gerçekleştirmek için Vaftizci John'ın yandaşları tarafından uydurulduğunu savunur. Benzer olarak Knight ve Lomas'ın *Hiram Anahtarı* adlı kitabı İsa ve John'ın beraber çalışan ortak Mesihler olduğunu iddia edecek kadar ileri gider. Bu iki vaizin yakın meslektaşlar olmasını gerektiren bir teoridir; fakat hiçbir şey gerçeğin ötesine geçemez.

En mantıklı sonuç İsa'nın John'ın müritlerinden biri olarak başladığı ve daha sonra kendi grubunu oluşturmak için ayrıldığıdır. (Onun John tarafından vaftiz edilmiş olması oldukça olasıdır, fakat bir rahip yardımcısı olarak, Tanrı'nın oğlu olarak değil!) Kutsal kitaplar İsa'nın ilk havarilerini John'ın mürit kalabalığı arasından aldığını kaydeder.

Gerçekte büyük İngiliz kutsal kitap uzmanı C.H. Dodds John'ın Kutsal kitabındaki şu cümleyi (*ho opiso mou erchomenos*) 'benden sonra gelen' şeklinde değil de 'beni takip eden' şeklinde çevirir. Anlamdaki belirsizlik İngilizce'de de aynı olduğu için bu 'mürit' anlamında kullanılmış olabilir. Aslında Dodds'un kendisi de durumun böyle olduğuna inanıyordu.

En son İncil eleştirisi John'ın İsa'nın üstünlüğü üzerine o ünlü bildirisini hiç yapmadığına ve hatta onun Mesih olduğunu ima bile etmediği fikrine işaret ediyor. Bu birkaç gerçek tarafından destekleniyor.

Kutsal kitaplar (oldukça açık bir şekilde) John'ın hapisteyken İsa'nın Mesihliğini sorguladığını bildiriyor.

Buradaki gizli anlam onun İsa'yı onaylamakla doğru bir şey yapıp yapmadığı konusunda şüphelenmiş olmasıdır, fakat bu kutsal kitap yazarlarının gerçek olan bir bölümü kendi amaçları için adapte etmek zorunda kalmış olmalarının benzer başka bir örneği olabilir. John su götürmez bir şekilde İsa'nın Mesihliğini inkar etmiş olabilir mi? Hatta onu ihbar ederek?

Hıristiyan mesajının bakış açısından bakarsak bütün bölümün

altında yatan -veya yatıyor olması gereken- anlam çok derinden rahatsız edicidir. Bir tarafta Hıristiyanlar John'ın İsa'yı Mesih olarak tanımak üzere ilahi bir şekilde esinlenmiş olduğunu kabul ederler, fakat diğer taraftan John'ın hapishanedeki sorgulaması, en düşük ihtimalle bile olsa, John'ın şüpheleri olduğunu açığa çıkarır. Çok açıktır ki onun hapsedilmesi ona düşünmek için zaman vermişti ve belki de ilahi esinlenme onu terk etmişti.

İlerde göreceğimiz gibi Efes ve Corinth'deki misyonerlik görevi sırasında Paul'e rastlayan John'ın sonraki takipçileri kendisinden sonra gelecek daha büyük bir kişi ile ilgili John'ın iddia edilen bildirisi hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı.

Vaftizcinin hiçbir zaman İsa'yı beklenen Mesih olarak bildirmediğine dair tek ve en inandırıcı kanıt *İsa'nın kendi müritlerinin bile kendisini öyle kabul etmemesidir*, en azından din başkanlığının başlangıcında. İsa onların lideri ve öğretmeniydi. Fakat onların onu gerçekten takip ettiğine dair hiçbir ipucu yok, çünkü onlar onun uzun zamadır bekledikleri Yahudi-Mesih olduğuna inandılar. İsa'nın Mesih olarak kimliği dini başkanlığı ilerledikçe yavaş yavaş müritlerinin kafasına dank etmiş gibi görünüyor. Yine de İsa misyonuna John tarafından vaftiz edilmesinden sonra başladı: bu yüzden eğer John gerçekten İsa'nın Mesihliğini ilan ettiyse neden başka hiç kimse o zaman bunu bilmiyordu? (Kutsal kitapların kendileri insanların onu Mesih olduğu için değil başka bir sebepten takip ettiğini açıklarlar.)

Dahası oldukça kafa karıştıran başka bir etken var. İsa'nın hareketi ilk olarak bir etki yapmaya başladığında Herod Antipas korktu ve İsa'nın John'ın dirilmiş veya tekrar vücuda bürünmüş hali olduğuna inandığı görüldü.(Mark 6:14)

Ve kral Herod onu duydu (çünkü adı geniş kitlelere yayılmıştı) ve Vaftizci John'ın ölüden dirildiğini ve bu yüzden güçlü sözlerin kendini onun içinde gösterebileceğini söyledi.

Bu sözler her zaman bir şaşkınlık kaynağı olmuştur. Herod bunlarla ne demek istedi, yani İsa bir şekilde John'ın tekrar dirilmiş

hali miydi? Fakat durumun gerçekten böyle olması mümkün olamaz, çünkü John ve İsa aynı zamanda yaşamışlardı. Bu hikayeyi daha ayrıntılı incelemeden önce Herod'un sözlerinin altında yatan bazı imalara dikkat edelim.

İlk olarak Herod, John'ın kendinden daha önemli birinin kendisini takip edeceğini önceden söylemiş olduğunu kesin olarak bilmiyor, aksi takdirde İsa'nın bu kişi olduğuna dair kesin sonucu çıkarabilirdi. Gelen Mesih John'ın öğretilerinin dikkati çeken bir parçası olmuş olsaydı -kutsal kitapların iddia ettiği gibi- o zaman Herod bunu bilirdi.

İkinci olarak Herod şöyle der 'John dirildi ve bu yüzden güçlü sözler kendini onun (İsa) içinde gösterebilir...' bu demektir ki John kendi adına mucize gerçekleştirmekten dolayı bir ün sahibi olmuştur. Fakat bu kutsal kitaplarda düz bir şekilde inkar edilmektedir, aslında John'ın kutsal kitabında (10:41) bu inkar bir örtbas etmeden söz edilebilecek kadar göze çarpar. Vaftizci John suyu şaraba dönüştürdü mü, binlerce insanı bir avuç yiyecekle doyurdu mu, hastaları iyileştirdi mi ve hatta ölüleri diriltti mi? Belki yaptı. Bununla birlikte kesin olan bir şey: İsa'nın başlattığı hareketin propagandası olan Yeni Ahit bu konu hakkında bir şey okumayı bekleyebileceğimiz bir yer değildir.

Herod'un John hakkında İsa'nın bedeninde yeniden doğmuş olması gibi şaşırtıcı sözlerinin olası bir açıklaması en azından görünüşte hem gerçek hem mecaz anlamda akıl almaz. Fakat hatırlamak gerekir ki bizimkinden birçok bakımdan farklı olan bir dünya, bir kültür ve çağdan bahsediyoruz. 1940'da Carl Kraeling'in işaret ettiği gibi Herod'un sözleri sadece İsa'nın zamanındaki Grek-Roma dünyasında yaygın olan doğaüstü fikirleri yansıttığı şeklinde anlaşılırsa akla yatkın bulunabilir. Bu fikir Morton Smith tarafından kabul edildi ve 1978 tarihindeki *Büyücü İsa* adlı kitabında genişletildi. Zaten farkına varmış olduğumuz gibi Smith İsa'nın şöhretinin muammasına cevabın onun Mısır sihirlerini göstermesinde yattığı sonucuna vardı.

O dönemde sihir yapabilmek için bir büyücünün bir cin veya ruh üzerinde etkisinin olması gerektiğine inanılırdı.

Aslında bu İsa'nın John'a karşı 'bir cini var' diye yapılan suçlamadan bahsettiği kutsal kitap bölümüne üstü kapalı bir şekilde gönderme yapar. Göründüğü gibi şeytani bir ruha sahip olmayı değil, daha ziyade John'ın böyle bir ruh üzerinde etkisi olduğu iddiasından söz eder.

Kraeling'in bu durumdaki fikri Herod Antipas'ın sözlerinin bu kavrama bağlı olarak anlaşılabileceğidir, çünkü bu şekilde 'esir edilebilecek' olan sadece cinler değil aynı zamanda bir insanın ruhudur, özellikle de öldürülmüş bir insanın ruhu. Bu şekilde esir edilmiş bir ruhun veya canın sahibinin isteğini yerine getireceğine inanılır. (Böyle bir suçlama daha sonra öldürülmüş bir erkek çocuğun ruhunu esir ettiği söylenen Simon Magus'a karşı yapılmıştır.)

Kraeling şöyle yazar:

> "John'ı aşağılayanlar onun bedenden çıkmış ruhunun kara büyünün gerçekleşmesi için İsa'ya bir araç olarak hizmet ettiği fikrini geliştirmek için ölümünü kullandılar."

Bu açıklamayı dikkate alarak Morton Smith Herod'un sözlerini şöyle yorumlar:

> "Vaftizci John diriltildi [İsa'nın büyücülüğüyle; İsa şimdi ona sahip]. Ve bu yüzden [İsa-John onları kontrol edebilir] [daha alt] güçler [onun emirleriyle] onun tarafından yönetilir."

Bu fikri desteklemek amacıyla Smith büyüyle ilgili bir yazıyı şimdi Paris'te bulunan bir papirüs üzerinde belirtir. Dua güneş tanrısı Helios için söylenmiştir:

> "Bana vücudunun bir parçasına sahip olduğum bu öldürülmüş adamın ruhu üzerinde kontrol gücü ver..."

Bu durumda özellikle ilginç olan bu sihirli işin büyücüye vereceği yeteneklerdir: iyileştirme yeteneği ve hasta bir insana yaşayacağını veya öleceğini söyleyebilme ve tanrı gibi tapılacağı vaadinde bulunma ...'

Başka bir bölüm John'ın popülaritesinin İsa'nınkinden daha büyük olduğu gerçeğini vurgulama vazifesi görüyor. Bu İsa'nın din başkanlığının sonuna doğru İsrail'deki tapınakta kalabalıklara vaaz verdiği zaman gerçekleşir. Baş papazlar ve daha büyükleri herkesin önünde onunla yüzleşmek için gelirler ve onu tuzağa düşürme umuduyla hileli sorular sorarlar, bu sorular İsa'nın deneyimli bir politikacının çevikliği ile yan çizdiği sorulardır. Yardımıyla konuştuğu gücün kim olduğunu açıklamasını isterler. İsa karşı bir soruyla cevap verir: John'ın Baptizmi nereden kaynaklanıyordu? Gökyüzünden mi yoksa insanoğlundan mı?

Bu onun rakiplerine düşünmeleri için bir süre tanır:

"Kendilerini mantık yoluyla şöyle diyerek ikna ettiler, 'gökyüzünden' dersek, bize dönüp 'o halde niçin ona inanmadınız' diyecek? Fakat 'insanoğlundan' dersek insanları korkutacağız çünkü hepsi John'ı bir peygamber olarak kabul ediyorlar."

Bu ikilemle yüzleşince cevap vermek istemezler.

Bu değişimde önemli olan İsa'nın papazların, kendisine karşı duyduğu korkuyu değil, John'ın onlara karşı olan kalabalıklardan sağladığı popülaritesinden duyduğu korkuyu kullandığıdır. Gördüğümüz gibi Josephus John'ın insanlar arasındaki etkisi ve desteğinin boyutu vurguladı: çok açıktır ki Vaftizci öyle sıradan gezgin bir vaiz değil, büyük bir karizmaya ve her ne sebepten olursa olsun dev bir taraftar kitlesine hükmeden bir güce sahip bir liderdi. Gerçekte Josephus'a göre hem Yahudiler hem de Yahudi olmayanlar onun öğretilerini dinlemekten son derece heyecan duyarlardı.

'James'in Kitabı' veya *Protoevangelium* denen sahte İncil'deki merak uyandıran bir bölüm John'ın önemli olduğuna işaret ediyor. Kabul edildiği gibi bu kitap oldukça geç derlenmiş ve İsa'nın çocukluğuna dair hiç kimsenin ciddiye almadığı açıklamaları içerir,

fakat gerçekte birkaç kaynaktan gelen bilgileri birleştirir ve bu yüzden en azından iyi bilinen uygulamalara dair ipuçları içerir. Hıristiyan kilisesine uygun kutsal kitaplara aşina olan birinin böyle bir şeyi nasıl uydurmuş olabileceğini anlamak kesinlikle güçtür.

İsa ve John'ın bebekliklerini anlatan bu masalda -İsa'nın doğumu ve Bilge Adamın ziyaretinin bildik hikayelerinden sonra- Herod masumların katlini emreder. Buraya kadar bu Yeni Ahit'de bulunan versiyonla aynı gibi gelir. Fakat bir süre sonra tamamen farklı bir çizgi alır.

Meryem'in katliam haberini duyunca tepkisi -herhalde onu askerlerden saklamak için- sadece bebeğini kundak bezlerine sarıp onu öküz yemliğine koymak oldu. Fakat görünüşe göre John askerlerin aradığı şeydi. Herod'un adamlarını John'ın babası Zacharias'ı sorgulamak için gönderdiğini ve onun da karısının ve çocuğunun nerede olduğunu bilmediğini bildirdiklerini okuruz:

"Herod çok kızmıştı ve 'Oğlu İsrail'e kral olacak' dedi."

Bu anlatışa göre John'la tepelere kaçan Elisabeth'dir. Burada paralel hatta belki rakip bir 'Kutsal Aile' olduğuna dair açık ipuçları vardır.

Gördüğümüz gibi, John İsa'nın hareketinde olduğu gibi ona her yerde eşlik eden ve onu dinlemek için gelen genel toplumun üyelerinden oluşan büyük ve yaygın bir taraftar kitlesine sahipti. Aynı zamanda, İsa'nın durumunda olduğu gibi, John'ın ölümünden sonra müritleri John'ın etkin olarak kutsal kitaplarını oluşturan hayatını ve öğretilerini yazmaya başladılar.

Uzmanlar böyle bir 'John Edebiyatı' koleksiyonunun var olduğunu -fakat bugün sahip olmadığımızı- kabul ederler. Muhtemelen yok edildiler veya 'dinsizler' tarafından gizlice saklandılar. Bununla birlikte John ve İsa'yla ilgili Yeni Ahit'le uyum sağlamayan bazı bilgiler içermiş olması gerektiği anlaşılır, yoksa bir şekilde toplum tarafından muhafaza edilirlerdi.

Luke'un İsa ve John'ın 'ortak' görüşleri hakkındaki açıklaması oldukça ilginçtir. Hikayenin analizinden yola çıkarak uzmanlar bu-

nun aslında iki farklı hikayenin bir kombinasyonu olduğunu şüphe götürmez bir şekilde ortaya koymuştur, biri John'ın diğeri de İsa'nın düşüncesini anlatıyor ve (Kraeling'e göre) bunlar her bir serinin yapısı ile temelde ilgisiz olan malzemelerle birbirlerine bağlanmış hikayelerdir. Diğer bir deyişle Luke (veya kullandığı kaynak) iki farklı hikayeyi alır ve iki bebek bekleyen annenin, Elisabeth ve Meryem'in, bir araya gelmesinin edebi yolunu kullanarak onları birleştirmeye çalıştı. Mantıklı olan sonuç John'ın bebeklik hikayesinin aslen kutsal kitaptan bağımsız olduğu ve muhtemelen İsa'nın doğum hikayesinden önce gerçekleştiğidir. Bu önemli gizli anlamlar taşır. Birisi John'la ilgili hikayelerin zaten var olduğudur. Diğeri ise Luke'un doğum hikayesinin John hakkında geçerli olan hikayeye karşı koz olarak kullanmak için özellikle meydana çıkarılmasıdır. Nihayetinde John'ın doğum mucizesi sadece böyle yaşlı bir ailenin çocuğu olarak doğmasındandır, diğer taraftan Luke'a göre İsa'nın mucizesi gerçek bir bakireden doğmuş olmasıdır. Ve Luke'un hikayeyi bu şekilde anlatması için sahip olabileceği tek güdü John'ın taraftarlarının hâlâ İsa'nınkilere bir rakip olarak yaşamasıdır.

Bu uzmanlar tarafından ortaya konmuş -fakat birçok Hıristiyan tarafından hâlâ bilinmeyen- başka bir gerçek tarafından desteklenmektedir. Meryem'in o çok sevdiği şarkısı *'Magnificat'* aslında Elizabeth'indir ve onun çocuğuna atfedilmiştir. Söz dizimi kadınla, çok ileriki yaşlarına kadar çocuksuz olan bu yüzden Elizabeth'in durumu için oldukça uygun olan, Eski Ahit'deki karakter Hannah arasında bağlantı kurar. Gerçekte bazı eski Yeni Ahit yazmaları aslında bunun Elizabeth'in şarkısı olduğunu belirtir ve Kilise Papazı Irenaeus da (yaklaşık 170 yılında) bu sözleri söyleyenin Meryem değil, Elizabeth olduğunu bildirir.

Benzer bir şekilde, John için yapılan sünnet töreninde babası Zacharias *'Benedictus'* (sünnet duası) olarak bilinen bir 'kehaneti' veya ilahiyi yeni doğan oğluna övgü olarak söyler. Bu bir zamanlar 'Vaftizci John'ın gerçek doğum hikayesinin bir parçası olmuş olma-

lı. Hem *Magnificat* hem de *Benedictus*'un Luke tarafından İsa'nın yandaşları için daha makul kılmak adına daha sonradan bozulmuş ve 'John'ın Kutsal Kitabı'nın içine yerleştirilmiş olan ve John'a söylenen iki ayrı 'ilahi' olduğu ortaya çıkar. sBu durum insanların sadece John'ın hayatını yazmakla kalmayıp aynı zamanda onu şarkı ve şiirle övdüğünü gösterir. Fakat John hakkındaki bu gelenekler sonradan gelen Kutsal kitap yazarlarına İsa hakkındaki hikayelerini dayandıracak malzemeyi gerçekten sağladı mı? *Essene Odyssey* adlı eserinde Schonfield'ın dediği gibi:

"Vaftizci John'ın yandaşlarıyla temas kurmak Hıristiyanları Bethlehem'de doğmuş papaz ananelerinin bebek Mesih'i olarak ortaya çıkan John'ın doğum hikayeleriyle tanıştırdı."

Bunun yanı sıra, Clementine Tasvipler (*Recognitions*) olarak bilinen ilk Kilise metinleri aslında John'ın müritlerinden bazılarının onun Mesih olduğuna inandıklarını belirtir ve Geza Vermes Kutsal kitaplardaki ve Ahitlerdeki bazı bölümler de John'ın taraftarlarının onun Mesih olduğuna inandıklarını ima ederler.

John yazını diye bir şeyin gerçekten var olup olmadığını bilmek Mürit John'a atfedilmiş olan Dördüncü İncil hakkındaki birçok probleme cevap sağlar. Gördüğümüz gibi bu İncil'in kendi içinde birçok tutarsızlıkları var. Bir görgü tanığının açıklamalarına dayandırılan tek kitap olmasına rağmen -ki bu metnin kendi içindeki ayrıntılar tarafından desteklenen bir iddiadır- hem diğer kutsal kitaplarla hem de bu kitabın gerisinin gerçek tonuyla çelişkili olan dikkat çekici bir şekilde gnostik elementler içerir. Bu durum özellikle Tanrı ve Dünya'yla ilgili 'öndeyiş'te göze çarpar. John'ın İncil'i dört kitaptan en belirgin olarak anti-Vaftizci olanıdır ve yine de İsa'nın ilk müritlerini- varsayılan yazar ve görgü tanığı, 'aziz mürit'in kendisi de dahil- John'ın yandaşları arasından aldığını bize açıkça söyleyen tek kutsal kitaptır.

Bununla birlikte bu tutarsızlıklar kutsal kitabı illa ki geçersiz kılmaz. Yazarın metni İsa hakkında kendi inançlarına göre birleştirip yorumladığı ve gerekli gördüğü yerleri yeniden yazdığı birkaç

kaynaktan derlediği açıktır. Yazar kim olursa olsun kutsal kitabın 'aziz mürit'in birinci elden tanıklığını içerdiği görülüyor. Fakat en etkili Yeni Ahit uzmanlarının bazıları, Orta Doğu çalışmaları üzerine otorite olan Edwin Yamauchi'ye göre gizemli özellikleri kaldırılmış ve Hıristiyanlaştırılmış Dördüncü Gezgin Protestan olan Vaftizci'in yandaşları tarafından yazılan metinlerin bazılarını yazarın kullandığını düşünürler.

Vaftizci hakkında yazılanlar temel olarak İsa ve müritleri arasında 'vahiy konuşmaları' olarak adlandırılan öndeyiştir. Ünlü Alman kutsal kitap uzmanı Rudolf Bultmann bu öndeyişlerin aşağıdaki olduğunu iddia eder:

> "... John'ı yücelten ve John'a başlangıçta Işık dünyasından gönderilen bir Kurtarıcının rolünü veren Vaftizci John'ın yandaşlarının asıl belgeleri olduğuna inanılır. Bu nedenle John'ın Kutsal Kitabının önemli bir kısmı aslında başlangıçta Hıristiyan kaynaklı değildi fakat bir Vaftizci geleneğinin şekil değiştirmesi sonucu oluştu."

John'ın kutsal kitabındaki bu elementlerin en ruhani olan olduğuna ve bu yüzden de tarihçiler için, kutsal kitapla ilgili birçok probleme neden olduğuna dikkat çekmek gerekir. Bu elementler diğer kutsal kitapların ve Yeni Ahit'nin geri kalan kısmının teolojisinden o kadar uzaktır ki bu kitabın diğerlerinden çok daha sonra yazılmış olduğu düşünülmüştür. Bununla birlikte İsa'nın yandaşlarından başka bir kaynaktan geldiklerini kabul etmek görüntüyü değiştirir, ve birçok yorumcu Dördüncü İncil'i yazarı tarafından uyarlanmış 'Hıristiyanlık öncesi gnostik kaynaklara' bağlamıştır. Bu kaynağın Vaftizci John olduğu görülür ve yandaşlarının da gnostik olduğu ortaya çıkar.

(Bu keşifler John'ın Kutsal kitabının tarihlendirilmesi üzerine yapılan tartışmaya bir çözüm getirebilir. Gördüğümüz gibi uzun zamandır kabul gören standart görüş kutsal kitaptaki gnostik ve Yahudi olmayan yazılar sebebiyle John'ın kutsal kitabının ilk üç

kutsal kitaptan (*synoptic gospels*) sonra yazıldığıdır. Fakat eğer İsa bir Yahudi değilse ve kitapta yazılanların çoğu -göreceğimiz gibi gnostik olan- Vaftizci John'ın yandaşlarından türediyse bu kutsal kitabın diğerleriyle çağdaş olması ve hatta diğerlerinden önce bile gelmesi mümkündür.)

John sadece hayatı boyunca büyük ve sadık bir taraftar kitlesine sahip olmakla kalmadı, aynı zamanda bu kitle Hıristiyanlığın yayılmasına paralel olarak merak uyandıran bir şekilde John'ın ölümünden sonra da büyümeye devam etti. John hareketinin kendi başına bir Kilise haline geldiği ve bu hareketin sadece Filistin'le sınırlı kalmadığına dair kanıt vardır. *İsa* isimli 1992 tarihli kitabında A.N. Wilson şöyle yazar:

> "Vaftizci John'ın dini (ki böyle bir din olduğunu biliyoruz) İsa'nın dininden ziyade Akdeniz'in baskın kültü olmuş olsaydı, bu ilginç figür hakkında şimdikinden çok daha fazlasını bildiğimizi muhtemelen hissederdik. Kanunlar'ın yazarı sırrı açığa vuracak kadar saf olduğu için, Onun kültü en azından 50'lerin ortasına kadar gelmiştir... Efes'te insanlar 'Yol' kelimesinin (bu ilk inananların dini olarak bilindiği için) John'ın Baptizmini takip etmek anlamına geldiğini düşündüler... Paul daha zayıf bir kişilik olsaydı... veya mektuplarını hiç yazmamış olsaydı John'ın Baptizminin İsa'nın Baptizminden ziyade eski dünyanın hayal gücünü esir eden din olduğu kolayca kabul edilebilirdi... Kült günümüz Johncularının veya Vaftizcilerin ...John'ın kutsal olduğuna... inanmış olacakları noktaya erişmiş olurdu...
> Bununla birlikte tarihin b u kazası gerçekleşmedi."

Bu yüzden Yeni Ahit dahi İsrail'in sınırlarının ötesinde John'ın Kilisesinin varlığını anlatır. Bamber Gascoigne şöyle yazar:

> "Paul'un Efes'te karşılaştığı bir grup insan böyle potansiyel bir dinin geliştiğine -ve Paul'un böyle bir şeyi daha tomur-

cukken çabucak söküp attığına- dair merak uyandıran belli belirsiz bir fikir verirler."

Bu insanlar şüphesiz ki John'ın Kilisesindendi. Onların İsa'nın ölümünden sonra ayrı bir varlık olarak yaşam sürmesi gösteriyor ki John hiçbir zaman kendinden sonra gelen daha büyük biri hakkında vaaz vermemiştir, veya verdiyse bile bu kişi İsa olamazdı.

Görünüşe göre John'ın yandaşları Paul'le karşılaştıklarında böyle bir peygamberin varlığı hakkında hiçbir fikirleri yoktu. Onlarınki öyle önemsiz bir kült değildi. 'Uluslararası bir yandaş kitlesi' olarak tanımlandı ve Küçük Asya'dan İskenderiye'ye kadar uzandı. Yasalar John'ın dininin Efes'e İskenderiyeli Apollos adında biri tarafından getirildiğini kaydeder, ki bu şüphe uyandıracak şekilde Yeni Ahit'nin tümünde İskenderiye'ye yapılan tek gönderme budur.

Bu yüzden Vaftizci John'ın belirgin ve güçlü bir taraftar kitlesine sahipti ve onu gerçek bir kilise olarak bugüne taşıdı. Fakat, -A. N. Wilson'un yukarıda bahsettiği gibi- Vaftizci'nin kilisesinin en başta Hıristiyan Kilise'sinin bünyesine katıldığı düşünülür. Pek tabiidir ki cemiyetlerinin bazıları, Paul'le karşılaşanlar, John'ın İsa hareketi versiyonu gibi... fakat John Kilisesinin gerçekten bugüne kadar geldiğine dair çok kesin deliller var.

Bununla birlikte bu kanıtlar ilk başta bu hikayede çok yersiz gibi görünen bir karakterin, Hıristiyanlık tarihi boyunca 'bütün dinsizlerin babası' olarak kötülenen birinin ve türünün en kötü kara büyücüsü rolünü vurgular. Hatta adını bir günaha verdi: Kutsal Kitabı *satın almaya* çalışma günahı: *simony*. Tabii ki Simon Magus'dan bahsediyoruz.

Üzerinde tartıştığımız diğer iki büyük karakterden -Mary Magdalena ve Vaftizci John- dan farklı olarak Simon Magus ilk Hıristiyan anlatılarında ikinci plana atılmış biri değildir, fakat gerçekte ilk Hıristiyan yazılarında oldukça dikkat çeken bir şekilde ön plana çıkmasına izin verilmiştir. Bununla birlikte ondan hâlâ su götürmez bir şekilde kötü olarak ve İsa'yı taklit etmeye çalışan adam olarak ve hatta bir noktada sırlarını öğrenmek için çekirdek Kiliseye ger-

çek kimliğini gizleyerek sızan biri bahsediliyor, tabii ki Apostles tarafından teşhir edilinceye kadar.

Bazen İlk Heretik olarak bilinen, Simon Magus'un günahından arınmasının neredeyse imkansız olduğu düşünülür. Fakat bunun neden böyle olduğuna dair bir ipucu ilk Kilise Papazlarının gnostik kelimesinin 'dinsiz' kelimesiyle eş anlamlı olduğunu düşündükleri gerçeğinde yatar ve Simon bir gnostikti. Fakat onların inandıkları gibi *gnostisizm*'in kurucusu değildi.

Simon Yeni Ahitde, Apostles'in Kanunlarında (8:9-24) sadece kısa bir şekilde ortaya çıkar. "Kanunlar" bölümüne göre, Simon Samaria'nın insanlarını 'büyülemek' için büyücülüğü kullanan önemli bir Samaryalıydı. Apostle Philip orada vaaz verdiğinde Simon o kadar etkilenmiştir ki onun tarafından vaftiz edilmiştir. Fakat bunun sadece Kutsal Ruhun gücünü kendisi için nasıl elde edebileceğini öğrenebilsin diye Simon'ın yapmış olduğu şeytanı bir oyun olduğu ortaya çıkar. Onu Peter ve John'dan almak için para teklif eder ve ses getiren bir şekilde azarlanır. Bunun üzerine Simon kendi ruhundan korkarak pişman olur ve onlardan kendisi için dua etmelerini ister.

Bununla birlikte ilk Kilise Papazları bu karakter hakkında oldukça fazla şey biliyorlardı, ve onların anlattıkları Kanunlar kitabının basit ahlak masalıyla çelişiyordu. Gitta köyünün yerlisiydi ve bir büyücü olarak sahip olduğu yeteneklerinden ötürü ün salmıştı. Bu yüzden adı Magus'dur*. Claudius'un hükümdarlığı sırasında (İ.S. 41-54, yani Çarmıha gerilişin ilk on yılı içerisinde) Simon Roma'ya gitti ve orada bir Tanrı olarak onurlandırıldı ve hatta ona orada bir heykel dikildi. Samaryalılar onu zaten bir tanrı olarak kabul etmişlerdi.

Simon Magus İsrail-Lübnan-Suriye bölgesinde bulunan Tyre şehrinden gelen ve önceden bir fahişe olan ve Simon'ın *Herkesin Anası*, İlk Düşünce (*Ennoia*) olarak adlandırdığı Helen isimli bir kadınla seyahat etti. Bu onun gnostik inançlarından ortaya çıktı: Tan-

(* Magus "büyücü" anlamına gelen "magi"den türemedir, ç.n.)

rı'nın ilk düşüncesinin -daha önce bahsedilen Bilge/Sophia'nın Yahudi şekli gibi- kadın olduğunu ve melekleri ve bu dünyanın tanrıları olan diğer yarı insan tanrıları yaratanın bu kadın olduğunu öğretmiştir. Onlar Yeryüzünü kadının talimatları altında yarattılar fakat isyan ettiler ve onu maddesel dünyanın maddesine hapsettiler. Bir dizi kadın vücudu içerisinde tuzağa düşürüldü (Truva'lı Helen de dahil) her biri gittikçe artan ve tahammül edilemez aşağılanmalara katlandılar ve sonunda Tyre şehrinin limanında bir fahişe olarak son buldular. Fakat hepsi kaybolmamıştı çünkü Tanrı da Simon şeklinde beden bulmuştu. Kadını aramış ve onu kurtarmıştı.

Bir dizi daha yüksek ve alçak dünyalar ve düz yüzeyleri kapsayan kozmolojik sistem kavramı şimdi aşina olduğumuz bir şeydir. Kesin ayrıntılar farklılık göstermesine rağmen, bu Ortaçağ Katarlarına kadar uzanan ve Rönesans'ın Ortodoksluktan uzak simyasında uzanan Batı dinsizliğinin temeli olan dışa kapalı kozmolojinin altını çizen genel gnostik inançtır. Aynı zamanda belirgin olan ve tartıştığımız diğer sistemlerle göze çarpan paralellikler vardır. En önemlisi metinde Magdalena'ya açık bir şekilde bağlanmış bir karakter olan tuzağa düşürülmüş Sofya'yı aramaya gelenin İsa olduğunu anlatan Eski Mısırlı (Coptic) Gnostik Pistis Sophia'yla olan benzerliktir. (Simon aynı zamanda Helen'i *'kayıp koyunu'* olarak adlandırır.)

Bilgelik'in bir kadın olarak kişileştirilmesi -ve dahası bir fahişeyle özdeşleştirilmesi- şimdiye kadar bu araştırmada aşina olduğumuz ve bir iplik gibi içinden geçen bir şeydir. Simon'ın durumunda bu somutlaştırma Helen'in şahsında gerçekti.

Hugh Schonfield şöyle yazıyor:

> "... Simon taraftarları sonradan Mısır'da İsis'le özdeşleştirilen Helen'e (Bilgelik Tanrıçası) Athena olarak taptılar. "

Aynı zamanda Schonfield Helen'i Sofya'nın kendisi ile ve Astarte ile ilintilendirir.

Karl Luckert aynı zamanda Simon'ın *Ennoia* kavramının izini, Helen'de tekrar vücut bulmuş olarak, İsis'te sürer. Geoffrey Ashe de Kyria veya ilahi Kraliçe olarak [Helen]'in ihtişama doğru geri giden bir yola koyulduğunu ekleyerek bu fikre katılır.

Aşağı yukarı 185 tarihli başka bir sahte kaynak Helen'i bir Etiyopyalı gibi siyah olarak tasvir eder ve onun dans edişini zincirler içinde gösterir ve şöyle ekler: 'Simon'ın ve onun tanrısının tüm gücü dans eden bu kadındır.'

Irenaeus Simon'ın ilk papazlarının ahlaksızca yaşadıklarını yazar, buna rağmen hayal kırıklığına uğratacak şekilde bunun üzerinde fazla durmaz. Fakat bu papazlar Epiphanius'un muazzam eseri *Dinsizliğe Karşı*'da açığa çıkardığı gibi, açık bir şekilde cinsel ayinler yaptılar:

"Ve o müstehcenliğin sırlarının tadını çıkardı ve .... vücutların dökülmesi, *emissionum virorum, feminarum menstruorum* ve onlar akla gelebilecek en pis sırlar için bir araya getirilmeliler." (İyi bir muzafazakar olan G.R.S. Mead bu oldukça mahcup çeviriyi Latince tabirler halinde bıraktı, fakat Simon'ın mezhebinin "meni ve âdet kanını" da katarak seks gücü kullandığı ortadadır)

Kilise Papazları açık bir şekilde Simon Magus'dan ve onun etkisinden derinden korkuyorlardı. Bunun ilk kiliseye ciddi bir tehdit olduğu ortaya çıkar, ki bu tuhaf görülebilir. Elbette Simon'ın aslında İsa'yla ne kadar çok ortak yanı olduğunu biri fark edinceye kadar.

Simon ve İsa, mucizeler dahil, aynı şeyleri söyleyip yapmalarına rağmen, Papazlar güçlerinin kaynağının farklı olduğunu göstermek için çaba gösterdiler. Simon kendisininkini kötü büyüyle yaptı, diğer taraftan İsa Kutsal Ruh'un gücüyle yaptı. Aslında Simon İsa'nın şeytani bir taklidiydi. Bu yüzden Hippolytus'un Simon'dan samimiyetle bahsettiğini keşfederiz: 'O Hıristiyan değildi'.

Epiphanius daha açığa vurur bir şekilde şöyle yazar:

"İsa zamanından günümüze gelen ilk dinsiz büyücü Simon'dı ve bu doğru ve belirgin bir şekilde Hıristiyan ismi ol-

mamasına rağmen, yine de Hıristiyanlar arasında yarattığı yozlaşma büyük bir hasara sebep oldu."

Dahası Hippolytus'a göre:
"... Helen'in özgürlüğünü satın alarak, sadece kendine özgü olan bilgiyle insanoğluna kurtuluşu sundu."

Başka bir açıklama Simon'ı taşları ekmeğe çevirme de dahil mucizeler yapma yeteneğiyle onurlandırır. Bu aynısını yapması için gerekli güç kendine teklif edildiğinde onu reddeden İsa'nın Tutkusu'nu açıklayabilir. Bununla birlikte beş somun ekmek ve iki balıkla beş bin kişiyi doyurduğu da bize daha sonradan anlatıldı.)

Hieronymus Simon'ın eserlerinden birinden alıntı yapar:
"Ben Tanrının Sözüyüm, ben muhteşemim, ben Paraclete'im, her şeye gücü yetenim. Ben Tanrının bütünüyüm."

Diğer bir deyişle Simon kendisinin kutsal olduğunu iddia etti ve takipçilerine kurtuluş vaat etti.

Peter ve Paul'ün Sahte Kanunlarında, Simon Magus ve Peter ölü bir bedeni diriltmek için bir yarışmaya katılırlar. Fakat Simon sadece başı canlandırmayı başarırken Peter hilesini mükemmel bir şekilde yapar. Simon Magus ve Simon Peter arasındaki sihir savaşları hakkında birçok uydurma masal vardır, ve bunların hepsi beklenen Hıristiyan zaferiyle son bulur. Bununla birlikte onların ne yaptıkları gösterir ki önceki o kadar nüfuzluydu ki hikayeler onun büyük kitleler üzerindeki gücünü devam ettirmesini sağlayacak şekilde uydurulmalıydı.

Magus öyle sıradan gezgin bir büyücü değil, kendi fikirlerini yazan bir filozoftu. Çok açıktır ki orijinal kitapları kaybolmuştu, fakat Kilise Papazlarının kitaplarında onlardan yapılmış bazı kapsamlı alıntılar vardır, ki bu alıntılar sakınmadan mahkum edilmeleri için dahil edilmiştir. Fakat bu fragmanlar açıkça Simon'ın gnostisizmini açığa çıkarır ve iki karşıt fakat birbirini tamamlayan gücün

varlığını vurgular; bir erkek ve bir kadını. Örneğin, bu onun *Büyük Keşif* adlı eserinden alınmıştır:

> "Evrensel Aeon'ların iki tane kökü vardır ... biri yukarıdan gönderilen Büyük Güç, her şeyi yöneten Evrensel Akıl, yani erkek ve diğeri aşağıdan gösterilen Büyük Fikir, kadın, yani her şeyi üretendir. Bundan dolayı birbiriyle çiftleşerek birleşirler ve Orta Mesafeyi gösterirler... Baba'nız da oradadır işte. Ayakta kalmış, kalan ve kalacak olan O'dur, önceden beri var olan Sınırsız Güç'te var olan erkek-kadın gücüdür..."

Burada simyayla ilgili hermadozmiz, Leonardo'yu büyüleyecek olan sembolik androjenin yankılarını görebiliriz. Fakat Simon Magus'un fikirleri nereden gelmektedir?

Karl Luckert Simon'ın Eski Mısır dinlerine yönelik öğretilerinin 'ideolojik köklerinin' izini sürer, ve görünüşe göre şu kültleri yansıtırlar ve belki hatta uyarlanmış bir şekilde var olmaya devam ederler. Gördüğümüz gibi, İsis/Osiris okulları dişi/erkek ilahların birbirine hem zıt hem de eşit doğasını vurgulamasına rağmen, bunun bazen tek bir karakterde, yani İsis'in bedeninde harmanlandığı anlaşılır. İsis zaman zaman sakallı olarak resmedilir ve şöyle dediğine inanılır: 'kadın olmama rağmen, ben bir erkek oldum...'

Simon Magus ve İsa öğretilerinde birbirlerine tehlikeli bir biçimde benziyorlardı, bu yüzden de Simon Hıristiyanların bilgisini çalmaya çalışmakla suçlanmıştır. Aynı hareketin bir parçası olsa dahi, bu kendi öğretilerinin İsa'nınkilerle uyumlu olduğuna dair ifade edilmemiş bir kabuldür. Bunun altında yatan anlamlar rahatsız edicidir. Örneğin Simon ve Helen'in cinsel ayinleri aynı zamanda İsa ve ve Mary Magdalena tarafından da uygulanmış mıydı? Epiphanius'a göre gnostiklerin *Mary'nin Önemli Soruları* adlı bir kitabı vardı ve bu kitap İsa hareketinin iç sırlarını taşıdı ve müstehcen törenlerin şeklini aldı.

Böyle rivayetleri sadece aşağılık skandal satıcıları olarak görmek ve dikkate almamak isteyebilirdik, fakat gördüğümüz üzere

Magdalena'nın, görevi cinsel ilişkiyle ruhsal aydınlanma anlamına gelen *horasis* hediyesini erkeğe verme olan *tapınak fahişeliği* geleneğinde cinsel bir öncülüğü olduğuna dair deliller vardır.

John Romer, *Vasiyetname* adlı kitabında benzer bir açıklama yapar:

"Hıristiyanların onu çağırdıkları adla, "hayat kadını" Helen Simon Magus'un Mary Magdalena'sıydı."

Başka bir bağlantı daha vardır: onların muhtemel Mısırlı kökleri. Karl Luckert Simon hakkında şöyle der:

> "... 'heretiklerin babası' şimdi sadece bir rakip olarak değil aynı zamanda ilk Hıristiyan kilisesinde İsa'nın göze çarpan bir rakibi olarak ve belki hatta potansiyel bir müttefik olarak incelenmelidir ..."

Ortak Mısırlı miraslarının gerçeğinden yola çıkılarak Simon Magus tehdidinin gerçek gücüne ulaşılabilir. Söz konusu tehlike onun İsa figürünün kendisiyle karıştırılabileceği ihtimaliyle aynı kapıya çıkar...

Ve Luckert iki adamın gerçek misyonu olarak algıladığı şeyde yakın bir paralellik görür. İsa'nın aslında Mısır dilindeki bir mesajı Yahudi bir dinleyici kitlesine iletmesindeki açık ikilemi kabul eder, fakat orijinal İbrani ve Mısır teolojisi arasındaki yakın bağlantıyı da fark eder. Simon Magus hakkında şöyle der:

> "...Yanlış gitmiş olması gereken şeyleri düzeltmeyi, yani tamamen dişi olan Tefnut-Mahet-Nut-İsis boyutunun erkek tanrılıktan yabancılaşmasını kendi görevi olarak gördü."

Bu tabii ki İsa'nın Judaea'daki misyonu için yarattığımız varsayımın itici gücüdür ve *Letivikon*'da ona atfedilmiştir. Luckert İsa'nın sadece resimde kendi ölümünü kapsayıp uç boyutlara gitmesiyle Simon Magus'u alt ettiği sonucuna varır. Fakat çarmıha gerilişin İsa'nın ölümüyle son bulmamış olması ihtimalini düşününce vurgu radikal bir şekilde değişir.

İsa'yla paralelliklerin dışında Simon Magus hakkında başka bir rahatsız edici -ve bizim için açıklayıcı- bir gerçek vardır: *O Vaftizci John'ın bir müridiydi.* Sadece bu değil, aynı zamanda gerçekte onun adı John tarafından kendinin halefi olarak verilmiştir. (Buna rağmen, aşağıda belirtilen sebepler yüzünden, bu doğrudan bir halef olma değildi.)

Bunun altında yatan anlamlar şok edicidir. Çünkü Simon öteden beri bir büyücü ve seks sihirbazı olarak bilinirdi ve bu sadece John öldükten sonraki yılları kapsamıyordu. Bu pek de püriten guru çerçeveden izleri eşeleyen bir müridin durumu değildi. John Simon'ın öğretisini biliyor ve onaylıyor olmalıydı. Ve Simon John'ın içerdeki halkasının bir üyesi olsaydı -benzer pozisyonda olan diğer müritler gibi- sihrini Vaftizci'ten öğrenmiş olurdu. İsa gibi...

Aşağıdaki alıntı üçüncü yüzyıl Clementine Tasvipleri'nden (*Recognitions*) alınmıştır:

> "John'ın yandaşı, bir Hemer-vaftizci olan (Gün-vaftizci: bu terim hakkında çok az şey bilinmektedir; *yazarın notu*) ve John sayesinde dini doktrinlerin üstesinden gelen Simon'ın sihirle ilgili çalışmalarını mükemmelleştirdiği yer İskenderiye'dir. John İsa'nın selefiydi ...
> ... John'ın bütün müritleri arasında Simon en favoriydi, fakat efendisinin ölümünden sonra İskenderiye'den kayboldu ve bunun üzerine ortak-mürit olan Dositheus okul başkanı olarak seçildi."

Bu açıklama aynı zamanda John'ın neden otuz müridi olduğunu açıklayan son derece birbirine dolanmış sayısal sebeplere gider. Otuz sayısı sanıldığı üzere sadece iç halkanın sayısıydı ve bu aslında yirmi dokuz buçuktu çünkü biri tam bir kişi olarak sayılmayan bir kadındı. Onun adı Helen'di... Bu ilginçtir çünkü bu durumdan onun Simon Magus'un Helen'i ve aynı zamanda John'ın müridi olduğu anlamı çıkar. Bütün bunlar nefsinin isteklerini kırarak yaşayan, keşiş gibi bir püriten olarak tanıtılmış Vaftizci'in aslında bam-

başka biri olduğu hakkında belirgin bir şekilde rahatsız edici bir his uyandırır.

Simon İskenderiye'den döndüğünde Dositheus John'ın kilisesinin başkanlığını ona bıraktı, fakat hiçbir mücadele olmadan. Bir kere daha İskenderiye'nin bu hikayede önemli olduğunu görüyoruz, belki de bunun sebebi bu yerin ana destekçilerinin sihirlerini öğrendikleri yer olmasıdır.

Dositheus'un aynı zamanda kendinden sonra altıncı yüzyıla kadar varlığını devam ettirmeyi başaran bir mezhebi vardı. Origen şöyle belirtir:

"... Samaryalılardan Dositheus ileri çıktı ve İsa'nın geleceğini haber verdiğini söyledi: o günden bu yana hem Dositheus yazıları üreten hem de onun hakkında ölümü tatmadığı ve hâlâ hayatta olduğu gibi masallar anlatan Dositheuscular var."

Simon'ın izi üçüncü yüzyıla kadar devam etti.Dositheuscular Vaftizci John'a "Son Günlerin erdemli öğretmeni" olarak tapındılar. Yine de Hem Simon'ın hem de Dositheus'un mezhepleri sonunda Kilise tarafından ortadan kaldırıldılar.

Ortaya çıkan açık anlam Vaftizci John'ın bir insan topluluğuna hitap eden sıradan bir vaiz olmadığıydı: o bir organizasyonun başıydı ve bu organizasyonun temelleri İskenderiye'de atılmıştı. Gördüğümüz gibi İsa hareketinin ilk başkalarını kendi dinlerine çeviren üyeleri Efes'te oraya İskenderiye'nin Apollos'u tarafından götürülmüş bir John Kilisesi olduğunu keşfedince hayretler içine düştüler. Bu metropol aynı zamanda John'ın resmi halefi ve İsa'nın bilinen bir rakibi olan ve ayrıca bir Samaryalı olan Simon Magus'un üssüydü. İlginçtir ki Hıristiyanlar Vaftizci'in Samarya'da olduğu iddia edilen mezarını İmparator Julian tarafından dördüncü yüzyılda ortadan kaldırılana kadar kutsal saydılar ve bu durum en azından Vaftizci John'ı bu bölgeye bağlayan eski bir geleneği akla getirir. (Belki de İyi Samaryalı'nın -içinde gerçeklik payı olan- hikayesi gerçekte John veya Simon Magus'un müritlerini bastırmak için yaptığı zekice bir teşebbüstü.)

Bununla birlikte Simon Magus'un bir Yahudi, ve hatta bir Samaryalı olduğu hakkında hiçbir fikir ileri sürülmedi. Ona yaptıkları en tehlikeli saldırılarda bile, Kilise Papazları ona hiçbir zaman Yahudi olduğu için saldırmadılar. Yahudilerin yüzyıllar boyu Tanrının oğlunu öldürmekle suçlanarak uğradıkları şiddet düşünüldüğünde bu oldukça etkileyici. Gördüğümüz gibi John Yahudi olmayanlara vaaz verdi ve Yahudi dininin asıl temeli olan Kudüs Tapınağına saldırdı. Büyük bir ihtimalle İskenderiye'yle kuvvetli bağları vardı, fakat daha önemlisi, halefi bir Yahudi değildi. Bütün bunlardan çıkan anlam John'ın kendisinin Yahudi olmadığı ve Mısır kültürüne aşina olduğudur.

Irenaeus gibi ilk Kilise Papazlarının Vaftizci John'a kadar bütün insanlığın 'dine aykırı' mezheplerinin izini sürmeleri oldukça tuhaftır. Nihayetinde Kutsal Kitaplar onun baptizmi yarattığını ve aslında sadece İsa'ya zemin hazırlamak için yaşadığını anlatır. Fakat onlar John hakkındaki gerçeği biliyorlar mıydı? Onun bir selef değil de Mesih olarak kendine tapılan zor bir rakip olduğunun farkına varmışlar mıydı? John'ın aslında bir Hıristiyan olmadığı konusundaki şok edici gerçeği kabul etmişler miydi?

Kutsal Kitap yazarları aslında John'dan öçlerini almışlardı. Onu yeniden yazdılar ve onu evcilleştirip yeniden şekle soktular, böylece bir zamanlar İsa'nın rakibi ve hatta düşmanı olan kişi onun önünde ilahi bir korkuyla diz çöken bir insan olarak görülür. John'ın gerçek güdüleri, sözleri ve hareketleri çıkarıldı ve İsa ve hareketi hakkında kasten yarattıkları imaja uyanlarla değiştirildi.

Propagandanın bir parçası şaşırtıcı bir şekilde başarılı olmuştur, fakat bu başarı kısmen ilk Kilise'nin bütün 'dine aykırı' sorulara işkence vidaları ve insan yakmada kullanılan alev alev odunlarla cevap bulma eğilimine bağlı olabilir. Bugün güvenerek dinlediğimiz Hıristiyan hikayesi Kutsal Kitapların propagandası kadar Kilisenin terör hükümdarlığının sonucudur.

Fakat kurulmuş olan kilisenin uğursuz etkisinden çok uzakta John'ın takipçilerinden bazıları onun anısını, yaşayan 'gerçek Mesih' olarak korudular. Ve bugün de hâlâ varlıklarını sürdürmektedirler.

ON BEŞİNCİ KISIM

IŞIK KRALININ HALKI

On yedinci yüzyılda şimdi Irak olan Fırat ve Dicle nehirlerinin güney uzantısı etrafındaki bölgeden gelen Roma Katolik dininin misyonerleri Aziz John diye adlandırdıkları bir insanın masallarını geri getirdiler. Bu grup Müslüman dünyasında yaşamasına ve Araplarla çevrili olmasına rağmen hâlâ Vaftizci John'ın içerisinde henüz ünlü olmadığı bir Hıristiyanlık şekline bağlıydı. Dini ayinlerinin hepsi bir zamanlar sadece töreni başlatan ve cemaate girecek olan yeni bir üyeyi karşılayan fakat bütün kutsal işlemlerde ve ayinlerde önemli bir rol oynayan baptizm etrafında merkezlenmişti.

Fakat bu ilk temaslardan bu yana 'Aziz John'ın Hıristiyanları' teriminin büyük bir yanlış ad kullanımı olduğu açığa çıktı. Söz konusu mezhep özellikle Vaftizci John'a büyük bir saygı beslemektedir- fakat bu mezhebin üyeleri genel anlamda 'Hıristiyan' olarak adlandırılamazlar. Çünkü onlar İsa'yı kendi halkını ve diğer insanları kasten yanlış yönlendiren bir yalancı ve sahte bir peygamber olarak görürler. Fakat Yahudiler, Müslümanlar ve Hıristiyanlardan gelen sürekli bir zulüm tehdidi altında yaşadıktan sonra kendilerini ziyaretçilere en az derecede rahatsız edici bir dış görünüm altında sunma stratejisini benimsediler. Bu yüzden 'Aziz John'ın Hıristiyanları' adını aldılar. Politikaları kutsal kitapları *Ginza*'daki bu sözlerle özetlenmiştir:

> "İsa size karşı çıkarsa o zaman şöyle söyleyin: Biz size aidiz. Fakat bunu kalplerinizde itiraf etmeyin veya Efendinizin, Işığın yüce Kralının sesine karşı gelmeyin, çünkü yalan söyleyen Mesih'e gizli olan şeyler gösterilmez."

Bugün, güney Irak'ın bataklıklarında ve güney-batı İran'da daha az sayıda hâlâ varlığını devam ettirmekte olan bu mezhep *Mandean*'lar olarak bilinir. Bunlar derinden dindar ve barışçıl olan insanlardır ve kanunları savaşı ve kan dökülmesini yasaklar. Bazıları geleneksel olarak altın ve gümüş kuyumcuları olarak çalışmalarına rağmen, çoğunlukla kendi köylerinde ve topluluklarında yaşarlar ve başarılı oldukları işlerde çalışırlar. Kendi dil ve yazılarını sürdürürler, ve her ikisi de İsa ve John tarafından konuşulan dil olan Aramice dilinden derlenmiştir. 1978'de sayılarının 15 binden daha az olduğu tahmin edilmişti, fakat bataklık Araplarının Saddam Hüseyin tarafından Körfez Savaşı'nda katledilmesi onları neredeyse yok olmanın kıyısına getirmiştir. Irak'taki politik durumlar konu üzerinde kesin bir şey söylemeyi imkansız kılmaktadır.

Mandean ismi aslında gnostik anlamına gelir (*manda* : ruhani şeyler) ve genelde bir bütün olarak toplumu kapsamasına rağmen tam olarak sadece papaz dışındaki bütün halktan bahseder. Onların papazları *Naseroan'lar* olarak adlandırılır. Araplar bunlardan *Subbalar* olarak söz ederler ve Kuran'da *Saba'lılar* adı altında ortaya çıkarlar.

1880'lere kadar Mandeanlar üzerine hiçbir ciddi akademik çalışma yapılmamıştı. Böyle olsa bile bugüne kadar yapılan en kapsamlı çalışmalar ikinci dünya savaşının hemen sonrasındaki yıllarda Ethel Stevens'ın (sonradan Lady Drower) eserleridir. Akademisyenler hâlâ yoğun olarak onun topladığı onların ayinlerinin ve Mandea kutsal kitaplarının kopyalarını içeren bilgilere dayanırlar. Yabancılara da kucak açmalarına rağmen doğal olarak- ve iyi bir sebepten- dışa kapalı ve ağzı sıkı insanlardır, ve Lady Drower, inançlarını, doktrinlerini ve tarihlerini ona anlatacak ve kutsal metinlerini içeren gizli kağıtlara ulaşmasını sağlayacak noktaya gelinceye kadar onların güvenini kazanmak için çok zaman harcamıştır. (On dokuzuncu yüzyılda Fransız ve Alman bilginleri başarısız bir şekilde bu gizlilik duvarında gedikler açmaya çalışmışlardı.) Fakat şüphe yok ki henüz diğer insanlarla paylaşılmamış iç sırlar bulunmaktadır.

Mandeanların birtakım kutsal metinleri vardır -bunların hepsinin yazını dini içeriklidir- bunların en önemlileri aynı zamanda Adem'in Kitabı olarak da bilinen *Ginza (Hazine)*; *Sidra d'Yahya,* veya *John'ın Kitabı* (*Kralların Kitabı* olarak da bilinir) ve mezhebin bir hikayesi olan *Haran Gawaita'dır.*

Ginza'nın tarihi kesinlikle yedinci yüzyıl veya daha öncesine gitmektedir, diğer taraftan John'ın Kitabı'nın o zamandan bu yana toplanmış olduğu düşünülür. John'ın adı Vaftizci'tir ve bu isim Mandean metninde iki isimle gösterilir, birisi Mandean dilindeki şekliyle Yohanna diğeri ise Kuran'da belirtildiği Arapça adı olan Yahya'dır. *Yahya* daha sık kullanılır ve bu da içindekiler daha öncesini anlatsa bile kitabın on yedici yüzyılın ortasında bölgenin Müslümanlar tarafından fethinden sonra yazıldığını gösterir. Önemli olan soru ise bunun ne kadar öncesi olduğudur.

Önceleri Mandeanların *John'ın Kitabını* oluşturdukları ve Müslümanlar tarafından öldürülmekten kurtulmak için kurnazca bir hile olarak Vaftizci'yi peygamberleri statüsüne yükselttikleri düşünülmüştü; bu hilenin sebebi Müslümanların sadece 'Kitabın halkı' diye adlandırdıkları bir dini, kutsal kitabı ve bir peygamberi olan insanları hoş görmüş olmalarıdır, aksi takdirde kafir olarak görülürlerdi. Bununla birlikte Mandeanlardan *Saba'lılar* adı altında "Kitabın halkı" olarak Kuran'da bahsedilmektedirler ve Müslüman hakimiyetinin altına girmeden çok önce de bu adla bilinmekteydiler. İslami hükümdarları onları neredeyse dünya yüzünden sildiklerinde özellikle de on dördüncü yüzyılda her halükarda katliamın acısını çektiler.

Katliamdan sürekli kaçarak Mandeanlar sonunda şu anki vatanlarına vardılar. Kendi efsaneleri ve modern bilimleri aslında ilk yüzyılda zorla çıkarıldıkları Filistin'den geldiklerini göstermektedir. Yüzyıllar boyunca Mandean dini açıkça umutsuz kafa karıştıran karmakarışık bir şeydir: Eski Ahit Museviliğinin çeşitli parçaları, Hıristiyanlığın dinsiz gnostik şekilleri ve İran'ın iki yönlü inançlarının hepsi kozmoloji ve teolojileri içerisinde harmanlanırlar. So-

run hangisini onların gerçek inancı olduğu ve hangisinin sonradan geldiğini belirlemekte yatar. Öyle görülüyor ki Mandeanlar'ın kendileri bile dinlerinin ilk anlamının çoğunu unutmuşturlar.

Fakat bunun hakkında birtakım genellemeler yapmak mümkündür ve titiz bir analiz uzmanların uzak geçmiş hakkında inançları üzerine bazı sonuçlara ulaşmalarını sağlamıştır. Vaftizci John ve onun İsa'yla gerçek ilişkisinin önemi hakkında bize birtakım heyecan verici ipuçları sağlayan da bu analizdir.

Mandeanlar dünyanın yaşayan tek gnostik dinini temsil ederler: evren, yaratılış kanunu ve tanrılarla ilgili fikirler gnostik inançlarla benzerdir. Hem erkek hem de kadın tanrı ve yarı tanrıların, ışığın ve karanlığın tanrıları olmak üzere temel bir ayrımla bir hiyerarşi içerisinde olduklarına inanırlar.

Evreni yaratan en büyük varlık ve daha küçük ilahlar 'Hayat', 'Akıl' veya 'Işık Kralı' diye çevrilen çeşitli isimler altında karşımıza çıkarlar. Otomatik olarak karanlığın zıttı beş eşit varlığa dönüşen beş 'ışık varlığı' yarattı. (En yüksek iyilik ile eşit tutulan ışık üzerindeki vurgu karakteristik olarak gnostiktir: örneğin Pistis Sophia'nın neredeyse her sayfası bu metaforu kullanır. Gnostiklere göre aydınlanmak demek tek gerçek anlamda ve mecazi olarak bir ışık dünyasına girmek demekti.) Diğer gnostik sistemlerde olduğu gibi maddi evreni ve bu dünyayı yaratan ve yöneten bu yarı tanrılardır. Aynı zamanda insanoğlu da (efsanenin anlatılışına bağlı olarak) ya *Hiwel Ziwa* ya da *Ptahil* olarak adlandırılan böyle bir varlık tarafından yaratıldı. İlk insanlar fiziksel Adem ve Havva'dır- *Adam Paghia* ve *Hawa Paghia*- ve onların 'okült' mukabilleri Adem Kaysa ve Havva Kasya'dır. Mandeanlar kendilerinin hem fiziksel hem de ruhani çiftler olan - Adem Paghia ve Havva Kasya - ailelerinin soyundan geldiklerine inanırlar.

Şeytana en yakın olan karanlık krallığına hükmeden karanlık tanrıça *Ruha*'dır, fakat *Ruha* aynı zamanda Kutsal Ruh olarak kabul edilir. İyi ve kötünün, erkek ve dişinin eşit ve zıt güçleri karakteristik olarak gnostiktir ve şu sözlerle örneklendirilir:

"... yeryüzü bir kadın gibidir ve gökyüzü bir erkek gibidir, çünkü yeryüzünü o doğurgan yapar."

Mandaean kitaplarında bulunabilecek birçok duanın söylendiği önemli tanrıça, *Ishtar*'la özdeşleştirilmiş olan *Libat*'tır.

Mandeanlara göre evlenmemek ve cinsel ilişkide bulunmamak bir günahtır; evlenmeden ölen erkekler reankarnasyonla tekrar dirileceklerdir, fakat diğer taraftan, Mandeanlar tekrar doğum döngüsüne inanmazlar. Ölümde ruh Mandeanlar'ın bir zamanlar geldikleri ışık dünyasına geri döner ve ruha yolculuğunda birçok dua ve törenlerle yardım edilir ve bu duaların çoğu açık bir şekilde eski Mısır cenaze ayinlerinden kaynaklanmaktadır.

Din Mandeanlar'ın günlük yaşamlarının her yönünün içine işler, fakat onların temel kutsal işlemleri evlilik ve hatta cenaze hizmetlerinde ön plana çıkan vaftizdir. Mandean vaftizleri Jordan olarak bilinen bir nehre bağlanarak özel olarak oluşturulmuş havuzların içine tam olarak batırmalardır. Her ayinin bir parçası da papazlar ve vaftiz edilenler arasında bir dizi karmaşık el sıkmalardır.

Mandeanlar'ın kutsal günü pazardır. Bazı dini görevler papazın dışındaki halktan insanlar tarafından gerçekleştirilse de, toplulukları aynı zamanda 'kral' (*malka*) adını alan papazları tarafından yönetilirler. Papazlık miras yoluyla geçer ve üç tabakadan oluşur: 'müritler' (*tarmide*) olarak adlandırılan sıradan papazlar, piskoposlar ve baştan başa bir 'halkın lideri'dir. Fakat, yüzyılı aşkın bir süredir hiç kimse bu rolü dolduracak kadar değerli görülmemiştir.

Mandeanlar mezheplerinin büyük bir lideri olarak gördükleri fakat daha fazlası olmayan Vaftizci'nin zamanından çok öncesinde var olduklarını iddia ederler. Bilim adamları tarafından henüz tanımlanmamış *Tura d'Madai* olarak adlandırdıkları dağlık bir bölgeden gelmiş olarak, Filistin'i M.Ö. ilk yüzyılda terk ettiklerini söylerler.

Cizvit'ler onlarla ilk defa on yedinci yüzyılda karşılaştıklarında John'ın vaftiz ettiği Yahudi'lerin torunları oldukları sanıldı, fakat şimdi, başka bir yerde, o zamandan önce ve gerçekten var olduklarına dair iddiaları bilim adamları tarafından ciddiye alınmaktadır.

Fakat hâlâ ilk yüzyıl Filistin zamanının izlerini sürüyorlar: yazıları sınırları Vaftizci John'ın ilk defa görüldüğü Peraea bölgesine dayanan Arap krallığı Nabataea'nın yazısına benzerdir. Hawan Gawaita'daki ipuçları Filistin'i M.Ö. 37'de terk ettiklerini gösterir ki, bu tarih yaklaşık olarak çarmıha gerilişin zamanına denk gelir, fakat bunun sadece bir tesadüf olup olmadığını söylemek imkansızdır. İsa hareketinden olan rakipleri tarafından sürülmüşler miydi?

Son zamanlara kadar akademisyenler Mandeanlar'ın Yahudi mezhebinden ayrılarak geldiklerini inkar ettiklerini ancak bunun gerçek olmadığını düşündüler, fakat şimdi hiçbir Yahudi kökenlerinin olmadığı fark edildi. Yazıları birtakım Eski Ahit karakterlerinin adlarını içerse de, aslında Yahudi gelenekleri ve ayinlerin yerine getirilmesinden bihaberler. Örneğin erkekleri sünnet edilmezler ve kutsal günleri cumartesi değildir. Bütün bunlar bir zamanlar Yahudilere yakın yaşadıklarını fakat asla onların parçası olmadıklarını gösterir.

Bilim adamlarını Mandeanlar hakkında daima şaşırtmış olan bir şey onların köken olarak Mısır'dan geldikleri konusundaki ısrarlarıdır. Gerçekte, Lady Drower'ın dediği gibi, kendilerinin bazı yönlerden eski Mısırlılarla ortak-dindarlar olduklarını düşünürler, ve metinlerinin birinde de şöyle söylenmektedir: 'Mısır halkı bizim dinimizdendi'. Gerçek vatanları olarak bahsettikleri gizemli dağ bölgesi, Tura d'Madai, - Mısır'dan geldiklerini söyledikleri insanlar arasında - dinin ortaya çıktığı yerdi. Dünyayı yöneten yarı tanrılarının adı Ptahil, Mısır tanrısı Ptah'ın adına dikkat çekici bir benzerlik gösterir ve daha önce de görüldüğü gibi cenaze törenlerinin eski mısırlıların törenlerine çok şey borçlu oldukları görülür.

Filistin'den ayrıldıktan sonra Mandeanlar Parthianların topraklarında, İran'da ve Sasani hükümdarlarının yönetimi altında yaşadılar fakat aynı zamanda birazdan bu araştırmayla ilgili çok önemli bağlantısı olduğunu göreceğimiz Harran şehrine yerleştiler.

Mandeanlar hiçbir zaman Vaftizci John'ın kurucuları olduğunu veya Baptizm'i ortaya çıkardığını iddia etmemişlerdir. Onu önemli

birinden öte bir şey olarak da görmezler -aslında en önemli- mezheplerini lideri, bir Nasurai (işinin ehli) olarak görürler. İsa'nın da bir Nasurai olduğunu fakat daha sonradan 'insanları yanlış bir şekilde yönlendiren ve gizli doktrinlere ihanet eden bir asi, bir dinsiz' olduğunu iddia ederler.

Onların yazdığı *John'ın Kitabı* John ve İsa'nın hikayesini anlatır. John'ın doğumu bir rüyada önceden söylenir ve bir yıldız görünür ve Enishbai (Elisabeth) üzerinde durur. Babası Zakhria (Zekeriya) dır ve hem anne hem de baba, Kutsal Kitap'ta olduğu gibi, çok yaşlı veçocuksuzlardı. Doğumundan sonra, Yahudiler Anosh'tan (Enoch) kutsal bir dağda korunması ve saklanması için alınan ve bu dağdan yirmi iki yaşında dönen çocuğa karşı bir senaryo oluştururlar. Daha sonra bu çocuk Mandeanlar'ın lideri olur ve ilginçtir ki doğaüstü yeteneklerle insanları iyileştiren bir kişi olarak tanıtılır.

John *Ruhların Balıkçısı* ve *İyi Çoban* alarak adlandırılır. İlk isim hem Isis hem de Mary Magdalena ve bunun yanı sıra -İnsanların Balıkçısı olarak- Simon Peter için kullanılır ve diğer isim Tammuz ve Osiris dahil birçok eski Akdeniz tanrısı için ve tabi i ki İsa için kullanılır. *John'ın Kitabı* Vaftizci'in İsa'nın önünde eğildiği için çamura saplanıp kalmış kayıp bir koyun için ağlayıp dövünmesini kapsar.

Mandean efsanesine göre John *Anhar* isimli bir kadınla evlenir fakat bu kadının hikayede önemli bir rolü yoktur. Efsanedeki tuhaf bir unsur Mandeanlar'ın Yeni Ahit'de oldukça dramatik olan John'ın ölümü ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarının ortaya çıkmasıdır. John'ın Kitabı'nda John'ın huzur içinde öldüğü ve ruhunun bir çocuk şeklinde tanrı *Manda-t-Haiy* tarafından uzaklaştırıldığı yönünde ileri sürülen bir fikir vardır, fakat hâlâ kafaları karıştıran şey bir şehidin ölümü ile ilgili gerçeklerin göz ardı edildiğidir. Diğer taraftan bu bölümün onların en gizli, iç sırlarının merkezi olduğu söylenebilir.

Mandeanlar'ın *John'ın Kitabı*'nda İsa'nın yeri nedir? İsa hem *Yeshu Mesi*h hem de *Mesih Paulis* isimleri altında (bu ismin 'aldatıcı'

anlamına gelen Farsça bir kelimeden türediği düşünülmüştür), ve bazen de 'Roma'lı İsa' olarak ortaya çıkar. İlk olarak John'ın bir müridi olmak için yazılan bir hikayede görülür. Metin çok açık değildir ancak altında yatan anlam İsa'nın mezhebin bir parçası değil de bir yabancı olduğudur. İlk defa Jordan'a giderek vaftiz edilmeyi istediğinde John onun güdüleri ve değeri hakkında şüphelidir ve onu vaftiz etmeyi reddeder, fakat İsa onu sonunda ikna eder. İsa vaftiz edilirken karanlık tanrıçası *Ruha* bir güvercin şeklinde ortaya çıkar ve Jordan'ın üzerine ışıktan bir haç fırlatır.

Bununla birlikte John'ın müridi olduktan sonra -Simon Magus hakkında Hıristiyanlar tarafından anlatılan hikayelerle şaşırtıcı bir şekilde paralellik göstererek- İsa (Kurt Rudolph'un sözleriyle) "John'ın dediklerini saptırmaya ve Jordan'ın vaftizini değiştirmeye, ve John'ın bilgeliği sayesinde bilge olmaya başlar."

Hawan Gawaita aşağıdaki sözlerle İsa'nın kötü yanlarını şöyle açığa vurur:

> "Işığın sözlerini saptırdı ve onları karanlığa çevirdi ve bana ait olanların dinini değiştirdi ve bütün kültleri saptırdı."

Ginza "O'na [İsa'ya] inanmayın çünkü o büyücülük ve hainlik yapar" der.

Karmaşık kronolojileri içerisinde Mandeanlar Anosh-Uthra (Enoch) isimli bir karakterin gelişini dört gözle beklerler; bu karakter *Roma'lı İsa*'yı bir yalancı, ışıktan gelmeyen bir kadının oğlu olarak suçlayacaktır ve Roma'lı İsa'nın bir yalancı olarak gerçek kişiliğini ortaya çıkaracak ve böylece İsa Yahudilerin ellerinde bağlı olacak, takipçileri onu bağlayacak ve bedeni öldürülmüş olacaktır.

Mezhebin Miriai (Meryem veya Mary) adında aşığıyla kaçan ve ailesi umutsuzca onu geri getirmek için uğraşan (fakat ailesi bunu ona renkli bir dille ifade ederek bir parça akıl vermeden ve onu 'kızgın bir fahişe' ve 'ahlaksız bir çukur' olarak adlandırmadan önce yapmadılar) bir kadınla ilgili bir efsanesi vardır. 'Kudüs'ün hükümdarlarının' kızı bir tahta oturup 'Gerçeğin Kitabını' okuyarak

bir tür kadın peygamber olduğu Fırat'ın ağzında Mandean kocasıyla birlikte yaşamaya gider. Büyük bir ihtimalle görüldüğü üzere eğer bu hikaye mezhebin yolculuklarının ve eziyetlerinin sembolik bir anlatımıysa, bu Yahudi bir grubun bir zamanlar Yahudi olmayan bir grupla güçlerini birleştirdiğini ve ikisinin birleşmesinin Mandeanlarda son bulduğunu gösterir.Bununla birlikte Miriai ismi ve onun yanlış anlaşılmış ve zulme uğramış bir fahişe olarak tasvir edilmesi onun vatanını terk etmesi ve bir vaiz ve peygamber olması hakkında detaylar olmasının yanı sıra Magdalena geleneğinin göstergeleridir. Her halükarda Mandeanlar'ın kendilerini bir kadınla sembolize etmek istemeleri ilginçtir.

Mandeanlxar zaman içinde donmuş ve yıllar içerisinde bir takım tuhaf inançlar edinmiş sadece antropolojik bir merak uyandıran kayıp ve karmaşık bir halk olarak görülebilir. Bununla birlikte Mandeanlar'ın kutsal metinlerinin dikkatli incelemesi araştırmamızda bir dayanak oluşturan diğer eski yazınlarla birtakım heyecan verici paralellikleri açığa çıkarmıştır.

Kutsal parşömen tomarları Yunan ve Mısır'ın harika papirüsleri üzerindeki -ki bu papirüsler Morton Smith tarafından araştırmasında kullanılan türdendi- tanrılarla dikkat çekici bir benzerlik gösteren tanrıların tasvirleriyle süslenmiştir. Mandeanlar'ın doktrinleriyle gnostik öğretmen Mani'nin (216-76) takipçileri *Manicheanlar*'ın doktrinleri arasında karşılaştırmalar yapılmıştır; aslında ortak görüş Mani'nin babasının bağlı olduğu ve Mani'nin aralarında yetiştirildiği Mughtasilah'ın Vaftizci mezhebinin Mandeanlar olduğudur. (18). Mani'nin doktrinleri şüphesiz ki Mandeanlar tarafından etkilenmiştir- ve Katharlar dahil Avrupa Ruhani mezhepleri üzerinde güçlü bir tesir yaratan onun bu doktrinleridir.

G.R.S. Mead gibi bilim adamları Mandeanlar'ın kutsal metinleriyle *Pistis Sophia* arasında çarpıcı benzerliklere işaret etmiştir. Aslında *John'ın Kitabı*'nın *Aşk Hazinesi* olarak anılan bir bölümü onun tarafından bu eserin 'daha önceki aşamasının yankıları' olarak kabul edilir. Aynı zamanda var olmuş Vaftizci hareketlere bağlanan birkaç Nag Hammadi belgesiyle arasında kuvvetli paralellikler de

vardır. Ve Mandean teolojisi ve Ölü Deniz Parşömen Tomarlarının bazıları arasında yakın benzerlikler gözlenmiştir. Bir başka düşünceyi kışkırtan bağlantı ise Mandeanlar'ın Mezopotamya'da Harran'da yerleşmiş olduklarının bilinmesidir. Onuncu yüzyıla kadar burası batınilik tarihinde çok önemli olan Saba'lılar olarak bilinen bir mezhep veya okulun merkeziydi. Sımsıkı kapalı filozoflar ve Mısır'ın dışa kapalılığının varisleriydi ve etkisi Orta Çağlarda güney Fransa kültürüne kadar dayanan Sufiler gibi Müslüman mistik mezhepleri üzerinde son derece etkiliydiler,Şövalyeler Teşkilatında örneklendirildiği gibi. *Grek-Romalı Mısır'da Simyanın Kökleri* adlı eserinde Jack Lindsay'in söylediği gibi:

"Sımsıkı kapalı simyayla oldukça bağlantılı olan inançların garip bir şekilde iç edilmesi Mezopotamya'da Harran Saba'lıları arasında sürdü gitti. İslamiyet içerisinde en az iki yüzyıl boyunca pagan bir mezhep olarak varlığını sürdürdü."

Gördüğümüz gibi Mandeanlar modern Müslümanlar tarafından hâlâ Saba'lılar olarak (veya *Subba*lar olarak) adlandırılmaktadırlar, bu yüzden Harran'da oldukça etkili olan çok açık bir şekilde onların felsefesidir. Ve dışa kapalılıklarının yanı sıra hangi diğer kalıt teşkilatlara lütuf sunmuştur? Saygılarını Vaftizci John'a ve belki hatta onun bilgisine sunmuşlar mıydı?

En heyecan verici bağlantılar, bununla birlikte, anlaşılmaz dördüncü kutsal kitapla ilgilidir. Bugün Mandeanlar üzerinde muhtemelen en büyük uzman olan Kurt Rudolph şöyle yazar:

Mandean yazınının en eski elementleri belirli Yeni Ahit metinlerinin yorumlanmasında faydalanılabilen ilk Hıristiyanlığın Doğulu çevresinden bir tanığı bizim için korumuştur.

En çok saygı duyulan ve etkili yirminci yüzyılın Yeni Ahit uzmanları John'ın Kutsal Kitabının kısımlarının- özellikle 'Başlangıçta Söz .... dü' şeklindeki öndeyiş ve teolojik tartışmaların bazıları- Vaftizci John'ın takipçileri tarafından yazılmış metinlerden yürütülmüş olduğunu düşünürler.

Aynı akademisyenlerin çoğu bu metinlerin ortak bir kökeni paylaştıkları konusunda hem fikirler: Mandeanlar'ın kutsal kitapla-

rı. 1926 yılı kadar eski zamanlarda H.H. Schaeder John'ın Kutsal Kitabının öndeyişinin -dişi bir kavram olan Söz'den dolayı- Vaftizci çevrelerinden alınmış Mandean bir ilahi olduğunu öne sürmüştür. Bir diğer uzman E. Schweizer John'ın yeni Ahit Kutsal Kitabında bulunan *İyi Çoban*'daki konuşmayla Mandeanlar'ın *John'ın Kitabı*ndaki İyi Çoban kısmı arasındaki paralelliklere dikkat çekti ve bunların aynı kaynaktan geldikleri sonucuna vardı. Tabii ki bu orijinal kaynak İyi Çoban benzetmesini İsa'ya değil Vaftizci John'a uygular: John'ın Yeni Ahit Kutsal Kitabı bu benzetmeyi Mandeanlar/Johannacılardan etkin bir şekilde çalmıştır.

Rudolf Bultmann gibi yorumcular modern Mandeanlar'ın Vaftizci'nin takipçilerinin gerçek torunları olduğu -yani daha önce söz edilmiş John'ın tarifi zor Kilise'sinden olduğu- sonucuna vardılar. Modern Mandeanlar'ın bugüne kadar varlığını devam ettirmiş *Johannite* Kilisesinin sadece bir dalı olduğunu düşünmek için inandırıcı sebepler olmasına rağmen W. Schmithals'ın Bultmann'ın sonuçlarını nasıl özetlediğine dikkat çekmek yine de öğretici olur:

Bir tarafta John [Kutsal Kitabı] dünyanın gnostik bir şekilde kavranışıyla yakın ilişkiler olduğunu gösterir. John'ın üstlendiği veya bağlı kaldığı konuşmaların kaynağı görünüşte gnostiktir. Mandean yazılarındaki en yakın paralellikleri, Hıristiyanlığın ilkel zamanlarına kadar dayanan geleneklerinin en eski katmanlarını gösterir.

Hatta daha kapsamlı olarak Matthew, Mark ve Luke Kutsal Kitapları için kaynak doküman olan Q'daki vahiysel materyalin Mandean *Ginza* ile aynı kaynaktan geldiği savunulur ve hatta, Hıristiyan baptizminin Mandean ayinlerinden geliştirildiği bile öne sürülmüştür.

Bu kutsal kitap hırsızlığında yatan gizli anlamlar oldukça çarpıcıdır. Hıristiyan kuşaklar tarafından bu kadar üzerine titrenilen ve İsa'nın gerçek sözleriyle ilgili ve hatta neredeyse bu sözleri temsil eden bu bilgilerin çoğunun tamamıyla başka bir adam hakkında olması gerçekten mümkün olabilir mi? Ve onun keskin rakibi,

İsa'nın gelişini önceden haber vermeyen fakat kendisi Mesih olarak saygı gören peygamber Vaftizci John muydu?

Devam eden araştırma Mandeanlar'ın John'ın gerçek takipçilerine doğru geriye giden direkt bir bağlantıyı açıkça gösterdiğine dair gün geçtikçe artan delilleri ortaya çıkarır. Aslında Mandeanlar'a yapılan ilk gönderme Ginza'dan alıntı yapan Suriyeli teolog Thedore bar Konai'nin Mandeanlar'ın *Dositheanl*ardan türediğini açıkça belirttiği zaman olan M.Ö. 792 yılına dayanır. Ve bildiğimiz üzere, Dositheanlar Simon Magus'un grubunun yanı sıra aslında John'ın ilk müritlerinden biri tarafından oluşturulmuş heretik bir mezhepti.

Dahası var. İsa'nın aynı zamanda -onları tanımlamak için türetilmemiş olmasına rağmen- ilk Hıristiyanlar için kullanılan bir isim olan 'Nazorean' veya 'Nazarean' olarak adlandırıldığını zaten görmüştük. Bu zaten var olan bir terimdi ve kendilerini İsrail'in gerçek dininin koruyucuları olarak kabul eden Samaria ve Celile'nin heretik bölgelerinden gelen bir grup benzer mezhep için kullanılmıştı. İsa için kullanıldığında, diğer bir delilden yola çıkarak, 'Nazorean' terimi İsa'yı doğumundan önce en az iki yüz yıl boyunca var olmuş olduğu görülen bir kültün sıradan bir üyesi olarak gösterir.

> Fakat hatırlayınız ki Mandeanlar aynı zamanda ustalarını da '*Nasurai*' olarak adlandırırlar: bu bir tesadüf değildir. Hıristiyanlık öncesi Nasoreanları tartışan Hugh Schonfield şöyle belirtir:
> "Bu *Nazareanların* varislerine inanmak için iyi bir sebep vardır ... bunlar (aynı zamanda Mandeanlar olarak da bilinen) Aşağı Fırat'ın şimdiki Nazoreanlarıdır."

Büyük İngiliz kutsal kitap uzmanı C.H.Dodds Nazorean'ların Vaftizci John'ın ait olduğu- veya daha doğrusu John'ın yönettiği mezhep olduğu ve İsa kariyerine John'ın bir müridi olarak başladığı halde kendi kültünü kurmakla devam ettiği ve şöhretini onun sayesinde kazandığı sonucuna vardı.

Mandeanlar bu günlerde sadece Irak ve İran'la sınırlı olmadığı mümkündür (gerçekten Saddam'ın tahribatlarından kurtulmayı başarabilmişlerse), fakat aynı zamanda modern Suriye'de hâlâ varlığını sürdüren başka oldukça gizli bir mezhep tarafından temsil edilebilirler.

Nusairiyeh veya Nosairi'dirler*. (Bazen de yaşadıkları dağ sırasından dolayı Alawite'ler olarak da bilinirler.) İsim 'Nazorean' ismine çok açık bir şekilde yakındır. Dış görünüşte Müslüman olmakla birlikle bu dini kendilerini zulümden korumak için kabul ettikleri bilinir. Gizli tuttukları 'gerçek' bir dinlerinin olduğu bilinmesine rağmen, bu dinin detaylarını elde etmek -birtakım açık sebeplerden ötürü- oldukça zordur. Fakat bu dinin Hıristiyanlığın bir türü olduğuna inanılır.

Mandeanlar'ın iç öğretilerine yakın olmayı başarabilmiş birkaç Avrupalıdan biri (R.A. Gilbert'la ortak yazılmış) *Montsegur'un Hazinesi* adlı eserinde onların bir açıklamasını yazan Walter Birks'dir. İkinci Dünya Savaşı sırasında bölgede bir süre geçirdi ve papazların birkaçına yardımcı oldu. Bu papazlara verdiği gizlilik sözüne daima saygı duyduğu için Birks'in açıklaması oldukça ihtiyatlıdır, fakat söylediğinden yola çıkarak bunların Mandeanlar'a çok benzeyen gnostik bir mezhep oldukları büyük bir ihtimal dahilinde görülür. Özellikle ilginç olan Katharlar konusunu ve Kutsal Kase'nin muhtemel doğasını tartıştıktan sonra Birks ve Mandeanlar papazları arasındaki alışveriştir (Birks ayinlerinin bazılarının kutsal bir kadeh (Hıristiyan ayinlerinde kullanılan) kullanımı üzerinde yoğunlaştığını fark etmiştir.) Papaz ona dinlerinin 'en büyük sırrının' şu olduğunu söyledi: hakkında konuştuğunuz bu kadeh bir semboldür ve İsa'nın John'a Tek Sevgili'yi öğrettiği doktrinini simgeler. Ve buna hâlâ sahibiz.'

Avrupa'nın heretik özgür masonluğunun bazı formlarına ve-Şövalyeler Teşkilatı'nın Aziz mürit John'a verildiği gibi İsa'nın giz-

---

(* Hata mı bilinmez, ama yazar burada Nusayriler'e de gönderme yapıyor, ç.n.)

li öğretilerinden oluşmuş 'Doğu'nun Johanniteleri'nin dinini kabul ettiği -Sion'un Manastırı'na ait 'Johannite' geleneğini hatırlarız. John'ın Kutsal Kitabı'nın aslen Vaftizci kaynaktan geldiği açıklığa kavuşunca Aziz (Evangelist) John'la Vaftizci John arasında daha önceden fark ettiğimiz aşikar karışıklık netlik kazanmıştır. Mandeanlar'ın Vaftizci John ve İsa hakkındaki gelenekleri son bölümde ana hatlarıyla belirttiğimiz sonuçlarla şaşırtıcı bir şekilde tam bir uyum göstermektedir: İsa aslen Vaftizci'in bir müridi olmakla birlikte John'ın müritlerinden bazılarını da süreç içerisinde yanına alarak kendi başına yola çıkmıştır. Kendi liderleri gibi bu iki okul da rakiptiler.

Beraber düşünüldüğünde bütün bunlar dikkat çekecek derecede uyumlu bir resmi toparlar. Vaftizci John'ın büyük bir yandaş kitlesiyle oldukça saygın bir karakter olduğunu -aslında gerçek bir Kilise'si olduğunu- biliyoruz, bununla birlikte Kanunlar bölümünde kısaca bahsedildikten sonra 'resmi' kayıtlardan yok olur. Bazı elementleri Hıristiyan Kutsal Kitapları tarafından, özellikle Luke'daki 'John'ın Doğumu' (veya onun kaynağı) ve Mary'nin '*Magnificat*' şarkısı tarafından 'ödünç alınmış' olsa bile, bu hareketin gizli tutulan kendine özgü bir yazını vardır. Yukarıda verilen ve oldukça şaşırtıcı olan Herod'un masumları katlettiği söylencesinin uydurma olduğu ve bu söylencenin Herod'un 'İsrail'in Gerçek Kralı' olduğundan korktuğu John'ın doğumuyla önceden bağlantılı olduğuna dair kanıttır.

Ortaya çıkan Hıristiyan Kilisesi'ne büyük bir tehdit unsuru oluşturan diğer iki hareket John'ın diğer müritleri -Simon Magus ve Dositheus; bunların ikisi de İskenderiye'de nüfuzlu olan gnostik mezheplerdi- tarafından oluşturulmuştur. Dikkat çekicidir ki John'ın Yeni Ahit Kitabına dahil edilen 'Vaftizci' materyali gnostikti ve Mandeanlar da gnostikti. Varılan açık sonuç ise Vaftizci John'ın kendisinin de bir gnostik olduğudur.

Aynı zamanda Mandeanlar'ın, Simon Magus'un, John'ın Kutsal Kitabı'nın ve Eski Mısırlı gnostik metinlerin, özellikle de Mary

Magdalena araştırmamızda önemli bir rol oynayan Pistis Sophia'nın yazıları arasında açıklayıcı paralellikler vardır.

Vaftizci John'la bağlantılı olan mezheplerin hiçbiri - Mandeanlar, Simoncular ve Dositheanlar- Yahudi dininin bir parçası değildir, ve hepsi Filistin'de başlamasına rağmen, ikisi Samaria'nın dinsiz kuzey topraklarında başlamıştır. Ve bu gruplar Yahudi dininden değilseler, açıkça çıkartılacak sonuç John'ın da Yahudi olmadığıdır. Gnostik fikirlerin gelişiminin izleri başka yerler ve kültürlerde - özellikle de İran'da- sürülebilse de, Eski Mısır bölgesinden gelen açık bir etki sınırı vardır. İsa'nın fikirleri ve yaptıkları arasında en yakın paralellikleri bulduğumuz yer burasıdır ve dikkat çekici bir şekilde Mandeanlar atalarının izlerini Mısır'da sürmüşlerdir.

Metinlerinin karmaşık durumuna rağmen Mandeanlar'ın kendileri hakkında söylediklerinin çoğu ilk başta bu iddialara şüpheli yaklaşmış olan modern bilim tarafından kanıtlanmıştır.

Mezhebin kendisinin Filistin'de doğmuş olmasına rağmen, Mandeanlar mezheplerinin ilk şeklinin eski Mısır'dan geldiğini iddia ederler. Yahudi değillerdi, fakat Yahudilerle yan yana yaşadılar. *Nazorean*lar olarak bilinen mezhepleri Vaftizci John tarafından yönetilmişti, fakat John'dan çok önce var olmuşlardı. İlginçtir ki, ona saygı duyarlar fakat onun bir lider ve bir peygamberden fazlası olduğunu düşünmezler. İlk olarak Yahudilerden daha sonra da Hıristiyanlardan zulüm gördüler ve Filistin'den daha da doğuya şimdiki tehlikeli ve riskli vatanlarına sürüldüler.

Mandeanlar'ın İsa'nın bir yalancı, sahtekar ve kötü bir büyücü olduğu yönündeki görüşleri İsa'nın Yahudileri 'yanlış yönlendirmekle' suçlandığı ve bir dinsiz olarak suçlanarak ölüm cezası verildiğinin yazıldığı Yahudi Talmud'undaki* bilgilerle uyumludur.

Vaftizci John'la bağlantılı bütün mezhepler, bireysel olarak kısmen küçük olsalar da, beraber düşünüldüklerinde dev bir hareket tirler. Mandeanlar, Simonianlar, Dositheanlar ve tartışmaya açık olsa da hatta Şövalyeler Teşkilatı Vaftizci hakkındaki bilgileri ve ona

(* Yahudi sivil ve dinsel yaşamındaki kanun yazılarının toplamı, ç.n.)

duydukları saygı yüzünden sadece küçük bir grup Mandean'ı Irak'ta bırakarak merhametsizce öldürülmüş ve Katolik Kilise tarafından bastırılmışlardır. Başka yerlerde, özellikle de Avrupa'da *Johannites* gibi gizli bir şekilde ortadan kaybolmuş olabilirler fakat varlıklarını sürdürmeye devam ederler.

Avrupa'nın heretik grupları içerisinde, Şövalyeler Teşkilatı'nın bildiklerini 'Doğu'nun Johanniteleri'nden almış oldukları söylenmiştir. Özgür masonlar ve Sion Manastırı gibi diğer batını ve gizli hareketler -Teşkilatlardan ve aynı zamanda Mısır Ayinlerinden gelen direk bir saldırıyı iddia eden belirgin şekildeki bu emirler- her zaman için özellikle Vaftizci John'u kutsal saymışlardır.

Johannite geleneğinin ana hatlarını özetlemek gerekirse:

1.John'ın Kutsal Kitabını belirgin bir şekilde vurgular, çünkü Evangelist John'a (Aziz Mürit) İsa tarafından verilmiş gizli öğretileri devam ettirdiğini iddia ederler.

2.Evangelist John ile Vaftizci John arasında açık bir karışıklık vardır. Bu karışıklık özgür masonların ana görüşünün bir özelliği olarak kalır.

3.Bahsedilen 'gizli gelenekler' belirgin bir şekilde gnostiktir.

4.İsa'nın gizli öğretilerini koruyan Hıristiyanlığın batını bir şeklini temsil ettiğini iddia etse bile, gelenek İsa'nın kendisine karşı belirgin bir saygı eksikliğini gösterir. Nihayetinde, onu ölümlü, yasadışı ve belki hatta ihtişam ve görkem yanılmalarının sıkıntısını çekmiş biri olarak kabul eder. Johannitelere göre 'Mesih' terimi hiçbir kutsal statüyü işaret etmez, fakat sadece bir saygı terimi olarak kullanılır, aslında liderlerinin her biri 'Mesih' olarak bilinirdi. Bu sebeple böyle bir grubun bir üyesi kendisini bir 'Hıristiyan' olarak adlandırır, ve bu pek de göründüğü gibi olmayabilir.

5.Gelenek İsa'yı aynı zamanda Mısırlı Osiris okulu gizeminin ustası olarak ve ilettiği sırları Osirisçi gizli çevrelerine ait olarak kabul eder.

Orijinal şekliyle, John'ın Yeni Ahit Kutsal Kitabı İsa hareketine ait bir kutsal kitap değildi, aslında Vaftizci John'ın takipçilerine ait olan bir belgeydi. Bu sadece Johannite'lerin bu kutsal kitaba gösterdikleri büyük saygının nedenini açıklamakla kalmaz aynı zamanda Gezici Protestan John ile Vaftizci John arasındaki karışıklığı da açıklar. Bununla birlikte Johannite inancına göre bu karışıklık *kastiydi.*

Evangelist John tarafından kurulmuş olan batını bir kilise oluşturmuş olan Doğu Johannite'lerine ait bir harekete dair hiçbir kanıt yoktur. Bununla birlikte Vaftizci John tarafından esinlenilmiş böyle bir kilisenin varlığına dair geçerli kanıtlar vardır. Bu kilise hâlâ Mandeanlar ve belki de Nosairi tarafından temsil edilmektedir. Mandeanlar Orta Doğuda -yeri tam olarak bilinmeyen- bir yerde bulunduğu şüphe götürmez, fakat bugün İran ve Irak'ta küçük topluluklarla sınırlıdırlar. Haçlılar zamanında da hâlâ var oldukları ihtimali oldukça yüksektir ve bu yüzden Teşkilatlarla bağlantı içerisine girmiş olabilirler ve aynı zamanda John'ın Batı Kilisesinin Hıristiyan çağının ilk yüzyıllarında gizli bir şekilde oluştuğu da ihtimal dahilindedir.

Hıristiyanlardan gördükleri çok kötü muamele düşünüldüğünde dahi, Mandeanlar'ın İsa'nın kendisine neden böyle hararetli bir kin kusmaya devam ettiklerini açıklamak zordur. Gerçek olan Mandeanlar'ın onu Efendileri John'ın sırlarını çalan ve bu sırları kendi insanlarını yanlış yönlendirmek için kullanan yalancı bir Mesih olarak görmeleridir, fakat nihayetinde bu sefer düşmanlıklarının tüm bu vahameti açıklanması zor görülür. Aynı zamanda zulümle geçen tarihleri de İsa'ya kişisel olarak neden böyle hala ateş püskürdüklerini tam olarak açıklamamaktadır. Yüzyıllar boyu süren böyle bir iftirayı hak edecek ne yapmış olabilir?

ON ALTINCI KISIM

Büyük Aykırılık

Son birkaç bölümde bahsedilenlerden çoğunun birçok okur üzerinde şok etkisi yarattığının farkındayız, özellikle de son zamanlardaki kutsal kitap bilimine aşina olmayanlar için. Yeni Ahit'in Vaftizci'yi İsa'nın uşağıymış gibi yanlış sunduğunu ve John'ın resmi halefinin gnostik seks büyücüsü Simon Magus olduğunu iddia etmek, 'geleneksel' hikayenin tamamen uydurma olduğunu öne sürmek kadar saçma olur. Fakat gördüğümüz gibi birçok oldukça saygın Yeni Ahit uzmanları bu buluşları birbirlerinden bağımsız bir şekilde yapmışlardır: biz sadece bunları harmanladık ve yorumladık.

Modern kutsal kitap bilginlerinin büyük bir kısmı sahip olduğu dini mesajın bir şekilde o zamanın Filistin'inin mevcut durumunu bozmakla tehdit ettiği Vaftizci John'ın önde gelen bir politik lider olduğu konusunda hem fikirdirler -ve çok önceden beri İsa'nın benzer bir karakter olduğu kabul edilmektedir. Ancak onun misyonuna bağlı bu politik boyutunun Mısır'daki gizemli eğitim geçmişi hakkında açığa çıkardıklarımıza nasıl bir ilgisi vardır?

Hatırlanmalıdır ki eski zaman dünyasında din ve politika tek ve aynı şeylerdi, ve karizmatik ve kalabalığı kendine çeken herhangi bir güç zamanın otoriteleri tarafından otomatik olarak bir tehdit olarak algılanırdı. Ve bu kalabalıklar liderin yol göstermesini beklerlerdi ve bu durum otoriteler için oldukça can sıkıcıydı. Din ve politikanın karıştırılması Kutsal Kral veya tanrı Sezar kavramında örneklendirilmiştir. Mısır'da Firavunlar'ın halefliklerini aldıkları andan itibaren tanrı olduklarına inanılırdı: Horus'un -İsis ve Osiris'in

dölü- insan şekline girmiş şekli olarak başlarlar ve gizli yapılan ölüm ayinleri tamamlandıktan sonra Osiris olurlardı. Roma İmparatorluğu zamanında bile en iyi bilinen üyesi Cleopatra olan Mısır'ın hükümdar ailesi, Yunan Kralları hanedanı Firavun'un tanrı olduğu geleneğini sürdürmek konusunda titizdirler. Nil kraliçesi İsis'le yakın bir şekilde özdeşleştirilir ve sıkça tanrıça olarak tasvir edilir.

İsa'yla ilgili sürekliliğini en çok devam ettiren kavramlardan biri onun krallığıdır. 'Kral İsa' Hıristiyanlar tarafından sıkça 'Rab İsa' deyişiyle değişimli olarak kullanılır ve her ikisi de sembolik olarak kullanılsa bile hala onun bir şekilde kraliyetle bağlantısı olduğuna dair yaygın bir inanış vardır ve İncil de bu inanışa katılır.

Yeni Ahit bu konuda net değildir: İsa bu ifadenin doğruluğu kanıtlanamasa da Kral David'in torunuydu. Can alıcı nokta ya İsa'nın kendisinin kraliyet ailesinden geldiğine inandığı ya da takipçilerinin buna inanmasını istemesiydi. Her iki durumda da İsa'nın tüm İsrail'in yasal kralı olduğunu iddia ettiği şüphe götürmez.

Görünüşte bu durum İsa'nın Mısır dininden olduğu yolundaki görüşümüzle terstir, çünkü Yahudiler onu gerçek kralları olarak kabul etmelerini bir kenara bırakın Yahudi olmayan bir vaizi neden dinlesinlerdi ki? On üçüncü bölümde gördüğümüz gibi İsa'nın takipçilerinin çoğu onun bir Yahudi olduğunu düşünmüş gibi görünüyorlardı: sanıldığı gibi bu onun planının bir parçasıydı. Bununla birlikte akıllarda şu soru kalır: neden Yahudilerin kralı olmak istesin? Haklıysak ve İsrail halkının gerçek dini olduğuna inandığı şeyi yeniden canlandırmak istemişse, sert ataerkilliğe Süleyman Tapınağı'nın kayıp tanrıçasını geri getirmek için, kendisini bu büyük kitlelerin akıllarında ve kalplerinde gerçek hükümdarları olarak yerleştirmekten daha iyi bir yol olabilir mi?

İsa politik gücü istedi; belki de bu çarmıha gerilişin tanıtıcı ayinini gerçekleştirip papazları ve kutsal evliliğindeki partneri Mary Magdalena'nın müdahaleleriyle çarmıha geriliş sonrası 'tekrar dirilme' yi yaşayarak neyi başarmayı umut ettiğini açıklar. Ölüp tek-

rardan dirilerek -eski Firavunların yaptığı gibi- kral/tanrı Osiris'in ta kendisi olacağına gerçekten inanmış olabilir. O zaman İsa tanrılaştırılmış bir ölümsüz olarak sınırsız dünyevi güce sahip olurdu. Fakat bir şeylerin fena halde ters gittiği açıktır.

Güç arttıran bir uygulama olarak çarmıha geriliş bir yıkım, yenilgi gibi bir şeydi ve görünüşe göre büyülü enerjinin beklenen ani artışı gerçekleşmedi. Gördüğümüz gibi Hugh Schonfield gibi bilginler İsa'nın ne çarmıhta ne de işkencelerin doğrudan bir sonucu olarak ölmüş olduğunun pek ihtimal dahilinde olmadığını öne sürerler. Fakat önemsiz ve aşağı bir pozisyonda bırakıldığı veya bir şekilde güçsüz duruma getirildiği görülür ve bunun sebebi sadece politik güç için beklenen büyük gayretin sonuç vermemesi değil aynı zamanda Magdalena'nın ülkeyi terk etmesi ve sonunda Fransa'ya varmasıdır. Koruyucusu İsa olmadan Magdalena'nın kendisini aniden eski rakipleri Simon Peter ve müttefiklerinin tehditleri karşısında bulduğu tahmin edilebilir.

Yahudilerin Yahudi olmayan bir lideri kabul edecekleri düşüncesi ilk bakışta pek mümkün görünmez. Bununla birlikte bu senaryo da imkansız değildir, *çünkü bu gerçekten olmuştur.*

Yahudi Savaşı kitabında Josephus çarmıha gerilişten aşağı yukarı iki yüzyıl sonra tarihte sadece 'Mısırlı' olarak bilinen bir karakterin Judaea'ya girdiğini ve Romalıları yıkmak için büyük bir ordu kurduğunu belirtir. Onu 'sahte bir peygamber' olarak adlandıran Josephus şöyle der:

> "Bu adam ülkeye vardığında gaipten haber veren bir kimse olarak ortaya çıkan bir dolandırıcı etrafına otuz bin saf topladı ve onları Olives Dağları'na giden yabanıl arazide yönetti ve oradan ayrılırken Kudüs'e girmek, Roma garnizonunu yenmek ve fedaileri olan akıncılarıyla birlikte tüm gücü ele geçirmek için hazırdı."

Mısırlının kendisi kaçtığı ve tarihten tamamen silindiği halde bu ordu Felix'in (yönetici olarak Pilate'nin halefi) komutası altında ilerledi.

Mısır'da Yahudi kolonileri olmasına rağmen ve bu yüzden de bu yabancı türedinin de bir Yahudi olmuş olabileceği ihtimaline rağmen bu bölüm yine de öğreticidir, çünkü en azından bir Mısırlı olarak algılanan biri büyük sayıdaki Yahudi topluluğunu kendi ülkelerinde harekete geçirebilmiştir. Diğer bir kanıtsa bu liderin bir Yahudi olmadığını ileri sürer: aynı karakter Apostles'in Kanunlarında (21:38) bahsedilmiştir. Paul Kudüs'teki tapınakta bulunan ayaktakımından kurtarılmıştır ve kimliğinden tam olarak emin olmayan Romalılar tarafından 'koruyucu gözaltında' tutulmuştur. Koruyucuların başkanı ona şöyle sorar:

> "Önceki günlerde çılgın bir velvele yaratan ve katil olan bu dört bin adamı çılgınlığa sürükleyen o Mısırlı sen misin?"

Paul 'ben Tarsus'tan gelen bir Yahudi'yim' şeklinde cevap verir.

Bu bölüm bazı ilginç soruları akla getirir: neden bir Mısırlı Romalılara karşı bir Filistin ayaklanmasını yönetmek zahmetine katlansın ki? Ve belki daha uygun şekliyle Romalılar neden Hıristiyan bir vaiz olan Paul'le bu alt tabaka insanları ayaklandıran Mısırlı arasında bir bağlantı kursunlar? Ne gibi bir ortak yönleri olabilir? Burada başka bir önemli nokta ortaya çıkar: Kral James'ın İncil versiyonunda 'katiller' olarak tercüme edilen kelime aslında *sicarii*'dir ve bu isim terörist taktikleriyle ünlü olan birçok Yahudi militan milliyetçisine verilen addır. Bu olayda bir yabancının arkasında toplanıp harekete geçmiş olmaları gerçeği İsa'nın durumunda da böyle yapmış olabileceklerinin mümkün olduğunu gösterir.

Mary Magdalena ve Vaftizci John'la ilgili araştırmamız İsa üzerine yeni bir ışık tutmuştur. Şimdi onu geleneksel olarak bilinen İsa'dan radikal bir şekilde farklı olarak algılıyoruz. Onun hakkında ortaya çıkmış bilgilerin çoğunluğuyla ilgili iki temel bağlantı olduğu görülür: birisi onu Yahudi olmayan, özellikle Mısırlı bir geçmişe bağlar ve diğer bağlantıda da John'ın rakibi olarak görülür. Bu iki görüntüyü bağlarsak ortaya nasıl bir resim çıkar?

Kutsal kitaplar tamamıyla ilahi olan bir İsa sunmak konusunda oldukça dikkatlidirler; bu yüzden de John dahil herkes onun manevi olarak daha aşağısındadır. Fakat bu sadece bir propaganda olarak görüldüğünde hikayenin parçaları sonunda yerini bulur. İsa'nın genel kabul görmüş hikayesinden farklı olarak göze çarpan ilk büyük farklılık, önyargılar bir tarafa, ilk başta onun Tanrı'nın oğlu olarak belirtilmemiş olması ve doğumuna meleksi ev sahiplerinin katılmamış olmasıdır. Aslında mucizevi doğumunun hikayesi kısmen tam bir efsaneydi, ve kısmen de John'ın doğum hikayesinden (ki bu da aynı derece de efsanevidir) alınmıştı.

Kutsal Kitaplar İsa'nın kariyerinin John onu vaftiz ettiğinde ve ilk müritlerinin Vaftizci'nin yandaşları arasından seçildiğinde başladığını söylerler. Ve aynı zamanda İsa Mandean metinlerinde John'ın müridi olarak ortaya çıkar.

Bununla birlikte İsa'nın Vaftizci'in yakın çevresinden bir üye olduğu ihtimali yüksektir ve John İsa'yı hiçbir zaman beklenen Mesih olarak ilan etmemesine rağmen hikaye kendisi tarafından yapılan bazı samimi övgüleri aksettirebilir. Hatta bir süre için Vaftizci'nin görünürdeki varisi olduğu fakat daha sonradan John'ın fikrini değiştirip İsa yerine Simon Magus'u görevlendirmesine sebep olan çok ciddi bir şey olduğu ihtimali de vardır.

John'ın grubundan bir ayrılış hareketi olduğu görülür: bu hizipleşmeyi yönetenin İsa'nın kendisi olduğu sanılır. Kutsal Kitaplar iki mürit grubu arasındaki husumetten bahsederler, ve John hareketinin İsa kültünden bağımsız olarak ölümünden sonra da devam ettiğini biliyoruz. İki lider ve bunların yandaşları arasında bir tür büyük anlaşmazlık veya güç mücadelesi olduğu kesindir: hapisteyken John'ın İsa hakkındaki şüphelerine delalet eder.

İki muhtemel senaryo vardır. Hizipçilik John'ın tutuklanmasından önce gerçekleşmiş ve net bir fırsat olmuş olabilir. Bundan John'ın kutsal kitabında üstü kapalı bir şekilde bahsedilir (3:22-36), fakat diğerlerinde bahsedilmez (diğerleri vaftiz edilmesinden sonra sadece İsa üzerinde yoğunlaşır). Alternatif olarak, John tutuklan-

dıktan sonra İsa liderlik görevini üstlenmeye çalışmış olabilir ve bunu ya kendi teşebbüsüyle yada John'ın yasal astı olarak yapmıştır. Fakat bazı sebepler yüzünden John'ın tüm takipçileri tarafından kabul edilmemiştir.

Gördüğümüz gibi İsa'nın karmaşık güdüleri olduğu ortaya çıkar, fakat onun bilinçli olarak biri batını diğeri genel olmak üzere iki temel dini/politik dramı -sırasıyla Osiris'in hikayesi ve Yahudi Mesih'in önceden haber verilmiş rolü- sergilediği inkar edilemez görülür. Onun papazlığı üç temel adımda gerçekleştirilmiş belirli bir stratejiyi öne sürer: ilk olarak kitleleri mucizeler ve iyileştirmeler gerçekleştirerek etkilemek, daha sonra kendisini takip etmeye başlar başlamaz onlara bir Altın Çağ (Cennetin Krallığı) ve daha iyi bir hayat vaadinde bulunan konuşmalar yapmak ve son olarak da kendisinin Mesih olduğuna onları inandırmak. Otoritelerin insanların güvenlerini yıkarak devleti çökerten potansiyel tehlikelere karşı aşırı duyarlılığı yüzünden hiç şüphe yok ki Mesihliğe dair iddialarını cesurca belirtmekten ziyade tam ve kesin olarak açıklamalıdır.

Bugün birçok insan İsa'nın politik bir gündemi olduğunu kabul eder fakat yine de bunun, öğretilerinden sonra ikinci planda olduğu kabul edilir. Onun karakteri ve hakkında vaiz verdiği içeriğe karşı hırsları konusunda hipotezimizi kurmamız gerektiğini fark ettik. Tutku ve sevgi üzerine kurulu tutarlı ve mantıklı etik bir sistemi savunduğuna dair inanç o kadar yaygındır ki okunmuş olarak kabul edilir. Birçok dinden hemen hemen herkes için İsa nezaketin ve iyiliğin sembolüdür. Artık Tanrı'nın Oğlu olarak düşünülmese de hâlâ günümüzde bir barışçı, kaybedenlerin şampiyonu ve çocukların sevgilisi olarak görülür. Hıristiyanlara göre -ve büyük ölçüde Hıristiyan olmayanlara göre de- İsa tutkuyu, sevgiyi ve özveriyi neredeyse *icat etmiş* bir insan olarak algılanır. Bununla birlikte, çok açıktır ki durum böyle değildir: apaçıktır ki her kültürde ve her dinde daima iyi insanlar olmuştur, fakat belirgin bir şekilde o zamanın Isisçi dini kişisel sorumluluk ve ahlakı ve aile değerlerini koruyup desteklemeyi ve bütün insanlara saygı duymayı muazzam bir şekilde vurgulamıştır.

Kutsal Kitap hikayelerinin nesnel bir şekilde incelenmesi tutarlı ahlaki dersler veren öğretmen İsa'nın olduğuna inanıldığından çok daha başka biri olduğunu açığa çıkarır. Kutsal Kitaplar etkili bir şekilde İsa yanlısı propaganda yapmasına rağmen İsa ve onun öğretileri hakkında çizdikleri resim tutarsız ve anlaşılması zordur.

Kısacası, İsa'nın öğretileri Yeni Ahit'de sunulduğu şekliyle çelişkilidir. Örneğin, bir tarafta onu takip edenlere 'diğer yanaklarını çevirip' düşmanlarını affetmelerini ve onlardan mallarının bir kısmını çalan hırsızlara sahip oldukları her şeyi vermelerini söyler, fakat diğer taraftan 'Barış getirmeye değil, bir kılıç getirmeye geldiğini' ilan eder. 'annenize ve babanıza saygı duyun' emrini savunur fakat daha sonra da şöyle der:

Bir insan bana gelir ve babasından, annesinden, karısından, çocuklarından, erkek ve kız kardeşlerinden ve aynı zamanda kendi hayatından nefret etmezse, benim müridim olamaz."

Takipçileri kendi yaşamlarından nefret etmeye zorlanmış olabilirler, fakat aynı zamanda komşularını *kendileri* gibi sevmeleri söylenir.

Dinbilimciler bu sözlerden bazılarının gerçek diğerlerinin de mecazi anlamda söylenmiş olduklarını iddia ederek böyle tutarsızlıkları açıklamaya çalışırlar. Fakat asıl problem de zaten dinbilim bu tür dinsel çelişkilerle başa çıkmak için icat edilmiş olmasıdır. Hıristiyan dinbilimciler İsa'nın Tanrı olduğu varsayımından yola çıkarlar. Bu döngüsel mantık çıkarımın temel örneğidir: onlara göre İsa'nın söylediği her şey *O söylediği için* doğru olmalıdır ve O söylediği şeyi *doğru olduğu için* söylemiştir. Fakat eğer İsa Tanrı'nın insan bedenine girmiş hali değilse teori yatar ve ona atfedilen sözlerdeki parlayan çelişkiler günün sert ışığında görülebilir.

Bugün Hıristiyanlar İsa imajının 2000 yıldır hiç değişmeden kaldığını düşünme eğilimindedirler. Aslında, İsa'nın günümüzde nasıl düşünüldüğü sert bir yargıç olarak vurgulandığı iki yüzyıl öncesinde nasıl algılanmış olduğundan çok farklıdır. Çağdan çağa yerden yere değişir. Yargıç olarak İsa "Kathar Haçlı Seferi" ve "Ca-

dı Mahkemeleri" gibi iğrençliklerin arkasındaki kavramdı, fakat Victoria zamanından bu yana 'nazik, alçakgönüllü ve yumuşak başlı İsa' olmuştur. Böylesine çelişkili imgeler mümkündür çünkü Kutsal Kitaplarda da belirtildiği gibi onun öğretileri bütün insanlara yönelik akla gelebilecek her şey olabilir.

Bu oldukça belirsiz özellik aslında İsa'nın sözlerini anlamamızı sağlayacak anahtarı merak uyandıracak bir şekilde elinde bulundurabilir. Dinbilimciler onun gerçek bir politik çevrede yaşayan gerçek insanlara hitap ettiğini unutma eğilimindedirler. Mesela, onun barışçı konuşmaları yıkıcı potansiyeli hakkında otoritelerin şüphelerini gidermek için gerçekleştirilmiş bir teşebbüs olabilir. Zamanın kargaşası yüzünden toplantılarında muhbirler olurdu onun söylediklerini takip etmek zorundaydı. (Nihayetinde, John bir isyan çıkarmış olabileceği şüpheleri yüzünden tutuklanmıştı.) İsa çok dikkatli olmak zorundaydı: bir taraftan popüler destek oluşturmak zorundaydı, fakat diğer taraftan -hazır olana kadar- mevcut duruma hiçbir tehdit oluşturmayarak olana bitene katılmak zorundaydı.

İsa'nın belirttiği herhangi bir noktanın içeriğini anlamak daima önemli olmuştur. Örneğin, "bırakın küçük çocuklarınız bana gelsin" sözü neredeyse evrensel olarak onun nezaketinin, yakınlığının ve masumlara duyduğu sevginin bir örneği olarak kabul edilir. Kurnaz politikacıların daima bebekleri öpmüş oldukları gerçeğini bir kenara bırakırsak, İsa'nın gelenek ve âdetleri küçümsemekten zevk aldığı -ahlakına güvenilmez kadınlarla ve hatta vergi toplayıcılarla arkadaşlık ettiği- hatırlanmalıdır. Müritler kadınları ve çocukları geride tutmaya çalıştıklarında o hemen müdahale etti ve onlara öne çıkmalarını söyledi. Bu onun gelenekleri bozmaktan duyduğu hazzın veya açık bir şekilde müritlere patronun kim olduğunu bildirmenin bir başka örneğidir.

Benzer bir şekilde, İsa çocuklar için der ki:

> "Bana inanan bu küçüklerden birini her kim üzerse boğazına bir değirmen taşı asılı olarak denize atılmış olması onun için daha iyidir."

Birçok kişi bunu onun/Tanrı'nın çocuklara duyduğu sevginin bir ifadesi olarak okurlar. Fakat az insan *'bana inanan'* şartını fark eder. Bütün çocuklar değil sadece *onun takipçilerinin* çocukları onun sevgisini hak edecek özelliğe sahiptir. Aslında 'beni takip eden bir çocuk bile önemlidir' diyerek çocukların önemsizliğinden faydalanıyor. Vurgulanan küçükler değil kendi önemidir.

Rab İsa'nın Duasında gördüğümüz gibi İsa'nın en tanıdık ve en sevilen sözleri ironi bir şekilde en çok tartışmaya açık olanlardır. 'Göklerde olan babamız' İsa tarafından uydurulmuş sözler bütünü değildir: Vaftizci John'ın da o zamanlar bunları kullandığı görülür ve zaten Osiris-Amon'a söylenmiş dualardan çıkmışlardır. Bamber Gascoigne'nin *Hıristiyanlar* adlı eserinde dediği gibi *'Dağdaki Vaaz'*da İsa'ya özgü olan hiçbir şey yoktur.' Bir kez daha İsa'nın ilk olarak Vaftizci John'a atfedilmiş sözleri söylediğini görürüz. Örneğin, Matthew'un Kutsal Kitabında (3:10) John der ki '... dışarı iyi meyve getirmeyen ağaç kesilir ve ateşe atılır.' Daha sonra aynı Kutsal Kitapta (8:19-20), *Dağdaki Vaaz*da, İsa bu metaforu kelime kelime tekrarlar ve şöyle ekler 'bu nedenle onları meyvelerinden tanıyacaksınız.'

İsa'nın bugün Dağdaki Vaaz adıyla bildiğimiz herhangi bir konuşma yapmış olması mümkün olmamasına rağmen bu vaazın onun öğretilerinin ana hatlarını -kutsal kitap yazarları tarafından anlaşıldığı şekliyle- belirttiği muhtemeldir. Bu sözlerden en az birinin John'ın mesajının bir parçası olduğu kabul edilse bile Vaaz hiç şüphesizdir ki karmaşıktır: etik, ruhani ve hatta politik ifadeler içerir ve bu yüzden de daha yakın bir incelemenin karşılığını verir.

İsa'nın politik bir gündemi olduğunu gösteren kanıt müstesna bir şekilde güçlüdür. Bu kanıt anlaşıldığı zaman anlaşılması zor sözlerinin çoğu yerlerini bulacaklardır. Dağdaki Vaaz'ın beraber dile getirildikleri otoriteye bağlı olarak, özellikle rahatlatıcı olan 'Kutsanmışlar Tanrı'yı görecekleri için kalben saftırlar' gibi bir dizi tek satırlık ifadelerden oluştuğu görülür. Fakat kötümserler bunları sıradan bir dizi basmakalıp söz olarak veya oldukça saçma vaatler

olarak görebilirler ('Kutsanmışlar yeryüzünün mirasçısı olacaklarından alçakgönüllüdürler.') Zaten tarihteki her devrim tıpkı günümüzde politikacıların işsizlere vaatlerde bulunduğu gibi özellikle tatmin olmamış ve sahip çıkılmamış insanlara çağrıda bulunarak sıradan halk arasında popüler olmaya çalışmıştır. Bu onun gündemine bir bütün olarak uyar: zenginler üzerine tekrar tekrar yaptığı saldırılar popüler desteğe yaptığı çağrının temel bir parçasıdır, çünkü zenginler her zaman için memnuniyetsizliğin odağı olmuştur.

İsa'nın "düşmanlarınızı sevin/ kutsanmışlar uzlaştırıcıdır/ kutsanmışlar merhametlidir" gibi sözlerinin gerçekten şefkatli, sevecen ve nazik bir adamın sözleriymiş gibi göründüğü bir gerçektir. Tanrı'nın Oğlu olsun olmasın olağanüstü bir ruhun somut bir şekilde vücuda bürünmüş hali olduğu görülür. Hem bu adam hem de onun güdüleri hakkında biraz kötümser ifadelerde bulunur gibi görünüyorsak, bunun tek sebebi elimizdeki kanıtın bu görüşümüzü haklı çıkardığına inanmamızdır. Başlangıç için, gördüğümüz gibi, İsa'nın sözleri -en azından Kutsal Kitaplarda belirtildiği şekliyle- genelde belirsiz ve bazen de düz olarak çelişkilidir, ve zaman zaman Vaftizci John'dan kaynaklandıkları gösterilebilir.

Öyle olsa bile, bizim kendi fikirlerimizin de çelişkili olduğu düşünebilir: bir taraftan İsa'nın güdülerini ve hatta onun dürüstlüğünü sorgulayıp diğer taraftan da onu İsis'in sevecen ve merhametli kültüyle güçlü bir şekilde aynı hizaya getiriyoruz. Bununla birlikte şu noktada bir çelişki yok: tarih boyunca erkekler ve kadınlar birçok farklı dinsel ve politik sistemin cazibesine kapılmıştır ve sadece daha ileriki bir tarihte kendi amaçlarına daha çok yaklaşmada kullanmak amacıyla bu din veya sistemlere dönmeye ikna edilmiş ateşli kişilerdir. Belki de kendilerini aslında organizasyonun en iyi payına sahip oldukları konusunda ikna etmişlerdir. Tıpkı tarihin gösterdiği gibi, sevgi ve merhametin dini olduğunu iddia eden Hıristiyanlık pek de örnek hayatlar sürmeyen oğullar ve kızlar meydana getirmiştir, bu yüzden İsis'in dini yıllar boyunca insan doğasının tahribatlarla bozulmasının kurbanı olmuştur.

Bu sebepten, İsa onları *eğlendirdiği* için kalabalıkların içine sürükleyen ve merak uyandıran bir sihirbazdı. Şeytanları çıkarıp atmak görkemli bir göster olmuş olmalıydı ve kötü ruhları kovan üfürükçünün köyü terk ettikten sonra bile aylarca konuşulmasını garantilemişti. Kalabalıkların dikkatini üzerine çekince İsa kendini Mesih olarak kafalara yerleştirmek için onlara öğretmeye başladı.

Fakat görüldüğü gibi İsa'nın John'ın bir müridi olarak başlaması akıllara şu soruyu getirir: Vaftizci de aynı hırslara sahip miydi? Ne yazık ki, elimizdeki kıt bilgiyi düşündüğümüzde spekülasyondan daha fazlasını yapmak imkansızdır. Ve John'ın akıllarımızdaki imajı maddeci ve politik anlamda becerikli bir kişi olmamasına rağmen bu soğuk erdemli karakter hakkındaki görüşümüz İsa hareketinin propagandası olan Yeni Ahit sayfalarından gelmektedir. Bir taraftan (Josephus hakkında daha güvenilir kaynakların açıklamalarına göre) Herod Antipas potansiyel bir düzen bozucu olduğunu düşündüğü için John'ı tutuklatmıştı, ancak bu gerçekten söylenmiş veya yapılmış bir şeye tepki olmaktan ziyade öncesi boş bir hareket olmuş olabilir. Diğer taraftan John'ın takipçileri, Mandeanlar dahil, liderlerinde herhangi bir politik hırsın var olduğunu fark etmemiş gibi görünüyorlar, fakat bunun sebebi kartlarını açamadan tutuklanmış olması veya sadece onun gizli güdülerinin farkında olmayışları olabilir.

İsa harekete geçtiğinde, önemiyle zamana imzasını atan olay *Beş Bin Kişinin Doyurulması*'dır. Kutsal Kitaplar bu olayı ev sahibinin yetersiz miktardaki beş arpa ekmek ve iki küçük balığı herkesi doyuracak şekilde bölüp çoğaltarak insanları şaşırttığı bir tür mucizevi piknik olarak tanımlarlar, fakat o zaman hikayenin şimdi kaybolmuş büyük bir önemi vardı: ilk olarak, mucize İsa hakkında anlatılmış diğer mucizelerden tamamen farklıdır. Geniş halk kitlelerini hedefleyen diğerleri o veya bu şekilde birilerini iyileştirmekle ilgiliydi. İkinci olarak Kutsal Kitaplar bu olayla ilgili kendilerinin bile kavrayamadığı önemli bir şey olduğunu öne sürerler. İsa bunu esrarengiz bir şekilde şöyle diyerek destekler: 'siz beni işaretleri

gördüğünüz için değil ekmeklerden yediğiniz için arıyorsunuz.' Mark'ın Kutsal Kitabında bu olay hiç kimseyi şaşırtmamıştır. A.N. Wilson'un dediği gibi:

> "Mucize veya işaret doyurma üzerine yoğunlaşır, ekmeğin çoğalması üzerine değil. Aslında, Mark'ın açıklamasında hiç kimsenin bu olay üzerine en ufacık bir hayret ifadesinde bulunmaması dikkat çeker. İsa cüzamlı bir kimseyi temizlediğinde veya bir körü iyileştirdiğinde bu olay duyan herkesi 'şoke etmek' veya 'hayrete düşürmek' için genel olarak yeterlidir. Mark'da hiç de şaşırma yoktur."

Kalabalığın doyurulmasının önemi alışılmamış doğasında değildir. Kutsal Kitap yazarlarının tam olarak neden olduğunu bilmemekle beraber bir sebepten dikkat çekici kılmak zorunda olduklarını bildiklerinden hikayenin bir parçası olarak bu mucizeyi icat etmiş olmaları mümkündür.

Önemli nokta, Kutsal Kitaplara göre, beş bin erkeğin olduğuydu; belirsiz sayıda kadın ve çocuklar da olmuş olabilir, fakat bu durum hikayemizle ilgili değildir. Hikayenin anlatılışı beş bin kişiden bahsederek başlayabilir, fakat daha sonra bunun erkeklerden oluşan bir kalabalık olduğunu belirtir. Burada özel bir anlam vardır: İsa'nın bu insanların hepsini beraber yere oturttuğu vurgulanır. A. N. Wilson der ki:

> "Erkekleri oturtun! Esseneleri oturtun! Phariseeleri oturtun! İskariotları oturtun* ... ve Simon ve Zealot'u vatansever terörist gerilla takımlarıyla beraber oturtun! Ey İsrail oğulları, oturun!"

Aslında, şimdiye kadar ki savaşçı grupları barış içinde oturmak ve beraber ayinsel bir yemek yemek için topluyordu. A. N.

(* Yahudi mezhepleri,ç.n.)

Wilson'un savunduğu gibi, bu toplantının tek kelimeyle klanların bir toplantısı olduğu ortaya çıkar, en azından Vaftizci John'ın önceki müridi olan İsa tarafından geçici olarak bir araya getirilmiş eski düşmanların muazzam toplantısı.

Mark'ın tam olarak kullandığı dil (6: 39-40) askeri bir olayın oldukça açık bir göstergesidir:

"Ve [müritlere] herkesi yeşil çimen üzerine misafirlerin yanında oturtmaları için emretti. Ve yüzerli ve ellişerli olarak sıra sıra oturdular."

John'ın Kutsal Kitabına göre (6:15) insanların İsa'nın kral olmasını istemeleri bu 'ekmeklerin' doğrudan bir sonucuydu. Bu açıkça büyük bir olaydı, fakat açıkça görülen öneminden fazlasının olduğu ortaya çıkar, çünkü John'ın boynunun vurulmasının hemen akabinde gelir. Matthew'da hikaye şöyle devam eder (14:13):

"İsa John'ın ölümünü duyduğunda oradan terkedilmiş bir yere doğru gemiyle ayrıldı: ve insanlar bu nedenle ayrıldığını duyunca onu şehirlerin dışında yayan takip ettiler."

İsa John'ın ölüm haberinin verdiği acının altında ezilmiş olabilir ve bu yüzden de kırların huzuruna ihtiyaç duymuştur; ki bu huzur maalesef onun vaazını duymak isteyen bir insan kalabalığının gelişiyle kısa bir süre sonra alt üst edilmiştir. Belki de John'ın ideallerinin ölmediği ve bu ideallerinin devamlılığının İsa sayesinde garanti edildiği konusunda şüphelerinin giderilmesine ihtiyaçları vardı.

Her ne olursa olsun, John'ın ölümü İsa için çok önemliydi. Grubun lideri olmak ve bütün halkın kontrolünü elinde tutmak için onun yolunu açmıştır. Tutuklanmasından sonra John hareketinin kontrolünü eline almış olabilir ve insanlar Vaftizci'nin takip eden idamını duyduklarında egemenlikte ikinci sırada olan İsa'yı takip etmekte acele ettiler.

John'ın hapsedilmesiyle ilgili bölüm hakkında ortaya çıkan birçok cevaplanmamış soru vardır; bir kere daha Kutsal Kitapların bizden bir şeyler sakladığı hissine kapılıyoruz. John'ın tutuklanmasının sebebinin Herod'un Herodias'la yasadışı evliliği aleyhine ko-

nuşmuş olması olduğunu söylerler, diğer taraftan Josephus'un açıklaması ise John'ın, Herod'un yönetimine ya var olan yada potansiyel bir tehdit olarak görüldüğü için tutuklandığını belirtir. Josephus açıklamasında John'ın hangi şartlarda öldüğü veya ne şekil öldürüldüğüne dair hiçbir ayrıntı vermez. O zaman İsa'nın Mesihliğiyle ilgili John'ın açıkça görülen ani değişimi görülür: belki hapishanedeyken İsa hakkında üzerine şüphe düşüren bir şeyler duymuştur. Ve, gördüğümüz gibi, John'ın ölümüyle ilgili sunulan sebepler hakkında açık bir şekilde tatmin edici olmayan bir şey vardır: Kutsal Kitaplara göre Herod, Salome'nin arabuluculuğu ile, John'ın Herodias tarafından öldürülmesiyle *kandırılmıştır*.

Kutsal Kitaplardaki John'ın ölüm hikayesiyle ilgili birçok problem vardır. Bu kitaplar bize annesi Herodias'ın talimatları üzerine hareket eden Salome'nin Herod'dan Vaftizci John'ın başını istediğini ve Herod'un da isteksizce de olsa bu isteğe riayet ettiğini anlatır. Bu son derece olağandışı bir senaryodur: şimdi John'ın popülaritesi hakkında bildiklerimizi düşünürsek Herod böylesine sapkın bir kapris uğruna onu öldürtecek kadar aptal olamaz. Vaftizci John yaşarken bile bir tehdit olmuş olabilir, fakat düşünürsek bir şehit olarak çok daha büyük bir tehlike arz etmiş olmalıydı. Vaftizci'in yandaşları ne kadar büyük olursa olsun Herod, pek tabii ki, riski almaya değer bulmuş ve otoritesini kullanmış olabilir. Öyleyse, John'u su götürmez bir şekilde kendi emri üzerine öldürtmüş olacaktı: çok açık ve kesindir ki sadece sadist üvey kızının mutluluğunu korumak için böylesine ciddi bir mesele üzerinde hareket etmeyecekti. Bu şartlar içerisinde büyük ölçekli bir halk huzursuzluğu, hatta bir ayaklanma olmaması tuhaf görünür. Gördüğümüz gibi, Josephus, insanların Herod'un ordusunun ezici yenilgisini hemen John'ın ölümüyle ilgili kutsal cezalandırmaya bağladıklarını ve bunun da trajedinin ne kadar güçlü olduğunu ve uzun süren bir etkisi olduğunu açığa çıkardığını belirtir.

Bununla birlikte bir isyan çıkmadı. Onun yerine, herhangi bir gerginlik, gördüğümüz üzere, Beş Binin Doyurulması'na başkanlık eden İsa tarafından dağıtıldı. İnsanları sakinleştirebildi mi? Sevgili

Vaftizci'lerinin ölümü konusunda onları teselli edebildi mi? Bunları gerçekten yapmış olabilir, fakat böyle bir şeyden Kutsal Kitaplar hiç bahsetmez. Bununla birlikte çok açıktır ki John'ın müritlerinin çoğu İsa'yı liderlerinin rolünü üstlenmiş biri olarak algılamışlardır.

Bu yüzden John'ın ölümünün Kutsal Kitap yazarlarınca oluşturulmuş versiyonu pek anlamlı değildir. Neden böyle karmaşık bir hikaye uydurma gereğini hissetmiş olabilirler? Buna rağmen, eğer niyetleri sadece John'ın taraftarlarının büyüklüğünü hafifsemekse, bunu onun ölümünü ilk Hıristiyan şehidi olarak göstererek yapabilirlerdi. Daha sonradan ortaya çıktığı gibi, bu olayı alçak bir saray komplosunun sonucu olarak açıklarlar. Herod John'u hapsettirmiş olmaktan memnundur, bu yüzden de onu öldürtme tuzağına düşürülmekten kaçamaz. Ancak komplo kuran kadınlar tarafından korkunç bir eylemi emretme tuzağına düşürülmüş ve aslında iyi bir adam olarak Herod'un yoldan çıktığı konusunda ayak diremek için neden kendileri yollarından ayrılsınlar ki? O nedenle, John'ın ölümünü saran ve Kutsal Kitap yazarlarının görmezden gelemeyecekleri kadar iyi bilinen bir saray entrikasının gerçekleşmiş olduğu görülür. Fakat, hikayeyi kendi amaçlarına uygun hale getirmek için tekrardan yazarken farkında olmadan bir saçmalık yarattılar.

Herod Antipas John'ın ölümünden hiçbir şekilde fayda sağlayamamıştır; evlilik karşıtı konuşmaları zaten birçok insan tarafından bilinmekteydi ve bundan zarar görmüştü. Aslında tam tersi doğruydu: John'ın ölümü durumu onun için daha da zorlaştırdı.

O halde John'ın ölümünden kim kârlı çıktı? Avustralyalı dinbilimci Barbara Thiering'e göre, İsa'nın grubu suçlandığında söylentiler zaten yayılmıştı. İlk bakışta bu oldukça şaşırtıcı görünse de bilinen başka hiçbir grup Vaftizci John'ın ortadan kaldırılmasından daha çok yarar sağlayamazdı. Sadece bu sebepten ötürü -şüphelendiğimiz gibi- John'ın ölümü gerçekten akıllıca tasarlanmış bir cinayetse İsa'nın destekleyicileri hafife alınmamalıdır. Bununla birlikte, şüpheleri üstüne yıkmak için muhtemelen içinde son halka açık konuşmasını yaptığı hapishaneden seçtiği rakip liderin kimliğini biliyoruz.

Yine de şüpheleri beslemek bir şey onları destekleyecek kanıtı bulmak ise çok başka bir şeydir. İki bin yıl geçtikten sonra bu meselenin gerçekliğine dair canlı ve net ipuçları bulmak tabii ki imkansızdır, fakat yine de kesinlikle düşünmek için bir aralık bırakan durumla ilgili kanıtların bir iskelet taslağını ortaya çıkarmak mümkündür. Bu nedenle, gördüğümüz gibi, Johannite geleneğinin, heretiklerin -olsa olsa- İsa'ya yönelik soğukluğu ve en uç olarak Mandeanlar'ın ona karşı aktif düşmanlığıyla ilgili özel sebepler olmuş olmalı. Söz konusu sebepler John'ın ölümünü çevreleyen şartlarda yatıyor olmalı.

Merak uyandıran şey, bunun Yeni Ahit'in bütün bölümlerinden en iyi bilinenlerinden biri olması gerektiği ve buna rağmen Josephus sayesinde sadece Herodias'ın kızı Salome'nin adını bilmemizdir. Kutsal Kitap yazarları olaydaki bütün diğer büyük oyuncuların adlarından bahsetmelerine rağmen bundan bahsetmekten özenle kaçınırlar. Adını kasten gizliyor olabilirler mi?

İsa'nın Salome adlı bir müridi vardı. Ancak, çarmıhın dibinde duran kadınlardan biri olarak listede belirtilmiş olmasına ve Mark'ın Kutsal Kitabında, -Mark'ı kaynak olarak kullanan- Matthew ve Luke'da Magdalena'yla birlikte lahite gittiği belirtilmesine rağmen Salome gizemli bir şekilde gözden kaybolmuştur. Dahası, Morton Smith'in *Gizli Kutsal Kitap* adlı eserinde ortaya çıkarıldığı gibi, Mark'ın Kutsal Kitabında görünürde zararsız olan bölümün merak uyandıran bir şekilde çıkarıldığını daha önceden görmüştük:

> "O zaman, Jericho'ya geldi. Ve İsa'nın aşık olduğu genç adamın kız kardeşi de annesi ve Salome ile birlikte oradaydı, fakat İsa onları kabul etmeyecekti."

Lazarus'un diriltilmesinin çıkarılışından farklı olarak, bu olayın çıkarılması için hiçbir açık sebep yoktur. Bu yüzden, Kutsal Kitap yazarlarının Salome hakkında bize bilgi vermemek için kendilerine ait güdüleri olduğu görülür. (Fakat Salome Nag Hammadi metinlerinden biri olan *Thomas'ın Kutsal Kitabında* ön plana çıkar ve

burada İsa'yla bir yatak üzerinde uzandığı yazılıdır, diğer kayıp *Mısır Kutsal Kitaplarında* ve *Pistis Sophia'da* ise bir mürit ve İsa'nın ilmihalini öğreten bir hoca olarak tasvir edilir.) Kabul edildiği üzere, Salome yaygın bir isimdi, fakat Kutsal Kitap yazarları tarafından bu kadar özenle çıkartılacak kadar açıkça önemli olduğu gerçeğinin etkisi dikkatimizi İsa'yı takip eden Salome'ye çekmek olmuştur.

Elbette, Vaftizci John İsa hareketinden ayrıldığı için utanç duyulacak biri olmuştur. Hapsedildiği zamanlarda bile önceki müridi hakkında duyduğu şüphelerini ifade etmeyi başarmıştır. Bu şüpheler onu açıkça o kadar endişelendirmiştir ki, gördüğümüz üzere, resmi halefi İsa değil Simon Magus olmuştur. Daha sonra hatırı sayılır sayıdaki taraftar kitlesiyle bu peygamberin Herod ailesi tarafından bir kapris üzerine öldürüldüğü bize anlatılır, bu aile insanların olası tepkisini eksik tahmin edecek kadar nahif olmuş olamazlar.

Gördüğümüz gibi, Hugh Schonfield gibi bilim adamları İsa'nın misyonunu kolaylaştırmış olduğu ortaya çıkan müphem bir grubun olduğunu inandırıcı bir şekilde savunur ve muhtemelen Vaftizci'yi kalıcı bir şekilde ortadan kaldırmanın tedbirlilik olduğunu düşünmüşlerdir. Tarih amaca hizmet eden ölüm vakalarıyla doludur, yeni rejim hırsının önündeki her iki anlaşmazlığı ve son engeli bir anda kaldıran 2. Dagobert ve Thomas à Becket'ın ölümlerinde olduğu gibi. Belki de John'ın öldürülmesi bu kategoride yer alır. Bu grup İsa'nın büyük rakibini ortadan kaldırmanın zamanının geldiğine karar vermiş olabilir mi? Elbette İsa'nın kendisi de kendi yararına işlenmiş bu cinayetten tamamen bihaber olmuş olabilir, tıpkı 2. Henry'nin asla şövalyelerine Başpiskopos Thomas à Becket'ı öldürtme niyetinde olmadığı gibi.

İsa'nın arkasındaki grubun zengin ve nüfuzlu olduğu görünür, bu yüzden de Herod'un sarayındakilerle iyi ilişkiler kurmuş olabilirler. Bunun imkansız olmadığını biliyoruz, çünkü İsa'nın yakın yandaşlarının bile saray içinde en az bir bağlantısı vardı: Kutsal Kitaplar müridi Joanna'yı Herod'un uşağı Chuza'nın eşi olarak belirtir.

Meselenin aslı ne olursa olsun, asıl gerçek Vaftizci ve İsa arasındaki ilişkide ciddi bir şekilde yanlış olan *bir şey* vardı, heretiklerin yüzyıllarca inandığı ve bilim adamlarının nihayet kabul etmeye başladığı bir şey. En düşük ihtimalle, heretiklerin İsa'ya duydukları antipati onun edepsiz bir acelecilikle hareketi sahiplenerek John'ın ölümünü kendi yararına kullanan, ahlaksız bir fırsatçıdan başka bir şey olmadığı yönündeki fikirlerine dayandırılabilir; özellikle de John'ın yasal halefi gerçekten Simon Magus'sa. Belki de John'ın ölümünün etrafındaki gizem bu araştırma boyunca tartıştığımız gruplar arasında Vaftizci'ye İsa'dan daha fazla saygı duyulmasındaki muammalı vurgudaki kilit noktayı açıklar.

Anlaşıldığı üzere, Mandeanlar İsa'yı -tıpkı bir üfürükçü olarak anlatıldığı Talmud'da tasvir edildiği gibi- insanları yanlış yöne sürükleyen sahte bir peygamber olarak karalarken John'ı 'Işığın Kralı' olarak desteklerler. Mason Teşkilatları gibi diğer gruplar görünüşte daha az ekstrem bir görüşe sahiptirler, fakat yine de John'a İsa'dan daha fazla saygı duymuşlardır. Bu Leonardo'nun *Kayaların Bakiresi* adlı eserinde üstün bir ifade bulur ve Birinci Bölümde tartıştığımız diğer eserlerindeki elementler tarafından desteklenir.

Leonardo'nun Vaftizci John'ın üstünlüğüyle ilgili takıntısını ilk olarak fark ettiğimizde, bunun sadece kendi tarafından bir kapris olup olmadığını merak ettik. Fakat daha geniş bir John kültünün varlığı ile ilgili sayısız kanıtı inceledikten sonra sadece böyle bir şeyin var olduğu sonucuna varmakla kalmadık aynı zamanda sırrının güvenliğini koruyarak varlığını Kiliseyle paralel devam ettirdiğini anladık. John Kilisesinin yüzyıllar boyunca eski savaşçı keşişler ve bunların politik kolu, Sion Manastırı gibi birçok yüzü olmuştur. Birçoğu 'İsa' karşısında diz çöküp eğildiklerinde gizlice John'a tapınıyorlardı. Gördüğümüz gibi Büyük Liderlerine 'John' unvanı verilirdi ve Manastır bu geleneğe '2. Jean' ile başlamıştır. Pierre Plantard de Saint-Clair bu durumu *mantıklı bir çıkarım olmadığı* ortaya çıkan bir biçimde açıklar: '1. John' İsa için ayrılmıştır.

Elbette İsa'nın sahte bir peygamber olduğuna ve hatta Vaftizci John'ın cinayetinde parmağı olduğuna inanan grupların varlığı konusunda sağlıklı bir durum sunmak bu şeylerin hakikaten böyle gerçekleştiğini kanıtlamakla kesinlikle aynı şey değildir. Kesin olan iki Kiliselerin iki bin yıl boyunca yan yana varlıklarını sürdürdüğüdür; İsa'yı sadece mükemmel insan olarak değil aynı zamanda Tanrı'nın insan vücuduna girmiş şekli olarak savunan Peter Kilisesi ve İsa'yı tam tersi olarak gören John Kilisesi. Bunlardan hiçbiri gerçeğin tekelini elinde bulundurmayabilir ve bu karşıt gruplarda yansıtıldığını gördüğümüz şey sadece iki öğretmenin müritleri arasında eskiden beri süregelen düşmanlığın devamıdır.

Bununla birlikte John Kilisesi diye bir geleneğin var olduğu gerçeği Vaftizci John ve Mesih 'İsa'nın karakterleri, rolleri ve miraslarının radikal bir şekilde tekrardan değerlendirilmesi için zamanın çok geç olduğunu inatla savunur. Fakat burada tehlikede olan bundan daha fazlası var.

İsa'nın Kilisesi kesin bir gerçek üzerine kurulmuşsa o halde John'ın Kilisesi bir yalan üzerine kurulmuştur. Ancak eğer durum tersine çevrilirse yüz yüze geldiğimiz şey tarihin en korkunç haksızlıklarından birinin *olasılığıdır*. Kültürümüzün yanlış İsa'ya tapınıyor olduğunu söylemiyoruz, çünkü John'ın bu rol için çabaladığına dair veya hatta bugün anladığımız şekliyle var olmuş olduğuna dair hiçbir kanıt yok, Paul bunu İsa için uydurana kadar. Fakat her halükarda John prensipleri için öldürüldü ve bu prensiplerin doğrudan baptizmden aldığı gelenekten doğduğuna inanıyoruz. Bu kişisel ruhani anlayışın, aydınlanmanın, bireyin ruhsal olarak şekil değiştirmesinin, yani İsis ve Osiris'in sırlarının dinidir.

İsa, Vaftizci John ve Mary Magdalena vaazlarında temel olarak aynı mesajı vermişlerdi, fakat bu mesaj herkesin zannettiği mesaj değildi. Bu ilk yüzyıl grubu Kutsal Filistin hakkındaki bu yoğun gnostik farkında oluşlarını bu mistik bilgiyi kendileri için arayan insanları vaftiz ederek -yani onları bu eski heretik gelenekle tanıştırarak- elde etmişlerdir. Aynı zamanda bu hareketin parçası olanlar,

İsa'yla ilgili olanlar gibi, dini uygulamalarının esas parçası sihir ve mucizeler olan Simon Magus ve onun arkadaşı Helen'di. Ayin, ilk vaftizden Mısır gizemlerinin gerçekleştirilmesine kadar bu hareketin merkeziydi. Fakat en üstün üyeliği kabul etme töreni cinsel olarak kendinden geçme ile gerçekleşti.

Yine de, ne iddia ederse etsin, hiçbir din ahlaki üstünlüğü garanti etmez. İnsan doğası her zaman için kendi melez sistemini yaratarak çatışır veya bazı durumlarda din bir kişilik kültü olur. Bu hareket esas olarak sevgi ve tolerans üzerine yerleştirmeye çalıştığı bütün önemiyle İsis dini olmuş olabilir, fakat dinin anavatanı olan Mısır'da bile papazlar ve bayan din görevlileri arasında birçok ahlaksızlık vakalarına rastlanmıştır. Ve ilk-yüzyıl Filistin'inin çalkantılı günlerinde insanlar hararetli bir şekilde bir Mesih ararken mesaj bir kişisel hırsın aniden kabarması içinde ayırt edilemez hale gelmiştir. Her zaman olduğu gibi, hisseler ne kadar yüksekse, gücün kötüye kullanılma ihtimali de o kadar yüksektir.

Bu araştırmanın sonuçları ve çıkarımları birçok okuyucu için ilk olabilir ve hiç şüphe yok ki birçokları için de şok edici olabilir. Yine de, göstermeyi umduğumuz üzere, bu bulgular biz deliller üzerinde giderken adım adım ortaya çıkmıştır. Birçok durumda, modern bilimden şaşırtıcı miktarda destek gelmiştir. Ve nihayetinde, en azından, ortaya çıkan resim aşina olduğumuzdan oldukça farklıdır.

Adına bir dinin kurulan adamın ve Hıristiyanlığın kökenlerinin bu yeni resmi çok şaşırtıcı bir şekilde birçok şeyi etkileyen gizli anlamlar taşır. Ve bu anlamlar birçok insan için yeni olmasına rağmen yüzyıllar boyunca Batılı toplumunun özellikle tuttuğunu koparan tabakası tarafından kabul görmüştür. Bir an için bile heretiklerin haklı olduğu olasılığını düşünmek garip bir şekilde rahatsız edicidir.

ON YEDİNCİ KISIM

Mısır'ın Dışında*

İsa, John ve Mary garip bir şekilde dikkate değer hayatlarını Roma İmparatorluğu'nun akıntısından oluşmuş bir su birikintisinde hayatlarını tükettikten iki bin yıl sonra, milyonlarca insan hâlâ Kutsal Kitaplarda anlatılan şekliyle hikayeye inanırlar. Onlara göre, İsa bir Yahudi olarak vücuda gelmiş Tanrı'nın ve bir bakirenin Oğluydu, Vaftizci John onun selefi ve ruhani olarak ikinci derece altıydı ve Mary Magdalena İsa'nın iyileştirip doğru yola getirdiği şüpheli bir üne sahip bir kadındı.

Bununla birlikte araştırmamız resmin oldukça farklı olduğunu ortaya çıkardı. İsa Tanrı'nın oğlu değildi, ve -etnik olarak bir Yahudi olmasına rağmen- Yahudi dininden de değildi. Ortaya çıkan delil, İsa'nın kampanyasını başlattığı ve misyonuna başladığı ülkeye yabancı bir mesaj veren vaazlarına işaret eder. Kesinlikle, çağdaşları onun Mısır sihirlerinde uzman biri olduğunu düşündüler ve bu görüş aynı zamanda Yahudi Talmud'unda ifade edilmiştir.

Bu sadece kötü niyetli bir dedikodu olmuş olabilir, fakat birçok uzman, özellikle de Morton Smith, İsa'nın mucizelerinin tipik Mısır büyücüsünün repertuarından parça olduğu konusunda hem fikirdirler. Bunun yanı sıra, aslında Pilate'ye** 'bir günah yapıcı' olduğu sözleriyle -ki bu Roma kanunlarında özellikle "büyücü" anlamına gelmektedir- teslim edilmişti.

(* Bu bölümde geçen TEMPLAR sözcüklerini hem "Templar Şövalyeleri", hem de yerine göre "Masonlar" olarak değerlendirebilirsiniz, ç.n.)

(** İsa'yı çarmıha gerilme cezasına çarptıran Romalı vali, ç.n.)

John İsa'yı Mesih olarak tanımadı. İsa onun mürtlerinden biri olduğu için onu pekala vaftiz etmiş olabilir, ve belki de onu vekil-komutan seviyesine yükseltmiş olabilir. Fakat bir şeyler ters gitti: John fikrini değiştirdi ve Simon Magus'u halefi olarak aday gösterdi. Kısa bir süre sonra da John öldürüldü.

Mary Magdalena İsa'nın kutsal bir evlilikteki eşi olan bir kadın papazdı, tıpkı Helen'in Simon Magus'un eşi olduğu gibi. İlişkilerinin cinsel doğası Kilisenin Yeni Ahit'de yer almasını önlediği gnostik metinlerin çoğunda doğrulanır. Mary aynı zamanda 'İsa'nın Havarilerinin Lideri' ve ünlü bir vaizdi- ve hatta Çarmıha Gerilişten sonra umutsuzluğa düşmüş olan müritleri cesaretlendirmişti. Simon Peter bütün kadınlardan nefret ettiği gibi ondan da nefret ediyordu ve o da çarmıha gerilişten sonra Fransa'ya kaçmış olabilir çünkü Simon'ın ona yapabileceklerinden korkmuştur. Ve mesajının ne olduğunu kesin olarak bilmek imkansız olsa da şu an Hıristiyanlık olarak bilinen şeyle çok az bir ilişkisinin olmuş olduğu kesindir. Her neyse neydi, fakat Mary Magdalena bir *Hıristiyan vaiz* değildi.

Kutsal Kitap hikayesindeki Mısır etkisi inkar edilemez: İsa Yahudi Mesih'in önceden haber verilen rolünü halkın desteğini kazanmak için bilinçli olarak yerine getiriyor olmuş olabilir, fakat o ve Mary'nin aynı zamanda, muhtemelen başlangıçtaki sebepler yüzünden, İsis ve Osiris efsanesini gerçekleştiriyor oldukları görülür.

Mısır sihri ve Batıni sırlar misyonlarının arkasındaydı ve öğretmenleri Vaftizci John'du. Müritlerinden ikisi -halefi Simon Magus ve eskiden fahişe olan Helen- İsa ve Magdalena'yle kesin bir paralellik gösteriyordu. Belki de öyle oldukları varsayılıyordu. Temelde yatan bilgi cinsel içerikliydi, yani Doğu'da ve aynı zamanda Mısır'da tam sınırın karşısında bilindik bir kavram olan bir kadın papazla insan bilincini aşan doğaüstü bir seksle aydınlanması olan *horasis*'in bilgisi.

Kilisenin iddialarına rağmen İsa'nın en yakın müttefiki Peter değildi. Hatta -efendisinin sözlerini anlamadaki tekrarlanan başarısızlıklarına dayanırsak-onun yakın çevresinde bile değildi. Eğer bi-

risi İsa'nın halefiyse, bu Magdalena'ydı. (Hatırlanmalıdır ki onlar, sıklıkla düşünüldüğü gibi bir tür Yahudi heretizmini değil de, zaten çok eskiye dayanan İsis/Osiris kültünün öğretilerini ve uygulamalarını aktif bir şekilde yayıyorlardı.) Mary Magdalena ve Simon Peter farklı yolculuklara çıktılar, birisi bu yolculuğu Roma Kilisesini kurarak diğeri de sırlarını Kadınsı Prensibin değerini anlamış kuşaklara; 'heretiklere' emanet ederek bitirdi.

John, İsa ve Mary -yaymak istedikleri mesajları için Samarya'yı hedef alan Simon Magus ve Helen gibi- Yahudi kültürü için adapte ettikleri dinleri (Eski Mısır dini) tarafından karmaşık bir şekilde birbirlerine bağlanmışlardır. Simon Magus ve geri kalan On İki Havari'nin Mısırlı Misyonerlerin yakın çevresinin parçası olmadığı kesindir.

Mary Magdalena'ya Avrupa'daki el altından yürütülen hareket tarafından saygı duyuluyordu, çünkü -genel olarak kabul görmüş anlamda bir Hıristiyan kültü değil de İsis/Osiris dini üzerine kurulmuş olan- kendi Kilise'sini kurmuştu. Buna çok benzer bir şey hakkında İsa ve John da vaaz vermişti.

John heretikler tarafından sürdürülen aynı gelenek tarafından kutsal sayılmıştır, çünkü John onlar için 'kurban edilmiş bir kral' ve en parlak döneminde kesilmiş ve var oluş sebepleri olan şehitleriydi. Heretikler bu insanların doğrudan ruhani torunlarıydı. Ölümünün şoku ve iğrençliği, etrafını saran oldukça şüpheli durumlar tarafından ve John'ın taraftarlarının onun eski rakibi tarafından sonra gelen duyarsız kendi çıkarları uğruna kullanmaları olarak algılanan şeylerle vurgulanmıştır.

Bununla birlikte hikayenin bir de başka yanı vardır. Gördüğümüz üzere, hayatı boyunca ortalıkta dolaşan ve İsa'nın ölü Vaftizci'ye kara büyü yapmış olduğunu iddia eden bir dedikodu vardı. Kesinlikle, Carl Kraeling ve Morton Smith'in çalışması göstermiştir ki Herod Antipas İsa'nın sihirli güçler kazanmak adına onun ruhunu (veya bilincini) esir ettiğine inanmıştır, çünkü Yunan ve Mısırlı büyücüler arasında anlaşıldığına göre cinayete kurban gitmiş bir

adamın ruhu büyücüler için kolay bir avdır, özellikle de kurbanın vücudunun bir parçasına sahipseler. İsa böyle herhangi bir sihirsel törene katılmış olsun olmasın, John'ın ruhunun eski rakibinin kontrolü altında yaşadığı dedikodusu İsa hareketine hiçbir zarar vermiş olmayacaktı. Akılların büyüyle meşgul olduğu o çağda John'ın müritlerinin çoğunluğunun onu bırakıp İsa'ya gitmiş olacakları konusunda esasen garanti verilebilirdi, özellikle de mucizevi güçlere sahip olduğu görülmüşken. Ve İsa takipçilerine zaten John'ın aslında peygamber Elias'ın tekrar vücuda gelmiş hali olduğunu anlatmış olduğu için büyük kitleler üzerinde daha fazla otoritesinin olmuş olacağı görülmektedir.

Fakat, en azından diğer iki peygamberin ruhlarını kontrol altında tuttuğuna inanılan bir İsa'yla ilgili tuhaf inanca rağmen, el altından yürütülen geleneğin sırrı onunla ilgili değildir. Aslında, heretiklerin John ve Magdalena'ya gerçek tarihi kişiler olarak saygı duymalarına rağmen, aynı zamanda onları daima eski bir inanç sisteminin temsilcileri olarak görmüşlerdir. Onlar için çok önemli olan şey arkasında durdukları şeydir: Işığın KralınınYüksek Papazı ve Yüksek Kadın Papazı olarak.

İki gelenek -biri Vaftizci ve diğeri Magdalena üzerinde merkezleşir- yalnızca aşağı yukarı on ikinci yüzyılda örneğin Katarlar Languedoc'ta ortaya çıktıklarında ve Mason Teşkilatı güçlerinin zirvesine ulaştığı zaman gerçekten fark edilebildi. Geleneklerin iletilmesinde açık bir boşluk vardır: dördüncü ve on ikinci yüzyıllar arasındaki kara deliğin içinde kaybolmuşlar gibi görünen bir boşluk. Nag Hammadi metinlerinin -ki bunlar Mary Magdalena'nın rolünü vurgulamıştır- Mısır'da gömülmesi M.S. 400 civarındaydı: Birinci Bölüm'de gördüğümüz gibi Mary'nin önemi hakkındaki çarpıcı şekilde benzer fikirler Fransa'da sürüp gitti ve Katarlar üzerinde biraz etkisi oldu. Ve John'ın Kilisesi yaklaşık M.S. 50'den sonra açık bir şekilde ortadan kalkmasına rağmen, devam eden varlığı Kilise papazlarının John'ın haleflerine karşı -Simon Magus ve Dositheuslaryaklaşık bir diğer iki yüzyıl boyunca patlamalarından çıkarılabilir.

Daha sonra, yine on ikinci yüzyılda, bu gelenek bir kere daha Masonların mistik John saygısını yüzeye çıkarır.

Bu kayıp yıllarda her iki geleneğe de ne olduğu konusunda her hangi kesin bir şey söylemek imkansızdır, fakat araştırmamızın sonunda entelektüel bir tahmine zarar verebileceğimizi hissediyoruz. Katar haçlı seferine eşlik etmiş olan Languedoc kültürünün sistematik mahvoluşu esnasında bunu doğrulayan herhangi bir kaydın ortadan kaldırılmış olmasına rağmen, Magdalena 'çizgisi' Fransa'nın güneyinde devam etti. Fakat geleneğin yankıları Magdalena'nın İsa'yla ilişkisi hakkında ve fikirlerinin bir kısmı açıkça Nag Hammadi metinlerinden alınmış olan ve Katar etkisinde kalmış olan *Schwester Katrei* belgesi hakkındaki Katar inançları yoluyla bize ulaşmıştır.

John geleneğinin Mandeanlar'in ataları sayesinde Orta Doğu'da bağımsız bir şekilde varlığını sürdürmüş olması ihtimaldir, fakat yine de Avrupa'da yüzyıllar sonra ortaya çıktığını biliyoruz. Fakat Avrupa'ya nasıl geldi? Bunun değerini kim gördü ve inançlarını gizlice desteklemeye kim karar verdi? Bir kez daha cevabı savaşçı-keşişlerde buluruz, bu savaşçı keşişlerin Orta Doğuya doğru askeri harekatları Batıni bilgi için duydukları itici araştırma isteklerini saklamıştır. Templar John geleneğini Avrupa'ya Magdalena geleneğiyle birleştirmek için getirmişlerdir, böylelikle de ayrı erkek ve dişi sırları olarak ortaya çıkabilecek şeyler anlamlı hale gelir. Ve hatırlanmalıdır ki gerçek dokuz Mason şövalye Magdalena kültünün kalbi ve ruhu olan Languedoc kültüründen gelmişlerdir ve heretik geleneği bunu onların sırlarını 'Doğunun John'cılarından' öğrendikleri şeklinde kabul eder.

Bize göre Templar'ın bu iki geleneği birleştirmesinin sadece bir tesadüf olması oldukça ihtimal dışıdır. Her halükarda onların temel amacı en gizli bilgiyi aramak ve bundan faydalanmaktı. Hugues de Payens ve onun sekiz şövalye kardeşi Kutsal Toprağa kafalarında bir amaçla gitti: bilginin gücünü aradılar ve aynı zamanda sadece parasal olamayacak gerçek değere ulaşacak bir araç aradılar. Temp-

lar'ın onu bulmadan önce de Johannite geleneğinin varlığını bildikleri görülür, fakat onu nasıl öğrendiklerini kimse söyleyemez.

Açıkçası asıl tehlikede olan bir takım belirsiz dini fikirlerden çok daha fazlasıydı: Templar pratik adamlardan başka bir şey değildiler -bunlar öncelikli olarak madde gücünü edinimi ile ilgiliydiler- ve gizli inançlarını korudukları için aldıkları ceza hayal edilemeyecek derece korkunçtu. Bu inançların ruhlarının iyiliği için desteklemeye karar verdikleri birtakım sıradan dinsel fikirler olmadığı aşırı derecede vurgulanamaz. Bunlar, en azından, şimdi bilim diye adlandırdığımız şeyde kendilerine bir üstünlük sağlamış olabilen *sihirsel* ve *simyasal* sırlardı. Kesinlikle onların kutsal geometri ve mimari gibi meselelerdeki bilgilerinin üstünlüğü bugün hâlâ bizimle beraber olan, yani batıniliğin içine yaptıkları maceralarının meyvelerini içeren gizli taş kitaplar, gotik katedrallerde ifade bulmuştur. Dünyanın bilgisini ararken Templar astronomi, kimya, kozmoloji, denizcilik, tıp ve matematik alanlarındaki- ki bunların faydaları aşikardır- anlayışlarını genişletmeyi amaçladılar.

Fakat Templar gizlilik -okült hakkındaki- bilgiyi bulmak için yaptıkları araştırmalarında çok daha hırslıydılar: o büyük başı sonu belli olmayan sorulara cevaplar aradılar. Ve simyada bu cevaplardan en az birkaçını bulmuş olabilirler. Destekledikleri bu gizemli bilimin her zaman için genişleyen hayatın, gerçek anlamda fiziksel ölümsüzlük olmasa da uzun ömürlülüğün ta kendisinin gizemlerine teslim olacağı düşünülmüştür. Sadece felsefi veya dini ufuklarını genişletmekten çok uzak olarak Templar en üstün gücü aradılar: zamanın kendisi üzerinde, yaşamın ve ölümün zorba yönetimi üzerinde gerçekten hüküm sürebilme.

Ve Templar zırh eldivenini alıp geleneği aynı ateşle sürdüren heretiklerin neslinden sonra geldiler. Fanatik bir şekilde araştırılmış bu sırların sayısız insanı her şeyini riske atabilecek kadar etkilemiş bir cazibesi olduğu çok açıktır- fakat neydi bu? bu kadar coşku ve içten bağlılığa yol açmış Magdalena ve John gelenekleri hakkındaki şey neydi?

Bu sorulara karşılık hiçbir cevap yoktur, fakat üç tane muhtemel cevap vardır.

İlki Magdalena ve Vaftizci John hikayelerinin aralarında 'Hıristiyanlığın' sırrı -yani gerçek misyonları- olarak sundukları şeyin gerçekte olanla keskin bir zıtlık içerisinde olduğu kabul edildi.

Bütün çevrelerinde kadınlar küçük düşürülmüş ve seks kötü bir pozisyona düşürülmüştür ve papazlar cennet ve cehennemin anahtarlarını ellerinde tuttular ve heretikler Vaftizci ve Magdalena'nın sırlarına rahatlama ve aydınlanma için baktılar. Bu iki 'aziz' sayesinde gnostik ve pagan kimselerin aralıksız ve sürekli çizgisine üstü kapalı bir şekilde bağlanabilmişlerdir, ki bu kimseler hemen eski Mısır'a (ve belki de onun da ötesine) geri kaçmışlardır: Giordano Bruno'nun öğrettiği gibi, Mısır dini her anlamda Hıristiyanlıktan oldukça üstündü ve -gördüğümüz kadarıyla- en azından bir Templar Hıristiyanlığın temel sembolünü, haçı, 'yaşı küçük' olduğu için reddetmiştir.

Baba, Oğul ve (şimdiye kadar erkek olan) Kutsal Ruhun sert ataerkilliği yerine, bu gizli geleneğin yandaşları Baba, Anne ve Çocuğun o bildik üçlüsünün doğal dengesini buldular. Cinsellik hakkında suçluluk duygusuna yakalanmış hissetmek yerine tecrübelerine dayanarak bunun gerçekte Tanrı'ya giden bir giriş kapısı olduğunu biliyorlardı. Ruhlarının durumunu papazlardan dinlemek yerine kendi kurtuluşlarını doğrudan bilgisel yolla veya ilahi bilgiyle buldular. Bütün bunlar son iki bin yılın büyük bir kısmı boyunca ölümle cezalandırılabilecek şeylerdi, ve bütün bunlar Vaftizci ve Magdalena'nın gizli geleneklerinden kaynaklanmıştı. Hiç şüphe yoktu ki gizli tutulmaları gerekti.

Bu geleneklerin sürekli çekiciliğinin ikinci bir nedeni bu dinsizlerin aynı zamanda *bilgiyi* canlı tutmalarıdır. Tarihin büyük bir kısmı boyunca öğrenmenin bütün gücünü küçümsemek bugün bizim için çok kolaydır: matbaanın icadı bir furya yarattı ve okuma ve yazma becerisi -özellikle kadınlar için- çok nadirdi ve sıklıkla Kilise tarafından buna son derece ciddi bir şüpheyle yaklaşıldı. Yine de bu

el altından yürütülen gelenek kadın milleti arasında bile bilgi için duyulan bir açlığı etkin bir şekilde desteklemiştir: hem erkek hem de kadın simyacılar kapalı kapılar ardında büyü, cinsellik ve bilim arasındaki sınırları aşan önemli sırları keşfetmek için uzun süren saatler boyunca çalıştılar ve düzenli sıklıklarla da, onları buldukları görüldü.

Bu gizli geleneğin bozulmadan süregelmiş çizgisi piramitleri inşa edenleri, belki hatta Sfenksi inşa edenleri, kutsal geometrinin prensiplerine göre inşa edenleri ve sırları muazzam Gotik katedrallerin yükselen güzelliğinde ifade bulanları kuşatmıştır. Bunlar medeniyetin yapıcılarıydı, onu gizli gelenekle yükselttiler. (Osiris'in insanoğluna kültür ve medeniyet için gerekli bilgiyi vermiş olduğuna inanılmasının bir tesadüf olmadığı kesindir.) ve Robert Bauval ve Graham Hancock'un son eserlerinin açığa çıkardığı gibi eski Mısırlılar kendi çağımızın bile ötesindeki bilimsel bilgiye sahiptiler. Bu heretik bilim adamları serisinin ayrılmaz bir parçası da Sophia'yı yükseltmeleri, bilgiyi aramaları ve insanoğlunun kutsal doğasına olan inançları aslen gnostisizmle aynı köklerden gelişen Rönesans hermetikleriydi.

Simya, hermetisizm ve gnostisizm kaçınılmaz bir şekilde, fikirlerin olağanüstü bir karışımının mayalandığı İsa zamanının İskenderiyesine doğru geri gider. Ve bu yüzden aynı fikirlerin *Pistis Sophia'ya,* Hermes Trismegistus'un *Corpus Hermeticum*'una etki ettiğini görürüz, ki bunlar Simon Magus'un eserleri ve Mandean kutsal metinleriyle günümüze kadar gelmişlerdir.

Gördüğümüz gibi, İsa Mısır büyücülüğü ile açık bir şekilde bağlantılı olagelmiştir ve Vaftizci ve halefleri, Simon Magus ve Dositheus aynı zamanda İskenderiye okült okullarının 'mezunları' olarak anılmışlardır. Ve bütün batılı gizli inançları olan geleneklerin izleri aynı kökende sürülebilir.

Bununla birlikte, Templar tarafından veya hermetikler tarafından izi sürülen bilginin sadece bugün felsefe olarak -hatta bilim olarak- adlandırdığımız şey olduğunu düşünmek bir hata olurdu. Bu

müritlerin açlık duydukları şeyin bir parçasının bu olduğu doğrudur, fakat gizli geleneklerinin başka bir boyutu daha vardır, bu gözden kaçırılmaması gereken bir boyuttur. Bütün heretiklerin mimari, bilimsel ve sanatsal çabalarının altında yatan şey *sihir gücü* için yaptıkları tutkulu araştırmaydı. Onlar için bunun neden bu kadar çok önemli olduğuna dair ipucu İsa'nın John'a sihirle esareti dedikodusunda yatıyor olabilir mi? Belki Vaftizci için duydukları saygının hiç kimseye alternatif olmadığı bilinen Templar'ın en gizli ayinlerinde kesilmiş bir kafaya tapınmakla suçlanmış oldukları dikkat çekicidir.

Ayin büyüsünün geçerliliği ve etkililiği meselesi bu kitabın kapsamı dışındadır: önemli olan diğerlerinin yüzyıllar boyunca neye inandıkları ve bu inandıkları şeyin güdülerinde nasıl bir rol oynadığı, komploları ve gerçekleştirdikleri planlarıdır.

Leonardo da Vinci ve Sir Isaac Newton gibi görünüşte 'rasyonalist' olan düşünürlerin arkasındaki ve Templar veya özgür masonlukun bazı kısımları ve Sion Manastırı gibi organizasyonların yakın çevresinin arkasındaki gerçek itici güç okültizmdi. Ve bu uzun gizli büyücüler dizisi -*magi*- pek tabii ki Vaftizci ve İsa'yı da içermiş olabilir.

En az bilinen İsa'nın Kasesi hikayelerinden birinde, araştırma konusu olan bir nesne olarak, sakallı bir adamın servis tabağı üzerindeki kesilmiş kafası vardır. Bu John'ın kafasına, sahip olduğu varsayılan ve onu bulan her kim olursa ona verilecek olan o tuhaf büyüleyici güce bir gönderme miydi? Bir kez daha, durum yirminci yüzyıl sonlarındaki şüphecilikten uzak durulamayacak kadar kolaydır. Önemli olan, bir şekilde, John'ın başına sadece kutsal olduğu için değil aynı zamanda *sihirli* olduğu için saygı duyulmuş olduğudur.

Kelt'lerin aynı zamanda sihirli kafalarla ilgili bir geleneği vardır, ancak durumla daha ilgili olan, bir kehanet olduğuna inanılan Abydos'un Osiris tapınağında tutulan kesilmiş bir kafa olmasıydı. Bir diğer bağlantılı efsanede, diğer ölüp dirilen tanrı Orpheus'un

kafası geleceği tahmin etmeye başladığı yer olan Lesbos'da yıkandı. (Ve Jean Cocteau'nun en anlaşılmaz ve gerçeküstü filmlerinden birinin *Orphee* olması sadece bir tesadüf müdür?)

Leonardo sahte Torino Kefeni adlı eserinde '*İsa*'yı' başsız olarak göstermiştir. İlk başta bunun, Leonardo'nun kalıtsal Johannite fikrine göre, başsız birinin (ahlaki ve ruhani olarak) çarmıha gerilmiş birinden üstün olduğu görüşünü iletmek için kullanılmış görsel bir yoldan başka bir şey olmadığını düşündük. 'Kefenli adamın' başı ve vücudu arasındaki demarkasyon çizgisi çok açık bir şekilde kasten yapılmıştır, fakat Leonardo başka bir şey ima ediyor olabilirdi. Belki de bu İsa'nın John'ın başına *sahip olduğuna*, bir şekilde onu içine aldığına -Morton Smith'in sözleriyle- 'İsa-John' olduğuna dair bir göndermeydi. On dokuzuncu yüzyıl Salon de la Rose+Croix posterinde Leonardo'nun *Kutsal Kase'nin Koruyucusu* olarak resmedilmiş olduğunu hatırlayınız.

Leonardo'nun eserinde yukarı doğru kaldırılmış işaret parmağının nasıl Vaftizci'yi sembolize ettiğini görmüştük: John bu hareketi Maestro'nun en son tablosunda ve Floransa'daki John heykelinde yapıyor. Diğer ressamların onu bu şekilde göstermeleri o kadar olağanüstü bir şey değil, fakat Leonardo'nun eserinde John'ın kendisinden başka karakterlerin bunu açıkça Vaftizci'yi hatırlatan bir işaret anlamında kullandıkları gösterilir. *Magi'nin Tapınması*'nda (geleneksel olarak John'u sembolize eden) keçi boynuzu ağacının yükselen köklerinin yanında duran karakter işaret parmağını Bakire ve çocuğa doğru kaldırıyor; *Aziz Anne ile Bakire ve Çocuk* konulu resimde John'ın annesi Elizabeth bunu bakirenin yüzüne doğru yapıyor, ve *Son Akşam Yemeği*'nde yüzünü kaba bir şekilde İsa'nın yüzüne doğru sokan mürit işaret parmağıyla belirsiz bir şekilde havayı delip geçiyor ve bu eserler aslında John'ın takipçilerinin unutmadığını söylerken bu tekrarlanan motif aynı zamanda gerçek bir kalıntıya -bir zamanlar Templar'ın en çok aziz tuttukları kalıntılar arasında olmuş olduğuna inanılan John'ın parmağına- bir gönderme olabilir.

(Nicolas Poussin'in *La Peste d'Azoth* (Azoth'un Derdi) adlı tablosunda dev bir erkek heykeli elini ve sakallı başını kaybetmiştir. Fakat kesilmiş elin başparmağı belirgin bir şekilde John hareketini yaparken gösterilmiştir.)

Bu araştırmanın akışı sırasında Mason olduğu iddia edilen birinin şöyle dediğini duyduk: 'Vaftizci John'ın kafasına sahip olan kişi dünyayı yönetir'- ve ilk olarak bunu bir şekilde hayali veya olsa olsa mecazi olduğunu düşünerek reddetmiştik. Ancak unutmamak gerekir ki bir kere efsanevi ve gerçek olmuş belirli nesneler daima insan kalbi ve aklı üzerinde muazzam bir etki uygulamıştır: bunların arasında *Gerçek Haç, Kutsal Kefen, İsa'nın Kasesi* ve tabii ki *Ahit Sandığı* vardır. Bu efsanevi nesnelerin hepsi merak uyandıracak derecede etkileyici mistik bir atmosferi kuşatıyor, sanki bunlar insani ve kutsal dünyaların birleştiği, iki gerçeklikte de var olan gerçek somut nesnelerin giriş kapılarıymış gibi. Fakat İsa'nın Kutsal Kasesi gibi nesnelerin sihirsel güce sahip olduklarına inanılıyorsa bu kadar çok peşine düşülen şey doğa üstü enerjiyi dışa vurmuş ve gizli bilgiye sahip olmuş olduğuna inanılan insanların gerçek fiziksel kalıntılarıdır.

Kesin bir şekilde Magdalena'nın kalıntılarının gizli gelenekten gelen insanlar için nasıl son derece önemli olduğunu gördük ve belki de onların da bir takım gerçek sihirsel güce sahip oldukları düşünülmüştür. Her halükarda Mary'nin kemikleri büyük saygı duyulan nesneler olarak görülecekti ve John'ın tüyler ürperten kalıntısı gibi şüphesiz heretiklerin arkasında toplanacağı bir totem olarak rol alacaktı. Büyülü güç kavramıyla veya onsuz John'ın başı ve Magdalena'nın kemikleri önünde durmak gizli geleneğinkiler üzerinde muazzam bir etki yapacaktı: Böyle merhametsizce bir muamele görmüş ve toplanmış , yüzyıllar boyunca haksızlığa uğramış ve onların adına sayısız heretikin acı çektiği iki insanın kalıntıları olduğunu düşünmek oldukça duygu yüklü bir an olurdu.

Gizli geleneğin günümüze kadar gelen çekiciliğinin üçüncü nedeni onun kendi öz-yaratıcı ahlaki kesinliğidir: bu heretikler kendilerinin haklı kurulmuş olan kilisenin de yanlış olduğuna inanırlar. Ancak bunlar sadece başka bir dini 'yabancı' bir kültür içerisinde

canlı tutmuyorlardı. Hıristiyanlığın gerçek kökleri ve amacının kutsal ateşi olduğuna inandıkları şeyi canlı tutuyorlardı. Bununla birlikte, onlara göre Hıristiyan Kilisesinin 'aykırı düşüncesi'yle yüz yüze geldiklerinde dürüstlüğün bu her yanı saran hissi sadece geçmişte bunun neden bu kadar etkili olduğunu açıklar. Bugün ve çağda, dine karşı bu çok daha hoşgörülü yaklaşımla, niçin bu geleneğin gizli kalması gereksin ki?

Bu araştırmaya modern Sion Manastırı'nı ve onun devam eden etkinliklerini inceleyerek başladık. Bu organizasyon gerçekte her ne hakkında olursa olsun, gerçek karakterleri sadece bir spekülasyon konusu olmasına rağmen, Pierre Plantard de Saint-Clair onun belirli bir programı olduğunu, içerisinde dünya çapında kesin somut değişiklikler yaratmayı amaçlayan bir programı olduğunu işaret eder.

Manastırın temel planı her ne olursa olsun ortaya çıkardığımız heretik düşünceyle ilgili olduğu görülür. Gerçekte, *Dossierlerin Sırları*'nda saklı olan şey Manastırın tarih boyunca gizli geleneğin beyni olmakla sorumlu olduğu etkisi uyandıran kesinlikle hiç de belirsiz olmayan ifadelerdir. Doğrudan veya dolaylı olarak Manastıra gönderme yapan bu ifadelerin içerisinde şunlar yer alır: '[onlar] aykırı düşüncelerin destekleyicileridirler ....' ; bütün aykırı düşüncelerin arkasında Katarlar ve Masonlardan Özgür Masonlara kadar...'; kiliseye karşı olan gizli kışkırtıcılar ...' Ve başka bir Manastır belgesi olan ve 1997 de Jean Delaude adı altında yayınlanmış olan *Le Cercle d'Ulysse* (Ulysse'nin Çevresi) kaygı verici sözler içerir:

"Sion Manastırı ne planlıyor? Bilmiyorum ama gelecek günlerde Vatikan'ı ele geçirebilecek bir gücü temsil ediyor."

Ve daha önce de gördüğümüz gibi, Manastırdan ilham almış bir eser olan *Rennes-le-Chateau: capitale secrète de l'histoire de France*, Manastırın 'John Kilisesiyle' bağlantılarını tartışırken 'Hıristiyanlığı baş aşağı edecek' olaylara gönderme yapar.

Bu araştırmanın başlangıcında Manastırın azametin ortak yanılmasının sıkıntısını çekmiş olabileceği ihtimalini düşündük, ve - birçok insan gibi- biz de Roma Kilisesi gibi bu kadar büyük ve iyi kurulmuş olan bir organizasyonu tehdit edebilecek güce sahip olması ihtimali yüzünden bu kadar kıskançlıkla korunmuş ne tür bir

sırra sahip olabileceğini tasavvur etmekte güçlük çekmiştik. Şimdi, araştırmalarımız ve tecrübelerimiz nihayetinde Manastır gündeminin -her ne olursa olsun- en azından ciddiye alınması gerektiği görüşüne vardık.

Aslında, Kiliseyi yıkmak için and içmiş organize bir örgüt fikri yeni değil. Örneğin, on sekizinci yüzyılda, Templar soyunun devamı olduklarını iddia eden gizli topluluklar ortaya çıkmaya başladıklarında, paranoya hem Kilise hem de birçok Avrupa ülkesini sardı. Özellikle Fransa Jacques de Molay'ın intikam peşindeki gölgesi altında ter döktü. Templar gerçekten bir intikamla geri mi geliyordu? Hatta şövalyelerin Fransız Devriminin arkasında olduğuna dair dedikodular bile vardı.

Bununla birlikte, Templar'ın öç alma senaryolarında problemler var. Hiçbir zeki organizasyon beyaz nefret ateşini bütün bu saçmalıklara karşı doldurmaz ve bunu yüzyıllar boyunca sadece müstakbel bir Fransız monarşisini ve bireysel bir papazı ortadan kaldırmak için yapmıştır; ki bunların hiçbirinin bütün bu yüzyıllar öncesindeki bastırmalarıyla hiçbir ilgisi yoktu. Bu düşünce Kiliseye duydukları nefretin nedeni olarak Templar bastırmasına dayanır, fakat zaten bundan prensip olarak nefret etmişlerse? (Ve *Levitikon*'a göre Templar Roma Kilisesi'ne en başından beri karşıydılar, ve bu karşı olmaları bastırılma şekilleri yüzünden değildi.)

Araştırmamız göstermiştir ki Templar kendilerinin Hıristiyanlık hakkında gizli bilgiye sahip olduklarına inandılar, fakat aynı zamanda bu bilginin gerçek ve doğru koruyucuları olduklarına da inandılar. Ve hatırlanmalıdır ki Templar ve Sion Manastırı her zaman için birbirinden ayrılmaz bir şekilde örülmüştür; birinin her hangi bir plan veya programı çok büyük bir ihtimalle diğerine de aittir. Ve Sion Manastırında içinde iki heretiki bir araya geldiği - Magdalena ve Vaftizci- bir organizasyon buluruz.

Belki de Manastır/Templar korkmuş bir Hıristiyan alemine yüzyıllardır varolan inançlarının, tanrıçalarına tapınmak ve Johannite geleneği için birtakım somut destek sağlamak için bazı kanıtlarını sunmayı planlıyorlardır. Hatta kalıntıları aramak için sahip oldukları apaçık takıntıyı düşünürsek bu somut kanıtın muhtemelen

ne olduğunu veya -ilk bakışta- bir nesnenin Kilise için nasıl bir tehdit unsuru oluşturabileceğini hayal ettmek zordur.

Ancak, iddia edilen Kutsal Kefen meselesinde gördüğümüz gibi, dini kalıntılar kalpler ve akıllar üzerinde eşsiz ve etkili bir duruşa sahiptir. Aslında, Hıristiyan dramının temel karakterleriyle sözüm ona bağlantılı herhangi bir şey sıra dışı, büyülü bir tınıyla kuşatılmıştır. Kudüs'te bulunan şu ölülerin kemiklerinin konduğu haznelerin 'anti-kalıntıları' bile son zamanlarda birden yoğun bir tartışmanın ve yaygın Hıristiyan "ruh arayışının" odak noktası oldu. Bu kemik konan hazneler İsa ve ailesine ikna edici bir şekilde ilintilendirilmiş olsaydı toplumun merakının nasıl kızışacağını düşünmek eğiticidir. Bu durum hiç şüphe yok ki ihanete uğramış, sahip olduklarından yoksun bırakılmış ve ruhani olarak istikrarı zedelenmiş Hıristiyanlar arasında büyük bir histeriyi ateşleyecekti.

İnsanlar bir arayışı -kışkırtıcı bir şekilde yakalanması zor, ancak belki de ulaşılabilecek bir şeyin araştırmasını- everler. Geri çekilen Kutsal Kase'yi veya Ahit Sandığı'nı araştırmak neredeyse bizim içimize programlanmış görünür, tıpkı Graham Hancock'un *İşaret ve Mühür* adlı eserini selamlayan coşkunun açığa çıkardığı gibi. Yine de çok derinlerde bu nesnelerin, heyecan verici bir şekilde gerçekten bir yerlerde var olmaları olasılığına rağmen, sadece semboller, bazı gizli sırların odak noktası veya somut hali oldukları konusunda bir kabul vardır. Sion Manastırı ve müttefikleri inançları için bazı somut haklı gerekçeleri açığa çıkarmak üzere olabilecekken, tarihin kendisi bu haklı nedenlerin gücüne dair bazı ipuçlarını verir.

Tabii ki böyle planlar en büyük ilgiyi görür, fakat bunlar Kilise'ye yönelik -ve, ima edildiği gibi, Batı kültürümüzün tümünün köklerine yönelik- farz edilen tehdidi anlamak için artık gerekli değildir. Hıristiyan hikayesi hakkındaki varsayımlar üzerine çok fazla şey dayandırılmıştır ve çok fazla yoğun kişisel duygu Tanrı'nın ve Bakire Meryem'in oğlu, günahlarımız için ölüp tekrar diriltilen alçakgönüllü marangoz bir Mesih İsa gibi kavramlara harcanmıştır. Tevazu, hoşgörü ve acı dolu hayatı insan mükemmelliğinin görüntüsü ve milyonlar için bir manevi model olmuştur. Mesih İsa, cennette Babasının sağ eli üzerindeki yerinden, zavallı ve haksızlığa

uğramışlara tepeden bakıp onları rahatlatır, bu yüzden de şöyle dememiş miydi? "Yükü ağır olan siz hepiniz bana gelin ve ben sizi tazeleyeceğim."

Aslında, İsa'nın bu sözleri gerçekten söylemiş olması büyük bir olasılık olsa da bu sözlerin ondan doğduğu tek kelimeyle doğru değildir. Çünkü, gördüğümüz gibi, onlar- ve tahminen onlar gibi birçok diğerleri- Chreste İsis'e, Mısırlıların en büyük ana tanrıçası Nazik İsis'e atfedilen sözlerden gelir. İsa'ya, diğer herhangi bir İsis papazına olduğu gibi, bu sözler çok aşina gelmiş olmalı.

Gördüğümüz gibi, pek çok modern Hıristiyan, kutsal kitap uzmanlığındaki gelişmeler hakkında şaşırtıcı bir şekilde kötü bilgilendirilmişlerdir. Birçoğuna göre, Mısırlı bir sihirbaz olarak İsa veya İsa ve Vaftizci John arasındaki rekabet gibi düşünceler kafirlikten başka bir şey olmayarak görülmelidir. Yine de bunlar kurgu yazarlarının veya dinlerinin düşmanlarının icatları değil, fakat saygı duyulan uzmanların çıkardığı sonuçlardır, ki bu uzmanlardan bazılarının kendileri de Hıristiyan'dır. İsa'nın hikayesindeki pagan elementlerin ilk defa kabul edilmesi yüz yıl kadar önce başlamıştır.

Bu konuyu ilk olarak araştırmaya başladığımızda uzmanların İsa ve hareketinin neredeyse kabul edilemez bir versiyonu için ayrıntılı ve titiz bir şekilde savunulan durumlar sunarak standard Hıristiyan hikayesini ne kadar çok sorguladıklarına şaşırdık. Özellikle de İsa'nın Yahudi olmadığına dair -ve de onun aslında Mısır dininden olduğuna dair- zaten bol miktarda bilimsel kanıt olduğunu keşfetmekten dolayı hayretler içinde kaldık. Yine de, İsa'nın bir Yahudi olduğuna dair kültürel inancımız o kadar güçlüdür ki bu kadar kanıtı bir araya toplamış olan bu insanlar bile mantıksal son adımı atıp bu bilgilerin ağırlığının, gerçekte İsa'nın bir Yahudi dininden değil de Mısır dininden olduğu yönünde açığa çıkardığı sonuca bir türlü varamazlar.

İsa ve hareketinin radikal bir şekilde yeni olan portresinin yaratılmasına büyük bir katkı sağlamış birçok insan vardır. Desmond Steward *Yabancı* adlı eserinde İsa'nın Mısır gizem okullarının etkisi altında kalmış olduğunu muhteşem bir şekilde savunmuştur, fakat yine, Stewart bu Mısır bağlantısını sadece İsa'nın asıl Yahudiliğine

küçük bir değiştirme olarak görür. Ve İsa'nın Yahudi dininden olmadığını savunmasına rağmen Profesör Burton L. Mack aynı zamanda kutsal kitaplardaki gizem okulları bilgisini daha sonradan yapılmış bir ekleme olduğu gerekçesiyle reddetmektedir, ki bu herhangi bir kanıtla desteklenmeyen bir varsayımdır.

Hatta Profesör Karl W. Luckert şöyle yazar:

"[Hıristiyanlığın] bu doğum sancıları ... yine de Hıristiyanlığın anasının, sona eren eski Mısır dininin üzerindeki gerçek doğum sancısının acılarıydı. Eski Mısırlı anamız kuvvetli ve enerjik dölünün ortaya çıktığı ve Akdeniz dünyasında gösterişli bir şekilde büyümeye başladığı yüzyıllar içerisinde öldü. Doğum sancıları ölüm sancıları oldu.

Neredeyse iki bin yıl süren hayatı boyunca, Mısırlı annesinden doğan bu Hıristiyan kız çocuk eski İbrani babadan kalma gelenekleri hakkında oldukça iyi bir şekilde bilgilendirilmiş olarak kaldı ... (ancak) bugüne kadar merhum annesinin dinsel kimliği hakkında ona hiçbir şey anlatılmamıştı ..."

Bununla birlikte Hıristiyanlığın Mısırlı kökleri hakkında böylesine ihtişamla savunma yapan Luckert de hâlâ asıl noktayı kaçırmayı becerebilmektedir. Mısır etkisini dolaylı ve Yahudiliğin Mısır'daki öz köklerinin bir yankısı olarak görür. Fakat, İsa Mısır gizem okulunun bilgisini öğrettiyse, muhakkak ki bunu ilk elden, yani parça parça ve belirsiz Eski Ahit anıştırmalarından çıkan parçaları birleştirmek yerine, sınırın tam öte yanından öğrenmiş olması daha mantıklıdır.

Bütün bu otoriteler içinden sadece biri bu cesaret isteyen mantıksal son adımı gerçekten atmıştır. *Büyücü İsa* adlı eserinde Morton Smith İsa'nın kendi inançları ve uygulamalarının Mısır inanç ve uygulamalarından geldiğini su götürmez bir şekilde belirtir. Önemle belirtilmelidir ki bu iddiasını Mısırlı büyüyle ilgili bazı kesin metinlerden gelen bilgiler üzerine dayandırmaktadır.

Morton Smith'in eseri birçok kutsal kitap yorumcusu tarafından tamamen görmezden gelinmesine rağmen bazıları tarafından

tedbirli bir onayla karşılanmıştır. Bununla birlikte akademisyenlerin görüşleri araştırmamız boyunca gördüğümüz gibi hiçbir şekilde resmin tümü değildir. Yüzyıllar boyunca birçok grup İsa'nın ilk yüzyıl dramında bulunan diğerlerinin Mısırlı geçmişine dair gizli bir inancı paylaşmışlardır ve bu 'heretikler' aynı zamanda bize Hıristiyanlığın kökenlerine dair çok daha fazla içgörü sağlamıştır. Bu fikirlerin günümüzde modern Yeni Ahit uzmanlığı tarafından onaylanıyor olması ilginçtir.

Hıristiyanlık gerçekten Mısır dininin yan ürünüyse ve Tanrının Oğlunun eşsiz misyonu değilse -veya hatta bir Musevilik şeklinin radikal bir gelişimiyse- o zaman bütün kültürümüz için verdiği gizli anlamlar o kadar temeldir ve muazzam derecede çok kişiyi etkilemiştir ki bunlara sadece burada değinilebilmektedir.

Örneğin, Kilise arkasını Mısırlı köklerine dönerek cinsiyetlerin tek tip eşitliği ile ilgili temel anlayışını kaybetmiştir, çünkü İsis daima arkadaşı Osiris'le, veya tam zıttı şeklinde dengelenmiştir. İlke olarak en azından bu kavram hem erkek hem de kadına eşit olarak hak ettikleri saygının verilmesini desteklemiştir, çünkü Osiris bütün erkekleri ve İsis'i kadın milleti olarak belirtmiştir. Laik çağımızda bile bizler hâlâ Mısır ülküsünün bu inkar edilişinin sonuçlarını çekiyoruz: çünkü cinsiyet ayrımcılığı sadece Avrupa'ya özgü bir durum olmamasına rağmen bunun batıdaki direkt göstergeleri Kilisenin kadının yeri ile ilgili öğretilerine çok şey borçludur.

Dahası, Mısırlı geçmişini inkar ederek, Kilise aynı zamanda tüm seks kavramını da bir kutsama olarak reddetmiştir. Kadın düşmanı olan bir ataerkilliğin başına kadınlarla evlenmeyen ve cinsel ilişkide bulunmayan bir Tanrının Oğlunu getirerek, özgün 'Hıristiyan' mesajını çarpıtmıştır. Çünkü İsa'nın kendisinin kutsal saydığı tanrılar cinsel partnerlerdi ve bu cinsellik ibadet edenleri arasındaki kutlama ve benzeme meselesiydi. Mısırlılar özellikle şehvet düşkünü ahlaksız insanlar olarak bilinmemekle beraber doğaüstü özellikleriyle dikkat çekmekteydiler. Kilisenin cinsellik ve cinsel sevgiye karşı tutumunun kültürümüz için sonuçları, gördüğümüz gibi, korkunç olmuştur: böyle bir ölçek üzerindeki baskı sadece kişisel işkence ve gereksiz ruh arayışından değil aynı zamanda kadın ve ço-

cuklara karşı işlenmiş sayısız suçtan sorumludur, ki bu suçların çoğunu otoriteler görmezlikten gelmeyi seçmiştirler.

Bu büyük hatanın, gerçek köklerini inkar etmiş bir Hıristiyan Kilisenin diğer ürünleri de vardır. Yüzyıllar boyunca Kilise rutin bir şekilde Yahudilere karşı Hıristiyanlığın ve Museviliğin birbirine rakip olduğu inancına dayanarak canavarca suçlar işlemişlerdir. Geleneksel olarak, Kilise Yahudileri İsa'nın Mesihliğini inkar ettikleri için küfürbazlar olarak gördü, ancak İsa bir Yahudi olmamış olsaydı, o zaman milyonlarca masum Yahudi'ye karşı işlenmiş dehşet için çok daha az neden olurdu. (Yahudi'lere yapılmış saldırıları haklı çıkarmak için kullanılmış olan diğer büyük suçlama -yani İsa'yı öldürmüş olmaları- onu öldürenler Romalılar olduğu için uzun bir süre çürük ve temelsiz olsa da kabul görmüştür.)

Bunun yanı sıra başka bir grup Kilisenin düşmanlığını yıllarca üzerine çekmiştir. Kendisini tek kilise olarak kurma hırsıyla Hıristiyanlık daima paganlara karşı savaş içine girmiştir. İzlanda'dan Güney Amerika'ya, İrlanda'dan Mısır'a kadar Mesih İsa adına tapınaklar yıkıldı ve insanlar işkence gördü ve öldürüldü. Bununla birlikte biz haklıysak ve *İsa'nın kendisi bir pagansa* o zaman bu Hıristiyan hırsı sadece ortak insanlığın değil, aynı zamanda kurucularının kendi ilkelerinin bir kere daha inkar edilmesiydi. Bu mesele hâlâ geçerlidir, çünkü modern paganlar bugünün toplumunda Hıristiyanlar tarafından taciz edilmeye devam etmektedir.

Bizim tüm kültürümüzün sorgulanmaz bir şekilde Musevi-Hıristiyan olduğu anlaşılır, fakat biz haklıysak ve aslında *Mısırlı*-Hıristiyan olmalıysa bu ne anlama gelir? Tabii ki bu sadece varsayımsal bir soru olabilir, fakat din hayalimizi sihir ve piramit sırrı üzerine kurmak, gazap dolu Yehova üzerine kurmaktan belki daha çekicidir. Elbette, Baba, Anne ve Çocuk üçlemesine sahip olan bir din daima güçlü bir çekicilik ve bol miktarda rahatlık hissini kullanmalıdır.

Avrupa'daki, devam eden heretik inanç çizgisinin, tanrıça gizeminin gizli akıntısının, cinsel simyanın ve Vaftizci John'ı çevreleyen

sırların izini sürdük. Heretiklerin tarihi Roma kilisesi hakkındaki gerçeklere giden anahtarlara sahip olduğuna inanıyoruz. Onların durumunu, kendimiz keşifleri yaptıkça ve bir sürü bilgiden -ve gerçekte, yanlış bilgiden- ortaya çıkan kapsamlı resmi gördükçe bu sayfalarda adım adım sunduk.

Genel olarak heretiklerin bahsetmeye değer bir durumları olduklarına inanıyoruz. Kesinlikle, tarihi karakterler olan Vaftizci John ve Mary Magdalena'ya ciddi bir haksızlık yapılmıştır ve kayıtları doğru bir şekilde ortaya koymanın zamanı çoktan geçmiştir. Batılı erkeklerin yeni binyıla baskı ve suçlamadan uzak girme umudunun olabilmesi için Kadın Prensibine duyulan saygının ve tüm cinsel simya kavramının anlaşılması gerekmektedir.

Bununla birlikte bu araştırmada geçirdiğimiz yolculuktan ve yaptığımız keşiflerden herhangi bir ders çıkarılabilecekse, bu sonuç pek de öyle heretiklerin haklı ve Kilisenin haksız olduğu değildir. Bu ders daha çok kıskançlıkla korunmuş sırlar ve kutsal savaşlar yerine önyargı ve yerleşmiş fikirlerden uzak yeni fikirlere karşı hoşgörü ve açıklığa ihtiyaç olmasıdır. Hayal gücü, zeka, veya ruh üzerinde hiçbir sınır tanımadan bir zamanlar Giordano Bruno, Henry Cornelius Agrippa ve Leonardo da Vinci gibi önde gelen kişiler tarafından aydınlık olarak korunan fener bizi daha ileriye taşıyabilir. Ve ancak o zaman bu eski, hermetik atasözünü tam olarak anlayabiliriz: *Sizler tanrı olduğunuzu bilmiyor musunuz?*

SON

KAYNAKÇA

Addison, Charles Greenstreet, *The History of the Knights Templars, the Temple Church and the Temple*, Longman & Co., London, 1842.

Anand, Margo, *The Art of Sexual Ecstasy*, Aquarian Press, London, 1990.

Anderson, William, *Dante the Maker*, Routledge & Kegan Paul, London, 1980.

Ann, Martha and Dorothy Myers Imel, *Goddesses in World Mythology*, Oxford University Press, Oxford, 1993.

Ashe, Geoffrey, *The Virgin*, Arkana, London, 1976.

Ayest, David and A.S.T. Fisher, *Records of Christianity, Volume I: in the Roman Empire*, Basil Blackwell, Oxford, 1971.

Baigent, Michael and Richard Leigh, *The Temple and the Lodge*, Jonathan Cape, London, 1989.

Baigent, Michael, Richard Leigh and Henry Lincoln, *The Holy Blood and the Holy Grail*, Jonathan Cape, London, 1982; revised edition: Arrow, London, 1996.

— *The Messianic Legacy*, Jonathan Cape, London, 1986.

Barber, Malcolm, *The Netv Knighthood: A History of the Order of the Temple*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.

— *The Trial of the Templars*, Cambridge University Press, Cambridge, 1978.

Bauval, Robert and Adrian Gilbert, *The Orion Mystery*, William Heinemamı, London, 1994.

Bayley, Harold, *The Lost Language of Symbolism*, Williams & Norgate, London, 1912.

Begg, Ean, *The Cult of the Black Virgin*, Arkana, London, 1985; revised edition 1996.

Begg, Ean and Deike, *in Search of the Holy Grail and the Precious Blood*, Thorsons, London, 1995.

Beha, Ernest, *A Dictionary of Freemasonry*, Arco, London, 1962.

Bertaulet, Jos, *De Verloren Konig en de bronnen van de Graaüegende*, Stichting Mens en Kultuur, Ghent, 1991.

Birks, Walter and R.A. Gilbert, *The Treasure of Montsegur*, Crucible, London, 1987.

Black, Matthew, *The Scrollss and Christian Origins: Studies in the Jetvish Background ofthe Nem Testament*, Thomas Nelson & Sons, London, 1961.

Blum, Jean, *Rennes-le-Château: uiisigoths, cathares, tempüers*, Editions du Rocher, Monaco, 1994.

Boudet, Henri, *The vraie langue celtiaue etle Cromleck de Rennes-les-Bains*, Editions Belisane, Nice, 1984 (facsimile of original 1886 edition).

Branily, Serge, *Leonardo: the Artist and the Man*, Michael Joseph, London, 1992; first published as *Uonard de Vinci*, Editions Jean-Claude Lattes, Paris, 1988.

Budge, Sir E.A. Wallis, (trans.) *The Book of the Dead*, British Museum, London, 1899.

—*Egyptian Magic*, Dover Publications, New York, 1971.

Buenner, D., *Notre-Dame de la Mer et les Saintes-Maries*, Lescuyer, Lyons, n.d.

Calve, Enıma, *My Life*, D. Appleton & Co., London, 1922.

Captier, Antoine, Marcel Captier and Michel Marrot, *Rennes-le-Château: le secret de l'abbe Sauniere*, Editions Belisane, Nice

Cavendish, Richard (ed.), *The Encyclopedia of the Unexplained*, Routledge & Kegan Paul, London, 1974.

— *The Magical Arts, Arkanz*, London, 1984.

Chang, Jolan, *The Too of Love and Sex*, Wildwood House, London, 1977.

Corbu, Claire and Antoine Captier, *L'Heritage de I'abbi Sauniere*, Editions Belisane, Cazilhac, 1995.

Crossan, John Dominic, *Who Killed Jesus?*, Harper Collins, New York, 1995.

Daraul, Arkon, *Secret Societies*, Frederick Muller, London, 1961.

de Rosa, Peter, *Vicars of Christ: The Dark Side of the Papacy*, Bantam Press, London, 1988.

de Sede, Gerard, *Rennes-le-Chdteau: le dossier, les impostures, les phantasmes, les hypotheses*, Robert Laffont, Paris, 1988.

—*Les Templiers sont parmi nois*, Julliard, Paris, 1963.

de Sade, Gerard and Sophie, *L'Or de Rennes, ou la vie insoUte de Berenger Sauniere, curi de Rennes-le-Ch&teau*, Julliard, Paris, 1967.

de Voragine, Jacobus, *The Golden Legend: Readings on the Saints*, trans. William Grayer Ryan, 2 volumes, Princeton University Press, 1993.

Delaude, Jean, *Le cercle d'Ulysse*, Editions Dyroles, Toulouse, 1977.

Deloux, Jean-Pierre and Jacques Bretigny, *Rennes-le-Ch&teau: capital secrete de l'histoire de France*, Editions Atlas, Paris, 1982.

Descadaillas, Rene, *Mythologie du tresor de Rennes-le-Chdteau*, Savary, Carcassonne, 1974.

— *Notice sur Rennes-le-Chdteau et l'abbe Sauniire,* Departmental Archives of the Aude, Carcassonne, 1962.

Dodd, C.H., *The Interpretation of the Fourth Gospel,* Cambridge University Press, Cambridge, 1953.

Doresse, Jean, *The Secret Books of the Egyptian Gnostics,* Hollis & Carter, London, 1960; first published as *Les tivres secrets des Gnostiques d'Egypte,* Librairie Plon, Paris, 1953.

Douzet, Andre, *Elements du passe de Sainte-Croix-en-Jarez Chartreuse: pour servir a son histoire,* A. Douzet, Bages, 1994.

Drawer, E.S., *The Mandaeans of Iraq and Iran: Their Cults, Customs, Magic, Legends and Folklore,* Clarendon Press, Oxford, 1937.

Eisler, Robert, *The Messiah Jesus and John the Baptist,* Methuen & Co., London, 1931.

Eliade, Mircea, *The Encyclopedia of Religion,* Macmillan, New York, 1987.

Fanthorpe, Lionel and Patricia, *Rennes-le-Chateau: Its Mysteries and Secrets,* Bellevue Books, Ashford, 1991.

Fideler, David (ed.), *Alexandria 3,* Phanes Press, Grand Rapids, 1995.

Findel, J.G., *The History of Freemasonry from its Origins down to the Present Day,* George Kenning, London, 1869.

Flowers, Stephen E., *Fire and Ice,* Llewellyn Publications, St. Paul, 1994.

Foerster, Werner (ed.), *Gnosis: A Selection of Gnostic Texts* (2 vols.), Clarendon Press, Oxford, 1972/74; first published as *Gnosis,* Artemis Verlags-AG, Zurich, 1969/71.

Fox, Robin Lane, *The Unauthorized Version,* Viking, London, 1991.

Gasgoine, Bamber, *The Christians,* Jonathan Cape, London, 1977.

Gaster, Theodore H., *The Dead Sea Scriptures,* Doubleday and Co., Garden City, 1956.

Gaus, Andy (trans, and ed.), *The Unvarnished New Testament,* Phanes Press, Grand Rapids, 1991.

Gilbert, R.A., *The Golden Dawn: Twilight of the Magicians,* Aquarian Press, Wellingborough, 1983.

Godwin, Joscelyn, *Robert Fludd: Hermetic Philosopher and Surveyor of Two Worlds,* Thames & Hudson, London, 1979.

Godwin, Malcolm, *The Holy Grail: Its Origins, Secrets and Meaning Revealed,* Bloomsbury, London, 1994.

Golb, Norman, *Who Wrote the Dead Sea Scrolls?,* Michael Mara, London, 1995.

Gote, Anton and Spatz, *Rennes-k-Chdteau: clef du royaume des morts,* 4 volumes, Atelier Empreinte, Rennes-le-Chateau, 1984-1987.

Greer, Mary K., *Women of the Golden Dawn: Rebels and Priestesses*, Park Street Press, Rochester, 1995.

Griffiths, Richard, *The Reactionary Revolution*, Constable, London, 1966.

Guerber, H.A., *Legends of the Middle Ages*, American Book Co., New York, 1924.

Haeffner, Mark, *The Dictionary of Alchemy*, Aquarian Press, Wellingborough, 1991.

Hancock, Graham, *Fingerprints of the Gods*, William Heinemann, London, 1995.

— *The Sign and the Seal*, William Heinemann, London, 1992.

Hancock, Graham and Robert Bauval, *Keeper of Genesis*, William Heinemann, London, 1996.

Hancox, Joy, *The Byrom Collection*, Jonathan Cape, London, 1992. Haskins, Susan, *Mary Magdalen*, HarperCollins, London, 1993.

Heyob, Sharon Kelly, *The Cult of Isis among Women in the Graeco-Roman World*, EJ. Brill, Leiden, 1975.

Hillgarth, J.N., *Lull and Lubism in Fourteenth Century France*, Clarendon Press, Oxford, 1971.

Holroyd, Stuart and Neil Powell, *Mysteries of Magic*, Bloomsbury Books, London, 1991.

James, M.R. (ed.), *The Apocryphal New Testament*, Clarendon Press, Oxford, 1953.

Jarnac, Pierre (ed.), *Les archives de l'abbe Sauniere*, Pierre Jarnac, Sailles, 1995.

Les archives du tresor de Rennes-le-Chdteau, (2 vols.) Editions Belisane, Nice, 1987/1988.

Histoire du tresor de Rennes-le-Chdteau, Editions Belisanc, Nice, 1985.

(ed.), *Les mysteres de Rennes-le-Chdteau: melanges sulfureux* (3 vols), C.E.R.T., Couiza, 1994-1995.

Jones, Gwinn and Thomas Jones (trans, and ed.), *The Mabinogion JM.* Dent & Sons, London, 1974.

Jones, Prudence and Nigel Pennick, *A History of Pagan Europe*, Routledge, London, 1995.

Josephus, Flavius, *The Jewish War*, trans. G.A. Williamson, Penguin, London, 1970.

Jung, C.G., *Psychology and Alchemy*, Routledge & Kegan Paul, London, 1968.

King, Francis and Isabel Sutherland, *The Rebirth of Magic*, Corgi, London, 1982.

Knight, Christopher and Robert Lomas, *The Hiram Key*, Century, London, 1996.

Knight, Gareth, *Magic and the Western Mind*, Kahn & Averill, London, 1991.

— *The Rose Cross and the Goddess*, Aquarian Press, Wellingborough, 1985.

Kraeling, Carl *R. John the Baptist*, Charles Scribner's Sons, London, 1951.

Layton, Bentley, *The Gnostic Scriptures*, SCM Press, London, 1987.

L6vi, Eliphas, *The History of Magic*, trans. A.E. Waite, William Rider & Sons, London, 1913; first published as *Histoire de la Magie*, Germer Bailliere, Paris, 1860.

Lincoln, Henry, *The Holy Place*, Jonathan Cape, London, 1991.

Lindsay, Jack, *The Origins of Alchemy in Graeco-Roman Egypt*, Frederick Muller, London, 1970.

Loomis, Roger S. and Laura H., *Medieval Romance*, Modern Library, New York, 1957.

Lucius Apuleius, *The Golden Ass*, trans. W. Adlington, Harvard University Press, London, 1989.

Luckert, Karl W., *Egyptian Light and Hebrew Fire*, State University of New York Press, New York, 1991.

Lurker, Manfred, *An Illustrated Dictionary of the Gods and Symbols of Ancient Egypt*, Thames & Hudson, London, 1980.

Mack, Burton L, *The Lost Gospel: The Book of Q and Christian Origins*, Element Books, Shaftesbury, 1994.

Malvern, Marjorie M., *Venus in Sackcloth: The Magdalen's Origins and Metamorphoses*, Southern Illinois University Press, Carbondale, 1975.

Mann, A. T. and Jane Lyle, *Sacred Sexuality*, Element Books, Shaftsbury, 1995.

Marie, Franck, *Alet-les-Bains: les portes du temps*, Franck Marie, Montrouge, 1984.

Warwick, Max (ed), *Witchcraft and Sorcery: Selected Readings*, Penguin, London, 1970.

Mascetti, Manuela Dunn, *The Song of Eve: Mythology and Symbols of the Goddess*, Aurum Press, London, 1994.

Matarasso, Pauline (trans, and ed.), *The Cistercian World: Monastic Writings of the Twelfth Century*, Penguin, London, 1993.

Mead, G.R.S. (ed.), *The Gnostic John theBaptizer: Selections from the Mandaean fohn-Book*, John M. Watkins, London, 1924.

— *Simon Magus: An Essay*, Theosophical Publishing Society, London, 1892.

Meyer, Marvin W. (ed.), *The Ancient Mysteries: A Sourcebook*, HarperCollins, San Francisco, 1987.

Meyer, Marvin and Richard Smith (eds.), *Ancient Christian Magic: Coptic Texts of Ritual Power*, HarperCollins, San Francisco, 1994.

Montcault, Michel, *La basitique Sainte-Marie-Madeldne etle Couvent Royal*, Edisud, Aix-en-Provence, 1985.

Nataf, Andre, *The Occult*, W & R Chambers, Edinburgh, 1991; first published as *Les maitres de l'occultisme*, Bordas, Paris, 1988.

Newman, Barbara, *From Virile Woman to WomanChrist: Studies in Medieval Religion and Literature*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1995.

Norvill, Roy, *Hermes Unveiled*, Ashgrove Press, Bath, 1986.

Oliver, Rev. George, *A Mirror for the fohannite Masons*, Richard Spencer, London, 1848.

Osman, Ahmed, *The House of the Messiah*, HarperCollins, London, 1992.

Pagels, Elaine, *The Gnostic Gospels*, Weidenfeld & Nicolson, London, 1980.

Partner, Peter, *The Murdered Magicians: The Templars and their Myth*, Oxford University Press, Oxford, 1981.

Patai, Raphael, *The Hebrew Goddess* (3rd ed), Wayne State University Press, Detroit, 1990.

Pennick, Nigel, *Hitler's Secret Sciences*, Neville Spearmen, Sudbury, 1981.

Phipps, William E., *The Sexuality of Jesus*, Harper & Row, New York, 1973.

— *Was Jesus Married?*, Harper & Row, New York, 1970.

Picknett, Lynn and Clive Prince, *Turin Shroud: In Whose Image?*, Bloomsbury, London, 1994

Pike, Albert, *Morals and Dogma of the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry*, A.\M.\, Charleston, 1871.

Pope, Marvin ft, *Song of Songs: A New Translation with Introduction and Commentary*, Doubleday, New York, 1983.

Qualls-Corbett, Nancy, *The Sacred Prostitute: Eternal Aspect of the Feminine*, Inner City Books, Toronto, 1988.

Rappoport, Angelo S., *Ancient Israel*, 3 volumes, Senate, London, 1995.

Redgrave, Peter, *The Black Goddess and the Sixth Sense*, Bloomsbury, London, 1987.

Reti, Ladislao (ed.), *The Unknown Leonardo*, McGraw-Hill, London, 1974.

Ricci, Carla, *Mary Magdalene and Many Others: Women who followed Jesus*, Burns & Oates, Tunbridge Wells, 1994; first published as *Maria di Magdala e le Molte Altre: Donne sul cammino di Gesu*, M. D'Auria Editore, Naples, 1991.

Riffard, Pierre, *Dictionnaire de l'esoterisme*, Payot, Paris, 1983.

Riviere, Benoist (ed.), *Lumieres nouvelles sur Rennes-le-Chdteau*, Benoist Riviere, Lyons, 1995.

Roberts, Gay, *The Mystery of Rennes-le-Chdteau: A Concise Guide*, Rennes-le-Chateau Research Group, Twylch, 1995.

Roberts, J.M., *The Mythology of the Secret Societies*, Seeker & Warburg, London, 1972.

Robertson, J.M., *Pagan Christs*, Barnes & Noble, New York, 1993 (one-volume abridgement of 1903 work).

Robin, Jean, *Rennes-le-Chdteau: la coUine envoutee*, Guy Tredaniel Paris, 1982.

— *Le royaume du graal*, Guy Tredaniel, Paris, 1992.

Robinson, John A.T, *The Priority of John*, SCM Press, London, 1985.

Robinson, John J., *Born in Blood*, Century, London, 1990.

Rudolph, Kurt *Mandaeism*, E.J. Brill, Leiden, 1978.

St Victor, Owen, *Epiphany*, Sancta Sophia, Leuvens, 1991.

Sanders, E.P., *Jesus and Judaism*, SCM Press, London, 1985.

Saul, John M. and Janice A. Glaholm, *Rennes-le-Chdteau: A Bibliography*, Mercurius Press, London, 1985.

Schellenberger, Paul and Richard Andrews, *The Tomb of God: The Body of Jesus and the Solution to a 2,000-year-old Mystery*, Little, Brown & Co., 1996.

Schneemelcher, Wilhelm (ed), *New Testament Apocrypha* (2 vols.), James Clarke & Co., Cambridge, 1991.

Schonfield, Hugh J., *The Essene Odyssey*, Element Books, Shaftesbury, 1984.

The Passover Plot, Hutchinson, London, 1965.

The Pentecost Revolution, Hutchinson, London, 1974.

Shu'al, Katan, *Sexual Magick*, Mandrake of Oxford, 1995.

Sinclair, Andrew, *The Sword and the Grail*, Century, London, 1992.

Sipra, Jean Alain, *L'architecture insolite de l'eglise de Rennes-le-Chdteau*, Association Terre de Rhedae, Rennes-le-Chateau, 1992.

Smith, Morton, *Clement of Alexandria and a Secret Gospel of Mark*, Harvard University Press, Cambridge, Mass, 1973.

—*Jesus the Magician*, Victor Gollancz, London, 1978.

— *The Secret Gospel: The Discovery and Interpretation of the Secret Gospel according to Mark*, Gollancz, London, 1973.

Spence, Lewis, *An Encyclopedia of Occultism*, G. Routledge & Sons, London, 1920.

Starbird, Margaret, *The Woman with the Alabaster Jar*, Bear & Co., SanteFe,1993.

Stewart, Desmond, *The Foreigner ftamish.* Hamilton, London, 1981.

Stoyanov, Yuri, *The Hidden Tradition in Europe*, Arkana, London, 1994.

Tarade, Guy and Jean-Marie Barani, *Les sites magiques de Provence*, Robert Laffont, Paris, 1990.

Thiede, Carsten Peter and Matthew d'Ancona, *The Jesus Papyrus*, Weidenfeld & Nicolson, London, 1996.

Tompkins, Peter, *The Magic of Obelisks*, Harper & Row, New York, 1981.

Torjeson, Karen Jo, *When Women were Priests*, HarperCollins, San Francisco, 1993.

Tyldesley, Joyce, *Daughters of Isis: Women of Ancient Egypt*, Viking, London, 1994.

U.-.D/., Frater, *Secrets of the German Sex Magicians*, Llewellyn, St Paul, 1991.

Upton, Nina, *The Valley of Pyrene*, Cassell & Co., London, 1955.

Ursin, Jean, *Creation et histoire de Rite Ecossais Rectifie*, Editions Deny, Paris, 1993.

Vermes, Geza, *Jesus the Jew*, William Collins, London, 1973.

Waite, Arthur Edward, *The Hidden Church of the Holy Graal: Its Legends and Symbolism*, Rebman, London, 1909.

Walker, Barbara G., *The Woman's Encyclopedia of Myths and Secrets*, HarperCollins, San Francisco, 1983.

Wallace-Murphy, Tim, *The Templar Legacy and the Masonic Inheritance within Rosslyn Chapel*, Friends of Rosslyn, Roslin, 1994.

Webb, James, *The Occult Underground*, Open Court, La Salle, 1974.

Webb, Robert *L. .John the Baptizer and Prophet*, Sheffield Academic Press, Sheffield, 1991.

Wilson, A.N., *Jesus*, Sinclair-Stevenson, London, 1992. Wilson, Colin, *The Occult*, Hodder & Stoughton, London, 1971.

Wilson, Ian, *Are these the Words of Jesus?*, Lennard Publishing, Oxford, 1990.

—*Jesus: The Evidence*, Weidenfeld & Nicolson, London, 1984. — *The Turin Shroud*, Penguin, London, 1979.

Wilson, R.McL, *The Gospel of Philip*, A.R. Mowbray & Co., London, 1962.

Witherington HI, Ben, *Women and the Genesis of Christianity*, Cambridge University Press, 1990.

Wolff, Philippe (ed.), *Documents du ITustoire du Languedoc*, Edouard Privat, Toulouse, 1969.

Wolfram von Eschenbach, *Parzival*, (trans. A.T. Hatto), Penguin, London, 1980.

Wood, David, *Genisis: The First Book of Revelations*, Baton Press, London, 1985.

Woodford, Rev. A.F.A. (ed.), *Kenning's Masonic Cyclopedia and Handbook of Masonic Archaeology, History and Biography*, George Kenning, London, 1878.

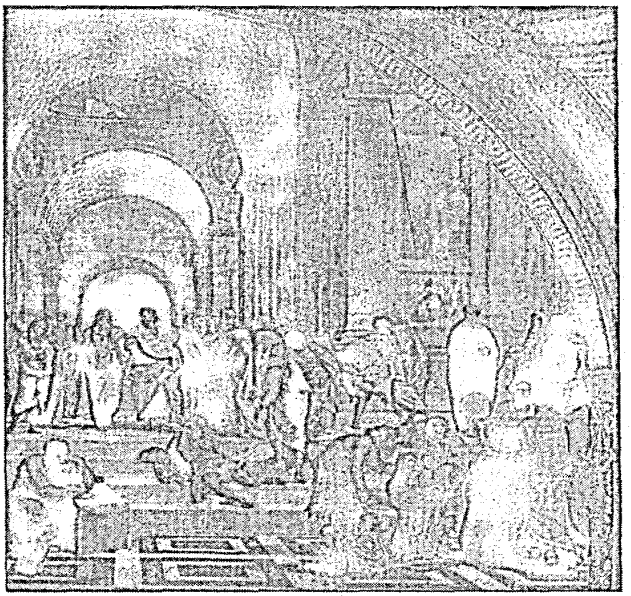
Yamauchi, Edwin, *Pre-Christian Gnosticism*, Tyndale Press, London, 1973.

Yates, Frances A., *The Art of Memory*, Routledge & Kegan Paul, London, 1966.

— *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, Routledge & Kegan Paul, London, 1964.

— *The Occult Philosophy in the Elizabethan Age*, Routledge & Kegan Paul, London, 1979.

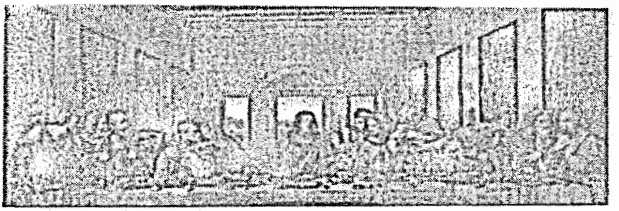
— *The Rosicrucian Enlightenment*, Routledge & Kegan Paul, London, 1972.

Raphael'in, *'Atina Okulu'* adlı eserinde (yukarıda) (Mansell Koleksiyonu) Leonardo da Vinci'yi sol tarafta, Plato rolünde ve parmağını havaya kaldırmış biçimde resmetmiş. Leonardo'nun eserlerinde yukarıyı gösteren işaret parmağı daima Vaftizci John ile ilişkilendirilmiştir. Son çalışması olan *'Vaftizci John' (altta sağda)* (Réunion des Musées Nationaux) buna örnek gösterilebilir. Leonardo'nun büyük hilesi Torino Kefeni'nde de Vaftizci ile ilgili bir diğer göndermeye rastlıyoruz. Bu çalışmada İsa'nın (Christ), başı vücudundan ayrılmış şekilde resmedilmiş olması kellesinin uçurulduğu izlenimini doğuruyor. *(altta solda) (Kutsal Kefen locası)*

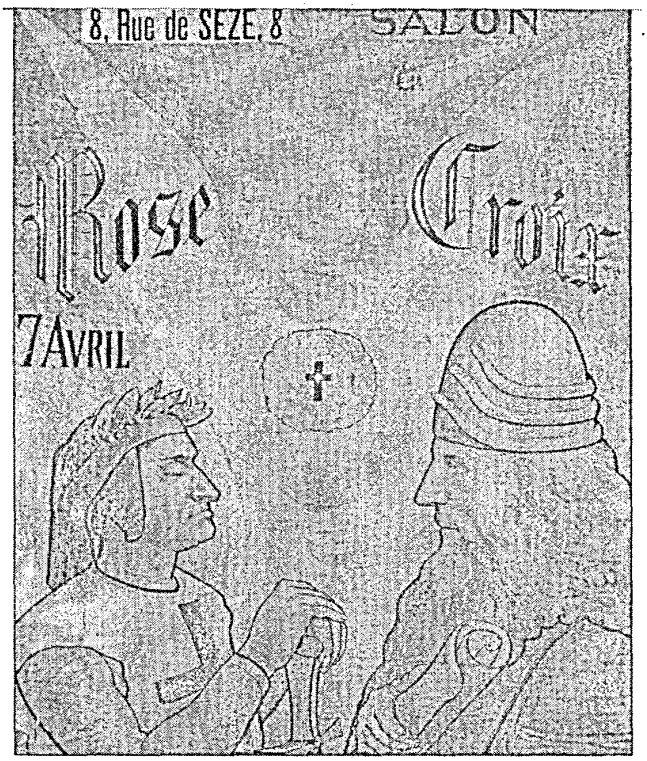

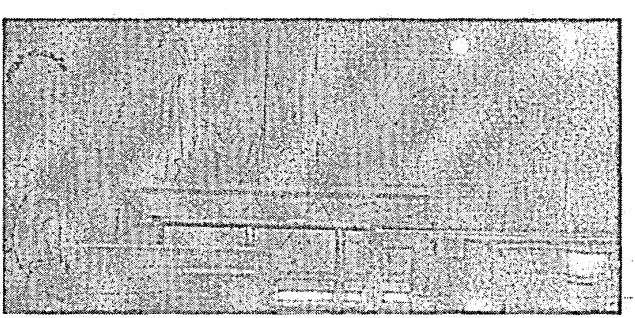

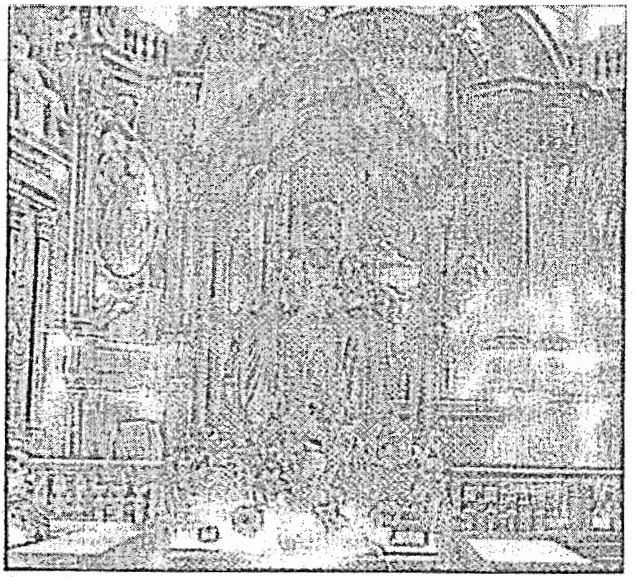
Leonardo'nun *Son Akşam Yemeği* çalışmasında (yukarıda) (Mansell Koleksiyonu), İsa'nın sağ tarafına yerleştirilmiş olan Aziz John açıkça bir kadın olarak resmedilmiş. Bu kadın, İsa'nın karısı veya aşığı olduğuna inanılan Mary Magdalena olabilir mi? Bu eserde Leonardo kendisini de, İsa'ya doğru değil, ters yöne doğru bakan sağdan ikinci havari olarak resmetmiş. Ressamın İsa'yı yok sayma yaklaşımı *Magi'nin Tapınması* (altta) (Mansell Koleksiyonu) eserinde de karşımıza çıkıyor. Leonardo'yu bu kez resmin sağ alt köşesinde görüyoruz. Ağacın yanında görülen 'John jesti'ne de dikkatinizi çekeriz. *Kayaların Bakiresi* çalışmasının bir versiyonunda (solda) (Réunion des Musées Nationaux) ise İsa John'ı kutsarmış gibi görünüyor. Oysa kutsanan çocuk Meryem ile birlikte duruyor. O halde bu çocuk İsa olmalı. Kutsayan da John.

On dokuzuncu yüzyıla ait bir Rosicrucian posterinde (yukarıda) (Michael Holford) Leonardo sağ tarafta, 'Kase'nin Muhafızı' olarak resmedilmiş. Birçok kişi Leonardo'nun Sion Manastırı'nın büyük üstadı olduğuna inanıyor. Yirminci yüzyıl Fransız ressamı Jean Cocteau için de böyle bir inanç besleniyor. Ressamın Londra'daki Notre Dame de France kilisesinde yer alan duvar resmi (altta) (Clive Prince) de geleneksel dini yaklaşıma aykırı bir sembolizm barındırıyor.

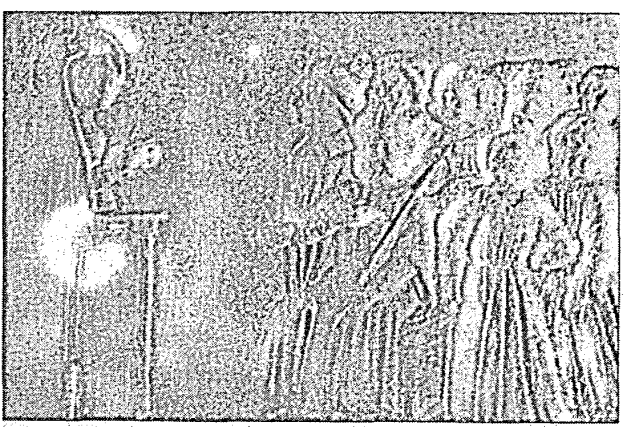

Mary Magdalena'nın hayata gözlerini yumduğu yer olduğuna inanılan Güney Fransa'da, Provence bölgesinde yer alan St. Maximin şehrinde, azizeye ait olduğu düşünülen, altın bir maske (altta) ardında korunan kafatası (yukarıda) ile yapılan geçit törenine her yıl büyük kalabalıklar katılıyor.

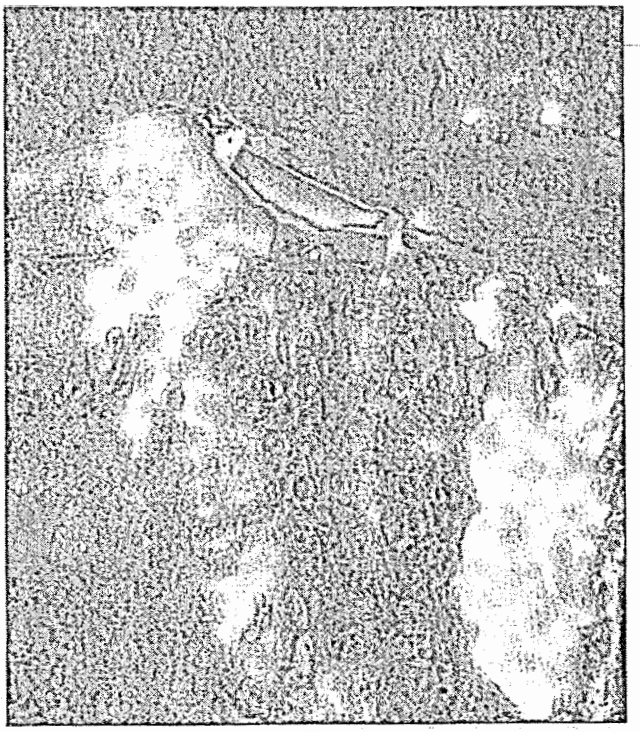

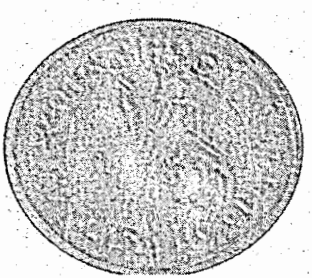
Marsilya'da bulunan on beşinci yüzyıldan kalma bir kabartmada (ortada) Mary Magdalena 'Havarilerin Havarisi' olarak betimleniyor. Magdalena kültüne rastlanan her yerde gizemli Zenci Madonnalar'dan birisiyle de mutlaka karşılaşıyoruz. Her ikisi de aslında pagan tanrıça inancıyla bağlantılı. Sion Manastırı ise özellikle Avignon yakınlarındaki Notre Dame de Lumières'e (sağda) (Clive Prince) önem veriyor. Mary Magdalena kilise için daima bir huzursuzluk kaynağı olmuştur. Kiliseye göre o günahlarından ötürü sonsuz pişmanlık duyan birisiydi (altta) (Richard L. Feigen & Co.).

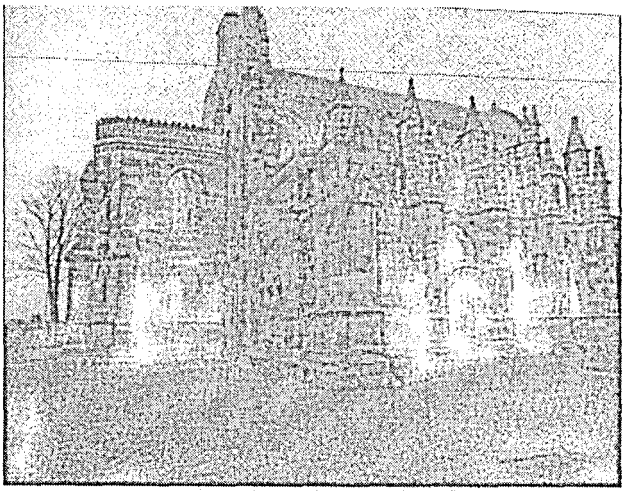

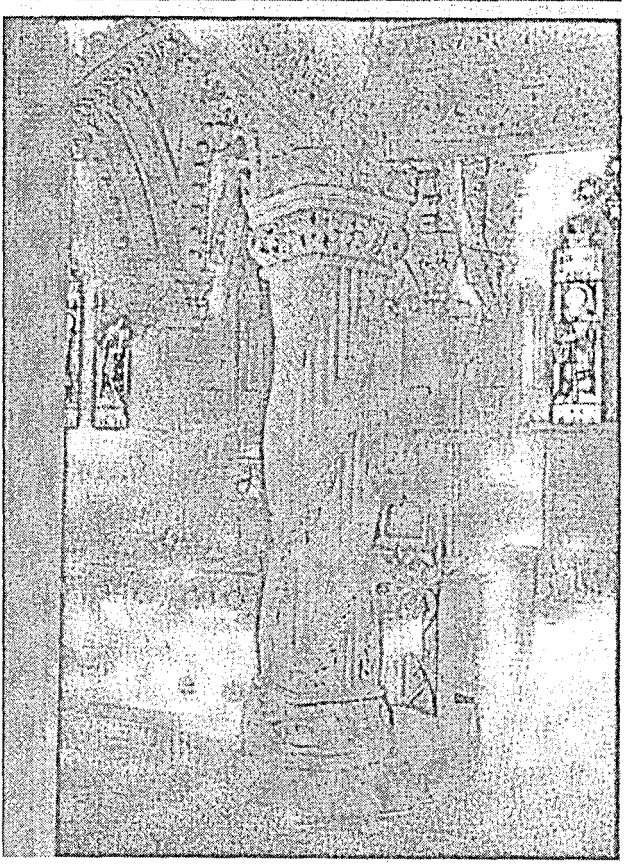

Languedoc bölgesi daima Avrupa'da sıra dışı dini akımların merkezi olagelmiştir. Papa ordularının haçlı seferine karşı son sığınakları olan Montségur şatosu (yukarıda) (Comstock) olan on üçüncü yüzyıl Katharlar'ı İsa ve Mary Magdalena hakkındaki gizli bilgilerin sonraki nesillere aktarılmasını sağladılar. Bu bölge aynı zamanda Tapınak Şövalyeleri için de bir merkezdi. (solda mühürleri görülüyor) (Britanya müzesi). Tapınakçıların inançlarıyla ilgili başka ipuçlarına Edinburg yakınlarındaki Rosslyn şapelinin (sağda) baskın biçimde pagan, gizemci ve masonik öğeler içeren dekorasyonunda da rastlanıyor.

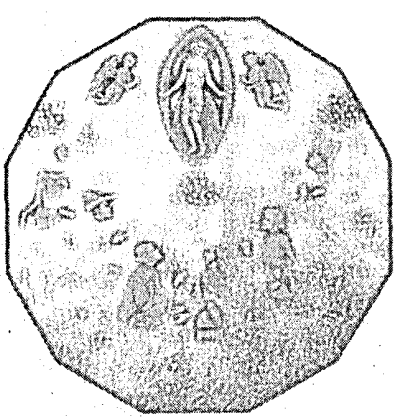

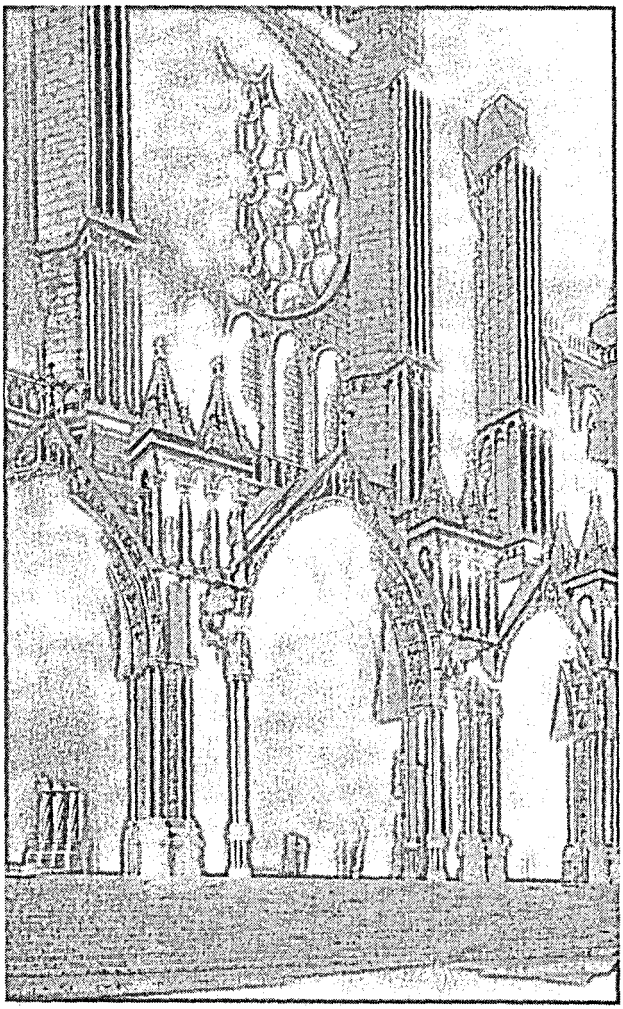

ROSARIVM
CONIVNCTIO SIVE
Coitus.

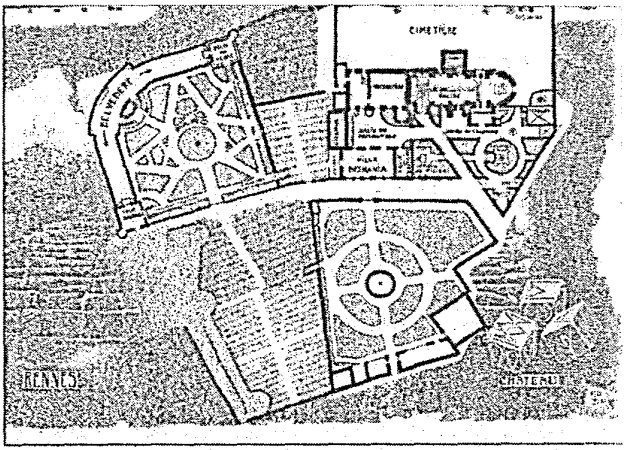

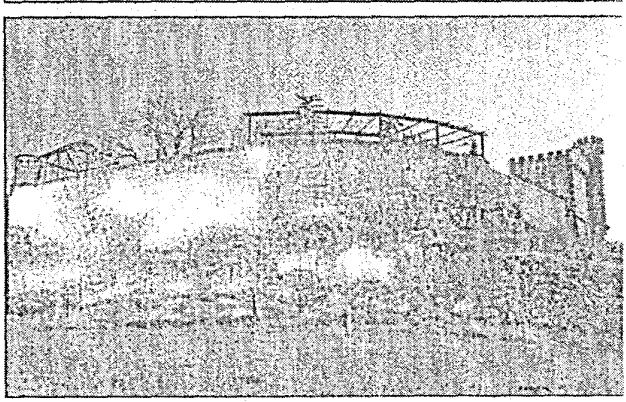
Avrupa'daki yeraltı organizasyonunun ana unsurlarından birisi de ilahi cinsellik kavramıydı. Kadın bilgeliğini veya 'Sophia'yı' yüceltme yaklaşımı örneğin, Kase Şövalyeleri ve kahramanlar Venüs'e tapar biçimde resmedilerek gösteriliyordu (sağda). Cinsel sırlar simya disiplini için de temel unsurlardan birisiydi (yukarıda) (Wellcome Enstitüsü Kütüphanesi, Londra). Kadın cinselliğinin gücü, Rosicrucianizm, hermetisizm ve hatta farmasonluğun bazı kolları gibi hareketlerin de kalbini oluşturuyordu.

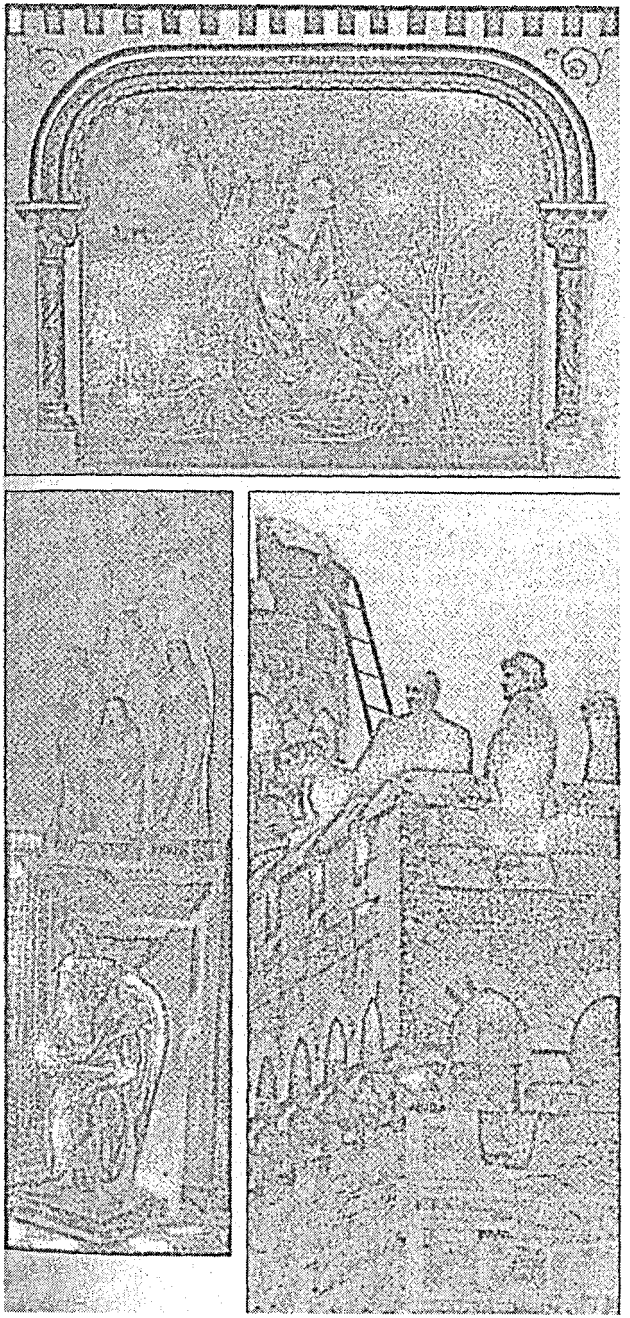

Cinsel sembolizm beyni Şövalyeler Mason Teşkilatı olan büyük Gotik katedrallerde bile bulunmuştur. Genel özellikler gül gibi pencereleri ve Gotik tarzda yukarıya doğru kıvrılmış duvarları içerir (burada Chartres'de görüldüğü gibi) (A.F. Kersting), ki her ikisi de yakın dişi anatomisini gösterir: tapınanları Anne Kilisenin bedenine doğru çeken yukarı kıvrımlı duvar rahmi çağrıştırır. Gül aynı zamanda müzik adamları ve simyacılar tarafından *eros* veya cinsel aşkın simge sözcüğü olarak kullanılmıştır.

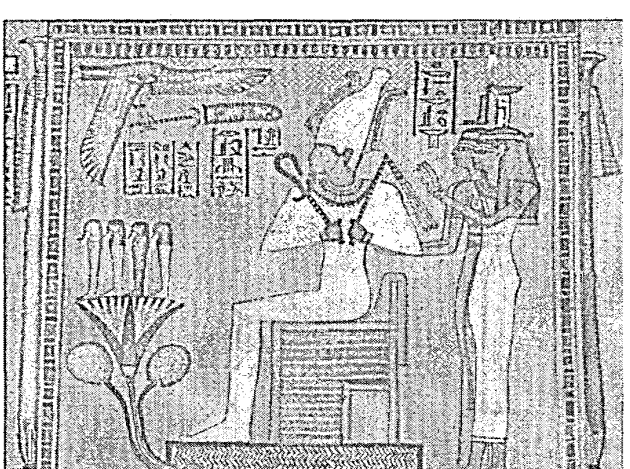
Rennes-le-Chateau'nun Abbe Sauniere'sinin muammalı zenginliği detaylı bir şekilde planlanmış ve radikal ve Mason prensiplerine göre kurulmuş bir alan inşa etmesini mümkün kıldı (yukarıdaki resim: burada Fransız ressam Alain Feral tarafından çizilen zemin planında görülür.) Örneğin, onun Mecdel Kulesi, Ruhban zıtlıkların dengelenmesi kavramını sembolize eden temelsiz bir camdan kuleyle karşılaştırıldığında farklıdır (alttaki resim) (Clive Prince). Kilisesinde kutsal su kasesini tutan şeytan (yan sayfada alt soldaki resimde) (Mary Evans Resim Kütüphanesi) okült ve Mason kavramlarını vücuda getirir. Sauniere Mary Magdalena konusunda takıntılıydı: kilisedeki bu yarım kabartmaya son dokunuşları kendisi koydu (yandaki resimde üstte) (Clive Prince). Gizem Francois Mitterand'ı bile, 1981'de Başkan seçilmesinden haftalar önce cezbetmiştir (yandaki resimde sağ alta) (Andre Galaup/Midi Libre).

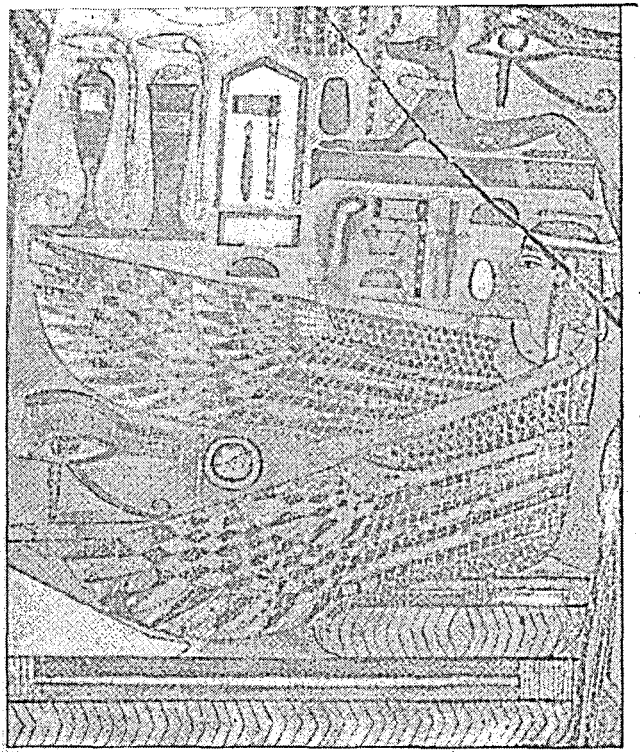

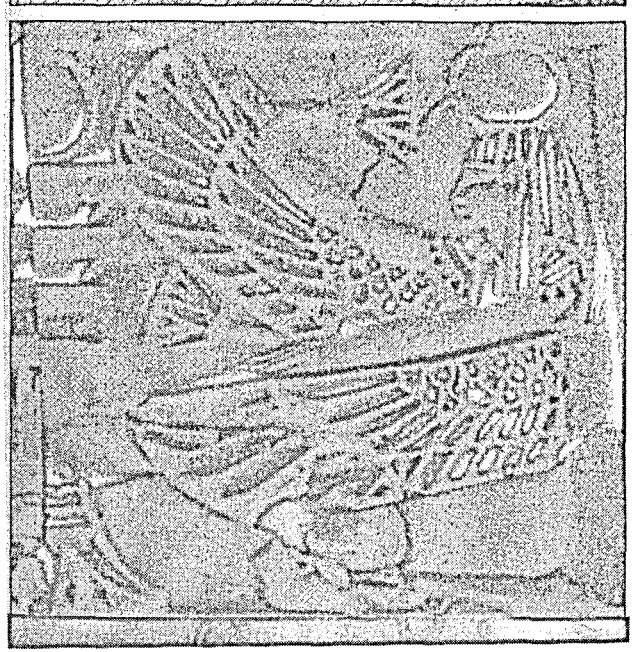

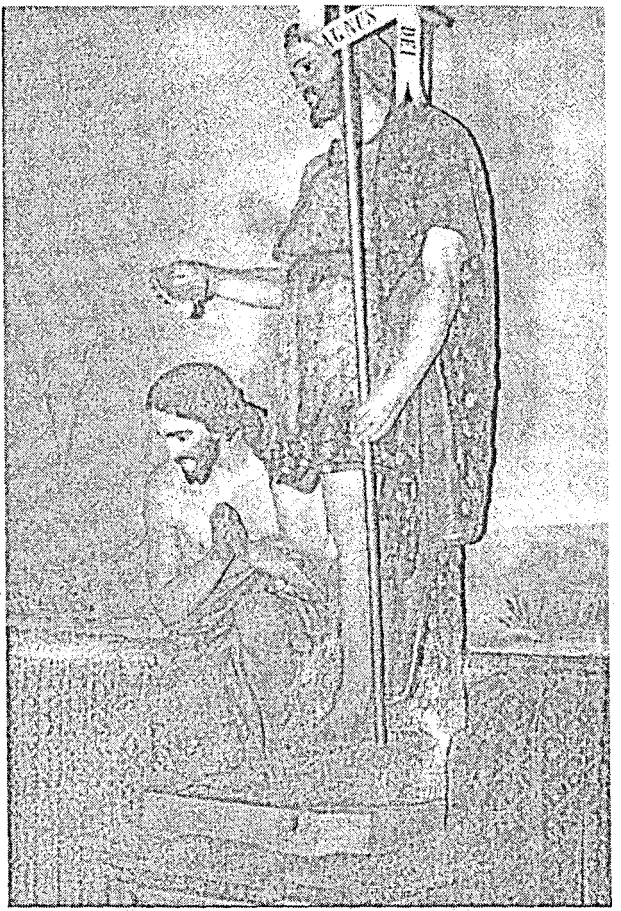

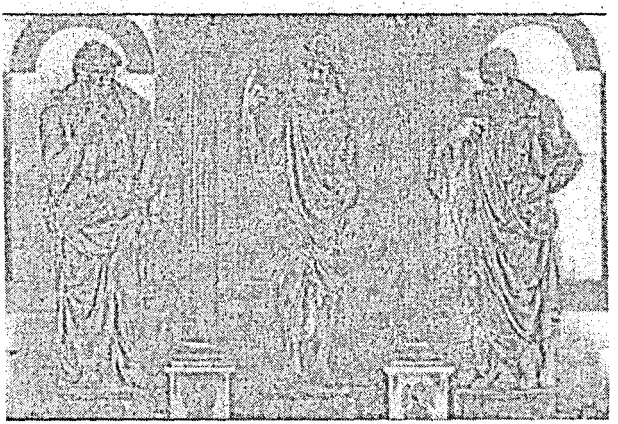
Temel Avrupalı din duygususunun altında eski Mısır tanrıçası İsis'e (yukarda solda) (İngiliz Müzesi) duyulan ve genellikle Mary Magdalena kültünün veya Siyah Madonnaların (yukarda sağda) arkasında gizlenmiş olan gizli bir içten bağlılık yatar. Araştırma İsa'nın İsis ve Osiris'in Mısır dininin yeni kabul edilmiş bir üyesi olduğunu açığa çıkarır (aşağıda) (İngiliz Müzesi). Arkeolojik keşifler Yahudiliğin kendi köklerinin Mısır dininde olduğunu göstermiştir. Örneğin, bir M.Ö. dokuzuncu yüzyıl Yahudi sarayında bulunan (yanda aşağıda) "cherubim" (*melek, güzel ve masum çocuk, ç.n.*) kanatlı Mısır tanrıçasına (yanda yukarıda) dikkat çekici bir şekilde benzerdir. (İngiliz Müzesi). Yoksa İsa Yahudiliği gerçek köklerine geri götürmeye mi çalışıyordu?

IANVS
DEI

Vaftizci John her zaman Şövalye Masonları ve Sion Manastırı da dahil olarak dini kurallara karşı grupların merkezinde olmuştur. Örneğin, Floransa'daki vaftiz yerinin dışındaki Leonardo'nun heykelinde olduğu gibi (yanda aşağıda) (Bridgeman Sanat Kütüphanesi) ve Rennes-le-Chateau'da kilisede Vaftizci'in İsa'nın üzerinden yükseldiği yerdeki gibi (yanda aşağıda) (Clive Prince). Languedocian Tapınak Mührünün üzerindeki *Tanrının Kuzusu* (sağda) (İngiliz Kütüphanesi) John'a olan bağlılıklarını açığa çıkarır. Onun üstün olduğu fikri Avrupa'yla sınırlı değildir: Irak ve İran'ın *Mandean'ları* da İsa'yı John'ın gaspçısı olarak görürler. Ayinleri vaftiz (yukarda solda) ve ayinsel tokalaşmalar (yukarda sağda) üzerinde merkezlenir. Mandeanlar Şövalye Masonları etkilemiş olan 'John Kilisesinin' kalıntıları olabilir mi?

Vaftizci John'ın boynunun vurulmasının, İncil açıklamaları kasti şaşırtmalar içermesine rağmen, her zaman ressamlar, yazarlar ve müzisyenler üzerinde Gustave Moreau'nun *Hayalet* eserinde (Reunion des Musees Nationaux) örneklendirildiği gibi güçlü bir etkisi olmuştur. Birçok modern yorumcular John'ın ölümüyle ilgili şüpheli bir durum olduğuna inanırlar: dince kabul olmuş kurallara aykırı olanların kıskanç bir şekilde korunan sırları onun boynunun vurulmasıyla ilgili gerçeği elinde bulunduruyor olabilir miydi? Ve bu sır Kilisenin her zaman korktuğu *vahiy* midir?